PESTI DIVATLAP.

FŐLEG A TÁRSASÉLET, IRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Írók és müvészek arczképeivel, szinpadi és divatképekkel s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

Szerkeszti

Vachot Imre.

Első félév.

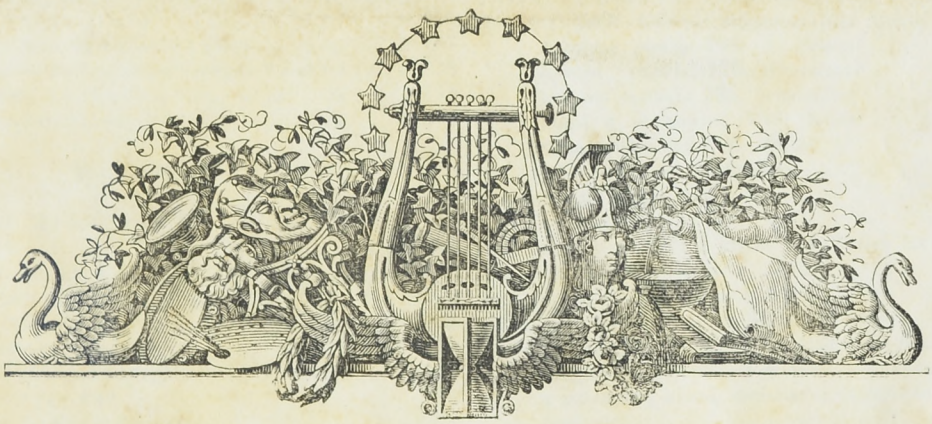

BUDÁN,

NYOMATOTT M. K. EGYETEM BETŰIVEL.

1844.

A MAGY. TUD. AKADÉMIA
VISVÁZO FERENC
KÖNYVTÁRA.
8581. sz.

TARTALOM.

ELSŐ ÉVNEGYED.

Társaséletet.

Lap.

Magyar divat. Vachot Imre 1
Nemzeti nyelv. Vachot Imre 23
Hlmefuttatás a szinről. I, II, III. Vachot Imre 47, 65, 225
Tálsadalom I, II, III. Vajda Péter . . . 70, 129, 193
Rosz magyarság. Vachot Imre 161
Figyelem hölgyek! figyelem anyák! Szarka 257
Az alakoskodó és az öszinte bizodalmas. tátsalgás Vachot Imre 321
Halljuk a szép szót! Vachot Imre 353
Szerelemféltés. Herloszsohn után Figaró 385

Beszélyek.

Eugen és Hermine. (Paródia) Turóczy 11
A növérek. Márk 35, 84
Az ó és uj világ. (Regénytöredék) Sue után Filsdepierre 106
Jenny. Paul de Kock után Petőfi . . . 134, 167, 200
Zápolya Izabella. Remellay Gusztáv 142
A bakó fia. Dobrosy István 229, 260
Városi és falusi elmésség. Pálffy Albert 267
Első betegem. Kovács Pál 289
Mária. Franciából Fekete Soma 328
Nagybátyám és ipam. Németből Petőfi 357, 388

Életképek.

Mulatság a hidon. Nagy Ignácz 5
Müvészeti örjöngés. Nagy Ignácz 44
Rónafi, magyar szinész. Szigligeti 69
Törvényszéki jelenet. Nagy Ignácz 101
Az úri tehén. Gaal. 108
Menyus bácsi. Turóczy. 164, 207
Szólásmód. Szemes Ábel 198
Segédszerkesztő. Nagy Ignácz 235
Heti vásár. Lakner Sándor 264
Restauratio. Bernát Gáspár 299
Lélia és Trenmor. Nagy Ignácz 324
Megszólás. Szemes Ábel 332
Pásztoróra Székesfejérváron. Fekete János 367
A zsidó. Lakner Sándor 396

Költemények.

Czuczor. Pusztaszer 50. Singi ur magyarsága 356
Cz. Népdal 134
Garay János. Magyar hölgy 4. Nyílt levél Vachot Imréhez 132
1844. 259. Atyai örömek 338
Gyulay. Hozzá 335
Jókay Mór. Románcz 146
Kerényi. Távolból 81. Petőfi Sándornak 197
Barátom lakodalmán 396
Lévay József. Bánatos ifju 82
Lisznyay Kálmán. Vörösmartyhoz 242. Petrarca halála . 322
Petőfi. Levél Kerényi Frigyeshez 43. Kedves vendégek . 73
A boldog pestiek 108. Szinházban 142
Javulási szándék 176. Népmánczr 200
Irtóztató csalódás 235. Népmánczr 267
Bucsú a szinészettől 298. Népdal 324
Egressy Gáborhoz 366. Népdal 396
Pönögei Kis Pál. Poharamhoz 235
Samarjay. Magyar kard 328
Sárosy. Mentség 303
Sujánszky Antal. A társak 106. Garay Jánoshoz . . 167
Szakál Lajos. A jegyes 302
Szelestey László. Dal a dalról 242
Tárkányi Béla. Kinizsi a hadban 101
Vachot Sándor. Egy barátom emlékkönyvébe. Bizonyos ironczra 9
Betegem ágyánál 69. Egy szép irodalmi bogarászra . 134
A tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő urakhoz. . . 164
Balázs vitéz 229
Bala József, Bánkúti, Fekete János, Greguss A., Jámbor Pál, Losonczy László, Mentovich György, Nagy Antal, Pajor István, Samarjay, Székács Pál epigrammokat irtak.

Vegyes.

Bohusné. Vachot Imre 2
Némelly, nőket illető közmondás és példabeszéd. Vachot Imre 19
Szigligeti. Vachot Imre 34
Eredeti levelezés a külföldről I—VIII. Erdélyi János 56, 217
. . . . . 252, 281, 314, 344, 377
Novellairóink. Vachot Imre 128
Extrafinom bors és paprika az Életképek és a Honderű szerkesztőjének 155
Rachel. Egressy Gábor 220
Szklenói fürdő. Halászy 220
Kovács Pál. Vachot Imre 311
Nagy Ignácz Tisztujítása és a vihar meg a tehén. Csobáncz . . 335
Tengerifosztás Györött. Répczey 346
Fővárosi nyilt és titkos hirek, vidéki és külföldi hirek, tanulságos és mulattató egyveleg stb. minden számban.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

MÁSODIK ÉVNEGYED.

Társaséłet.

Mi illik, mi nem illik? Vachot Imre 1, 33, 65
Elmefuttatás. Csákány Laczi 17
Szószármaztatások. Kakas Peti 49
Társalogjunk művelt hölgyekkel. Szarka 81
Társadalom V, VI. Vajda Péter 97, 161
Társaséleti tanácsok egy ifjuhoz. Szarka 113
A nők Graefenbergen. Vachot Imre. 130
A nők befolyásának okai. Idegenből Alföldi 145
Elmefuttatás a sajtóról I, II. Vachot Imre 164

Beszélyek.

Álarczos bál. Francziából Petőfi 5
Camilla. Idegenből Burián Imre 79
Uram bátyám és az arszlán. Degré Alajos . . . 24, 34
Zumrud. Szilvágyi 37
Tens ur és tekintetes ur. Gaal 54, 68
Házasodás tizenöt percz alatt. Francziából Csalár 87
Ki mit keres, végre megtalálja. Gurdélyi 98
Emma. Francziából Szilvay 100
Esküszegő. Ferenczy Teréz 104
Egy becses nő gazdagsága. Idegenből Fátyolfy 117
A görfüggöny. Idegenből Lemouton Emília 133
A ki másnak vermet ás, maga esik bele. Vachot Imre . 147
Nagy Károly lyányai menyegzője. Francziából Káldor . . 169
Kopott arszlán. Kovács Pál 185

Életképek.

Az ujdonságiró. Nagy Ignácz 2
Öltözet. Szemes Ábel 7
A nyegle. Varga Soma 21
Kosztosvadász. Nagy Ignácz 41
Deáktempók. Szemes Abel 51
Lyányketrecz. Nagy Ignácz 66
Falusi költő. Fekete János 83
A hárfás leány. Lakner Sándor 89
Egy lángész irói pályája. Zugligeti 102
Kérelmezők. Nagy Ignácz 115
Toldalék az „egy lángész irói pályája“ mellé. Zugligeti . 138
Arszlán. Szemes Ábel 152
Szinpadi kalandok. Nagy Ignácz 182
Bálba készülők. Szigligeti 191

Költemények.

Berecz Károly. Állatmutatvány 82
Bérczy Károly. Még egy obsitos 151
Csák. A boldog szarvas 120
Czuczor. Hunyad és neje 2. Atyám hamvaihoz . . . . —
Garay Alajos. Kéjelgés 58
Garay János. A dalnokot hagyjátok 58. Körének . . . 130
Graisiger Ruthárd. Népmánczz 24
Hálászy József. Az én verseim 151
Hévey Kálmán. Lengeség 40
Jámbor Pál. Szegény temetés 167
Jókay Mór. Az arany és az ember 58. Hármas kín . . . 170
Kerényi. Agglegényi hangok 132. Dalom koszorúja . . . 165
Lévay József. Őszszel 21. Életkorok 164
Lisznyay Kálmán. Országgyülési irnokdalok I—II. . . 51
Losonczy László. Anakreoni dalok 7. Felköszöntés . . 105
Mentovich György. Gáldi téren 42
Petőfi. Ambrus gazda 4. Töredék a Helység kalapácsából . 21
Halvány katona 40. A leánykákhoz 54
Takarékosság 72. A nap házas élete 100
Battyányi és Károlyi grófnék 115. Hozzá 138
Szerelem gyötrelme 137. Csokonai 166
Védegyeleti dal 181. A természet vad virága . . . 192
Pönögei Kis Pál. Zsuzsikához 42
Riskó Ignácz. Hazámhoz 89
Sujánszky Antal. Vörösmartyhoz 19. Intés 138
Szakáll Lajos. Marczi betyár 122
Székács József. Özvegy B—né sirkövére 19
Tárkányi Béla. Förgetegben 37. Az igaz gyermek . . 117
Tompa Mihály. Őszi dalok 68. Szerelem 163
Túri Samu. Költöncz 168
Vachot Sándor. Vörös fonal 24. Vágy 72
György bátyám halálakor 191
Sírhalomnál 98. Egy büszke hölgyhöz 132
Vörösmarty. Hubenainé . . . . . .
Balla József, Berecz Károly, Anda D., Csobáncz, Bulyovszky Gy. Fekete János, Graisiger, Greguss, Hizly József, Kenézy, Koller, Hamar Dániel, Ney, Pajor, Pizar, Maglódi Lajos, Új Károly, Székács Palkó stb epigrammokat irtak.

Vegyes.

Eredeti levelezés a külföldről I—III. Erdélyi János 13, 93, 125
Czuczor. S. F. 14
Csipkebokor. Ney 40, 129
Mi különbség a hegedű és a szerelmes ember közt? V. I. . . 58
Nagy Ignácz. Vachot Imre 77
Heine és hitsorsosai a német irodalomban. Fekete Soma . 93
Egy szó a szépségről. Valaki 105
Meghivás az ebédhez. X 106
Néhány szó a Mátyásemlék ügyében. V. I. 110
Phantázia. Turóczy 121
Rózsavölgyi Márk. Vachot Imre 142
Dürer Albrecht. Vachot Sándor 166
A számüzött. Szilágyi István . . . . . .
Szinházi birálatak, hors és paprika, fülbevalók szépeink számára, magyarkák, kedvszottyantó labdacsok, régi ujságok, fővárosi vidéki és külföldi hirek majd minden számban.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, írók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

1. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárhó 1. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. — Magyar hölgy. (Garay János). — Mulatság a hidon. (Nagy Ignácz). — Egy barátom emlékkönyvébe. Egy ironczra. (Vachot Sándor). — Magyar hölgyek jellemrajzai. I. Bohusné. — Sujtás. (Pajor István). — Eugen és Hermine. (Turóczy). — Vesztatűz. (Fekete J.). — Némelly, magyar nőket illető közmondások és példabeszédek. — TÁRCZA: Fővárosi, vidéki, külföldi hirek. — Irodalmunk. — Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató Egyveleg. — Mindazon czikk, melly alatt nincs jegy vagy név, a szerkesztőé.

Társaséletünk.

Ha a romlásnak indult hajdan erős magyar nem képes többé még csak azon piperés álfényt is, mellyel egy idő óta a zsarnok divattól korbácsolva, hiu kapkodásiban felruházta magát, a hazának áldozatul hozni, vagy jobban mondva: azzal magát megajándékozni: — oh akkor minden nemzetátalakulási reményről mondjunk inkább rögtön le!

Gr. Széchenyi István.

I.

Magyar divat.

Van egy, ezer, sőt millió szinben és alakban változó zsarnok, ki az úgynevezett nagy és müvelt világ embereit szolgai bilincsek közt tartja, s fölöttük a legnagyobb önkénnyel uralkodik. Ezen világhóditó zsarnok — a divat, mellynek alapforrása, irányadó gyülhelye, főtanyája — Páris, az annyira hiu, felületes müveltségü, változékony kedelyü, a vallás és családi élet szent kötelékeit kigúnyoló, s örökké elégületlen francziák fővárosa. S hogy épen az illy gyarló jellemü nemzetet bilincselé le leginkább a felszines divat zsarnoksága, azt csodálni nem lehet; de hogy ezen mézes méreg, hogy ezen czifra ragály Párisból, a világ majd minden részének emberei közé áthatott, s világszerte ragadós nyavalyaként terjedt el, ezt már nem csak csodálni, de fájlalni is lehet; mert ez által a nemfranczia nemzetek tetemesen csorbiták, gyöngiték saját önállásu nemzetiségöket, s erkölcsi tisztaságukat. Igaz ugyan, hogy a franczia divat sok szépet, sok jót is napfényre hozott, de azért a rosznak és rútnak sokkal több magvát hinté el a polgárosodott világ földében, melly most már a közromlottság keserü, férges gyümölcseinek, napról napra nagyobb mértékben ad tápot, gyarapitó életet. Napnál világosabb, hogy a családi és társasélet jelen rongált állapotának létrehozását leginkább a tulságos fényüzéssel párosuló franczia divat eszközlé; ennek majmolási vágya elkábitá a külsőségek után kapkodó hiu világot, s most már gazdag és szegény egyaránt törekszik az ujvilági Páris édeni almájába harapni; sok nem győzi ennek divatos költségeit, de csakhogy el ne maradjon a többitől, tovább nyujtózik mint meddig a pakrócz ér, hiuságból, álszeméremből erőködik; s ime itt látjuk a tömérdek rosz utoni pénzkereset, az egymást érő anyagi bukás, szellemi s erkölcsi sülyedés, a családi viszálkodások s mindenféle nyomor és inség alapforrását, melly sokszor még a legvagyonosakbakat is tönkre teszi, s melly a minden perczben változó, s iszonyu költséggel járó párisi divat szolgai utánzásából veszi eredetét. — És vajjon honnét származik az: hogy a' müveltebb osztály igen nagy része, leginkább a testünket kinzólag fedő ruhák divatos, vagy nemdivatos szabása és szine szerint itéli meg embertársait, hogy ideje legnagyobb részét öltözködési piperével tölti el, s majd minden vagyonát erre áldozza, önmagából maskarát, torzalakot csinál, pávaként hiúskodik, kaczérkodik, s kényelmetlen divatruhái, kivált a test szorongatása, füzése által, többnyire nyomorékká, beteggé teszi magát és nemzendő gyermekeit, sőt egy egész ivadékot —? vajjon honnét hát ezen divattól függő ruhabálványzási düh, ezen bűnös piperekórság, melly a valódiságot, a belső szellemi életet annyira háttérbe szoritja, s csalóka külfényével olly ördögileg elhomályositja? — Nemde mindez leginkább az ezeralaku franczia divatóriás korcssarjadéka?!*)

A párisi divat ezen tulságos bálványzásából ered azon honáruló, honszegényitő bűn, miszerint tömérdek nemfranczia leginkább szeret franczául beszélni, franczia könyveket olvasni, csak Párisban készült divatruhát viselni, majd minden műterméket csak Párisból hozatni, s a társaséletben egyedül a franczia etiquette rideg szabályainak hódolni. — Hitványkorcs elaljasodás! és szégyen gyalázat, hogy sokan ennyire függenek a' párisi salonok szivöldöklő gőzétől, és a franczia szabók, mesteremberek ama kapzsi önzésétől, miszerint minden pillanatban uj meg uj divattárgyat, csecsebecsét gondolnak ki, hogy ezzel magukat gazdagitsák, s a világot, mint bábuzó gyermeket elámitva, bolonditsák. És ama borzasztó társalgási etiquette, ama finom udvariasság, melly a társaskörökben hódoló rabszolgáinak minden tettét, gondolatát, érzeményét, és mozdulatát, egy átalános idomu, fesszes, egyforma kaptára üti, melly a lelkes emberből lelketlen gépet csinál, melly a szabad- és boldognak szüle-

*) Esztelenség volna tőlünk átalában minden divat és fényüzés ellen kikelni. — Divat legyen, de nemzeti; fényüzés legyen, de ne ollyan, melly a külföldet gazdagitva a hont szegényiti, és csak az legyen fényüző, ki a fényüzést könnyen megbirja.

tett embert rabbá teszi s kinpadi szenvedéssel bünteti, — ah ezen etiquette, mit ti sérthetlen illedelmi szabályok gyanánt tiszteltek, legtöbbször nem egyéb, mint undok képmutatás, mosolygó sirás, rózsaszinü mázzal befent unalom, kelletlen szőnyegtaposás, belső undorral kisért theaszörpölés, s mint Byron lord mondá, szív- és észnélküli fecsegés; — és a finom udvariasság? — puszta, kertnélküli udvar, mellyben az örökzöld, örökifju természetesség, vidámság, belső boldogság tavasza legkevésbbé sem virágzik. Ezen dicső etiquette, ezen gyönyörüséges idegen növény is leginkább Párisból, a finom udvariasság fátyolával leplezett romlottság főtanyájáról ültettetett át a többi európai nemzet társaséletébe. A franczia galantéria szép dolog volt a regényes középkori századokban, midőn az a harczedzette leventék vad nyerseségét szelid gyöngédséggel finomitá, de azért a férfit férfiasságából, a nőt nőiségéből ki nem vetkőzteté. Azonban a mostani, XIV-ik Lajos elpuhult, elaljasodott korától fogva ellenkezőleg nyilatkozó franczia udvariasság, a Párisban koholt társalgási bon ton nem egyéb, mint a valódi szív- s értelemmüveltség édeskés öldöklőszere, egy üres társalgási irányzó, mellynek czifra kinpadán a természetes emberi jellem, a keresetlen, őszinte, egyszerü magaviselet, a komoly férfiasság és szende nőiség, a szemérem, hűség, vallásosság és háziasság, vagy végkép elveszni, vagy legalább elnyomorodni, gyöngülni kénytelen. A franczia növelés udvarias, bontónos iskolájából kerültek ki a legfelületesebb, leghaszontalanabb divatbábok, a legszemtelenebbül kaczérkodó, s a társalgási hideg elmésségen kivül mitsem becsülő, ninon de l'enclosi kéjhölgyek, a családi élet' szent kötelékeit szétlépő, s az egyszerü erkölcsöket kigúnyoló drámai hősök és hősnék, a vajként olvadozó, asszonyilag hiu, kaczér, s csak a férfiasság gyalázatára élő lionok, arszlán-majmok, ezen förtelmes tökfilkók erkölcsileg, értelmileg és testileg romlott naplopó-serege! — A franczia növelés ezen udvarias, bontonos iskolájából vette eredetét azon ugynevezett nemes tón, s választékos hang is, melly a romlatlan magyar hölgyek és férfiak keblében viszhangra, s társaséletünk jobb köreiben követésre nem találhat, mig álland azon igazság: hogy a mi nem a nemzet lelkületéből, sajátos belső életéből fejlődik ki, az közte jótékonyan és tartósan soha meg nem honosulhat! — A valódi magyar lelkületének erkölcsi alapját, a franczia divat és bonton bohóságaival, álorczájával ellenkező komoly méltóság, és őszinte egyszerüség teszi, különösen a magyar hölgynek legeredetibb jellemvonása: a szemérem, vallásosság, s nem a zajos nagy világ hiu élvcsábjainak, de a csendes, boldog háziasságnak szeretete. Azért hát félre a rongált franczia társaséleti viszonyok, a párisi bonton, etiquette, s több e féle társaséleti kinövések meghonositási vágyával! kivált nálunk, hol a franczia növelés bálványzása kiszakaszthatná nemzetünk köréből a főbbrangu hölgyeket, s több magas születésü fiakat is elkorcsosithatna! — Sok ideig külföldieskedtünk; ideje már, hogy valahára szivben, lélekben, ajakkal, és tetőtől talpig magyarok legyünk!

A franczia etiquette, társalgási illem — convenience — feszes szabályainak majmolása, a hazánkba is átszivárgott franczia nyelv, társas szokások, erkölcsök és divatok' veres-kék fonala, a mi szegény nemfashionable nemzeti szineinket sok ideig nagy veszéllyel, felakasztással fenyegeté, és némileg még most is fenyegeti! Azonban egy időtől fogva, — mióta t. i. nemzetileg haladunk — örömmel tapasztalhatni, hogy köztünk magyarok közt e tekintetben javulási, józanulási jelenségek mutatkoznak. S minthogy e szerint még reményünk lehet a tökéletes kigyógyuláshoz, úgy hiszszük nemcsak czélszerü, de kivált ezen átalakulási korszakunkban, mulaszthatlan hazafiui kötelessége a magyar divatlapi irónak minden lehetőt elkövetni a rosz ferde divatok kiirtása, s a jónak meghonositása ügyében. Mi tehát, bármi sükere leend nehez feladatú működésünknek, elszánt, bátor kebellel, — de rokongondolkozású barátaink munkás segélyét kikérve, — lépendünk a divatlapi irodalmunkban eddigelé még tüzesen nem tárgyalt társaséleti javitások göröngyös mezejére. És ebbeli főirányunk alapkövét véljük letenni, midőn mindenek előtt egész átalánosságban kimondjuk: hogy a magyar társaséletben legtöbb hibája a külföldi ferde divatok majmolásából származik; és ezen hibákat csak ugy fogjuk kiirthatni társaséletünk köréből, ha elismerendjük azon szent igazságot: miszerint magyar hazánkban nem idegen, nem külföldi, de mindenben magyar divatnak kell divatoznia; ha emberileg és hazafiuilag elismerjük: hogy ezen czél eléréséhez még koránsem elég a magyar nyelv tudása, beszélése, hanem az is szükséges, hogy valahára már külsőleg, belsőleg, azaz egészen és mindenben magyarok legyünk; hogy társaséletünket tiszta magyar szellem lengje át, s társaséletünk tiszta kifolyása legyen az eredeti magyar lelkületnek, jellemnek, és csak igy fejlődhetik az minden más idegentől függetlenné, önállásuvá, valódilag nemzetivé, — mi nélkül ép, erős és nagy nemzet soha nem leszünk.

Szóval, mi nem akarjuk, hogy Pesti Divatlapunk pestist áraszszon el a magyar társaséletre, hanem tehetségünk szerint eszközölni akarjuk általa annak tiszta nemzeti és erkölcsi irányban leendő üdvös kifejlődését, boldog felvirulását! —

Magyar hölgy.

Magyar hölgynek születtél,
Áldd érte sorsodat;
Magyar hölgynek születni —
Nagy és szép gondolat!
O hölgy, ki azt megérted,
Mi szép vagy és mi nagy!
Rendeltetés az égből,
A földön áldva vagy.

Szépnek teremte isten, —
Egy bájvirág a nő,
Az élet puszta kertét
Illatként átmenő,
Gyöngy, kincsül elsülyesztve
A szivnek tengerén,
Szelid csillag sugára
A szerelem egén.

De te, midőn születtél,
Két hivatást nyeréi:
A hölgyét s honleányét,
Mert hölgy s magyar levél, —
Te néked szebb, dicsőbb tért
Szabott a végezés;
Születni és szeretni —
Magyar hölgynek kevés!

Te egy alvó hazának
Lányául születél,
Fölébredő nemzetnek
Anyjává tétetél, —
Mit érne tündökölnöd
Egy büszhödt tó fölött?
Mit, szép virágnak lenned
Gyász sirhantok között?

Tenéked korcs apákat
Jutott ébreszteni,
Hazádnak tűzhelyéhez
Férjed téríteni;
S szived lángjába mártván
Vezérszövétneked,
Hazád szeretetére
Növelni gyermeked.

Hogy légyen, a mi nincsen,
Egység e nagy hazán,
Minden magyar, mi nem volt,
Csak honfi, honleány,
Hogy egy gyürűvé forrjon
Árpádnak nemzete!
S e szép arany gyürűben
A gyémánt gyöngye te!

Magyar hölgynek születtél,
Tedd hivatásodat,
Egy hon nemtője lenni,
Mi szép egy gondolat!
Oh hölgy, ki ezt betöltéd,
Mi szép vagy és mi nagy!
Rendeltetés az égből,
A földön áldva vagy.

Garay János.

Mulatság a hidon.

— Fővárosi életkép. —

Ime, tisztelt olvasó, a czimből láthatja ön, hogy már ismét és ismét Pesten vagyunk. Hiában, nem tehetünk róla, de mi annyiszor élveztük már az élet legszebb gyönyöreit Pesten, és illetőleg Budapesten, hogy e két testvérvárostól teljességgel nem birunk megválni. Ugyan mért ne sietnénk tehát ismét uj mulatságot élvezni, még pedig a hidon, hol még eddig nem volt szerencsénk önnel találkoznunk? És ezt annyival is inkább tehetjük, mivel egész életünk, némelly bölcsek állitása szerint, tulajdonkép csak azon hid, mellyen át a valódi életbe jutunk. Bizony, bizony, csak most veszszük észre, hogy e hasonlitás voltaképen csak akkor illenék ide, ha Budáról Pestre akarnánk a hidon átjőni; mert szó a mi szó, s tisztelet becsület, de igazság is: a valódi életet csakugyan csupán Pesten lelhetni föl, Pesten, hol a kellemetlenségnek nyoma sincs, hol lelkesülten gyürkőzött neki minden a haladásnak, hol még a kövek is simábbak, mint Budán, némelly emberek pedig olly simák, hogy százszor is kisiklanak a rendőrség kezei közül.

Tehát nyujtsa ön karját nyájas olvasó, ha ugy tetszik, és sétáljunk Pestről Budára; az egész ut csak kevés pillanatig tart, s mégis annyi mulatságot lelünk a hidon, hogy bizonyosan legalább is három hétre beérjük vele.

Milly eleven mozgás uralkodik itt a pompás vaczi-utczában! Csinos szakácsnék, pompás asszonykák, szurtos szolgálók, zsirtól csepegő vendéglői szolgák, vihartól ostorozott folyam habjai gyanánt űzik egymást előre; s ezek közt fütyörésző inasgyerkőczök targonczáikkal, miken halmozva fekszik a sok zöldség és ercsényi kenyér, mellyeket gondos számitgatással szemlél mesterné asszonyom, ki ugyancsak derekasan bevásárlott. Hja, igy van ez hetivásár napjain, ekkorra minden mesterember összegyüjti pénzét, mert a legényekről gondoskodnia kell, miután csak a muzák szeretik az üres gyomrot, mig más böcsületes emberek mindenek fölött leginkább csak ettől szoktak irtózni.

De forduljunk a nagyhidutczába, hogy mielőbb a hajóhidra juthassunk. A jobboldalon mindenekelőtt nagy kiterjedésü dohánybolt vonja magára figyelmünket, melly

mindig két millió szivart hirdet, miből némellyek azt következtetik, hogy áruinak kelete nem igen nagy, mert különben e nagy számnak végre apadnia kellene. Dohányról most már szó is alig van, mert mindenki csak szivart ohajt, mit onnan hiszünk megmagyarázhatni, hogy most már a gyermekek is széltiben használják e fejkábitó füstöt, és igy igen természetes, hogy ezek gyönge fogai nem birják a kupakos pipát tartani, s azért a sokkal könnyebb szivarhoz folyamodnak. Ám füstöijenek tehát békével, hiszen egyebet ugy sem tesznek, különben ugy is megölné őket az unalom.

Ah ime, a hidfőnél vagyunk! De mi ez? fejünk lánczba ütközik, a hid el van zárva, előtte számos kocsi áll, rajta tömérdek nép ásit, s a pénzszedők henyén nyujtóznak. Talán valami baj érte a gyönge lábon álló hidat? Talán valamelly tapasztalatlan hajó ütközött bele, s elsülyedt, büntetésül, mivel erejét nem tudá illőn kiszámitani? Vagy vihar szaggatá el egymástól a hajókat? Oh nem; szó sincs most e bajokról, hanem a hid meg van nyitva, hogy néhány hajó kényelmesen átsétálhasson. Lépjünk a hidra. Mennyi ember akar Budára menni, s mennyivel több ohajt Budáról Pestre sietni! nem mondunk sokat, ha azt állitjuk, hogy négyezer ember vesztegel a hidon. Szegény hajóhid, milly keservesen recseg a nagy teher alatt; pedig hej, mennyi ember van ezek közt, ki semmi fontossággal nem bir! Tartsunk szemlét a sokaság fölött.

Mennyi csinos hölgy; ugyan mért mennek ezek Budára? furcsa kérdés, mellyre igen egyszerű a valász. Azért mennek Budára, mivel ott laknak. S mit kerestek illy jókor reggel Pesten? Az egyik két garas ára zöldséget vitet maga után cseléde által, a másik ugyanannyit, néhányan még kevesebbet, mások kenyeret, ismét mások pedig egy pár tojást, vagy csirkét. Hát Budán nem lehet mind ezt megkapni? Dehogy nem, olly bőségben találhatni ott e tárgyakat, hogy három tót kaszás ezredet is bőven el lehetne velök látni, s a mellett még jutna is maradna is. Tehát talán olcsóbban vásárolhatni Pesten? Épen nem, hanem az egész titok csak annyiból áll, hogy a hölgyek rendkivül szeretik a szép Pestet minél gyakrabban meglátogatni, s ennél fogva a hetivásári napokat világért sem mulasztanák el, mert ekkor legalább hivatalos ürügyök van Pestre vándorlani, mit a budai férjek különben nem igen örömest látnak, mert az egyetlen vácziutcza boltjai előtt is annyi csábitó piperét láthatni, hogy aczél pánczélu hölgyszivek is ellenállhatlan vágyat kénytelenek érezni, mellynek mindenkori kielégitése a legtürelmesb erszényt is kifárasztja.

Hát a sok batyus zsidó ugyan mért törekszik Budára? Hiszen rendesen azt tapasztaljuk, hogy különben még az óbudaiak is rendesen seregestől csődülnek Pestre. Ezek is mind óbudaiak, s már jókor reggel sietnek olly nagyon vissza, mert Pesten éjjel is nagyban üzetik a kereskedésnek bizonyos nem szabaditékos neme, s igy jókor reggel igen sok afféle tárgyakat vásárolhatni olcsón Pesten, miket nagyon tanácsos mielőbb Ó-Budára takaritani, s ott elolvasztani és átváltoztatni, hogy utóbb, bizonyos kellemetlen következmények kikerülése végett, egészen más alakban lehessen azokat ismét kereskedésbe hozni. A kereskedés

*

e sajátszerű neme olly jól jövedelmez, hogy valóban megérdemli a hajnali fölkelést.

Itt egy egész csoport drótos tót ácsorog, és alig várja hogy Budára juthasson. Ezek is kereskedést üznek? Nem, hanem Pesten rendesen sokkal kevesebb munka akad számukra, mint Budán. De mikép lehet ez, miután Pest sokkal népesebb? Talán vigyázóbbak a cselédek Pesten? Isten mentsen, e rágalom alól kötelesek vagyunk őket ünnepélyesen fölmenteni. Pesten sokkal több edény reped és törik, már csak azért is, mivel Pesten sokkal nagyobb a tűz mint Budán; ámde Pest gyorsan halad, s a ki gyorsan halad, az nem szereti a foltozgatást, hanem inkább ujat állit a romladozottnak helyébe, mig a lassabban haladó Buda azt hiszi, hogy a jól összefoltozott tárgyak tovább tartanak mint az ujak. Igazuk van-e ebben, vagy nem, annak végképi elhatározását messzelátó bölcs polilikusainkra bizzuk.

Amott apró kalácsot visz, vagyis inkább tart hátán egy öreg asszony meglehetős nagyságu kosárban, mellynek terhe alkalmasint nagyon nyomja vállait, mert végre, miután néhány körmönfont mondást intéze azok ellen, kik illy alkalmatlan időben nyittatják meg a hidat, leteszi a kosarat, s leül a karfa mellé, kalácsait folyvást keményen szemmel tartva. De ugyan használhat-e illy gyámoltalan öreg asszony őrködése valamit, midőn életrevaló csizmadiainasok dongjak őt körül, mint herék a méhkast? Az öreg asszony egyet pillanta szemével, s egy gyerkőcz már kezében tartá a kalácskát. Az asszony tüstént fölugrik s mérgesen kiált :

‚Pegyár, add vissza a kalácsot.'

„Üljön le, mámi, mert mindjárt bele harapok!" — felel nyugodtan a fiu, és tapodtat sem mozdul.

Az asszony ijedten ül le ismét, s kérő hangon szól :

‚Fiacskám, legyen eszed, add vissza!'

„Nem lehet, mámi, igen ehetném; még ma nem ettem."

‚Te — semmire kellő —'

„Mindjárt bele harapok, mámi, ha föláll."

Az asszony ismét leül, s a fiu még tovább folytatja ez ingerkedést, mig végre csakugyan bele harap a kalácsba, és tova illan. A szegény asszony örömest utána szaladna, de akkor egész kosara közprédára jutna, s igy inkább csak ülve marad, és jobban vigyáz, hogy legalább több kárt ne valljon. S ezt igen okosan cselekszi, mert kalácsa ollyan, hogy inkább sajnáljuk a fiut, mint őt.

De minő zaj ez? Ah, semmi, egy zsidó suhancz iszonyu tévedésbe jött, s nem saját, hanem más zsebéből vonta ki a selyemkendőt. S szörnyűség, e kis véletlen tévedésért börtönbe hurczolják őt. Jövő héten bizonyosan nagyobb ügyességet fog hasonló alkalommal kifejteni.

Menjünk kissé előbbre, mert a partról annyi port ver szemünkbe és torkunkra a szél, hogy mulatságunk könnyen keserüvé válhatnék. Ugyan minek ez a sok por Pesten, miután ugy is tudva van, hogy a magyar nem jól lát, s különben is elég van mit nyelnie; s mirevaló ezen örökös szél a levegőben, miután a földön is örökké csak a szél, vagy is az uralkodik, ki legnagyobb szelet tud csinálni!

De ne bántsuk a szelet és port, hanem figyeljünk inkább ezen derék polgárcsoport okoskodásaira, mellyek alkalmasint igen épületesek lesznek.

„Ez ugyan szép rend!"

„Nyolcz órakor nyitni meg a hidat!"

„Ugyan mi lehet ennek oka?"

„Bizonyosan az, hogy a hidőrök tovább alhassanak."

„Vagy, hogy a zsebelők ne kényszerüljenek korábban fölkelni."

„És jobban lássanak lopni."

„Csak én tudom igazán, hogy mi ennek oka."

„Ugyan mi?"

„Az : mert igy akarják!"

„Igaz bizony, ez azon ok, melly a mai világban leginkább uralkodik."

Hah, mi ez? A nép tolong, szalad, sokan földre terülnek, az asszonyok sikoltanak, a puttonokban ülő borjuk és sertések iszonyuan bőgnek és röfögnek, a kezből függő malaczok visitnak, a bámész suhanczok pedig borzasztóan kaczagnak. Talán elsülyett a hid? Isten mentsen, legkisebb baj sincs! A hidőrök be akarják a réshajókat vonni, s e miatt a kötelet a karfáról leoldák, s azzal hirtelen a hid másik oldalára futottak; ennél fogva tehát igen természetes, hogy a kötél néhány embert lesodrott lábairól, mi azonban nem baj, mert a hid puhafából van készitve, s igy nem igen üthették meg magokat. És ezen szerénytelen emberek mégis igy zúgolódnak :

„Már ez mégis szörnyűség!"

„Semmi rend!"

„Karom majd eltörött!"

„Üvegem a tejjel együtt oda van."

„Nagy kendőm elhasadt."

„Pénzem kiszóródott kosaramból."

„Bár csak a lánczhid állna már!"

„Az sem fog sokáig tartani."

„Miért nem?"

„Mert a magyarnak nem kell semmi, a mi állandó."

„Hát a nyomorúság itt a fahidon nem állandó?"

„Ez egészen más! A torma is keserü, s a fereg mégsem hagyja el."

De ismét sikoltás támad! Mi a patvar okozott már ujra bajt? Oh, semmi baj, csak csekélység, melly említést is alig érdemel. A hidőrök ugyanis, mint már említők, be kezdék huzni a réshajókat, s kalapjaikkal intettek, hogy ne ereszkedjék már le több hajó, mert ezuttal egyet sem bocsátnak többé keresztül, minthogy a nagyérdemü közönség igen komolyan kezd már zúgolódni a közlekedés illy sokáig tartó megszakasztása miatt. Két hajó azonban nem teljesité e parancsot, hanem konok elszántsággal uszott le felé, ámbár a réshajók már félig be voltak vonatva, s igy veszélyes összeütközésnek kellett e makacsságból származni. Most már a különben rendithetlen fejességü hidőrök is megszeppennek, s főnökük hangosan kiált a közelitő hajók felé :

„Le a macskával!"

A hajók folyvást közelitnek.

„Dobjátok vizbe a macskát."

Az egyik hajóslegény engedelmeskedik, s a födőzeten sütkérező czirmos macskát vizbe dobja.

„Ostobák, ki mondta ezt? A vasmacskát dobjátok vizbe!“

Végre mind a két hajó engedelmeskedik, de az első olly közel volt már, hogy csak a hid nyilásának közepén állapodhatik meg. Most szörnyü káromkodás harsog mint a két részről, a kormányos nem akarja hajóját visszavontatni, a hidőrök nem akarják a réshajókat ujra visszahuzni, a közönség nem akar még több időt veszteni, az eső nem akar várakozni, hanem kedveré szakad, az esernyők nem akarnak a széllel daczolni, s dühökben kifordulnak. E sok nem akarásnak azonban végre, ősi magyar szokás szerint, akarás lett a vége, s a daczos hajó csakugyan átbocsáttatott, és kevés pillanat mulva a rég ohajtva várt közlekedés ismét megnyilt.

Bezzeg van most tolongás! Az egész sürű tömeg ugy összebonyolódik; mintha e zagyva keverékből uj fajt akarna a természet gyúrni. Urhölgyek, drótosok, apró marhák, lovak és cselédek legtarkább keverékben rohannak előre; itt ruha reped, kalapfátyol marad el, csirke szabadul ki, kutya ordit, kofa zsörtölődik, ott — hah, végünk van; pedig épen most valának legjobb mulatságban az emberek, és velök mi is!

Egy paraszt szálvasat vitt fején, és fejünkről akalapot leüté, melly azonnal péppé tapostatott; ugyan e pillanatban kocsikerékbe akadt kabátunk vége, s egy szárnya testünkről lehasitatott, egy gyorsan haladó targoncás pedig leüte bennünket lábainkról, mi közben zsebeink tökéletesen kiürítettek!

Bocsánat tehát, nyájas olvasó, hogy illy szomorú állapotban többet nem szólhatunk; máskor azonban örömest részesitendjük önt azon mulatságok többi részeiben is, mellyek hajóhidunkon mindennap megujulnak.

Nagy Ignácz.

Egy barátom emlékkönyvébe.

Nekem virítva szép a fa,
Másnak gyümölcsesel terhesen,
Neked, ha jó virág gyanánt
Kores hitszegő függ rajta fen.

Bizonyos ironczra.

(1843.)

„A jámbort ha szegény, gúnyolni nem illik —.“ Igazság!
Sok koldus méltó birni arany koronát;
De te csavargó vagy! Nálad hát bün a szegénység.
Pénzt mutatok gúnyból. Rá forog ugy-e szemed?

Vachot Sándor.

Magyar hölgyek jellemrajzai.

I.

Bohusné,

— sz. Szögyényi Antónia. —

Vannak divatlapszerkesztők, kik sok nőt nevöknél fogva a nyilvánosság lármás piaczára vinni, egekig dicsérni, s őket ezáltal megszégyeniteni nem pirulnak egyedül azért, mert ama nők igen divatosan, igen gazdagon voltak valamelly társaskörben felöltözve, vagy mivel szépen tudnak tánczolni, mosolyogni stb. Mi a női szemérmet, a női erények szentségét illy hitvány uton soha nem fogjuk megsérteni, és ha nőkről kitüntetőleg szólandunk, bizonyára nem testi bájai-, ragyogó gyémántkövei- s czifra szoknyájáért, hanem valódi érdemei, lelke, szive legdrágább kincseinek, nemes szellemi tulajdoninak méltánylásából teendjük azt.

És mi legelőször is a magyar haza egy illy érdemes, lelkes leányát akarjuk bemutatni olvasóinknak Bohusné szelemi képének hü rajzolatában, hogy mintegy mintapéldányt állitsunk fel: minőnek kell lennie a valódilag derék magyar hölgynek.

Bohusné, mint a magyar nemesi rend egyik legvagyonosabb tagjának neje, az anyagi jólét majd minden áldását nagy mértékben élvezheti; a regényes fekvésü világosi vár alatt büszkén emelkedő kastélyát tündéri szépségü kert környezi, téli lakul használt fővárosi termeiben szinte a legnagyobb disz és kényelem látható, s lehet mondani, majd mindennel bir, mit a természet, művészet és ipar, fényre, pompára, s gyönyörélvezetre valót kiállithat. És az anyagi jólét illy gazdag malasztjait hány ember nem képes magasabb szellemi gyönyörrel és hasznosan élvezni! s kivált hazánkban mennyi vagyonos van, ki elkapatva a nagy világ felületes hiuságaitól, álfényétől, egyedül az érzékiségnek áldozik, a szellem és szív kivánatait kellőleg ki nem elégiti, szegényebb embertársaival mi jót sem tesz, a közjóra egy fillérrel sem adakozik, legtöbb pénzével a külföldet gazdagitja, hona, nemzeti iránt egészen hideg, idegen, s még csak gyermekeit sem növeli a hazának! — Nem illyen a mi világosvári házi asszonyunk, sőt a felmutatott szomorú, de valódi és gyakori képnek tökéletes ellentéte. Bohusné szive és lelkének kincse sokkal nagyobb értékü, sokkal becsesebb mint anyagi gazdagsága, s ezért használja ezt mint eszközt olly hasznosan, olly nemesen a hon, embertársai, családja, s önmagának boldogitására. Ő mint nemes szivü, nagylelkü hölgy, jól értve és érezve a szelid angyali nőnem hivatását, szerencsétlen, szenvedő embertársai insége-, nyomora- és veszteségének potlása, enyhitése végett, a legkészebb, legszivesebb indulattal nyujt segédkezet. Nézzétek meg az illy fölsegélési czélból kézről kézre bocsátott aláirási iveket, s Bohusné neve, s bőkezü adakozása hol sem hiányzik, sőt gyakran ő maga a legnagyobb buzgalommal gyüjti, szorgalmazza az olly czélu jótékony adakozásokat, itt a középpontban és vidéken egyaránt. — A többi közt csak nem régiben is milly fényes példáját adá emberbaráti nemes indulatának, midőn az árviz által károsult aradiak fölsegélésére, részint saját erszényét gazdagon megnyitá, részint izgatása által kivívnia sikerült, hogy az emlitett jótékony czélhoz nemcsak számos egyesek, de még némelly közintézetek és társulatok is tetemes pénzsegedelemmel járulni buzgólkodnának. — Bohusné az ismert nemes foglalkozásu budapesti jótékony nőegyesületnek is egyik legtevékenyebb, legáldozóbb tagja; és bátran állithatjuk, miszerint a kisdedóvás szent ügyét hazánkban senki nem pártolja, segiti és terjeszti buzgóbban, lelkesebben mint Bohusné. Az aradi kisdedóvó alakulását, létezését, leginkább az ő munkás részvétének lehet köszönni; az oláhgyermekeket olly szép sükerrel müvelő és magya-

rosító világosvári kisdedóvót egészen ő alapitá és tartja fen saját költségén. Már csak ennyi nemes tulajdon is elég volna a valódi derék nő jellemzésére, de még mennyivel dicsőbb, lélekemelőbb az, midőn Bohusnéről mint igen jeles hölgyről szólva, azt is mondhatjuk egyszersmind: hogy ő derék magyar nő! — Igen, ő áthatva felüdült nemzetiségünk ujabb szellemétől, áthatva a tiszta honszerelem nemtőjének magasztos ihletétől, női köréhez illőleg mindent elkövet nemzetiségünk s a haza közjavának előmozditása ügyében. A nőegyesületben, mellynek hivatalos és tanácskozói nyelve, egy ideig kizárólag a német volt, a magyar nyelv aránylagos használatát, bevételét ő eszközlé leghathatósabban; mint már emlitve volt, az aradi és világosvári kisdedóvó által igen sok idegen ajku gyermeket megmagyarositott; házánál mindig és mindenben nyelvünk az uralkodó — mi a gazdagabb magyar házaknál igen ritka divat —, alig van magyar irodalmi mű, hir-divatlap és folyóirat, mellyet az ő pompás termeiben, mint szükségkép oda tartozó czikket, föl ne találhatnál; ragyogó ékszerei közt milly jól esik látnunk a diszesen bekötött jobb magyar könyveket, mellyek különben mint a homályos származásu porszülött, majd minden fényesebb magyar uri házból kizárvák, számüzvék. És mennyire érdekli Bohusnét minden legkisebb magyar közügyi, irodalmi és művészi mozgalom, milly magasztos lélekkel csügg ő jelesebb honpolgáraink, iróink és művészeink munkálatán; s milly szépen, milly tisztán és hibátlanul beszéli ő anyanyelvét — mi főleg hölgyeink közt nagy ritkaság —, s társalgása milly kedves, egyszerű, milly igénytelen s mégis milly müvelt lelket tanusit. Bohusné mint igazi derék magyar anya gyermekeit tisztán nemzeti irányú növelésben részesiti, hogy magához hasonló hiveket adjon a hazának. Ő mint valódi honleány, jövedelme nagy részét a hazai, nemzeti czélok, intézetek előmozditására, fölsegélésére a legszivesebb örömmel áldozza, s az illy szép tettekben nyilatkozó honleányi erény sokkal nagyobb tiszteletet és csodálatot gerjeszt bennünk, mint bármelly férfiu kész hazafisága. — Valóban ha lelkes hölgyekben szegény magyar hazánk sok olly derék magyar nővel birna mint Bohusné, nemzetünk könnyebben érné el boldogulási czélját, mint bármilly hatalmas politicai intézkedés által.

Sujtás.

Sujtásos népnek nevező nagy Kölcsey vérünk,
'S őt, mint igy, jobban sujtnia nem lehetett.

Pajor István.

Eugen és Hermine; vagy: szerelmi kéj és vérboszú.

— Paródiai vázolat egynémelly divatos magyar novellára. —

I.

Eskü és tőr.

Hét óra volt[1]). Az esteli nap aranysugárai csókdosva ölelék a szende fuvalmak rozsaözönét, s a kéjittas természet mintegy mosolyogva, de mégis bizonyos ünnepi komolysággal látszék ezt mondani: ah milly szép, milly isteni vagyok én![2])

És Eugen és Hermine gyönyörélvet szivók a természet s egymás bájaiból, mintegy félóráig s öt perczig[3]) a terebélyes fákkal koszoruzott, sűrű lugasban üldögélve, egyetlen egy szót sem ejtének ki biborajkaikon, hanem annál inkább érezték magukban a kölcsönös szerelem üdvkéjének lángoló élvmámorát, mig végre a mumiaszerü halotti csönd, egy hang illatos zenéje által félbeszakitva lön.[4])

„Hermine imádlak!“

„Eugen szeretlek! — többet nem mondhatok![5])“

„Oh ha te hűtelen lennél irántam!“

„A Duna fölfelé folyhat, a fekete tenger megfehéredhetik, a nap tűzgömbje jéghalmazzá válhatik — de szivem — szivedhez a hüség gyémántkapcsával fog csatolódni mindörökké! — Erre esküszöm!“

„En hiszek — és boldog vagyok!“

„Ime vedd e tőrt, haldokló anyámtól kapám azt örökül, ha hűtelen lennék irántad, azzal döfd át szivem közepét!“

„Amen![6])

Erre egy-egy forró könyü potyogott le felpirult arczuk rózsáinak habzó kelyhébe, — és e könyükben határtalan üdvük kéjcsillogása rejtezék —; mig más részről hűségeik zálogául csókjaik csalogányszerü csattogása rezzent át az esthomály mély, anda titkain.

II.

Rémkaland a magyarutczában.

Van a magyarutcza közepe táján egy földszinti kis épület, némileg kopott s megzöldült zsindelyekkel födve; kapu helyett csak ajtó szolgál rajta bejárásúl, s négyszegü ablakain sötét vasrács düllesztí ki hideg kebelét[7]). E házban találjuk másnap estve Herminet, rendkivüli vig szeszélynek közepette, minden gond nélkül dalolgatva a Szöktött katona „Héj háj nem bánomját.“ — Hermine könnyü pongyolájában igen jól vette ki magát[8]); keblének fehér lilioma s arczának bájrózsái felülmulák a divatárusnők legkirivóbb csinált virágait. Azonban derült kedélyén még is egy neme a komoly kétségbeesésnek elfödhetlenül vonula át[9]).

Ezelőtt egy óranegyeddel a második férfilátogató lebbent ki Hermine vékonyan butorzott szobájából. — De csitt, hallga! itt jő a harmadik látogató, ki a kis ház körül már régóta zergeszerü fityésző figyelemmel ólálkodék, s kit Hermine egyelőre meg nem ismerhetett, mert köpenyével még orrát is elfödé. Azonban a hang épen nem volt előtte ismeretlen, s midőn a rémalak

[1]) Milly meglepő rövidség. Lám a génie kevés szóval is milly sokat tud kifejezni!

[2]) Lehet-e ennél szebben; költőibben leirni a természetet?!

[3]) Milly pontos, milly accurátus ember ez a mi novellairónk!

[4]) A dolog mindinkább érdekes kezd lenni! Csak előre!

[5]) Oh beh kár!

[6]) Ez aztán a classicus szabatosság, s carambolként egybevágó párbeszéd!

[7]) Illy meglepő hiven kell tudni leirni a tárgyak legapróbb részleteit is!

[8]) Milly sajátságos magyar kifejezés!

[9]) Milly fölséges ellenmondás! A szerk.

rácsuká az ajtót, oczeanként felháborodott szive háromszoros sebességü lüktetésbe jött vala.

‚Hah hűtelen! ismered-e Eugent?!‘

„Mindenható ég! — Elvesztem!“

„Mindent tudok. Te engem rútúl megcsalál, te mást, sőt — ó szörnyü! — másokat szeretsz. Ó dőre én! nem szánnám kitépni agyvelőmet, hogy egy illy nőt az erény legtisztább angyala- s a legköltőibb ideálként tudtam szeretni! — Oh — ah — üh — uh!‘ —[10]).

„Ah Eugen, ezt érdemlem-e tőled? a mit mondál, az mind irigységkoholta rágalom! — Ma délután csak nagybátyám és testvérem látogatott meg! — — De hah, szent isten mit akarsz? — Szemed, mint bőszörvény, szilajul forog, — oh én roszat gyanítok — ime lásd lábaid előtt!“ —

Nézd e tőrt, te adád ezt nekem szerelmi hűséged zálogául; — halj meg hát általa!‘

Egy dőfés, — és Hermine sikoltva rogyott össze[11]).

III.

Élet és halál.

He, who has many necessitiés, has many cares too. — Cooper.
Ouvre la portiére! — Souvestre.
Le ali spando verso di voi. — Petrarca.
Lebst du, oder bist du todt? — Geszner.[13])

Ki mondja meg nekem, mi különbség van az álom és valóság, a halál és élet között?[14]) — — A szerelmi csalódás kinjainak, s a rosz lelkiismeret marczongolásának tőre minden vasgyiloknál gyötrelmesebb, öldöklőbb[15]). Illy tőr vérzé Eugen szivét is![16]). Ő szerelmében csalatkozék, s a gyilkosság borzasztó öntudata majdnem a kétségbeesés, s az ebből származó öngyilkolásnak szenvedélyhullámokkal küzdő örvényébe taszitá őt. Eugen nem tudott a rémkaland óta jó ízűn enni, inni, és aludni.[17]) Nappal ritkán mert kimenni szobájából, de éjjel annál többet kóborlott a sötétség titokfedő vedszárnyai alatt.[18]) Bújában és desperátióból a borital- és kártyajátéknak adá magát, s az emésztő szenvedély kis vagyonát csakhamar fölemésztő. Mi tévő legyen illy szörnyü állapotban? — e kérdés czélszerü megfejtésén már két éjszaka gondolkozék a Zrinyikávéházban.

Május 6kán[19]) már reggeli 5 óra tájban egy rongyos gúnyáju iparlovagot lehete látni gyors léptekkel haladva keresztül a hatvani, úri és váczi utczán, s a mint a német színház mellett a nagyhidutczába kanyarodék, egy vig czimbora állá el utját.

‚Hova fráter?‘ — kérdé tőle ez, ki szinte mint Eugen mult éjjel valamelly tekeasztal alatt hált.

[10]) E müvészi kifejezés alkalmasint fuldoklő zokogást jelent.
[11]) Huh! —
[12]) Sokat igérő, figyelemfeszitő, borzasztó czim!
[13]) Essetek térdre, s bámuljátok velem együtt költönk roppant olvasottságát, s tarka barka nyelvismeretét!
[14]) Biz ezt én hirtelenében nem tudnám megmondani, bár e gyors mesterség leginkább a lapszerkesztőket illeti.
[15]) Milly eredeti uj gondolat!
[16]) És milly fölséges, szép átmenetel!
[17]) Azt hiszem.
[18]) Hej a semmirekellő!
[19]) Ugyan már miért nem majus 7kén? A szerk.

„Meghalni.“

‚Miért?‘

„Csupa desperátióból, — oh a kártya, a kártya — meg az a boldogtalan szerelem!“

‚Bolond fiú!‘

„Isten veled!“

‚Servus.‘

A vig czimbora azt hivé, hogy Eugen csak tréfálózik a halállal, pedig a népnek a hidon és hid körül történt hirtelen összesereglése, és zajos segélykiáltozása ellenkezőt tanusit.

Eugen csakugyan a Duna jéghideg karjai közé vetette magát; azonban öngyilkolási merénye nem sikerült, mert a révészek szerencsésen kiszabaditák őt a fuldoklás görcsviharral edzett kinjai közül.

S a mint Eugent a kiváncsi népcsoport kiséretében a városházához vivék, — kit kell látnia? Hermine jő szemközt vele nagy piperével s a legjobb egészségben, Hermine mondom, kit ő halottnak, mi több, általa meggyilkolt halottnak vélt. E meglepő látványra Eugen ereiben megfagyott a vér, — és csak Hermine szemének forró napsugárai olvaszthaták fel némileg e dermesztő vérfagyást.

Hermine a rongyos, és bágyadt kinézésü Eugent nem ismeré meg, — és szerencséjére, mert ha a szép hölgy őt mint gyilkos szándékú embert a hatóság előtt bevádolandá, nem négy hónapig, hanem legalább is négy évig ült volna a börtön sötét, rideg éjelében.[20])

Turóczy.

Vesztatüz.

Veszta tüzét gyujták és őrzék Róma leányi,
Hölgyek! a honszerelem, a mai Veszta tüze!

Fekete J.

Némelly, nőket illető magyar közmondás és példabeszéd.

— Tréfás jegyzetekkel kisérve. —

A jó szivvel és józan természeti észszel biró magyar köznép ajkain olly sok fulánkos, elmés, gyakran költői becsü közmondás és példabeszéd forog, hogy valóban azokat nemzeti birtokunk, sajátságaink egyik legszebb, legbecsesebb gyöngyfüzéreül tekinthetjük. Nem kell tehát az illy közmondásokat finnyásan megvetnünk csak azért, mert azok a fénytelen születésü parasztságtól erednek, vagy mert gyakran őszinte nyiltságuknál fogva durváknak tetszenek; sőt ügyekeznünk kell a nép válogatottabb közmondásait, példabeszédeit, a müveltebb társaséletbe s az irodalomba is átültetni, mert ez által mind a két kör nyelve sajátosabb, nemzetiebb irányt veend.

[20]) Novellairónk szokás szerint dupla- sőt tripla-halállal akará bevégezni csattanós remekművét, de mi hatalmaskodó szerkesztői tollunkkal a halált börtönre változtattuk át. És végre a magyar irodalom történetére nézve érdekes adatként kell megemlitenünk azt, hogy — Garay barátunk állitása szerint — mintegy 20, hasontárgyú novella küldetett a Regélőbe fiatal iróinktól! Lám a nagy elmék ezen rendkivüli találkozását milly dicsően öszpontositá a mi Turóczy barátunk, t. i. mások rettentő példájára! A szerk.

E czélból akarunk mi is néhány népies közmondást közleni, mellyek egyedül a nőnemet illetik, s részint játszi, enyelgő, részint csipős kifejezéseik, s utánozhatlan eredetiségök által, kivált igy összesítve, s némelly általunk tett tréfás, ellentétes jegyzetek kiséretében, ugy hiszszük, a müveltebb olvasót is érdekelni fogják, annyival inkább, mert mi a gyöngéd szépnemet a közmondások sutytyongatásai ellen, lovagiasan akarjuk védeni.

Azt mondja a közmondás : nem titok a mit két asszony tud, — (de legtöbbször az sem titok, a mit csak egy férfi tud); — vén leánynak mindenkor kurta a farsang, (de a vén legénynek mindenkor hosszu a bőjt); — ó bornak, ó leánynak nem egy áron itczéje, (csakhogy az ó bor könnyen részegit, az ó leány legalább nem bóditja meg fejünket); — kisebb az Erzsók orránál, (ezen hasonlitó közmondás onnan jő, hogy bizonyos Erzsók nevü pórleánynak képén csak a hely látszott, hol orrának kellett volna lennie); — nem ránczos a nyelve a véndadának, (igaz, hogy a vén asszonyok igen sokat szoktak trécselni, de viszont vannak vén férfiak, kik főleg a jó régi időről még többet darálnak); — sok asszony majd egész életében örömanya, (és sok férfi majdnem egész életében apa — öröm nélkül); — sok só a lévben, sok szó az asszonyban türhetetlen, (de az még tűrhetlenebb, ha a lévben semmi só, s a nőben vagy férfiuban semmi szó sincs); — a vén leány a rózsán sem kap immár (és a vén legényen a rózsa (Rózsa) sem kap immár); — hajdan volt ő hajadon, (elmés szójáték); — mindent magára vesz, mint a ludas asszony (azon férfi pedig lúdfejű és ludmájú, ki semmit sem vesz magára); — könnyű Katót tánczba vinni, és : könnyebb az asszonyt tánczba vinni, mint ránczba szedni, (már az igaz!); — az asszonyszemély ne ártsa (avassa) magát a férfiak dolgába, (de a férfi csak avassa magát néha a nők dolgába, különben csakhamar jégreviszik); — a vén leány ha férjhez megy egybe vén asszony lesz belőle, (de ha az igen fiatal legény vén leányt vesz nőül, vagy az igen fiatal hölgy vén férjhez köté életét, egybe vén lesz belőlük); — páratlan szépség volt azelőtt de már most páratlan (ez ismét igen talpraesett szójáték); — kis Pista leánya, (kit a mesében a hangya sajtkukacz helyett vitt vala el); — a süveges asszony ebszokás, (a fejkötős férfi, a katuska, a nyafka ember pedig macskaszokás); — adjon isten minden jot, feleséget szépet s jót, (e vers az uraknál igy hangzik : adjon isten minden jót, nőt szépet és gazdagot, mert, a közmondás szerint, rút leánynak szép a pénze, de azért a rút férfiunak sem rút a pénze); — elugrotta mint a perki tót lány a férjhezmenést, (a perki tót lány mindig átugrálta sz. Antal tüzét, csakhogy férjet kapjon, s még sem kapott soha); — fejébe sült a párta, (sok agglegénynek pedig lábába száll az esze, avagy fejébe sül a paróka); — úgy megérdemli a verést mint szűz a koszorút, (csakhogy aztán némelly megkoszorúzott szűzet később durva férje tartja verésre érdemesnek); — gyermek fegyvere sirás, az asszonyé fenyegetés; egy más közmondás ismét ezt tartja : sirás, asszonyi fogás, és : ha asszonyok sirnak — megnyirnak, (kivált ha a férj báránytermészetű, avagy gyapja könnyen nyirható); — a melly leány mindent ölel, az senkit sem ölel, (de az viszont nem áll : hogy a melly férfi senkit sem ölel, az mindent ölel); — a gazdag özvegy mindenkor 30 esztendős, (akár legyen az férfi akár nő, — igaz!); — mindig készül mint az eladó leány, (sok férfi pedig soha sem készül, de aztán nem is eladó, legalább nem kell senkinek); — aczél anyának tüzkő a leánya (tegyük fel, hogy az illy anya és leány közt egy taplószivű férfi áll — vajjon mi fog akkor történni?); — asszony nem ember (az az nem férfiu); — néha az asszony is ember (mikor t. i. férfiasan viseli magát); — ha elveszed leányát, nézd meg előbb anyját, (hát ha valaki egy, már leánynyal biró anyát akar nőül venni, ekkor kit kell előbb megnézni? hihetőleg a leányát, kivált ha ez szebb anyjánál); — félre teszi a kontyát (az az kényes); — — tót anyának tót leánya (és néha magyar anyának — német leánya!); — ritka Éva Ádám nélkül, (de talán egyetlen egy Ádám sincs Éva nélkül); — várt leány várat vesz, (várt férfi pedig várat veszt); — három dolog ártalmas a háznál : sürű füst, lyukas tál, haragos asszony (szerintünk a haragudni nem tudó házi gazda is igen ártalmas dolog); — az özvegy egy szemével urát kesergi, más szemével mátkáját keresgeti, (hát a férfiözvegy talán jobb a deákné vásznánál?); — csak otthon jó mint a komáromi leány, (ez nem sértheti a komáromi hölgyeket, mert ők más helybelire viszont azt mondhatják : csak otthon nem jó mint a nemkomáromi leány), — tűz, viz és asszony által már sok ember elveszett, (jég, bor és férfi által már sok ember uj életet nyert); — a leány anyja után járja a templomot, (az urfi vallástalan korunkban ritkán járhatná apja után a templomot); — még a rosz anya is szereti jó leányát, (sokszor pedig a jó de gyönge apa is szereti rosz fiát); — tarts a szakállos asszonytól, (de a nőknek hiába mondanók : tarts a szakállatlan férfitól); — a vén leány annyit ér mint a megirott, de el nem küldött levél, (az agglegény pedig annyit ér, mint az elküldött de le nem pöcsételt levél); — rózsához az illat : szűzhöz a szemérem; — szemérmes mint a magyar menyasszony, (milly jellemző szép közmondások!) — És végre halljátok csak szépeim, mit mond a magyar köznép : ha a szépnél szebb nem volna, nagyon elbizná magát; — a legszebb virág leghamarabb oda van; és : legszebb a jó leány. — Hiszitik-e már most, hogy okos a magyar paraszt?!

Ritka és rendkiviili dolgok.

(Medveember.) 1661ben néhány littván vadász két, körülbelül 9 éves, vad gyermeket talált medvék között. A vadászok üzőbe vették a medveket, s nagy ügygyel-bajjal csak az egyik gyermeket foghaták el, ki körmöléssel és harapással védé magát. A lengyel királyhoz vitték őt. A' gyermek ép alkotásu, fehér bőrü és haju volt. Megkeresztelteték; a királyné és a franczia követ valának keresztszülői, s Ursinus József nevet kapott. Mindent elkövettek, hogy megszelidítsék, de hasztalan; nem tanult meg beszélni, s semmi ruhát nem szenvedett magán, és vad maradt.

(Képzelődés.) Halligmoore kapitány Londonban gyakran említé ismerőinek, hogy anyjától gyakran hallá, miszerint ő november 15kén 1769ben fog meghalni. E joslatnak tökéletesen hitt. 14kén ép egészséggel feküdt le, s tizenötödikén reggel halva találtaték ágyában, erőszakos vagy természetlen halál minden jele nélkül.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Valamint majd minden ember hord most pénztárczát öltönyében elől, ugy szinte majd minden lapnak van jelenleg Tárczája hátul, melly szinte foglalhat magában pénzt, nagy értéket, noha némelly lapszerkesztő lap- és pénztárczája egyaránt lapos, üres. Mi ugy iparkodunk, hogy e kétszeres veszélyt kikerüljük, 's habár zsebbeli tárczánk, kivált most e nyári időszakban, nem is lesz igen tömött, de azért lapunk Tárczáját mindig tele akarjuk tömni érdekes, mulattató, s egyszersmind tanulságos mindenfélével. Némelly pénztárcza igen vastag, durva bőrből készült; némelly laptárcza szinte vastag, durva birálatok — tollcsatákból áll. Mi azon leszünk, hogy laptárczánk ollyan legyen, mint a gyöngéd női kezekkel, és vidor szerelmi érzelmek közt készített selyem- vagy gyöngyös tárcza, melly örökemlékül adatik át a kedvesnek, részünkről a kedves előfizetőknek. — Némelly pénz- és laptárcza egyszinü vagy kétszinü; mi azon leszünk, hogy laptárczánk se unalmas egyszinü, se csalóka kétszinü ne legyen, hanem mindig a nemzeti főszin szolgálván alapjaul, változatos szineivel szivárványként gyönyörködtessen, s ne csak szinből de valódilag is derűt hozzon nyájas olvasóink szivére, s a magyar honra.

Fővárosi nyilt kirek.

— Péter-Pál ünnepén, s a nyomban ezután következő vasárnapon tömérdek mulatozásra volt felhiva az ikervárosi nagyérdemü közönség. Százfelé kellett volna szakadnunk, hogy mindenütt megjelenhessünk. Mi tehát, mert a szerkesztők személye mindig többesszámu s csak igy lehet mindent látnunk és hallanunk —, mi tehát, a hova csak lehetett, mindenüvé elküldők testünk és lelkünk hirvevésre képes tagjait; sok részre osztott szerkesztői minmagunkat 12 bérkocsiba, 6 társasági hintóba, 2 gőzhajóra, s egy pár csolnakra vetettük fel, és midőn mindezen sok vontatószerszám egyszerre megindult velünk, sokfelé szakadt és szórt szerkesztői személyességünk, kéjmámor közt olvadt fel és oszlott szét a hirvilág végtelenébe. Ez aztán a dicső szórakozás!

— Ah mi e kettős ünnepnapot — melly közt az átmenetelül szolgáló éjszaka ugy állt, mint Pest és Buda közt a sötétlő fahid —, soha, de soha nem fogjuk elfeledni! — A budai városmajor, zugliget, svábhegy, horváthkert és császárfürdő, a pesti városliget, kioszk, és társalgási kert, tele volt falatozó és iddogáló néppel, kik a zöld természetet — kivált ünnepnapon — mindig rózsa szinben szeretik látni. A szabadban, a zöldben csibét, fagylaltat enni, vizzel keresztelt borocskát szörpölgetni, s e közben semmiségekről csevegni, — ez magában igen szegény mulatság, s az erőteljesebb régi görög és római nép mozgalmas, lelkes mulatságainak nyomorú paródiája! — Péter Pál ünnepén a nemzetiben, a városi német szinházban, a városligeti arenában, szép számu közönség előtt összesen három bohózat adaték; mondja aztán valaki, hogy eszélyes korban élünk! Vasárnap pedig mind a négy szinházban és szinkörben bohózat adatott. — Péter Pál ünnepén az ó budai „magyar korona“ czimü fogadó bérlője, nagyszerü és brillant bált hirdetett; a belépti díj 8 óráig 10 váltógarasra, ezután egy pengő huszasra volt téve; mondják, hogy az óbudai arszlánok és arszlánnők pompásan distrahirozták itt magukat. — Ugyanekkor Pesten a kékkakas-utczában is fényes reunio tartaték a Szőlőnél, nemkülönben a Józsefvárosban az „Iskolamesternél“ is, hol egyedül az evésben és ivásban szoktak leczkéket venni. — Azonban a kettős ünnep koronája, arszlánja, a horvátkerti Flóraünnep vala, mihez hasonló Budán még Mátyás korában sem tartaték. A kertben 10,000 különféle szinü lámpa világitott, Morelly zenésztársasága működék, a magyar Üdvözlet helyett, a német Wilkommen óriási betükkel volt kiállitva, a kertben mintegy 3000 vendég sétált és üldögélt, — kik közt legalább 500 szép hölgy ragyogó szemei felülmulák az egész illuminatiót —, és a mi legszivrehatóbb, ezen rendkivüli Flóraünnep a kert haszonbérlőjének legalább is 1000 p.forintot jövedelmszett.

— Ferenczy szobrászunk műtermeiben a Mátyás-szoborhoz tartozó allegoriai dombormüvek mintái már nagy részint elkészülve láthatók, s különösen a Mátyás királyt, mint igazságos birót és törvényalkotót környező csoportozat, olly mesterileg, olly meglepő ügyességgel van kivive, hogy ez valóban felülmulá várakozásunkat. Vajha e dombormüvek már az idei műkiállitásban láthatók volnának, ez által az ügy iránt mindenesetre nagyobb részvét támadna a közönségben.

— Ugyancsak egyetlen szobrászunk vésűje alatt van jelenleg egy, Kőrösön felállitandó síri emlékszobor is, melly egyszerű szépsége által kitünő. Kölcsey emlékszobra is készen van már, s a szende arczu költő, kivált igy idealis öltönyben, s fehérmárványban, fölötte meghatólag tünik föl.

— Városunkban naponként lehet kisebb nagyobb orzásokról hallani; különösen a helybeli irók bizonyos osztálya nagyban üzi e merkuriusi mesterséget.

— Egressy Béni gyermeke születése alkalmára, egy igen jeles magyart szerzett „Bölcső dal“ czim alatt; ezen nem sokára kiadandó uj szerzemény b. Wenkheim László a legjobb magyar tánczosnak lesz ajánlva. — „No jó — gondolja magában Egressy barátunk kis leánya — ha te apám muzsikával üdvözlöttél engem, mikor a világra jöttem, majd muzsikálok én is neked vagy 3 évig, tudom nem lesz benne köszönet!“ —

— A társalgási kert bérlői eddigelé csak németül hirdeték a reuniókat, de ezentúl, teljesitve hazafiui kötelességöket, magyar nyelven is hirdetendik; a reuniót nehéz volna magyarra fordítani, hacsak à la daltor, zenetornak nem neveznők azt, (csakhogy aztán az elménczek utoljara még daltortura, zenetortura czimmel bélyegeznék).

— Miután Treichlinger műárus az ellene forralt ármányokat legyőzé, igen diszes s egyedül magyar felirásu uj boltját diadalmasan nyitá meg a váczi és nagyhid-utcza szögletén, tehát a legjobb helyen. Treichlinger ügyét értő, becsületes és vállalkozó szellemű ember lévén, mi meg vagyunk győződve, hogy Budapesten nem egy hamar lesz az övénél szebb, gazdagabb és keresettebb műkereskedés.

— Alig nyilt meg Treichlinger boltja, már is egyik legbecsesebb magyar műkincsünk diszíti azt, t. i. a nemz. Kör által pártolt és megindított Nemzeti Zenetár, melly Rózsavölgyink összes zenemüveinek tartalomdús első füzetét hozá meg, gyönyörü diszkiadásban, részint régibb, részint ujabb válogatott szerzeményeiből. Vajjon lesz-e csak egy vagyonosabb magyar ház is, mellynek zongoráján a Nemzeti Zenetár, mint a maga nemében legszebb hazai műekszer, ne fogna büszkélkedni?!

— A botanicus kertbe sok ifju jár — magyar törvényt tanulni.

— A helybeli ev. tanoda némelly növendéke által tartott magyar örömünnep igen jól ütött ki, s mind a működő növendékek, mind lelkes, derék vezetőjük, Teichengräber tanitó ur, nagy hálára kötelezék a nemzetiség barátait. Sok illy örömünnep minden magyarhoni iskolában, és nem lesz többé gyász ünnepe a magyarnak!

— A napokban néhány magyar fuvaros paraszt, egyik, eltévedtnek hitt társuk fölkeresése végett indult ki a fogadóból városunk belsőbb részeibe; azonban a sok keresés közt ők maguk tévedtek el, s csak késő estve vezeté őket szállásukra egy jószivű emberbarát; — eltévedtnek hitt társuk pedig egész nap künt sem volt a fogadóból, hanem egy-egy palaczk vinkó mellett a kocsi alatt hasalt. — Illyen a magyar! mást akar jó utba igazitani, mig maga tévuton jár.

— A concordia váczi utazása f. h. 7kén fog létesülni, s előre is örvendünk a jótékony czéllal összekötött, kellemes mulatságnak. A süketnémák javára adandó müversenyben, hir szerint, részt fog venni Schódelné, a vak Turanics, és a szemes Frankenburg is.

— Schódelné nem megy Brüsselbe, hanem tovább is a nemzeti szinpadon fog működni; mióta e jeles magyar énekesnő, a szomoru multakra, emberi módon boritá a feledés fátyolát, mi őt valódilag tiszteljük, becsüljük.

— Azon mesterlegény, ki minap egy kis gyermek életét mentő meg a Dunában, s ezért pénzbeli jutalmat elfogadni vonakodott, a pesti gyalogpolgárság tiszti karától, érdeme méltányláséul, szép magyar egyenruhát nyert.

— Gaal regényt ir a magyar alföldi életből; e nemben csak jót lehet várni tőle.

— Gorove várva várt Külföldi utazásának első kötete egy hét mulva napvilágra jő. — Schedel Ferencz a Nemzeti Könyvtár ötödik füzetét, melly egyik legnépszerűbb költőnk Csokonai minden munkáinak folytatását tartalmazza, csak ugy, mint az előbbieket, igen nagy mügonddal és külső csinnal állitá ki. — Nagy Ignácz Magyar Titkainak II. füzete is megjelent, miről máskor bővebben.

— Lendvayné jutalomjátékaul még e hó elején, a már több idő óta nem adott Szökött katona fog szinre kerülni, két okból igen nagy közönség előtt, mert, Lendvayné közkedvességű szinésznő, s mert a még mindig nagyhatású Szökött katona igen feltünő szerepváltozások által fog uj érdeket nyerni. Camillát ugyanis Laborfalvy helyett Lendvayné, Korpády Gergelyt Lendvay helyett Füredy, Korpády Lajost László helyett Lendvay fogja személyesiteni. Az illy feltünő szerepváltoztatással nem egyedül a Szökött katonát, de más eredeti müveket is uj érdeküvé s érdekessé lehetne még tenni, és ezt teendi is a rendezőség, ha jó szándékkal, részrehajlatlan nemes indulattal viseltetik a magyar szini ügy iránt.

— Schindelmeisser, a jeles hangszerző, legujabb operáját a nemzeti szinpadon akarja adatni. Szapáry czimü operáját először a helybeli német szinpadon adák. Vajha a szinházba járó német közönség is követné S. ur szép példáját! — Különben a zenének nemcsak vonzó, szelidítő, de talán magyarositó ereje is van.

— A pesti gyalog polgárkatonaság jövő hó 15kén tartandja zászlaja fölszentelési ünnepét. A keresztanya gr. Károlyi Györgyné leend, ki mint derék honleány, minden jónak, szépnek és nemesnek lobogóját lelkesült érzelemmel tartja gyöngéd kezeiben.

— A magyarországi műkiállitásban az idén még egy két magyartól is lesz néhány dolgozat. Barabás több igen jeles arczképet, Kiss Bálint egy gyönyörü tájképet s egy nagyszerű allegoriai képet adott be. — De ezen két művész folytonos műkiállitást csak a mi lapunk mellett fog tartani; az első elvégezvén Szigligeti és Garay arczképének kőrajzát, legujabban a mult hó végén köztünk mulatott közkedvességű beszélyiró, Kovács Pál arczképét készité el számunkra.

— Ronconi, az europai hirü dalművész nejével együtt körünkbe érkezék, három vendégszerepet adandó a nemzeti szinpadon. Illy jeles énekest hallhatni valódi élvezet, s mi erősen hiszszük, hogy mind a három előadás alkalmával tele lesz a nemzeti!

— A Kölcsey „Hymnus-“ának népmelódiájára, a szini igazgatóság által kitett 20 darab arany pályadijt, classicus zenészünk, Erkel Ferencz nyeré el, a 6, dicséretre méltatott mű szerzői: Egressy B., Molnár, Travnyik, Éliás és Seiler (két dolgozat szerzője). Ezen müvek f. hó 2kán, ének- és zenekisérettel adattak elő a nemzeti szinpadon szép számu közönség előtt. — Jövő alkalommal visszatérünk még e dologra.

— Némellyek az országház fölépitésére szánt 1,000,000 pengőt kevesellik; ezen kevesellő urak alkalmasint olylyanok, kik, ha az országházra fizetniök kellene, sokallanák az egy milliót.

— Minthogy a Honderü szerkesztője, a szelid érzelmü szépnemnek adja át lapjait, ebben a botozást s legujabban a halálos büntetést erősen pártolja.

Titkos hirek.

— Sokan suttogják, hogy városi rendőrségünk már nem sokára rendeztetni fog.

— Az X. gróf salonjában tartott fényes estélyen, Y. báró a házi asszonynyal fél negyed-óráig s 3 perczig méltatott magyarul beszélni.

— Nemzeti Körünk sok vitatkozás után elhatározá, hogy pecsétjét belföldi művessel fogja metszetni; és magyar nevü nemzeti művészünk (?) jól tudván, hogy az egyesületek zsirosan szoktak fizetni, a pecsétért 25 pengő forintig taksálta a Kört. De elvégre is mi sül ki?! — A magyar nevü, nemzeti műves bizonyos, német nevü pesti metszővel dolgoztatá a pecsétet 10 pengő forintért, és igy 15 pengőt nyert érdemetlenül, egy egész egyesület, s egy, nálánál ügyesebb, becsületesebb polgártárs rovására.

— Morelly urnak szerződése van a pesti társalgási kert bérlőivel olly módon, hogy minden szombaton kizárólag a társalgási kertben tartozik zenészkarával működni. Azonban Péter Pál ünnepén a társalgási kert bérlőit és közönségét cserben hagyá, mert már hirdetve is volt a Morellyféle pesti reunio, s még is csak Budán ment az végbe. — Hja a ki Indiában is volt, nem lehet azzal gyalog beszélni. — Szerződjenek a társalgási kert bérlői a derék pápai zenészekkel, s mi szivesebben hallgatandjuk ezek szép nemzeti hangászatát, mint az örökös hojczinczamot.

Vidéki hirek.

Szarvasról igen örvendetes hirt vevénk, Bloch Móricz a keresztelt izraelita, a jeles magyar iró, az ottani evang. iskola egyik rendes tanitójává választatott. Tehát Vajda és Bloch Móricz együtt! — milly szép jövő elébe nézhet a szarvasi iskola, sőt ezáltal maga az egész város is! — — Ugyanitt nem régiben egy vándorszinésztársaság Nagy Ignácz Tisztujitását adván, midőn a viczispán azt tanácsolja a zsidónak, hogy rosz borral itassa a nemességet, egy, az előadáson jelen volt szarvasi köznemes, nem türhetvén e gyalázatot, az egész közönség előtt nyiltan védelmezé ősi jogát, miszerint t. i. nemes ember rosz bort nem ihatik. — ‚Idd meg magad! — kiálta fel hangosan a megrettent szinészhez —, s erősen szidva ezt, agyonlövéssel fenyegeté. — Nemes ember és nyolcz krajczáros bor! — Milly finom, emberismerő tapintattal irá ezt Nagy Ignácz. — — Nagyenyed. Miután a lelkes Eördegh Károly, igen szép irányú Magyar dalnokának első füzetét kiadá, most ujra folytatja azt, s a második füzet Vörösmarty „Ki a hamis?“ czimü szép dalát hozandja zongora- és guitarrekisérettel, s még egy dalt Bedőtől. Eördegh ur lelkes de kissé terjelmes előfizetési felhivását, hely szüke miatt nem közölhetjük; azonban hisszük, hogy maga a mű leginkább ajánlandja magát. A Magyar dalnokra Pesten Treichlingernél, s ezáltal minden hiteles könyv- s műárusnál lehet előfizetni. — — Jászberény. A szellemdús Pirkler Adolfnak nyomos szavakkal irt levelét is csak röviden adhatjuk. Szerinte a szabad jász, nagy és kis kun kerületek egyegy, összesen három vak részére alapitványról gondoskodtak, s a szükséges kamatok e folyó év kezdetével rendeltettek az illető helyre adatni. — — Temesvár. Szerdahelyi szinésztársasága rendkivüli tetszésselműködött e városnak nemzetiségünket olly hő lelkesedéssel pártoló polgárai előtt. Tehát csak sehogy nem akar teljesülni nemellyek azon jóslata, miszerint Szerdahelyi és társai nem sokára vert hadként fognak visszasietni Pestre! — Poprád, Szepesség egyik legvirágzóbb városa, egészen leégett. — Jó lesz a Pesti hirlap mellett megjelent, tűz ellen biztositó magyar egyesület tervét figyelembe venni, s minél előbb létesiteni. — — Kolozsvárt nagy készületeket tesznek a természetvizsgálók és orvosok illő elfogadására. — — Kassán, Komlóssy társsága jó sükerrel működik, de az idevaló polgárság nagyobb része szivesebben venné, ha szinészeink még az eredeti magyar darabokban is németül szavalnának.

Külföldi hirek.

London. Az orosz czár birodalmához mért roppant ajándékok- és adakozásokat tett vala itt; az angol királynéval, Wellington herczeggel, Peellel gyakran társalgott, néha angol egyenruhát is viselt, s Albion fővárosában is csak úgy mint otthon szalmával tömött bőrpárnán aludt. Az angolok nem győzék eléggé dicsérni a czár férfias szépségét. — Az angol aristokratiát is megragadá a polkaláz, sőt már az éjszakamerikai szabad statusok társasköreiben is csak ez járja. — — Páris. Itt most az estélyek helyett reggeli mulatságok (regélyek), kezdenek divatba jőni; és igy a jelenből kivágyó franczia nem csak a régi századokba mennek visszafelé, — mint ezt a rococoizlés bizonyitja, — de még a napi rendet is megbolygatva, utóbb majd éjjel fogják azt tenni, mit most a közönséges világ nappal szokott végbevinni, és viszont. — A zongoravirtuoz Liszt még mindig rendkivüli bálványzásban részesül; legujabban Páris műárusai Lisztnek gypszöntetű kezét árulják, s a műkedvellők, különösen a nők boldognak érezik magukat ha e fehér Lisztkezet — lisztes kezet — kebleikhez szórithatják! — Sue várva várt legujabb regényének mult hó 25kén kellett megindulnia a Constitutionell-ben. E tüneményre a fordítók legtöbb figyelmet fordítanak. — A párisi rendőrség tömérdek hamisitott tejet kobozott el s öntetett ki; ha ez igazságot a budapestieknek is kiakarnák szolgáltatni, úgy a hires árviz mi sem volna a kiöntendő tej mennyiségéhez képest! — A párisi iparműkiállitás bevégeztével Berlioz igazgatása alatt rendkivüli zeneünnepély tartatik, egyszerre csak 850 hangász fog itt működni. — — Bécs. Az Europa lelkes bécsi levelezője is egyetért a magyar lapirókkal, midőn minap igy nyilatkozék: „Nálunk az elszler-bálványzás valóban csömörletes, undoritó! — Különben áldva legyenek az illy jelenségek, mik világosan mutatják, milly magas pontjára jutottunk a szellemi tehetlenségnek, és hogy nem sokára változásnak kell bekövetkeznie, melly mivel már a mostaninál roszabbakat nem lehet elérni, a jóhoz és a valódihoz vezetend visszsza!“ — Stuttgartban egy második Lafarge-féle méregkeverő nőt födöztek fel, ki férje helyett más férfiút szeretvén, amannak több évig kis adagu mérget adott be az ételekben; a szerencsétlen áldozat nem rég végzé be lassu halállal emésztett életpályáját. — Badenben az idén igen sok fürdővendég mulat, de kevés köztük az europai hirü név. — Bizonyos barcelonai nő egyszerre 5 figyermeket szült — ha igaz, de igaznak kell lennie, mert ezt az Igazság czimü hirlap tudatá velünk. — Hannoverában a hegedűt játszó Milanollo leánykák üres padok előtt tünteték ki édes papájoknak annyira jövedelmes, és férfias művészetöket. — Velencze, Triest és Fiume ő felségét várja körébe.

---

*

Irodalmunk.

Magyar irók jellemrajzai.

I.

Szigligeti.

Már akkor is jól hangzott e név, midőn még viselője csupán komoly történeti drámákat kezde irni. És méltán. Mert a magyar drámai irodalom parlag mezejét, erőteljes irmagvainak elvetése által virágzóvá, gyümölcsözővé tenni, hathatósan segité; és mert épen akkor irt eredeti szinműveket, midőn legnagyobb szükség volt rájuk, nemzeti színészetünk emelkedése, középponti állandosítása alkalmával. Szigligeti ezáltal roppant hiányt pótola ki, és a magyar színészetnek nemzeti iránybani kifejlődését hathatósan mozditá elő. S habár komoly szinművei, mind történeti mind műtani szempontból tekintve, nem épen hibátlanok, de átalában majd minden művében igen jó szerkezet, érdekes, változatos helyzetek, szabad szellem, s nemes erkölcsi irány talalhatók, a miért is majd minden müve nagy színihatással bir. Hogy Szigligeti komoly müveivel egy egészen uj, eredeti (magyar) drámai iskolát alapitott volna, azt nem lehet mondani; de más részről becsülendő önállóságot tanusit az által, hogy sem az ujabb német, sem az ujabb franczia iskola irányát szolgailag nem követi, gondosan kerülvén az elsőnek bőbeszédüségét, nyavalgós érzelgését, s az utóbbinak szárazhidegséget, s erkölcsi ferdeségeit. Komoly szinművei közt legjobbnak tartom: Gerőt, Cillei Fridriket és a Miczbán családot; vigjátéka csak kettő van: Rózsa és Kinizsy, ezek közül mindenesetre Rózsáé a koszoru. — De én nem tartom azt — mint némellyek — hogy Szigligeti erősebb a vig- mint a szomorujátékban.

És kik legujabban fennen kürtölgetik, miszeriut Szigligeti csak most, t. i. a Szökött katona és Kétpisztoly modora és iranya által lelte föl a dolog nyitját, azaz, csak most lépett be valódi hivatásának pályakörébe, azok véleményem szerint csalatkoznak, s csak bizonyos tévesztő varázs tartja őket zavarban; mert ha az emlitett két mű nem volna a jelen életből merítve, s ha az annyira kedvelt magyar népdalokkal nem volna mintegy felvirágozva, hathatósan népszerüsítve, bizony bizony nem teendének nagyobb hatást, mint költőnk előbbi jelesebb művei. Én hát a, különben pusztán drámailag is jeles Szökött katona és Két pisztoly rendkivüli hatásának okát nem abban találom, mintha Szigligetink drámairási tehetsége jobb fordulatot vett volna, avagy valódilag csak most kezdődnék nyilatkozni, — hanem abban: hogy, ellenkezőleg előbbi működésével, jelenkori alakokat léptetett szinre, a komoly drámai elemet a viggal, a népiességet a magasabb körü élettel ügyesen vegyité összze, s hódolva a nagy közönség kivánatának, szívhez szóló énekkel, szemgyönyörködtető tánczczal, sajátos szép öltözetek- és diszitményekkel ügyekvék emelni müvei érdekét. De mindezen segédeszköz magában véve nem sokat használt volna, mert hiszen költőnk Rontó Pál czimü művében is fordult elő ének és táncz, s az egésznek még sem volt hatása, mert hiányzott benne az, mi a Szökött katonát s a Két pisztolyt leginkább emeli, t. i. a drámai belbees, melly hathatósan párosulván az említett segédeszközökkel, lön, hogy Szigligeti neve most jobban dicsőittetik, s munkálódása jobban fizettetik mint azelőtt.

Szigligeti nem ollyan, mint sok szép tehetségű, de ázsiai röstségű irónk, kik évek leforgása alatt is alig birnak nagyobb művet előállitani. Ő igen termékeny és szorgalmatos; eddigelé az az 1835-től óta már összesen 16 eredeti szinművet irt; ezek közül legelőször szerzé „Megjátszott cselek" czimű drámáját, melly 1835-ben marcz. 25-kén került a budai színpadra; ezenkivül költőnk mintegy 12 jeles külföldi szinmű fordításával gazdagitá a magyar szinház szinműtárát, s Göthe remek Faustjának verses fordítása is készen van nála. — A magyar költők elhagyatott sorsát tekintve, örömmel mondhatjuk, miként Szigligeti szép tehetsége s hasznos fáradozása jutalmát, tisztelői-becsülőitől már többször fényesen, gazdagon vevé el. 1838-ban némelly középponti tisztelői, az ő ‚Gyászvitézek' czimü drámáját saját költségükön adák ki, s jövedelmét a szerzőnek engedék át; ugyanazon évben kolozsvári tisztelői emlékül ezüst tollat küldtek nekie; 1840-ben társai-, a nemzeti szinház tagjaitól ezüst billikomot kapa emlékül, s ugyancsak ez évben nyervén el Rózsa czimü vigjátékával a drámai első jutalmat, a magyar tudományos társaság levelező tagjává választatott; később az országos választmány szinházi titkárrá nevezé őt ki, s e hivatalát mai napig is buzgó munkássággal viszi. *)

Szigligeti 1814-ben született Nagyváradon, és nemes szülőktől származik, — ezt csak azért mondjuk, hogy némi tekintéllyel bírjon némelly tekintetes nemes táblabiró urak előtt is. — Szülői még most is élnek, apja Szathmáry Elek, ügyvéd, anyja Szerepi Kelemen Katalin; — a jó anya talán nem is gondolá hogy praedicatumában (Szerepi) fiának majd főfoglalkozási tárgya mintegy jósjelként foglaltassék, mert Szigligeti szerepet játszik a színpadon, szerepet visz az irodalomban. De miként van az, kérdheti a nyájas olvasó, hogy Szigligetink nemző atyja Szathmáry nevet visel? — hja mert költőnk midőn a szinészi pályára lépett, családi viszonyok miatt, valódi neve, a Szathmáry-név helyett, álnevet vala kénytelen fölvenni, s a költött Szigligetinév — melly már csak azért is költői, mert a regényes Balatonvidékre emlékeztet — még most is sajátja. Egy szóval, rászáradt a költött név, s a sors talán megakarván boszulni az előitéletet, csak azért is költővé, s név nélkül is neves emberré tette őt. — Szigligeti Nagyváradon kezdé s végzé iskoláit, s 1832-től Vargha János kir. mérnök mellett, a Körös szabályozásánál mérnöki gyakorlaton volt, mellyet végezvén, Pestre jött mérnöki oklevelet érdemlendő. Azonban a sors — ezen régi furfangos geometra — másképen mérte az ő pályája, hivatása hatáskörét. Szigligeti nem állhatva ellent régibb vonzalmainak, 1834-ben a budai magyar szinésztársasághoz csatlakozék, s azóta folyvást hű tagja a középponti szinésztársaságnak; s a mi igen különös, majdnem egyszerre kezdé meg szinészi és szinműirói pályáját, melly utóbbi minden-

*) Mi is szivünkből örvendünk, hogy az, ezen jeles pályatársunk, s barátunk iránt keblünkben élő tisztelet és szeretet jelét, arczképének díszes kiadása által tanusitani szerencsénk van, s hisszük hogy ez által a jelenleg olly népszerű színi költő méltányolóinak kedves meglepetést szerzendünk. A szerk.

esetre nem kis és nem rosz befolyást gyakorolt az elsőre. Szigligeti nem nagy színész, de a másodrendü szerepeket meglehetősen viszi, sőt a kisebb intriguant szerepeket sokszor jól adja; de talán még is többoldalu színész mint régi pályatársa, Shakespeare volt, kiről mint színészről azt hirdeti a krónika, hogy csak a szellemek szerepeit tudá ügyesen s meghatólag adni. Azt már többen jegyezték meg s nem valótlanul, miszerint Szigligeti majd minden szinművében ir egy másodrendű kis intriguant szerepet saját maga számára, és abban rendesen jól működik. Különben nem mindennapi dolog látni azt, midőn valamelly iró az általa teremtett művek némelly alakjait, saját személyében tünteti vissza. Mondja hát valaki, hogy az apa nem lehet egyszersmind önmagának gyermeke! —

Mint már fölebb mondám, nem hiszem azt, hogy Szigligeti szinműirói tehetsége legujabban megváltozott volna; ellenben talán nem hibásan tapasztalom azt, mikép Szigligeti a magányéletben sokkal komolyabb, visszavonultabb volt akkor, midőn még csupán komoly drámákat irva, a mult idők homályos temetőjében andalgott; de mióta víg vagy víggal elegyes, s a jelenkori életből merített drámákat ír, kedélye sokkal derültebb, a társaséletben is nagyobb részt vesz, többet élvez; mi ugyan részint onnét is eredhet, hogy legujabb szinművei sokkal nagyobb hasznot hozván neki mint régibb drámái, jelenleg anyagi szükséggel küzdeni nem kénytelen, sőt, mint ezt a sorstól már régóta megérdemlé, kényelmesen és gond nélkül élhet. — Különben Szigligeti jellemét sem eredeti, sem felvett modoros különczség nem bélyegzi — pedig ez nagy divat ám némelly irónál —; én őt mindig inkább komoly mint kicsapongásig víg, de azért derült kedélyü, szelid, csendes emberként ismerém, kinek nyugodt lelkületével legkevésbbé sem fér össze a tulzott szenvedélyesség. Szigligeti beszéd közben többnyire komolyan szokott mosolygani, s ajkai körül egy különös vonás látható, mellyel majd minden ember bír, ki az életet, a világot magasabb szempontból tekintvén, túllát a tömeg, a sokaság eszén. Ezen arczvonást talán világgúnyoló vonásnak lehetne nevezni. — Költőnk éles szemeiből, átható mereven nézéséből lelki mélységet, gondolkozó észt lehet kiolvasni. Csendes természéténél fogva szereti a háziasságot, a családi életet, igen szereti három kis leányát; — és ő sokkal szívesebben társalog, mulat színész- mint irótársaival, mit én, ismerve iróink irányában szinészeink kedélyes, derült társalgását, igen természetesnek találok.

Könyvismertetés.

Irodalmi Areopag. I. füzet. 1844. Kilián György bizottmányában. — Ára 40 kr. pp.

Ezen, több névtelen iró által megindított uj kritikai folyóirat az elenyészett Kritikai Lapok és Figyelmező helyét akarván pótolni, ezek modorában és szellemében kezd működni. S ki átlátja irodalmunk ebbeli hiányát, az mindenesetre helyeselni fogja a vállalkozók törekvését, kivált ha jelszavuk: az igazságosság, a hajdankor legszentebb törvényszéke, az areopag jelszava, leend. Mi koronként csak azt fogjuk kimutatni: mennyiben igazságos vagy nem igazságos az

Areopag iróinak itélete, mert nincs olly biró, kivált irodalomban, ki fölött még más biró ne tarthatna itéletet. — Mi már az Areopag első, politikai tárgyu birálatát illeti, erre nézve, mint e lap körén kivül eső czikkre, csak azt mondhatjuk: hogy az a többi közt legkimeritőbb, legtanulságosabb, s férfiuhoz illő komoly higgadtsággal van irva; de vajjon mennyiben igazságos a hazánk viszonyait alaposan ismerő Fényes Elek, s a viszonyainkat csak félig-meddig ismerő Wildner röpiratainak összehasonlitó birálatában? — e kérdés megfejtését gondolkozóbb politicusainkra kénytelenittetünk bizni. — A II. czikk Szeremlei Gábor hegeli philosophiáját, ezen, homályos, tévutakon járó agyrémet, zürzavart, röviden de elmésen ismerteti. — A III. czikk ifjabb Bene Ferencz „Tetszhalál, megégetés, és egyéb rögtöni életveszélyekről, mentő szereikkel együtt“ czimü röpiratát, leginkább méltányolva s némi hiányait igazságosan kijelölve, birálja, érthetőbb, népszerűbb előadást ajánlván szerzőnek. — A IV. czikk Petrichevich Horváth Lázár Álmok czimü iszonyatos szomorujátékát taglalja és tépi szét minden irgalom nélkül. Biráló részletekbe bocsátkozva, napnál világosabban mutatja meg, miként az emlitett szomorujáték nemcsak rosz, de botránkoztatásig silány, megmutatja, hogy az Álmok szerzője jellemet, kort festeni, cselekvényt szőni, egyátalában nem tud, s a legdagályosabb, leghibásabb nyelven ir; megczáfolhatlan adatokkal bizonyitja be, hogy P. Horváth urnak legkisebb hivatása sincs a drámairáshoz. És az illy elbizott pöffeszkedők annyival is inkább megérdemlik a kritika legkeményebb ostorát, mert nem ismerve el önlelkök szegénységét, náluknál tehetségesebb pályatársaik művei fölött csak úgy könnyedén szoktak pálczát törni. Azonban Nemesis nem alszik; s az areopagi igazságos kritika P. Horváth urnak minden eddigi fenhéjázó műbirálatait egyszerre semmivé teszi, mert ki olly borzasztó silányságokat, olly esztelen dolgokat képes összefirkálni mint az Álmok szerzője, annak mint műbirónak semmi hitelessége nincs, nem lehet! — Az utósó birálat Bodor Lajos Élet és ábránd czimü szomorujátékát, mint az előbbi dramai kinövés hű képmását, szinte elevenre találó csapásokkal sujtja. De úgy kell bánni az illy őrjöngő kontárokkal, kik a józan ész s az irodalom szentségét annyira megfertőztetik, mert szép szó az illy kócsagos eszüeknek nem használ. — Végül a Csalánok közt egy két csipős epigramm, de néhány erőtlen is található; van köztük ollyan is, melly közelebbről nem érdekli az irodalmat, például az Arszlán czimü:

Párisban lakik ő! hebeg angol s franczia nyelven,
Hitvese német vér; szolga s komorna olasz;
Franczia a nevelő; jószágbérlői zsidók, s csak
A haza, — melly öt nem látta s ápolja — magyar.

Csak hiába, nincs hatalmasabb fegyver az elmésségnél, ez öli meg a roszat legkönnyebben s legártatlanabbul. — Legyenek bárkik az Areopag irói, az nekünk mindegy, de aztán ők se tekintsék az iró nevét, személyességét, hanem akárki művéről is részlehajlatlanul, alaposan, tanulságosan szóljanak; — a javithatlan rosz, s a csak hibás, de javitható közt méltányos különbséget tenni soha el ne mulasszák, ez elsőt kiméletlenül sujtandók, az utóbbit kiméletes hangon igaz utra téritendők. És ha illy módon járandnak el szép feladatu birói tisztökben, ez által irodalmunkat haszon, ellenkező esetben,

kár érendi. — Aristides a görögök areopagját szent törvényszéknek nevezé : a magyar irodalmi Areopag se miveljen szentségtelen tetteket; és habár nem is fogjuk elmondhatni erről azt, mit Demosthenes a régi Areopagról mondott vala, hogy t. i. „sohasem hozott olly itéletet, mellyel mind a két fél ne volt volna megélegedve," — legalább azt mondhassuk el majdan róla : miszerint sohasem hozott olly itéletet, mellyel olvasó közönségünk józanabb része ne volt volna megelégedve.

Éljen hát a kritika, éljen a harcz és háború! ez a világ éltető eleme!

Harczos.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

E lapok szerkesztője épen nem boszankodik azért, hogy most, midőn ismét a journalistikai palyára lép, szinészetünk s különösen nemzeti szinházunk ügyében többször elmondott nézeteit, jóslatait napról napra erősebben igazolja az előttünk álló tények megczáfolhatlan serege. Mi ugyanis mindig azt állítók : hogy mindaddig a magyar szinészet, a nemzeti szinház iránt a nép szivében rokonszenv és buzgó részvét nem fog keletkezni, mig nem lesznek a jelen magyar életből vett jó szinmüveink, sőt mondók, hogy mindaddig nemzeti irányban nem is fejlődhetik szinészetünk, s a magyar szinház nem érdemli meg a nemzeti nevet. És ime most már háttérbe szorulván a spenátizü német vitézi drámák, s a magyar champagneihoz hasonlitó franczia szinmüvek, legtöbbször látunk szinpadunkon magyar eredeti darabokat, s ez által a közönség részvéte megjött, szinészetünk mindinkább nemzeti szint ölt magára, és szinházunk mindinkább megérdemli a nemzeti nevet. És szini ügyünk ezen jobb fordulatát kinek lehet köszönni? Egyedül és kizárólag néhány magyar irónak, kik megértve a kor és nemzetünk igényeit, a nép szivéhez szóló müveket alkottak. Azonban e jó fordulaton sem lehet még egészen örvendeni, mert a pusztán komoly drámával még mindig csehül áll a dolog; irjon most közülünk valaki bár shakespeari, vagy ponsardi drámát, szomorujátékot, illynemu müvének egyszernél többször alig lesz szépszámú közönsége. — És miért? Mert a magyar szinháznak fájdalom, még mindig nincs valódilag müvelt, és állandó magyar közönsége, s szini nézőinket az opera- és spectaculumkórság még most is annyira gyötri, hogy a melly szinpadi mutatványban nincs dínom-dánom, czifra öltöny és decorátió, vagy czikornyás táncz, röhögtető népi elem, s csattanós, durranós hatás, — mindaz előtte egy pipadohányt sem ér. Illyen a mi szinházi közönségünk izlése, müértelme; nem ér az egy árva sohajtást! — És a szegény szinmüiró, ha tetszeni és élni akar, szinte kénytelen e tekintetben a nagy közönség kivánatának hódolni. Mindazáltal, bár a körülmények tekinteténél fogva, menteni lehet szinmüiróink ezen irányát, s habár az illy énekes, látványos népi szinmüveket örökös, maradandó becsüvé lehetne is emelni, — szünetlen, avagy gyakori adatásuk még is annyiban árt a valódi tiszta drámának, a mennyiben dalkóros közönségünk az említett szinmüvekben előforduló népnóták, táncz és diszitmény által elbüvölve, minden más olly drámai terméket megvetni hajlandó, a miben az emlitett varázsszerek hiányzanak. S hogy ez már is ugy van, azt élő példával lehet bebizonyitani. Azért hát mi azt tanácsoljuk, hogy tehetségesebb szinmüiróink ne irjanak kizárólag vaudeville-szerü népi szinmüveket, hanem felváltva irjanak minden varázsbüvszerektől ment tiszta, vig- vagy szomorujátékot is, és szinpadunkon az illy drámák aránylag mindig többször adassanak, mint az énekes népi szinmüvek, mert a nemzeti szinház főczélja sokkal magasabb és nemesebb, semhogy ezt puszta pénzkeresetté, s a felületes sokaság bohó kivánatinak hódoló rabszolgájává szabad volna lealjasitani *).

Már gyakrabban mondók mi azt, és örökké fogjuk mondani: hogy a magyarnak mindaddig sem általában igen jó drámai szinészete, sem igen jó operája nem lesz, mig e kettőt egymástól elválasztva, különkülön szinházba nem helyezik. És nem igazolja-e ezen álitásunkat az egész müvelt világ példája, s nálunk is a mindennapi szomoru tapasztalás?! Azelőtt az operának nagyobb közönsége volt mint a drámának, és mi drámabarátok fájlaltuk ezt; most a drámának körülbelől csak olly közönsége van mint az operanak, és ezért az operabarátok erősen jajgatnak. De tulajdonkép és valódilag sem a drámának, sem az operának nincs most rendes nagy közönsége, hanem van az énekes népszinmünek, vagy is az operás drámának; inter duos litigantes tertius gajdos — mondaná erre Stutzli uram a Két pisztolyban. — Legujabban a népszinmüvek, az operás drámák igen szép jövedelmet hoztak és még mindig is hoznak, — hja de ezen szép jövedelemre nagy szüksége van az igazgatónak; — mármost a mit a dráma hoz be, azt az opera emészti fel, s a mit az opera hoz be, azt viszont a dráma emészti fel, tehát = o. És igy ugyan miből lehetne itt igen jó operát tartani, drámai szinészeket és énekeseket növelni, conservatoriumot alapitani? — pedig közbevetőleg mondva, jelesebb drámai szinészeink, mint emberek nem birván Bachus isteni örökifju természetével, lassanként öregszenek, s egyszer majdcsak azt vesszük észre, hogy sehol sincs erőteljes uj sarjadék, kik helyökct pótolnák. — De vajjon mi ennek az oka? Egyedül az, hogy az igen költséges opera, a fentartása végett ötödrésznyi költséget sem kivánó drámával egy szinházban nyomorog. — És a szinházunk ügyében elmondott sok szózat után, egy szó mint százként lehet kimondani azt, miként szinházi bajaink, fogyatkozásaink főforrása mindig az intézet pénzerőhiánya volt és lesz! — Ha mi azt akarjuk, hogy igen jeles drámánk, operánk és balletünk legyen, hogy egy derék conservatorium uj meg uj növendékekkel lássa el szinpadunkat, hogy a drámairó ne a jövedelem, de müvének belbecse szerint dijaztassék, s ne legyen mintegy kényszeritve a költészetből kenyérkeresetet üzni, ha mi azt akarjuk, hogy a nemzeti szinház szünjék meg már valahára leginkább pénzkereső intézet, egyes emberek játszólaptája, jövedelemforrása lenni, s a nemzet méltóságához illőleg feleljen meg a magasabb müvészi, nemzeti és erkölcsi czéloknak: ám akkor nem 32 ezer váltó forinttal hanem legalább is, 100 ezer pengő forinttal kell

*) E lap szerkesztője is irt már vaudeville-szerü szinmüvet, és talán még többször is fog irni, de azért önmagát is vétkesnek vallaná, ha ezentúl kizárólag csak e nemben akarna dolgozni a szinpadra.

azt évenként segítenünk! — ‚Hja de ha az másképen nem lehet mint a hogy most van!‘ — Erre a magyar nemzet ha Napoleon volna azt mondaná ‚de én akarom, hogy másképen legyen!‘ és akkor a magyar szini ügy nem billegne örökké a lét és nemlét bizonytalan mérlegén. — Hogy a mostani körülmények közt 100 ezer pengőt nem adhatunk a szinházra, az természetes, — de ha a telekdíj elfogadtatik, már akkor csakugyan ideje lesz ez ügyet is gyökeres javitással orvoslani! —

Tájékozás.

Mielőtt szini birálatainkat sorát rendesen megkezdenők, röviden ki kell mutatnunk, legujabban mint álltak a dolgok szinpadunkon. Részint szinészeink betegeskedése, részint elutazása, és Schódelné bizonytalan állása miatt, a mult hónapban többnyire hitvány darabok adatván, szinházunk ügye s maga a művészet is, legroszabb körülmények közt tengődött. E pangást két eredeti ujdonság elevenité föl némileg, Vörösmarty sok tekintetben jeles, de nem nagy szini hatásu szomorujátéka ‚Cilley és a Hunyadiak‘ czim alatt, melly mindenkor becses olvasmány leend, — sőt megröviditve a szinen is fentartandja magát. — E műben Egressy Gábor-, Lendvay-, Laborfalvy-, Szentpétery- és Hubenaynénak szép alkalom nyilt magukat a művészet magasabb fokáról is kitüntetniök. — Másik ujdonság volt a „Mátyás diák“ czimü népies szinmü, melly habár messze áll is a tökély magasabb igényeitől, de sok jó eredeti, sajátságos gondolattal, és mulattató helyzettel bővelkedik. Az előadás mindkét izben sikerültnek mondható, mindkétszer Szentpétery, Kovácsné, Hubenay és Bartha levén az est hősei. Régiszerü zenéje is méltánylást érdemel. Azonban úgy látszik, hogy közönségünk azon része, melly minden magyar szinművet megbukva szeretne látni, rút, kárörvendő természetének némi részét e mű előadása alkalmakor is magával hozá. — Reméljük, hogy a szinházunkra nézve olly szegény juniusi napokat a minden tekintetben tökéletes művésznek nevezhető olasz énekes, Ronconi, és Schódelné föllépése csakhamar elfeledteti. — Azonban a dráma körül, ujérdekü változásra nézve, nem sok kilátás mutatkozik.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

— Sohse habozzon a magyar hölgy a fölött: vajjon kit szeressen jobban kedvesét-e vagy hazáját, hanem szeressen csak kizárólag jó hazafit, — és igy női hivatásának, honleányi kötelességének egyaránt eleget tesz.

— Még a legelnyomottabb rabnépek hölgyei is büszkék nemzetiségökre —, mig a szabadabb magyar nemzet hölgyei közül sokan szégyellik hogy magyarok.

— Ha nőnek születtél ne akarj lenni férfiú, különben a megbántott természet boszút fog rajtad állani, és sem valódi nő, sem valódi férfiú nem lesz belőled.

— Vannak nők, — mond De la Rochefoucault, a hires franczia bölcs, — kiknek sohsem volt szerelmi viszonyuk, de ritka olly nő, kinek csak egy szerelmi viszonya lett volna. — A szerelemnek csak egy eredetije van, de ezer különféle másolata.

— A szerelem hajdan oroszlánon ülve ballagott, most aranysárga paripán nyargal. — És paripáról lévén szó, van Azsiában egy vad nép, kik hölgyeiket 5 — 6 lóért szokták eladni, — a mostani müvelt világban sok eladó nő leginkább szeretné azt, ha olly férj venné el, ki négy — öt lovas kocsin jár — és —.

— A honleány-nevet minden jobb érzelmü magyar hölgy szívesen viseli, — de a honn leány nevet ki sem szereti sokáig viselni.

— És még is csodálni lehet, hogy olly kevés magyar nő törekszik a valódi honleánynévre szert tenni, midőn e név még a legöregebb asszonyt is leánnyá téve, megfiatalítja.

— Némelly leány csak azért kiáltatik ki rosznak‘ mert szépsége miatt sok imádója van, s minthogy valamennyit nem ajándékozhatja meg szerelmével, a mellőzöttek boszuból rágalmazzák, csuf hirét költik, és saját roszaságukkal bélyegzik még a szegény ártatlant; — és ha ehhez még a rútabb és irigy társnők is segédkezet nyujtanak, már akkor a legtisztább erkölcs is szennyezve lesz a világ előtt.

— I-ső Jakab angol király, sir Raleighet 12 évi fogságra itélé, s e hosszas kínos időt hű neje is vele tölté el a fogságban saját jószántából; — mig sok nő, a nélkül hogy férje el volna zárva, az ezzeli együttlét gyötrelmeit megunván, s mással kivánván viszonyt kötni, vágyva vágyik kiszabadulni a házasélet börtönéből.

— Ellenben az csak mesebeszéd, egy két csalatkozott ember komoly szójárása, hogy a mai világban női hűség, női erény nem létezik. — Sőt igen! — Csakhogy a valódi hű és erényes nők többnyire ollyanok, mint az egyszerü hegyi virág, melly minthogy távol esik a keresztül kasúl járt zajos országuttól, keves ember által vétetik észre, sőt magábavonult igénytelensége miatt, nem is akarják azt észrevenni. —

— A bölcs Tacitus igy jellemzé a régi germán nőket: Ezek tisztasági tekintetben nagy dicséretet érdemelnek, ők szeméremmel körülövezve, még nem romlottak el a szinházak cselei és a vigalmak ingerei által; köztük vétkeket nevetni nem szokás, és ők nem nevezik közdivatnak, ha ki mást elcsábit vagy elcsábittatik. — Ellenben koszorús irónk Hetényi, illyformán ir a franczia nőnevelésről: „A mostani ismeretes nevelőnék már jókor beadják növendékeiknek az édes mérget, a savoir vivret, a század és kor előitéleteit, gyönyörvágyait, az erkölcstelenség szabályait, a nagy világ kéjei után való esengést; kinevettetik velük az erkölcsök nemes egyszerüségét, a családi, házi mulatságokat, a lármátlan élet bájait, a nagy természet éleményeit; a franczia nevelésü nők azt tanulják, hogy az élet czélja a gyönyör, mellynek hajhászata nem is bün; azonban főerény az eszesség, melly a vétekre illedelemköntöst ráadni ügyes. Most ha valamelly leány a rajzolás elemét tudja, türhetően fest, zongorán középszerüen játszik, Corinnából vagy Manfredből egykét helyet tactus nélkül eldanol, — már ez jó nevelés jelének tartatik. Szív- és értelemmüvelésről azonban szó sincs: minden oktatás arra van számitva, hogy a nőnembeli a társaságban kitünjék, ragyogjon; háziasság, vallás, hűség, szerénység, ezen neveléstervből kimaradtak!“ — Erőteljes, igaz szavak, és az illy nőnevelés sok vagyonos és rangos magyar háznál is borzasztóan uralkodik! Vajha a józanság nemtője megtérítené az illy szerencsétlen növendékek szívtelen, dőre szülőit! —

Bors és paprika.

A paprikás versek ármányos irója,
Azon mesterkél, a hibákat hogy rója,
— Azért maradjunk csak a régi nótánál,
Jobb füszerünk úgy sincs a jó paprikánál.
Czuczor (a Mezei Naptárban.)

— Tudván azt, hogy minden, bármi finom, idegen külföldi termék árt a magyar vérnek, mi ezen, leginkább hazai tárgyakat érdeklendő rovatot, borssal és paprikával, e két valódi magyar füszerrel akarjuk csipőssé, jóizüvé tenni. És a ki méltatlanul bántand bennünket, annak e rövid utu rovatban fogunk borsot törni az orra alá, nem bőbeszéddel, hanem csak egy pár szóval, mert hiszen kicsiny a bors de erős.

— Szomoru dolog, hogy magyar gazdáink nagyobb része nem valami magasabb lelki tulajdonok miatt, hanem leginkább csak azért szereti a magyar menyecskét, mert jól tudja főzni a borsos levecskét, az az, egy szóval, — mert a magyar nők jól tudnak főzni; — lám a magyar ferfi

többnyire rosz gazda, s mégis azt kivánják, hogy hites társuk jó gazdasszony legyen.

— Azt mondják, hogy három divatlap sok lesz a magyarnak, s egy közülük szépen el fog csücsülni. O igen! három magyar divatlap sok a magyarnak, de azon, mintegy harminczféle külföldi vagy idegen nyelven irt divatlap — melly hazánkban tartatik — ez még mind keves neki! — Különben, valamint igaz, hogy nem mind magyar az, ki magyarúl beszél, ugy az is igaz, miként nem mind magyar divatlap az, melly magyar nyelven van irva.

— Pest nyáron kiállhatatlan, nincs falai közt semmi természeti zöld, de van annál több rosz meleg vize, rosz pora és bora. Pest inkább téli város, már csak azért is, mert lakóinak nagy része még mindig hideg a magyarság iránt; jól tudják ezt a pestiek, s téli városuk irányában azért nevezik Budát már régóta kályhának, — Ofen. —

— Mért neveze bennünket legujabban gróf Széchenyi kelet népének? mert a magyarnak csak még most kezd lenni kelete.

— A budai svábhegyet az idén igen sok magyar járja, ha ezen hegyet magyarhegynek neveznék, bizonyára több német, s kevesebb magyar lepné el mint jelenleg.

— Minap bizonyos magyar ember, ki bornál egyebet nem szokott inni, a nagy hőségben igy sohajta föl: Olly szomjas vagyok, hogy még a vizet is meginnám! — Bár némelly magyar iró is olly keves vizet eresztene irataiba, mint ama jó magyar ur — torkába. —

— Nem lehet csodálni, hogy sok divatos ember annyira szereti a fagylaltat és a cigarrót, mert hiszen keblök és fejök többnyire tele van jéggel és füsttel, már pedig a természet törvénye szerint, minden test a hasonló elemű testtel szeret leginkább összevegyűlni. —

Divatkép. (Férfidivat). Világos fehér kalap: homályos, sötét fő; hosszu haj: rövid ész; csigahajfürt a koponyán: csigahaladás a lélekben; érdekes halvány arcz: érdektelen betegség; lovagias szakál: asszonyos elpuhultság; felálló inggallérral párosult peczkes magas nyakkendő: fenhéjázó nagyratartiság, nyakas ragaszkodás minden érzéki kéjhez, és a semmittevéshez; — fehér mellény: fekete kebel; ruganyos, nyulékony nadrágtartó a vállakon: nem tartós vállalkozás s meg nem tartható pénz a zsebben; szük frakk: tékozló bőkezüség; minister: messzelátó ministerialis ész nélkül; quäker- napoleon- és byronfrakk, a szavatartó quäkerek becsületessége, Napoleon vitéz bátorsága, Byron lángesze nélkül; vizhatlan, kemény anyagu mackbintos: vizenyős higvelő; gyürüs aranyláncz az órán: gyürő vaslánez a divat változásaihoz kötött szolgai lelken; egy kézben elszlerbot vagy szemüveg — mert a maga szemével most már többé ki sem lát —, a másikban cigarró, szivar: az ifju öreg gyermekek szoptató czuczlija; tiszta keztyü: mocskos kéz; bő fehér nadrág: szük vékony pipaszárláb; nadrág talpalló nélkül: finom növelés, alapos müveltség nélkül; végre, fénymázas kis topány: nagy tyukszem nemcsak a lábukon, de a fejükön is. — Illyenek a fesh, vagyinkább feslett erkölcsü lionok, arszlánok. Különben az arszlán, oroszlán-név épen nem illik rájuk, mert nem birnak arszláni méltósággal, nagylelküséggel, arszlánerő- és bátorsággal. Az arszlán fejdelem az állatok között: ő szegénylelkü koldus az emberek sorában. Azért hát az illyen embereket sokkal jobb lesz divatmajom- vagy orangutangnak neveznünk. —

Régi ujság.

— Midőn József császár halála után mintegy ellenhatásból olly rendkivüli lelkesedés uralkodék hazánkban a magyar nemzetiség iránt, bizonyos nógrádmegyei tánczvigalom alkalmával, a lelkes gróf Forgács Antalné, született herczeg Grassalkovich Otilia, levette fejéről az ugynevezett bóbát, s mint idegen viseletet hamuvá égeté, s miután a jelenvolt hölgyek a főrendüek és nemesség köréből, egyszerre követék példáját, egy óranegyed m.lva magos sarku piros csizmában, ujjas válban, magyar fejkötővel, s egészen magyarosan öltözve jelent meg a vigadók sorában, kik a nemzeti érzelmü herczegnőt rendkivüli lelkesedéssel fogadák, s rendre jarták el vele a lakodalmast, a három a tánczot. — Legujabb időnkben illy nemzeti érzelemtől lelkesítve lépett ki a derék gróf Károlyi Györgyné is a tánczterem közepére, midőn főuraink, különösen b. Wenkheim Béla felhivására, a casinoi vigalomban legelőször kezdék a népies magyart tánczolni, ez alkalommal gróf Károlyi Györgyné volt az első, ki a felhivásnak szives örömmel engedett. — Vajha, kivált főuri hölgyeink a nemzeti ruha viseletében is követnék a fennevezett herczegnő gyönyörü példáját.

Mümellékletek az I. számhoz.

I. Szigligeti arczképe, rajzolta Barabás, nyomá Höfelich Bécsben. E rajz és nyomása egyaránt szép és tiszta. E képben jeles költönk nemcsak külsőleg de belsőleg is, lehető hűséggel van visszaadva. — Azon arczképek, mellyek eddigelő budapesti divatlapjaink mellett adattak, ehhez távolról sem hasonlithatók. —

II. Füredy mint Sobri. Nemz. szinpadi kép, Szigligeti Két pisztoly czimü szinmüvéből. Rajzolta Kis Bálint, rézre metszé Vidéky. E képet mind a rajzoló mind a metsző nagy műgonddal készité, és — mint látni lehet — szép sükerrel dolgozá ki. Füredy igen jól találta el átalában a magyar betyárnak, s különösen a nagyhirü Sobrinak költői alakját, jellemét, és Kis Bálint nemcsak magát a lényképet, de egyszersmind a személyesitő színészt is eltalálta, noha, épen nem szükséges, hogy a szinpadi öltöny- (costume)-kép a színész arczvonásait egészen eltalálva, tüntesse föl. — Reméljük, hogy müvállalatunk jelenleg először bemutatott terményeit, szives részvéttel fogadandja a valódi magyar érzelmü közönség, és méltányolni fogja abbeli, nem kis áldozattal járó törekvésünket, miszerint külföldieskedő divatkép — versenyzés helyett, egy olly mügyüjteményt állitandunk ki, melly mind nemzetiség mind művészet tekintetében, becses leend.

Jövő számunk egy szükséges roszat, t. i. egy igen csinos divatképet hozand.

ELŐFIZETÉS. A **Pesti Divatlap** hetenként egyszer jelenik meg két iven, s juliustól decemberig, tehát félév alatt **12** divatképet, **6** irói és müvészi arczképet, legelőször is: Szigligeti, Garay, Nagy Ignácz, Kovács Pál, Czuczor és Rózsavölgyinek, Barabás által körerajzolt nagy arczképeit, legalább is **6** szinezett szinpadi jellem- és öltözék- (costume)-képet, néha egész szinpadi jeleneteket. 's néhány, Egressy B. és Rózsavölgyi M. által zongorára alkalmazott nemzeti vagy népi dalt hozand mümellékletül; és igy minden charlatán piaczi kürtölgetés nélkül mondhatjuk, hogy magát a lapot ugyszólván ingyen kapja az előfizető, mert mind a lapnak, mind a fölötte költséges, szép és számos mümellékletek előfizetési ára rendkivül csekély; — félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben csak **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben 2 frt 30 kr, postán 3 frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a' kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, írók és művészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

2. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárhó 2. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk: II. Nemzeti nyelv. — Nővérek (Márk). — Kerényi Frigyeshez (Petőfi). — Müvészeti örjöngés. (Nagy Ignácz). — Elmefuttatás a színről. I. — Pusztaszer. (Czuczor). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos hirek. — Eredeti levelezés a külföldről. (Erdélyi). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. — Fülbevalók szépeink számára. (Sz—a). Bors és paprika. — Régi ujságok. — Előfizetés.

Társaséletünk.

II.

Nemzeti nyelv.

„Beszél ön németül, francziául?“ —
„Hogyne! hiszen magyar vagyok!“ (Regélő, 1842.)

Szinte az untatásig sok értekezés, okoskodás jelent már meg nálunk azon tárgyról: hogy magyar hazánkban, mind nyilvános helyeinken, mind magánköreinkben, elhagyva az idegen szót, valahára már egyedül magyarul beszéljünk, magyar nyelven társalogjunk. De ez épen olly tárgy mit eléggé ismételni, pöngetni, figyelembe ajánlani, s uj meg uj oldalról meghányni vetni, eléggé nem lehet. És épen azért mi is első leteendő kőnek tartjuk ezt a magyar társasélet alapjának biztos megvetésében; mert nyelv levén a lélek és sziv, a gondolat és érzemény leghatékonyabb tolmácsa, nyelv levén azon külső és belső jegy, melly legfeltünőbben, legélesebben jelöli az emberek sajátos nemzetiségét, — mindaddig társaséletünk nem lehet, nem lesz magyar jellemü, mig nemzeti nyelvünk, hazánk legrondább viskói- s legfényesebb palotáinak lakói közt, r e n d e s, k i z á r ó l á g o s t á r s a l g á s i n y e l v ü l nem használtatik. Hiszen magyar szellemü társalgás, más idegen nyelven addig nem is képzelhető, midőn minden nyelv egymástól különbözőleg viseli magában a népek különféle eredeti nemzetiségét.

És mi hogy állunk most e tekintetben? Már ugyan bontakozni kezdünk azon előitélet vastag ködéből, mintha az nem is lehetne müvelt ember, ki egyedül magyar nyelven társalog, s hogy nálunk németül, francziául csak olly szükséges, sőt szükségesebb mint magyarúl (!!!); azonban legtöbb nemesi és polgári társasköreinkben még most is iszonyu bábeli nyelvzavar uralkodik. Megfordultam már sok magyarországi társaskörben, hol egy füst alatt a deák, német, tót és magyar szó járta vegyesen, s egyszerre négy országba hivém magamat elhelyezve, vagy inkább, szivemet négyfelé érzém szakitva. Én, hála az égnek, salonképes ember nem vagyok, de azt mégis tapasztalásból tudom, hogy, valamint iparüző polgáraink, úgy főbbrangu nemeseink, s az ezeket majmoló középrendü nemesség — az az a vier-telmágnások — házainál és társas köreiben majdnem kizárólag idegen nyelv és társalgási szellem uralkodik, sőt leginkább falun és mezővárosban tanyázó középrendü nemességünk közül is, igen igen sokat lehet még az emlitettek közé sorozni. És ez idegen nyelvüség, ezen korcs szellem hazánkban, hölgyek és urak! valóban szomorú, leverő dolog! siralomra méltó lelki sülyedés, a legmenthetlenebb hiba, kivált már most, midőn a királyi felség is nemzeti nyelvünkön szól hozzánk, midőn átalában a nyilvános élet körében is majdnem egyedül nyelvünk az uralkodó, és midőn már nyelvünk annyira van müvelve, hogy azon, csak olly jól, olly szépen és szabatosan fejezhetjük ki magunkat, mint bármelly más magasra képzett idegen nyelven, melly igen elüt a magyar ajaktól, sőt még eredeti jelleméből is rútul kivetközteti a magyart, elannyira, hogy ki igen jól tud más nyelveken beszélni, irni, mind azt igen jó magyarnak tartani nem lehet; — nézzük csak iróinkat, azok irnak közülök legjobb, legtisztább nyelven, kik az idegen nyelveket legroszabbúl beszélik.

Valóban, hölgyek és urak! E tekintetben ideje már a valódi jó utra térni, mi csak úgy eszközölhető, h a i d e g e n s z ó t e g y e d ü l o l l y e m b e r i r á n y á b a n h a s z n á l u n k, k i a n y a n y e l v ü n k e t l e g k e v é s b b é s e m é r t i; — d e m a g y a r m a g y a r r a l s o h a n e s z ó l j o n i d e g e n n y e l v e n. Milly csekély áldozat ez, s mégis — összesitve egy nemzet ajakán — milly dicső, milly nagyszerű öszhangzás, melly nemcsak anyanyelvünket, de ez által sziveinket is egyesitené! Vessétek meg honszerető érzelemmel azon, fájdalom, más népeknél is (bár koránsem olly nagy mértékben, mint nálunk), uralkodó divatmajmoló balvéleményt, miszerint idegen nyelven is szólani tudni, a müveltség főkellékéhez tartozik, s egyedül a nemzeti nyelvet beszélni, szégyen. Oh ez soha nem szégyen, sőt hazafiui kötelesség, hanem ellenkezőleg cselekedni, hol nincs szükség reá, ez a valódi gyalázat, és az álszemérem legrútabb kaczérkodása! — Europa legjelesebb nemzetei, az angol, franczia hölgyek és urak átalában csak nemzeti nyelvökön társalognak, és ezt tenni, dicsőségöknek tartják, noha e mellett más müvelt nemzet nyelvét megtanulni — leginkább csak azért, hogy annak irodalmát eredetiben is megismer-

M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

jék —, szinte el nem mulasztják. Vajha ti bazám hölgyei és fiai, hiven követnétek e részben az angolok és franczíák példáját, vagy csak követnétek az erdélyiek ama szép nemzeti irányát, miszerint köztük még a legmagasabb ranguak termeiben is főuralkodó a magyar nyelv! Mennyire el valék bájolva, milly magasztos hazafiui érzelmek szállták meg keblemet, midőn Erdélyben utazván, a legelőkelőbb családok körében, grófok és bárók házainál is, folytonos magyar társalgásnak valék tanuja, s a főuri hölgyek ajkairól olly bájosan hallám lezengeni az édes anyanyelvet.

Igen, hazám hölgyei, leginkább ti adhattok e tekintetben jó példát, buzditó lelkesitést, a barátnő, a kedves, a férj és a gyermek előtt, hogy általatok, hatalmas befolyástoknál fogva, ők is ajakkal és szivben megmagyarosodnának. Vagy talán azért idegenkedtek nemzeti nyelvünktől, hogy ez csak az imént támadt fel halottaiból, a most sok századnak utána kisértő szellemként lézeng a két magyar hon sivatagán? — Ah ne féljetek nemzetiségünk kisded védangyalától, a fölüdült magyar nyelv nemtőjétől, hisz ő ártatlan, árva csecsemő, ki hozzátok, hazám hölgyei, erénykoszorúzta szépnem, hozzátok sir föl olly keservesen, hogy emeljétek föl a föld porából, és szoritsátok minden szép- és jóért dobogó sziveitekhöz, s mint valódi honleányok, mint hű anyák, ápoljátok és növeljétek föl teljes erőre, hogy virágzó épségben, egész átalánosságban uralkodjék Karpatoktól Ádriáig! *)

A nővérek.

I.

Farkasvölgy.

Jobbra Posonytól Bécs felé sürűn járt ut vezet, melly egy oldalról Dunánk lenge játszó habjaitól körözve, más felől gyönyürű hegyekkel párkányzott rónaságra tekint — nézz messzebb dél felé, s látsz fénylő romokat kerekded hegyen, — tova a bérczek csúcsai mogorva felhőkként kékellenek s a téren át a folyam kigyózó ezüstje gyürüzik, kaczér játékot üzve a kelő nap sugáraival. — Minden olly élénk itt, olly vidám, mintha keserv nem lakná e vidéket, mintha magyarnak más volna hivatása mint eddigelé, midőn századok óta hű barátja a bú vala, mit hogy ne érezzen, szunnyadásnak adá magát...

Az emlitett uton könnyű hintó robogott el. — A lengő fátyolokból gyanithatni, miként nők foglalják el —, mellette egy ifju ugratott délczeg ménen s előre hajolva, hogy a kocsiból csengő hangok egyikét se veszitse el. —

„Nézze ön, gróf! — szóla az egyik nő szokottnál erősebb hangon, mi a kerekek zörgése miatt kerülhetlen vala — az erdőszeglet elvonul, s látni kezdjük kirándulásunk czélját; az ott Farkasvölgy....

A gróf jobbra tekintett — szemei előtt a vidék nyiladozott. — Csekély távolságban alacsony hegysor emelkedék, majdnem a Dunáig nyulva, melly alatt egy ausztriai falu fejérlő falait lehete szemlélni, s közepén egy vár omladványa, a romok között négyszegű torony emelkedik. — Miért van az, hogy minden aggszerűre nemével a tiszteletnek tekintünk? miért szentek előttünk a helyek, hol ős apáink vére folyt? a lélek dolga ez, tőle kérdezzétek, miért érez, miért sohajt fel a sok nemes életért, melly ellenség vasa alatt a hazáért, s sokszor még a hazáért sem vérzett el!?

A kocsi a hegy felé kanyaruló gyalog ösvény előtt álla meg. A kocsis mellől érdekes arczu ifju szökött le, megnyitá az ajtókat, s kezét nyujtá a benlevőknek. — A társaság két nőből, s három férfiuból állott. Egyikén a régi magyarság törzsökös maradványai látszottak; nem ugyan öltönyein, mellyek ha nem legujabb divatuak is, de őseink szabályszerüségétől mentek valának, hanem azon tiszta nyiltságon, melly szeme, s arczain honolt, melly tettetést nem ismer, melly minden szót úgy ád, mint azt a lélek sugalja, s nincs elkorcsositva, eltorzitva az ugynevezett illedék, s világi tekintetek követeléseinek serege által. Az öreg testes ur nehézkesen lépett ki hintajából, s körül tekinte a szép vidékben.

„Nemde szép látvány? kérdezé azon ifju, kit az imént a kocsi mellett láttunk ugratni.“

„Valóban szép! válaszolt az öreg ur! Igaza van gróf ur, igen szép látvány... No s mi az Julia! Gabriela! hol szédelegtek? s ön öcsém uram miért olly kedvetlen?“

Ez utóbbi szavak azon ifjuhoz valának intézve, ki a társaságot kevés pillanat előtt a hintóból segité ki.

Kemény mogorván hallgatott; karján Gabriela a tisztes ősz Rengey ifjabb leánya csüngött, mig Julia könnyű zergeként a gróf mellett szökdösött, s hamis mosolylyal tekinte Keményre.

„Ne légy kedvetlen, öcsém Gyula! dörmögé Rengey — nézd e kies reggelt!... Átkozott!..“

Az öreg ur kissé gyöngédtelenül érinte lábával egy kiálló éles követ, mi a fentebbi kiáltást idézte ajkaira, de jövő pillanatban vidor hangját halljuk:

„Jó reggelt, amice spectabilis! Isten hozta! Igen szépen tartá szavát.“

Az üdvözlés egy középkoru férfiuhoz volt intéve, ki a rom felől a társaság elébe jött.

„Jó reggelt nagyságtoknak! — kiáltá — fogadják el vezérlésemet; én önöket egy jó reggelihez hivom meg —.“

A nők igen elmosolyodtak, mig az öreg vig kedélyének helyeslő nevetésben tört utat.

„Igen jó — spectabilis! mert Posonyból éhesen indulék el — mi ez Gabriela? már te is búsulsz? Bizony mindjárt elválasztlak benneteket. Ezen fiu mindnyájunkat megigéz!“

S valóban', ha valaki Gabriela szép arczára tekinte, láthatott rajta olly epedő vonást, melly a nőket annyira érdekessé teszi. A selyem pillák egy fakadó könnyet mostak el, melly az éjszemek mélyéből talán a kebel fájdalma által idéztetett elő, — de atyjának szavaira elmosolyodott a kedves leányka, hasonlóan a felhős éghez, mellynek hullámaiból a menny azurja szakadozva tűnik elő — Gabriela néhány nyájas szót váltott atyjával, utóbb tekintete kisérőjére fordult, és ismét eltünt a mosoly, melly az ég derüjét hozá

*) Mindazon czikk, melly alatt nincs jegy vagy név, a szerkesztőé.

lelkünk elébe. Úgy látszik, mintha Gabriela kisérőjét szinte valamelly titkos bú sebzené; szemei nemével a nyugtalanságnak kisérék Juliát, ki enyelegve sietett a gróffal a rom felé vezető ösvényen, az öreg ur pedig nem szünt meg társához a mult jó időkről szólani.

„Mondhatom barátom uramnak kezdé, a hegymászás erőködése miatt szakadozó hangon — én a régieket inkább szerettem. — Azok nem szóltak olly szépen, mint barátom uramék, de gyorsabbak voltak a tettben..."

A két ifju pár eltünt a fák között, mig az öreg ur Baltay követtel a leirt beszélgetést folytatá; s mdőn ezek a dombra értek, az ifjakat a rom szemlélésében találták. A kilátás a torony aljából egészen el van zárva felnyuló lombok, s romhalmok által, magába a toronyba pedig feljárás nem vezet. Néhány lábnyira a földtől ablak nyiladozik ugyan, mellyhez a merész férfiak a kiálló köveken felkúszhatnak, de az öreg urnak, s leányainak a kilátás élvezéséről le kelle mondaniok. Rengey nevetve fordult Balsayhoz:

„Látja barátom uram — kiáltá enyelegve — hogy a számitás nélküli haladás gyakran czélt téveszt... Hol vehetnénk egy hágcsót, hogy oda feljuthassunk?"

„Ha meg nem vetik a szegény ember ajánlatát, uraim! Én szolgálhatok! szóla egy durva hang, s a társaság meglepetve a beszélő felé fordult."

A torony kelet-éjszaki oldala aljában sötét boltozat látható — négyszegü kupivbe öszvefolyva, — mellyhez keskeny nyilás vezet. Ezen nyilásban egy férfiu állott, kezében izmos fahágcsót tartva. Az idegen arczán neme a szemtelenségnek vala látható, melly bizalmas mosolyban tört utat. S habár öltönye elég ép, az egész alakon bizonyos koldusi szellem honolt.

„Ah! neked hágcsód van — kiálta a gróf — add ide..."

„Volontieri signor conte"... válaszolt az idegen, s a nyilás elébe illeszté hágcsóját.

„Hogyan? Te ismered a gróf urat, kérdé Rengey."

Az idegen visszafordult, s szokott szemtelen mosolyával a grófra tekinte...

„Ki élhete Paduában egy óraig, hogy Contarini gróf hirét ne hallotta volna?"

„Még nevemet is tudod", szóla büszkén a gróf, s megvetőleg tekinte a ficzkóra, ki bizalmasan közeledék hozzája, s néhány szót suttogott füleibe.

„Hallgass — monda a gróf szinte suttogva — kitől hallád e nevet."

„Velenczében minden halász, Paduában minden cicerone, s egész Olaszhonban a törvény szolgái igen jól ismerik..."

„Hallgass mondom... s várj reám azon boltozatban..."

„Igen jó signor Con... vagy Vit..."

„Csendesen... ne emlitsd e nevet... Gondold meg, miként Contarini gróf képes jutalmazni."

E szóknál a gróf könnyedén zsebére ütött, mellyből érczcsörgés hallatszott, az idegen pedig nevetve billente fejével.

„Még egyszer intelek ember — szóla a gróf erősebb hangon — vedd a jutalmat, és tégy, mint kivánom; — Vittoriótól csak halált várhatsz."

Ezzel a társaság után sietett, melly már a toronyban volt, s az öreg ur nevetve mondá el, hogy a dús Contarini gróf a szegény emberrel illy hosszan alkuszik.

Az idegen gúnyosan tekinte a távozó után, — fenyegetésre akará emelni kezét, midőn egy ifju által látá azt megragadva.

„Te olasz vagy? kerdé ez.

„Si signore — paduai születés. —

„S mióta élsz távol honodtól?

„Két éve, uram...

„És nem kivánkozol hazádba?"

Az idegen arczain neme a rezgésnek vala látható... kezével fedezé szemeit, s a nap heves sugarai ellen panaszolkodék, melly könnyet csalt beléjök. — Kemény ismétlé kérdését.

„Hol van a kőkebel, kiálta az idegen, melly a honi lég után ne sóvárogna, s aztán, signor, engemet honn nő s gyermekek várnak....

„Annál jobb... Én Olaszhonba akarok utazni, s szükségem lenne emberre, ki a nyelvet jól beszéli... jer velem! —

Az idegen komoran rázta fejét.

„Nem lehet uram!"

„Miért nem? mi tart vissza, ha honodba annyi érdek vonz?"

Az idegen ismét fejét rázta, de egy ideig nem válaszolt, utóbb élénken közeledék Gyulához.

„Ön ismeri Contarini grófot?" kérdezé...

„Látásból, válaszolt az ifju...

„Tanácslom mindenkinek, hogy óvakodjék ez embertől, ki élte minden napjáról remegés nélkül számot adni nem tud... s önnek signore köszönet jó akaratáért. E durva kebel nem fogja azt feledni soha..."

Ezzel könnyeden billente szalmakalapján, s jövő perczben a torony szeglete mögé tűnt.

Gyula egyedül maradva képzeletének eszmevilágába mélyedett. — Feltünt lelke előtt azon kép, melly égi angyalként lebegé körül álmait üdvözitőleg, s egyszersmind keservet osztva.... Juliát látta maga előtt teljes szépségében, mint ritka kincset, melly felé a sovár bűn nyujtá ki kezét, s a bájos képhez eszmelánczolatban egy más útált fűződött... boldogságának, reményeinek feldulója... az olasz marchese.

„Gyula öcsém! Talán a növénytan foglalja el eszméidet" kiálta le Rengey a torony egy nyilásán... „jer közünkbe, Gabrielát az unalom majd megöli." — Kevés percz mulva az ifju Gabriela mellett állott, s meglepetve láta a viritó arczon egy könnycseppet fényleni...

„Mi az, Gabriela?" kérdezé.

„Csendesen Gyula! Kérem önt... biztosithatom, hogy csak gyermeki képzelet, nénémre gondoltam...

Az ifju körültekintett, s Juliát azon ablaknál látá, melly Posony felé nyilik, mellette a marchese, s ugy látszék, mintha a nő arczain zavar lebbenne át, s pir boritaná vonásait Contarini titkos szavai után.

„Sajnálom Juliát — mondá távozásközben Kemény Gabrielához.

„Nemde ön is hiszi?“

‚Mit édes Gabriela?‘

„Ő szereti az olaszt...“

Az ifju fájdalmasan inte fejével — s kevés percz mulva a társaság az ösvényen haladott a kocsi felé. — Midőn a torony eltűnt szem elől, az olasz zsebeiben kezde kutatni...

„Bocsánat! szóla... nagyságtok meg fognak engedni... kendőmet a toronyban feledém...“

Sietve látjuk őt a rom felé haladni, s azon boltozatba tűnni, mellyből az idegen lépett elő. Midőn óranegyed mulva a reggelizö társasághoz lépett, az öreg Rengey azon megjegyzést tevé, hogy a sietség egészen fölhevité.

II.

A bucsú.

Est felé hanyatlott az idő, midőn a két nővér Mihály-utczában lévő lakásuk ablakánál ülve, a napi eseményekről beszélgetett. Alant az utczán szokatlan néptolongás hemzsegett, mellyPosonynak országgyülés alatt olly sajátságos vidor szint kölcsönöz.... Julia kihajlott az ablakon, nevetve inte több ismerősének, mig Gabriela szótlanul tekinte reá, s nemével az önfeledségnek meredt vonásaira.

‚Ne búsúlj Gabrielám! — kiálta vidoran Julia — nézd csak azon szép ifjuságot... nézd ott Balsay követet, mi szerelmes tekintetet lövell felém... ha ha ha! ez valóban mulattató!‘

Gabriela némán maradt...

‚S a szegény Gyula! vetted-e észre, Gabriela, milly mogorva volt mai sétányunkon?“

„Igen Julia, s sajnáltalak, hogy e hű szivet igy taszitod el magadtól...“

‚Ugyan ne légy gyermekes, húgom... Mit tehetek én gyenge nő róla, hogy szivem máshoz vonz?...‘

„S te mégis ugy mutatkozál honn Kemény előtt, mintha szeretted volna...

‚Szerettem is őt... válaszolt Julia — egy felbomlott hajfürtöt rendezgetve tükre előtt... De mondd, miként maradhattam hű az egyszszerű fiúhoz, midőn Balsay, s utóbb Contarini valának hódolóim...‘

„Adja ég, Julia, hogy keserűn ne bünhödjél ledérségedért — szólt Gabriela, s kedvetlenül emelkedett fel üléséből...

‚Ne haragudj, Gábriskám — enyelge Julia — hidd meg, hogy mind e mellett felette rosz nem vagyok...‘

Gabriela hevesen szoritá kebeléhez nővérét, — éjszemeiben könnypár csillogott, s érzékeny rezgés hallatszék szavaiban...

„Te megvetéd, Julia, az egyszerű fiút — mondá — mert Balsay közeledek; ezt, mert Contarini a szép marchese tevé szivét lábaidhoz... Ah! én sokkal kevesebbel megelégedném... de nem, nem!... több az mindennél, több a világ összes külfényénél...“

‚No no, hugocskám! Eddig titkolád szerelmedet.... Hadd találgatnom: Fényesy kapitány?!

Gabriela tagadólag rázta fejét...

‚Tehát Fenyéry báró?

Ismét tagadó jele Gabrielának.

‚Vagy Kendy, a szép tánczos, Aczél, a derék szónok, s jó lovag... vagy a hires zongorahős... hamar hamar, Gabriela, valld meg, mert én felette kiváncsi vagyok.

De Gabriela mit sem vallott. — Ott álla ő márványs rózsaszoborként az ablaknál, ég felé tekintve. Barna fürtei sötét csigákban hullámzottak a hattyúvállra, és szemei! ah! e szemek szépek, mint az ég, de vészesbek a világ minden bájainál — s mit gondoltok, megvallá-e titkát nővérének?... Nem ismeritek a gyöngéd női kebelt, ha hiszitek, miként azt, mi lelke előtt legszentebb, mi legkedvesb kincse életének, első, tiszta szerelme titkát olly kebelbe önti át, melly szeretni nem tud, melly előtt az érzés bábjáték, pillanatnyi időtöltés...

Julia még egy ideig faggatá nővérét — de közelgő lódobogás az ablakhoz voná.

‚Ah! ez Gyula! — kiáltá kedvetlenül; ismét untató szemrehányásait fogom hallani... de szobámba megyek, s ha kérdez, mond neki, hogy aluszom... hogy beteg vagyok, hogy... mondj neki bármit, csakhogy ne lássam...

S ezzel elsietett ugyanazon perczben, mellyben Kemény a szobába lépett.

‚Hozta isten, édes Gyulám — szóla Gabriela; nem véltem önt ma még látni...

„Hol van Julia? kérdé hevesen az ifju...

Gabriela vonásaira homály borult.

‚Julia? Ő beteg... alszik... már levetkezett...

„Mindegy... szólanom kell vele... Gabriela! Kedves jó Gabrielám! menjen hozzá, mondja neki, hogy okvetetlenül szólanom kell vele...

‚De...

„Ah! ne mentekezzék, kérem önt! Higye meg Gabriela, ha távoznom kell ma innen, mielőtt Juliával szólottam...

Gabriela elsietett; Gyula végszavai a határozottság olly hangjával valának mondva, melly szivét fagylalá meg — s ő, ki Keményt szerelme első hevével imádá — ő, az érzékeny nő, eszközlött kedvesének együttlételt azzal, kit szerete. — S ő nem tudá azt, hogy tette áldozat, nem tudá, hogy akkor, midőn minden lépése egy életkin, melly a fájdalom égető könnyét sajtolá arczaira, hogy akkor ő nagyobb, tisztább az ég angyalainál. — Mert feledé azért, kit szerete, önmagát, s érdekei megsemmisültek a kedvesnek ohajtása ellenében. — Kéréseinek sikerült Juliát az ifju elfogadására birni, s ez szobájába lépett.

Gabriela székre hanyatlott, s neme a feltékenységnek rezgé át kebelét...

Most térden állva eseng előtte... sóhajtá: Julia ismét hozzá fordul, s szeretni fogja őt.. ah! szivem! — kebelére szoritá kezeit, mellyben kinok dultak, miket mindnyájan ismerünk, s mik talán éltünknek nem legcsekélyebb szenvedései.

De mindegy — folytatá, s nyugodtan törlé le könnyeit — csak ő legyen boldog! ha e szegény szív megszakad is fájdalmában.

Elhagyá a szobát, s az est homályában nem kisérhetjük lépteit.

Kemény Gyula komolyan közeledék Juliához, ki őt zavartan látszék fogadni.

„Jó estvét, Gyula! mondá csendesen — ismét szemrehányást érdemlettem?

„Ezt többé tőlem nem, nagysád!... Tudhatja azt ön, hogy minden túlzásig vitt dolog vagy semmisit, vagy rohanó léptekkel siet az ész korlátai közé... Én más okból jövök; holnap elutazom...

Julia arczára pillanatnyi sápadtság borult! Ki tudná megmondani az okot, miért kapkodunk a nehezen elérhető csekélység után, mig az előttünk fekvő kincset lábainkkal taszitjuk el? Az ember véghetlen gyenge teremtés... mig Julia Keményben az esdő szerelmest látá, neveté kinjait, most a hidegült ifjunak határozata sérté őt, legalább sebzé hiuságát...

„Ön távozik?... kérdé.

„Úgy van... távozom...

„S hová?

„Olaszhonba.....

„Olaszhonba?! Sok időre?..

„Ez a körülményektől függ. Mielőtt azonban mennék, kérem önt feleljen őszintén; szereti ön az olasz grófot?

„S ha szeretném?

„Nem igy, Julia. Nem enyelegni jövék; higye meg, igen erőtetnem kelle magamat, visszaemlékeznem a multra, midőn e lépést elhatározám... de önnek boldogsága forog fen... s azért kérem, nyiltan válaszoljon.

Az ifju vonásain olly nemes komolyság ült, hogy Julia egészen kiesett a könnyelműség megszokott szerepéből.

„Én — mond csendesen — Contarinit szivemből szeretem; merném állitani, hogy ez előtt nem is szerettem.

Gyula fájdalmasan rázta fejét, de nyugalma pillanatra sem enyészett...

„Ön érdemetlennek adá szivét — rebegé az ifju — Contarini... félek, hogy sértem önt, de bizonyos vagyok... miként ő csalárd... leplezett gazember.

Julia ajkain önkénytelen mosoly vonult el. E figyelmeztetésben féltékenységet láta, a szerelemnek hű kisérőjét... S bár ő Gyulát nem szereté, örvendett a hatalomnak, mellyel bájai birtak...

„Ne folytassa jó barátom... szóla enyelgve.. önből a féltékenység szól...

„Féltékenység! kiálta Kemény — nemével a megvetésnek tekintve a szép hölgyre... A mai nap, nagysád! kiirta szivemből mindent, mi féltésre adhat okot... Ne féljen ön attól, hogy valaha ismét ömlengéseimmel fogom untatni. — A sziv zsarnok, mig rajta nem zsarnokolnak... de ekkor győz az ész, s feledni parancsolja azt, mitől csak keservet várhat... Én önt többé nem szeretem...

Julia meglepetve emelkedett fel üléséből. — Ugy látszék az ifjunak, mintha e büszke vonásokon pillanatnyi fájdalom rezegne át; de jövő perczben ismét a hideg könnyelmű nő szólott.

S ha kitekinthetnétek falakon át a folyósóra, melly Julia szobájához vezet, egy alakot látnátok az ajtóhoz tá-

maszkodva. — Sápadt ő, mint a tél szeplőtlen hava, — ajkai nyiltak, szemei meredtek, mintha végitéletét akarná hallani... Utóbb gyönyör érzet villan vonásaira... Az epedő szem tűzben lobog, a kebel zajosan emelkedik,.. egy sohaj, egy örömhang, s mit sem látunk többé.

„S Kemény ur csak azért jöve ide, hogy illy udvariatlanságot mondjon szemembe, kérdé Julia az ifjuhoz lépve...

„Ha ön nem akarja érteni szándékomat, ám legyen... Ismétlem: óvja magát Contarinitól — ő veszélyes ember... ő... isten önnel...

Volt az ifju hangjában neme a lágyságnak, mi Julia lelkéig hatott... érzékenyülve közeledék Keményhez, s kezét nyujtá neki...

„De mi barátok maradunk? kérdezé.

Az ifju némán rázta fejét.

„Barátság eltaszitott szerelem után! mondá.... Nem Julia! ön a szivet nem ismeri... A barátság szent, önálló érzés, nem lehet töredéke, maradványa egy másiknak!... Aztán szerelem és barátság... Tudja-e ön, mi a szerelemnek rokona? Szerelem, és gyülölség két ellenpont, s azért egymással érintkező... Egy lépés, s mi gyülöljük azt, kit isteniténk... Isten önnel... barátságot szinlelni soha sem fogok ön iránt... de higye meg, hogy gyülölséget sem érezni soha!

Jövő perczben Julia egyedül vala... Csodálkozva tekinte a távozó után, s gondolkozva meredt az esti légbe...

Azt gondoljátok, ti lenge nők, hogy az érzést bonthatlan szilárdságú lánczokkal csatolhatjátok bájaitokhoz, hogy a szerelmes férfiszivhű eb, melly elostorozva hizelgő szavaitokra ujra lábaitokhoz csúszik?... Csalódtok, mondhatlanul csalódtok... A tiszta érzésnek méltánylás kell... Nyuljatok hozzá avatatlan, gyöngédtelen kézzel, s enyészni fog, mint a köd homálya a jótékony napsugár elől.

Midőn Gyula Gabriela szobájába lépett, a leánykát gondolatokba mélyedten találta... utóbb hevesen szökött fel üléséből, s élénk rózsák boriták arczait.

„Ön el fog utazni édes Gyulám? — rebegé.

„Ön tudja már?

„Igen... azaz... sejtém...

„Miért e zavar, kedves Gabriela?

„Zavar? Ah nem Gyula! nem zavar az...

S hogy meggyőzhesse az ifjut, miként ő távol van minden zavartól, kebelére rejté égő arczát, mig Gyula hevesen szoritá őt magához... ugy látszék neki, mintha csak most állana tisztán előtte az érzés, melly szivét rezegte át... Gabriela alakja olly bájtelin, selyem fürtei olly igézően tűntek elébe... Meg nem foghatá, miként lehete enyi szépség mellett... a sziv ezen angyali jóságánál érzéketlenül haladni el...

A kedves leányka pirulva bontakozott ki az ifju karjaiból... Őt e kevés percz alatt annyi boldogitó érzet üdvezité!... Ti, kik tisztán szeretni tudtok, értitek ezt, a világ hideg fiának hiába minden fejtegetés...

„Miért távozik ön? Gyula! kezdé Gabriela hosszú hallgatás után.

„Jobb lesz rövid időre távoznom... tudja ön kedves

Gabrielám, hogy beteg kedélynek mennyire nélkülözhetlen a szórakozás! S aztán itt úgy sem kiván senki is társaságába... távozásom ürt sehol sem hagyand.

Gabriela egy tekintetet vete a szólóra, s a tekintet jelentőbb vala ezer szemrehányásnál.

‚Bocsánat kiálta az ifju... bocsánat angyali Gabrielám!... Mintegy hályog hull le szemeimről, s én tisztán látlak téged, miként ég angyalát... Igen... te szereted az egyszerü fiut... Neked nem kell czim, vagyon, és fény; hü, szerető szivet akarsz!.... Im vedd az enyémet, s legyen neked szentelve minden fohásza életemnek...

Nem szólott tovább,... annyi érzés között a szó guny lett volna a magasztalt emberi mindenhatóságra... másra kell illyenkor a magyarázatot bizni... A szó többnyire számitás eredménye...

Gyula eltávozott... Kevés percz mulva az idegennel látjuk őt találkozni, kit Farkasvölgyben ismerénk meg. Néhány szót váltának együtt, s mindketten kigyózó utczákban tüntek el.

És Gabriela!? boldog volt-e ő? Érzé-e azon üdvet, melly égbe ragad, melly örömkábulttá tesz?... Ah ne kérdezzetek! a szív dolga ez... Azt toll nem irja le — tekintsetek magatok a homályos terembe, s látni fogjátok őt kebelére szoritott kezekkel ég felé emelni szemeit... dicsőülten, miként ég angyalai... S ha a szép szempárból könnyet láttok fakadni, a fürtös főt a hó kebelre hanyatlani, s elhalni az eszmék tengerében... akkor ne nevessetek... mert... mert ez valódi szerelem, Gabriela tiszta szivének első szerelme.

(Vége következ.)

Levél.

— Kerényi Frigyeshez. —

Pest, jun. 25. 1844.

Szerelmetes barátom, jó napot!
(Vagy estét.... a mint e firkát kapod).
Hát hány hét a világ Eperjesen?
Hallom, hogy szenvedtél keservesen.
De csak hogy már bajod végén vagyon!
Örvendek én ezen, pedig nagyon;
Mert, oh barátom, azt elhiheted,
Hogy szörnyü mód szeretlek tégedet.
Már ismeretlen is szerettelek,
Hát még mióta bíbáltam veled!
T'od, a Komlóban.... persze hogy tudod;
Hogy is feledhetnéd azt a napot!
Én részemről csak el nem feledem,
Legyen bár Mathuzsálem-életem.

Nos hát te jól vagy, hál istennek! — Én?
Mint gazdag városban szegény legény.
Másfél hete, hogy őket elhagyám,
Kiknél valék, apám és jó anyám.
Apám kibékült; volt is rája ok:
Hiszen színész már többé nem vagyok.
Örül ő — de ollyasmit érzek én,
Mit a paradicsomnak küszöbén
Almátevett ősünk érezhetett,
Midőn belőle kikergettetett.
Ott éltem volna én a szinpadon
Kin és gyönyör közt.... hirben.... szabadon.....
Dicső álom volt. Volt! Már elmula.
Boruljon rá felejtés fátyola.

Mint mondám, itt vagyok másfél hete.
Másod magammal jöttem én ide.
Tudod, ki az, ki Pestre elkisért?
A bú — egy szép kis szőke gyermekért.
Szegényke! titkolá, hogy értem ég.
Midőn búcsuzni hozzá elmenék,
Olly szomorúan pillantott felém!
S ösztönszerüleg én megölelém.
És csókot érzék, forrót, ajkamon,
És könnyet érzék, forrót, arczomon. —
Én nem tudám, hogy őtet szeretem,
De a midőn megindult szekerem,
S elgondolám, hogy végkép elhagyom:
Elkezde fájni a szivem nagyon.
Mi egymáséi soha nem leszünk,
Egymást feledni lenne bár eszünk.

Egyébiránt időm honn jól telék.
Vers, pajtikám, hó! vers termett elég.
Nem vagyok én verseknek szükiben,
Bár pénzem jöne ollyan könnyeden.
A pénz! a pénz! ez ám bökkenő.
Ez életünkben a szekérkenő.
Nélküle a kerék lassan forog,
S forgása közben szörnyen nyikorog.
Azonban érte nem töröm magam;
Jelenleg is — a mennyi, annyi — van.
Naponként jön, miből eszem s iszom;
A holnapról én nem gondolkozom.
S ha a jövőbe vetem is szemem:
Vagyon dolgában bizonyára nem,
Azt kérdezem magamban legfölebb:
Mikor mulathatok megint veled?
Veled, s a többiekkel, a kiket,
Mint téged, olly őszintén szeretek.

Ti vagytok nékem minden örömem;
Emlékezetben legyetek velem,
Mig a boldogság szép órája üt,
Hol ismét áldomásozunk együtt!

Petőfi.

Művészeti őrjöngés.

— Fővárosi életkép. —

A vidám budapestiek nagyon szeretnek mulatni, s ugyan ki tulajdonitná ezt nekik bűnül? Az izetlen életnek legszükségesb fűszere a mulatság.

A takarékos budapestiek még inkább szeretnek — ingyen mulatni, és ugyan ki gáncsolná őket e miatt? Napjainkban tömérdek áldozatot igényel a sok jótékony intézet és nemzeti vállolat, s mind ezek fölsegitésére és virágoztatására legnagyobb készséggel nyilik meg minden erszény; s kik ezt teszik, azok természetesen szeretnek ingyen mulatni, és nem fecsérlik pénzöket méregdrága páholyokra, midőn a szinházban tevepárduczot, struczmadarat, tánczosnőt, tanult lovakat és más efféléket mutogatnak, mert ők szép és hasznos czélok előmozditására forditják inkább pénzöket, és ingyen mulatnak.

Mivel azonban közpéldabeszéd tartja, hogy olcsó husnak hig a leve, tehát igen természetes, hogy az illy ingyen mulatságok közt nem igen lehet szerfölött válogatni, hanem mindent el kell fogadni, a mi e czélra kinálkozik. Ha például, az utczán két kutya gyanus szemekkel tekint egymásra, ha egypár vargainas egymást lelkesen döngeti, ha egy légy valamelly sarokkövön sajátszerü hangon dong,

ha valamelly bűnöst akasztani viszik, ha a kocsisok vagy televér arszlánok gyermeket gázolnak el lovaikkal, ha egy sétáló megáll s valamelly háztetőre bámul, ha násznép vonul végig czifra bérkocsikon az utczán, ha négylovas temetés halad a vácziut felé, ha ellenkező véleményü politikusok az utczán találkoznak s rendkivüli véleménytürelmök következtében még csak orrukat sem harapják el egymásnak, ha két kintornás ugyanazon kapuban más más nótát egyszerre orgonál, ha a városhajdu elalszik s kezéből a botot ellopják, — ez mind igen szép és nagyon kedélyes mulatság, melly órákig gyönyörködteti gyakran a jó kedvü sétálókat, a nélkül, hogy csak egyetlen fillérökbe is kerülne.

Ezek azonban mind csak apró mulatságok, mellyek mindennap megtörténnek, s azért szinte a fővárosi napirendhez tartoznak; de bezzeg vannak ám rendkivüli mulatságok is, mellyek kissé ritkábban fordulnak ugyan elő, hanem akkor csakugyan tökéletesen ki is elégitik a nagyérdemü közönséget!

Illyenek például, ha valamelly nagy vendégfogadóba olly ember száll, kinek sok pénze van, vagy jó lába, vagy jó torka, hosszu szakálla, vagy jó ég tudja, mije, — mivel nincs minden ember fia föláldoztatva az örökös bámészkodásnak — no van akkor hagyd el hagyd! Azon utczát rögtön ezerek és többen foglalják el. Selyem ruhás hölgyek, piszkos gyufás fiuk, tisztes öreg urak, meg nem nevezhető fátyolos kalapu kisasszonyok, az illatárus boltok minden mázaival fölkent divaturacsok, verejtékező és hagymabüzü targonczások, kocsijokból kiszállott keztyüs naplopók, rongyos csizmáju és enyves kezü zsebbtolvajok, tanuló gyermekek, tudatlan vének, kevély polgárok, beesett szemü koldusok, puttonyos asszonyok, czifra inast magok után hurczoló hölgyek; mind ezek megjelennek este, a ritka vendég érkeztekor, ott vannak éjjel, ott vannak reggel, ott vannak délután, s talán ott halnának meg, ha a fővárosi közönség iránti irgalomból a ritka vendég mielőbb el nem utaznék.

És miből áll azután illy alkalommal tulajdonképen a mulatság? Ah, könnyü ezt kérdezni, de vajmi nehéz azután e kérdésre elég magasztosan válaszolni! Ha kilencz kézzel, s mindegyikben kilencz tollal birnék is irni, még sem hiszem, hogy mind azt illőn terjeszthetném elő, mi itt illyenkor a szemlélődő léleknek boldogitó élvezetül kinálkozik, nemesitve a jellemet, s nagy tettek elkövetésére buzditva a lelket, a testnek minden érzékeit pedig legirtózatosb elragadtatásig gyönyörködtetve.

Tehát mit látnak ollyankor az emberek?

Ah! ugyan minek itt látni! Nem boldogok-e azok, kik nem látnak és mégis hisznek? Nem elég azon falakat szemmeresztve és szájtátva bámulni, mellyek illy rendkivüli csodabogarakat foglalnak magokban? Nem leirhatlan élvezet-e, azon füstöt szemlélni, melly azon tüzből emelkedik, melly azon ételt főzte és sütötte meg, mellyet a dicső idegen testének épülésére szájába vön, és saját torkán keresztül tulajdon gyomrába mélyeszteni és illetőleg kegyesen bocsátani méltóztatott? Nem kimondhatatlan kéj-e azon ablakot láthatni, mellyben azon legyek sütkéreznek a napon, mellyek a dicső idegent saját élő szemeikkel bámulhatják?

Oh, igen, igen, és még egyszer igen! Ez megfoghatlan boldogság, minőhez hasonlót még soha nem látott a szem, mióta a testnek e csábitó kis ablakán naponként annyi ostobaságot lát a lélek.

És mit hallanak ollyankor az emberek?

Mit hallanak? Mindent! trágár beszédet, melly gyakran a jó lelkü bakancsost is pirulásra kényszerithetné; káromlásokat, mellyektől a jégesős felhő is visszaborzadna, ha nedves és hideg füleibe hatnának; a vendégfogadó kolompjának kongását, mellyet a csodált idegennek szolgája huzott meg, ki saját füleivel hallá uraságának parancsát, mellyet a vendéglő boldog szolgája tulajdon kezeivel és lábaival leend szerencsés teljesithetni; lónyeritést az ólból, melly rokonokat gyanit közelében lenni; zenét, mellynek árából egy gyermekóvónak egész évi fizetése telnék ki, mi által legalább is tiz gyermek életét lehetne megtartani.

S ezen sok fülbeli vagyis hallási élvezet mind megfér a fülekben, mert vajmi nagyokra alkotá az anyai szeretetü természet azoknak füleiket, kik e csoda bámulására a városnak minden részéből összesereglenek!

És mit éreznek illy megfoghatlan becsü ünnepélyeknél az emberek?

Fájdalom, nem mindent, de mégis — eleget! Nem érezik, hogy testöknek végén, azaz fejökben, kalász helyett csak üres szalma leng; nem érezik, hogy vannak határok, mellyeken tul az ember érdemetlen kezd lenni e sokat jelentő névre; nem érezik, hogy a nap pirulva siet pályáján, mivel nem szeret az arany borju e bálványozásának tanuja lenni, mert irva van: a magadhoz hasonlót, azaz saját fajodat ne bálványozd; nem éreznek, oh, fájdalom! mogyorófa-pálczaütéseket, mert szelid szellemü napjainkban az állatkinzás tiltva van; nem éreznek rózsaillatot, mert a mocsárba vetett virágnak mindig gonosz a bűze, s mocsárba vettetik az, mi méltatlan tárgyra botorul pazaroltatik; nem éreznek édes önelégültséget, mert az emberi méltóság ellen elkövetett bűn némán bár, de mégis megboszulja magát; nem érzik arczaikat pirulni, mert kebleikben a jobb érzés utolsó szikrája is kihalt. Ámde e csekélységek helyett, mellyek említést is alig érdemelnek, ugyancsak érzék, hogy az iszonyu tolongásban borzasztóan hóhérolják tyukszemeiket; érzik a görög tüznek fojtó gőzét, melly gerjesztőiben minden nemesb irányu fölhevülést elfojta; érzik a fáklyák füstjét, melly keserü könyűt facsar azok szeméből, kik nem birják hideg vérrel türni, hogy virágzásnak indult fajuk bármi csekély ága annyira elfajul, illy szégyenitő és kicsapongó istenitések gyakorlása közt; érzik a földről magosra kavargó port mellökre nehezülni, mert tudva van, hogy nagy csordák nagy port szoktak gerjeszteni; érzik a legszebb nemzeti dal zengésének csodabáju hatását, mert a legfásultabb kebelben is van olly hur, melly legalább pillanatra megrendül, midőn magasztos eszmék által ostromoltatik; oh, de nem érzik az ihletett költő metsző fájdalmát, mellyet akkor érez, midőn azon nagyszerü igékét, miket isten varázsla kebléből ajkaira, rivalgó vargainasok orditozásai közé hallja vegyitetni, olly helyen, hol gondolatainak hangoztatása sértő és aljasitó bitorlássá válik!

És mit tapasztalnak illy nemzetiséget emelő és hazaboldogitó mámornak közepette az emberek?

Soknál is többet, de még sem annyit, mennyit kellene, hogy szép tettök illő jutalmat nyerjen. Tapasztalják, hogy gyémántos arany karpereczeik a tolongásban elvesztek, de az nem baj, mert helyettök nem nyertek vas karikákat lábaikra; tapasztalják, hogy óráikat ellopák az ügyes csenészek, de ez csak méltó visszatorlás, mert hiszen ők a sokkal becsesb időt lopták el a természettől; tapasztalják, hogy a hosszas virasztás egészségöket megrongálta, de ez sem baj, mert beteg lelek csak beteg testben találhat hozzá illő laktanyát; tapasztalják, hogy cselédeik gondatlansága miatt gyermekeik otthon életöket veszték, s e gyermekek boldogok, mert nem lesznek kénytelenek egykor szüleik botorsága miatt pirulni, vagy példájokat követve elkorcsosulni; tapasztalják, hogy a józanok által uton utfélen kinevettetnek, s ez igen hasznos, mert a böcsületes emberek megérdemlik, hogy mindig legyenek körülöttök bohóczok, kik fölött nehéz gondjaikat elkaczaghassák; tapasztalják, hogy minden önálló gondolkozással megáldatott ember gondosan kerüli őket, és ez igen helyes, mert ugyan ki akarna a külföld majmaival szorosb érintkezésbe jőni; tapasztalják, hogy a nyilvánosság ostora vigan pattog füleik körül, és ezt szépen megköszönhetik, mert ez legalább emlékezteti őket arra, hogy nem azon fajhoz tartoznak, melly a teremtés utolsó napján alkottatott.

Ime, nyájas olvasóim a közel s távol vidéken, igy szoktak nálunk sokan ingyen mulatni.

Nagy Ignácz.

---

*Elmefuttatás a szinről.**)

I.

Minthogy épen a szinről akarok szólani, senki nem veheti rosz néven, ha itt ott zöldeket találnék mondani, mi annyival is inkább elnézhető, mert hiszen most áll előttünk a zöld természet egész pompájában, — s különben is mi magyarok háromszinü nemzeti lobogónk zöld szine alatt, s politikai és iróí asztalaink zöld posztójánál — már szinte megszoktuk a zöld beszédet.

Talán mi sem játszik e világon olly nagy szerepet, mint a szin. — Mint a millió szinü természet ölén, ugy a társaselet legfőbb érdekeiben is a szinek legtarkább vegyülete uralkodik. Mindennek van szine, hisz gyakran még a semmi is keknek tetszik előttünk. A legtöbb ember majd mindent szinéből, szinből itél meg, mindent inkább tesz szinre és szinből mint valódiságból; kivált a müveltebb világban főszin a szinlelés, a chamäleoni szinváltozás, elannyira, hogy a valódi és álszin közt sokban nem tudunk, de sokban nem is lehetne különbséget tenni. Azért hát bizvást állithatjuk, miként a világ és élet nem egyéb, mint szinjáték, vagy ha tetszik, játékszin. Néha a szin játszik velünk, s neha mi játszunk a szinnel; már pedig a szin többnyire csal, és ha ez által egymást és minmagunkat csaljuk: miért panaszkodunk az örökös csalódások ellen?! —

Sokan ugyan azt tartják, hogy a játékszin, a szinpad és valódi élet közt igen nagy a különbség! Pedig épen nem nagy, sőt ugyszólván semmi! — Az élet is csak ugy, mint a szinpad, sok valószinütlen dolgot mutat fel, a szinpad leginkább a külszinkörnyezte, a valószinü életet tükrözi vissza, s csak gyéren másolja a valódiságot, mert hiszen ezt az életben is ritkán lehet föltalálni. — Sok szinész a szinpadon és sok ember a szinpadon kivül nagy hőst, nagy urat, szerelmest, vidámlelkü boldogot játszik — és valódilag nem az; — sok fiatal szinész öreget, sok öreg pedig fiatalt játszik; — sok szinész ma kevély dúsgazdagot, holnap megalázott koldust személyesit és viszont, — de az illy szinváltozási gyors tünemény az életben is gyakori! — A szinpadon és szinpadon kivül egyik nagyobb, fényesebb, másik kisebb, üresebb szerepet visz; és némelly szinész a legkisebb, legroszabb szerepből is többet tud csinálni, mint más a legjobb- és legnagyobból. Igy van ez az életben is; némelly ember kevés vagyonnal, de józan észszel sokkal többet szerez, élvez és használ, mint más roppant kincseivel. — A szinész sokféle szenvedélyt, indulatot fejez ki és azt gyakran belsőleg is érezi; de mennyivel több azon nemszinészek száma, kik majd minden másféle szenvedélyt és indulatot mutatnak, a nélkül, hogy azt belsőleg legkevésbbé is érzenék. — A szinész mindent elkövet, hogy külsejével is jó benyomást tegyen a közönségre, de hiszen a nemszinészek közt még többen szokták mesterségesen pótolgatni testi és lelki hiányaikat, csakhogy tetszést vivjanak ki. — A szinész ugyan sugó után mondja szerepét, de azért sokkal nagyobb azon nemszinészek száma, kik egész életökben csak sugó után mondanak és tesznek mindent, s e nélkül még csak mozdulni sem tudnak, — csakhogy az illy fabábok többnyire titkos súgót tartanak, s a sugólyukat, a mennyire lehet, nem láttatják a világgal. — A szinfalak mögött sok furcsa dolog történik, miről aztán az egész világ pletykázni szokott, de némelly szinpad nélküli ház diszfalai közt még több furcsaság történik, miről csak egy két szinész, — t. i. a szebbek — tudnak valamit. — A szinész mondják alá van vetve a nézők kegyének, de én azt tartom, sokkal több néző van alá vetve némelly szinész, kivált a szép szinésznők kegyének.

Némelly szinész egész életen át első szerelmest játszik, a nemszinészek közt talán egy sincs, ki mindig csak első szerelmest játszanék. És mégis szerelem dolgában milly igazságtalanul itélnek az előbbiekről. — S milly derék viszonyosság az, hogy a szinészt jeles játékáért kihivják a nézők, a szinészek pedig jó játékukkal behivják a nézőket. De a rosz szinészt néhol és néha kifütyölik, a rosz embernek pedig szinte csak néhol és néha befütyölnek. — Sok ember az életben mindig csak unalmat, bajt, kárt és mindenfele roszat okoz másoknak, s öreg napjaira mégis nagy nyugpénzzel jutalmaztatik; menynyivel inkább megérdemlik ezt az aggszinészek, kik — főleg fiatalabb korukban — annyi mulatságot, annyi szel-

*) Ezen elmefuttatást, e lap szerkesztője „Humoristikai felolvasás a szinről" czim alatt, adá elő a nemzeti szinpadon, a szinházunk részére alapitandó nyugpénzintézet javára tartott szavalati és zenészeti academiában; s minthogy felolvasása akkor a közönség által méltánylással fogadtaték, azt jelenleg az irodalom barátinak, három önállásu szakaszra osztva, egész kiterjedésében adja át.

lemi gyönyörélvet, olly sok jó estvét szereztek embertársaiknak, kivált a magyar színészek, kik elhagyatott nemzeti nyelvünk művelését, terjesztését olly buzgóan segiték s még most is hathatósan segítik előmozditani! —

Az ember ollyan, mint a legtöbb szinmű, ritka közelíti meg a tökélyt, nagy részint rövid életű, s kevés nyeri el közülök a halhatatlanság örökzöld koszorúját. — Az ember élete ollyan, mint a vig elemmel vegyitett szomorujáték, van benne sok tarka jelenet, bonyolódás, szinváltozás, s elvégre szerencsétlen kimenetel, bizonyos halál. És valamint a színész, ha megölik sem hal meg a szinpadon, ugy minden ember halála után is — tovább él, és legördülvén életének kárpitja, a zajos, lármás helyett csendesen kezd játszani. De itt az a kis különbség foglal helyet, hogy a szinpadi kárpit legördülte után a színészek jó izűt esznek; az élet kárpitjának legördülte után pedig a férgek emésztik az ember tetemeit. — De a legtöbb ember, kivált a magyar ember élete, ollyan, mint a német dráma, mellyben sok a szó, de annál kevesebb a tett, a cselekvény, s ez is csak lassan halad előre. Az ember élete egy felvonásos szinmű akkor, ha gyermekkorában hal meg, két felvonásos, ha ifjuságában és igy tovább; — a késő öreg kort, vagy is az ötödik felvonást kevés éri el, mert hiszen azért sietünk élni, hogy valamikép ki ne kopjunk az időből, s épen ezért kopik fel az állunk. — És vajjon a szini felvonások közti szünet nem épen ollyan-e, mint midőn az ember elvégezvén napi fáradalmait, vagy kéjfoglalkozásait, közbenközben lefekszik, elalszik, és álmodik — néha az angyalok, néha az ördögök zenéje mellett!

Átaljában a szinház csak ollyan mint a többi ház, itt is ott is csak a bérlők s nem a házi urak fizetnek, itt is ott is váltva szokott történni komoly foglalkozás, játszi mulatság, és valamint a legtöbb háznál úgy a szinháznál is több szokott lenni a kiadás, mint a bevétel; hogy pedig a szinházban a legtöbb dolog az est daczára is nappal történik; ez nem nagy különbség, mert viszont van sok szinpad nélküli ház, mellyben nappal is sötét éj borong. — De még is nagy különbség van a fővárosi magyar szinház és fővárosi házaink közt, amaz ugyanis nemzetivé lett, emezek pedig többnyire még csak lesznek magyar házakká. S valóban most már illik is ám szinházunkra a nemzeti czimer, mert egy idő óta itt többnyire magyar szinmüvek, magyar alakok kerülnek szinre. S milly különös szinváltozás! Azelőtt eredeti drámáinkat úgy tekinték mint az eredeti bűnt, s ime most már jobban kezdik azokat szeretni és becsülni, mint az idegen drámát és operát! — Miért? mert szinműiróink a jelen magyar életből merítik tárgyaikat, s ez által — mint Aranyos hadnagy uram mondaná — szivére tapintottak a magyar közönségnek; és valljuk meg, szinműiróink kissé rá is szedték, ki is játszották ám az operát az által, hogy bűverejű kedves népdalainkat szép szerivel becsempészték szinműveikbe; és mármost egy rész dráma, egy tized rész opera, egy huszad rész ballet, olly mixtum compositum, melly ha ügyesen van összevegyitve, bizonyosan megteszi az optikai, a szini hatást.

A szinköltő, szinbirálónév igen elmés elnevezés, mert igen kevés köztük a valódi költő, s biráló. S talán

nem rosz volna a polgári társaság különféle tagjait is például igy osztályozni: valódi emberek — szinemberek, — valódi hazafiak — szinhazafiak stb.

Még egy mondani valóm van a szini világról. — A szinház — mint sokan mondani szokták — az élet, az erkölcs iskolája. Mondjuk inkább: a szerelem főiskolája! — Mert hiszen alig van szinmű, mellyben szerelem ne játszaná a főszerepet, és ha ez nem játszaná, bizony — valljuk meg — nagyon kevesen járnának szinházba. És milly dicső iskola ez a szinpad, hol olly csinos professor urak és asszonyok, olly mulattatólag olly kedvesen tanitják a nézők sziveit! — Istenemre! Ezen iskolát aztán mindenki szivesen repetálhatja, ismételheti egymásután százszor is!

Közmondásunk azt hirdeti, hogy német a szinre, magyar az izre ád többet. Pedig mi is fontos dolognak tartjuk ám a szint; az egészséget attól függesztjük fel, ha valaki jó vagy rosz szinben van; nálunk valaminek, például a honfiak, a nép szine annyi mint a legjava, sőt még a teljességet is szinnel bélyegezzük, mondván: töltsd szinig a poharat! — ezt pedig gyakran mondogatják boros gazdáink —; ezen kifejezés: a föld szinén, annyi mint: az egész földön; a föld fekvéseit a tenger szinétől mérjük, és milly ünnepélyest, milly nagyszerűt akarunk azzal kifejezni, midőn igy szólunk: az isten szine, vagy a nemzet szine előtt; sőt ha valamit valósággal láttunk, az által erősitjük még inkább, hogy azt szinről szinre láttuk! — Aztán van a magyarnak levelszine, kocsiszine, — Debreczenben csizmadiaszine. És minthogy a magyar földmivelő, földhöz ragadt nép, nem csoda, hogy a müveltebb europai nemzetek nagy, emeletes házában még csak földszint foglal helyet.

(Vége az első szakasznak.)

Pusztaszer.

Pusztaszer, oh magyar alkotvány bölesője, hová lőn
Téred híre? mivé pusztula régi neved?
Hol vagytok ti dicső árnyékok az ősi világból?
Honszerző Arpád, főmagyarok magyara?
És ti egyéb véresküfelek: Huba, Kund, Tas, Előd, és
Und, Tuhutum, ti az uj Hunnia sarkkövei?
Hol bajtársaitok: Bors, Horka, Szabolcs, Velük, és Lél,
Vérbölcs, és Uszubú, Kádosa, nyalka Zuárd?
A nagy bárdu Botond, a kunfők: Örs, Ete, Böngér,
Hol Retel, és hol van Bojra, hol Éd, Edömér?
Ezredik éve telik mármár, hogy mostoha földét
Unva nagy utnak eredt a csatadönti magyar:
Istene áldásán edződött fegyvere, s áttört
Vérpazarolva folyón, bérczeken, ellenerőn.
Nemzetet oltott át nyúgot földére keletről,
Nemzetet, ősnépek romjain újat, erőst:
S gyültenek e nemzet csatavéres hadnagyi össze
Szerzeni alkotványt, uj telepökre valót,
Mellynek alapja megáll maig, áll a nemzet is, áll a
Hely neve, Pusztaszer ez, puszta, kietlen, avult.
Voltanak e népnek dicsnapjai, s fénye köréből
Hálasugárt nem vert vissza vas öseire.
Majd a végzet üté sujtó karjával időnként,
S egy emléke nem állt, mellyre ujulna szive,
Egy faragatlan kő nincs e sivatagba temetve,
Nincs emlékjelül egy hányt halom a teleken,
Mellyet szemlélvén az utó-kor mondani tudná:
„Itt alapitották a haza szerkezetét.“

E legtősmagyarabb tájék földnépe köréből
Hányadik érzi, hol áll, s tudja mi szent hely ez itt?
Hányadik ajkairól zengnek le az ősnevek? Árpád
Tettei e népből hányadik emlegiti?

Hol vagytok ti dicső árnyékok az ősi világból, ?
Nem fog-e emléket nektek emelni magyar? !
Áld a lant titeket, s honom első gyülhelye, téged,
Bár feledésbe merült, Pusztaszer, a te neved.

Czuczor.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Mióta Elszler és Rothschild elhagyá fővárosunkat a pletykakörök ismét csak a régi kerékvágásban mozognak, vagy inkább tespednek; sok igazat, s még több hazudságot csevegtek némelly családi és szerelmi viszonyról, a napi rendü zöld mulatságok százféle élvei- és sérveiről, a szinházak belső és külső titkairól; ezen körök hősei a rendőrség, a bérkocsisok, a kövezet és por ellen örökös háborút viselnek, vagy sörös-, boros-, kávés poharaik mellett nagy mínákkal politizálnak, — mintha országunk sorsát az ő orrukra kötötték volna —, és ha szájukat bevarrnák — a közmondásként — talán fülükön át beszélnének.

— A nyári napok sugárai fővárosunk színét, majdnem egészen kiszivták, mert igen sokan költöztek el innét falura, fürdőkbe; — utczáinkon leginkább csak a helyhez kötött ujságirókkal és rendőrökkel lehet találkozni.

— Széchenyi gróf körünkben mulat, vagy inkább fáradozik a kikötő ügyében, mire nézve az ellenpárt még mindig gátoló sziklaként áll előtte.

— A nemz. Kör által pártolt nagyreményü szobrász, az ifju Nemes, Bécsben csak kis ideig folytathatá műtanulmányait; mellbetegsége visszakényszeríté őt utazni honába, szülőihez. Fölötte sajnálatos volna, ha ezen jeles ifjut, időnek előtte elvesztenők, miután tanitója, a világhirü műismerő, Böhm hazánkfia is, azt vallja felőle, hogy igen nagy művészi tehetséggel bir.

— A napokban két mesterlegény, munkája elvégeztével a Dunába ment fürödni, s a mint az egyikét a viz magával sodrá, társa utána uszott amannak életét megmenterdő, de fájdalom, siker nélkül, mert a fuldokló által erősen megragadtaték, — és igy mindkettő a viz martaléka lön. —

— A Széchenyi-kertben sz. István ünnepén igen fényes mulatság fog tartatni.

— Széchenyi-kertről lévén szó, itt Egressy Béni zenésztársasága f. h. 5kén működött először, sokkal nagyobb közönség előtt, mint a Morelly-féle reuniokon szokott megjelenni, jeléül annak, miszerint a magyar zenét fővárosunk lakói mégis csak legjobban kedvelik. — Ugyanez alkalommal volt a reunio is legelőször magyar nyelven hirdetve, zenei társalgás czim alatt. Ez nem jó szó; jól tudják ezt magok a kert haszonbérlői is, és azért — mint halljuk — annak, ki a reunióra legjobb magyar szót gyárt, egy porczió töltött káposztát, egy egész paprikás csirkét, s két itcze finom neszmélyi bort, adandnak pályadijul. Hinni lehet, hogy ez ingerlő jutalomra sok gyomrosi — gourmand — fog pályázni! — Nur zu!

— Egy paraszt, ki nejét megakarta ölni — nem pedig mint az Ungarban áll, már gyermekével együtt meg is ölé(!) — az illető hatóság által vasra verve a megyei fogságba küldetett; és a mint két paraszt által kisérve, a helybeli hidon jöve át, alkalmat talált a Dunába ugrani, s a vas nehézségétől lerántva, bele is fult a vizbe.

— A czukorfinomitó gyár ügyében még semmi eldöntő nem történt; a választó polgárság azt akarja, hogy a részvényesek az illető összeget azonnal lefizessék, de ez nehezen fog egyszerre megtörténni. — L. a kereskedelmi társaságot! —

— Erkel ur pályanyertes zeneművét Kölcsey hymnusára, Wagner, a magyar honfiak árulója vette meg, s adandja ki. Lám mint szüli egyik nyereség a másikat! —

— A Széchenyi nevü uj gőzös e napokban már sikra száll; csak az nem fér a mi fejünkbe, hogy fog majd Széchenyi gőzölögni, ki eddigelé mindig azon volt, hogy a magyarok fejéből oszlassa el a gőzt. Azt azonban nem kell csodálnunk, miként Széchenyi a vaskapui sziklák fölött csak ugy könnyedén fog átlebegni; hisz ez már régi derék mestersége a grófnak.

— A Kör most koránsem olly élénk, mint télen szokott lenni; alig lézeng benne egy két rendes tekéző és olvasó, de úgy van a most nemcsak a Körrel, de minden mulató-helylyel, melly a természet körén kivül esik. Majd ha jakabnapkor az uj szállásra megyünk, ismét nagyobb lesz itt a mozgás. Rózsavölgyi, a Kör öreg Orpheusa, már is készíti ez ünnepélyre „Beszállásozás“ czimü magyarjait.

— Az újépület mögött, a Valeroház körül, hol annyi domb és árok disztelenkedek, és hol leginkább csenevész, tolvajnép tartózkodék, az egész tér kiegyengetését, feltöltését rendelé a város, még pedig a dologtalan kóborlók által, kik azonban ezért illően tápláltatnak. — Alig dolgoztak még egy pár napon át, s már is meglehetős nagyságu tér van feltöltve. — Ha a városi hatóság az itt tartózkodó kóborlókat mind munkára szoritaná, kis idő alatt Pestet még az öldöklő portól is megmenteni, hatalmában állana.

— Barabás, egy, Lipcsében megjelenő szépirodalmi almanach kiadójától tisztelettel kéreték meg arra, hogy vállalná el ezentúl az almanachjában kiadandó aczélmetszetek eredeti rajzát, miután a müvésznek europaszerte ismert

ebbeli dolgozatait páratlan jelességüeknek ismeri el. — Ez előtt mi mentünk a külföldre minden legkisebb művészi dolgozatért, és ime most már hozzánk kezd folyamodni a mivelt külföld — s messze tájról keresi föl a magyar művészt, hogy számára műveket alkosson. — Ó van-e igazlelkü magyar, ki e meglepő hir hallatára büszkébb önérzetet ne táplálna a világ gúnyjától keservesen illetett szivében?! —

— Szigligeti „Zsidó“ czimű uj szinmüve jövő hónapban kerülend szinpadra, mi örvendeni fogunk, ha jeles költőnk ezen műterméke ismét olly nagyhatásu leend, mint a Szökött katona és Két pisztoly; mert mi igen jól tudjuk, mit akar Szigligeti sajátos modorú uj műveivel eszközölni, valamint azt is tudjuk, miként szép tehetségével még a komoly muzsának is fog gyakran áldozni. Mindennek megvan a maga ideje; azért tehát türelem!

— Tudtunkra adaték, hogy a polgárkatonaság fölszentelendő lobogójának keresztanyja nemcsak maga gróf Károlyi Györpyné leend, de egyszersmind gróf Batthyányi Lajosné is... Mindegy! mert hiszen mindkettő egyaránt, hazánk leglelkesebb hölgyei közé tartozik, — s Kotzebue kozákjaként mi is igy fejezhetnők ki magunkat: „Mikor én azt mondom, hogy gróf Károlyi Györgyné, azt értem alatta, hogy gróf Batthyányi Lajosné“ — és viszont.

— A műkiállitás f. hó 7kén nyittatott meg. — Sok szólani valónk van róla, most hát még csak hallgatással üdvözöljük.

— Ismét a Dunába kellett volna fulnia egy játszás közben a partról vizbeesett gyermeknek, ha bizonyos teherhordó által jókor ki nem szabadittatik. Milly nemes teherhordás volt vala ez.

— A napokban egy eltévedt 3 éves gyermeket találtak a városligetben; ki semmi mást nem tudott magáról mondani, csak hogy Jóskának nevezik; csupán magyarúl beszélt, s igen csinosan és tisztán volt öltözve. — Egy kertész vállalta magára táplálását addig, mig szülőit fel nem födözik.

Pest-váczi gaudé.*) F. hó 7kén nagy gaudé volt Váczon. T. i. a dal, nem t'om, tor-e, árda-e, áregylet-e, mintegy 100+50 magával felgőzösözött Váczra. Elindulásakor már korán reggel tusozott, s menette föl Thernnel borban a gyöngyöt, miért? mert más magyar nyitánydala nincs, de van bezzeg német 17 koncz meg egy fél. De mintha meg is bánták volna merényöket, (hogy t. i. magyarhon fővárosából magyar főherczegi gőzösön (Istvánon) indulván, más tiszta magyar városba, csupa magyarokkal(?) ott magyar füleknek zenészeti élvet nyujtandók, magyar indulót zengeni nem irtóztak), — egész Váczig többé egy magyar szót sem hallatának, hanem ottani kiszállásunk alkalmával ismét elővették egyetlen egy Nothnagel-jokat, — a dicső Fóti dalt, melly lakomázás közben minden bordalunk közt első helyet foglal, de más alkalmakra szint olly kevéssé használható, mint paszitakor Mozartnak utánozhatlan „dies iraeje.“ A

*) E czikk Dalbarát aláirással küldetett be hozzánk egy, jelen volt vendégtől.

váczi hidnál élénk magyar czigányzenével fogadtatánk, s 11 órakor elmentünk a siketnémák javára rendezett zenészeti reggélyre (matinée), s alig találánk itt egy pár váczi papot és hölgyet, — de hiszen az efféle részvétlenséghez haladni akaró, szép honunkban már hozzá szoktunk. — A zenészeti előadások, a magyar Szózatot kivévén, igen jelesek voltak; dicséretesen működtek: a vak Turanics Antal hegedűversenyével, egy siketnéma növendék a prolog elszavalásában, Ruprecht Irma k. asszony kellemes zongorálásával, s kitünőleg Schodelné asszony a Lucia di Lammermoorei kettős, s az ezred leánya-i ezreddal remek előadásában. Délután 1 órakor more patrio nagy ebéd volt a fehér hajó hidvendéglőben, hol 200 személyre volt ugyan teritve, de mintegy 50 teritvény üresen maradt, miért? nem akarom kutatni, elég az, hogy egységet soha sem szeretett nemzetünk sajátsága, s igy történt ez Váczon is. No de a nagyobb tömeg a hidvendéglőnél csakugyan jól mulatott mert hej, voltak ám derék toastok t. i. egy igen rövid magyar Schodelné egészségéért, mellyre a dalárda karénekesei természetesen 9, különféle fúgában elsiviták, hogy: es lebe hoch, es lebe hoch, es lebe hoch! — Erre szokás szerint a dalárda igazgatója egy roppant német Anrede-t tartott a tisztelt vendégsereghez, s annak ősz elnökéhez, ki azt szinte német nyelven viszonozá; erre ismét — világos! — hogy hangzott az éljen? Ments isten! hát mi? — Es lebe hoch, es lebe hoch, es lebe hoch! mert hiszen magyar dalárda csak magyar tust énnekelhet. Ebédután csak hamar kidobattak a mozaikféle darabasztalok, s a sok bordal szükségkép német tánczra inditotta a magyar talpakat s lábikrákat. És ki nótáit húzták? Felelet: egy p. m. magyar urét, ki, mint mondá magyarúl tánczolni nem tud, a világért sem engedte volna meg, hogy csak egy magyar tánczhang is megpendüljön, de azért française-t s valzert bezzeg csárdásan eljárták ám! s igen vigan voltak; mert hiszen a bús magyar nótára szegény magyar hölgyecskéink tán el is szomorodtak volna. S azért uraim! nur immer kreutz fidel de vigan a világért se legyünk, ha magyarok akarunk maradni. Jó ápitust az illyen magyar mulatsághoz!

Titkos hirek.

Van fővárosunkban egy derék magyar festész, ki magyar, s nemzeti irányu műveket dolgozik, s őszinte, férfias szelleménél fogva, a csúszás-mászás meserségéhez nem ért, — mellőztetik, a hol csak lehet. Ezen mellőzött művész — Kiss Bálint, ki bár a kivitelben, a szinezésben nem olly erős, mint például Barabás, de költői alkotás, szerkezet dolgában bárkivel is versenyezhet, sőt eddigelé minden társai közt legtöbb nemzeti elemü, magyar tárgyu művet készite, mi jelen körülményeink közt nem kis érdem. A műegyesületnek szoros kötelessége volna, az illy nemzeti irányú művészt, bárha gyöngébb volna is, mint a külföldi, figyelemmel tartania, buzditania, jutalmaznia. De ezt nem teszi. Kiss Bálint már eddigelé több, a magyar előkorból vett, nagyszerü történeti föstményt, több magyar tárgyú genreképet adott a műkiállitásba. De az egyesület ezek helyett, a kül-

földiek nagyrészint silány, lelketlen másolatait vásárlá össze. — S legnjabban is mi történik? — Kiss Bálint tapasztalván, hogy itt a nemzeti tárgyu kép senkinek sem kell, a mostani műkiállitásba két átalános jellemü müvet ad, egyik, a legmagasztosabb költői gondolattal alkotott, s nagy szorgalommal bevégzett mű, — melly a halhatlanság eszméjét meglepő mélységgel ábrázolja, másik beadott műve egy igen szép tájkép, mellynek előterében a szegény anya tűnik fel rongyos gyermekeivel és kunyhójával, a háttérben pedig a természet dúsgazdagsága — mintegy ellentétül — egész pompájában. — Mind a két kép a mostani műkiállitásba adott müvek legjelesbjei közé tartozik, — és még is olly rosz helyre álliták azokat, hogy hatásuk, — habár a dolgozat raphaeli remek volna is — veszni kénytelen. Igy bánni, urak! bármilly müvészszel is, nagy igaztalanság, igy bánni magyar müvészszel, az igaz hazafiuság valódi ellentéte! —

— Az idei iparműkiállitásban egy két iparlovag, vagy arszlán finoman kidolgozott bőre is látható lesz.

— N. gazdag ur meghalt: örökösei élni kezdenek.

— Vörösmarty falura utazott; mondják, hogy midőn városunkat elhagyá, azon pillanatban Pest harmadrészét a prózaiság köde boritá el. — Helyette azonban sok, másféle költő érkezett városunkba.

Vidéki hirek.

Pozsony. Az ungmegyei követ egyik gyilkosa a kir. tábla által pallosra, a másik halálfára iteltetett. — A nógrádmegyei pusztitó tüzvész okozóinak nyomára jöttek; és szerencsére, mert már a köznép, rendkivüli ingerültségben volt. — Az alföldről több rendbeli hirt vevénk már eddig is, a f. h. 3-án feltűnt iszonyu viharról, a szélvész igen sok utazó szekeret felforgatott, dühöngve sodrá le a házak tetejét, s más dolgokban is igen nagy károkat csinált. Ha Eolus bácsit amúgy könnyű szerivel meg lehetne csipni, bizony kivált most, sok magyar ember 50-et vágatna rá. — A mindinkább csinosbuló Zilah közelében egy nő kettős gyermeket szült, kinek két feje, négy keze, négy lába és közös dereka volt, s a csodaiker csak másfél óráig élt. — Nagybecskereken polgári lövészpályát szándékoznak felállitani, s e czélból már eleve meg is itták az áldomást. A Remény gőzöske sok ideig tartózkodék itt; midőn először sétautazást tőn, egy, a Béga partján álló terebélyes fa ágai által kürtője üttetek le, máskor pedig ugy a parthoz vágódott, hogy egyik kereke azonnal szétlört és igy a 216 személyből álló közönség a kitüzött czélhoz gyalog kénytelenitetett ballagni. Hosszas betegeskedése után a Remény mindenféle kirándulásokat igért, de igéretét nem teljesité, — természete a reménynek — mond levelezőnk — az embereket csalogatni. — Váczon. A jegyzői nyugdijintézet javára adott tánczvigalom — a kis csengetyü tudósitása szerint — részint részvétlenség, részint az itt tetemesen megszaporodott intézetek tagjainak egymás elleni torzsalkodása miatt, nem nagy jövedelmet hozott. — Azonban a tüz által károsult kosdiak számára mult hó 30dikán egy, mükedvelőkből egyesült társaság, Gaal „Szerelem és champagnei“ czimü vigjátékát adván, e jótékony működés a szerencsétlenek számára 84 pfrtot jövedelmezett. Köszönet értte a jeles és nemeskeblü működvelőknek! — Fehérvárról egy, fontos oklevelekkel kisért szinbirálati pört vevénk, és ha az ügy nyilvánosságra való volna, közölnénk azt legalább töredékesen, mert igen mulattató, de igy a pört csak kivonatban adjuk. — Ugyanis B. ur a Regélőben nem rég keményen megbirálta Pázmánnak Veszprémben működött színésztársaságát, s ennek tagjai közül egy, nem ugyan illedelmes, de igen elmés és a színészi pályát sok tekintetben szivrehatólag festő levelet irt B. urhoz, mire a felindult szinbiráló egy czikket ir illy czim alatt: ‚Voltaire és én‘ — és ezt a Pesti Divatlapba küldi, a szükséges documentumokkal egyetemben. Bocsásson meg tisztelt B. ur, de midőn a levélkapás után saját helyzetét Voltaire helyzetével hasonlitja össze, kissé túllép a szerénység korlátán, noha elismeri, hogy nem bir olly költői szellemmel, mint Voltaire. — Egyébiránt, hogy többé vidéki szinbirálók illy kellemetlen helyzetbe ne jőjenek, azt tanácsoljuk nekik: sohse bonczolgassák, részletezzék gyöngébb vándorszinészeink javithatlan működését olly nagy tüzzel, hanem inkább szép szóval mondják meg Thalia szegény papjainak: ‚barátim! ha egy pár forintocska kong zsebetekben, avagy puszta hiuságból, ne kivánjatok mindjárt szinigazgatók, első szerepvivők lenni; és ne oszoljatok olly sok felé, hanem inkább nagyobb, erősebb társaságokba egyesülve, minél jobbat adjatok a közönségnek, és csak igy boldogulhattok mind szellemileg, mind anyagilag!‘ — Ha vándorszinészeinkben van becsületérzés és okosság, bizonyára nem vetendik meg e jó tanácsot. Hisz az istenért, 20, igen rosz vándorszinésztársaságból igen tűrhető 6—8 társaságot lehetne összealakitani. — Ez világos! —

Eredeti levelezés a külföldről.

Illy czim alatt fogjuk közölni e lap kiadója s egyik legkedvesebb barátunk, Erdélyi János külföldi leveleit. Ő a francziák, angolok, irek, hollandiak, belgák, schweiczak és olaszok honából igen érdekes, mulattató és tanulságos utazási leveleket küldend hozzánk, fővárosi barátihoz, s mindezen jeles eredeti levelek a külföldről, egyedül e lapban fognak megjelenni; és igy olvasóink legalább kicsinyben fölötte hü rajzát birandják Europa jelen állásának mind társaséleti, mind müvészeti, mind irodalmi tekintetben.

Lipcse, jul. 1. 1844. Édes Imrém! Napjaim úgy mennek, a mint szeretem; igy gondolhatod, milly jól érzem magamat, milly valódilag jól az utazásban. Ha, mikor iskolát jártam, megvolt azon örömem, hogy mindennap többet tudtam a könyvben, ha örömem volt, mikor egy verssel többet irtam, — s pedig milly édes volt az öröm! — épen úgy örömem jelenleg, ha minden várossal uj nézőhely nyilik föl előttem, ember, élet, világ, szokás, balság és elsőség mind ugyanannyi mulattatója lelkemnek. Tudván, hogy mik történtek e földön, e városon kivül és belül, kettőzteti az utazás gyönyöreit. Ha feljőnél velem a lipcsei csillagász- vagy őrtoronyba, szemed elibe adnám távcsövemet, és abban az egész vidéket, hol az ujabb idők története uj fordulatot vön. Megmutatnám

neked, merre voltak felállitva a francziák és az egyesült hatalmak sergei faluk és vizek, halmok és cserjések között; mondanám, hogy ez s ez helyet őrzi az emlékezet, mint ollyat, hol Napoleon császár az őrtüznél tervezgete, s lábával löke egy egy hasábot reá, hogy el ne aludjék. Igen, mert én megjártam e helyeket, s tudom azt, hogy rettentőbb megtámadások nem igen voltak a szárazon, mint a lipcsei mezőn; hogy ezer ágyu eldördülése a mennydörgést is megszégyeniti. — A francziák oct. 18kán 1813. gyengültnek érezvén magukat, csendesen visszakezdtek vonulni; utánok a szövetségesek, főleg a poroszok, svédek. Egy franczia sereg maradt még sokáig a harczmezőn, az, mellyet Ponjatowski herczeg, franczia birodalmi tábornagy, vezérle. Végre ez is megindult, de a frankfurti kapu mellett hidat hamarább vettetvén föl a megbizott franczia tiszt, mint az egész sereg átvonult volna az Elster vizén, mintegy 20 ezer ember vágatott el a főseregtől. Ponjatowski és Macdonald s katonáik, a hidhoz közel eső kertekben kerestek átjárást, s az ugynevezett Reichenbach- most Gerhardféle kertet hatszor is végig nyargalák, utoljára mégis a legmélyebb vizbe ugrattak; hol Ponjatowski eltünt, Macdonaldot pedig lenyujtott fegyverek emelék ki. A hely meg van jegyezve a kertben; s nincs jövevény, ki meg nem látogatná, a lengyelek kiváltkép, búcsujárással zarándoklanak közelébe. Mert Poniatowski egyike az uj kor legnevesb katonáinak; ő hős volt, és csüggedhetlen lélek.

Mióta béke uralkodik, e város nagyot növekvék népességben, kereskedésben; főleg az irodalom az, melly itt középpontot vön egész Németországra nézve. Most Lipcse tudósok és kereskedők városa. Sajtó, és vasut; értelmiség és kereskedés! Megvan a város ó szine, ellentétben ujonnan épülő külvárosaival. A nép jő, megy, mozog, jobban mint akármellyik német városban, mellyet eddig láttam, kivéve az öreg Bécset, hol a harangszót ritkán hallani az utczai zörgés miatt. Itt mindenki szivaroz, nem úgy mint egyebütt. Utczai gyerkőczök ujongatva bujnak fel s alá, fütyölik az ezred leányа minden dalait. Szembetünő az egyetemi ifjuság is, leginkább szőke hajával, kis hátrafityegő sapkával; soknak ugyancsak sujtásos ó német dolmánya, sarkantyuja; szélesen kivetett inggalléra. S ime az ugynevezett Burschok! Furcsa pongyola és féketlen nép ez, mig iskolás, de ha ki megy az életbe, filiszteus, mint az apja, meg nagy apja volt.

Engem már sokszor néztek lengyelnek s ezt nem bánom, de hogy orosznak is, ezt nem szeretem *). Miért nem magyarnak, a mi vagyok lelkestül, testestül? Nevemmel sok bajuk van; mert a fogadóknál levő emlékkönyvekbe rendesen magyarul irom be magamat, az az keresztnevemet nem elől, mint egyéb nemzetbeli. Minap Nürnbergben olvasom az idegenek jegyzékét egy, 170 éves ujság végén, és ime ez áll rólan : Jands, advocat von Pesth; már most kivált ha franczián olvassák a j betűt, ki fog a magyar királyi tábla jegyzőkönyve után is bizonyos Zsands nevezetü pesti ügyvédet fölfedezhetni? Ez nekem nem fáj, hogy nevemet nem tudják kimondani, vagy leirni, hanem az még sem esik

*) De már ezért magam is aprehendálok. A szerk.

jól, mikor nekem Prágát dicsérik, mint hazám fővárosát, hogy valami kedvest mondjanak; és ez Stuttgartban történt velem, s pedig valami Vielwisser-féle urtól. Azonban igy van ez; mig a nemzet magát nevezetessé nem teszi a világ történetében, senki sem gondol reá; tehát első kötelesség, oh nemzet : gondolj magadra, hogy mások is gondoljanak reád.

Mi az utazásban egyik fő gyönyör, az a sokféle ember látásában áll. Hamburgi és schweiczi, petersburgi és brasiliai ülnek egy kocsin, egy asztalnál. Az ember azt sem tudja elül-e vagy hátul kezdje a beszédet, mig apródonként közelit szomszédjához a szomszéd, és látogatást kérnek s igérnek egymásnak, asztalnál pedig poharat is kocczantanak, pedig alig ha fogják egymást látni az életben. Ha engem tán nyomorúság érne utamban, és meglátogatnám azokat, kikkel csak eddig is összejöttem, megismernének-e? Gőzkocsiból egyik kiszáll, másik megy, és az a gonosz katlan olly sietve halad el ismét, hogy az ember még jó szót sem mondhat társainak. — Legjobban mozog pedig a kereskedő világ. Ha mondom, hogy magyar vagyok, mindjárt vasutról beszélnek, van-e már Magyarországban? Hogy ne volna Pozsonytól Nagyszombatig. — Hát a bécsgyőri? Készül. — Hát a Duna nem önt már ki? Soha, mig a világ áll. Van már szabályozva? Nincs, nem is tudom mikor lesz. — És még sem önt ki? Mi magyarok legalább, ha nincs árviz, úgy hiszszük. — — Mellyik szebb város, Pest vagy Buda? Mind a kettő szép. — A nádor Budán lakik; ez a helyettes király? Igen! — Illyenek a gőz- és gyorskocsizási párbeszédek; mik az embert kissé összemelegitvén, engedelmet kérünk egymástól rágyujthatni, s akkor veszszük észre, hogy mindnyájan szeretjük a dohányzást. — Itt már még is csak! de kivált Bajorországban olly rosz dohányt kelle szinom, hogy a pipám szára is meggörült belé.

Itt adtam neked egy kicsi piczi vázat utazásom adataiból. De mit csináltok ti, szegény pesti poros, s tán hajporos *) irók is a szinháztól a Dunáig, a büröktől a bodzáig? Ti ugyan eldanolhatjátok jó rosz kedvetekben : Felporzik a pesti utcza, ha én végig megyek rajta. — Kész-e Vörösmarty Hunyady Lászlója? ment-e azóta szinpadra valami ujdonság és pedig ugy, hogy Füredy nem dalolt volna benne? Micsoda jó könyv jelent meg, vagy van készülőben? Olly kérdések, mellyekre feleletet várok, és pedig meg fogom irni hová, egy második levelemben, mi egy kis körültekintést fog adni némelly, német irodalmi dolgokról, különösen a szépliteratura felől. Ezek a németek erősen dolgoznak, nem úgy, mint mi; s én már eltökéltem magamban, hogy visszatérve szinte sokat fogok dolgozni, csak tudjak. **)

Barátod, Erdélyi János.

*) És mint Vörösmarty legujabb bordalából kitünik roszborosirók. A szerk.

**) A tudás nem hiányzik, csak akarat kell hozzá. A szerk.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárhó 1. Két pisztoly. Szigligetitől. Minthogy e nagy hatásu szinművet már igen sokszor adák és még többször is fogják adni, de a birálók mind erősebb, mind gyöngébb oldalai közül, még igen keveset tüntettek ki, mi adandó alkalomkor mintegy utólagos böngészetet tartva, néhány töredékes észrevétellel szolgálandunk, mind maga a mű, mind szini előadása fölött. — Nincs olly magyar szinmű, melly a hatásos helyzetek változatosságát olly gazdagon tűntetné előnkbe, mint épen a Két pisztoly; itt az ellentétes jellemek, s a szomoru és víg elem helyes összevegyítése is, mindenesetre mesteri kézre mutat; a mű végzete azonban bágyadt, s az utósó felvonás minden tekintetben távol áll a két elsőtől, épen ugy, mint a Szökött katonában. Minél fogva igen érdemes volna a két utolsó felvonást mind a két műben némileg ujra átdolgozni, vagy inkább a két első felvonások jelességéhöz, már csak az egyensuly kedvéért is fölemelni. — Rendre előfogjuk majd sorolni e mű jellemeit, milly eredeti alakokba önték némelly emberábrázolásban jeles szinészeink. Először is Szentpéteryt és Telepyt emlitjük meg; az első Várhidi szerepében a legremekebb példányképét tünteti előnkbe, egy, gond nélkül élő, s csak a megyei életben résztvevő, és mozogni tudó kényelmes magyar aristokratának. Milly sajátságos e szerepben Szentpéterynk egész hanghordozása, minden mozdulata, milly jellemző mind vőlegényi, mind táblabirói öltözködése, arczbeli alakozása — Maskirung — azt irótoll nem fejezheti ki, s csak a festészet tükrözhetné teljes hűségben. — Telepy mint Hugli szinte egyetlen a maga nemében; a kisvárosi borbélyok kandiságát, hirhajhászó, pletyka és kérkedő természetét, és pulyaságát olly elevenen, olly jellemzőleg adja elő, hogy e nemben jobbat kivánni nem lehet. — Méltólag áll Telepy oldalán Hubenay Ferencz is, mint Stutzli borbélylegény, játéka, éneke biztos, s van benne elégséges comicai erő. —

— 2. Tudtán kivül kém, s felvonások előtt és után a Kölcsey „hymnusára“ érkezett pályamüvek előadása. — A derék franczia kis vigjáték leginkább Szentpétery (Perrin) és László (Desaunais) igen jeles játéka következtében, ismét igen nagy hatásu volt. A fiatal Szigetiben van tehetség, de azért ne bizza el magát, mert mindaddig, mig a szép magyar szót czigányosan, s a legcsunyább dialectussal ejti ki, s mig szilaj pathosát mérsékelni nem tudja, ne is álmodozzék a müvészkoszoruról. — Miután a már e lapunkban emlitett 6, dicséretre méltatott hymnusdalt az operai chorus eléneklé, s ezek közt Egressy Beniét és Travnyikét leginkább megtapsolá; elvégre a játék után Erkel Ferencz pályanyertes müve adaték elő, melly nemzeti jelleme, magasztos művészi kifejezése, s hathatós harmóniája által egyaránt kitünő, de magán viselvén a hymnus szellemehez alkalmazott templomi zene bélyegét, a nép ajkán viszhangra nem fog találni. — Ez alkalommal, szinpadunkon a titoknok egész ünnepélyességgel olvasá fel a műbirák jegyzőkönyvét, — és a rendezőség szinte ünnepélyesen bontogatá fel a névrejtő jeligés levelkéket; — azonban, mint igérve volt, a 20 darab aranyat nem adák át a szerzőnek egész ünnepélyességgel.

— 3. Mátyás diák. Eredeti szinmű dalokkal és tánczczal 3 szakaszban. Irta Berki, zenéjét Egressy B.

— 4. Ronconi ur és Ronconi asszony első vendégszereplése, Beatrice di Tenda czimü operában. — Különböző egyéniségénél fogva, lehet az embernek előszeretete egy vagy más művészet iránt, de azt, ki bármilly művészeti ágban tökéletes, egyaránt becsülni, méltányolni kell. — Ronconi rendkivül erős és kellemes baritonnal bir, de ezen hang csak az által nyer olly magas érdeket, mivelhogy birtokosa bámulatos művészi ügyességgel, a legfinomabb árnyéklatu változatossággal, s eleven, jellemző kifejezéssel tudja azt használni. Még a recitativ előadásában is valódi mester. Játéka szabatos, tele erővel és drámai kifejezéssel. — Neje, Ronconi asszony, jó iskolával bir, de tiszta, erős hanggal nem áldá meg a természet. — Agnese del Maio szerepében szembetünő művészi haladást tanusitott ez előadás alkalmával De Cau Mari is, ki tartós szórgalom által még sokra viheti.

— 5. Őrültek háza Dijonban. Franczia szinjáték. — Lendvay (Duflos) és Egressy Gábor (Eberhard) jelesek. Szathmáryné, mint szerződött tag először lépett föl. Mielőtt bővebben szólanánk ezen szép tehetségü szinésznő játékáról, legyen szabad őt egyre figyelmeztetnünk: forditson több gondot a tiszta jó magyarságra, a nyelvtani szabályokra, — az az, tegyen ki néhány szinészen, még azok közül is, kik már több idő óta nem vándorolnak; mert nagyon fáj a jóra való fülnek, holmi „keresel“ — „távozok“ féle beszédet hallani. — Ma többen kitünőleg viselték magokat..... a szerep nem tudásban; alig lehetne megmondani: kit illet e részben a koszorú, — pedig ez itt mindennapi dolog. — Érdekesiték még az előadást több rendbeli elkésések is. „Tömött publicum“, mint valaki mondta valahol, nem volt.

— 6. Haramiák. Szomorujáték Schillertől. Jeles mű, jó előadás, — dráma: parányi kis publicum. — Vivát!

— 7. Ronconi és Ronconiné második műelőadása a Bájital czimü operában. Dalművészt tragicai előadása után e szerepben látni és hallani — csodálatos különbség. A legjobb hang, legjelesebb énekmód, a legcomicusabb játékmódorral egyesülve — állithat csak elő olly dicső Dulcamárát mint millyen Ronconi. — Ma neje is inkább körében volt, mint a legelső előadásban. A mi embereink is valamennyien olaszul énekeltek, s Joób és Füredy a nagy művész mellett helyt álltak magukért. — A szinház ma sem volt egészen tele. — Ugyan miért? — mert Ronconit nem nevezik Elszler Fanynak. — Egyébiránt az illy europai hirü művészeket szinpadunkon föllépteti, igen czélszerü, mert ez által nemzeti szinházunk nagyobb hirbe jő a müvelt világ előtt. És igy Roconinak sok bajba került megszerzése is méltánylást érdemel.

— 8. 1) Egy ur és egy asszonyság. 2) Legjobb az egyenes ut. Az első franczia vigjátékban, mindig igen mulattatólag, jó kedvvel szokott játszani Lendvayné, és Egressy G.; a másodikban szinte Egressy és Kovácsné.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

A vidéki leány. Házi dolgokkal foglalkozik, és erkölcs-nemesitő könyveket olvas.

A fővárosi. Emlékeket himez, divattal foglalkozik, és szerelmes levelkéket ir.

A v. Ha virágokat szed, arra gondol, mint fognak ablakába illeni, és a legszebbeket választja.

A fv. A virágnyelv szerint kötözi öszve, és kedvesére gondol.

A v. A szinházban a szinészekre figyelmez.

A fv. A nézőkre tekintget.

A v. Azt kérdezi: mint tetszett a darab?

A fv. Azt mondja: mint mulatta magát?

A v. Kedveséről szeret barátnéjával beszélni.

A fv. Imádóival dicsekszik ismerősei előtt.

A v. Ez előtt egy kézszoritással is tudathatjuk érzelmeinket.

A fv. Megkivánja, hogy levélbe tegyünk szerelmi vallomást, és ezt csókokkal pecsételjük le.

A v. Korán kel, és a gazdaság után lát.

A fv. Későn kel, és imádói után tekintget.

A v. Férjének szivét, barátjának kezét nyujtja.

A fv. Férjének kezét, barátjának szivét nyujtja.

A v. Maga kedviért megy sétálni.

A fv. Az ifjak kedviért.

A v. Elpirul, ha kétértelmü szavakat hall, és zavarba jő.

A fv. Megtartja halvány szinét, vagy csintalanul mosolyog.

A v. Egyszerüen öltözik gazdaságból vagy szokásból.

A fv. Félpongyolát vesz; mert tudja, hogy a hölgyek igy legigézőbbek.

A v. Azért megy tánczvigalomba, hogy tánczolhasson.

A fv. Azért, hogy hódoltathasson magának.

A v. Legszivesebben lejt a legjobb tánczosokkal.

A fv. A leggazdagabb tánczossal.

A v. Könnyezni szokott kedvese hütlensége felett.

A fv. Azon van, hogy magát megboszulhassa, és uj imádóról gondoskodik.

A v. Azt kérdezi, ha egy férfiról van szó, mennyi idős? — és a szerelemre gondol.

A fv. Azt tudakolja, gazdag-e? és a fejkötő jut eszébe.

A v. Szivével szeret dicsekedni.

A fv. Olvasottságát szereti fitogtatni.

A v. Örömest hallja, ha dicsértetik.

A fv. Megkivánja, hogy dicsérjék.

A v. Egyet, egyszer, és szivből szokott szeretni.

A fv. Többet, többször és divatból szeretget.

A. v. Szereti elrejteni szerelmét.

A fv. Dicsekszik szerelmével.

A v. Az ablakredőny mögül lesi kedvese jöttét.

A fv. Kihajol az ablakból és ugy várja.

A v. Elpirul és szemét lesüti, ha valaki kezét megszoritja.

A fv. Viszonozza a kézszoritást, és az ifju szemébe kacsint.

Sz—a.

Bors és paprika.

— „Ha sietsz, ülj le!“ szól a magyar közmondás. S volt idő, midőn ezt némellyek, hogy annál inkább sietni láttassanak, nagyon pontosan mngtartották: karos-székbe ültek s jót aludtak... Ma már sokan csak az ezzel rokon értelmű másik közmondást követik: „lassan megyünk messzire“; s hogy annál tovább érjenek... egészen megállanak!

— Három kemény dolog van a világon: a fogatlanság, mellynek minden kemény; a kemény tojás, melly ha puha is kemény; és hazánk némelly fiának füldobja, melylyen semmi okos szó nem hat át, olly kemény.

— Három verekedő ember van a világon: a pesti einspanniger, ki lovait szüntelen veri; némelly lapszerkesztő, ki mindent dobra ver; és a magyar ember, ki mindig önmagát veri.

— De van ám ezen magyar embernek három keserves tulajdonsága: először mindig egymásközt veszekszik; másodszor mindig akkor veszekszik, midőn idejét és erejét fontosabb dolog körül kellene használnia; harmadszor mindig olly állhatatos tűzzel veszekszik, mintha épen csak ezen dologban volna nem szalmatüzű.

— Csuda dolog! más különben a viz el szokta mosni a port; Pestet ellenben épen az árviz látta el kelletén túl por dolgában.

— Hajdan a szamár arszlánbőrbe öltözött, de hangjáról megismerték... Hangjáról ma sok arszlánt lehet megismerni, kire szamárbőr illenék.

Sujtásos Atilla.

Ráadásúl.

— Az „Europá“ban egy anekdotát lehet olvasni, melly minket közelebbről érdekel, s igy hangzik: ‚A magyarok igen szenvedélyes kártyások. Előkelő vagy nem, öreg vagy fiatal, gazdag vagy szegény — mind játszik. A párisi játékházak eltörlése egészen elrontá itt ezen mulatságukat. Egy gazdag magyar egyszer Párisban mindenét eljátszotta, még lovát és kocsiját is. Kétségbeesve hagyá el a termet. — Most már semmim sincs! kiálta fel. — Dehogy, nagysád, mondá kisérője, hisz még van honn egy drága ékszere! — Jó gondolat! szóla örömmel a magyar, és visszatért a zöld asztalhoz. Egy óra alatt az eladott edény kis árrán mindent veszteségét visszanyeré, és örömében talán felfogadá soha többé nem játszani? — Nem! — másnap ismét visszajönni a kártyaasztalhoz!

— Malagában két részeges ember igen kemény büntetésre itéltetett. A piaczra hajták őket, és egy akó viz megivására kényszeriték. Ezen önkénytelen vizi cúra annyira felboszanta őket, hogy mindjárt utána — ismét lerészegedtek.

— Milly nagy tekintet fordittatik jelenleg a drámák szinpadi kiállitására, mutatják azon művek költségei, mellyek az utóbbi tiz év alatt szinpadra kerültek: ‚XI. Lajos‘ 22,719 frank., ‚Hernani‘ 18,518 frank.; ‚Angelo‘ 26,755 f. ‚Caligula‘ 48,810 frank. A theatre français legvirágzóbb korában egyegy drámára legfőlebb 3000 franknyi költség fordittatott. Nálunk volt eset, hogy a dráma kiállitása 200 v.

forintba kerülvén, az iró nem kapá meg a jövedelemnek őt illető harmadrészét.

(A zene hatalma). A zene nem csak betegségeket gyógyit, de a szenvedélyeket és indulatokat is csillapitja. Sok szilaj vágy, duló terv tünnék el, ha kedélyünket a zene szelíd hangjai által lágyitanók, emberisítenők. Következő példa igazolja állitásunkat. Midőn Stradella, a hires hegedű-virtuóz, magát Velenczében hallatá, olly hatást gyakorolt egy szép velenczei nő felett, hogy ez halálosan belé szerete, s vele nem sokára Romába szökött. Az ifju velenczei nő gyámját ez elszöktetés rendkivül fölingerlé, s gyámleányát egy ifjunak igéré nőül, ha Stradellát megöli. Az ifju Rómába ment, s tudtára esék, hogy vetélytársa épen az egyházban játszik. Oda siete, meghallá Stradella zenéjét, s játéka rögtön annyira elbájolá őt, hogy nemcsak fölhagyott gyilkos szándékával, sőt Stradella további futását is eszközlé.

H** graudenzi kereskedőnek két gyermeke egy nagy keresztes pókot zárt egy kis katulyába. A katulyát papirba tekergeték s bepecsétlék. Hallák t. i., hogy illy módon egy esztendő alatt a keresztes pók drágakővé válik. A katulyát a padlásan két tégla közé rejtik. A gyermekek elfeledkezének róla, kiknek egyike később Danzigba ment kereskedést tanulni. Négy évi távollét után meglátogatá az atyai házat. Ekkor eszébe jutott ismét a katulya, s lehozá a padlásról. Fölnyittaték többek jelenlétében, és — csaknem öt évi rabság után a pók még élt.

(Az emberi test természeti hősége). A test külső hősége legfőlebb 28½—29½ fok Reaumur hévmérője szerint. A lég, mellyben sem nem fázunk, sem melegünk nincs, 15—16 fok.

A test hősége ágyban rendesen 22½ fok; 12 fok hőségü szobában nem fázik az ember, de 9—11 foknál már érezni hideget. 5 foknál megmerevednek az ujjak.

A test különböző részei melegségének különböző fokozatja van. Legmelegebb a test alsó részei, aztán jön a mell és hónok alja, végre a kezek és lábak.

A vér hősége, melly az erekből egyenesen a hévmérőre öntetik, 27—28 fok stb.

Régi ujság.

(Birói szigor). Selencus törvényhozó azt rendelé, hogy a házasságtörőknek mindkét szeme kiszurassék. E törvény szigorún megtartatott. Többek között fia is elköveté e vétket. Selencus, hogy mind atyai indulatának, mind a törvény szentségének eléget tegyen, enmagának és fiának egy egy szemét szuratá ki.

A keletiek igen szerelemféltők, kivált a persák. Ezeknél midazok kivégeztetnek, kik két mérföldnyi közelben találtatnak az uttól, mellyen a király női járnak.

(Transactio). Egy éltes asszonyság egy udvarit szeretett, s ennek tetemes mennyiségü földet ajándékozott. Egy más ifju, szép hölgy, ki a koros asszonyságnak örököse volt, e fölött pört folytatott az udvarival, de a pört elveszté.

— Uram! szólt a szép hölgy, elhagyva a helyet, hol ügyök elitéltetett, igen olcsón jutott ön e földhöz.

— Asszonyom, felelt ez udvariasan, miután tudja ön, mennyimbe került, átengedem ugyanazon áron.

(Uj Sámson). Néhány nemes ember volt egy kocsmában. Épen midőn legjobban mulattak, lépett be egy Sámson nevű barátjok. Ah, szólt egyikök, most már bizton mulathatunk, nem kell félnünk a rendőröket, mert ha e philisteusok egy ezrede jön is, imhol van Sámson, ki mindnyájokat szétverheti. — „Oh igen, uram, szólt Sámson, én szétverem e philisteusokat, ha id adja ön.... állkapczáját.“

Bacon, hires angol predikátor, meglátogattaték Erzsébeth királyné által egy kis mezei lakában, mellyet még szerencséje előtt épittetett.

— Hogy van, monda a királyné, hogy illy kis házat csináltatott ön?

— Nem csináltattam én kis házat, felelt a predikátor, hanem fölséged csinált engem házamra nézve nagygyá.

Szigligeti arczképét csak most e II-dik számhoz mellékelve, adhatjuk; mert, a helyett hogy, mint teljes bizonyossággal vártuk, e hó elején kaptuk volna meg Bécsből a képeket, csak két próbapéldány érkezett hozzánk. — Illyen a feledékeny szerkesztő! — De azért mindazt, mit havonként adni igértünk, emberségesen teljesitendjük, és ha majd az év végén számolnunk kell, hogy ki mit adott a t. közönségnek, azon bajtársak nehezen fognak megállhatni mellettünk, kik ránk czélzólag gúnyolódtak, miként mi a sok igérettel csak bolonditjuk a közönséget.

ELŐFIZETÉS. A **Pesti Divatlap** hetenként egyszer jelenik meg két iven, s juliustól decemberig, tehát félév alatt **12** divatképet, **6** irói és müvészi arczképet, legelőször is: Szigligeti, Garay, Nagy Ignácz, Kovács Pál, Czuczor és Rózsavölgyinek, Barabás által körerajzolt nagy arczképeit, legalább is **6** szinezett szinpadi jellem- és öltözék- (costume)-képet, néha egész szinpadi jeleneteket. 's néhány, Egressy B. és Rózsavölgyi M. által zongorára alkalmazott nemzeti vagy népi dalt hozand műmellékletül; és igy minden charlatán piaczi kürtölgetés nélkül mondhatjuk, hogy magát a lapot ugyszólván ingyen kapja az előfizető, mert mind a lapnak, mind a fölötte költséges, szép és számos műmellékletek előfizetési ára rendkivül csekély; — félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben csak **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben 2 frt 30 kr, postán 3 frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a' kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház 1301 sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

Gez. b. Joh. Höfelich, in Wien.

Szigligeti

eti Képcsarnok.

a' Pesti Divatlaphöz.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

3. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárhó 3. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk: III. Elmefuttatás a szinről. I. — Betegem ágyánál. (Vachot Sándor). — Hold és szerelem. Változás. (Greguss). Kiáltó szó. (Fekete). — Rónafi, magyar szinész. (Szigligeti). — Kedves vendégek (Petőfi). — A növérek (Márk). — Távolból (Kerényi). Bánatos ifju (Lévay). — Töksihez (Pajor I.). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki, külföldi hirek. — Irodalmunk. (Magyar titkok. — Kerényi Frigyes Költeményei. — Uj külföldi regénytár. — Képes Számkönyv. — Kisfaludy-társaság). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. (Többektől). — Mindazon czikk, melly alatt nincs név vagy jegy, a szerkesztőé.

Társaséletünk.

III.

Elmefuttatás a szinről.*)

II.

Van két gonosz szin, mi nem csak a magyar, de az egész világon mintegy főszin gyanánt ömlik el, ez a felszin és a külszin. — A legtöbb ember részint müvelődhetés hiánya miatt, részint kényelmességből nem hatol be a dolgok titkainak mélyébe, nem tanul, nem működik alaposan, nem tudja vagy röstelli szétválogatni, egyesiteni a szinek ezerféle vegyületét, s felszines ismeretei miatt azt sem tudja, hanyadán van önmagával, másokkal, és az egész világgal; — egész élete bizonytalan lidérczi tévelygés, homálybani tapogatózás, czéltalan zagyva szinjáték, szinváltozás! — És csak ezen felszines emberek hódolnak a külszinnek, az álszinnek, a kétszinüségnek, melly a belső élet valódi szineit óriási álorczával födözi, hogy alatta a gyarlóság, hiba és bűn szabadon üzhesse szinlelő alakoskodását. Innét azon igen igen gyakori eset, hogy sok ember nem úgy beszél, nem úgy cselekszik mint érez, mint természeti hajlama, mint belső meggyőződése sugallja, hanem saját érdeke, s bár a legferdébb divat és szokás zsarnoki önkénye szerint alkalmazkodik, majd illyen majd ollyan szint ölt magára, arra forgatja a tarka köpenyt, merre a kedvező szél fúj, s igy ámit másokat s igy csalja önmagát. — S uram fia! ha körültekintünk e nagy világban, ha elfogulatlan szemmel nézzük az élet tragicomicus szinpadát, a hatalmasan elterjedt csalóka külszinnek mennyi tömérdek, s milly különös fajaival kell találkoznunk. — Szabad legyen egy két szinképet felmutatnom a millió közül. — Sok úgynevezett uri ember, vagy ha tetszik nagy ur, számos környezővel, jó baráttal dicsekszik, kik az ő rendkivüli jeles tulajdonait, roppant érdemeit szemében nem győzik eléggé magasztalni, dicsőiteni, és a körülhizelgett, nagyrabecsült ur hiu örömében igy szól magához: mennyi jó barát, milly mély tisztelet, becsülés, milly forró szeretet környez engem minden felől! Oh én boldog halandó! — — Jó ember, ne higyj a külszinnek! — Álbarátaid és tisztelőid csak azért hizlalnak téged dicsérő bókokkal, mert sok pénzed van, mellyből néha őket is részesited, mert jó asztalt tartasz, melly mellett kedves drága vendégeid jó izűn falatozhatnak, finom borokat szörpölhetnek, — vagy mert magas rangod, állásod ollyan, mellynek befolyása által hű barátid, tisztelőid fölemelkedhetnek, boldogulhatnak, önző czéljaikat elérhetik; — vagy talán szép feleséged is van, ki hihetőleg szinte szivesen látja a házi barátokat! — Ah ezek a jó barátok, ezek a mély tisztelők! Hallanád csak nagyon tisztelt ur mint rágalmaznak, mint gunyolnak, mint nevetnek ki téged hátad mögött! — s tudom más szinben tünnének föl előtted simaszáju hizelgőid! — De úgy kell neki, miért hisz a csalóka szinnek! — — Sok férj és feleség a világ előtt olly remekül viszi a szerelem édelgő szerepét, hogy sokan mintegy irigyelve paradicsomi boldogságukat igy kiáltanak fel: ez csak az igazi, hű szerelem! ez aztán a jó házas élet! — Ne higyj a külszinnek! — Az emlitett boldog házaspár négy szem közt örökös vitában van egymással, s többnyire csekélységből kerekedett rút czivódás közt foly le fanyar életök, s a békesség romjain a boldog, jóéletű férj többnyire más nőt, s a boldog, jó életü feleség más férfit szokott szeretni! — — Sok lény lesütött szemmel jár az utczán, templomban és templomon kivül áhitatos szent képet csinál, ha kell pirulni is tud, s mások előtt mindig igy sohajtoz: ah milly romlott, milly rosz a mai világ! — és esküdni mernél rá, hogy ez maga az ártatlanság, s a szemérmes erkölcs remek példánya! — és titkon hajh — miket nem csinál! Fi donc! — mondaná a kis Richelieu! — mig sokan, kiket a világ pletykanyelve némi csalóka külszin után indulva, vagy irigységből, boszús rosz akaratból, avagy csak némi időtöltésből, rosznak erkölcstelennek rágalmaz, — a kisértetek titkos tőrei közt, a családi életben és mindenütt jobbak, erényesebbek mint

*) Minthogy e czikk társaséletünkre igen alkalmazható, jónak láttuk azt a fővonatba tűzni. — Itélje meg a t. olvasó: vajjon igazuk volt-e azon, irántam ellenséges indulatu szinbirálóknak, kik szinpadi felolvasásom ezen részét igen komoly, humortalan dolognak nevezék egyedül azért, mert nincs benne bohóczos, röhögtető elem. — Mintha bizony a valódi humornak semmi legkisebb komoly irányt nem volna szabad adni!

aljas rágalmazóik. — — Menj be a legtöbb házba, s majd mindenütt a fényüzés legdrágább, legdivatosabb czikkeivel találkozol! — s azt hinnéd itt rendes gazdaság, anyagi, szellemi jólét, mennyei boldogság honol. Ne higyj a külszinnek! — mert igen sok ház erőtetett pompája nem egyéb mint czifra nyomoruság! — Az arany, ezüst ékszereket az elégületlenség fájdalmas sohajai homályositják, a selyem pamlagokon és karszékekben az unalom ásitozva ül, a drága étkekkel és italokkal megrakott asztalokon egyszersmind a nagy kamatu adósság terhe is nehézkedik, és a mosolygó képü házigazda és gazdasszony minden falatja, minden kortynyelése keserü! — A selyem, bibor ruhák csipkéit, fodrait a szekrénybe zárt árjegyzékek egészitik ki, s néha néha az arany, ezüst ékszerek zálogban hevernek. — Hja mert most sok kis ember nagyot szeret játszani, s a kinek se pénze se háza, mégis nagy házat akar tartani, s a divatmajmok jelszava ez: habár törik szakad, de én is olly fényt üzök, mint a többi! — Különösen milfy pompát szoktak most ott vinni, hol eladó leány van a háznál, s ez által sok kérő elvakittatik, azt hive hogy sok pénzt kap, elveszi a leányt, s midőn kenyértörésre jön a dolog, se pénz, se szerelem, se boldogság! — — De van ám sok olly ház is, mellybe ha belépsz azt vélnéd, hogy itt maga a szegénység és nyomor kolduskirálya honol; pedig manót! — Csak a fösvénység mutatja ezen álképet; vagy a bukottnak kiáltott ur csak szinlelé a bukást, s csőd alá nem bocsátott kincseit rejtve tartja, titkon jól él, s gazdagodik. Erre aztán csakugyan el lehet mondani: Szegény gazdag ember! — Némelly divatos arszlán, némelly iparlovag valóban bámulandó dolgokat visz végbe az ámitó külszinnel. Ő ugyanis hogy feltünő legyen, sokat mutasson, s lelki szegénységét lehetőleg eltakarja, tetőtül talpig divatosan öltözködik, ruhája olly feszesen áll testén, mintha a posztó gyapja belőle nőtt volna ki; ő habár tolakodva jut is be valahova, de jelen van mindenütt, a hol csak mulatság tartatik, s bár milly szemtelenül s vakmerően viselje magát, de mivel jeles szájvitéz, mivel felületes ismereteit igen ügyesen tudja használni, s átalában nagy szelet csinál, — igen müvelt, szellemdús, solid és kedves ember! — Ő egyszerre öt hat hölgynek udvarol, mindeniknek szerelmi hűséget esküszik, házasságot igér, egy kettőt közülök el is csábit, szerencsétlenné tesz, s minthogy nemcsak feje és szive, de gyakran zsebe is üres, ennek megtöltése végett minden aljasságra képes vetemedni, ő tehát mint örökös kéjvadász kerül minden komoly foglalkozást, nem tesz semmi jót, semmi hasznosat; és mégis az illy külszinember gyakran nagyobb becsületben és tiszteletben áll a sokaság előtt, mint a hazának érdemesebb, hasznosabb polgárai, kik nem értve az illy csába szemfényvesztéshöz, valódilag, egyszerüen élnek. — — Sok ember mély gyászba öltözik, sir, jajgat rokona halálán; ne higyj a külszinnek! Szive nem gyászol, lelke nem sir, mert az elhunyt után szép örökösödés mosolyog reá; avagy a megholt rokon rosz vagy rút házastárs volt, — illyenkor aztán a gyászoló özvegy egyik szemével sir, a másikkal pedig uj házaspárt keres! — — Hát még némelly dicső hazafiak! hallanád csak milly pathossal szónokolnak a hon szent ügyeiben! — Azonban mig ő a zsarnoki önkényt vádolja, jobbágyai azalatt őt vádolják zsarolással; ő fenhangon hirdeti a zsidók emancipátióját — talán hogy ezek őt magát emancipálják a nagy szorultságból — és eddigelé milly megvetőleg, milly embertelenül bánt zsidó felebarátival! — — Ő csak beszélni szeret a hazafiui áldozatokról, engedményekről, de ha tettre kerül a dolog, nem ád, nem enged ám semmit, vagy legalább kelletlenül teszi az ellenkezőt! — Ő a tanácskozó teremben legnagyobb lelkesedéssel harczol a magyar nemzetiség mellett, és otthon házi körében majd mindene külföldi készitmény; franczia konyhát, német cselédeket tart, s családja tagjaival mindig csak németül vagy francziául gagyog. — — Tekintsünk kissé az irói világba. Itt is csak annak van legnagyobb kelete, ki legyügyesebben tud a külszinnel játszani, kaczérkodni; milly nagy tudósnak tartatik az, ki mindenünnen összelopott idézésekkel, czifra idegen szavakkal, s érthetlen mély homályossággal árasztja el fanyar iratait; milly derék milly genialis iró ez, ki az irótársak és a közönség gyöngéinek szolgailag hizeleg, — ezt aztán a részrehajlatlan kritika egekig dicsőiti; — és ő szegény maga sem birja felfogni, maga sem tudja hogy lehetett olly hirtelen olly hires nagy tudóssá, iróvá! — mig más érdemesebbek, kik irótársaik és a közönség irányában a szolgai csúszást, mászást nem ismerik, hanem mindenki szemébe bátran kimondják az igaz szót, amazok által becsmérelve üldöztetnek. — — De talán miben sem uralkodik olly hatalmasan a felszines charlatanéria, mint a müvészetben; minél czifrább, mesterkéltebb, czikornyásabb az, minél inkább csiklándozza a külérzéket, annál inkább tetszik. A mai felszines világban egy nyaktörő baletti ugrás, egy mázolva festett torzkép, egy venuszi gypszfigura, egy kacskaringós trilla vagy judlirozás, egy kis spectaculum jobban méltányoltatik mint Shakespeare, Göthe, Vörösmarty, Raphael vagy Mozart valamennyi müve; a mai világban csak ugy terem a művészi génie, mint a gomba, annyi a virtuóz mint őszszel a hidegvette légy. A ki most kissé ügyesebben tudja verni a zongorát, mint más ember, s holmi, sziveinket hidegen hagyó zagyvalékot componál, s e mellett midőn játszik génialiter affectál — oh erre aztán Europa kritikája azonnal ráüti a tökély non plus ultrajának bélyegét; s a divatból bámuló közönség nem birja őt eléggé megfizetni! — mig az egyszerü, zajtalan, de valódi művészt sokszor kontárnak hirdeti. — — Szóval, minden csak oda megy ki, hogy a ki külszinnel győzi, jól tud szinlelni, az szerencsét csinál, boldogúl, ragyogó kitüntetésekben résesül, az érdemjelek és nagy czimek alatt szinte görnyedez, magasztaltatik, dicsőittetik, imádtatik; mig az, ki a külszinnek nem hódol, sőt ez ellen férfiasan küzd, mig a valódi érdem gyakran az ellenkező roszadalmakban részesül, s meg kell elégednie tiszta önérzetével! — Nem igaz-e hát, hogy a világ és élet nem egyéb mint szinjáték, játékszin?! — Valóban el lehet mondani, hogy majd minden ember *kétszinü*: van eredeti természetes szine, és van erőtetett festett álszine, s e kétszint önérdeke s a körülmények szerint majd igy majd amugy alkalmazza. Oh ha az ember *egyszinü* volna, ha szive és ajka mindig öszhangzanék, ha a divat legferdébb kinövéseit majomként nem utánozná, ha mindig csak a valódi müveltséggel párositott egyszerü természe-

tesség szép színét viselné külsején és belsejében — mennyivel boldogabb lehetne — mint igy kétszinü álorczája alatt!

(Vége a II. szakasznak.)

Betegem ágyánál.

Ifjú tavasz jó szelleme,
Vidítsd fel őt, enyhítsd meg őt!
Te fékezéd a télvihart,
A sir szelén is végy erőt!

Mint a csillag reggel felé,
Halovány ő és fénytelen.
Tán biztosabb fáján, mint ő,
A sárga lomb, vad éjjelen.

Ifjú tavasz, kies tavasz,
A szenvedő hivet te védd!
Piros rózsák a te véred —
Véreddel váltsd meg életét.

Vachot Sándor.

Hold és szerelem.

A szerelem védül okkal választja a holdat;
Olly sebesen mint ez, nő s fogy el a szerelem.

Változás.

‚Kérjetek és adnak' — volt a hajdankori jelszó;
„Adjatok és kérnek" — illyen a mostanié.

Greguss A.

Kiáltó szó.

Míg a honéj tartott, bor, kártya között vigadátok,
És most hajnalkor mentek aludni, urak!

Fekete J.

Rónafi, magyar színész.

— Nemzeti életkép. —

Rég volt, tán nem is igaz; de mivel hihető, csak elmondom, mint nekem elbeszélte egyik barátom. E század elején, a pesti német szinház valamellyik oldalával szemközt, volt egy, még a régibb korból megmenekedett nyomoru boltocska, mellyben sót, fát, mézet, zsirt, sőt még zsemlét és dohányt is árultak. Déli 12 órakor, tehát az ebédlés átalános órájában, a boltocskával szemközt, a pesti német szinház falához támaszkodva, állott egy halvány, beesett szemü, kékült ajaku, sovány ifju. Hogy soká ne találgassa, kegyes olvasóm, vajjon ki legyen ez érdekes halvány ifju, megmondom, miként ő Rónafi, magyar színész, a Beleznay-kertben játszó magyar társaság egyik sokszor megtapsolt, és soha ki nem fütyölt tagja. De ne vélje senki, hogy Rónafi a boltocskában áruló szép szőke leányra hunyorgat; se azt, hogy a boldogtalan szerelem rágta le termete diszét és arcza rózsáit; se azt hogy a szerelmi merengés tolta vissza koponyája üregeibe bágyadt szemeit: nem, Rónafi arczán éhség sápadoz, termetén étlenség faragott, és szemei tüzét a sok koplalás öltá ki. Rónafi nem a szőke boltosnéra, Rónafi a bolt egyik nevezetes áruczikkére, a szép szőke zsemlékre hunyorgat.

Rónafi öltözete sem érdektelen. Hogy rendkivüli legyek, nem fején, hanem talpain kezdem. Talpa pedig nem volt csizmájának, hanem lábfejét hajdan sárga, most halványfeketére csiszolt csizma boritá; hajdan szinpadi hősök és királyok viselék, most Rónafi játszik bennök, szinen uracsokat, szinen kivül koldust, de nem kolduló, hanem koldusi értelemben. Lábszárait vörös nadrág fedi, tegnap Ritter I., Bocskai, s negyed napja egy magyar kántor costumjének kiegészitő része volt; különben Rónafinak igaz keresménye, az igazgatótól kapá különös kegyelemből három hónapi fizetés fejében. Vállain, a rekkenő hőség daczára is, szürke köpeny ült; mert derekát tisztes frakk vagy kaput helyett, csak sinórozott vörös mellény övezi. Leirásom czélja ezen vörös mellény volt, mert zsebében egy garas van, Rónafinak jelenleg egész értéke. Rónafi ujjai ezen garassal-gazdag zsebben nyugosznak. A ki látná őt, azt vélné, Rónafi színész létére Hamlet világhirü: Lenni, vagy nem lenni! magánbeszédét mormogja, arczulata olly bús, olly kétségbeesett; pedig fölötte csalódnék, mert Rónafi igy szólt lelke mélyében: „Zsemlét enni, vagy dohányzani? — ez hát a kérdés! — Vajjon jobban esnék-e egy zsemlét elnyelni, vagy az éhkortyokat nyeldesvén, a rég epedve kivánt dohány fűszeres illatával orrot, szájat, sőt még gyomrot is megcsalni, s füstjében, a mulandóság ezen szomoru jelképében, gyönyörködni? — Választanom zsemle és dohány közt kell, mert csak egy garasom van. Egy zsemle nem tölti meg gyomrom üregét, hanem az étvágyat még növeli, mint bősz oroszlán dühét a látott vér. Hajdan hét kenyérből negyvenezernyi nép lakott jól, s a morzsalékból még is hét kosár telt meg, de mai világban nem történnek csudák; ellenben pipaszó mellett hányan lopják el a drága időt? tán én is meglophatom az ebéd idejét!" —

Ezen gondolatok után Rónafi kivevé zsebéből garasát, s olly keserves búcsupillanatot vetett rá, millyet tán Horatius sem a Róma sorsát döntő viadalban harmadik és utoljára elvérző fiára. — Ezen garas azok egyike volt, mellyekre tizenöt krajczár van nyomva, holott csak hármat érnek. Ennek láttára Rónafi kebeléből azon vágy szakadozott fel: vajha most garasa visszakapná régi értékét, s tizenöt krajczárrá változnék! ugy volna ebédje, volna ebéd után töltött pipája is! — Végre még azon észrevételt is tette Rónafi ezen garasra, hogy némileg hasonlit szintermök bemenet-árához: „Öt garasért adjuk mutatványinkat ötven hallgató előtt, holott örömest játszanánk egyegy garasért is — négyezer embernek."

Rónafi tehát garasán dohányt vett, s még a bolt előtt rágyujtott. De ki irhatja le szivszaggató fájdalmát és halálos elkeseredését, midőn az első szippantásra az erős izetlen füst nyelvéről lepörkölte a bőrt; még egyszer szippantott, de harmadszor nem volt bátorsága. A szivét szoritó görcsöt ezen szókban oldotta fel: „se dohány, se zsemle!" Azután a pusztulás átkát szórta ezen boltra, olly keservesen, mint tán Lear sem hálátlan leányaira. Átka megfogamszott, mert a szegény bolt nem sokára elpusztult, s helyette nagyszerü gazdag palotában fényes és népes kávéház emelkedett.

Mit volt tennie mást szegény Rónafinak, mint az utósó segédeszközhöz folyamodván, az ebéd idejét elaludni. Visszatért a Beleznay-kert termébe, s a szinpadon, királyi csarnokban, maga alá terítve az ezüst oczeánt, s feje alá téve az arany felhőket, Zsigmond király álmából a főjelenést kezdé játszani, azaz, elaludott.

*

„Eldorádo“ ez volt nagy czifra betűkkel irva azon kerti-kapu fölé, melly előtt most Rónafit látjuk.

„Ide vagyok hivatalos“ mondá ő; csengetett, s a kapu megnyittatott.

‚Kit keres?‘ kérdé egy fényes öltönyü szolga.

„Liliomfalvi gróf rendelt ide‘, mondá Rónafi.

‚Ah, Rónafi ur — tessék, tessék belépni, a gróf ur várja.‘

A szolga elől s utána Rónafi ment.

‚Im, itt van a gróf‘, mondá a szolga, midőn a kert közepére értek.

Rónafi csodálatosan érzé magát; mert Liliomfalvi gróf egyesegyedül széles teritett asztalnál ült, s az asztal szinte görnyedezett a sok válogatott étek és ital alatt, mellyeknek szaga olly csábitólag hatott Rónafi orrába, hogy meghivást sem várva, mint Shakspeare Orlandoja, nem kardot ugyan, de kést ragadott, s ezt kiáltá: „Megállj! ne egyél többet!“ Mire a gróf, mint Shakspeare Jaques-ja, igy felelt: „Még nem is ettem.“ — ‚Ne is egyél addig, mondá ismét Rónafi, mig én éhemet le nem csillapitom.‘ S azzal villáját egész erővel egy spékelt kappanba üté.

„Hé, cselédek!“ kiáltá rémülten a gróf.

A cselédek előugrottak, s Rónafi kezét, mellyel épen egy izletes falatot emelt szája felé, megragadák, s letartóztaták.

„Majd megtanitlak nevelésre!“ mondá a gróf.

‚Oh, gróf uram, tudom én az illedelmet, mondá bágyadtan Rónafi, de ehetném! Uri szüléktől származám, legelső házakhoz valék járatos; de szüleim kitagadtak, s ismerőseim háza zárva előttem, mióta szinészszé lettem.‘

„És méltán!“ mondá a gróf, hatalmasan tömve száját.

‚De ellenállhatlan vonzalom ösztönzött. S a szinészet nagy és dicső gyümölcsök magvait hordja méhében. — Uram, csak felét add nekem ama kappannak!‘

„Nagy és dicső! — lárifári! mondá a gróf, az asztal terhét, Rónafi kappanán kivül, hihetlen gyorsasággal felfalatozva. — Hanem, Rónafi, magyar huszárom, ki egyszer a „Kabale és Liebe“ben látott játszani, azt mondja, benned ritka talentom van a theatromjátszáshoz.“ S azzal az asztalkendővel megtörölvén száját, a kappan után nyujtá villáját.

‚Uram, csak negyedét a kappannak!‘ rebegé Rónafi.

„Tehát azt gondolnám, folytatá a gróf, ha kedved volna a német szinházhoz szegődni, áldoznék értted valamit; te németül ugy beszélsz, mint magyarul, tanittatnálak is, no, s igy idővel jó statista-vezér válhatnék belőled.“

Rónafinak utolsó reménysugára is elenyészett, mert a gróf a kappant is fölemészté.

„No, akarsz?“ kérdé a gróf.

‚Nem!‘ felelt Rónafi. A szinészet nemcsak mulat, hanem hat is; s nemzetiségünk szivébe gyilkos tőrt nem dőfök soha.‘

„Nem? — no hát, adieu!“ mondá a gróf. — Hanem, hogy kőszivűnek ne vádolj, mondok négy számot — 1. 8. 3. 7., a mult éjjel álmodám, tedd a lotteriába, quaternot csinálhatsz. — Jó szerencsét! Adieu!“

A gróf intett, s Rónafit kivetették a kertből. A kapu előtt a felirást nézve, még egyszer sohajtá: „Eldorádo!“ és felébredett.

Kegyes olvasó, ne mondd: makkal álmodott!

Rónafi ébredvén, felült s fölötte csodálkozott álmain. Aztán dünnyögé: „1. 8. 3. 7! — a lotteriába kell tennem.“ S gyorsan felakart ugrani, de szomoruan visszabocsájtkozott, eszébe jutván, hogy fillére sincs.

Ekkor a sugó rohant be, örömtől alig szólhatva, olly csudát jelentő, minőt a magyar szinésztársaság már egy hónapja sem látott, sem hallott, tudniillik, hogy az igazgató szobájában jövedelemosztás van.

Rónafi nem hagyá magát kétszer hivatni; rohant az igazgatóhoz: „Részemet!“ kiáltá, az ajtót is szinte magával rántva sarkából.

„No, no! — mondá az igazgató savanyu képpel — csak ne olly mohón, itt van“ s egy szép fényes uj ezüst huszast nyomott markába.

‚Ez mind?‘ kérdé leverten Rónafi.

„Ez is csak anticipando, mondá az igazgató; hanem itt van három nagy uj szerep, az egyik jámbusban.“

A milly örömmel jött, olly búsan távozott szegény Rónafi. Később azonban egy kis örömsugár látszott szemeiben megtörni: „Felét a lotteriába teszem, felén jól lakom!“ mondá, s ment a számokat feltenni. Már be is iratá négy számát.

‚Mennyit tetszik rá tenni?‘ kérdé az irnok.

„Tiz krajczárt ezüstben“ mondá Rónafi.

‚Már lehetlen, uram, mondá az irnok, most már csak egy huszast fogadunk el, mert ma délután lesz a huzás.‘

Rónafinak köny tolult szemébe, de visszalépnie többé nem lehetett; szép fényes uj ezüst huszasát oda kelle adnia, a jóllakás minden reménye nélkül. Távozott, de búsabban mint valaha, s a remény édes álmai sem tudák felderitni, sem gyötrő éhségét csillapitni. „De koldulni nem fogok, inkább éhen halok!“ mondá, s az utcza szegletkövére ült.

Az órák multak, a boldogoknak igen gyorsan, de Rónafinak végtelen lassan és kinosan. Végre az óra hatot üte, s a vele szemközti boltban az ujonan kijött lotteriaszámokat akaszták ki. Rónafi felpillantott, néhány perczig meredten nézé a számokat, aztán ezt sikoltva: „Quaterno!“ összerogyottt, s többé föl sem kelt.

A bolt ajtaján arany betűkkel függtek az „1. 8. 3. 7.“ számok.

Ezen quaterno után több évvel, 1837ben, a jelenleg nemzeti szinház nyilt meg, s négy pesti magyar szinész vágtatott bérkocsiban a váczi temető felé, régi kenyeres, vagy is kenyeretlen pajtásuk, szeretett Rónafijok sirját látogatni. A magyar szinészet is közelebb haladott néhány lépéssel a belvároshoz, a Beleznay-kerttől majdnem a szegletig; de hogy egészen a dunapartig jusson, nem kell quinternora várnunk.

Szigligeti.

Kedves vendégek.

O ez az ostoba falusi nép!
Irják, hogy majd feljönek Pestre. Szép.
S meglátogatnak. Még szebb. Jőjetek.
Hanem meg is szököm előletek.

Dicső mulatság lenne. Képzelem.
Bejárnák Tolnát, Baranyát velem.
Vezetném őket, mint nyájt a szamár.
Jaj, ha tudnák, mint várom őket már.
Jeles család is. Annyit mondhatok.
Körében borzasztóan mulatok.
A táti, ez derék legény. Derék.
Az embert mostan is magázza még.
S mi érdekes hallgatni, hogyha szól
Trágyárul, béresekről, gyapjuról.
És kérdi tőlem: hogy kel most a zab?...
A búza?... árpa?... széna?... krumpli?... bab?....
Költői dolgok mindenek felett.
Csak úgy hizik tőlök a képzelet. —
A mámi, ez már művelt egy személy;
Még az irodalomról is beszél.
Könyvtára van szobája ablakán;
A könyvtár dísze Szigvárt, Kártigám. —
És a kisasszony? Oh be kellemes.
Mint a sült rák, ollyan szemérmetes.
Mindig pirúl. S mi bájjal társalog.
„Igen“ s „nem“ nála az egész dolog.

Vigan vagyunk. Valóban. Ha ezek
Meglátogatnak, majd lesz élvezet.

Petőfi.

A nővérek.

(Vége.)

III.

Ligeti merény.

A dunapart hosszában elnyuló házak egyikében vidor társaságot látunk mulatozni. Bor, kártya, s élénk beszélgetés vigságot önt a férfiakra, s gyakran harsány kaczagás hangzik az ablakon át. Egy asztalnál, külön a többi mulatóktól, három férfi ül. Előttök pénzhalmok feküsznek, kezeikben kártyát látunk forgatni. Egyikök egyenruhát visel, s mosolygó ajkai jó szerencsére mutatnak, — a másikon azon tőzséri külszin látszott, melly annyira jelentésnélküli. A harmadiknak szép vonásain szenvedélyvegyület honolt, mig remegő kezei egy százas bankjegyet bontottak ki tárczájából, melly az asztal közepére hullott.

‚Ez ma a tizedik‘ kiáltá.

Az egyenruhás ifju közönbösen elegyité a kártyákat, mig a harmadik játszó valódi szerelemmel sepré össze huszasait, s vágyakozva epedezett az előtte fekvő bankjegy után...

„Tizedik! — mondá sápogó hangon — ez már malheur!“

‚Mit sem tesz — szóla a vesztes — fordulhat a szerencse.

„Malheur!“ ismétlé a kis fukar, mig a tiszt egykedvűen veté asztalra kártyáit.

„„Ön ismét veszite — szóla — az egész jegy, vagy semmi!““

„Malheur! — suttogá a tőzséralak — ha megengedi uraságod, szokott tételemet, ezen öt pengő forintocskával megtetézem.“

A vesztő helybenhagyólag inte fejével, s a kis játékos remegő kézzel vájt ki zsiros zsebéből egy összekuszolt bankjegyet — s meredt szemekkel kiséré a lapok keringéseit...

‚Marad‘ szóla a tiszt.

„Nyolcz! — sivitá a kis ember — kérem ezen öt forintocskát, s e kevés ezüst pénzt kifizetni!“

Aztán halomba raká huszasait, a bankjegyek fölébe helyezé, és számtalanszor ismételé: „Ez már malheur.“

Az ismeretlen újra veszitett.

„Kérem a kártyákat! — kiálta, s tárczáját az asztalra veté — bank!“

‚Ba...a..nk. — Rebegé a tőzsér, s valódi borjuarczot meresztett az előtte fekvő tárczára. — Barátom uram sokat risquiroz.‘

„Mi köze hozzá uram! — kiálta a banquier — ha nem tetszik tenni, távozhatik. Piszkos bankjegyei a nélkül is csak tárczámnak ártanának.“

‚Sőt inkább, érdemes uram, tenni akarok. Im! fele nyereségemnek!‘

„Mehet!“ kiált a tiszt.

‚Hármat el! — sohajtá a kis ember!‘ s jövő perczben sugárzó arczczal dobá kártyáit az asztalra.

‚Nyolcz!‘ kiáltá diadalmosolylyal tekintve fel, s a bankjegyekhez nyult.

„Bankjegyeimhez ne nyuljon az ur! — kiálta a banquier — ne örvendjen olly hamar. Im kilencz!“

A tőzsér hosszúra mereszté arczát, sohajtva vált meg pénzétől, reszketve, s sápadozva rakott uj tételeket. Az előbbi vesztő nyerni kezdett.

‚Már ez malheur!‘ — rebegé az öreg — azaz nem barátom uram részére, hanem mondhatom, illy szerencsét ritkán láttam.‘

Sokáig csevegett volna még, ha az ifju harczfi kardjának csörömpölése félbe nem szakitja. Föltekint, s ezt haragosan látja a banquier felé közelgeni, hosszúra nyujtá nyakát, de az ifju hangja fojtott vala, s mit sem érthetett. Ugy látszott azonban, hogy hevesen vitáznak. Ha közel állanánk, hallhatnók, mint intézi az ifju tiszt a következő szókat játszótársához:

‚Ön nyomorult csaló.‘

„Uram!“

‚Igen igen — nyomorult csaló.‘

„Még egyszer e szót.“

‚Százszor, ha tetszik, gazember! s ha akarod a törvényszék előtt is.‘

„Uram, ön undokul hazudik.“

‚Még tagadni merészli? Ime tekintsen ide.‘ S rejtett kártyalapokat vont elő az ismeretlen kebeléből.

‚Ha ön hamisan játszik, legalább vigyázó legyen. — Köszönje, hogy jó kedvemben talál.‘

Ezzel tömött tárczájába rejté a bankjegyeket, s elhagyá az asztalt.

„Ah! én tönkre jutott ember vagyok! — sipitá a kis fukar; mig kezei néhány elhullott pénzdarabot ragadtak

fel. — Kérem uram! Ön nyert — igen sokat nyert — folytatnia kell.“

‚Félre nyomorult!‘ kiáltá a meggyalázott, s olly erővel taszitá el magától a sopánkodót, hogy az iszonyu zörgéssel hanyatthomlok bukott az asztalon keresztül, s keservesen panaszolkodék, hogy meg van gyilkolva.

Midőn a vendégek a teremben körültekintének, sem az ifju harczos, sem a hamis játékos nem valának jelen, néhány percznyi nevetés után az egész esemény feledve lőn.

Az ifju elhagyván a szobát, a liget felé vevé utját... bor s ingerültség fölheviték vérét, s esti séta által csillapitani vélte azt. Az eget sűrűn elvonuló fellegek boriták; maga az est homályos volt, és komor... Az utczák néptelenek, s az ifjun kivül a part hosszában senki sem halad. De még is csalódunk... Ott a házsor mellett, olly sápadtan, hogy az éjben is látható a rémséges arcz halványsága, egy alak csúszik el. Ki közelébb szemlélné, vonaglani látná tagjait, kimeredni szemeit üregeikből, és fényleni valamit kezében. Mi lehet az, mit olly mondhatlan kifezejéssel emel az elhaladó ifju felé? Sejtésünk nem csalt, az egy hegyes tőr!

A tiszt a ligeti fasorba lépett, — a sápadt alak árnyként követé őt, s követé mindenhol a sűrű lombozatok éjébe is. Ugy látszott neki, mintha némi távolságban lépteket hallana recsegni. Megállott, hallgatózék, de kétségtelenül csalódott; mert ki jőne illy komor időben, illy későn sétálni a fasorok közé?!

Ez alatt a másik ifju minden sejtés nélkül a kert sűrűbb helyei felé irányzá lépteit, képzetében a jövő kecsegtető szinekben tűnt elő! Látá magát magas hivatalfokon, s fényes körben... szeretve, tisztelve barátaitól; és a képzelet álmai tovább füződtek, s egy szőke alak állott előtte ábrándos kék szemeket emelve reá, mikből epedő szerelem sugárza feléje. — Illy elmerültség perczeiben az ember igen gyakran feledi a jelent, a valót. A lélek varázsképei elkábitják érzékeit, s ő azon körben véli magát, melly felhevült agyában él. Gyakran a szegény fáradt pór trónon ül... magához tér, körül tekint egyszerű kunyhójában, s felsohajt az elveszett üdv után; a balga!... ő azt nem hiheti, miként mostani helyzete talán több boldogságot nyujt, mint a korona fényköre.

Az álmadozót nesz ébreszté fel ábrándjaiból... Ugy látszék neki, mintha az uton keresztül sötét alakot látott volna elvillanni. Megállott, s figyelve hallgatózott..

‚Van itt valaki?‘ kiáltá.

De szavaira semmi válasz nem következett.

‚Csalódtam!‘ gondolá — s folytatá lépteit. — Ismét a kedves ábrándokba volt sülyedendő, midőn szive körül éles fájdalmat érze, szemei elhomályosultak, s erőtlenül rogyott a földre. — Jövő perczben több tőr szurás sebzé mellét, s mennyire a halál-kábulás, s az éj látnia engedtek, játszótársát látá vérző gyilokkal — később tárczájától érzé megfosztva magát, és az örök álom kezdé terjeszteni feléje homályos karjait. — A gyilkos elsietett, de néhány perczczel utána egy más alakot látunk a sürűből elő törni.

‚Késő — sohajtá ez! — Diavolo! — hiába minden! — megholt!‘

Az ifjura hajolt, ki épen most küzdé a legkinosb tusát — s a megtörő szemben olly valami fagyasztó, olly borzalmas vád feküdt, hogy az idegen szivét érezé remegni.

„Ismét egy gaztett! — sohajtá. — Mikor lesz ennek vége?! S én ki büntársa valék! — Ki után nő, s gyermekek epedeznek — ah isten! Te keserüen büntetsz.“

Kezeibe hajtá fejét, s a homályban zokogása hallatszott; utóbb fölemelkedett, s egy szánakozó tekintet vetve a halottra őt a sürűbe hurczolá. — Fenyegetőzve emelé kezét azon táj felé, merre a gyikos távozott, s elhagyá a kertet.

Más nap Posonyban azon hir keringett, miszerint a ligetben egy ifju katonatiszt párbajban elesett. — Egy ujságlap is valónak mondá a hirt. — Azon urak, kikkel az ifju harczos együtt mulatott, a párbaj okát is elmondák.—Pedig élt a városban két kebel, melly igen jól tudá, hogy a szerencsétlen ifju orozva öletett meg. — Néhány nap mulva az esemény feledve lön.

IV.

Augusztus 18 és 19-dike.

Kerületi tanácskozásba sereglének öszve hazánk rendei. Augusztus 18- és 19kén számtalan kiváncsi hallgató tolult a terembe, és karzatokra. A női karzaton két érdekes alakot látunk megjelenni, s száz szem fordult a szép hölgyek felé, kik atyjuk mellett helyet foglalának. Kevés idő mulva Contarini is mellettök termett, s a tanácskozások megkezdettek.

A halálos büntetés hozatott kérdésbe.

Egy szónok beszédében ezen szavak kerülvén elő: „De azon titkos gonosztevő is, ki éjjel orozva sujtá le áldozatát...

A karzaton zajhallatszott.

‚Mi baja önnek gróf ur? — kérdé Rengey — olly sápadt, mint a halál?‘

„Halál! és mindég csak halál — mormogá ez rémesen meredő szemekkel. — Semmi bajom. — A nagy hőség.“

Halljuk! Halljuk! hangzék a teremből. — A szónok folytatá szavait:

‚Azon titkos gonosztévő, nem fog e érzékenyebben bűnhődni az örökös fogságban, mint a pillanatnyi fájdalom által, melly életét rabolja el?‘

Contarini arcza folytonosan márvány sapadtságu maradt.

„Ezen öreg szünetlenül reám tekint gondolá, s a többiek is felém forditják igéző szemeiket! Átkozott! talán elárult valaki — s midőn a szónok utósó kérdését hallá, elmosolyodott.“

‚Érzékenyebben bünhödni, gondolá, te ki ezt mondád, még nem vétkezél, nem valál azon helyzetben, hogy a haláltól félned kellett volna. A tiszta kebel nem retteg, meghiszem, de a vétkes! ah iszonyu gondolat! Inkább egész éltemen át büzhödt tömlöczben sinlődni, igy legalább remény marad. — A hóhér pallosa minden reményt elől — és azon pillanatok, mik a halált előzik meg, rettenetes kinosak lehetnek.‘

„Gróf ur! Ön mindig halványabb! — suttogá Julia, —s ön magával látszik vitázni — nem jobb lenne eltávoznia?“

‚Távozni — nem — nem. — A tárgy igen érdekes, s — én felette kiváncsi vagyok az eredményre!‘

Felhozá egy más szónok, miként a nép nagy részénél a halálos büntetés felette elrettentő, s hogy a statusnak kötelességében áll minden egyes tagjának személyes bátorságát a lehetségig biztositani.

‚Úgy van, mond az öreg Rengey Contarinihoz forfordulva — s meg nem engedni, hogy minden pillanatban párbaj által megölt holttestek találtassanak.‘

„Ebben másként vélekedem — szóla remegő hangon a gróf. — A megsértett becsület.“

‚Rágalom a tiszta kebelt nem becsteleníti.‘

Délutáni egy órát jól meghaladta az idő, midőn szavazás eredményeül — a halálos büntetés eltörlése mondatott ki; — ugy látszott, mintha az olasz gróf kebeléről mázsányi terhek hullanának alá... lélekzete könnyült, s arczai elveszték a rémes halálsápadtságot. Rengey azon ohajtással hagyá el a helyét, hogy adja ég, miként ezen határozat sok becsületes ember életébe ne kerüljön!

Délután Rengeynél a szokott társaság gyült össze... Gabriela szótlanul hallgatá a vidor csevegéseket; benne csak egy érzés élt, csak egy vágy... Mióta biztositva volt Gyula szerelme felől, égi nyugalom fogá el kebelét — képzete Olaszhon viritó téreire vonzá őt, hol kedvese mulatott, s néha a figyelmes szemlélő mosolyt láthatna a bibor ajkon játszadozni, az éjszemeket mondhatlan kifejezéssel ég felé emelkedni... És illy perczekben Gabriela boldog volt a tiszta lélekvilágban, s ki keblébe tekinthetne, szerelmi üdvet látna ott, és angyali tisztaságot.

Contarini ma érdekesebben látszék mulatni Juliával, mint szokás szerint. A nő arczain gyakran vala rózsapir látható, s gyakran zavarodás a szép szemekben, mik mosolyogva emelkedtek az olaszra.

Rengey Balsayval politizált, s az asztalra tevé pipáját. Ekkor szokatlan pirral arczain a grófot látá feléje közelgeni, ki őt néhány szóra szobájába hivta. Az öreg kevés percz mulva magához inté Juliát, s midőn kilépett a teremből, sugárzó arcza örömét tanusitá.

Julia nővéréhez sietett.

‚Gábriskám! halld csak, ő megkéré kezemet.‘

„Kicsoda?!“

‚Be gyermekes vagy! Contarini!‘

„És te?“

‚Különösnek látszol ma előttem, Gabriela.‘

„Mondd, kérlek, Julia! nemde elutasitád?“

‚Gyermek — mától óta mátkája vagyok!‘

„S feleded Gyula intéseit?“

‚A féltékeny mindent rosz szinben lát, hidd meg Gábriskám, hogy én nagyon boldog leszek.‘

„Adja isten!“ sohajtá Gabriela, s elhagyá a termet. A folyosón a farkasvölgyi idegennel találkozott, ki azon kérdést intézé hozzá, vajjon látta-e Contarinit?

Gabriela csodálkozva válaszolt.

‚Én Kemény Gyula parancsából jövök nagysádhoz.“

A lányka elpirult.

„S mit akar ön?“ kérdezé.

‚Én ismerem a grófot.‘ Ezzel néhány szót sugott Gabrielának, kinek sápadtság boritá arczait.

„Gyilkos! — suttogá; s te! ember! nem hazudsz?“

‚Nem asszonyom — per dio! Angelo nem gazember.‘

„Jer velem — szóla a nő határozott hangon — itt megleshetnének. Mondj el mindent körülményesen.

Fél óra mulva Angelo elhagyá a házat, s utközben mogorván suttogá fogai között:

‚Maledetto! ez csekély büntetés! De a signora úgy akarja!‘

V.

A levél.

Reggel Contarini a sétatéren járdalt jövendő szerencséjéről álmadozva. Angelo lépett hozzá, s kezével vállát megilleté — a gróf boszúsan fordult feléje.

‚Mit akarsz ismét?‘ kérdezé.

„Csekélységet, Vittorio! Légy szives követni.“

‚Hová, és mi czélból?‘

„Lakomba, kissé csevegni akarok.“

‚Takarodj, most nincs időm.‘

„De igen szépen kérlek, Vittorio, jer lakomba, másként könnyen utáltabb helyre juttathatnálak.“

‚Nem értelek!‘

Angelo némán egy fára mutatott, aztán hidegen kérdezé:

„Mit szólanál Vittorio a vérpadhoz?“

‚Halgass nyomorú! Szólj mit kivánsz?‘

„Hogy lakomba kövess.“

‚De mi czélból?‘

„Mondom, hogy csevegni akarok veled!“

Contarini követé Angelót, ki őt a liget felé vezeté. A gróf elborzadott.

‚Ne félj — mond Angelo — én nem a fák közé vezetlek, hanem mostan Ligetfalván lakom.‘

Egyszerű paraszt lakba léptek, s Angelo széket tön az asztalhoz, egy lapot Contarini eleibe, s felszólitá őt, hogy helyet foglaljon.

„Minek e sok esztelenség? kiáltá a gróf!“

‚Ne olly tüzesen, Vittorio! Felelj kérdéseimre: Van-e fegyvered?‘

„Különös kérdés! Nincsen.“

‚Pisztoly, tőr, vagy hasonló?‘

„Ismétlem, hogy semmi sincs.“

‚Igaz, most jut eszembe, hogy tőrödet elvesztéd. — Nézd csak Vittorio!‘

Contarini arczán rémülés vonaglott el, mert Angelo azon tőrt tartá kezeiben, mellyel kevés napok előtt ő az ifjú harczost gyilkolá meg.

„Nézd, nézd, Vittorio! folytatá társa, e tőrön vér is ragad.“

‚Szünj meg, Angelo! Az istenre kérlek! szólj, mit akarsz?‘

„Mondám Vittorrio, hogy kedvem van csevegni kissé — s nem találod te ezt természetesnek a barátság azon számos jelei után, miket tőled vevék? — szólj csak vig czimbora!“

Contarini kezébe rejté arczát.

‚Emlékezel-e ember, midőn én szerény családom körében mint becsületes polgár éltem napjaimat.‘

Contarini néma maradt.

„Emlékezet-e hogy egyszer rongyokkal fedett ember lépett hajlékomba, s én neki lakot, és kenyeret adék.“

‚Emlékezem, mond az olasz, s Angelónak kezét akará megragadni.‘

„Ne bánts Vittorio, szóla ez, e véres tőr kezedet sérthetné meg.“

A marchese ismét elfedé arczát.

‚Talán nem is hinnéd — folytatá Angelo — hogy az éhen halástól megmentett ember jóltevőjének egy tervet ajánlott; melly őt, s családját nyomortól megmentheté. — Kincskeresésről volt szó — s az együgyü Angelo hitt neked — utközben egy ajtó elébe állitád őt — néhány perczre eltünél — utóbb elő rohanál — egy tőrt adál kezembe — s én a véres tőrrel, mint gyilkos, és rabló fogattam el.‘

Angelo nevekedő tüzzel szóllott, s végszavainál olly hevesen csapott az asztalra, hogy társa öszveborzadott.

„Én, mint a gazdag Jeromos gyilkosa fogságba vettetém; — utóbb sikerült ugyan megtörni lánczaimat, hanem szökésem családomat nyomorba dönté. — Te pedig a gyilkos Párisba sietél, ott külső mázt, s Contarini nevet vevél fel, hogy a világ a bünöst benned ne keresse — ide jövél — és — nézd csak Vittorio e tőrt — szóljak-e még többet?“

‚Hallgass, Angelo — mindent megadok mit kivánsz — hidd meg, hogy én őt boszuból, s nem pénze miatt gyilkolám meg.‘

„Hiszem Vitttorio, — hiszen, tárczája most is zsebedben van.“

‚Mit akarsz velem ember! szólj mit tegyek?‘

„Ha tőlem függene, lecsapnák fejedet Vittorio — de egy angyal könyörgött éltedért, köszönd néki, hogy illy könnyen szabadulsz. — Tollat végy, és irj. — ‚Signora! Tudod Vittorio, én mivelt ember nem vagyok, s azért ne ütközzél meg, ha irásmódom kissé darabosnak fog látszani; folytasd.‘ — Én egy alávaló gazember vagyok.“

‚Mi ez?‘

„Irj már Vittorio! hiszen ez igen őszinte vallomás.“

‚Félre veled, nyomorult! Egy betűt sem irok. — Hol vannak bizonyitványaid, hogy a tőr enyim?‘

„Erre számoltam bajtárs, s azért vigyázva is láttam a dologhoz. — Nézd csak, a tőr markolatán e szavak vannak vésve: Il conte Contarini!“

‚Ezt más is oda vésethette.‘

„Ugyan ne légy olly makacs Vittorio — feledéd, hogy a tőr Pozsonyban készült — s a magyar nem könnyen lesz megvesztegethető, hanem emlékezendik, hogy e tőrt az olasz gróf számára készité.“

‚Mit sem tesz, a tőrt ellophaták tőlem.‘

„Most meg feledékeny kezdesz lenni, barátom. — Hát nem emlékezel, hogy épen midőn a játékhoz menél, adá át neked szolgád e vasat. — Aztán én esküdni is tudok. No's fogsz irni?“

Vittorio megragadá a tollat.

‚Gazember vagyok — ismétlé Angelo; megirtad már ezt?‘

„Igen... csak folytasd.“

‚Jól van, irj: ki nem érdemli, hogy nagysád őt lábaival tapodja... Ird csak tovább: Ismerjen ön bennem egy paraszt kalandorra.“

‚Ah Angelo! Te kegyetlen vagy...‘

„Dehogy, Vittorio... Az csak neked látszik ugy.. folytasd kérlek: Ki idegen földön rejti el arczát a világ előtt!.. Feledje nagysád örökre a gyilkos Vittoriot... Megvan?“

‚Olvasd el! Itt van.‘

Angelo átfutá a levelet, s helyeslően inte fejével.

„Most czimezd Rengey Juliának!... igy!... s innen egyenesen oda fogsz menni.“

‚Hogyan?‘

„Oda fogsz menni Vittorio, e levelet személyesen átadandod Juliának, s szóval bizonyitandod a tartalom valóságát... Menj...“

‚Ezt nem teszem‘ kiáltá Vittorio határozottan.

„Nem? Jól van! úgy én fel vagyok mentve azon igérettől, mellyet a megcsalatott hölgy nővérének tevék... Ezen feltétel alatt be nem adlak... De te nem akarod, s igy én a város házára megyek.“

‚Átkozott zsarnok! — kiáltá Vittorio, — add ide a levelet! Mindent megteszek!‘

„Itt van!.. Kezébe fogod adni Juliának, s bizonyossá tenni őt, hogy tartalma igaz. Holnap Posonyban ne találjalak... Gondold meg, hogy ha parancsomat nem teljesited, mint boszuló angyalod, e tőrrel járok nyomodban!“

Vittorio kétségbeeséssel vonásain kelt fel helyéből, s távozni készült.

„Még egy szóra kérlek — kiáltá Angelo — a tárczát szeretném látni... Add csak ide.“

Vittorio némán nyujtá oda; társa néhány bankjegyet vön ki belőle.

„Igy!... terhedre lehetett volna ennyi pénz s abból, mit meghagytam, kéjelmesen élhetsz... Ezt szegény nőm, s gyermekeimnek küldöm.“

Hat hét telt el az utóbbi jelenet óta, s a Rengey családban igen sok változott. A kedves Gabrielát, mint Gyulának mátkáját látjuk egy estve oldalánál ülni... Az öreg Rengey szünetlenül Olaszhonról tudakozódott, s vonásain még mindig a régi nyiltság honol.

‚Mint van ma Julia?‘ kérdé az ifju.

„Jobban — válaszolt Gabriela. Ő szegény! könnyelműségeért keservesen bünhödött.“

Most nyilott az ajtó, s hálóköntösben, halavány arczain hosszú szenvedés nyomaival a szép, az egykoron vidám Julia lépett be.

‚Nézd, édes Juliám, Gyula öcsém megtért utjából, s már Gábriskát el is csempészte.‘

„Áldja meg őket az ég! — szóla Julia, s szemeiben könny csillogott... S ha gyermeketök lesz, kedveseim, tanitsátok jókor arra, hogy a szerelemmel könnyelműen játékot ne űzzön!“

Márk.

Távolból.

Ti köztetek már régi szó:
Hogy énekes
Szerelminek örökre uj
Oltárt keres;

Téged, tudom, dalosfiúd
Bár merre kel,
Be nem borít e gondolat
Felhőivel.

Hogy szétcsapong mindenfelé,
Mint lenge nád —
És bőkezűen szórja el
Szivét, dalát!

De hogyha tán, de hogyha tán
Kis árnya bánt?
És kétkedés fakadna a
Költő iránt:

Habár dicső álmodni hírt
És zöld babért —
Pihenni hagynám lantomat
Szerelmedért!

Kerényi.

Bánatos ifju.

Az ifjú üdvet nem találа
A rózsakorban, s könnye hull,
Csodálod-e, hogy homlokára
Virág helyett búredő vonul?

Tekints az újuló vidékre,
Mellyet vidám tavasz himez,
Ha vészes éj borul föléje,
Diszében is mogorva lesz.

Lévay.

Töksihez.

Töksi hiába ügetsz, hova gyors lábúak iramnak,
Versenyezésre csupán hős akarat nem elég.

Pajor István.

Gáspár bátya.

Fennhéjazva dicsekszik Gáspár bátya eszével;
Elhiszem! illy ó kos, hogy ne lehetne okos?

Székács Pál.

TÁRCZA
A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Előre megmondtuk, hogy a Honderű kisebb, kevesebb lesz, mint azelőtt volt, és a szerkesztő — most már igazgató tulajdonos — meg akarván bennünket hazudtolni, ez ellen protestált. — Azonban most már előttünk fekszik a régi két ív helyett, bár kissé nagyobb alakban az uj egyetlen egy ív, és mint egy barátunk kiszámitá, a Honderű mintegy 22,000 betüvel ad most kevesebbet, mint a 10 huszassal olcsóbb Pesti Divatlap, melly az Életképeknél is sokkal több. A Honderűnek ezen apályt jelentő változására koránsem kenyéririgységből figyelmeztetjük a közönséget, mert illy aljas indulat jellemünkhöz nem fér, s különben is divatlapjaink kenyerét ki sem irigyelheti; hanem csak azért, mert a közönséget ámitani, az olvasók szemét valódi tartalomgazdagság helyett, egy két czifra, idomtalan figura himporával, behinteni akarni, leglágyabban szólva, nem szép dolog! És vajjon politikai lapjaink nem jelentek-e meg szebb papiron mint a salonokba tolakodó Honderű? noha más részről a papirrali tulságos fényüzést sem lehet helyesleni. — Egyébiránt a ferde divatnak egyik legfőbb szabálya: czifra külső, üres belső! — Ragaszkodjék hozzá a kinek tetszik; de mi soha nem fogunk!

— Lapunk első számában a szinészetről szólva, azt mondtuk: hogy a drámára nézve ujdonságok tekintetében nem sok kilátás van. — Örömmel vonjuk vissza baljóslatunkat, mert hiteles forrásból tudjuk, miként Szigligeti „Zsidó“ czimü szinművének f. h. 20kán történendő előadása után, nem sokára — még e hó folytában — szinre kerülend Obernyik Károly legujabb „Örökség“ czimü szinmüve, később ugyanezen szerzőnek, a t. társaság által 100 aranyal jutalmazott Főur és pór czimü drámáját látandjunk a derék Hubenayné jutalomjátékaul, és e mű eddigelő csak a jutalmazandó betegeskedése miatt nem adathatott. Kiváncsiak vagyunk: vajjon azon barátunk, ki lapunkban a Főur és pórnak bukást jósolt a szinen, nem fog-e az ellenkező által megczáfolhatni? Mi szivből kivánjuk, hogy igy legyen. — Jósika „Két Barcsay“ja jövő hónapban fog adatni.

— A Nemzeti kör jövő hó elején tartandja uj szállása fölszentelési ünnepét, még pedig nem csupán eszem-iszommal, mint ez illy alkalmakkor történni szokott, hanem egybekötve magasabb szellemi élvezettel is. Minthogy a kör tagjai nagyrészint irók- és művészekből állanak, a választmányi ülésben inditványoztatott s egyhangulag elfogadtaték: miszerint azok közül néhányan szavalati és zenészeti versenyt adjanak. E verseny rendezésével az inditványozó Csanády Ferencz, Garay és e lap szerkesztője bizaték meg; és mi ügyekezni fogunk ez ünnepélyt minél érdekesebbé tenni.

— E napokban tekinté meg fő-városunkat az osztrák udvarnál levő angol követ, sir R. Gordon, ki Széchenyi gróf kiséretében az ikerváros minden nevezetességét megtekinté. — És mit láta itt? — Egy leendő világhirü nagy város roppant alapkövét — mozaiktarkaságban.

— Ronconit — bár nem olly tulságosan mint Elszlert — szintén meghajigálták virágokkal — miért? mert jól énekel; néhány magyar költő is igen jól énekel, és ezért a sokaság hajlandó volna őket inkább kővel és sárral, mint virággal megdobálni.

— A Széchenyi-féle társalgási kertben már magyar nyelven is olvasható lesz az étlap.. Illy olvasmányt aztán jó izüen emészthet meg a magyar gyomor.

— Bugát Pál az academiai ülésben a keleti nyelvek tanitószékének alapitását inditványozá, s e czélra aláirási ivet nyitott 100 p. forinttal. Kelet népe, kövesd a derék hazafi nemes példáját!

— Külföldön nemzetiségünk ügyében nagy sükerrel utazó polgártársunk, Reguly Antal tetemes költségeinek födözésére, Schedel Ferencz ur 600 pengő forintot és 10 aranyat vala szives összegyüjteni. Hát a vidéki gyüjtők birnak-e e czélra összesen ennyit előmutatni?

— A pesti gyalog polgárkatonaság nem sokára felszentelendő zászlaját Barabás festi; a kép szent Istvánt fogja jelentős helyzetben ábrázolni.

— Ugyancsak Barabásnál készült el a napokban b. Forrayné, a lelkes magyar hölgy kőrerajzolt arczképe a Császár által kiadandó Aradi album számára. Részünkre pedig már Nagy Ignácz arczképe is készen áll Barabás műtermében; kik azt hitték, hogy a Magyar titkok sárga papiru hirdetményére rajzolt irói alak Nagy Ignáczot képezi, tapasztalni fogják csalódásukat.

— Kiss Bálint egy, nyilvános helyre kiállitandó nagy munkán dolgozik, mellynek sajátos csoportozata meglepő hatással lesz az ikervárosi közönségre.

— Az ujonan épitett városház egyik szegletén egy kis fekete táblát lehet látni; — mi ez? hát falóvó, hirdetményháritó! ide ragasztják a mindenfélét jelentő czédulákat. Bécsben is van illyesmi elég, de nem olly parányi mint ez, mellyre, kivált vásárkor, a hirdetmények fele sem fog ráférni.

— Pozsonyból egy könyv érkezett hozzánk, melly a gyorsirás mesterségét alaposan tanitja. Vajjon ki fog közülünk olly könyvet irni, melly néhány kitünő lassuságu magyar irót a gyorsirás vagy a gyorsabb-irás mesterségére alaposan megtanitaná?! — Ha erre jutalmat tennének ki, mi ujságirók legbiztosabban pályázhatnánk.

— Városunk ernyedetlen buzgóságu kapitánya egy, mint halljuk, igen czélszerű tervet készite, a fővárosi rendőrség javitása, erősitése ügyében, s azt jóváhagyás végett a tanács elébe tesjeszté.

— Schodelné jövő hó elejétől kezdve, rendes szerződött tagja a nemzeti szinháznak. Nemde ezen hir igen jól hangzik? — de csak a régi énekesek fogják őt környezni! — hát ez a hir hogy hangzik?

— Ronconi ittmulatása alatt nagy elégültségét nyilvánitá a nemzeti szinház dal- és zenekarának működése fölött; jelen volt egy izben a városi szinház egyik operai előadásán is, és igen jól mulatá magát, mert — állitása szerint — még illy roszat soha életében nem hallott.

— A H. szerkesztője Párisba utazott — hihetőleg franczia előfizetőket is szerezni lapjára.

— A Dunábafulás nálunk még mindig napi-rendü dolog, s erről senki nem tehet. Ki lovagolni nem tud, járjon gyalog, ki úszni nem tud: fürödjék kádban!

— Öngyilkolásokról is gyakran lehet hallani, s e nagyvilági gyógyszert nálunk leginkább a pénzökből kifogyott kézmüvesek használják.

— E hó elején egy két vérengző criminális eset is adta magát elő mesterlegények és inasok közt.

— Legujabb hiteles adat szerint Pest vásosának földterülete 18,862 hold, midőn a belvárosra 91, a Leopoldvárosra 158, Teréziavárosra 452, Józsefvárosra 419, Ferenczvárosra 248 hold esik. Az adó alatti külső telkek 10,000 holdnál többre mennek.

— A Széchenyi-féle társalgási kert napról napra emelkedik a közönség, még pedig a magasabb rangu közönség kegyében is, elannyira, hogy Pesten csak az itt tartott esteli mulatságnak van hire és kelete. A háromféle zenekar itt majd mindennap felváltva működik, és szép nő több jár ide, mint mennyi fa ez uj kertben található.

— Ugyanezen kert bérlőiről, tréfásan emlitettük multkor, miszerint ők étel- és italból álló pályadijt tettek ki azon egyén számára, ki a Reunio helyett legjobb magyar szót talál. És ime a szó megszületett s illő keresztneve: Gyülde! — A pályanyertes egy fidélis, jó czimboránk, kinek étvágyával bármelly fogadósnak is meggyűl a baja. Éljen hát a Gyülde, és jó étvágyú, derék gyártója!

— A Nemzeti Zenetáron két kőrajz látható, alul az urak, felül a parasztok tánczolnak. Furcsa megfordított viszony! — de úgy is lehet magyarázni: miszerint az itt felül kerekedett köznép jobban tánczolja a magyart, mint az uri nép.

— A hideg dunafürdőket és uszóiskolákat, csak akkor használják a fővárosiak, midőn a vizet a nap tüze egészen forróvá teszi, különben a IXdik század ezen elpuhult hősei, hacsak némi langyos szellőcske fujdogál, már távolról kerülik a Dunát. Fázékony test, — hideg sziv, — hideg lélek, — fagylalt, — ebből áll a mai világ.

— A napokban jelent meg a Budapesti Zongoratanitó. Mi még nem láttuk, de előitéletes hajlammal viseltetünk iránta, már csak azért is, mert cotta létére magyar czimet visel, s Budapestinek nevezi magát.

— Van Pesten egy vig compánia, melly ha elvégzé esteli mulatságát — a borozást, vagy sörözést, elmegy sétálni, s a szinházi tér négy szögletére helyezvén el magát, mindenfelől egyszerre: Fiaker-t kiált. Erre a sok bérkocsi egymással versenyezve rohan a hangok felé, — keresve keresi a hang adóját, — de mit sem talál. — És ezen tréfa már gyakran csuffá tette a kapzsi bérkocsisokat!

— Azon t. cz. urak, kik az Országgyülési Almanach eladását szivesek voltak magukra vállalni; részint a pénz, részint a netalán fenmaradt példányok beküldésére, tisztelettel kéretnek általunk.

— A kisdedovó intézeteket Magyarországban terj. Egyesület ideiglenes szállásán (Királyutcza 1024 sz. alatti házban) f. 1844 julius 21kén délelőtti órakor a budapesti kisdedóvók, eszmecsere végett ülést tartandanak, mellyre a n. é. közönség tisztelettel meghivatik.

Stuller Ferencz, egyesül. titkár.

— A váczi siketnéma intézet f. h. 28kán, vasárnap reggel 10 órától 12ig tartandja másod félévi nyilvános próbatételét, s reméljük, hogy ezen jeles intézet ünnepélyére a fővárosiak közül is többen fognak megjelenni, minthogy különben is a gőzösön e kis utat egy nap alatt meglehet tenni.

— A nemz. szinházban szombaton fog először adatni Szigligeti „Zsidó“ czimü uj szinmüve. Nem kell erre azt mondani: hogy minél többen jőjjetek, hanem inkább azt: miként ne jőjjetek olly sokan, hogy a hőség miatt — megfuljunk.

Titkos hirek.

— X. kisasszony tizennyolcz éves, — P—n mindent ezüstben szokás számolni.

— N. gróf tyúkszeme meggyógyult, — a magnetismus nagy haladást tesz.

— G. kapitány uj keresztet kapott, — P. kisasszony férjhez ment.

— Z—né gyakorta betegeskedik, — a fiatal B. doctor nagyon kellemes mulattató.

— X. kisasszony egyoldalúságát nem venni észre, — K. szabó nagyon ügyes ruhakészitő.

— E. ur a hatvani utczát szebbnek találja a váczi utczánál; — az E. ház első emeleti ablakából igen kedves szőke kisasszony szokott kinézni.

— Sokaknak nincs jövedelmök, még is divatosan öltöznek, — a p—i asszonyságok igen bőkezűek a kellemes társalgók iránt.

— X. grófnő négy heti gyászt öltött; — egy ölebecske elveszett.

— K. kisasszony nagyon egészséges, mióta N. ur kiséretében Graefenbergből megérkezett; — a hideg viz mindent meggyógyít.

— F. urnak S. fagylaltja legjobban izlik, — a czukrásznőnek igen szép nefelejts-szemei vannak.

Sz—a.

Vidéki hirek.

Jász-Berény, julius 7kén 1844.

Kiüti magát a szeg a zsákból.

T. szerk. ur! A teljes bizodalom reményzöldje, melly az olvasó tábor részéről önre nézve olly sokat igérőleg virul, engem, mint megtestesült filiszteust arra bátorit, hogy a titkok titkának titkába, az az önt egy óriási titoknak felkentjévé avassam; melly is, sem több sem kevesebb annál: miszerint más Divatlapok levelezői példájára szándokom bőrömből kibujni, az az hölgy alakban irandok e vidékről. És e czélra, minthogy e lapok — miként a férfias programból jósolható — tisztán magyar szellem- s jellemüek, én is holmi franczia neveket mellőzve, egy kedves eredeti nevet választék, ollyat t. i. mellyhez a rózsafüzéres ámorláncz üdvezitőleg bilincsel. Ezt azonban csak négy szem közt mondom, s bizom ön emberségében, hogy férfiségemet pelengérre nem teendi. *)

Nyitányúl eme borzasztó hirt közlöm. A szomszéd Hatvan városában f. h. 1sö napján egy előkelő, derék családnak egy kedves gyöngye, még csak 16 éves hölgy, egy evő kalán egérkökövet egy pohár vizben keverve kiivott. A borzasztó kórjelek csakhamar feltünedeztek a pár percz előtt még deli arczokon, s pár órai, fogalmat haladó kinok után lelke sirontuli honába vándorla. A szerencsétlen szülők mély fájdalma s zokogó hangok kisérték a kedves elhunytat az örök nyughelyre. — Folyó hó 3kán estvefelé égi háboruval páros iszonyu orkán dulta e vidéket, a szénarendet Aeol haragja kedve szerint hordotta, és igy nem is csuda, hogy nálunk „sok embernek nincsen rendén a szénája.“ — Mi hölgyek szeszélyesek vagyunk, s ha csak némileg is tarka szinü e közlésem, meg bocsát ön, jól tudva azt, hogy az élet rideg pályáján, tarka dolgok, tarka szempontból, tarkán biczeg nek, e tarka világban. Isten önnel. — — Örzsi. **)

*) A világért sem, kedves szép Örzsike! A szerk.

**) Köszöntöm Anda Rózát, Yolét és Saroltát.

Késmárk. Mult hó 23dikán délelőtti 10 órakor a késmárki főiskolában a magyar nyelvgyakorló társaság t. Hunfalvi Pál ur elnöklete alatt örömünnepét ülte meg. Elfásult kedélyü ember volna az, ki illy nemzeti ünnepély közlésére édes örömmel tollat ne ragadna. Méltányos czélja van a késmárki iskolában levő magyarnyelvgyakorló társaság örömünnepe tartásának, s szükségesnek hiszem szellemét megemlíteni, bár mindenütt buzgó pártolókra találna! T. Jóni Tivadar ur sziveskedett ez előtt néhány évvel — azoknak részére, kiknek dolgozatuk — csak hogy az egyed társasági tag legyen — a hallgatóság tetszését legkitünöbben megnyeri, úgy lyrai, mint prósai munkára két, két aranyat — évről évre fölállót — alapitani. Csekély az alapitvány, de még is nemes, jótékony szellem lengi át. — E dijt az idén Ureczky s Palóczy Ábrahám versei nyerték el.*) Reményen fölül megtölt a terem az ifjuság működése eredményét szemlélendőkkel. Emelé örömünket főképen, hogy a tisztes hallgatóság között szép hölgykoszorút vala szerencsénk üdvözleni. — Az ünnepélyt 20 lelkes egyén emelé saját dolgozatával. Egynek működését azonban nem helyeselhetjük. Ugyanis Csink János koszorus Vörösmartynk „Szózat“át parodiázta; s olly elferditve adta elő irodalmunk e szellemdús költeményét, hogy lehetlen kissé üstökét meg nem rángatnunk. Cs. J. ur nevetséget akart támasztani roszul sikerült parodiájával; de czélját mennyire eltéveszté, megmutatta a következés. Szép a parodia és pártolást érdemel, ha nem hat sértőleg a kedélyekre; de mihelyt a parodia iránya elvétve van, az megvetés tárgyává aljasúl. A hallgatóság nagyobb része nemzeti sértést látott benne s még a németes szellemüek ajkáról is: „már ez mégis csunyaság“ hangozott. Ezen elferditett parodia felett a közvélemény fütty-s pisszegésben nyilatkozott. Mi csak azt mondjuk: ha Cs. J. ur parodiázni akar, tanulja meg előbb, mi a parodia eszméje, mi szelleme, s tegyen aztán úgy, hogy ne sértsen, s méltanylást érdemeljen.

Az ünnepély eredményét tekintve, a részint felolvasott, részint elszavalt munkákat jóknak méltán mondhatjuk s legméltóbban üdvözöljük a kis társaság vasszorgalmú elnökét, kinek hazafiui szellemét tükrözé vissza e jelen ünnepély. Néhány egyed alig adá elő elmeszüleményét, s a hallgatók hölgykoszorúja azonnal fölszedte a sátorfát s tovább ballagott. Kérdik tán önök: ugyan miért? tán megunták magukat? vagy nem értettek magyarul? — Van benne valami. De legtisztább okuk volt a távozásra, hogy: a toronyban déli 12 órát ütött. Meg is unhatták magokat; de nem a szavalók szavalása, hanem az ifjak „kaczérkodása“ miatt; az az, mondjuk ki nyiltan nem figyelmezni jöttek, hanem kiki megnézte kedvesét, milly öltözetben van; jaquemar-e keztyüje vagy csak késmárki; fel van-e kondorgatva haja vagy nincs; másokra pillantgat-e vagy csak ő reá stb. s ha ezt megtették, mint felebb emlitők, elsompolyogtak. — Egyedül egy tisztes nő kegyeskedett végig szemlélni az ünnepélyt, s mi e szerény nőnek köszönetet mondunk s szent

*) Levelezönk panaszolva említi, hogy az alapitvány szelleme sértve van azáltal: hogy a prózára kitett jutalmat is vers nyerte el. Vajjon mi lehet ennek az oka?

A szerk.

érzettel kiáltunk fel: „adjon isten a hazának több illy hölgyeket!!“ Jun. 26. a testgyakorló intézetbelieknek—melly csak 184¾ik évben keletkezett — próbatétén nézők legnagyobb számmal valának, s kimondhatatlan méltánylást aratott e dicső intézet a karpatok körül. Az apróbb tanulók —kik meglehetős számmal voltanak — úgy, mint a nagyobbak —kik mentül gyérebben lézengtenek, s ez szégyen — kitünő ügyességet fejtének ki. Sajnálom, hogy bővebben nem jellemezhetem ez alkalommal e szép intézetet. S mi nagy dicséretet mondunk az intézetbeli tagokra, s köszönetet szavazunk szorgalmas tanitójának Korbélyi Józsefnak iparáért, s kivánjuk neveljen sok erős fiakat a hazának!!!

Anda Dániel.*)

Kolozsvár. Az erdélyi fürdők, mint Radna, Borszék, Előpatak, Korond, stb. egész nagyvárossá élénkülnek a sok vig betegtől, mig Kolozsvár majdnem kis várossá silányul a sok nembetegtől, s olly csendes, mintha szászok laknának benne. — Minap a közép-kapun kivül egy szegény forrólázas vándor komédiás, midőn neje orvoshoz vezette, meglátván a közel levő kutat, hirtelen kibontakozott neje karjai közül, s bele szökött a kutba. Vásár napja levén, több fáthordó paraszt állott nem messze a kúttól, s közülök egy gyalui legény meglátván a szerencsétlen vándort beszökni, hirtelen oda futott, s utána ereszkedett a kutba — de a becsületes emberbarát maga is áldozatává lett nemes szándékának: a rosz lég ott megfojtotta. — Karathna (Felső-Fejérmegye). Egy ide való származatu, de most D. megyében lakó nemes atyafi, fiával bizonyos ősjószágocskából illető részének felvételére jövén, miután azt szerencsésen megkapta, nem mert utnak indulni hazafelé, nehogy fia őt megölje s pénzétől megfoszsza. A jámbor fiú eleget igyekvék őt rábeszélni, hogy illy iszonyuság gondolatnak is képtelen; de hiába! az öreget nem tudá megnyugtatni mindaddig, mig egy megyei táblabiró előtt irásban nem kötelezé magát, hogy apját az utban bántani nem fogja. — Brassó egy része elégett. — Gyöngyös tájáról irják, hogy a julius 3-án dühöngött szélvész igen sok kárt okozott; a falusi épületeket részint megrongálta, részint összerombolta, némelly tájon ház vagy gazdasági épület sértetlenül alig maradt. Vécsen, gróf Almássy György erdejében kétezer egynehány száz darab tűzi és épületfát sodort ki tövéből, több hodályt összeomlasztván, a bent lévő marhák is oda vesztek. — Pozsony. A Kliegl-gépnek megvizsgálására küldött bizottság igen kedvező véleményt adott a gép felől, s legujabban ugyancsak a mi lángeszü Klieglünk egy, a vasutak javitására nézve nagy figyelmet érdemlő erőművet talált fel.

Külföldi hirek.

Párisban Ramusofski grófné egy zenészeti reggélyt (matiné) adott; ebben az megjegyzésre méltó, hogy esteli nyolcz óráig tarta. Reggély, esteli nyolcz óráig! ez mégis contradictio in adjecto, mint a latin mondja. — Londonban egy tánczmulatság tartatott a lengyelek javára, mellyben egy négyest nemzeti öltözetben jártak el. — Baden-Baden. A heidelbergi egyetem azon parancsot kapta, miszerint mostantól az ottani banknál a tanulóknak kártyázni nem szabad. A játék-haszonbérlő maga folyamodott e tilalmért, mert a jó ur csak gazdag pénzváltók arany tollait akarja kitépni. — Bonn. Az itteni egyetemben jelenleg 740 tanuló van; köztök 6 herczeg. — Merseburg. Az itteni szinház karmestere Morgen (holnap), Ueber (után) kisasszonyt vette nőül; s ez most Uebermorgennének nevezi magát. Minthogy azonban mindketten adósságokba verék magokat, megszökének; s ha most a hitelezők kérdik: Mikor kapjuk meg pénzünket? az elménezek azt felelik: Uebermorgen: Az orleansi herczegné csak e hónapban teendi le gyászát, két évvel férje halála után. Eddig öltözete, szolgái egyenruhái, pecsétje, papirja mind mély gyász jeleit viselik. A herczegnő folyvást a legnagyobb visszavonultságban él. — A nyilvános részvét sokkal inkább hajlik hozzá, mint Nemours herczeghez. — Charles Dickens (Boz) Anglia legnagyobb elméncze, egy évre elhagyja Londont, s a bájos Génuában telepedik meg. — A polka tánez Párisban rendőrségi közbenjárással megtiltaték. A grisettek és a lionok alkalmasint igen furcsa cancant csináltak ebből az együgyü tánczból. — Sue legujabb regényének első füzete már német nyelven is megjelent; mi is fogunk ebből néha néha mutatványt közleni olvasóinkkal. — A párisi Ambigue-szinházban nem rég egy, hat felvonásos uj drámát adtak (Jeanne czim alatt), mellynek 3 szerzője van. — Maholnap lesz 1 felvonásos dráma is, mellyen 12 szerző fog dolgozni!

Irodalmunk.

Magyar titkok. Közli Nagy Ignácz. II. füzet. 1844. Hartleben sajátja.

E második füzet is tele van mulattató ötletek- és éles jegyzetekkel, mellyek leginkább a magyar élet rejtettebb oldalát nagy változatossággal leplezik föl. — Szerzőnek egyszerü, keresetlen, s mintegy játszilag odavetett irásmódja igen kellemes olvasmánynyá teszi az egészet; mig némelly humoristáink iratát dagályos czikornyája, s nagy olvasottságot fitogtatni akaró idegenszerü kifejezései miatt, alig lehet végig olvasni a nélkül, hogy az ép elméjü ember gyomorgörcsöt ne kapna tőle. — A magyar titkok II. füzete X. tartalomdús czikket hoz. 1) Rablóbarlang, 2) Két pisztoly, 3) A legszebb utcza, 4) A halottvizsgáló, 5) Dalárda, 6) Hideg viz és savó, 7) Bottal és bot nélkül, 8) Az árvák sorsa, 9) Prókátor, fiskális és ügyvéd. és 10) Temetés czim alatt, mellyek közül mi az 5. 7. és 9. szám alattit legjelesebbnek tartjuk. — A Dalárdát ábrázoló kőnyomat igen eredeti, tragicomicus gondolatot fejez ki; a dalárda (concordia) tagjai egy asztalnál ugyancsak isznak, és danolnak, mig hátuk mögött a szegény, szerencsétlen vakok, a dobzódókkal, — az emberiség botrányára — kénytelenek együtt énekelni. — A másik kép azt fejezi ki, milly

*) Sajnáljuk, hogy kézsmárki levelezőnk érdekes levelét egész kiterjedésében nem közölhettük, valamint másokéit sem, mert ha a közleményeket nem röviditenők, akkor az egész Tár... csupa vidéki levelekből állana. Nekünk pedig jelszavunk: a változatosság.

A szerk.

szorgalommal dolgozik a paraszt, ha háta mögött botot érez, és milly tunya henyélő, ha saját jószántára van hagyva. — Kár volt azonban magyarok helyett, a dolgot épen nem kerülő tót parasztokat rajzolni.

—y.

Kerényi Frigyes (Vidor Emil) költeményei. 1844. A szerző sajátja.

Összesen mintegy 100 eredeti verskölteményt tesz itt le imádott hona oltárára a szép lelkü ifju költő, kinek valódi hivatása pályájához, már több idő óta közönségesen el van ismerve. Az igénytelen, szerény Kerényi eleinte ugyan álnév alatt lépett föl, de azért ő nem lett álköltővé, mint sok bajtársa, ki valódi nevének használatát a világért sem hagyná el, mert azon hiu csalóka képzeletben él, hogy ő valódi költő, még pedig lángész — noha sem ész nincs agyában, sem láng nincs keblében. — Kerényinek majd minden verséből jótékonyan sugárzik elő a szelid, romlatlan sziv tisztasága, az élet nemesebb érdekei, különösen a haza iránti magas lelkesedés, melly azonban nála szilaj torzköltészetté soha nem fajul; — gondolatait legtöbbször a valódi költészettel annyira rokon kedélyes gyöngédség finom fátyola boritja el, mig más részről találós epigrammi él tünik ki belőlük, — de minden legkisebb durvaság nélkül. — Képei, hasonlitásai egyszerüek, s még is milly költőiség, milly eredetiség bélyegzi azokat! az üres czikornya ifju hősei megtanulhatnák Kerényi költeményeiből, hogy nem a hidegen felcsigázott ész erőtetett bombastjaival, hanem egyedül a nemesebb, tisztább érzelem egyszerü nyelvén lehet költőnek utat találni a szivek honába. — Kerényi verselése tiszta, könnyen folyó, néhol azonban rim- és mértékre több gondot fordithatna; és hogy költői nyelve minél sajátosabb, minél nemzetiesebb legyen, vegye tanulmányul régibb irataink at, például Mikes Kelemen, Bethlen Gábor leveleit, Zrinyi, Faludy, és Fazekas verseit, a Jászay Pál által irt és kiadott történeti, nyelvészeti dolgokat stb. — E csinosan kiállitott versgyüjtemény, kivált belbecséhez mérve, igen olcsó; és a ki megveszi, nem bánja meg csekély kiadását.

Képes számkönyv. Emerson éjszakamerikai tudósnak — az egyesült köztársaságok népiskoláiba bevett — jeles kézi könyve után, saját nézeteivel irta Fekete János. 6, 7, 8, 9, 10 éves kisdedeink számára. — Bécsben, a szerző költségén. 1844.

A hazánkban annyira elterjedt „Gyors számitó“ fáradhatlan szorgalmu, derék irója, növelésünk elhagyatott ügyét ismét olly közhasznu könyvecskével törekszik előmozditani, mellyből a számlálás mesterségét a gyermek legkönnyebben és legalaposabban tanulhatja meg. Mert ezen amerikai módszer, egészen gyakorlati lévén, a gyermeki felfogáshoz legczélszerübben van alkalmazva. Az untató egyformaságú számjegyek helyett, a legkülönbözőbb idomu képek, alakok tünnek fel e könyvecske majd minden oldalán, s az egymás mellé vagy ellenében helyzett székek, cseresnyebogyók, kalapok, házak s mindenféle állatok stb. segélyével játszva, mulatva tanulhat meg a gyermek számlálni. — Olly munka ez, mellyért Fekete János ur nemzetünk hálás köszönetét a legnagyobb mértékben megérdemli, olly munka ez, hogy, ha kissé el fog terjedni hazánkban, nem sokára minden háznál minden növelő intézetben szükségkép föl kell majd találnunk, — annyival is inkább, mert ára rendkivül csekély: mindössze is 10 krajczár pengőben.

Uj külföldi Regénytár. Kiadja a Kisfaludy-társaság. I. Kötet. — Forster Zsigmond Hahn-Hahn Ida grófnőtől. — Forditotta Varga Soma. Hartleben sajátja. 1844.

A külföldi Regénytár régibb folyamát jól fogadá olvasó közönségünk, mert az többnyire érdekes müveket, és tiszta forditásokat foglal magában. — Reméljük, hogy e részben az uj folyam sem fog panaszra alkalmat szolgáltatni. Egyedül arra figyelmeztetjük a K. Regénytár kiadóját és szerkesztőjét, hogy minél kevesebb német regényeket adjanak, mert a regényirás a németnek valódi gyönge oldala, — habár ez állitást az Uj külföldi Regénytár e jelen első közleményére épen nem akarom alkalmazni, mert noha Forster Zsigmondot német és nő irá, ez bő áradozása mellett is, még a legjobb német regények közé tartozik. — Varga Soma forditása tiszta és jó magyarságú. — Egyegy kötet ára most is csak 2 huszas.

III. Közlés a Kisfaludy-társaság népköltési gyüjteményéről (dalok, mesék, mondák hagyományok táncz- és áldomásversek, kortesdalok stb. gyüjteménye). Hazafiui örömmel siet alulirt a t. cz. közönséget ujolag tudósitani, mikép munkába vett népköltési gyüjteményünk ismét örvendetes gyarapodást nyert, mellyért midőn az illető hazafiaknak a társaság nevében hazafiui köszönetét itt nyilván megtenni édes kötelességének ismeri, egyszersmind ide iktatja az illető küldeményeknek ezuttal is igen becses sorozatát. Eddigelő 10 hazánkfia járult az ügyhez, következnek:

11) Kir. tan. Schedius Lajos ur, a társaság helytartó elnöke, három csomóval gazdagitá a gyüjteményt, 28 népdal, 21 különféle magyaorszagi énekek, egy kortesdal s 17 hangjegyekre irt dallal;

12) Kelecsényi József ur Nyitramegyéből Családról ujból több népdallal s néhány kortesdallal;

13) Szeberényi Lajos ur, nevelő Vieszkáról 24 darabbal; végre

14) Pintér Endre praemonótrati kanonok ur Csornáról 102, mondd: százkét, többnyire Rábaközben szedegetett népdallal kedveskedék, mellyeket, másfél százig szaporithatni igért, mikre hazafiui bizodalommal számot tartunk.

A beküldő urak különböző eljárása, s a tárgy körül fejledező ujabb s ujabb nézetek, javaslatok s inditványok következtében a társaság még a következőkre kivánja ügyünk barátait figyelmeztetni. Mindenek előtt emlékezetbe hozza, hogy eredetileg kitüzött czélja szerint egyedül és kizárólag csak eredeti magyar népdalokat, mondákat, stb. kiván egybegyüjteni, nem pedig széles értelemben véve magyarországiakat, tehát nem tót, szerb, vagy egyéb magyarországi népekéit, hanem mennyire t. i. kieszközölhető, egyedül s tisztán magyar feleink s véreink népdalai körül forog a kérdés. Továbbá ujolag tétetvén ohajtások az összegyüjtendő dalok nótái iránt, ujolag kérjük tisztelt hazánkfiait, hogy kiknek, az általok beküldendő dalok nótáit

is módjok s tehetségökben van lekótázni, ezekkel kétszeresen leköteleződik a társaságot, melly ez esetben a kótáztatási költségeket szivesen viselni igérkezik. Inditvány tétetett a hazában olly nagyszámban s különféleségben létező kortesdalok, székiktatási s tisztujitási énekek, zászlófelirások, tánczversek, elköszöntők s áldomásmondások egybegyüjtésére is, mint mellyek szándékba vett gyüjteményünknek nem csekély kiegészitői leendhetnek, — ezek illő figyelembe vétetni kéretnek, csak igy lehetvén gyüjteményünk a magyar nép mind jelen gondolkozása s érzésmódjának, miveltsége s jellemének tükrözője, mind a népélet s történet, sőt még a netán egyben másban szendergő mythosok felfedezésére, kikutatására szolgáló tárháza. Végre igen érdekesnek sőt szükségesnek látja a társaság, ha, hol lehet, az illető dalok s mondákról a vidék is feljegyeztetnék, mellyben azokat a gyüjtő hallotta, — mert gyakran ugyanazon dal itt kevesebb, ott több vers-szakban, emitt igy, amott másképen énekeltetik, mit a társaság annak idejében az összeállitáskor kellően használand. Egyébiránt, mint már mondva volt, a dalok akár egészek, akár töredékek, gyüjtő csak úgy és azt jegyezze fel, a mint azokat hallotta, vagy tudja, egész eredeti pongyolaságukban, sőt még a sikamlósak, két értelmüek is úgy, a hogy daloltatnak, az összeállitó választmánynak vagy szerkesztőségnek hagyandván fel, azoknak miképeni használása iránt intézkedni. — Pesten, a Kisfaludy-társ. jul. 8kán tartott havi gyüléséből.

Garay János,
k. titoknok.*)

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárhó 9. Vasálarcz. Dráma 5 felv.; irták Bayard és Thoulon, ford. Garay. — Mint búnak a köny, kedvnek a nevetés ugy a taps a tetszésnek, elragadtatásnak akaratlan, ösztönszerű kitörése; tudnivaló. Miután jelesebb szinészeink játékában a legkitünőbb helyek rendesen tapsolatlanul — s igy észre nem véve — sikamlanak el: világos, hogy magasabb, müvészi szépségeket még nem igen vagyunk képesek felfogni. (Az operában ellenkezőleg áll; ott csak egy hatalmas kurjantás kell, s van taps akármennyi!) Egressy Gábor a tüzes, önérzetteljes, utóbb a vasálarcz alatt gyengülő, végre vázzá sorvadt, lélekben eltompult, szerencsétlen királyfit egészben véve is nagy jelességgel személyesité, de voltak különösen egyes kitünő helyei, hol koszorút érdemelt. Midőn kedvese lakától eltántorogva „Marim... Marim... Marim...“ kiált — midőn megtudja, hogy ő a király öcscse, s midőn aztán kedvese letérdel előtte, s ő fölemeli, mondván: „Szivemhez, Mari!“ stb., itt s több más helyen valóban remekelt E. G. — Dicséretesen működtek még helyenként Szathmáryné (D'Ostanges Mari) és Bartha (D'Aubigné). —ő—.

— 10. Ronconi és neje vendégjátéka. A nagy müvész háromféle szerepben tünteté ki ismét magát, 1) mint Rohan herczeg (Maria di Rohan czimü operában, 2) mint Belizár, 3) mint Don Alfonso (Borgia Lucreczia czimü operában). Vendégmüvészünk mind a három szerepben remekelt, de még is mint Rohan herczeg leginkább tetszett, s különösen egyik magánydalával rendkivüli hatást csinált.

— 11. Mátkanézés. Vigj. 5 felv. Marsano után ford. Kiss Iván. A kevés számu közönségnek igen élvezetes időtöltést szerze ez előadás. Valamennyien összevágólag, jó kedvvel játszottak. Kivált László szokott jelességgel adá a könnyelmü csapodár Zergefi Hectort, valamint Kovácsné is Lucreczia kisasszonyt. A fiatal Balog Pepi mindinkább bele jő a kerékvágásba, s ma holnap, folytonos szorgalom és serény tanulás mellett, jó szinésznővé válhatik. — A kedves kis Szilágyi Lilla, ha nem is számtalan, (mint némelly lap stereotyp-módra szokja mondani) de bizonnyal sok taps- és kihivásban részesült, és méltán. — Ezen müvészi apróság már most is jobban játszik, mint sok vidéki primadonna.

— 12. Fiatal házasok. Vigjáték Csatótól.

— 13. Ronconi és neje jutalomjátéka. Vendégünk ismét 3 operában énekelt — Torquato Tasso-, Maria di Rohan- és a Bájitalban. — A kihivás, virághajigálás, a bravo-, bravissimo- és bis-kiáltozás egymást érte. — Midőn Ronconit, mint Dulcamárát, virággal dobálták, felkapott egy bokrétát, és ezzel sok mulattató bohóságot csinált.

— 14. Két pisztoly. Nagyobb közönség, mint tegnap Ronconi előadásán. — Stein nejét, Luizát, ma Szathmáryné adá sok tekintetben jellemzőleg, erélyesen. E szerepben szinpadunkon legelőször Laborfalvy R., azután Lendvayné lépett föl, és mind a három szinésznő némileg különböző szempontból fogá fel e szerepet, s az illy versenyzés csak üdvös sikerü lehet. — Stein szerepét legelőször Fáncsy játszá, s miután ez megbetegedék, Egressy G. vállalta magára. Némelly pontban ők is különbözőleg fogták fel és személyesiték e jellemet, egyben egyik, másban másik jobb. — Füredy mint Sobri, mindig igen jó, sem többet, sem kevesebbet nem tesz, mint egy betyárnak szinpadon tennie szabad. A nép ajkáról átvett dalokat még mindig lelkesedéssel fogadják. — A kanásztáncz kissé ugyan tótos, de igen jellemző, a pásztor élet vadságát erőteljesen tünteti fel; kár, hogy ezen táncznak valaki költőibb s nemzetiesebb irányt nem tudott adni.

— 15. Ronconi legeslegutósó vendégjátéka, a zenekar tagjainak javára. R. a már ismert szerepeiben lépe föl, szokott tökélylyel énekelt, s igen nagy tetszésben részesült. Mai ingyenműködése szép dolog, de szivességével egyszersmind a körötte fáradozott kardalosokat is megörvendeztethette volna. — Ronconi urnak szerencsés utat kivánunk Páris felé, szép erős hangja még sokáig fog viszhangzani nálunk; a magyarság sokszoros éljen kivánata se hangozzék el egyhamar szivéből!

*) Sajnáljuk, hogy tárgyaink halmaza miatt az iparegyesületi jelentést nem közölhetjük. — Különben némelly egyesületi jelentést egész kiterjedésében nem is foghatunk közleni. — A szerk.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Bors és paprika.

— A Tisza befolyása a Dunába ollyan, mint mikor szegény legény gazdag hölgygyel párosúl, s ez amazt orron fogva huzza az élet fekete tengerébe.

— A magyar, a többi finom velin papirhoz hasonló müveltebb europaiakhoz hasonlitva, ollyan mint az itató-papir, annyival is inkább, mert igen szereti vendégeit itatni.

— Egy kisvárosi kupaktanács két egyént küldvén fel Bécsbe ügyei elintézése végett, az egyikről, ki azon kivül még becsületes csizmadia mesterember vala, miután Bécsből hazajött, tréfából azt költötték, hogy Bécsben két napi mulatása alatt egészen elfeledvén a magyar nyelvet, midőn haza jött, senkivel még csupán magyar szót értő feleségével sem tudott többé magyar nyelven beszélni; hanem, mintegy varázshatalom által elbüvölve, minden emberhez csak német nyelven szólt, mig végre egy hónap mulva ismét visszanyeré magyarnyelv-beszélési tehetségét.

— A múzsák a Helikon hegyén szamártejet köpültek, s X.. urból iró lett.

— Magyar — echo : agyar!; — prókátor — echo : gátor!; — gyógyász — echo : gyász!; — kritikus iró — echo : ró! —; némelly biráló — echo : ló! —

— Vannak bölcsek, kik a gazdagság megvetését prédikálva — meggazdagodtak.

— Fogyatkozásainkat el kell takarnunk, Julius Caesar, midőn már kopasz volt, fejét babérral födé.

— Fővárosunkban az uri személyek érdemnek tartják azt, ha idegen nyelven szólhatnak, s csak a koldusok tartják érdemnek, sőt pénzkereső eszköznek azt, ha nemzeti nyelvünkön koldulnak. Szegény magyar nyelv!

— A szójáték csak ugy ér valamit ha egyszersmind csipős sójáték, az az, ha borsa is, sava is van!

— Nincs többé sinagoga! Némelly tulbuzgó izraelita tekintetbe vévén azt, hogy Rotschild nem pedig Sina az ő főemberök, a Sinagógát ezentul Rothschildgógának akarják nevezni.

Régi ujságok.

(Tudós magyar nők). Erdélyben Petróczy Katalin szép tiszta magyarsággal irt illy czimü könyvet: Arnd Jánosnak az igaz keresztyénségről irt könyveiből szedegedett Lelki Elmélkedései. 1705. Kolozsvárt. Később báró Wesselényi által nyomatott ki : „Jó illatot illatozó sziv“ czim alatt. 1708. Lőcsén. Ugyanannak unokája, Polyxena, Vargyas István leánya, báró Wesselényi hitvese, jól értett görögül és deákul; Piktet Benedek könyveit ‚a keresztény erkölcsi dolgokról‘ latinból magyarra fordità, valamint atyjának Paterna monita czimü könyvét is.

(Négy dolog). Minthogy most épen kettőzött alakban élvezzük a négyes számot (— 1844 —) nem lesz érdektelen, erre vonatkozólag, néhány példabeszédet fölhoznunk. Négy dolog van, mit az ember ohajt, de soha tökéletesen el nem érhet : örömet szomoruság nélkül, egészséget betegség nélkül, aratást munka nélkül, hivatalt baj nélkül. — Négygyel nem lakik jól az ember : szerelem üzésével, a pénznek pöngésével, a hegedü zengésével, a főtt étkek gőzével. — Négyre haszontalan haragudni: Farkasra a bárányért, macskára a tejfölért, kutyára a hájért, gyermekre a kárért. — Négy dolog káros a háznál: ha a gazda nem parancsol, ha a gazdasszony nem vigyáz, ha a szolga nem mozog, ha a szolgáló nem totyog. — Négy dolog alatt fordul meg a föld : ha a szolga urrá lesz, ha a szolgáló asszony lesz a háznál, ha a bolond megrészegszik, és ha az asszony ura süvegét a fejébe teszi.

— London, elővárosaival együtt, 2,007,550 lakost számlál. Ezen roppant városban hetenként mintegy 946 ember hal meg.

Ráadásúl.

(A legfőbb jó.) Minden ember a legfőbb jó után törekszik, mit azonban kiki másban talál. Mózses a legfőbb jót szerencse- és hosszu életbe helyzi; Salamon bölcseségbe; Diogén független szegénységbe; Aristipp gyönyörbe; Cicero dicsőségbe; Horácz a nil admirari-ba; Periander nyugalomba átaljában; Spinoza saját énünk érzetébe; Hobbes szabadságba; Rousseau minden dolgok szükségességének elismerésébe s a szükségek korlátoltságába; York-Sterne érzékenységbe, s Young a halálba. E bölcsek közül mellyik közelíti meg leginkább az igazságot? e kérdésre feleljen kiki magának.

(Furcsaság). Chinában a legnagyobb kitüntetés abban áll, ha valaki a császártól egy tiszta lap papirt kap, mellyre az saját kezével irta e szót scheu, mi „hosszu élet“-et jelent. Illy papirt a legnagyobb talizmánnak tartanak, s azt sem eladni, sem elajándékozni nem szabad. E kitüntetésben az a jó van, hogy semmibe sem kerül.

(Répa és sajt). Bizonyos ur szolgái bepanaszolák neki, hogy a fogadós őket naponként csak répával és sajttal tartja. Urok előhivatá a fogadóst, s egész haraggal kérdé tőle: ‚Igaz-e, mit e szolgák mondanak, hogy ön őket naponként répával és sajttal eteti?‘ „Valóban ugy van, uram“, felelt a fogadós megrezzenve. ‚Ezután tehát, meghagyom önnek, felelt az ur, hogy egyik nap répát, másik nap sajtot kapjanak.‘ X.

(Az orosz czár családja.) Egy franczia utazó ezt irja : ‚Az orosz czárnő egész lénye csupa szendeség, szelidség, s nőisége mindenben kitünő. Jó kedvében a czár őt Miklós asszonynak nevezi, és ezzel tökéletesen kifejezi azon igazi polgárias családiéletet, mellyet ő számára alkotni tudott. Gyakran mulat gyermekei közt, kikkel sokszor játékba elegyedik. Igy nem régiben Constantint a tengerészi pályára szánt nagyherczeget, vállára vevé : „Hol vagy most?“ kérdé fiát, ki erre válaszolá : „a nagy árboczon.“ — A thrónörökös szép fiatal ember, de kevesbeszédü. A czár leányai közt legszebb Olga, kit atyja ezért szokja nevezni jegypénz nélküli leányának. — És valóban olly szép, hogy még akkor is sok kérője volna, ha szépségen kivül mivel sem birna. — Azonban Mária herczegnő a czár kedvencze, kinek tökéletes képmását személyesiti.

(A lelkes és lelketlen állat viadala). Nem régiben egy angol, ki sokáig élt Indiában, következő igen hihető kalandot beszélt el : „Én s egy barátom vadászni menénk. A reg csaknem elmult már, s még mit sem lövénk, mi szót érdemelt volna. Rosz kedvünkben megéhezénk, s egy fél hordón, melly egy magas fa alatt fenekére volt állitva — tán indusok vitték oda, a fa gyümölcsét leszedni — reggelinket elkölteni készülénk. Egy ürüczombot s sült tyukot huzánk ki vadásztarisznyánkból, s neki esénk. Ek-

kor durva mormogást hallánk, s a mint körülnéztünk, rémületünkre egy párduczot pillantánk meg, melly bennünket étvágyas munkánknál meglesett, s ollyformán néze, mintha azt el akarná tőlünk venni. Csak hamar határozánk. Az állatra erősen szegzett szemekkel huzódunk hátra a fa felé, s rá mászunk. A fenevad egyet lép, ügyesen huzza le a sültet a hordóról, s a nélkül, hogy velünk törődnék, kényelmesen kezdi emészteni. Ez nem a legkellemesebb helyzet volt ránk nézve. Ha e párducz az ürü- s tyukhussal kész lesz, sugám barátomnak, ránk kerül a sor, mert az illy vadnak hatalmas étvágya van, midőn reggel barlangjából jön. Mitévők legyünk? — Barátom egy pillanatig elmélkedett, aztán Archimedesként szóla: Megvan! s mondá, hogy szálljak le vele; elevenen elfogjuk a párduczot. Dictum, factum! Lassan lemászunk, az állat mögé csuszunk, a hordót fölemeljük, s a párduczra boritjuk, s mindketten azonnal rá ugrunk, nehogy kiszabadulni képes legyen. Hanem ezen állásban korán sem volt valami kellemesség, mert az állat ugrásai fölemeltek bennünket, s megtörténhetett, hogy sikerül neki, minket onnan lehányni. Ez esetben bizonyos sors várt ránk. Barátom uj eszközt gondolt ki. Lehajolt, s a pillanatot lesé, hol a párducz ugrándozása közben farkát kidugja. Megragadá azt, s a lyukon keresztülhuzá, melly szerencsére a hordó közepén volt. Egyesült erővel ragadtuk meg most a farkat s leugránk. Illy móddal hatalmunkba került az állat; meg nem sebesithete, mert a hordó köztük s közte védő paizs gyanánt szolgált. Most tervünk az volt, hogy az elfogott állatot tanyánkra huzzuk. De roszul számolánk. A párducz erősebb volt kettőnknél, s a helyett, hogy mi adtunk volna irányt futásának, inkább ő huzott bennünket barlangja felé, hol több illy nemü kedves állatokkal jöttünk volna érintkezésbe. Ez nem volt tanácsos, de el sem ereszthettük, a nélkül, hogy a részéről megtámadás veszélyének ki ne tegyük magunkat. — Találós barátom itt is kisegite. — Csomót iparkodott a nagy farkon kötni, melly az állatot képtelenné tegye, azt a hordólyukból kihuzni. — Ez tökéletesen sikerült. — Miután kettős, lehetőleg szoros csomót köténk, elereszték, s örömmel láttuk, hogy a párducz dühödve rohan el a hordóval, mintha az egész pokol uszítaná. Ollyan volt, mint a macska, mellynek farkára pajkos gyermekek borsóval telt hólyagot kötének. Megszabadulánk, s tanyánkra térénk.

Milly óriási minden ezen angoloknál! Mi törpék ehhez képest legkitanultabb vadászaink kalandjai is!

(Europa.)

MŰMELLÉKLETEK. I) Nemzeti Dal- és Zenehangok. 1) Garaynak az Országgyülési Almanachban megjelent, s közlelkesedéssel fogadott Országgyülési Szózat czimü költeményéhez dal- és zeneműszerzemény Egressy Bénitől, melly mű a nemzeti szinpadon is tetszéssel adatván elő, sietünk azt annak idejében közrebocsátani, de a szövegből csak egy két jelesebb versszakot kiirni, elégségesnek találtuk. — 2) Régi magyar népnóta. Zongorára alkalmazá Rózsavölgyi. Hány illy szép népies dal-zenemü van elszórva hazánk minden zugában, kitéve a bizonyos veszendőségnek. Főfeladatunk lesz az illy jeles magyar népműveket homályból napfényre, kunyhóból az uri lakokba is felhozni. — II) Lapunk mostani számához egy párisi Divatkép is van csatolva, melly két, falun tartózkodó urhölgyet ábrázol. Ha figyelemmel tekintjük ebben a kellemes, pongyola, idylli tájat, és a két nagyvárosi nő feszes, természetlen öltözködését, valóban dicsérnünk kell e divatkép satyricus irányu készitőjét. Hát az a kis kecske minő derék! mintha a természet ölére épen nem illő két párisi dámát öl akarná öklelni. Ezen, legelőször a párisi Moniteur, azután az Ungar által közlött és még többek által közlendő divatkép egy pillanatra csin os szemlegeltető; de ugyan mit ér? — mi haszna van nálunk? — Semmi! — Széles ez országban talán egy nő sem fog öltözködni e kép után, hanem magyarországi ruhakészitőink szabása, izlése szerint öltözködik majd minden magyar nő. Bizony bizony divatlapjaink nem adhatnak haszontalanabb dolgot ezeknél a párisi divatképeknél! —

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. A vidékről érkezett müvek sorsáról koronként tudósitani fogjuk egyedül azon irókat, kiknek müveit részint nem közölhetjük, részint nem akarjuk közleni. — Az első categoriába tartoznak például ezek: 1) a nagyrészint politicai tartalmu Esküi czimü novella. 2) Pusztay Sándor tapasztalása levelekben. 3) Vidékünk. 4) A jó humorral irt, de személyeskedő debreczeni életképek. 5) Gyöngyös városának hivatalos levele, melly a legujabbi botrányos gyöngyösi tisztujitásra vonatkozott hirlapi tudósitásokat eröködik, a maga érdekében hosszasan megczáfolni. — A második categoriába tartoznak ezek: 1) Egy orvosi levél, melly igen érdekes, de nöknek szánt divatlapba nem való kóreseteket közöl. 2) B. F, S. L. a tanuló tanuló ifjusághoz, (mint szinte nem ide való). 3) A borzasztóan érzelgős novellácska: Eulália czim alatt. — Mindezt szerzőik visszavehetik. — Jövő számban egy tuczat verset fogunk visszautasitani.

NYILATKOZAT. Épen most adá egyik barátom a győri „Vaterland“ 82 számát kezembe, mellyben hirdettetik, hogy az ottani német szinészek által, Schritt Adolf javárá „Szökött katona“ eredeti szinmüvem fog adatni. Miután én emlitett szinmüvem németrei forditását senkinek meg nem engedtem, szeretném tudni, mi joggal adja Schritt uram jutalomjátékául? s ki azon becsületes ember, ki nyilvános tilalmam ellenére, le merte fordítani? — Midőn illyesek kerülnek napi rendre, valóban igen ohajtható, hogy végre az irói jogok és szellemi tulajdonok is biztositassanak törvény által; s az azokat sértők illő fenyiték alá kerüljenek. — A mi darabjaimat illeti: én azoknak, Magyarországban, bármelly német szinpadoni adatásában, valamint eddig nem egyeztem meg, ugy ezentul sem fogok megegyezni soha; s ha adatni fognak, az egészen elveim ellen, megegyezésem nélkül, s az irói jogoknak lábbal tapodásával fog történni, akár legyenek müveim kéziratban, akár az olvasó közönségnek nyomtatásban is átadva; mert darabot olvashatni és előadhatni, egymástól egészen különböző jogok. Pesten, julius 14. 1844.

Szigligeti

ELŐFIZETÉS. A **Pesti Divatlap** hetenként egyszer jelenik meg két iven, s juliustól decemberig, tehát félév alatt **12** divatképet, **6** irói és müvészi arczképet, legelőször is: Szigligeti, Garay, Nagy Ignácz, Kovács Pál, Czuczor és Rózsavölgyinek, Barabás által körerajzolt nagy arczképeit, legalább is **6** szinezett szinpadi jellem- és öltözék- (costume)-képet, néha egész szinpadi jeleneteket. 's néhány, Egressy B. és Rózsavölgyi M. által zongorára alkalmazott nemzeti vagy népi dalt hozand mümellékletül; és igy minden charlatán piaczi kürtölgetés nélkül mondhatjuk, hogy magát a lapot ugyszólván ingyen kapja az előfizető, mert mind a lapnak, mind a fölötte költséges, szép és számos mümellékletek előfizetési ára rendkivül csekély; — félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben csak **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben **2** frt **30** kr, postán **3** frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a' kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferencziek terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

'44.

BIBLIOTH. REG. SOCIET. UNIVERSIT. HUNGARICAE

NEMZETI ZENE-ÉS DALHANGOK.
Műmelléklet
A PESTI DIVATLAPHOZ

I.
ORSZÁGGYŰLÉSI SZŐZAT

Irta Garay — Zenéjét Egressy B.

Ajánlva
a magyar művészet egyik legbuzgóbb pártfogójának

Cróf Vass Györgyné ő nagyságának.

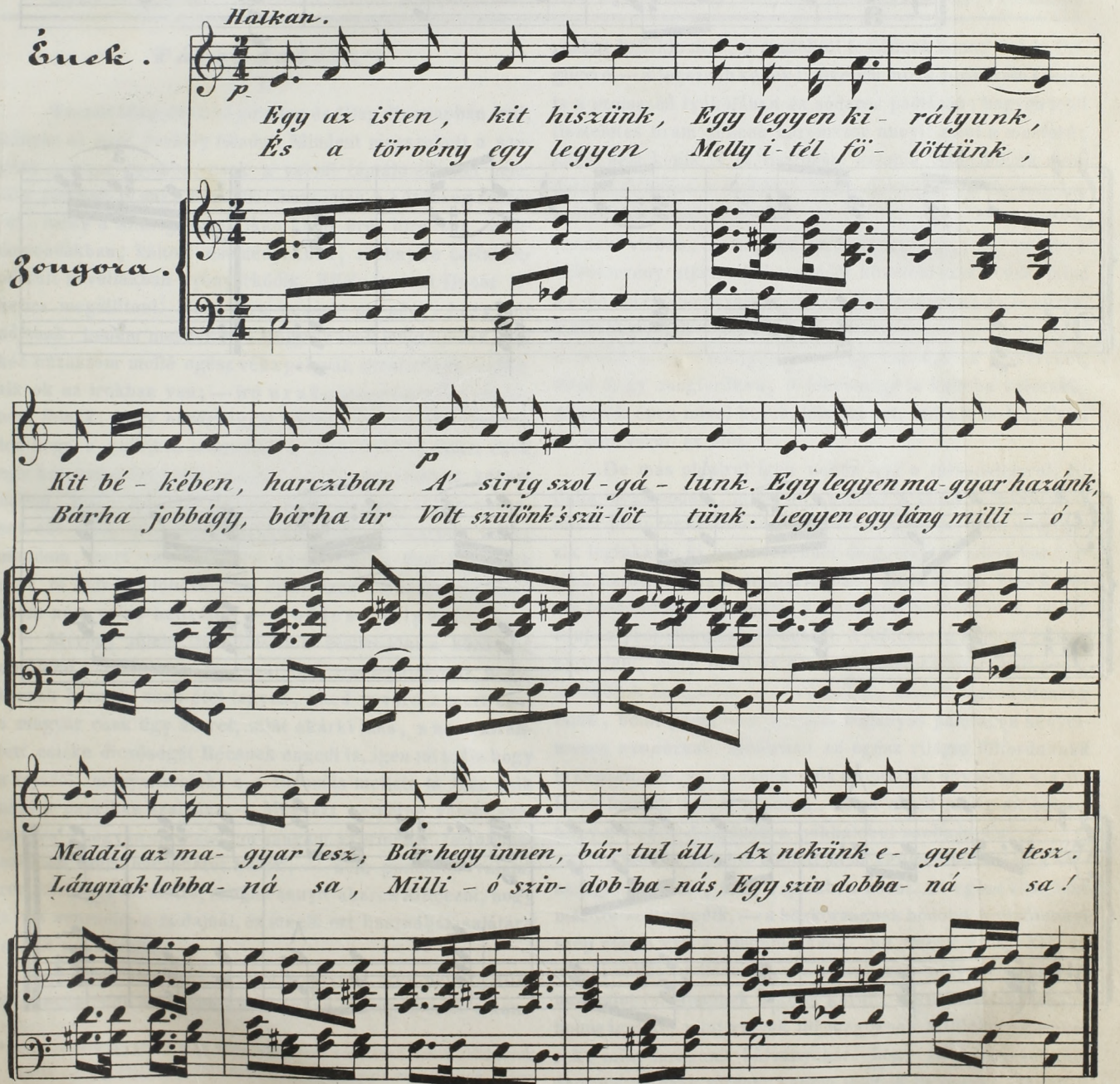

Bolti ára 20 x.p.p.

Nymt. Grimm V.

II. Régi magyar népnóta.

Zongorára alkalmazá Rózsavölgyi.

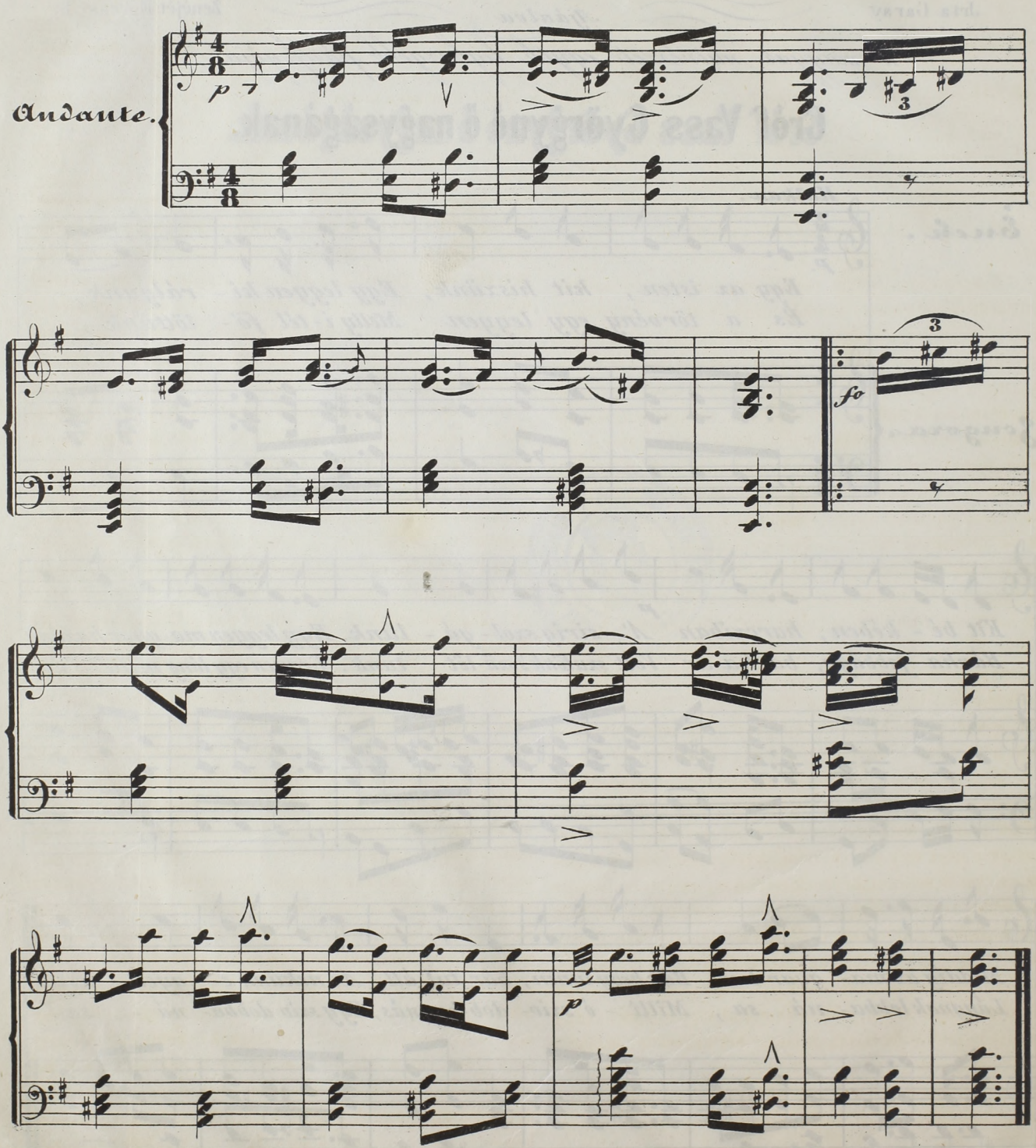

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

4. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárhó 4. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társadalom. I. (Darázsy). — Egy szinésznőhöz. (Székács Pál). — Kinizsi a hadban. (Tárkányi). — Törvényszéki jelenet. (Nagy Ignácz). — A társak. (Sujánszky). — Az ó és uj világ. (Sue után). — A boldog pestiek. (Petőfi). — Az úri tehén. (Gaal). — Fülbevalók szépeink számára. (Sz — a). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki, külföldi hirek. — Irodalmunk. (Novellairóink. Tudománytár). — Müvészetünk. (Nemzeti szinház. Műkiállitás). — Tanulságos és mulattató egyveleg. — Bors és paprika. (Sujtásos Atilla és mások). — Régi ujságok. — Ráadásul. — Szerkesztői értesités az irókhoz és előfizetőkhöz. — Mindazon czikk, melly alatt nincs név vagy jegy, a szerkesztőé.

*Társadalom.**)

I.

Társas állapotunkrul jelenleg és főleg divatlapban irni, kényes és nem csekély föladat. Mindent megszokott a szegény magyar gyomor, csak a valódi tápláló étkeket nem. Két oka van e nagy hibának: rosz izlés a közönség részéről, melly a fölüleges politikán kivül üres hirekben, mendemondákban, költött eseményekben, többnyire tartalomnélküli novellákban gyönyörködik. Efféle gazzal Dunát lehetne megállitani. Nem arra néznek az adók, hogy mit adjanak, hanem mennyit? — Hogy az ivek megteljenek, egy két buzaszem mellé egész véka polyvák illesztetnek. — Másik ok az irókban van; — iró u r a k-nak mondanám őket, ha nem félnék, hogy hazugsággal vádoltatom; miután ösmeretes hogy a politikai journalismus hősein kivül talám csak egy két tudós fizettetik magyar körülményeinkhez képest urilag, úgy t. i. hogy minden szava, minden betűje huszasok sőt talán aranyakkal kárpótoltatik, — kárpótoltatik, mondom, mert valóban k á r érettök. — Egy harmadik okot is tudnék előhozni, ha épen ezen ok maga elegendő okom nem volna hallgatni. — A b ö l c s h a l l g a t!

Merény tőlem, tartalmasabb étellel jőni a közönség elé, mint a divat hozza magával, de biztat legalább az, hogy, hozzak bármit, csak étel legyen, akad vevőre: mert enni a magyar csak úgy szeret, mint akárki más, s ha a kirántott csirke dicsőségét Bécsnek engedi is, igen jól tudja hogy a tojások magyarhoniak, s e tudomás mellett jó izűn esik neki a paprikás szalonna. — Még azt vethetné valaki szememre: hogyan nevezhetem magam gyermekét tartalmasnak? — ezért bocsánatot kérek, — nem gondolok valami rendkivül nagyot alatta, csupán annyit akarok kifejezni, hogy a viz nehezebb a faolajnál, és mégis ezt használják salátára a sült póka mellé.

A társadalomrul irni igen könnyü s igen nehéz. Mindennap forgunk az emberi társaságban, s csupán csak éjkamránkat kell kinyitni, s magoktól festődnek benne — à la Daguerre — a legszebb képek: miképen hizik biró uram kutyája a szomszéd tyúkólában és sódaros padlásán; hogyan tejel tiszteletes uram tehene háromszor annyit mint a mesteré; miért nem kopik N. N. tiszturam kalapja. Szép dolgok mondatnak el benne a czéhbeli barátságrul okosak és tokosak között, miképen itattatnak azok, kik különben is nyakig vannak vizben, s hogyan gazdagodnak meg az emberek váltótörvény utján, mind a csődöt követelő szakálosak, mind a csőd alá eső borotváltak. A szegény ördögöt az ág is huzza. Különben pedig semmi baj, hogy egyszer már az ördögre is került a sor: eddigelé az ördög czibálta az embereket, ideje hogy megfordítva, ő feketesége is kallóba vetessék. A kerék épen mivel kerék, fölviszi azt, mit alá sodra. Csak be kell várni az időt.

De más oldalrul igen nehéz irni a társadalomrul. Ki tudja megmondani, miért olly bolond a világ kerékvágása, miért jutni legkésőbben czélhoz az egyenes uton, miért hizik leginkább, ki legkevesebbet dolgozik, és miért van legtöbb barátja a legsemmiházibbnak? Édes uraim, igen keveset haladott a philosophia, s igaza van Szontaghnak, mikor csupán propylaeumokról beszél. A bölcseség kapuját én úgy képzelem, hogy belől az ostobák lakomáznak, kivöl pedig az okosok hallgatják a v i v a t-okat, kivöl a becsületesség fázik, belől pedig — a dévajok ruganyos pamlagon kényelmesen nyujtóznak. Különben az egész világot fölfordultnak is képzelhetni, hol a csecsemők szoptatják anyjokat, s a fülesek leczkét adnak a lanton.. Mind ebből pedig az sül ki, hogy nehéz a dongónak a pókhálóbul szabadulnia.

Azonban mind a mellett nem kellemetlen dolog a társaságot visgálni, vagy rajzokban nézni. Az egész világ fest már és szineskedik, — a közkórságnak hódolni kell. Mennyi szép oldala van a visgálódásnak, jól tudják azok, kik az utczai vadászat kedvelői, s a templomok ajtai előtt ólálkodnak, mint tolvajmének a köpű körött. Látni itten legtarkább bohóságokat, mint rakják föl magoknak a füleket az emberek, mint faragnak bálványokat, hogy tiz parancsolatjok daczára ne csak térdet, hanem fejet is hajtsanak előttök, s mint eresztenek föl szappanburokat az égbe. Hasonlitanak az őrültek házának lakóihoz: mindenik neveti a másik bo-

*) Illy czim alatt kezdi meg társaséletünkre vonatkozó derék czikkeinek sorát egyik barátunk, kiről most még csak annyit mondhatunk, hogy iróink legjelesebbjei közé tartozik, — mert valódi nevét csak egy pár illynemü czikkének közrejövetele után akarja nyilvánitani. — Szerző irásmódján mitsem változtattunk.

londságát, de megharagszik, ha látja hogy őt is kinevetik. Mindeniknek hátára tarisznya van akasztva, tömve hibákkal, gyöngeségekkel, s fölaggatvák melleje gyönyörű torzképek, minőket csak Nagy Ignácz tud kovácsolni, és megy és jár az ember komoly arczczal, méltóságos léptekkel, kimérten, halkan, azt vélő, hogy az egész világ megreng lépténck alatta, — pedig utczafiúk, apró betyárok nevetve követik, s kaczajukat csak azért korlátozzák, hogy mulatságuk tovább tartson.

Hasznot huzni e visgálatokbul, nem a mi dolgunk. Az vettetik ugyan szemökre az embereknek, hogy alacson haszonlesés a kalauzuk, hogy eladják lelköket, meggyőződésöket, s csak az marad magáé, kinek vevője nem akadt: de ezen egy esetben ellent kell mondanunk. Ha az ember hasznot huzott volna efféle visgálatokbul, nem kóczbul volnának hámjai s nem a ló hajtaná a kocsist, hanem télen is lehetne Debreczenbe menni, s azé volna a jó bor, ki az árát leteszi. Jelenleg mindenki ajándékkulacs után ásit, s arra törekszik, hogy nappal alugyék, éjjel pedig dorbézoljon. Nem sokára annyira visszük, hogy fejünkön járunk és saruinkkal gondolkozunk, ha t. i. valami jó barátunk a sarukat is le nem oldja lábainkrul azon egyszerü okbul, hogy különben is lehuznák sarunkat a sarak. Ez megtörténvén, mit sem különbözendünk azon czimeres állatoktul, mellyekkel a baranyai hivek összehasonlitatni kivánák magokat.

Mégis hasznosak az efféle képek az emésztésre. Vannak gyomrok a nagy természetben az emberen kivöl s az emberen belöl, az emberhez közel s az embertül távol, az időben elől s az időben utol, s mit az ember gyomra meg nem emészt, megemészti a szakálos keselyű, a temető bogár, a szitakötő s a minden sajtot szerető pondró, — sőt, iszonyu mondás! az idő gyomrától saját gyomrunk sincs biztosságban. Minő jót érezhet az idő vasgyomra, midőn egy potrohosnak csirkén és ludmájon hizott gyomrát emészti! Mondom tehát, szép olvasóim, hogy az ember a társaság rajzképein nevetvén, gyomrát aczélozza s daczba száll az erős természettel. S ez az, mire igen érdemes vala figyelmeztetnem dacz-szerető véreimet. Szép dolog a dacz a szerelmes házaspár között, mert kibékülés követi, de hol szerelem nincs, mit használnak az üres szavak, legyenek bár mézesek vagy ürmesek! — Illyenkor legjobb — töröknek lenni.

Még más hasznot is huzhatni efféle visgálatokbul. Ha az ember kitűzött czélja a bohóskodás, itten s innen legalább tökéletesen megtanulhatja: miképen kell czélhoz futni. A futásnak ugyan sok ellensége van, de csak a jó-utánfutásnak: szamarakkal versenygeni nem tiltja Istambol. Ellenségem ugyan azt is megtanulhatná: miképen kell bölcsnek lenni, azaz hagyni az esztelenségeket, buta hivékenységet, szájhősködést, és átmenni az érett megfontoláshoz s a szilárd cselekvéshez, de úgy fogok szólani, hogy barátom hallja, ellenségem pedig ne hallja, úgy fogok rajzolni, hogy Pista lássa, Miska ne lássa, és nem hajintom úgy el magamtól a botot, hogy magamra essék vissza, vagy hátamat kenhessék meg vele. Mindenesetre úgy fogom legyezgetni barátaimat, mintha titoknokuk volnék, s úgy üldözöm elleneimet, hogy csak legyet verek, de az ő orrukon.

Szükségesek-e efféle rajzok? — Erre ismét igennel és nemmel válaszolhatok. Mire van minekünk szükségünk, mikor mindenünk van, az az pénzünk mindenre mi fölösleges, vagy akarám mondani, semmink sincs, hol közjora kell összedolgozni! — Divatrajz adatik! — oh ez kell; erkölcsrajz adatik! — oh ez nem kell; szerelmes regény, oh beh czukros; hazafiui fölszólitás! — beh keserű. Bivalnak szigony kell, hogy haladjon, gaz Neronak mennykő, hogy rettegjen; mi kell minekünk hogy sárunkból kimozduljunk? Párisi divat, párisi regény, parisi dráma: a pénzt kiszórjuk, földeinket nem miveljük, iparhoz gazdálkodáshoz nem értünk.. bizony, bizony mégis kell nekünk valami, s ha egy igen szerelmes barátom nem ellenzené, nevén nevezném a fiút, de gyönge keblü vagyok, s engedek a szép kérésnek. Oh mi gyönyörű a barátság a tüz és viz között; musikusra soha nem szorulnak; jól értenek magok is sustorogni; kár hogy a körülállók orra szenved általok.

Mi nevemet illeti, eltitkolom. Csak a gyermek legyen meg, nevet könnyü találni neki. Szeretem ugyan azon derék férfiakat, kik csak a név után indulnak. Ha szépen cseng a név, szép a munka is. — Báró X. gróf Y irta, beh felséges! Van egy kedvesem, ki mindig csinál magának egy két baalt s tömjénez nekik, hogy majd megfulnak bele: más szegény ördögöt, különösen ha rá nem szorult, meg sem néz. Melly szépen pislog rám a miskolczi kocsonnya! De hagyján — éhes kutya vesz csak össze a konczon... Én nem vagyok Markó, nem Barabás, nem Kis Bálint, ecsetem sincs, csak tollam, és tollamat nem én metszem, hanem egy barátom, én csak karczolok vagy akarom mondani, szántom a papirost, robot és dézma mellett, nem tudva, mivel áld meg az isten. De megelégedett és nyugodt vagyok; a patakban nézem meg képemet, és igy nincs szükségem tükörre; szénán alszom, s hajam nem pelyhesedik be; száraz kenyeret eszem, szájamat nem égetem meg. De termesztek bort s néha teljes mértéket adok fekete bajuszom alá, s ekkor nehezen fogna velem boldogulni az asszonyok tudós társasága. — Kérem megjegyzeni — „nem az asszonyok tudósok, hanem a tudósok asszonyok“, mondja Sherinshaharad. Komám uram Darázsynak nevezett, akaratom ellen; mert biz isten ártatlan lipe vagyok; szipolyom van csak, fulánkom nincs; csaponganí tudok, sérteni nem; nevem satirám. De türni kell a méltatlanságot — sok érdemes iró érezte ezt pimasz kritikusa ellenében; én is Darázsy maradok, mig kedves komámnak tetszeni fog az átok alul fölmenteni s visszaadni drága becses nevemet, mellyet apáimtul öröklék, kik egyenes vonalban származtak le Noétul s Noénak elődjétől Ádámtul, semmiféle közbeszakasztást nem szenvedve, — dicsekedhetők avval, hogy ki ellen mer mondani — minden historicusok átkát vonandja szegény árva fejére.

Darázsy.

Egy színésznőhöz.

Kebled kis szinház, a színész benne szivecskéd.
Kár, hogy igen gyakran változik a szerepe!

Székács Pál.*)

---

*) József öcscse.

Kinizsi a hadban.

A tábor őrtüzénél
A lomha vérü kontyosok
Kinizsiről beszéltek, —
De csak nagyon sok, a mi sok —
Mind sápadozva reszketett.

És jö egy hetyke jancsár,
Csatára termett vad legény,
Izmos kemény karú volt,
Guny és dacz ült tekintetén,
Nevette a beszédeket.

‚Csak láthatnám meg egyszer,
Ki hát az a kemény vitéz?
A prófétára mondom:
Jancsárja majd szemébe néz!
S talán meg is csiklandja öt.‘

„Én láttam, én is... én is...“
Szólt, a ki látta s reszketett.
„Uram, nagy Allah, vedd el
Fejünktől a kisértetet!“
A hetyke jancsár csak nevet.

És felviradt a hajnal,
Sokaknak végső hajnala,
S a kürt erős szavára
Két tábor összecsattana.
Nagy és rettentő volt a harcz.

És jött a hetyke jancsár,
Nagy görbe kardot pörgete,
Szikrázva járt a vívók
Között kemény tekintete;
A vén Kinizsit kémlelé.

Mikéntha már türelmét
Vesztvén a jó ég, elborul,
S kelet-nyugatnak ormán
Villámokat küld ostorul,
Hogy reng a földsark is belé:

Kinizsi két kezében
Emelve mázsás kardokat,
Jön, és a kontyosok közt
Biztos kimúlást osztogat;
Jobban kaszán se hull a fü.

És jött a hetyke jancsár,
S látván a szörnyü bajnokot,
Megállt erében a vér,
És mint sok ezrek — elbukott.
Kinizsi észre sem vevé.

Tárkányi Béla.

Törvényszéki jelenet.

— Fővárosi életkép. —

Furcsa iránya az emberi gyarló természetnek, hogy az iránt tanusit legnagyobb kivánesiságot, a mitől tulajdonkép leginkább retteg. Ha valahol iszonyu mélységet látunk tátongni, azonnal oda sietünk, s bele tekintünk, pedig bizony nem igen szeretnénk bele zuhanni. Ha szép hölgyet pillantunk meg, tüstént árnyék gyanánt követjük őt, s nagyon szeretnénk jelességeivel megismerkedni, pedig jól tudjuk, hogy ez szivünkbe kerülhet. Igy kapkodnak az emberek minden borzasztó után is. Vegyük például Franeziaországot és Angliát, hol a müveltség olly magosra emelkedék már, mint mondják, hogy mi magyarok még a Gellérthegy tetejéről sem igen birnánk csillogó szemeibe tekinteni; és még is e két országban szinte botrányig szeretik a borzasztó jeleneteket. Midőn a legiszonyubb bűnösek pőre nyilvánosan tárgyaltatik, a terem fuladásig tömve van mindig emberekkel, még pedig koránsem a szegényebb osztályból, melly kenyérkereséssel kénytelen napjait eltölteni, hanem neveltekkel, kik mindig attól félnek, hogy unalmukban szarvuk nő, és tanulni vágyókkal, kik azt hiszik, hogy a bűnösek vallomásiból sokat fognak tanulhatni, mi által a törvénytelen tettek ösvényén ezentul majd nagyobb s szerencsésb sikerrel haladhatnak. Legnagyobb számmal azonban a gyöngéd érzelmü nők látogatják meg az illy borzasztó jeleneteket, s e miatt sokak által ugyancsak derekasan vádoltatnak; ámde mi e vádat tökéletesen alaptalannak tartjuk, és ezen merésznek látszó állitásunkat ezek szerint törekszünk bebizonyitani. A hölgyeket rendkivüli igazságszeretet s méltányosság jellemzi, mit, egyéb bizonyitványokat mellőzve, az is világosan tanusit, hogy imádóikat rendesen nem igen szokták kétségbeesés martalékául hagyni, a mi igen szép, mert irva van: kopogtassatok és megnyittatik, kérjetek és megadatik, s bár a nyilvános életben is követnék e szép példát az illetők! A méltányosság és igazság e dicséretes szeretete tehát arra ösztönzi a hölgyeket, hogy a bűnösökkel lehető legnagyobb büntetést érezzessenek. És ez a nagy titok kulcsa! Ők ugyan is ezen érzelmöknél fogva minden nyilvános törvénykezésnél vagy kivégeztetésnél nagy számban jelennek meg, midőn azután illy gondolatokra kénytelen a férfibűnös fakadni:

‚Hah, milly boldogtalan vagyok! Bár megmaradtam volna a becsület utján! Ime, mennyi gyönyörü, mennyi bájteljes hölgy! Szép szemeik egyetlen pillantása is mennyire boldogitna! Oh! de nekem erről le kell már mondanom, s csak ez teszi kinossá halálomat!“

A férfinézők pedig töredelmes szivvel sohajtnak:

„Mennyi igéző hölgy van itt! Milly mennyei boldogságot varázsolhat ránk ezeknek üdvezitő szerelme! Szegény bűnös, neked e kimondhatlan kéjről örökre le kell mondanod; de szentül fogadjuk, hogy példádon okulunk, a becsület ösvényéről soha nem térünk el, s az erényt mindig tisztelni fogjuk, hogy a szépek kegymosolya elől ne kelljen elzáratnunk!“

Igen, kérdi talán a nyájas olvasó, de hátha a bűnös nember?

Oh ez szinte keservesen bűnhödik, mert az irigység ostora vajmi fájdalmas csapásokat okoz neki, midőn meggondolja, hogy a jelenlevő szépek mennyi hódolatot fognak még elfogadni, mikor neki le kell mondania.

Miután alázatos tisztelettel hinni bátorkodunk, vagy, mellőzve e gyülési politikai kifejezést: — miután erősen hiszszük, hogy eddigi soraink nemcsak a férfiakat, hanem még különösen a hölgyeket is tökéletesen kimenték azon irányukra nézve, melly szerint borzasztó törvényszéki jelenetekhez és kivégeztetésekhez magokat vonzatva érzik, ugyan mért ne követhetnők mi is az angolok s franeziák példáját, kik az illy irtózatos jeleneteket hiven le szokták irni, s azok számára rendesen száz meg százezer olvasót találnak? Hiszen ugy is elvitázhatlan divattá vált már nálunk az utánzás, mért ne tehetnők tehát mi is azt bátran, mitől hazánk legjobbjai sem borzadnak vissza?!

Hogy nálunk minden kisebb arányban történik, mint a nevezett két országban, az nagyon természetes, mert mi még csak most kezdünk mozogni, s azért előre is bocsánatot kérünk, ha törvényszéki jelenetünk, borzasztóság tekintetében, a méltányos várakozásoknak nem felelne meg, ámbár mi ugyan minden erőnket megfeszitjük, hogy valóságos czinkotai itczével mérjük az iszonyu, szörnyü, irtózatos és borzasztó tények részleteit, miknek leirásához remegő kézzel fogunk.

A nap vérszinben uszva siete pályáját befejezni, mintha érezné, hogy rémséges jelenetnek kellene tanujává lennie, ha gyorsan ágyába nem takarodik. A hajóhid egyik végén az érdemes vámszedők ökle viszket, mi szinte azt tanusitja, hogy rövid idő mulva valami iszonyu fog véghez menni, s szokottnál több naplopó kezd föl s le lézengni, hatalmas ösztönénél fogva érezve, hogy tolongás és ennek következtében aratás lesz még ma számukra ezen kedvencz állomásukon.

És a kérlelhetlen sors ugy akará, hogy áldz reményökben ne csalatkozzanak.

A hidról egy sápadt férfi közelíte fehér öltözetben, mellynek mosatlan állapota kétségbehozhatlan jeleit vagy is nyomait hagyá észrevenni a lisztnek, miből Lavater tanitványai azonnal észreveheték, hogy a közelitő férfi alkalmasint péklegény, melly vélemény mellett a kezeiben levő mintegy két itczés zöld csupor is hangosan szólott, melly sörélesztővel volt megtöltve.

A hid végén ellenben egy piros arczu férfi állott posztó nadrágban, melly egyébiránt bőrbül is készülhetett, mert szine olly kétes vala, hogy tulajdonképi anyagát nem igen lehete biztosan megkülönböztetni.

A sápadt férfi igen kedélyesen fütyörészett, a piros arczu ellenben rendkivül vérszomjas pillantásokat lövelt elébe. Ezen utóbbiról még azon sajátszerü körülményt kell megjegyzenünk, hogy becses személye körében három lépésnyire sörnek árpás zamatu illatát terjeszté, melly közé egy kis komlószag is vegyült.

A leáldozni sietö napot fekete felhő boritá néhány pillanatra, s a sápadt férfi a hidról a kövezetre lépett, még pedig, fájdalom! bal lábával.

Ekkor a piros arczu nagyot lépett, öblös markával a sápadt karját óriási erővel ragadá meg, és siri tompa hangon illyeténképen szóla :

‚Mi van ezen csuporban?‘

A sápadt arczu, fájdalom! nem változhatott még sápadtabbá, s azért lelkének rendkivüli fölháborodását csak sipkája mélyebbre rántásával fejezheté ki, mi által szintelen arczának bizonyos nem kihivó ugyan, de mégis vakmerő és elszánt kifejezést kölcsönze; azután pedig, gúny jéghideg hangján, csak e pár szóra fakadt :

„Mi gondod rá?“

Rövid, de nagy jelentőségü megjegyzés, mellyet a marczona tekintet még hatályosabbá tőn. Közönséges embert ez alkalmasint megrezzentett volna, de a piros arczu még csak erre kapott igazán vérszemet, s leirhatlan kevélységgel szóla :

‚Nem ismersz?‘

„Ki ne ismerné a ficzkón hizott sörfőzőlegényt!“

‚Igazán? Bizony a savanyu kovásztól nem igen hizik meg a péklegény.‘

„Kotródjál láb alól.“

‚Add ide a csuprot.‘

„Fejedhez vágom, ha nem tágitasz.“

‚Engem a sörfőző állitott ide, add ide a sörélesztőt; jól tudod, hogy nem szabad azt egyik városból a másikba hurczolni.‘

„Mért nem csináltok jobbat, mi ott vásarlunk, hol jobbat és olcsóbbat kapunk.“

‚Hát nekünk mért kell savanyu keletlen zsemlyéitekkel beérnünk, s mért nem szabad jobbat hoznunk?‘

„Az más, a mi czéhünk régibb a tieteknél.“

‚Azért kopott úgy el, mint fakó pofád.‘

„Szemtelen betyár.“

‚Az vagy magad, uraddal együtt.‘

„Az én uram polgár.“

‚Az enyém is az.‘

„De millyen!“

Most a szóváltás olly villámgyorsasággal kezde folyni, hogy csak remek gyorsiró jegyezhette volna föl a rendkivül érdekes kifejezéseket, mellyek olly választékos és körmönfont jellemüek valának, hogy akár irodalmi polemiában is használhatók lehettek volna. E közben a kezek, nagyobb súlyt akarván adni a szónak, iszonyuan szeldelék a türelmes levegőt, s e műtét olly félelmes közelségbe hozá azokat az illető orrokkal, hogy csakhamar ollyasmi vette kezdetét, mit az alkotmányos életben joggyakorlatnak, mindennapiasan pedig böcsületes verekedésnek szoktak nevezni. Illy kedvező alkalmat még egy tisztes vámszedő sem hagyott használatlanul elsiklani, igen természetes tehát, hogy e lelkes hősök egyike magosra emelé ökleit, s csöndet akart a sápadt Romeo és piros vetélytársa közt kieszközleni. De ugyan ki tehet a sors kajánságáról? Ezen elhatárzó pillanatban a sörélesztős csupor a derék vámos fejéhez röpült, s tartalma nemcsak szemeit, hanem száját is betapasztá, s a vámos még csak nem is szitkozódhatott, melly esemény a hidak évkönyveiben mindeddig hallatlan volt. Igen, a vámos elnémult s a természet nagyot sohajtott e megfoghatlan csoda fölött.

A zaj tömérdek embert csődite össze, és sokan komolyan tanakodtak, hogy nem kellene-e a harangokat félre veretni, és az utczákon átalános riadót doboltatni, mielőtt végromlással fenyegetné a két várost az iszonyu forradalom. Épen e pillanatban ágyulövés dördült, s ezt csakhamar még kettő követé, mire egy pár igen kövér polgár testének azon részére hanyatlott, mellyet illedelem sértése nélkül nem lehet megnevezni, ámbár a legilledelmesb ember is rendesen csak azon szokott ülni; ezek ugyanis azt hivék, hogy a vészes lázongást kemény töltéssel akarják szétlövetni, — pedig csak a gőzös érkezése okozá alaptalan félelmöket.

Most két tekintélyes polgár lépett ki a közel kávéházból, hol eddig kedélyesen faerbliztek, s mellynek lépcsőiről az egész csatatért tökéletesen áttekintheték. Hogy mind a kettő tekintélyes volt, azt azért merjük minden tétovázás nélkül állitani, mivel mind a kettő rendkivül kövér vala, s mivel rendesen leginkább csak henye emberek hiznak meg rendkivül, henyélni pedig csak vagyonosaknak lehet, s a vagyonosok mindig egyszersmind tekintélyeseknek tartják magokat, tehát fönebbi állitásunk, úgy hiszszük, tökéletesen be van bizonyitva.

A két tekintélyes polgár vészt hirdető tekintetet vete egymásra, s az egyik ezt kiáltá :

‚Max!‘

A másik még hatályosabban :

„Jokl!“

Itt meg kell jegyzenünk, hogy a péklegények nagyobb része Max, a sörfőzők legnagyobb része Jakab vagy Jokl nevet visel, miből biztosan vonhatjuk azon következtetést, hogy a két tekintélyes polgár egyike pékmester, a másik pedig sörházbérlő.

Az idézett kettős megszólitásra a sápadt és piros férfi azonnal utat tört magának a két szólitóhoz, és heves tagjárta-

tás közt adá elő a verekedés okát, melly a két polgárt rendkivüli haragra lobbantá, s illy párbeszédre fakasztá:

‚Komám uram, ez embertelenség, hogy sörélesztőmet el akarta koboztatni.‘

„Ohó, nagyobb embertelenség az, hogy komám uram engem kiváltságom gyakorlatában károsítni akart. Mért nem vesz nálam sörélesztőt?“

‚Mert rosz és drága.‘

„Ezt nem mondhatja böcsületes ember.“

‚Épen komám uram tudja, hogy mi a böcsület!‘

„Komám urám szemtelen.“

‚Komám uram goromba.‘

„Ah, épen jókor, itt a czéhbiztos ur! Kérem alázatosan, méltóztassék komámat a büntetés megfizetésére szoritani.“

‚De kérem, méltóztassék őt kényszeriteni, hogy sörélesztőmet fizesse meg, a csupor árával együtt.“

„Elhiszem, hogy ráférne komámra az a néhány garas, mert már bukás felé közelit.“

‚Micsoda? Biztos ur, kérem, fogadja el ezen tiz pengő forintot, valamelly jótékony czélra.‘

„Ha ha ha, ugyan megerőtette magát a tönkrejutott pék, ki néhány garas miatt kiváltságomat csonkitja! Itt van ugyanazon czélra tizenöt forint.“

‚Itt van még tiz forint, nyomorult árparontó!‘

„Itt van még tizenöt, haszontalan tésztanyirbáló.“

„„De, uraim, — szóla most a biztos, — gondolják meg.“‘

‚Én elégtételt kivánok.‘

„Én is.“

‚A sörfőző megsértett.‘

„A pék sértett meg engem.“

‚Nem igaz.‘

„Hazugság.“

„„Uraim, önök mindketten gorombáskodtak egymással, legjobb lesz tehát, ha a kapott és osztott gorombaságokat egy rakásra teszik, és azután böcsületesen megosztoznak rajta. Az ötven forintot jó czélokra fogom elosztani, s minden egyéb büntetés alól föl lesznek önök mentve, mert példás jótékonyságuk kiméletet érdemel.“‘

E szók után a biróul választott biztos az iszonyu törvényszéki jelenetnek véget vétett, s a sokaság közt eltűnt, melly nevetve oszlott el.

Max és Jokl a közel csapszékbe vonultak, dühöket néhány messzelykével barátságosan lecsöndesitni, s a vámos néhány hirdetményt tépett le a falról, mikkel szép csöndesen letörlé magáról a sörélesztő zamatos maradványait, s mérgében még az uj kabátos férfiakat is fizetésre nógatá.

Hát a két koma?

Ezek néhány pillanatig merően néztek egymásra, azután kabátjokat begombolák és — ökölre keltek? Nem. Vagy panaszra mentek? Nem. Talán épen párviadalra? Oh, nem. Visszatértek a kávéházba és — ismét faerbliztek.

Még is boldogok vagyunk, hogy tekintélyes embereink fölháborodott kedélye is illy hamar lecsöndesül.

Nagy Ignácz.

A társak.

Vidám baráti körben
Dal és pohár között,
Zajos tanácskozás folyt
Sok érdekes fölött:

Volt, a ki lelkesülten
A népért szót emelt,
Magasztos érzetekre
Buzditva a kebelt.

És volt, ki e hazának
Dicső jövőt igért
Istentül, dij fejében
Véres borúért.

És volt, ki a királynak
Hüséget esküvék,
Az ég és föld felette
Bár összeomlanék.

És volt, ki hő kebelből
Zengette el dalát,
Magasztos ihletéssel
Éltetve a hazát.

S követve szent örömmel
E lelkes felhivást,
Mind együtt trón- s hazáért
Iványak áldomást.

Csak egy bus társ kezében
Üritlen a pohár;
S a bor közé szemébül
Patakzik a könyár.

És szóla: „felhivástok
Ollyant nem illetett,
Ki hontalan bolyongva
Tűr kínos életet;

Kinek reménye sincsen
Birhatni még hazát,
Köszöntni a szabadság
Pirosló hajnalát.“

S kiöntve poharából
Tokaj gyöngy-csepjeit,
Ivá meg áldomásul
Keserve könyeit.

Sujánszky Antal.

Az ó és új világ.

— Sue legujabb „Örök zsidó“ czimü regényének bevezetése. —

Az éjszaki földsark oczeánja örökös jégövvel környezi Szibéria s Éjszakamerika puszta partjait, a két világrész legszélső határit, mellyeket a keskeny Behring-szorulat választ egymástól.

September vége felé volt.

A nap- és éjegyenlőség ismét előhozá az éjszaki sötétségeket s zivatarokat, — az éj nem sokára megint ama rövid, szomorú poláris nap helyébe lépni készült.

A sötét, violakék eget gyöngén világitá meg a meleg nélküli nap, mellynek a látkör fölött alig álló táblája elhaloványult a hó vakitó fényétől, melly, a meddig a szem csak látott, a pusztaságok megmérhetetlenét födé.

Éjszak felől e sivatag fekete, óriási sziklákból alló öbölben végződék; titáni magasságuk lábaihoz volt bilincselve e megdermedt oczeán, mellyen, mint mozdulatlan hullámok, százados jegű, nagy hegylánczok emelkednek, kékes ormaikkal a távolban havas ködbe tűnve.

Kelet felől, a keleti fok kettős orma között, sötétzöld vonal látszék, melly fölött lassan roppant, fejér jégdarabok lebegtek.....

Ez a „Behring utja“-i tengerszorulat.

Végre, a tengerszoroson túl, s ezen fölülemelkedve, a Wales-herczeg-foknak, Éjszakamérika legszélső pontjának gránittömegei merednek a légbe.

E szomorú tájak már nem tartoznak a lakható világhoz; borzasztó fagyoktól megrepedeznek a kövek, meghasadnak a fák és a föld, jégpillangókat szórva.

Semmi emberi lény nem látszik képesnek, a jég, viharok, éhség és halál e birodalmának pusztaságával daczolni....

Azonban.... mi különös, lábnyomokat lehete látni a máshol mindenütt illetetlen hó fölött, melly a Behring utja által elválasztott két szárazföld széleit födé.

Az amérikai oldalon a könnyü, kis lábak nyomdokai valami női lény arra menését gyanittaták.

Lépteit a tengerszoroson túli sziklák felé irányzá, honnan Szibéria havas térei láthatók.

A szibériai oldalon a sokkal nagyobb, mélyebb lábnyom férfinak ottjártát gyanittatá.

Ez is a tengerszoros felé haladott.

Azt lehete gondolni, miszerint e férfi és nő, olly különböző oldalokról a földgömb legszéléhez érkezve, remélék, hogy egymást a két világrészt elválasztó tengerkaron át megláthatják!

És, mi még különösebb! e férfi s e nő borzasztó zivatar közben haladott e sivatagokon keresztül.

Néhány, százados fekete fát, mellyek nem rég temetői keresztekként álltak e pusztaságban, a vihar kiszakasztott, összezuzott és elragadott.

Ez őrjöngő orkánnal, melly nagy fákat tépett ki, jéghegyeket rendített meg, a mennydörgés robajával sujtva tömegeket tömegekhez..... ez őrjöngő orkánnal daczolt a két vándor.

Daczoltak vele, a nélkül, hogy a változatlan iránytól, mellyet követtek, csak egy pillanatra is eltértek volna.... látni lehete egyenes, szilárd menésök nyomdokáról.

Vajon kikéi e hatalmas léptek, mellyek a természet harczai s rombolásainak közepette mindig biztosan, mindig nyugottan, mindig halkan haladtak?

Véletlen, szándék vagy sors..... a férfinak vaspatkójú talpában hét kinyomuló szögkeresztet képeze:

0
0 0 0
0
0
0

Ennek nyomát egész utjában mindenütt hagyá.

Ha az ember a kemény, fényes havon e mély benyomásokat látá, márványpadolatnak képzelheté azt, mellybe ércz-láb véste nyomait.

De e halvány napot nem sokára szürkület nélküli éj követé.....

Irtózatos éj.

A hó káprázfató viszfényénél a róna végetlen fejér leplét kiterjeszté, terhes s olly sötétkék boltozat alatt, hogy ez csaknem feketének látszék; a halovány csillagok bágyadt ezüst-csillámként tüntek el e sötét kúp mélyében.

A csend innepélyes volt!.... de ime, a Behring utja felől gyönge fény tünt föl a látkörön.

Eleinte kellemes, kéklő világ volt az, ollyan, mint melly a hold fölkeltét előzi meg.... aztán növekedett, s ragyogni és könnyen pirosodni kezde.

Az ég minden egyéb pontján mindinkább sötétedett; már alig lehete a rónának még imént látható fehér sikját a mennyezet fekete boltjától megkülönböztetni.

Ekkor e sötétség közepett zavart, különös zúgás hallatszék. Azt lehete hinni, hogy az suhogó, nehézkes röpülése a nagy éji madaraknak, mellyek a földet érinték, s rája telepedtek.

De egy hang sem hallatszott.

E néma borzalom ama hatalmas természeti jelenések

egyikét sejteté, melly minden élő lényt a legdühösebbet úgy, mint a legszelidebbet, rémülettel tölt el..... Az éjszaki fény, az olly pompás s olly gyakori látvány a földsarki tartományokban, ragyogott föl rögtön.

A látkörön fényben tündöklő félgolyó jelent meg, mellynek tüzes világa a zenith sötétségével szivárfány-fényben olvadt össze. E vakitó tűzhely középpontjából roppant láng-oszlopok szikráztak elő, mellyek megmérhetetlen magosságokra emelkedve eget, földet, tengert megvilágitának..... Ekkor, tűzvészként, égő fény terült a sivatag havára, a földsarki oczeán jéghegyeinek kéklő ormait biborszinre, s a két szárazföld magas fekete szikláit sötétvörösre festve.

Miután e pompás sugárzást elérte, lassanként halványodni kezde az éjszaki fény, s lángoló ragyogása világos ködd é aludt el.

E pillanatban különös, ezen tájon gyakori tükörhatás következtében a noha Szibériától széles tengerkar által elválasztott amérikai öböl olly közel látszék, hogy az ember kisértetbe jött hinni, miszerint a világ egyik részétől a másikig hidat lehetne ütni.

Ekkor az átlátszó, égszinű, mindkét földön elterjedő gőznek közepette két emberi alak jelent meg.

A szibériai fokon egy térdelő férfi végtelen kétségbeesésnek kifejezésével terjeszté karjait Amérika felé.

Az amérikai fokon egy ifju, szép nő felelt e férfi kétségbeesett mozdulatára, az eget mutatva neki.....

Igy tűnt elő néhány perczig, halványan és bánatosan, e két nagy alak az éjszaki fény utósó csillámánál.

De miután a köd lassanként sürűdni kezde, mindkettejök eltünt a sötétben.

Honnan jött e két lény, melly az éjszaki sark jéghegyei között, a világrészek legvégén ekkép találkozék?

Ki volt e két teremtmény, kik a csalóka légjáték által egy perczre közel hozattak egymáshoz, kik azonban az örökléten keresztül egymástól elválasztva lenni látszának?

Filsdepierre.

A boldog pestiek.

Hiába is dicsériték
A szép természetet!
Az tart legföljebb veletek,
Ki rosz gombát evett.
Szegény, szegény falusiak
S kisvárosbéliek!
Mi élünk csak valódilag,
Mi boldog pestiek!

Lakásunk fényes palota;
Mindent találni benn,
Mit a mesterség adhata,
Hogy légyen kényelem.
Selyem, rugalmas pamlagunk
Lágy hintaként remeg —
Egész török basák vagyunk
Mi boldog pestiek!

És mindennap véghez viszünk
Nagy epikúri tort,
Hol étket és italt nekünk
Sok czifra szolga hord;
Mig a zenének hangjai
Vigan fölzengenek,
Lelkünk elandalítani. —
Mi boldog pestiek!

Hát a színház, a tánczterem
És több efféle hely?
Kapunk alatt hintó terem,
S mint a villám visz el.
Igy múlik éjünk és napunk,
Nincs hija semminek —
Mig végre csődöt nem kapunk
Mi boldog pestiek!

Petőfi.

Az úri tehén.

— Falusi életkép. —

„No ne beszélj, Sára, kár a szót vesztegetni; — mondom, meglesz, s ha én mondom: meglesz, annyi, mintha

már meg is volna.' — Mondá János gazda, egy alföldi falunak nyolczadrész telkes gazdája, ki a házatlan zsellérektől csak annyiban különbözék, hogy több napszámmal tartozék az uraságnak, mit közbirtokosságban lakván, már másfél évre előre ledolgozott; s miután a füst, mellyet végső szavánál kurta sárga pipaszárából tizenkettedrét lángony módjára kifujt, annyira eloszlék, hogy Sára asszonynak, kitől őt a násznagy állitása szerint csak ásó, kapa választhatá el, mig maga ezen hasznos szerszámoknak csak nyelét érté, arczvonásait láthatá, észrevéve, miképen törvényes hites társa feledkezve a bibliai törvényről, a kételkedésnek igen is világos jeleit mutatja maholnap félszázados arczvonásain, szükségesnek vélte súlyos támokokkal erősiteni állitását, azért is még hatalmasabb füstöt terjeszte maga körül, s bajusza mindkét szárnyát végig huzva markán, igy folytatá beszédét:

‚Asszony, csak hiszed beszédemet; vagy mikor nem tartottam meg szavamat? Nem igértem-e neked mult sz. Mihál-vásárra uj ködmönyt, és vettem magamnak ollyan pár csizmát, hogy nótárus uramé sem különb.'

„Hát aztán, ez a szótartás? mi hasznom volt nekem a kend csizmájából?" Felelé elmagyarázhatlan bosszusággal Sára asszony.

‚Mondom, ne haragits asszony, hát a mit én magamnak veszek, nem a házhoz tartozik-e, s a mi házhoz tartozik, nem ugy veszed-e annak hasznát, mint én?'

„Szép beszéd, mintha a pap mondta volna; de szeretném ha megmagyarázná valaki, mi hasznom nekem a kend csizmájából." Viszonzá egészen hitetlen arczczal Sára asszony.

‚Ne haragits, asszony, mondtam már. Hát van-e nekem hasznom a csizmából?' Kérdé folyvást füstölve János gazda.

„Hogyne volna." Felelé a kérdés együgyüségén bámulva Sára.

‚No hát, ha nekem hasznom van, neked is használ, mert az én hasznom az egész házba hoz hasznot.' Viszonzá István gazda, ismét végig huzva markán bajusza két szárnyát.

„Jól van hát, nem beszélek tovább; de mondja meg kend, hogy jött tehénről a csizmára?"

‚Ne haragits, asszony. — Kezdé ismét a gazda, ki felesége ellen, ugy látszik, legörömestebb használá e szavakat, alkalmasint kifogyván más okokból, ezekkel akarva őt elrémiteni. — Hát nem lehet-e a tehénből, azaz a tehén bőréből könnyen csizma?'

„Verje meg a Jehova az ollyan tehenet, a mék csak csizmára való, ollyant ne vegyen kend, mert azzal isten ugyse nem bajlódom, kár volna a szénáért." Válaszolá minden, fásult arczától kitelhető megvetéssel Sára.

‚Ne félj, nem vettem én még roszat, hát nézd, nem jó csizma-e ez? — Mondá, lábait szinte az asztalra emelve, János.

„Bizon derék az, aztán meg olcsó is, mert a jó isten talpalja." Válaszolá hahotázva Sára.

‚Mit röhögsz, anyjok, minek is mutatnám én neked csizmámat, ha mondom jó, hinned kell, aztán már láttad is eleget." — Haragvék inkább, mint mentegetőzött a gazda, ki tévedését elismerni, férfiui méltósága elleni dolognak tartá; de látván, hogy folyvást hahotázó felesége ujra észrevételre iparkodik nyitni ajkait, olly tárgygyal előzé meg felszólását, mellynek kivánt hatásáról bizonyos vala. — „Egy szó, mint száz, a tehén egy hét mulva meglesz, mert ha a faluban minden gazdasszonynak van tehene, miért ne lenne nekem is?" Ezen beszédnek első részéből minden logica szerint az következnék ugyan, hogy a vásárlandó tehén Sára asszony tulajdona legyen, de mint már észrevehettük, a házasság dolgában János gazda saját logicával birt, s bár felhozá az asszony javára szóló előzményt, abból mindig magára következtete kedvezőt. Sára azonban sokkal jobban megörült a beszéd elején szabott rövid határidőnek, semhogy a többit csak értette volna is, s igy azt minden észrevétel nélkül hagyván, csak a következőt kérdezé:

„De honnan szerez kend olly rövid idő alatt? mert lopott marhát nem tanácsos csordára járatni."

‚Ne gondolj vele — viszonzá ura, a lopás gyanuján fel sem akadva — van a szűr ujjában, s négy nap mulva Kasardon vásár, s más nap ólban a tehén, még pedig tehén a talpán, valóságos *úri tehenet* veszek!" — Sára annyira megörült az ujlag erősitett igéreten, hogy örömében eszébe sem juta, miképen kedves élete párja nem is bir szűrrel, s következőleg ennek ujjába nem rejtheti kincseit, vagy talán, és okosan, csak közmondási értelemben vevé az állitást, s minden előállitható nyájassággal felele:

„No édes Jánosom, aztán senki se mondja, hogy kend nem a legderekabb ember a faluban, mert velem gyűl meg a baja."

Az előbbi párbeszéd utáni hatodik napon hosszabbodni kezdének a falu árnyai, a torony árnyéka már szinte a legelőbe nyult. Sára asszony aggodalom-teljes arczczal állott kapujában, várva a vásárról haza térendő férjét; leány korában alig számitá olly dobogó szivvel szeretője — nem tudjuk János gazda-e vagy más — érkezéseig a perczeket, mint most a férje hazatérteig elfolyókat. Csalatkoznék azonban, ki hinné, hogy ezen sovárgó várakozás férje iránti szeretetből származott, mert mint olvasóink könnyen kitalálhatják, egészen az igért jámbor házi állatot illeté, mellyet mindeddig annyi fájdalommal nélkülöze gazdaságában, hol azonban a nélkülözött tárgyak lajstroma jóval hoszabb volna a birtakénál.

Szinte leirhatlan a jó asszonynak örök mozgásaiból kitörő nyugtalansága, első számitása szerint férjének már régen itthon kelle lennie, s a vásárosok már tértek is haza felé, de János gazda folyvást késék felesége nagy bújára. Az asszony, elmaradása lehető okát ujra fontolóra vevé, s hosszas fejtörés után csakugyan hibásnak találá előbbi számitását, mert abba betudta ugyan a mezővárosi csapszéket, de a három utban fekvő csárdát kifeledé. Ezeknek tehát mindenikére egyegy öreg félórát számitva, kiokoskodá, hogy férje még haza nem jöhetett, mi is lelkének annyi vigasztalást nyujta, hogy örömében férjére a sok haszontalan ivás miatt sem birt haragudni. Sára türelmes várakozását a sors csakugyan is szépen megjutalmazá, mert

még elég világos vala egy tehén megvizsgálására, s János gazda az emlitett állatot hajtva az utcza végén feltünt, mint hajdanában Kánaán földe az epedő zsidók szemei előtt.

Azonban Sára a tehenet bár csak távolról is meglátván, igen apadni érzé előbbi örömét, mert a különben is lassan baktató állat, a malom előtt megállván, olly keserves-szomoruan bőge, mintha alamizsnát kért volna, és János gazdának legszivesebb biztatásai sem valának képesek őt álló helyéből kimozditani, mire gazdája görcsös vadkörte botjával néhányat rajta végig vonván, a szegény pára olly szomoruságos arczczal indula meg ismét, hogy kidült junói szemeiből szinte könnyek potyogtak, sőt az eléjök léptető és szokatlanul lágyult szivü Sára is ollyasmit éreze saját szemeiben, mik talán első rendeltetésökben az örömnek szánt könnyek valának, de mire napvilágra értek, gyászt és szánakozást kelle kifejezniök:

‚Mit mivel kend az istenért? — kiálta fel Sára — hiszen ez a rosz tehén még a zsidónak sem kell; bordái szinte bőrénél is kijebb állanak, tölgyének pedig alig van meg a helye.‘

„Hallgatsz, telhetetlen zsák!“ — Ordita a nem várt kifogástól felbőszült János gazda. — Azon bordán sem volt több hús, mellyből isten anyádat teremtette!“

‚Pénzt adni ki illyen hitványságért; jaj hogy a Jehova verje meg, be megcsalták kendet.‘

„Asszony, talán felpályinkáztad magadat, vagy a szemed káprázik. Ezt az isten szép állatát hitványságnak nevezni. Az uraság majorosától vettem, isvájczi, úri tehén, nem látod, millyen szép veres-tarka.“

‚A tarkasága csak megvolna, de hisz a lába nem birja.‘

„Azt csak a fáradtság teszi, majd felszedi magát a jó legelőn.“

‚Hiszen már enni sem bir a szegény pára.‘ Folytatá a marha ócsárlását Sára asszony. János azonban már a szomszédokat is gyülni látván, néhány helyesen alkalmazott ütleggel akará házába hajtani a tehenet, mire ez ijedtében indulásra erőtetve magát, a sárba rogyott. Sárának haragja mellett is kaczagnia kelle, s a szomszédok ezen mulatságos műtételben hatalmas kisérő kart képeztek utána.

„Kaczagjatok, mig hurokba szorul gégétek, azért még sincs a faluban illyen tehén; csak felszedje magát. Szegény párát a nagy hajtás kidüleszté. Hja hiába, uri tehén!“ — dörmöge János gazda félig szomszédaihoz, félig a tehénhez intézve szavait. — „Szegény riska, kelj fel, jó állatom, mindjárt ólban leszünk, megitatlak, megétetlek, csak kelj fel, szegény pára.“ S előbbi botozását jóvá tenni akarva, minden kitelhető részvéttel simogatá a nyomorult állatot, mellyen azonban olly kevéssé fogott a mostani szelid, mint az előbbi durva bánásmód, s csak a nevető szomszédok segedelmével sikerült azt felemelni, mire folytonos támogatások- és taszitásokkal végre János gazda ólába ért, hol azonban az elébe tett szénát is megvetve, ismét leterité magát, csak hatalmas pihegése által adván életjelt.

Sára asszony s a szomszédok mindenmódon iparkodának megmutatni János gazda rosz vásárlását, de teli borral és isvájczi vagy is uri tehene jó tulajdonságaival csak

nevete, s az állat bágyadtságát fáradtságnak tulajdonitva, folyvást állitá, miképen az legderekabb tehén lesz a faluban, csak egy nap izlelje a kövér legelőt. Szomszédai megunva a vitát, magokra hagyák őket, Sára asszonynak folytatott ócsárlásait pedig a csárdai mulatozás által szokatlanul felhevült férje, néhány hatalmas fenyegetéssel legalább mára csak hamar lecsillapitá.

Másnap kora hajnalban a csordára hajtá vagy inkább segité János gazda az éjjeli pihenés által némileg megerősült tehenét; maga mezei dolga után látott, és csak alkonyat tájban tért haza, hol Sára, ki egész nap egyedül sopánkodék tehenök gyarlósága felett, ezen, könnyen kitalálható szavakkal fogadá:

‚No szen megjárta kend, annyi pénzt hányni ki egy ollyan rosz tehenért, meglássa három nap sem él.‘

„Ne beszélj, asszony, ha én mondom, egy hét mulva még a pap gazdasszonya is irigyelve néz uri tehenünkre?“

‚Igen, a czigány a bőrére.‘

„Értesz ís te ahhoz. Hányszor mondjam még, hogy isvájczi tehén, uri tehén a szegény pára, nem győzte a fáradtságot s elbágyadt, majd felszedi magát.“

‚Felszedi biz a holló, hiszen már szarvát sem birja, pedig elég kicsi.‘

„S én mégis azt mondom, hogy a vármegyében sincs jobb tehén.“ S ezen legbensőbb meggyőződésből származott szavai után, talán további feleselést elkerülni a kapufélhez dült János gazda, s kéményénél hatalmasabban füstölt az utczára. Most tova bőgés a csorda hazatértét jelenté, János egyszerre kivevé szájából a pipát s darab ideig merőn nézve ki, a házajtóban álló feleségéhez fordulva aggodalmas hangon szólalt fel:

‚De már én is félek, hogy baja lesz uri tehenünknek, mert a csordás bőrét hozza haza.‘

G a a l.

Fülbevalók szépeink számára.

— A szerelem titkos kézirat, melly csak a házasság által jut kiadás alá.

— A házasság olly történeti dráma a világ szinpadán, mellyben a szerelemnek többnyire csak mellék szerep jut.

— A szerelem hasonló a kedves álomhoz, a házasság kellemetlen felébredés, melly legszebb képzetinket semmivé teszi.

— A ki kedvese szerelmét elveszti, az szerencsétlen. — A ki nejét veszti el, az vagy soha sem volt szeretve, — vagy semmit sem veszt.

— Csak azon szerelmet lehet igazinak nevezni, melly az erénnyel és tisztalelküséggel olly szoros összeköttetésbe van, mint az illat a rózsával.

— Sokan azt állitják: hogy a házasság a szerelem halála, pedig tapasztalásból tudjuk, hogy a nők férjeik mellett szeretnek legtöbbet.

— Tiltott könyveket és nőket mindig nagy áron kell megvásárolnunk.

Sz—a.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Titkos hirnek is beillenék az, mivel most e rovatot megkezdjük, mert az egész még nagy titok a közönség előtt, különben már ujságiróink rég kikürtölték volna. — Nem régiben ugyanis Dobozy Károly minden legkisebb zaj nélkül összeszedé már egy izben nem sükerült külföldi művállolata embereinek nagyobb részét, különösen a győri czigányokat, s legelőször is Brünnben lépeté föl őket, s most már tudja az ég, hol nem kalandoznak, hacsak később valamelly külföldi hirlapból nem tudjuk meg. Velök utazik egy könnyü és egy nehéz magyar tánczos, Fitos és Túry. Hihetőleg London, a fontos sterlingek hona felé veendik utjokat; Budapesten azért nem léptek föl, mert szégyelték a dolgot, hogy már egyszer elindultak s mégis honn maradtak. — Miért nem mutaták magukat Bécsben? — azt sem volna nehéz kitalálni.

— Egy idevaló polgár 22 éves kocsisa mult héten egy itcze pálinkát hajtván fel egy huzomban, erre néhány percz mulva hirtelen meghalálozott. — Hogy aljasulhat illy baromma istennek legremekebb teremtménye!

— Petrichevich Horváth Lázár ur inditványára több zenebarát egyesült Erkel Ferenczet, mint a Hunyady László czimü magyar opera szerzőjét, megtisztelni és jutalmazni. — És e czélból egy csinos karigazgató-pálczát — tactusverőt — ajándékoztak neki, mellyben 50 arany volt rejtve. Az egész ajándék 100 arany értékü; az átadási ünnepély a budai hegyek közt ment végbe egy barátságos ebéd alkalmával, hol a Ronconipár is jelen volt néhány ujságiró és műbarát társaságában. Erkel ur az ajándék átvételekor annyira el volt fogódva, hogy sok ideig szólni sem tuda könyei miatt; a műbarátok szemeiben is részvevő köny ragyogott. — Másnap az ebédet Erkel ur igen fényesen viszonzá.

— A Honderü igazgatója Párisban is adatni szándékozik Erkel Hunyadyját, hogy ezen jeles mü europai hirre emelkedjék. — Bizony magunk is szeretnők hallani, mint fog Hunyady László francziául énekelni! Ha ezt vitéz Hunyady János csak távolról is gyanitotta volna, — no de ne szólj nyelvem, nem fáj fejem; menjen a világ úgy, a mint megindult.

— A budai hajógyárban ismét két vontató hajó készül „Atilla“ és „Bátor“ névvel, mindkettő Pest és Lincz közt fog járni. — Tehát már Árpád, Zrinyi és Atilla emléke erősen gőzölög, a Hunyadyak emlékét is illő volna már vizre bocsátani.

— A gőzhajók hébe-hóba csak kapnak szép történeti emlékü nevet, de fővárosunk utczáit még mindig iszonyu elnevezések bélyegzik. Már ugyan micsoda ész, eszme, vagy jelentőség van abban, hogy egyik utcza váczi, aranykéz, szarka, — bálvány, zöldfa, — retek, feketeholló — s több efféléknek neveztetik, mig legszebb téreink is illy nevet kapnak: servitatér, szinháztér, szénapiacz, ujpiacz stb. Vajha azok, kiktől a dolog függ, lelkesülve a hazafiuság nemtőjétől, még az utczákat is jelentékenyen s nemzeti irányban neveznék el. Milly lélekemelő volna fel s alá járhatnunk például, az Árpád-utczán, Kálmánykirály-utczán, Nagy Lajos-utczán, Kont-utczán, a Hunyadyak-terén, Kinizsi-Zrinyi-utczán, vagy ha az ujabb korból véve, volna például Széchenyi-tér, Deák-tér, Kölcsey-, Vörösmarty-utcza stb. — Illy móddal lehetne jelesebb embereinket a nép figyelmébe ajánlani, s az idegenajkuakkal is megismertetni hazánk hőseit.

— Az országház tervének kidolgozására hirdetett csőd több olasz épitészt hoza városunkba; kik ugyanis szemügyre akarják venni az általuk kidolgozandó terv helyszinét. — Országház tehát lesz Pesten — és országgyülés?! —

— A budai arenában a Zsidóné előadása maradozott el sokáig, nemzeti szinházunkban pedig a Zsidó mult szombatra hirdetett előadása. — Ugy vagyunk mi ezekkel, mint zsidótársaink a Messiással.

— A Honderü azt javasolja, miszerint a nemzeti szinházba olasz operatársagot kellene hozni; — hogy nemzetiség és hazafiuság dolgában ki se muljon felül bennünket; mi az inditványozzuk: miként a nemzeti szinházban a magyarok helyett ezentul angol és franczia drámai szinészeket kell működtetni.

— Budapesten bizonyos csavargó két nyomtatott czédulát hordoz házról házra, az egyik Zrinyi Miklósnak 1843ban Szigeten tartott évszázados ünnepe emlékét, a másik valami criminális historiát tárgyaz. Ezen szemtelen tolakodó ember azon alkalmat használja leginkább, midőn a házi asszonyok férjeik távollétében egyedül, avagy csak nőcselédjeikkel levén honn, ijedségből is megadják az általa követelt 1 pengő forintot; különben czéduláit 5 krajczárért árulja. — Azonban ezen irodalmi futár mint halljuk, nem sokáig üzendi már ezen pénzcsikaró mesterséget — mert nyakon fogják csípni.

— Egressy Béni zenésztársasága nem sokára meg fog erősbödni, tagjainak száma 12-re szaporittatik, s lármásabb fuvóhangszereket is használandnak.

— Ugy hisszük, hogy közkivánatot fejezünk ki, midőn a nyilvánosság utján is arra figyelmeztetjük ezen fővárosunkban egyetlen egy magyar zenésztársagot, miként a magyar zeneművek előadásában nagyobb változatosságot használjanak, s több régi magyart és tiszántuli csárdást tanuljanak be. Reméljük, hogy ezen, közvéleményt és kivánatot kifejező figyelmeztetésünket, már csak a magok javáért sem vetendik meg, kivált miután szabatos, összevágó játékuk által más részről közmegelégedést vivtak ki.

— A magyar szépvilág is bizonyára örömmel veendi azon nagyszerü hirt, miszerint legfelsőbb helyről érkezett határzat következtében, a kath. főbb és kisebb iskolákban, néhány tudományt kivéve, a magyar nyelven leendő tanitás megparancsoltatik.

— Minap egy nőtlen ur Pest legszebb utczái egyikében szállást keresvén, három udvarra eső kis szoba megtetszett neki. Mi ezért az évi házbér? — kérdé a nőtelen ur; — „300 forint“ — felele a házi ur. ‚Váltóban?‘ — „Ah, dehogy, ezüstben!“ — ‚De uram már ez Londonban is sok volna illyen három kis lyukért.‘ — „Menjen hát az ur Londonba lakni.“ — Mire a szálláskereső elmésen jegyzé meg: ‚már addig csak nem megyek Londonba, mig az urat függni nem látom!‘ —

— A Budapesti Zongoratanitó — mellyről hirdetmény van csatolva mai számunkhoz — műértők állitása szerint mind elméleti, mind gyakorlati oldaláról megfelelvén a czélnak, s a zongorálásban alapos tanitást nyujtván, a közönség pártfogásába bátran ajánlható.

— A napokban a hullámok egy csónakot löktek a hidhoz s az három személylyel fölfordult. Közülök egy befult, s máig sem találták meg.

— Szigligeti Szökött katonája sajtó alatt van, ugy kell neki! mért sajtolt ki annyi könyűt a szépnem szemeiből.

— Az Anna napján, azaz pénteken tartandó estünnepély a Széchényiféle társaskertben, nemcsak felette fényesen lesz kiállitva, de egyszersmind nemzeti szinezettel is birand, s minthogy különben is sokkal jobb izléssel lesz elrendezve, mint a horváthkerti flóraünnep volt, remélni lehet, miként ezen nagy készületü esteli mulatság szép számmal fogja egybegyüjteni az élvezni szerető fővárosiakat.

Vajda Péter, jeles irótársunk, s a derék szarvasi professor, iskolai szünidejét itt a budai hegyek közt tölti, azaz, legkedvesebb mulató helyén, mint természet hű fiához illik, a zöld természetben. Sikról a hegyre, hegyről a sikra — ez az élet kiszabott utja.

— Mult vasárnap igen nagy komédia volt a budai hidfőnél. Bizonyos pesti polgár, jogának érzetében részegsége daczára sem akarván a hidon vámot fizetni, a vámszedők igen goromba bánásmódját volt kénytelen tapasztalni, noha ő kigyelme sem kimélé a czifrábbnál czifrább szavakat, sőt miután az őt lökdösőket „Pegyár“-nak nevezé, maga az őr — mind a mellett is, hogy ezt tennie nem volna szabad — a polgárt nagy dühösséggel agybafőbe veré, annyira, hogy orrán egyszerre vér bugygyana ki. — De még csak most jön a java. Egy becsületes uri ember közbenjáró akarván lenni, a megvérzett polgárt arra szólitá fel, hogy ügyét törvény elébe adná, de miután amaz neve után is tudakozódék, a polgár azt hivé, miként őt akarja bevádolni, s nevét, lakását a világért sem volt hajlandó megmondani, azt állitván hogy az ő neve: Niemand. Igaz, hogy polgár uram is büntetésre érdemes, részegsége és garázdálkodása miatt, de a vérengző őr még nagyobb büntetésen részesült volna, ha a polgár jóakaróját ellenség gyanánt nem tekintendé. — S minthogy ezen látvány igen sok bámész népet csődite össze, s nagy zavart csinált a hidfőnél, a dolog elmultával nem ok nélkül kiálta föl egyik vámszedő: ‚ezen tréfa nekünk került legtöbbe, mert legalább is 3—4 forint ára ember suttyant át a hidon minden fizetés nélkül!‘

— Most jöttek nyomára azon csalóknak, kik fővárosunkban, az értetlen köznép közt tanussal — réz apróságokkal — üzérkedtek, s azt arany helyett tukmálták reájok. Különösen egy szegény asszonyt 2 tantusért 10 pengő forintig huztak be. — Eddigelé még csak egy csaló került kézre nejével együtt. A főfőmester még nincs fogva.

— A mult félévben a betegek száma a Rókusz-korházban 2469tre ment, ezek közül kigyógyult 1721, gyógyuló félben van 147, gyógyíthatlan (őrült) kettő; meghalt 559, ezek közül harminczan már haldokolva hozattak be. — Pesten iszonyu nagy a halandóság — no de van körünkben egy két halhatatlan ember is, hallhatatlan még több.

— Miért van most nyári időben is gyakran olly nagy hideg? — Mert a muszka szél erősen fúj.

Titkos hirek.

— Az u—i utcza keleti részét kerülik a nők; — X kávéháza előtt elkölcsi észrevételeket hallani.

— N. kisasszonyok utazásuk alatt nagyon megfehéredtek; — Lionba a rispor nagyon olcsó.

— L. M—r. vegytanár — M—ét N— a Struczgyomorhoz hasonlitá; — a tudósok ötleteik gyakran hasonlók?!

— A —i utczát egy idő óta szorgalmasabban öntözik— X tanácsnok lakását megváltoztatá.

— A kis Pepi mindig divatosan öltözik; — ifjaink jól fizetnek a kezkenő-szegésért.

— B— ur az —i házmesterrel igen bizalmas lábon áll, — a második emeletben igen kedves grisette lakik.

— A könnyü testek felfelé tartanak; — Z ur nagyon magosan hordozza fejét.

— N— báróné papagálya náthát kapott; — szobaleánya pedig forró lázba fekszik; — az elsőnek két orvost hivatott a házhoz, az utóbbit a korházba küldötte.

— Sokan félnek hogy a gyapju ára leszál; — több divaturacs egy idő óta rövid hajat visel.

Sz—a.

Vidéki hirek.

Pozsony, jul. 14. A magyar középponti vaspályákra nézve igen érdekes körülmény, hogy Zimpel Károly amerikai főmérnököt a vállalkozó társaság a vasut épitése főkormányzójának már felfogadta, ki is tegnapelőtt Pestre a gőzhajón leutazott, ott mindkét irányban, t. i. Pozsony és Debreczen felé, az épitést haladék nélkül megkezdendő. Ő az, ki e pályavonaloknak itt akárki által is megtekinthetett, és csakugyan minden vizsgálónak figyelmét megérdemlette roppant terveit készité, s miután a vasutak épitésébeni jártasságát már tettleg és sikerrel be is bizonyitá, mi szinte a felvállalt középponti vasut épitése czélirányossága felől is kezeskedik: nem hiu a remény, mellyet az iránt táplál keblében minden hazafi, hogy csakugyan nekünk is lesz, még pedig nevezetes vasutunk, s mi el nem maradunk e tekin-

tetben is más nemzetektől. — És valóban azon kilátás, hogy a kereskedési hasznokat mellőzve, néhány év mulva a debreczeni lakos ugyanazon időben jutand a keleti tenger partjához, melly most kivántatik esős őszi vagy tavaszi időben Pestre juthatására, lehetetlen, hogy örömmel el ne árassza mindenek keblét. (H—k.)

Kőszeg, julius 10kén. T. szerkesztő ur! Fogadja ujdonságaimat olly szivvel, mint mi várva várjuk ön közkedvességet nyert, tartalomdús lapjait. Milly fájdalombúsan válunk meg e lapok előbbi kezelőjétől, ép olly örvendetesen lepe meg bennünket, hogy ön, szeretett barátja foglalja el az eltávozott helyét. E kis bevezetés után térjünk a dologra. — Posztógyáraink, két év óta nagy virágzásba indultak; most már készülnek mindennemü szövetek, s csaknem a külföldiekkel vetekednek*); reméljük, hogy ezután a gyapjuval együtt nem takarodik annyi sok pénz ki honunkból. Már is nagymértékben hordatnak több megyék egyesült raktáraiba, u. m. Tolna, Baranya és Zalába. A kőszegi szőlőhegyek büszkesége, minden gesztenyefák óriása, az országhirü, nyolcz öl kerületü roppant fa, — miután a dühös szél tetejét letörte — bizonyos boszu következtében kivágatott! — Szellemi élvekben gyakran részesülünk; van városunkban egy concert-egyesület, melly koronként hangversenyeivel mulattatja közönségünket. Nem kis élvet nyujt továbbá gr. Zichy lovas ezredes ur, jeles hangászkarával, melly hetenkint egyszer hangicsál mesterkéltlen sétatérünkön; egyszerü e hely, de a nagy természet ékiti, és sugár jegenyék közt Gyöngyös folyam szeldeli keresztül, hozzá csatlakozván egyszersmind a malmok andalitó zuhogása. Elel-rándulunk Körmendre, Batthyányi herczeg dicső, édeni kertébe, melly mindenkinek nyitva áll; a gyönyörü kies fekvésü tarcsai és sóskúti fürdőkre, hol a vidék csudaszépségén kivül tánczvigalmakban is részt vesz a gőg- és fesztelen gyülekezet. — Casinónk, mint gondolhatni, van, de benne szépirodalmi lapokra nehezen találhatsz, mert:

Hejh minálunk a magyar szó
Ritka, mint a fehér holló!!!

Azonban, mint örvendetest irhatom, hogy talán mi is kezdünk magyarosodni (??); mert a napokban egy német szinészcsapat felüté rongyos sátorát, és le kellett bontania, a nélkül, hogy igéjét valaki hallgatta volna. Most egy meglehetős szerkezetü magyar társaság működik körünkben. Nagyon csökkenti pártfogásukat — törvényszünet lévén — a királyi tábla szétoszlása; a többek közt nagy tetszéssel fogadtuk ön magyarositó Országgyülési szállását; valóban nagy szükségünk volt illy tartalmu műre! — Petrichevich Álmait is akarták adni, de hallgatók nem léte miatt, rájok folyvást éj borult. Tivadar.

Füred. Az idén nem igen sok vendég látogatja e kellemes fürdőt. — Azonban a többi közt itt mulatott két nevezetes hazánkfia, Deák Ferencz és Fáy András. — Az elsőt éji zenével is megtisztelék, utóbbi Fekete szinésztársaságának számára 300 p. forintot gyüjtött, miután tapasztalá, hogy előadásaikat a fürdő-vendégek nem pártolják.

*) Figyelem, urak és hölgyek.
A szerk.

Illava, jul. 8kán. Több évvel ezelőtt, Beszterczei Erneszt krassómegyei esküdt, illavai születésü, megemlékezék azon helyről, mellyben növelkedett, mellyben ifjusága első zsengéjét élé, s jól tudván annak népnevelési elhagyatott állapotát, jól tudván hogy nyelvünk ügye főleg hazánk felső részein elhanyagoltatik; s tapasztalván egyszersmind, hogy mindenre inkább, mint népnevelésre, s nemzetiségünk terjesztésére tétetnek áldozatok, végrendeletében élte erődús napjain szerzett csekély vagyonának nagyrészét, részletesen tizezer forintot, az Illaván felépitendő nemzeti népiskolára hagyá; valóban szép, dicső példája ez a hazafiuságnak, s nemzeti buzgalomnak! — E lelkes áldozatot az illető hatóság azon buzgalommal pártolá, hogy annak némelly részét mindjárt az átszolgáltatás alkalmával, az ezzel járó fáradságnak dijazására az illető tiszti urak számára kirendelteté, — ezt azért emlitém, hogy azoknak, kik e dologba befolytak népnevelési ügyünkérti példás buzgalmát felmutassam — s e helyen lehetetlen nem emlitenem tiszt. Nécsey Bálint illavai plébános urnak — az illető urakat eléggé megpiritó lelkes tényét, ki is a tőkének kiegészitésére, az illetők dijazására költött pénzt, maga erszényéből szivesen megajánlá. — Az alatt egy özvegy is hagyott ezer forintot az iskola mellett felállitandó kápolnára. Végre gróf Kőnigsegg Gusztáv, az illavai urodalom örököse, közbe veti magát, s a felépitendő népiskolára, s kápolnára minden szükséges belső és külső anyagokat megajánla, s ugy történt: hogy már folyó hó 5kén a reggeli isteni tisztelet után, a sáros és esős időnek daczára, a gróf lelkes hitvesével együtt, a már kiásott alapok helyszinére kimentek, s az alapkövet mozsarak durrogása közt tevék le: különösen a grófnő a kápolnáét, a gróf pedig az iskoláét; — ezek után a grófi pár kastélyába vonult vissza, a többi vendégek pedig a vendégszerető helybeli lelkipásztor diszes ebédjénél a gróf s grófnő egészségére, s az elhunyt első alapitónak örök emlékére néhány poharat üritének. — Közlő azon buzgó ohajtással zárja sorait, vajha a lelkes gróf, a lelkész s a többi lakosok, kiknek gyermekeik érdekében leginkább szivükön fekszik ez iskolának minél előbbi felépitése, összevetett vállakkal siettetnék, s mozditanák elő e nagyszerü czélt, — és vajha ezen kis mezővárosnak példájára más tehetősbek is iparkodnának illy, a nemzetiséget s népnevelésünket előmozditó czélokra lelkesen adakozni!

Burián Imre.

Külföldi hirek.

Berlin. A porosz kormány, mint tudva van, 50,000 tallér díjt tett ki annak, ki utánzás ellen teljesen biztositott papirpénzt talál ki. Eddig egy liegnitzi kormányzói titoknok folyamodott a ministeriumhoz azon nyilatkozattal, miszerint hosszu elmélkedés után föltalálta a titkot; de csak egyedül a királylyal, s pedig élő szóval, akarja közleni. — Lipcse. Brockhaus nyomdája kilencz gőz- és harmincz kézi sajtóból áll; 250 irót, szedőt, nyomót foglalkoztat; szüksége van 1800 mázsa betűre. A legnagyobb kiadások, mellyeket tesz, a „Conversationslexicon“-éi (30,000 stereotyp példány) s az „Illustrirte Zeitung“éi (10,000 példány). —

Braunschweig. Németország éjszaki részeiről sok zsidó pap, rabbi gyűlt ide zsinatra; tanácskozásuk tárgya : a zsidó vallás és vallásos érzelem megtartása s kifejtése. — Péterv ár. Hire van, hogy Alexandra nagyherczegnő, kinek rögtöni megbetegedése miatt hagyá el az orosz czár Londont, holt gyermeket szült, s már megkapá az utósó kenetet. — Magdeburgban sajátságos öngyilkosság történt. Egy pattantyús Scharnhorst erősségen megtöltött egy ágyút, s azt magára süté. Egész teste szétszakadozott. — Berlin. Hahn-Hahn Ida grófnő (a regény-iró), ki nem rég tért vissza Törökország- és Egyiptomból, a minap látogatást kapott a török követtől, kit a kiváncsiság űze, olly hölgyet látni, ki a félhold, lófarkak, török pipák s egyéb agyagfejek országát beutazá. A grófnő egész keleti modorban fogadá őt erkélyén, s késő estig mulatott vele. Szándéka a grófnőnek, a követet élő tolmácsnak használnia nem sokára megjelendő keleti utazásában. — Heidelbergben nem rég egy nevezetes ember halt meg, Hofacker orvos, ki elkerülhetetlen volt minden deák-párbajnál. Hány ember élhet déli s éjszaki Németországban, kinek Hofacker ingelőjét befoltozá. Hány levágott orrot varrt ő össze, hány öltést tett! Azon kiszámitás inkább kicsiny, mint nagynak látszik, hogy csaknem harmincz évi hatása alatt 20,000 párbajnál volt jelen. Ha naplót hagyott volna hátra! Hanem efféle soha esze ágában sem volt. — London. Az orosz czár, többek között, a szükséget szenvedő irókat fölsegitő társaságnak 1000 guinét hagyott; a Nelson-emlékre 500 font sterlinget, s épen annyit Wellington szobrára; a lengyel bálra adott 500 ft sterlinget; a londoni szükölködő németek korházának számára 100 fontot; kitett végre az ascotti lófuttatásra évenkénti 500 font sterlinget. — Nem rég a Themse-révbe egy 700,000 tyuktojással terhelt hajó evezett. — Elszler Fanny itt van. — Madrid. A Cordova s Madrid közötti uton ismét kirablák a diligence-ot; csak egy nemes sevillai, Don Garcia, ki a rablókhoz erkölcsi beszédet akart tartani, kapott a megtámadók főnökétől egy kardcsapást e megjegyzéssel : „Czigány, el akarod legényeimet erkölcsteleníteni?“

Szliácsi levelek.

I.

Nyárhó 11én.

Édes Rózám! Megigértem, hogy te leszesz egyetlenem, kinek a regényes Szliácsról irandok; im vedd e sorokat, velök szavamat beváltom, s ugy tekintsd őket, mint mellyeknek minden betüjében szivem ver! Legyen ennyi bevezetésül elég, tudom a bevezetéseket különben sem olvasod, mellyek egyébiránt, hidd el, az előtted nyitva levő könyv iránytűjét adnák kezedbe.

Mióta a nagyvárosi zajtól megváltam, s édesen nyughatom az anyatermészet nyilt kebelén, semmim nem hiányzik, lelkem regényes eszméi élénkebben foglalkoztatnak, s ábrándozóbb vagyok, mint valaha; aranyom a hajnalpir s ezüstöm a holdfény, bár jól megjegyeztem, mit Szontagh mond, hogy a valódi világ egészen más törvények szerint forog, mint azokat egy ábrándozó ifju magának képzeli, — csak te hiányzol, de hisz szivedet magammal hoztam. De látd, illy furcsa vagyok én, előbb mondám, hogy semmi bevezetést nem használandok, s még mindig vezetgetlek; no de ez sem baj, ennek köszönhetjük, hogy a nyugati sarkra értünk, honnan egy kies halomra állitott vörös födelü körzet alól az egész vidéket láthatod, jőj és legeltesd szemeid a gyönyörü váron, nézd a lombkoszorús erdő lábánál iramló Garam partjain a smaragd-pázsitot, mellynek minden szála egy-egy betű a természet nagy könyvéből, s hallgasd a csattogány kedélyedhez illő dalát, mig hajselymed körül fűszeres szellő lengeti szárnyait! Szliács vidékét e halomról legigézőbben szemlélhetni, s ha kerülni akarjuk a magányszerü völgykebel árnyékos titkait, e pont legkielégitőbb menhelyünk lesz. — Tudod, édes Rózám, mig a hon bájoló határai közt időzök, én mindig s mindenütt a nemzetiség zászlóját szeretném kitüzve látni, s szomorun lepett meg a szliácsi rendszer is, melly nem hogy nemzeti szint öltött volna, s mint a vidék nyelve jósolná, szláv szolgarendet s fölirásokat mutatandott föl : itt is a német elemet tapasztaltam leginkább elhatalmazva. Alig van néhány réfkeskeny utacskája, melly tisztán tartatnék, két forrása körül tavakat találsz, mellyekhez gyanitható kellemetlenség miatt nőruhás nem közelíthet, holott e kedves s talán egész hazában leglátogatottabb fördő részvétlenségről legkevésbbé sem panaszkodhatik, most is minden vendégszobák a legkényelmetlenebbig el levén foglalva, s az iránta részvét folyton növekszik. — Mi a gyógyviz erejét illeti, az százados hatályát maig is megtartotta; van két tüköre, egyik meleg, másika jéghideg, melly elég tágas, s egyszerre harmincz egyén kényelmesen nemcsak bele nézhet, de bele is mehet; csodálatos e két tükörrül, hogy bár hat lépésnél nincsenek távolabb egymástól, mégis az egyik a legkellemesb lágymeleg, s a másik valóban reszkettető hideg. A meleg viz mérhetlen üregből fakad, már egy izben 600 öles kötéllel mérték, még sem feneklett meg; a hideg fördő nagyobb erejü, s már az idén is sulyos betegeket állitott lábokra. Igaz, hogy el ne feledjem, a fölirások itt is pusztán németek, valamint minden szállók szobái nro-zva vannak.

Szliács négy forrásai közül, mellyek a gyógyvizekéin kivül értendők, legkellemesb a Józsefforrás, melly hideg s savanyu vizet buzogtat, ezen kivül Lenkey-, Dorotya-, s Ádám-források vannak még, mellyek örökös forrásban dagadoznak, s különféle kórok ellen használhatók, azonban, ha szerelemféltő vagy, ugy nem ajánlhatom egyiket is, mert mind a négy különben is sárga szinnel tisztelkednék; hanem engem azért ne félts, hogy tőlük az említett betegségbe esem, miattad, kit lelkem éles szemével választék, szerelemféltő sohsem tudnék lenni! Egész Szliácson magyar fölirat csupán a Lenkey-forrásnál van, melly egy itt kigyógyult vendég által ásatott ki 1834-ben, s állitaték jelen helyzetébe, hogy használhassa az utóvilág. — Szliács a kamara tulajdona. — Van tágas kávé- s étterem Restauratio fölirattal, mellyet az itteni haszonbérlő ugyan saját költségén mázoltata föl, de tán maga sem tudá, mit értenek alatta a pesti német sógorok. Többek társas ebédet (table d'hôte) tartanak, de különkülön fizetnek; a társas ebédi szokásnak köszönhetem, hogy a napokban egy fiatal ember villázás közben megnevettetett, mondván, hogy neki ugyan a fördő mindeddig nem használt, de

erszénye jobban érzi magát, mert kipattanással fenyegetőző daganatai egészen lelohadtak.

Vendégház összesen öt van Szliácson, s nyáron még kevés is a vendégekhez képest, hogy azonban jelenleg kik lakják, s a fördővendégek napi ténykörük, élvezeteik- s szórakozásaikról második levelemben értesitendlek; még csak ez egyet emlitem meg, hogy a szliácsi épületek között a Tökölynéféle legizletesb, mellynek emelete a tulajdonos kizáró használatára, földszinti része azonban közhelyül szenteltetett s neveztetik Amalien-Hofnak, das heisst: Amalien-Hofnak. Szerdán, a tulajdonosnő névnapján, az érintett földszinti teremben egy kis hevényeszett tánczmulatság volt; a terem jóllehet, kivált tánczosoktól, meglehetősen ü r e s volt; de nem annyira, mint bizonyos fölolvasások, mellyek ü r e s s é g ö k miatt a gyülhelyet is m e g ü r e s i t é k. Szereti-e a kocsmáros, ha hordaja szándoka ellen kiürül?

És itt bezárom első levelemet édes Rózám, ha unalmas lesz, olvasd el még egyszer, s akkor unalmasabbnak találandod; de ezzel azt nyered, hogy többi szliácsi leveleimet föl sem bontod, s a többszörös unalmi adót egyszerre megfizeted, mit a koldusok számára mi is tennénk itt, csakhogy utat ne álljanak. Mennyire irigylem sorsát e levélnek, melly liljom-kezeidet csókolhatja, fogadd el tőle a küldő helyett, s ne feledd el hivedet.

K é j v ö l g y i.

Irodalmunk.

N o v e l l a i r ó i n k.

Alig van egykét novellairónk, kiről bátran el lehetne mondani, hogy a maga nemében jeles. Legtöbb novellairóink hősei, alakjai, átalán véve, igen különös lények; a legtöbb közülök egészen a képzelet s nem a való világából van előidézve, avagy csak némelly vonásban ölt magára igazán emberi alakot. Ennek oka az: hogy novellairóink az embert és világot lélektani szempontból nem ismerik, különösen nemzeti életünk kitünő sajátságait távolról sem képesek felfogni. Nálunk, hol valódi indusféle osztályrendszer uralkodik, hol a nyilvános és nagyvárosi élet, s a közszellem fejletlensége miatt még a nemesség, polgárság közt is tömérdek fokozat szolgál választófalul, nálunk tehát, hol a különféle rangu emberek ismeretébe jutni sokkal nehezebb, mint például Párisban, Londonban, igen közelről kell ismerni azon osztály életét, szellemét, mellyről jól akarunk irni, s épen ezért tanácsosabb volna, ha magosabb körökbe tolakodó, s nagyrészint a középrendből származott novellairóink saját körükben maradnának, s az eléggé nem ismert osztályokot csak ritkán, vagy távolról érintenék, mert épen nem ollyan a saloni élet, a haute volée-világ, mint azt sok magyar novella — képzeletben — visszatükrözni szeretné.

Azt is nagy hibául lehet felróni novellairóinknak, hogy többnyire roszul talált külföldi alakok, külföldi viszonyok leirásával kinoznak bennünket. Hagyjuk mi a külföldnek velünk nem rokon, idegen lényeit saját iróikra, és vegyük embereinket az ismertebb magyar életből, ha nem is

mindig, de legalább többször igy, mint amugy. Tiszta nemzeti jellem és irány nélkül a költészet nem szép, nem czélszerü; Shakespeare nemzete történetét majdnem egészen feldolgozá, s óriási szellemével csak mellékesen ölelé át az egész világot, az örökhirü Göthe legsikerültebb müvei is nemzeti tárgyuak (Faust, Wilhelm Meister, Götz von Berlichingen). — Sok magyar novella van ugyan, melly hazánkban történik, s emberei, jellemei még sem magyarok, hanem tudja isten, miféle korcs lényképek.

Novellairóink legnagyobb bravourt keresnek abban, ha bár a legegyszerübb tárgyat is ugy összevissza bonyolithatják, miszerint aztán e labyrintból maguk sem birnak kimászni, nemhogy az olvasót — kivált a nőolvasót — biztos fonalon vezetnék ki. — Ők mindig csak meglepést, hatást keresnek, s épen ezért nem érik el czéljukat, s mivel embert ábrázolni, szellemi életet fösteni valószinüleg nem tudnak, az egymásra halmozott cselekvények vékony hártyájával erőködnek a belső hiányt eltakarni. — Az nem igaz — mint az elhunyt Világban egykor bizonyos képmutató erősen vitatá — hogy a magyar novellák többnyire erkölcstelenek, de annyi való, miként igen kevés novellánk van olly ügyesen kivíve, hogy erkölcsileg is jótékony hatást gyakorolna az olvasóra, mert a legerkölcstelenebb dologról is lehet ugy irni, hogy irányát elvégre is nemesnek, megnyugtatónak kell vallanunk, éreznünk.

Az eltévedt, a kicsapongó phantaziából eredő, dagályos, erőtetett, czikornyás nyelv nagy mértékben árasztja el és teszi semmivé a legtöbb magyar novellát. Czifra az ő beszédök, mint Bálint nadrágja, mellyen a példabeszéd értelmében, a sok zsinór és sujtás miatt, a posztó nem is látható. És ezen dagályos irók még is azt hiszik, hogy czikornyáikban nagy gyönyörét leli olvasó közönségünk, pedig, kivált müveltebb hölgyeink ki nem állhatják az illy érthetlen zagyvalékot, noha találkozik egykét olvasó, ki csak azért, hogy müveltnek mondassék, mindig a legérthetlenebb, legczifrább, olvasmányon rágódik. — Ugyan mire való az a sok képtelen kép! az a sok üres szóvirág! — Jól mondja a példabeszéd: ‚rosz fának több a levele, mint gyümölcse.‘ — Mi nem vagyunk ellenségei a jobb, virágos és képes költői előadásnak, sőt az egészséges fantázia nagyszerü képeit szeretjük, csodáljuk, de annak kificzamult, beteg szülöttjeit, rettegjük. Sokan azt hiszik, hogy csak az a jó költő, ki czifrábbnál czifrább képes beszéddel áll elő. Ezek az egyszerüség nemes fogalmát nem ismerik. Minden képes, virágos nyelv nélkül is lehet igazán költőileg bánni valamelly tárgygyal; és viszont a legmagasabb, legfellengzőbb képet is lehet, sőt kell világosan s egyszerüen kifejezni. S épen ebben áll a dologhoz értő régi classicus, és ujabb romanticus költők egyik főerdeme. Homér- vagy Sophoklesznél néha lapokat olvashatsz, mig egy képre, egy metaphorára bukkanhatni, s még is majd minden mondásuk költői; ellenben Tasso, Shakespeare, Byron, Wieland vagy Vörösmarty, túlemelkedve a régi Helikon kopárnak tetsző szikláin, merész képzeletöket a legmagasabb tetőpontra emelik, honnét a költészet legszebb virágait, képeit, sürüen, tarkán hullatják alá, s még sem sértik az annyira kedves egyszerüség szabályait.

Olvasd némelly novellairónk czikornyás beszédét, s jobban elfárad lelked, mintha magadnak kellene novellát irnod, ki még e pályát sohsem kisértéd meg. És milly ferdeség, milly hiu negéd az, hogy sok novellairónk, csupa bontónból, idegen nyelven irja még az olly szavakat is, mellyek a mi szótárainkban feltalálhatók, noha néha a szeg kiüti magát a zsákból, s mosolyogva vesszük észre, hogy novellairónk csak ollyan.... magyarfranczia.

Ezen ferde novellairási irány nagy mértékben uralkodik főleg azon fiatal iróink közt, kiknek a szerkesztő urak szabad tért nyitnak a lapjaikba való be- és kijárásra. S ezen szerencsétlen magyar novellisták korlátot nem ismerő dulakodása valóban botrányos dolog, s ennek párját az europai népek semmiféle irodalmában nem találhatod! — Hát azt akarják-e ezen urak és urfiak, hogy költészetünk szépen indult virágzata szilaj gázolásaik miatt fattyu kinövésekkel szaporodjék; s csúful és örökös gunytárgyúl szolgáljanak a józan ész itélőszéke előtt. Igen, hacsak tréfálnának ezen regényes urak és uracsok, és szavaikat bohóság szüleménye gyanánt akarnák vétetni, — ez egészen más volna; de ők azt akarják, hogy sirva fakadjunk el keserves kitöréseiken! Valóban könnyezni lehetne az illy komoly bohóság felett! — Mi azonban erősen hisszük, miként ifjainkban volna még annyi szemérem, hogy a valódi költészet tiszta múzsái helyett, annak fertőzetes nymphait nem fognák tovább is ölelni, ha az almanach- és lepszerkesztők válogatás és különbség nélkül nem vennének föl minden söpredéket lapjaikba. — Az Athenaeum első párévi folyama e tekintetben példányúl szolgálhatna minden lapszerkesztőnek, mert abban nem közöltek minden hitványságot egyedül azért, mert eredeti, hanem felváltva adtak eredeti és idegen novellákat a javából. És tehetségesebb iróink egyesült erővel s hatályosan mozditák elő ezen szép irányt, Fáy András, Kuthy, Kovács Pál, Jósika, Gaal, Nagy Ignácz, Barthos (Márk), Vajda s Vörösmarty s többek novellái versenyezve állottak a jeles külföldiek sorában; most már ezen szellemdús irók részint igen ritkán lépnek föl, részint annyira megosztják erejöket, hogy szinte alig találhatjuk föl őket szétágazott szépirodalmunk tekervényes vadonában. — Mi az emlitettek erejét fölötte szeretnők öszpontosítani e lap körében, de ha czélunkat nem érhetjük el, inkább szüntelenül idegen, de jó novellákat fogunk adni, semhogy a silány eredetiek által szemeteljük be e lapnak tisztán tartandó küzdterét, — noha eddigelé épen nem panaszkodhatunk, hogy tartalomdús eredeti novellákban s kivált életképekben szükölködnénk. Életkép for ever! ez most iróink jelszava; jobb is mint az élettelen és képtelen novellák!

— A Tudománytár juniusi füzete most jelent meg s igen érdekes tartalma ebből áll: 1) Az angolok és chinaiak közti küzdelmek 1840—1842. Ujvári Istvántól. 2) Az öngyilkosság Kállay Ferencztől. 3) Népnevelés. Győri Sándortól. 4) A körlég páraarányai Sztanojovics Lázártól. — Az irodalmi rész is sok érdekest foglal magában.

— Szinte Eggenbergernél kapható Verbőczy Corpus Juris-ának magyar forditása. — A forditás jelességéről kezeskedik a tudóstársági fordítók és vizsgálók névsora; sőt még az eredetiben előforduló hibák is mind kijavitvák. — Ezen tömött kötetnek igen mérsékelt ára 2 f. 30 kr. pp. Reméljük, hogy minden magyar, ki régibb törvényeink első hires gyüjteményét honi nyelven is birni akarja, ez igen érdekes irodalmi tüneményt szükséges házi czikk gyanánt szerzendi meg számára.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárhó 16. Lázár pásztor. Dráma Bouchardytól. — A czimszerepet Lendvay adta. Kár, hogy néhol mértéken fölül erőtette hangját; különben átalán véve jól adja e szerepet. — Ez estén széles jó kedvében volt a tisztelt közönség, mi nem baj; csak az megfoghatlan előttem, hogy épen a legsiralmasabb jelenéseknél fakadt nagyszerü hahotákra. S aztán még azt pletykázzák, hogy sirva vigad a magyar; hisz inkább ellenkezőleg. — Egressy most fölötte ritkán játszik, vajon mi okból? —ő—.

— 17. Harmincz év egy játékos életéből. Dráma Ducange-tól. — Beszélik, hogy sokkal több ásítás volt, mint néző; beszélik.... mert én bizonyosan nem tudom, minthogy már az első felvonásban, épen midőn Udvarhelyi azt mondá: „kezök összetevődik", elaludtam. —ő—.

— 18. A szerelem mindent tehet. Vigjáték; irta Holbein, forditá vagy is forditotta volt Komlóssy.... még a boldog emlékezetü „a te én irántam való szereted"-féle ékes stylusban. Szathmáryné a Harpya-Fannit sokkal jobban adá, semmint illyen haszontalan silányság megérdemli, melly csak a tűzbe való vettetődésre való — hogy körülbelül Komlóssyként szóljak. —ő—.

— 19. Alvajáró. Opera Bellinitől. — Ender k. a. első énekesnőnek gyönge, másod énekesnőnek jó lesz majd Schódelné mellett, mert hangja tiszta, erőteljes. — Egyébiránt E. k. a. azt hitte, hogy itt is mint Pozsonyban, első énekesnő lesz belőle; azonban ha közönségeire tekint, az ellenkezőről már eddigelé tökéletesen meggyőződheték. ½.

— 20. Hedviga banditahölgy. Körneri remekmű, mellynek csak egy a hibája, hogy szerzője megirta. Egressy Gábor (Rudolf) jeles játéka tartá benne a lelket. —ő.—

— 21. Garabonczás diák. Eredeti bohózat Munkácsytól. — Csákány Laczy szerepét Hubenay Ferencz mulattatólag adá, s Bartha (Matyi), Telepy (Spanyolviasz) és Kovácsné is megtették a magukét. A táncznövendékek eljárták a csikós tánczot — csikók módjára; — aztán a kettős magyart, és végre a hatos magyart — tizenkét lábbal s ugyanannyi kézzel. Minden tagjok mozgott csak a lelkök nem, s lélek nélküli magyar tánczot látni — annyi, mint sárga dinnyét tobákkal enni.

— 22. Szapáry Péter. Birchpfeiferi Meisterstück, mellyben leginkább Bartha szokott kitenni magáért. A czimszerepben Lendvay jeleskedik. Gózon ma rendkivülit vitt végbe, s kétszer hivaték elő. Szathmáryné férfiruhás szerepét fölötte terjelmesen adá elő. ½.

A Szökött katona és a Zsidó előadása közbejött akadályok miatt elhalasztatván, — láthatja a t. olvasó, egy idő óta milly pompás darabok adatnak!

Az idei műkiállítás.

(Bevezetésül.)

Hazánkban a műkiállitás, a képverseny csak ugy birna czéllal, akkor érne valamit, ha magyar, legalább nagyobbrészint magyar volna.

Most a száz meg száz külföldi festmény közt csak egykét magyart lehet találni, — e szerint a magyarországi, avagy pesti műkiállitást inkább lehetne bécsi, müncheni műkiállitásnak nevezni.

Mert a pesti műkiállitásba adott művek szerzőinek legnagyobb része idegen, csak híriből ismeri hazánkat, — a benszülött versenyezők száma alig megy 10-re, s ezek közül is csak három vagy négy beszéli anyanyelvünket.

Már pedig a ki magyarul nem tud, — ki nemzetünk szellemét nem ismeri, soha, de soha nem fog olly festményt készitheni, melly nemzeti rokonszenvet támasztana az igazi magyar kebelében.

És ha illy művek nincsenek — pedig nincsenek — a műkiállitásban, vajjon mi czélja, mi hatása, milly sükere van az egésznek?

Megmondom, ha akarjátok! — Ha most a magyar ember végig nézte ezen külföldies műkiállitást, — és kérded tőle: hogy tetszett? — egész hidegséggel vállat fog vonitani, mert ellenkezőre mi sem lelkesité; — ha pedig a pesti németet kérdezed, ezt fogja kiáltani: Wunderschön! mert a bécsi képek kimondhatlanul szivére hatottak.

Mért lehet az idei műkiállitásban — csak ugy, mint azelőtt — igen sok idegenszerü genreképet, violaszinü külföldi hegyeket, távolvidéki tájakat, érdektelen arczképeket, allegoriákat, jelentőség nélküli ideálokat látni? — és miért nem látsz itt sehol lélekemelő magyar történeti képet; nemzeti jellemü műveket akár a harczias multból, akár jelenünk békekoráról? — Ah, mert azon sok kezet, melly a pesti műkiállitásba dolgozott, idegen szív, idegen érzelem vezeté, s mikor ők működének, távol vala tőlük honunk ihlető géniusa!

Lett volna talán még is egykét magyar művész, ki nagyszerü nemzeti műveket szives örömmel készitendett; — ó de miért fáradott volna hasztalan, midőn az illy tartalmu kép legkevésbbé jutalmaztatik, mig a külföldi termékek leghitványabbjait is halomra vásárolják csak azért, mert külföldiek és drágák!

De csak még is van haszna a pesti műkiállitásnak — szól némelly, vagy tán sok ember, — mert évenként kapunk egy jeles (?) küföldi képet, nyerhetünk is valamit, és a magyar képirók tanulhatnak a kiállitott külföldi remekekből (???), a közönség izlése pedig finomul. — Jaj, ha ti ezen gyönyörü czélt akarjátok elérni, akkor ne álljatok nekem elő a mostani academicus festészek nagyobb részének mázolataival! hanem vegyetek az erre kiadott pénzen inkább egy pár valódi remeket a régibb iskolákból, s ezt lehet csak tanitó és izlésfinomitó gyanánt tekinteni, tisztelni! —

De minden pesti műkiállitásnál, minden képvásárlás- és nyerésnél többet érne s nagyobb haszonnal volna az, ha a műegyesület évenként jutalmakat tenne ki csupán nemzeti, leginkább történeti tárgyu művekre; és e czélra, a belföldieken kivül senki nem pályázhatna! — Ekkor lehetne aztán a magyar müvészet, festészet előmozditásáról büszke nemzeti érzelemmel beszélenünk, mig most csak annyit mondhatunk: Wir haben auch a Kunstverein!

A pesti műegyesület részéről. Az ez idei, bel- és külföldi művekből álló műkiállitás, f. évi julius 7kén, a városi redout-épületben megnyittatván, jövő august végeig, naponként reggeli 9 órától, délutáni 6 óráig, ünnep- és vasárnapokon pedig, 10 órától fogva 6 óráig szemlélhető. A t. cz. részvényesek, ingyen-belépti jegyeket, az egyesületi pénztárnoknál, Klausz A. L. urnál (a városi szinházépületbeni tükörtárban) válthatnak. Nem részvényesek, a felállitott pénztárnál, 10 p.krt fizetnek, s szinte ennyi áron a műlajstromot is, ugyanott kaphatják. Minden műbarát tehát erre figyelmeztetvén, ezen egyesület iránti részvétre tisztelettel megkerestetik; csak illy pártolás által remélhetvén az egyesület, a sorsoláshoz minél több jeles műveket vásárolhatni. Egyszersmind szerencsés az egyesület a t. cz. közönséget arról is értesiteni, hogy ő cs. k. felsége a császárné, valamint ő cs. k. felsége, a királyné anyja, és ő cs. k. fensége István főherczeg is, ezen egyesületet, legmagasb hozzájárultokkal megtisztelni kegyesen méltóztattak. Közli Ritter Sándor, egyesületi titoknok.

Bors és paprika.

A posonyi Pannonia 81. számában olvasni lehet: „A kétszinü rágalmazók rosz katonák, mert csak hátulról tudnak támadni. — A fösvény jó beteg, mert mindig örömest vesz be. — A szerelem nem jó őr, mert maga hozza a tüzet a házba; — követnek sem jó, mert nem lehet elküldeni, s az ember semmire sem megy vele.

(Lapváltozás). A párisi divatképek mellett ezentul is fog szöveg megjelenni, Honderü s Pesti salon czim alatt. — Az Életképek, mióta megszüntek Magyar Életképek lenni, sokkalta jobban pártoltatnak a teljes czimü magyar közönség által. — A Pesti divatlap nem tarthat tőle, hogy meg ne éljen, mert a terménytárral egy épületben van szerkesztői szállása. — A németlapok nagy része még folyvást azt hiszi, hogy hazája túl és innen van az Ens folyamán.

(Nemes tüzű felkiáltás.) Ezer milliom! higye el az úr, a párviadalnál nincs nevetségesebb, hogy ne mondjam: bolondabb előitélet.

Szerény kétkedés. Kérem, de tán még is...

Következetes szózat. Mit? tán? és: még is? Szavamban kétkedni mer?... Sértés! rágalom!... Elégtételt kivánok! fegyvert ide, vívjunk élet- és halálra!

— Alászszolgája!

(Fontolgatás). Fontolgató vagyok, fontolok — fontolok, és ugy találom, hogy:

Kilenczvennyolcz **i polgár a sörházban, magyar mérlegen fontolva, nem nagyot ránt a fonton.

W** urnak az édes kedves magyar hazát savanyun és keserün illető röpirataiból egy papirgyár másfélévi productuma tele betüzve, meglegyintené a fontot.

A népkegy, népszerüség, néphála, minden egyéb hozzá tartozottal, tartozóval és tartozandóval egyetemben, megingadoztatja a fontot.

A korszellem üti a fontot.

Fokos, kapanyél, szurony, ágyu és ólmos bot — leütik a fontot.

A szomszéd meg a sógor messze áll a fonttul.

Haladni!... már ez megfontolt dolog... s a haladás segitésére adózni nem akarni — megfontolatlan gondolat!

Némelly ember minden fontosság, fontoltság közt legjobban szereti a — fontos almát, és más olly dolgokat, mellyek a gyomor számára vettetnek fontra.

Sujtásos Atilla.

Ritka és rendkivüli dolgok.

Nem messze Newcastletól volt egy kutya, mellyet macska szoptatott. Ugatni nem tudott.

Perth grófságban, egy, Dunkelttől nem messze fekvő faluban 1769. egy reggel minden lakó halva találtatott ágyában. Bármint jártak utána, e dolognak oka soha napvilágra nem jött.

1783. Londonban egy szegény vak asszony élt, ki apró posztódarabokból varró-vánkosokat csinálgatott, kinek olly finom tapintata volt ujjaiban, hogy a czérnát fáradság nélkül tűjébe tudta huzni, s a posztódarabok szinét megkülönböztette.

Francziaországban a sósforrások rendesen a völgyekben vannak; Spanyolországban ellenkezőleg a hegyek tetején.

Egy férfi minden fogát elveszté hatvanadik évében, de husz nap alatt nagy fájdalom között ismét valamennyit visszakapta; s még kilenczvennégy éves korában is mind ép volt.

Egy tarka ökörnek a villám lepörzsölé fejér szőrét, a vörös illetetlen maradt.

Régi ujságok.

(Dicsvágy). A dicsvágy sokakat rendkivüli tettekre kiszt. Igy gyujtá föl Herostrat a hires ephesi templomot, mellynek épitése 200 esztendeig tartott, s melly a világ hét csodája közé számittaték. Ez épen azon éjjel történt, midőn nagy Sándor született. A bűnös kérdeztetvén, miért tette ezt? azt felelé: hogy magát e borzasztó vétek által halhatlanitsa, miután azt erénye által tenni nem képes. Egész Ázsiában megtiltaték, őt nevezni, a történekbe vagy más nyilvános iratokba iktatni. Minden tilalom ellenére azonban még is czélját érte e szerencsétlen gyujtogató, miután története korunkig fenmaradt. — Plutarch egy ötletet említ, melly Diana ephesi templomának romjairól keletkezett. Az egész világ azt beszélte t. i., hogy az istennő Olimpiasnak, Sándor anyjának ágyánál levén, ugy el volt azon éjjel foglalva, hogy nem lehetett templomában, az égést meggátolni.

Tiber tanitója, sötét, kegyetlen természetet vevén észre tanitványában, azt mondá róla: vérrel kevert sártömeg.

Egy keletindiai fejdelem valami folyóba esett, honnan őt egyik rabszolgája hajánál fogva huzta ki. A fejedelem életmentési hála fejében, megöleté e rabszolgát — miért volt vakmerő, fejét kezével érinteni!

Ráadásúl.

(Önfejűség). VIII. Henrik angol királynak valami végzendője levén I. Ferenczczel, elhatárzá, ehhez követet küldeni, s neki a követ által büszke fenyegetéseket üzenni. Erre egy angol püspököt választa, kiben eléggé bizott. A püspök előadá, miszerint élete veszélyben forog, ha illy üzeneteket visz olly büszke királynak, mint Ferencz — s kérte, mentse fel őt e követség alól. —„Ne féljen semmit, monda VIII. Henrik — ha a franczia király megöleti önt, annyi francziának üttetem le fejét, mennyi csak hatalmamban áll.“ — ‚Meghiszem — felelt a püspök — de mindazon fejek közül egy sem illik ugy vállaim közé, mint ez...‘ s a magáéra mutatott.

MŰMELLÉKLETEK. Párisi divatkép a Moniteur után; mi azonban a tenger helyett a Dunát s ehhez Budapestet metszettük ki.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. A következő czimü versek nem közölhetők: Szolgaság dicsérete. — Bordal. — Szent György terén. — Klára Visegrádon. — Arany kulcs. — Esdeklés. — Egy ifju mérnök bucsúztatója. — Szegény temetés. — Egy arszlánra. — Pályám. — M. J-hoz. — Panasz. — Biztatás. — Gyöngyösi levelezönk érdekes hireit csak a jövő számban adhatjuk. — Igen nagy örömünk van a fölött, hogy eddigelé még igen kevés rosz novellával, s hosszas, unalmas vidéki levéllel háborgattak bennünket, valamint azon is örvendünk, miként igen sok jó epigramm, s a Bors és paprika s a Fülbevalók czimü rovatba igen sok éldelhető apróság küldetett be hozzánk.

ELŐFIZETŐINKHEZ! — Némellyek azt szeretnék, ha a Pesti Divatlap — úgy mint azelőtt a Regélő — hetenként kétszer egy iven, s bizonyos kitüzött napokon jelennék meg; némellyek pedig helyeslik azt, hogy lapunk hetenként csak egyszer, de két iven s annál tartalmasabban jelenik meg. — Még egy ideig várunk, s ha a többség azt fogja kivánni, hogy a Pesti Divatlap hetenként kétszer jelenjék meg, e kivánatnak már a következő évnegyedben eleget tehetünk. — Az e részben nyilvánitandó kivánatokat bérmentes levelek által, szivesen vesszük.

ELŐFIZETÉS. A **Pesti Divatlap** hetenként egyszer jelenik meg két iven, s juliustól decemberig, tehát félév alatt **12** divatképet, **6** irói és müvészi arczképet, legelőször is: Szigligeti, Garay, Nagy Ignácz, Kovács Pál, Czuczor és Rózsavölgyinek, Barabás által körerajzolt nagy arczképeit, legalább is **6** szinezett szinpadi jellem- és öltözék- (costume)-képet, néha egész szinpadi jeleneteket, 's néhány, Egressy B. és Rózsavölgyi M. által zongorára alkalmazott nemzeti vagy népi dalt hozand műmellékletül; és igy minden charlatán piaczi kürtölgetés nélkül mondhatjuk, hogy magát a lapot ugyszólván ingyen kapja az előfizető, mert mind a lapnak, mind a fölötte költséges, szép és számos műmellékletek előfizetési ára rendkivül csekély; — félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben csak **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben **2** frt **30** kr, postán **3** frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a' kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, írók és művészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

5. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárutó 1. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társadalom. II. (Darázsi). — Nyilt levél. (Garay). — Népdal. (Cz.). — Egy szépirodalmi bogarászhoz. (Vachot Sándor). — Jenny. (Paul de Kock után). — Szinházban. (Petőfi). — Zápolya Izabella. (Remellay). — Izmosihoz. — Egy kritikushoz. (Balla József). — Románcz. (Jókay M). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki, külföldi hirek. — Vidéki társasélet. (Vasi és győri levél. — Irodalmunk. (Extrafinom bors és paprika az Életképek s a Honderü szerkesztőjének. — A szerencse utja. — Szádvár). — Müvészetünk. (Nemzeti szinház. — Zsidó). — Fülbevalók szépeink számára. (Szarka). — Tanulságos és mulattató egyveleg. —

Társadalom.

II.

Más okosabb ember nem tette volna, de én többször gondolkoztam róla: minő igazság az, hogy Elszler Fanni jobban tud tánczolni, mint Gyógyosi Ábrahám uram, mikor Elszler Fanni sem az ázbarcsák, sem az ember bonczтudományát nem tudja, Gyógyosi uram pedig a hust ujján tudja előszámlálni, melly inak és idegek munkálkodnak a szunyognál, mikor teli szija magát vérrel a lovon, telibben, mint a legszivtelenebb uzsorás, ki a váltótörvények szent aegise alatt a legnagyobb biztossággal űzi mesterségét, körül-verébeskedi a szinházakat, s ábrahámoskodik utolérhetlenül s pusztában hagyja halni a lemelesztett Hágárokat. E képtelenség oka az, hogy Elszler gyakorló, Gyógyosi Ábrahám pedig elmélő.

Sokan nem tudják, mit tesz az: gyakorló s mit tesz: elmélő. — Megmagyarázom. Hála isten, hogy valahára, mint egyik barátom dicséreteit kezdi, magyarázni lehet: most már hébe hóba én is dönöghetek, és pedig ugy, hogy a süket is megértend. Gyakorló orvos az, ki megirja a receptet, a beteg pedig beveszi és meghalhat tőle; elmélő orvos pedig az, ki csak gondolkodik azon receptekrül, mellyek utilevelek lehetnének a váczi töltés mellé. Gyakorló mérnök az, ki Karczag és Kisujszállás között sárt hányat az utra, hogy nyáron zökögjön, télen pedig engedjen; elmélő mérnök az, ki negyven esztendeig gondolkozik azon, miért nem csinálódnak magoktul az utak, hogy ingyen és gyorsan lehetne rajtok hajtatni.

Némellyek azt mondják: a gyakorlathoz nem kell ész. Add meg a hivatalt, majd megjön az eszem is hozzá. Megeszem én az ebédet, csak főzze meg más. S ezen uraknak igazok van. Nem gyakorolják e ezeren az utczatiprást szép ruhában, az utolsó párizsi divat szerint, mint a Honderü képei adják*), pedig egy dongó elrepülhetne eszökkel; nem kiáltatnak-e néha ollyanok hivatalra, kiknek nyakszirtén kobak ül, s nem kiáltatik e vitéznek, kit lova ragadt az ellenség közé, mert a forró kása nagyon égette oldalát? Nem lett e már pásztorbul emberterelő s éhes czigánybul erős musikus?

Mások ismét azt mondják: az ész s elmélet mindenható. Kik ezt mondják, nem voltak nálunk; nem jártak őszi utainkon, nem folytattak pert ellenünk, nem tanakodtak tudósainkkal, nem ohajtották az emancipatiót, nem voltak gyüléseinken... vagy ha mindezt tették, s mégis megmaradnak állitásoknál — akkor, engedelemmel mondva, gyávaemberek — mert minekünk van eszünk s mégsem vagyunk mindenhatók.

Némellyek azt erősitik, hogy sem a gyakorlat sem az elmélet nem ér igen sokat, hanem jobb nálok — a szerencse. Ezért játszanak olly sokan lotteriát közöttünk. De még sincs igazok. Mert hogy a gyakorlat mellett meghizhatni, mutatják az öreg birók és korcsmárosok, s hogy az elmélet is jövedelmező, világos onnan, hogy szeretnének többen is jó pénzért a magyarok történeteirül gondolkozni. Talám abban van az igazság, hogy mind a gyakorlat mind az elmélet mellett bizonyos szerencse kell, melly nélkül Virgil megéhezik, és Kant megfázik.

Némelly emberek ellenkezni vélik az elméletet a gyakorlattal. Azt mondják: ki sokat sopánkodik a vár előtt, aligha beveszi azt. Hunyady karddal irá a győzelmeket, nem tollal rajzolá. Homér hozzá fogott és énekelt, mások pedig gondolkoznak hibáirul, mellyeket elkövete — s addig javitnak rajta, mig az egészet elrontják. Nálunk is vannak illyen bölcs elmélők. Jaj neked müvész, ha utánok találnál indulni: szülötteid mind idegen korcsok lennének.

Az elmélet könnyen talál hibát a gyakorlatban, s a gyakorlat sokszor kineveti az elméletet. Példákkal világositom meg. Voltak bölcs emberek, kik bonczkés alá vették a világot, megvisgálák fényes és árnyék-oldalait és ugy találták, hogy a világ roszul van alkotva, és ők képesek volnának javitani rajta. Szegény Homér, most már ne csudáld, hogy hibát találnak benned, mikor vannak olly okos bolondok, kik istennél is bölcsebbek akarnak lenni. Ellenben vannak emberek, kik a négyszegü kört akarják leirni s a mobile perpetuumot majd majd kitalálják, de azt

---

*) Csakhogy a Honderü az utósó párisi divatot a magyarhoni lapok közt mindig legutósó adja. A szerk.

nem tudják megmondani, hogy árulják Bécsben a két garasos czipót.

Nehéz megmondani: gyakorlat embere van e több nálunk vagy elméleté. Vannak dolgok, mellyeket igen szeretünk gyakorlani s ismét, mellyekrül igen szeretünk elmélkedni, vannak, mellyeket nem gyakorlunk, s mellyekrül nem elmélkedünk. Gyakoroljuk például a vendégeskedést, mig van mibül, s ha nincs mibül, bölcsen koplalunk, vagy czifrán káromkodunk, vagy eladjuk magunkat kortesekül. Gyakoroljuk a vadászatot, de csak nyulak ellen, lelőjük világossal a szelid ruczát, de sötéttel félünk a bagolytul, nem azért, mintha a bölcseség madara volna, hanem mivel ő lát, s mi nem látunk, s igy könnyen kikarmolhatná szemeinket. Vaknak lenni pedig, uraim, igen nagy kin, — az irgalom már intézetet is állita a vakoknak, de az nagyon szük, és csak a kisebb résznek való, a testi vakoknak — mikor kerül még a sor a lelkiekre? Ha a darázs döngése fülbe-ható volna.... országszerte döngeném.... tanodákat, uraim, tanodákat a lelki vakoknak, és orvosokat... ha pedig megengedni méltóztatnátok.. a vonakodókat előre lódítnám fulánkommal.

Elmélkedni is nagyon jól tudunk mi, dolgokrul, mellyek végre nem hajthatók, tervekrül, mellyeket nem létesithetünk. Sok szép dolog, sok szép terv ment már füstbe nálunk! Nem találtuk föl nem csak a puskaport, de ásiai Magyarországot sem, sőt ha Fényes nem volna, az europait sem ösmernők, a külföldiek pedig különben is alig ösmerik, legfölebb czimeres ökreirül s huszár alá termett lovairul; nem indult meg Ludoviceánk, pedig ideje volna kihuzni kardunkat, mielőtt végképen berozsdásodnék; nem virult föl irodalmunk, ámbár háromszázezer pengővel tudós társaságot alkotánk; nem lön győrpesti vasutunk, ámbár mi azt sem bánnók, ha Debreczenig lenne. Elmélkedünk arrul, mi rutul zátonyosodik a Duna torka, s mi jó volna rajta segiteni; mi szép volna tisztába jőni életkérdéseinkkel, a polgárokkal, jobbágyokkal, magunk közt; központositás kell e, vagy megyei municipium, rohanás, tespedés vagy fontolgatás. — Elmélkedünk elmésen s néha elmétlenül, de adja isten hogy soha elme nélkül.

Vannak ellenkező oldalrul dolgok, mellyeket nem gyakorlunk.. például a fegyverben magunkat, hogy, ha jő az ellenség és dolmányunkat vagy inkább frakkunkat kéri, azt mondhatnók: v e d d e l. Kitül pedig már a frakkot kérik és megkapják, azt a szobábul is kipenderitik. Nem gyakoroljuk magunkat a türedelem azon nemes fajában, melly czélra vezet (van szamár-türelem is), de neki lobbanunk mint a puskapor s füstöt hagyunk hátra, melly mások orrának tetszik, de nem tetszhetik a magunkénak; nem a türésben, hogy mikor kell, szembe tudnánk szállani az éhség, szomjuság, hideg és meleg s egyéb viszontagságokkal; nem a vésszel és halállali barátkozásban, pedig ki vasutakon akar haladni, s a sár békóibul szabadulni kiván, vésznek teszi ki magát s hamar visszaijedthet, — a mi az ó nóta, azaz tespedés lesz. Nem gyakoroljuk a nemeslelküséget, melly nélkül egyes ember és nemzet nagy nem lehet: perekbe s czivakodásokba vegyülünk egymással, s a törvény holt betü osztályaink között, s azt várnók, hogy valami isten jőjön alá s

egyenlitse ki ügyeinket. Nem gyakoroljuk a folytonos munkásságot, mert megszoktuk, más izzadsága után élni, s feledtük, hogy elmultak az idők, mikor kardunk erős volt, mikor országot tudánk alkotni, védni, visszaszerzeni s az ingatag trónt megtartani. Nem gyakoroljuk a tudományokat, szép müvészeteket, hanem véljük: pénzünkért kapunk mi, ki lefest bennünket bajuszunkkal és bajuszunk nélkül, s mégis urak maradunk, mig a szegény hegedűs csak czigány, s a lelkes költő éhezik, s megcsókolja puha kezünket, ha kemény ágyára matraczot ajándékozunk neki.

Vannak szinte dolgok, mellyekrül nem igen vagy csak keveset elmélkedünk, és csak egy kis rész elmélkedik, mig a nagyobb tömeg, melly azonban mint valami kis király, élet és halál fölött uralkodik a közeletben, nagyot alszik „És h o r t y o g, h o g y a v é n K a r p á t n a k b é r c z e i f é l n e k.“ Értekeznünk lehetne v a l a h á r a: mikor vergődünk ki a szó özönébül a cselekvések mezejére, mikor fog kezet a jobb és bal oldal, hogy egyszer már tennénk is, „K i k h e v e r é s z n i n a g y o n j ó l é r t ü n k p a m l a g o n, á g y o n.“ Értekezni lehetne ázon hazafiui lelkességrül, melly a honnak él, s a hon javára nem csak garas áldozattul nem retten meg, hanem igy szól: I t t v a n e g é s z v a g y o n o m s v é r e m, h a z a; v e d d, h a n e k e d k e l l. Értekeznünk kellene az egyesülésrül a nemzeti oskolákban, mert utoljára is csak ezen uton fogunk egyértésüek, egyakaratuak lenni, stb. stb.

Ezekben központosul az én szerény véleményem, szerény véleménye egy honi darázsnak, ki talám mértéken túl is jámbor, mert fél a zsirtul és olajtul, mellybe könnyebben bele fúl, mint Magyarhon a magáéba. Furcsa a világ; némelyki aszkórságban vész el, másik zsirba fnl — azért szeretem én a boldog közepet. A nagyon zsirosak elmélkedni is röstek, a nagyon soványak gyakorlatában pedig nincs köszönet, mint a korteskedés és a gyármunkásak példája bizonyitja. Ezeket mondja a szegény darás, az erdők és rétek szabad lakozója, ki azonban bizvást a közép rendhez tartozik, mert nem sovány, van elég virága, mellyen lakozhatik. Ha valami hatalmas dongó zugná el mind ezeket, többen fölnyitnák füleiket.. de azért nem vesz semmi szó el a természetben, s döngését folytatni fogja, ámbár némellyek nem köszönik meg.

D a r á z s y.

N y i l t l e v é l.

(Vachot Imréhez.)

Ágat kivántál pályalombjaimból
S jegyzékeket, hogy életrajzomat
Megírd belőlük. Hagyd el, ó barátom!
Mit érdekelhet éltem egy hazát,
Mellynek (ne vedd dicsekvő álerénynek)
Még olly parányit adtam; mit nyerend
A nagy közönség vagy lapod vele,
Ha följegyezzük, hol s mikor születtem,
Mit irtam és mit tettem ekkorig?
Ha az, mit irtam s tettem, önmagát
Föntartni képes: fenmarad nevem.
Ha nem: haláltól meg nem óv lapod.

Vagy azt jegyezzem föl, hol iskoláztam,
Mellyik tanitóm vert legtöbb d i á k o t

Fejembe, mellyik büntetett leginkább,
Ha szép hazám nyelvén beszélni mertem....
Az iskolát nem ugy tanultam én,
Hogy édesen gondoljak vissza rá;
Lelkemnek azt, mit vágyott, meg nem adta,
S igy én viszont adósa maradék.
Pécsett Virágon és Zalánfutásán
Csüggött szivem s a Himfi hősregéin.
Pesten cométának hitt a tanitó
Mint ritka vendéget mathesisán,
S mert télen a könyvtárnak olvasóját
Jobban fütötték, mint szállásomat,
Tanyát ütöttem foliánsi közt.
Az isten, a ki keblemben lakott,
A szent művészet tündércsarnokát
Mutatta fel lelkemnek álmain,
S mindent tanultam hangyaszorgalommal,
Csak azt nem, a mit az élet kivánt.
Miért mutatnál fel illy életet?
Mellyet ha vissza élnem kellene,
Igaz, megint csak úgy élném magam:
De hogy fiam, vagy más kövesse azt,
Föltételetlen nem tanácslanám,
Mert irva van: ki e pályára lép,
Az a világgal már számot vetett.
Avagy kevés örömvirágimat,
És szenvedésim hosszu táborát
Irjam, s irassam újra általad?
Azok, barátom, mást nem érdekelnek,
Mint engem és legfölebb titeket,
Kikhez szivem rokon szerelme vonz,
Az ősz szüléket s jó testvéreket,
Egy két barátot és a szende nőt,
Kiben megüdvözültem itt a földön.
Az öröm törékeny harmatcsepp, barátom.
Az a keserv is: mig a rét virágán,
Vagy a szemeknek pilláin ragyog,
Tökrözve áll gyöngyében egy vitág,
A szép szivárvány minden színiben:
De ejtsd tengerbe a csepp harmatot.
Vagy a világ ölébe könnyedet,
S ki mondja, hogy gyöngyöt vetél belé?
A tenger is, mint a világ is abban
Csak a vizet, a csepp vizet fogadja...
Maradjanak hát szivemé tovább is
Maradjanak, barátom, birtokomban
Az öröm s keservnek átélt perczei.
Nekem s talán tinektek gyöngyök ők;
A nagy világ nélkülök ellehet. —
Tiz év előtt, huszonkét éves ifjú
Meleg szivemnek érezvén ütését,
Sirtam magányom csendes rejtekében,
Hogy ennyi korra jutván, nem lelék
E nagy hazában szivet, melly szerelmet
Esdő szivemnek testvérlángolással
Megoszsza forrón égő lángjait:
Most ujra sírok, edzett férfiu,
Hogy ennyi korra jutván, milly csekély az,
Mit vágyaimhoz mérve teheték.
E hon nem a lant és babér hazája,
A dalnok ihlett, ihletlen dala
Egyképen elszáll szellők szárnyain,
A nép nem érti meg apostolait;
S mi néha néha visszazeng dalukból,
Nem a szivé, a sziklabércz echója.
Mit is törödik azzal a világ,
Az ég esöjén nö-e a virág fel,
Vagy hű kertésze könnyel öntözé?
Csak ablakán vagy keblén illatozzék!
Mi gondja rá, miből termett a gyöngy,
Mellyet füzérben hord nyakán a nő,
Érzéktelen kis kődarabka-e,
Vagy érező állatka könnyüje?
Csak szép nyakát ékitse csillogása!
Mi gondja, vígan szötte szálait
A szálesztő kis selyembogár,
Vagy életét temette el müvébe?
Csak hogy szövése szép kelméket adjon!
Ez a világ — az a dalnok, barátom!

Vagy azt tudassuk szives olvasóddal,
Mi rangban állok a polgári pályán,
Milly hivatalban, mellyek czimeim,
Kunyhóban élek avvagy palotában,
És több eféle fontos dolgokat?
Rangomra kurtán hangzanék a válasz:
„Iró vagyok — vagy ha hizelgeni
Szabad magamnak — „költő!“ ebbül áll.
Ennél egyébre nem vágyódom én,
S nagyobbra nem kell, hogy lelkem törekjék.
Polgári pályám megvagyon nekem
A legszivélyesb nő rokon szivében,
S egy gyermekimben szépen sarjadó
Családi élet földi édenében.
Ennek s hazámnak minden érverést
Szentelni, tartom legszebb hivatalnak;
S igy czimem is csak ugy legyen, s csak egy:
Az emberé és a hü honfié.

Garay János.

Népdal.

Hajad mint a holló szárnya,
Szemed szivek babonája;
S gyönge orczád olly halovány,
Mi bajod kis barna leány?

Szépen bánik veled anyád,
Senki neked rosz szót nem ád;
Ki is adna rosz szót neked?
Hóliliom szűz életed.

Halovány a nap sugára,
Borulni fog nem sokára;
Beteges a kis lány szine,
Megfájdul a legény szive.

Megfájdul, elszomorodik,
A betegen sajnálkodik,
S mondani a lány nem meri,
Hogy szerelem kínja leli.

Cz.

Egy szépirodalmi bogarászra.

Sok nagyot és szépet mondál el zagyva beszéd közt;
Kár, hogy a nagy mondás gyönge alapja te vagy.

Vachot Sándor.

Jenny.*)

(Franczia beszély.)

I.

Egy franczia király azt mondá: „a hölgytelen udvar rózsátlan tavasz.“

Látszik, hogy I. Ferencz nem csak király, hanem költő is volt.

Hölgyek és virágok! Ki azokat szereti, ezeket is okvetetlen szeretnie kell; ki azonban egyiköket sem szereti, olly lény, melly — inkább teve, mint ember — Zaharába vagy teljes életére vizgyógyintézetbe való.

Hölgyek és virágok! Ki szólhatna egyikről, a nélkül,

---

*) A leggénialisabb franczia irók egyike, Paul de Kock ezen jeles beszélyének forditását, úgy hisszük, szivesen veendik mindazok, kik azt eredetiben nem olvasták, kik pedig nálunk fölötte sokan vannak, noha Párisban Paul de Kock minden müvéből 40—50,000 példány szokott elkelni.

A szerk.

hogy a másik is eszébe ne jutna? Hölgyek és virágok! Mellyik költő nem irt már dalt rájok!

Oh Párizsom! te naponként szépülsz. Előbb csak két nap volt hetenként, midőn fris virágokat vehetél; a téren, közel a törvény-palotához, hol a környékbeli szeretetreméltó falusiak s a műkertész urak szerdán- s szombatonként illatozó portékáikat árulák. S ez még most is igy van. Most azonban még más két virágvásár is létezik, s ez jó, igen jó. A Marais-negyedbőli fiatal lányka, a saint-Denis utczai ifju polgár nem kénytelen többé a fél várost gyalog átfutni, vagy omnibust fogadni, hogy a virág-térre juthasson. Az omnibusért tizenkét soust fizetni, hogy hat sous-n egy nefelejtset vegyen, ez soknak drágás lehetett. Most, hála istennek, másképen van! Most a Maraisnak is megvan saját virág-bazarja a saint-Martin Boulevardon, közel a szökőkuthoz. Itt minden hétfőn és pénteken kiki választhatja saját kedvencz virágait. Mondd meg, melly virág tetszik neked, s megmondom, milly nemü hölgyeket szeretsz.

A harmadik virágvásár az Antin-uton fekszik, e fashionable városnegyedben, hol a pénzváltók s a nagy opera tánczosnői, a dandyk és maitresse-ek, az úgynevezett arszlánok és patkányok üték fel főtanyájukat. Ott, a Magdolnaegyház közelében minden kedden és csütörtökön kaphatni fris virágokat. Itt, a leggazdagabb negyedben, a legszebb virágokat s legcsinosabb hölgyeket kellene látni; de a dolog másképen van; a három virágpiacz között ezt látogatják legkevésbbé. Az előkelő hölgyek ritkán vesznek bokrétát; azt kivánják, hogy az lábaikhoz tetessék ezer imádóik egyike által. És igazok van, hát mire valók az imádók?

Látjátok, miszerint most naponként, a nélkül, hogy Párizst el kelljen hagyni, rózsák, narancsok és dahliák között sétálhatni, s minden istenadta nap uj virágokat kaphatni.

Rousseau egykor a jó Párizst piszok- és ködrakásnak nevezé. Ha most élne, minden éghajlat virágival elárasztott melegháznak nevezné.

II.

Ez előtt egy évvel — szerdai napon — a régi virágpiacz kellemes alakkal kinálkozék. A tavasz tarka gyermekei, ezer mosolygó szinbe öltözködve, szemet s szaglást lebilincselének; a sétálók serege föl és alá hullámzott; ki, hogy csak lásson, ki, hogy vegyen is; de a választás igen nehezen esett, mert mindenik virág olly szép volt!

E sereg közepett egy kicsiny, fekete öltözetű öreget lehete észrevenni, kinek kopott kabátja, mint látszek, már több ivadékot túl élt.

E kicsiny férfi, kinek szikár alakja épen olly viselt volt, mint kabátja, parókát hordott, melly szőkének adta ki magát, de szégyenében elpirult. Olly rövid volt az, hogy csak füléig ért; alóla fehér fürtök csillogtak elé, mellyek fejékétől hatalmasan elütének. E parókán olly keskeny karimáju kalap ült, hogy senki meg nem foghatá: mint kell azt megragadnia, ha köszönni akar? E több mint szerény öltözetben mindazáltal semmi visszataszitó, semmi szánalomgerjesztő nem volt; mert e szük, kopott kabátban a széles e világon legboldogabb ember látszék lakni; szürke

szemeiből vidámság sugárzott, összeszoritott ajkain gúnymosoly lebegett. Gyakran kezeit dörgölé, mint ki valami hasznos dolgot vitt végbe, s magával teljesen meg van elégedve.

Miután az öreg ur sokáig lótott, futott föl s alá a téren, minden virágot megvizsgált, s vékony orrát mindenikbe bele üté, a virágárusnők egyikéhez közeledék, s ujjával egy violacserépre mutatva, annak árát tudakozá.

— Hat sous! volt a felelet.

— Hat sous? s tőlem mer annyit kérni, tőlem, ki olly rég óta vásárlok itt?

— Nem tudom, gyakran vásárol-e ön másoknál; én önt ma látom először.

— Ne higye, jó asszony! már sokszor láttuk egymást. Hiszen nincs szerda és szombat, hogy itt nem vagyok. En szeretem.....

— Engem? kérdé a virágárusnő.

— A virágokat, a virágokat, jó asszony; én imádom a virágokat! Ah istenem, ha kertem volna! de fájdalom, csak ablakom van, igen szük ablakom; ez is az udvarra szolgál, s csak ritkán téved hozzá a napsugár. Két sous, jó asszony.....

— Lehetetlen, öreg ur!

— Gondolja meg, hogy én jó vevő vagyok. Minden két hónapban uj violát veszek, mert a viola, jó asszony, kedvenczem; ez nem ritka, nem drága virág, de valamennyinél kellemesebb. Tehát három sous!

— Még egyet rá, öreg ur.

— Nem, jó asszony, úgy drága lesz.

— Ha ezen ur nem viszi el e violát, én veszem meg, szólt egy fiatal lyánka, ki rögtön a kis öreg mellett termett.

Az öreg ur a csinos gyermekre eleinte mérges pillanatot vetett, azonban egyszerre megszelidült. Bármi vének vagyunk is mi férfiak, két szép, fekete, tüzes s meglehetősen lelkes szem, kis pisze orrocska, takaros, fehér fogakkal ellátott szájacska s az ifjucság nimbusába burkolt, fris alak sohasem veszti hatását fölöttünk.

Alexandrin ur (ez az öreg ur neve) megragadja a cserepet s a fiatal lyánykának nyujtja át:

— Ön kezében e virág jobb helyen van, mint az enyémben....

— Ah uram, válalaszol a lyányka rózsás mosolylyal, talán csak nem haragszik ön érte? Elég viola van ugyan még a piaczon, de néha egyikhez nagyobb előszeretettel viseltetünk, mint a másikhoz. Tartsa meg ön e violát.... én majd mást veszek.

— Nem, nem, kisasszony, én vissza nem veszem. Oh ha tudná ön, milly boldog vagyok, ha valakinek némi szolgálatot tehetek! Ha hasonlót hasonlóval akar ön visszapótolni, engedje meg, e cserepet, melly ruháját vagy keztyűit elrontaná, ön után vihetnem; az én ruhámat, mint látja ön, már semmi el nem ronthatja. Egyébiránt olly korban vagyok, melly önt minden gyanú ellen biztositja. Senki sem fogja azt hinni, hogy az ön szeretője vagyok. Az aggkornak is vannak előjogai. Engedje meg tehát, hogy vihessem.

A fiatal lyányka szemléli az öreg embert, ki ugy tartja

a violacserepet, mint fegyverét a katona. Aztán mosolygva szól :

— Jól van, uram, elfogadon, hanem csak egy föltét alatt, hogy a cserepet egész lakásomig hozza ön. De kissé magosan lakom.... a hatodik emeletben.....

— S ha Notredame tornyain, vagy a Vendome-tér diadaloszlopán, igén, ha bár az obelisk csúcsán laknék is ön, örömmel kapaszkodnám föl, hogy önt kisérhessen.

— Jöjön tehát, uram, szólt a csinos gyermek.

S az öreg ur majd szaladva, majd ugrándozva követé őt, nehogy azt higye, hogy a cserép terhes neki.

A fiatal személy, kit haza kisére, legfölebb husz éves lehetett. Öltözete igen egyszerü volt : tarka ruha, fekete selyem kötényke, foulard nyakkendő s egyszerü reggeli főkötőcske, melly két arczához szorult — ebből állt egész piperéje. De ki lehetett e fiatal személy? Varróleány, komorna stb.? Nehéz meghatározni, mert Párisban az öltözetre nézve annyian hasonlitanak, hogy igen éles szem kivántatik, az első látásra mingyárt megismerni, ki fia lehet valaki.

A hárfa-utczában megáll egy ócska ház előtt, s ezt mondja kisérőjének :

— Itt lakom, uram, jól vigyázzon, a lépcső sötét, jól megfogózzék a karfában.

Az öreg ur, ki bal kezével a violát szoritja kebléhez, félénken kapaszkodik jobbjával a karfába, e lépcső-tömkeleg Ariadnefonalába. Előtte a fiatal lyányka megy olly biztossággal, mi szokás által lesz sajátunk.

— Nemde, uram, kissé magosan lakom? Száztizennégy lépcsőt kell megmásznunk.

— Remélem, nem sokára czélt érünk.

— Itt vagyunk, mond a lyányka.

III.

Megnyit egy ajtót. Az öreg ur egy kicsiny, igen szerény rendezésü szobába lép, mellyben semmi fölöslegest nem látni. De a mi kevés van benne, azt rend és tisztaság bélyegzi.

A fiatal lyányka gyorsan elveszi tőle a virágot, s székkel kinálja őt.

— Most, uram, monda, remélem, szives leend ön, velem szerény ebédemet megosztani; e kis kérelmem teljesitését nem fogja ön megtagadni. Miután kivánatos lehet ön előtt, megtudni, ki vagyok, engedje néhány szóval életem történetét elbeszélnem. — Nevem Desgrillons Jenny, s szegény, de becsületes mesteremberek lyánya vagyok, kik képszinezésre tanitának, miből három év óta, midőn szerencsétlen levék, jó szüleimet elvesztenem, szűken éldegélek, mint gondolhatja ön. Halálos ágyán atyám egy régi barátja ótalmába ajánla; neve Benoit; fűszerárus. Benoit urnak, e kedves, jó embernek, egy fia van. Fanfannak hiják, nekem udvarol, s el akar venni. Én azonban, uram, Fanfan urat egyátaljában nem szenvedhetem. Fájdalom, nem érzek hivatást magamban, fűszerárusnévá lenni — első ifjuságom óta nagy hajlamom van a szinház iránt, s igen szeretnék szinésznővé lenni, szép ruhákat viselni, ma herczegnő, holnap pórleányként megjelenni, s a közönség tetszését kivivni. Ah, mi édes érzés lehet, lábaimnál fiatal embert látni, ki engem imád, ki miattam meg akarja magát lőni. Még szebb lehet, ha valami előkelő piperkőcz szép verseket alkalmaz zenére az én számomra, s nekem a-mollban vagy c-durban szerelmet vall. E boldogságról ébren álmodom, mialatt babszemjankókat s másokat festek. De miként kezdjem a szinészetet, mint vétetem föl a szinházhoz? E nagy Párisban, a Benoit családot kivéve, egy lelket sem ismerek. Benoit ur azonban utálja a szinházat. Látja ön, uram, hogy barátra, gyámra van szükségem. Ön kora, ön becsületes tekintete annyi bizalmat önt belém, hogy ön nek tanácsát bátorkodom kérni.

— Kisasszony, szólt az öreg ur, ki eddig figyelmesen hallgata, a bizalom által, melylyel ön irántam viseltetik, véghetetlenül megtisztelve érzem magamat, s hogy arra méltónak mutassam magam, szabadságot veszek mindenek előtt, elmondanom, ki vagyok én? — Nevem Alexandrin Triptolomeus Erasistratus; nagyatyám iskolamester volt, atyám nyilvános irnok; én szépirási és verselési órákat adok; egy órát tiz sousért; ez valóban igen kevés, mindazáltal igen illendően éldegélhetnék belőle, s nem volnék kénytelen illy rosz ruhában járni, ha egy szerencsétlen szenvedélyem nem volna, olly szenvedély, melly gyakran kényszerit, óráimat elhanyagolni.

— S e szenvedély? kérdé Jenny.

— Szinte a szinház.

— Hogyhogy, uram, ön is szinész akar lenni? kérdé a fiatal lyányka kissé gunyos mosolylyal.

— Nem épen; én iró, szerző, költő szeretnék lenni. Költő vagyok ugyan, mert már harmincznál több darabot irtam, drámákat, vaudevilleket, szomorújátékokat, bohózatokat, de még egy sem került a szinre, mi nekem, őszintén szólva, nagyon fáj, miután a szerénység megsértése nélkül állithatom, hogy a harmincz darab közt nem egy van, melly a remekmű nevet igényelheti. De mindig elutasitanak, visszadobnak, félreismerik tehetségemet. Irótársaim hiusága, az irodalmi fondorkodások elzárják utamat a szinházhoz. Hanem korán se higye, kisasszony, hogy ez visszarezzent; ellenkezőleg, ez akadályok feltüzelik bátorságomat; nyugottan folytatom pályámat; irok, émeklek, költök..... a legcsekélyebb, jelentéstelenebb tárgyban is találok anyagot szorújátékra; bedűlő kémény, fölfordult kocsi, rendőr, ki tolvaj után szalad, férfi, ki megcsalja nejét, nő, ki hűtlen lesz férjéhez, mindez tárgyul szolgál három fölvonásos vigjátékhoz. Műveimet minden szinházhoz küldöm, a nagy operától a Petit-Lazareig; de isten tudja honnan van, hogy minden drámámat ismét visszaküldik. Hanem, mint mondám, nem csüggedek, s épen tennap kezdék egy uj darabot, millyen darabot! ah, bár lenne szerencsém, önnek belőle, mihelyt elkészül, valamit fölolvashatni.....

— Ah, ugyan tegye meg ön ezt!

— Midőn, bocsánat őszinteségemért, midőn önnek bájos, pajkos arczocskáját megpillantám, ezt mondám magamban: milly gyönyörű szerelmesnő, milly isteni komorna, milly pompás apród! Nem tagadom, e gondolat ada bátorságot, önt megkérnem, hogy virágcserepe vivőjének elfogadjon.

— Ön tehát költő, kedves ur?

— Költő, azonban mindeddig nyomatlan.

— Ah, milly jól esik, hogy a sors önnel összehozott. Ön szavalni fog engem tanitani, átfutandja velem szerepeimet, s hibáimra figyelmeztet...

— Ezer örömmel, kedves gyermek. Racine, Voltaire, Moliére... olly jól tudom műveiket könyv nélkül, mint a magaméit.

— Én részemről eddig csak Ducange Victor s Scribe urak remekműveit ismerem... de jeles emlékezetem van.... a legnehezebb szerepet megtanulom egy éjszaka...

— Annál jobb, bájos Melpomene. El fogom ön előtt harmincz szinművemet olvasni; azon szerepeket választhatja belőlök, mellyek legalkalmasabbaknak fognak látszani; én egymás után meg fogom önt rájok tanitani, s olly művésznővé képzendem, ki a müvészet egén maholnap első nagyságu csillagként ragyogand.

A költő kissé öreg, a szinésznő kissé fiatal volt, de az egyik tapasztaltsága a másik tapasztalatlanságát vala gyámolitandó.

Kölcsönösen gyönyörködve, hogy megismerkedének, ülnek asztalhoz. Az öreg ur el nem fárad, a harmincz müve elleni ármánykodásokat beszélni. Jenny egy csepet sem ért ugyan az egészből, mindazáltal egészen föl van lelkesedve, s majd e, majd a szerepből szaval egyes helyeket. Minapában látta egy külvárosi szinházban „Pál és Virginiá"-t, melly neki rendkivül megtetszett. Egyszerre megragadja karjánál az öreg irástanitót, a szoba egyik szögletébe vonja, s a zivatarjelenést utánzandó, melly alatt Pál Virginia szoknyája mögé rejtezik, az öreg ur és önmaga fölé egy esernyőt terjeszt.

Ugyan e pillanatban jelenik meg egy fiatal ember kis zsacskóval kezében. Ez monsieur Fanfan, atyja, Benoit fűszerárukereskedésének egyetlen örököse; Fanfan, ki ifju barátnőjének, kibe halálosan szerelmes, hűséges hódolat jeléül egy font aszalt szilvát akar lábaihoz tenni.

Monsieur Fanfan nem kis mértékben szomorodik el, Jenny kisasszonyt egy öreg idegen urral egy födél, egy esernyő alatt látván. Feléje közeledik, s szól:

— Esik önnél, kisasszony?

Felelet helyett az öreg ur, áthatva szerepe szellemétől, Virginiáját a szoba más szögletébe vonja, kiáltván:

— Ez Labourdonnaye ur. Téged elragadni jön, Virginia! De az egekre, nem sikerülend neki, téged karjaimból kiszakasztani.

A fiatal fűszerész e jelenést felséges ostoba képpel szemléli. Az öreg ur kora azonban, kivel Jenny az esernyő alá rejtezett, nem sokára megnyugtatja őt, miszerint első gyanuja alaptalan volt.

— Monsieur Fanfan, szól Jenny, legnagyobb költőink egyikét, Alexandrin Triptolomeus Erasistratus urat mutatom be önnek.

Az együgyü fűszerész a kis öreg kopott ruhájára veti nagy szemeit, s mormog:

— Szerző? á, értem, szerző! s mit árul az ember, ha szerző?

Jenny majd megpukkad nevettében.

— Monsieur Fanfan, monda, e kérdésnek szirupszaga van.

— Uram, szólt az öreg ur, a fiatal emberhez közeledve, s ujjait az aszaltszilva-zsacskóba dugva, mellyet monsieur Fanfan kedvesének nyujt; a szerző, uram, mit sem árul. Én, például, még mit sem adtam el.

— S miből él az illy szerző, ki soha semmit el nem ad?

— A birálat tömjénéből, a közönség tetszéséből, mellyet ma megnevettet, holnap sirva fakaszt, mellyet ma fölemel, holnap megrendit, ma felindit, holnap — ez persze a legroszabb — elaltat, de még ekkor is élvet szerez a közönségnek, mert hiszen az álom is nem igen kellemes élvezet-e? Látja ön tehát, uram, hogy a szerző nem valami csekélység. Egykor oltárokat emeltek neki; most házakat vesz magának; az utóbbi nem olly dicsőséges, de állandóbb.

— Ah! most értem önt. A szerző tehát ollyas valami, a mi házakat szerez magának, válaszolt moszje Fanfan, a kis férfi kopott kabátját folyton szemlélve. Oh, ez e szerint igen szép hivatal, s ha ezt előbb tudom, most én is szerző volnék. Ime, Jenny kisasszony, egy font finom aszalt szilvát hozok önnek. Atyus egyenesen Toursból kapta; édesebb a czukornál. Ő, az atyus tudniillik, azt izeni, hogy holnap elvárja önt ebédre; házasságunk ügyében akar önnel beszélni, s a dolgot végre rendbe hozni, hogy a kereskedésből visszavonulhasson, s a boltot nekem adja át.

— Moszje Fanfan, felel a fiatal lányka, néhány képet, miket kifeste, összehajtva, ha atyja csak azért küldi önt hozzám, kár volt önnek fáradnia, mert én sem önről, sem ön szilváiról tudni nem akarok. Kérem önt s Benoit urat, legyenek szivesek, engem ezentul illy izenetektől megkimélni. Semmi kedvem nincs, fűszerárusnévá lenni; szinésznő leszek. Azon vagyok, hogy megtapsoljanak, hogy az égbe emeljenek, hogy a közönség istenesitsen. Beszélni fognak rólam a hirlapokban. Átláthatja, monsieur Fanfan, miszerint nagyobb szerencse, estenként a szinházban tündökölni, mint az egész istenadta nap bódéban ülni, s holmi szájtátiaknak czukrot és kávét árulni. Nevem minden szinlapon ragyogand... s naponként olvasni lehet Párizs minden utczaszögletén. Ezen ur, ki igen jól ért a dologhoz, azt mondá, hogy szerelmesnőnek, szobalánynak, apródnak termettem. Ezen ur szerepekre fog tanitani, s utat nyitni a szinházhoz. Tehát, egy szó, mint száz, házasságunkról többé szó sem lehet.

Erre összegyüré a kifestett képeket s folytatá:

— Isten önnel, monsieur Fanfan, most munkáimat kell elhordanom, s megszereznem a szindarabot, mellyben először lépendek föl. Csak el fog jőni, monsieur Fanfan, s tapsoland, monsieur Fanfan?

A fiatal fűszerárus szeméből köny cseppent.

— Ön, Alexandrin ur, szives lesz várakozni, mig visszajövök. Ma az első tanitási órát adandja nekem...

Az öreg ur mélyen meghajolt.

IV.

A fiatal lányka elment. Monsieur Fanfan mint kővé

válva áll, mialatt a költő minden aszaltszilváját kifalja a zsacskóból.

— Drága barátom, az ember soha ellen ne szegüljön hivatásának. A ki elhatárzott hivatását érzi, elhatárzott tehetsége is van. Lám én, például, már mint én! én született lángész, született költő vagyok, s ha nem volnék kénytelen kenyeremet irástanitással szerezni, már rég halhatatlan nevem volna; de még az is megjön. Az én tehetségem..... hanem ez a szilva igazán fölséges..... be tudnék belőle egy fontot vágni....

A szegény szerelmes ifju nem vevé észre, hogy a fecsegő öreg csaknem az egész zsacskót fölemészti. Jenny szavai földre mennydörgék őt; se nem lát, se nem hall, s egy szót sem képes szólni. Miután egy nagyot, hosszút, nehezet sohajtott, mint kinek gonosz álma volt, s szemeit megdörzsölé, fölkiált:

— Isten neki, legyen tehát boldog; mind ez, a mit kivánok. O én szerencsétlen azt hivém, hogy képes leszek őt boldogitani! Isten önnel, uram, isten önnel!

Fanfan elszalad, s Alexandrin a szilvák miatt, melylyek még a zsacskóban vannak, vigasztalhatatlan.

Nem sokára megjő Jenny; néhány szindarabot hoz, s szerepet választ; az öreg ur az első leczkét tartja, s azon igérettel hagyja el, hogy másnap reggel ismét eljövend.

Az öreg szavát tartja; két hétig minden délelőtt megmászsza a rendelt órára a hat sötét lépcsőt, hogy a fiatal müvésznőt — ki a hamupipőkét, az örökös zsidót s egyéb képeit, mellyeket ki kellene festenie, egészen elhanyagolja, — a választott szerepekre betanitsa.

— Menni fog, szól az agg költő, dühösen halad ön; kiejtése már sokkal tisztább, s már több tűzzel, érzéssel játszik ön! Csak tovább is igy, kedves gyermekem, még egy évi tanulmány, s megérik ön az első föllépésre.

— Hogyan, még egy év, még egy egész, hosszu év? Ah, az sok! Addig nem várakozhatom.

— Jól meggondolja, édesem, ne harmakodja el; kora föllépés által egész jövendőjét elronthatná.

— Hát nem mondá ön, hogy gyönyörű szinpadi alakom van?

— Igen, külseje igen takaros; de ez magában még nem elég. A szépség igen sokat tesz, de tehetség is szükséges.

— Tehát nincs tehetségem?

— Dehogy nincs, kedves gyermek, de előbb még ki kell képezni.

Jenny, kiben jókora önbizalom volt, azt kezdé hinni, hogy már többet tud tanitójánál.

Az öreg, szerencsétlenségre, egy szép reggel igen meghűté magát, s ez által csúszt kapott, minél fogva szobájában maradni s a tanitást abba hagyni kényszerült. A fiatal lyányka azt hivé, hogy öreg tanitója elhanyagolja őt. Eleinte bánkodék, azonban nem sokára megvigasztalódék s vélé:

— Már eleget tudunk!

(Folytatása következik.)

Szinházban.

(Elegia.)

Nézz le immár, nézz le, lelkem!
Nézz le kissé páholyodból,
Nézz reám szép szemeiddel...
Egy perczig csak... irgalomból!

Ha te tudnád... ah, ha tudnád...
Elbájoltál véghetetlen!
Itten állok minden este,
Mint a bálvány, merevedten.

Ma sem volt, csak egy forintom,
Mellyet vacsorára szántam...
S jegyet vettem rajta!... még sincs,
Nincs sympathiád irántam?

Még sem nézesz rám?... o nézz le!
Itten állok közeledben,
S akkorákat sóhajtok, hogy
Még a kárpit is meglebben.

Nézd, a bú mint fintoritja
Sentimentális pofámot...
Ugy de bánod is te mindezt!...
'Sz' az malheuröm, hogy nem bánod.

Petőfi.

Zápolya Izabella.

(Történeti beszély.)

Ama szerencsétlen országban, mellyet véres csaták közt dultak pártos viharok, hajdan egy dús apácza-zárda, az ősi emlékü Swienty Kryz (sz. kereszt) állt a magas Lysa-Gora ormán, s a szüzek, kik benne laktanak, a hit, erény s hazaszeretet szent magjait ülteték el ama leánykák keblébe, kiket nevelői gonduk alá ada a szülők akarata. E zárda hátulsó része a rengeteg erdőre dőlt, hova csak ritkán tévedt el egyegy pór, s úri vándor talán évszázadok óta sem jöve. — E hátulsó épület volt a nevendékek lakása, s az ablakok, mellyeken kinéztek, a vad vidékre dőltenek.

Az erdőn túl a dús Wisnioviecki, később királyságig emelkedett hatalmas nemzetség egyik ősi vára állt, mellynek lakója az ifju Szaniszló, a vadászatnak szenvedélyes kedvelője levén, e czélból minden őszkor számos vendégcsapatot gyüjte össze várában, s hetekig üldözé velök erdeje vadjait.

A vig csapat egy estve a terebély tölgyek aljában telepedett le, s mivel a vidék hölgyei s leányai is megjelentek az illy vadásztanyákon, vig zene, ének s poharazás közt lelé az éj e vidám csapatot, melly különös szokások által tudá emelni a jó kedvet s örömöt. Illy szokás vala, hogy azon ifju, ki délben sors-huzás által valamelly hölgy szomszédja lett, volt bár más felesége vagy kedvese, estve is melléje tartozott ülni, miért viszont, a lengyel ősszokás szerint, czipőjéből tevé az első ivást e napi lovagja.

A társaság épen az asztalokhoz telepedett, s a házi ur előintvén a borserlegeket hordó szolgát, gyöngéden oldá le szomszédnéja czipőjét, s mivel minden férfiu példáját követé, pár percz mulva minden férfiu kezében egy-egy czipő, s benne honunk veres szőlőnedve volt látható. —

Ah! mit látok! mondá a házi úr, szép Jetta, az ön melletti szék üres, s czipője még mindig lábain, — a manóban, Nidánszky ismét hibázik, az a fiu mindennap eltéved, szeretném ismerni az őzikét, ki olly messze csalja el körünkből.

Jól gyanitsz, mondák többen, a mindennapi eltévedés vakeset nem lehet, de te ismered a vidéket, ki lehet az, kinek kecsei elcsábitják tőlünk a szőke Wladimirt?

Szent Szaniszlóra! én nem gyanithatom! az erdőben egy nő sem lakik, szénégetőnéimet kivéve, — de ezekbe csak nem lehet a jámbor szerelmes. — De im zörejt hallok, ő lesz.

Mind oda tekintének, hol megzörrent a bokor, s im nem a várt, de egy ősz férfiu érkezék. Cserminczky Oldabár, egy vidám öreg, ki jól sikerült elménczkedéseiért s vig ötleteiért fél Lengyelország kedvencze volt. — Most is mindenki egy szeszélyes mondatot várt tőle... s minden szem reája szegződek.

Ah! barátim! ma egy őztanyára jöttem, melly vadászszá tehetné a világ minden férfiát. — Nidánszky nyoma vezérle oda, egy pár nap óta észrevevém, hogy a fiu naponta elsompolyog tőlünk, utána lopóztam, s gondoljátok csak, hova ment — az erdőszélben levő apáczazárdához, mellynek egyik ablaka csakhamar megnyilt, s egy tünde szép szőke leány egy virágfüzért doba le. Hévvel csókolá ezt az ifju, s a leány, ki a virágok levetése után csakhamar eltünt, ismét megjelent az ablaknál, s igy ment ez késő estig, s Nidánszky szerelmi epedést tolmácsló arczczal sohajta fel a magasban álló szüzhöz, kivel beszélni tiltá a távol.

A társaság észrevételeit a házi gazda harsány szava szakitá félbe. — Urnőm! Nidánszky hűtlen lön szépéhez, s büntetésül Cserminczky foglalja el helyét, s most rajta, Lengyelhon királya, szabadsága s szépei éljenek!

A czipők kiüritettek, s vig zene harsogott.

Cserminczkynek igaza volt. Az ifju Nidánszky Wladimir a zárda ablakai előtt tölté el estéjét, s ott lelé őt az éj sötéte is, mellynek fátyola alatt elvégre távozék. — Szép olvasóném! ön ismeri a szerelem amaz időszakát, midőn az ajk néma még, s csak a szemek epedő pillanata, a sohajok gyakor röppenése árulja el a kebel titkát, mert hisz ekkor még nem veszi észre avatatlan szem a sziv érzetét, mellynek magunk is csak alig gyanitjuk létezését, s melly észrevétlenül lesz a kis szikrából lobogó lánggá, mellynek heve éltet, vagy perzsel, a minő szerelmünk sorsa. A későbbi órák, midőn kitártuk már keblünk titkait, s viszontszerelmet nyerve éldelgünk szépünk oldalán, ezer isteni kéjt nyujtanak, ámde még is amaz időszak, mellyről előbb szólék, felülmulja ezt, mert az a szerelem arany korszaka, az ég tiszta leánya ő még akkor, szellemi egyedül, s ép azért olly nemes, olly isteni, mig később magára ölti a földiség salakját, s legyen bármilly tiszta, még is szenvedély, s gyöngült égi malasztja.

Emlékezzék vissza, szép olvasóném, multjára, s vélem érzendi, mit leirni nem, s csak érzeni, csak gondolni tudok, s mit hősünk is éreze. Napok, hetek óta jelent ő meg e titkos helyen, hova véletlenül tévede, — a leány egyelőre elfutott ablakától, midőn reá meredt az ifjú tekintete, majd később kissé maradt, sőt várta is, örülni látszék, ha jött, s sohajta, ha szivére tevé kezét az ifjú. — Egy nap virággal jelent meg ablakánál a leány, az ifjú kérőleg emelé fel kezét, — a rózsa lerepült, s Wladimir keblébe rejté: — s ez estve óta mindennap ismételteték a rózsadobás, mellyért csókokat röpite fel az ifju.

Ámde a sors, melly minden földi üdvet irigyel, Wladimir mennyét is feldulta, — azon éj után, mellyben fölfedeztetett szive titka, s melly alatt annyi csipős beszédeket kelle kiállni társaitól, parancsot vön, hogy tüstént az ezredhez menjen, hol mint hadnagy szolgála.

Ő elment, ámde magával vivé a szőke szűz képét, s mivel el vala tökélve, hogy rövidleg a zárda főnökéhez megy, s kitudja a nő nevét, hogy ha nevelését végzé, körébe jöhessen, gondtalanul engedé magát oda szép reményeinek, s túlboldog jövőt álmodék a szép hölgy oldalánál. — Illykép óriási lön a láng, s szerelme, melly naponta uj tápot nyere álmaiban, lényeges kiegészitő része leve lelkének.

Illy érzeménynyel mene Varsóba, hol egy délután a királyi kertben andalga, s im egy bokor mögül egy leány lép ki; az ifju örömtől sugárzó arczczal fut felé, a hölgy elpirul, zavarba jön; Wladimir megragadja kezét, — ez reszket, s az ifju csókot nyom reá, mig a leány epedő tekintettel áll előtte. — Az édes elfeledés ez isteni perczét több nők s férfiak zavarák meg, kik a látványra őrök után kiáltának, az ifjú erre általölelé a leány derekát, de e perczben több kard csillogott, — Wladimir első meglepetésében kardját ránta ki, — de kezeit katonák kapták meg, lábaira bilincsek tétettek, — ő a királyi lak közelében kardot rántott, — s e vétkéért halál várt fejére.

A nő gyanitani, sőt tudni látszék ezt, mert ájulva dőlt a nők karjai közé, kik gyöngéd gonddal ápolták Izabellát, Zsigmond lengyel király leányát.

Másnap a határszélre egy várba viteték el Wladimir, ki mind e mellett is módot talált megszökni börtönéből, — s eltüne.

Zápolya, a magyar király elhunyt, s özvegye oltalomért folyamodott Szolimánhoz maga s gyermeke számára. — A nagy urat, kit végső napjaiban megbántott Zápolya, minden oldalról Izabella ellenségei vették körül, sőt basái is kérték őt, vonná meg az özvegytől s árvától kegyelmét.

Erdély vala a koncz, melly felett a felek czivódtak, s Szolimán török tartományt akart alakitani belőle. — Az erdélyieket minden párt csábitgatá. Szolimán, ki czéljai kivitelére legjobbnak látta egyelőre János király özvegyét pártolni, s a kisded János Zsigmond nevében uralkodni minden felett, mi őt illeté, vagy mit az ő nevében elfoglalhata.

Ama kétes perczben, midőn habozott még Szolimán szándoka, többen találkoztak, kik azt akarták elhitetni vele, hogy Izabella nem szüle gyermeket, s hogyha van is udvarában egy csecsemő, ezt csak a nagy ur s Ferdinánd kijátszására vette magához. — Szolimán, eltökélé magát

a való kitudása végett, annyival inkább követséget küldeni Budára.

Izabella a több mint 50 évet élt király alig 20 éves özvegye, Budán mulata gyermekével, a csecsemő János Zsigmonddal, ki felett, mint gyámnokok Martinuzzi s Petrovics őrködtek.

Fényes készületek tétettek itt Ali-Abala basa fogadására, mert kedves ember volt ő a nagy urnál, kitől, mint különös kegyet kérte ki e követséget. — Az ágyúk durrogása s a várőrsereg tisztelgése közt ére ő Budára, hol számos főurak fogadták, mig Izabella fen a királyi palotában vára reá. — A török fenhéjázó gőggel üdvözlé a nagyokat, s büszkén, mintha ő maga lenne a szultán, léptete végig az utczákon; ámde midőn a királyi lak közelébe ért, arcza halványulni kezde, s kisérői s a magyarok bámulva vették észre a zavart, melylyel a trónhoz közeledett.

Lelépett erről a királyné s nyájasan üdvözlé a szultán képviselőjét, ki előbbi gőgével élénk ellentétben álló zavarral köszönté őt szultánja nevében, s midőn beszélt, észrevehető volt, hogy hangja reszket, s a beszéd nagy erőlködésébe kerül.

Királyné! a világ ura, a hatalmas szultán engemet külde ide, mondá Ali-Abala, hogy végezzek veled nevében, — ő férjednek, kinek Allah csendes álmot adjon, holtáig kegyes ura, hű védője volt, s bár János király nem volt is őszinte hálával iránta, ő nagy kegyelmét nem vonja meg az özvegytől s árvától. — Te leánya, s gyermeked fia lesz — s mindkettőtöket boldogit, s megvéd oltalma.

A királyné mély hálát monda a nagy urnak, s előhozatta a kisdedet, kit látszható részvéttel visgála a török, ki most egészen elérzékenyülve állt, s lesüté szemeit, melylyek tekintete az egész beszéd alatt szorgalmasan kerülé az ifju királynét.

Asszonyom! — szóla ismét a török — a fényes s hatalmas Padischach udvarában irigyeid ármánykodva terjesztek el ama hirt, hogy e gyermek nem János király fia, hanem te csusztatád be azt, hogy örökösöd legyen, s jogokat követelhess ennek számára.

A királyné nem felelt, hanem karjaira vevé a kisdedet, s feloldatván ruhája füzérjeit, hó-emlőihez tevé a gyermeket, ki mohón szivá belőlök az édes anyai tejet.

S e perczben elérzékenyült a török, térdre borult a szép nő előtt, megcsókolá kezét, s jobbját a gyermekre tévén, megesküdött küldője nevében, hogy János Zsigmond leend a magyarok királya.*)

Harsány éljen követé a török szavait, s a pogányok ekkor mindjárt s később dús ajándékokat tettek le a szép királyné lábaihoz, s ezek közt következendő tartalmu levelke vala:

„Szerelmem a börtönbe vitt, honnan megszökve, Ázsia messze sivatagjain kerestem a halált, de hasztalan, — én élek, s él a kebel óriási szerelme, — isten veled, — elég, hogy láttalak, — te királyné vagy, én pogány — iszonyu a mélység, melly köztünk tátong, — s én csak barátod lehetek, — s mint illyen oltalmazhatlak, mert szeret a nagy ur, kit szolgálok, — isten veled, — nem sokára egy sereg elején térek vissza, s jaj annak, ki csorbitani akarja jogodat. Nidánszky.“

A királyné mélyen sohajtott, ifju évei szép álmai vonultak el ujra előtte, s a sziv, mellynek már behegedtek sebei, ismét vérezett.

Szolimán védő serege csakhamar honunkba ért, egy osztályt Ali-Abala basa vezérle, — de csak Tatáig, — mert itt — Izabella jogáért vérzett el, s végsohaja a szép özvegyhez röpült.

Remellay Gusztáv.

Izmosihoz.

Küzdni ha óhajtasz diadalt aratólag a sorssal:
Lelkedben legyen úgy, nem karaidban, erő.

Egy kritikushoz.

Más müvein kritikád elkallatod olly iszonyún, hogy
Tenmunkáidban nékie még nyoma sincs!

Balla József.

Románcz.

(„A zsidó fiú“ czimü drámából).

Hol ő, a bércz szülötte?
Nap fénye kardvasán;
Fehér sisakszalag leng
A távozó után.
S míg a távolban elvész,
Utána epedőn néz
A hű leány.

Ki fekszik ott a síkon?
Hold fénye kardvasán;
Sisakszalagja vérszín,
És arcza halovány.
S holdéjeken a ködbe
Utána néz tunődve
A bús leány.

Jókay Mór.

*) Feszler, Budai.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— A lefolyt hét utolsó napjaiban tartá a homeopathák bár kisded, de nagyot igérő társulata honunkban első rendes gyülését a m. academia teremében t. Kubinyi Á. ur elnöksége alatt. Az előgyülésben értekezések olvastattak fel magyar és német nyelven — hogy miért németen is? azt ők tudják — 30—40 főnyi hallgatóság jelenlétében. Gyülések után a társulat vasárnap egy ünnepélyt rendeze a nagy Hahnemann emlékére, mellyet délelőtti 11 után Balogh Pál tanár az elhunyt fölötti classicus emlék-beszéddel nyita

meg, kiemelve többek közt előadásában dicsőültnek az emberiség javára, s a hasonszenvi gyógytudományban tett fáradozásait, érdemeit, törhetlen szellemét. B. P. ur előadását illetőleg véleményem oda járul, hogy az az europai tudósok legmerészebb követeléseit is kielégitené; ki az ő beszédét fölfogá, meg kell győződnie, hogy a homeopathia épen nem ábránd, mint legiók hirdetik; hanem a természet örök törvényén alapuló igazság, s én legalább azon erős hiedelemben vagyok, hogy, ha a homeopathia ügye honunkban több illy apostolokra, képviselőkre s bajnokokra talál, millyen B. P. tr., annak előbb-utóbb eljövend országa, s fényes jövendője kétségtelen. A kisded ünnepélyt „Hahnemann emléké"-re irt lyrai müveknek (Garay, Császár és Vörösmartytól, mi csinos, diszes nyomtatványban osztatott ki a jelenvolt hallgatóság közt), Egressy Gábor általi szinpadi, hősies elszavalása fejezé be, a helyett, hogy azokat csak felolvasta volna. Illy alkalmi, különösen egyes lyrai műveknél a drámai felolvasásnak nézetem szerint nincs helye; ez a szónokok és szinészek dolga, mit, valamint a felolvasás és szavalás közti különbséget Egressy G.nak, mint tagadhatlanul legavatottabb szinésznek, tudnia kellene.*) Nem hagyhatom neheztelő észrevétel nélkül egy, külsejéről itélve, saloni lovagnak felolvasás közben a minden tekintetben jeles értekezésre helyenként fen hangon „nem igaz" stb. féle szavakban nyilvánitott, megrovást érdemlő birálgatását, valamint egy számoló, a takarékossághoz és költségvetéshez igen jól értő szerkesztőnek, hihetőleg a jelenkornak az irodalom s különösen a journalistica iránti részvétlensége miatt, mellette állott ismerőséhez éles, bariton hangon intézett panaszos dörmögését; mi mindkettő kellemetlenül háborgatá a valamit haza vinni akaró hallgató figyelmét. Illy botrányos magaviselet illy helyen nem férfiakhoz, sőt ....kókhoz sem illik! — Az ünnepélyt néhány hölgy jelenvolta is diszité. (Beküldetett).

— A sok zászlóval felczifrázott István-gőzösön mult héten érkeztek városunkba az özvegy Kohary-Waldstein herczegnő, Coburg Ferdinand herczeg, lovas tábornagy, Coburg Clementina herczegnő, Lajos Filep franczia király leánya, s ennek férje Coburg Agoston herczeg, egy egész nagy udvari kisérettel. A magas rangú család az angol királynénál volt szállva, s mult hó 27kén hagyá el városunkat, a Coburg-Kohary-féle magyarhoni birtokokat megtekintendők.

— Még e héten érkezik városunkba ő felsége a porosz király a legnagyobb incognitóban, s a követségi palotába szálland, három napig fog itt mulatni, s azután innét Ischlbe utazik. Az idén különösen sok nevezetesség fordul meg fővárosunkban, mi ránk nézve örvendetes körülmény.

— A pesti magyar gyalog-polgárkatonaság zászlajának fölszentelési ünnepe a Rákoson, erőteljes apáink gyülhelyén fog végbemenni, mert a városházpiacz e czélra igen kicsiny, s az ujpiacz pedig már akkor vásáros bódék által lesz elfoglalva.

*) Mi meg vagyunk győződve, hogy ezt igen jól tudja Egressy Gábor, de mivel tapasztalá, hogy pathos nélkül a mai kor embereire hatni nem lehet, a száraz hideg felolvasást el kezdi hagyogatni. — Mi részünkről Egressy Gábornak ez ünnep alkalmával hallatott lelkes szavalásával meg voltunk elégedve.

A szerk.

— Budán egy nő, miután férje által megvereték, három gyermeket szült, de egyik sem maradt életben! — A durva férj hihetőleg sejté e körülményt, s azért páholta meg termékeny oldalbordáját!

— Kovács Pál legujabban egy, „Nemesek hadnagya" czimü szinmüvet irt, melly a nemzetiben nem sokára adatni fog. Mindnyájan, kik olvasák, dicsérve emlitik ez ujdonságot. A derék iró most a mi lapunk számára dolgozik egy vig beszélyt illy czim alatt: „Az elkopott arszlán", melly a jövő hó elején fog általunk közöltetni, midőn egyszersmind a szerzőnek igen jól talált arczképe is megjelenendik divatlapunk mellett.

— A Pyrker patriarcha érsek által a muzeumnak nagylelküen ajándékozott kép-csarnok, melly 200 müvet foglal magában a régi classicus iskolákból, a muzeum épületében már ki van állitva. Az illy műkiállitás, izlésfinomitás és tanitás tekintetében, mint már mondtuk is, többet ér valamennyi ujabbkori műkiállitásnál.

— Halljuk, hogy Esterházy herczeg is a nemz. muzeumnak ajándékozandja bécsi képtárát; s e nagyszerü hazafiui áldozatot bizonyára hálás szivvel veendi nemzetünk.

— A következő utczai jelenet — mellynek leirása hozzánk egy ur által beküldeték — Nagy Ignácz tolla alá is érdemes volna. A napokban — úgy mond a beküldő ur — egy különcz teherhordó, ki magát mindig magyar gavallérnak nevezi, azért-e, hogy Debreczenből származott, vagy mivel öt ház tulajdonosa a nagyhid-utczában, — azaz, úgy kell érteni, hogy a háziurak szedik ugyan a bért, de ő szokott öntözni és söpörni házaik előtt, minél fogva számot tart e házakra, mert jövedelmökből csak ő is huz némi hasznocskát, — ezen magát magyar gavallérnak nevező teherhordó tehát, a mint a nap melegétől eltikkadva, végig nyujtóznék egykerekü targonczáján, s pipájának bodor füstje közt a világ roppant haladásáról gondolkoznék; elmélyedéséből egyszerre csak a rá zuhogó hideg viz riasztja fel; — egy német utczaöntöző t. i. járdakőnek akarván nézni magyar gavallérunkat, a többi kővel együtt, őt is végig öntözé bádog kupájából. Azonban magyar gavallérunk nem vevé tréfára ezen priesznitzi operatiót, fekhelyéből felugrott s igy kiálta: Ember! hogy mered te a magyar gavallért háborgatni?' — mire a sógor igy válaszolt: ‚Holt's Maul, du ungarische Vieh!' —; erre a teherhordó magyar gavallér amugy czifrán elkáromkodá magát, s egyesülve pajtásival, annyi ütleget rakott a német sógorra, mennyi csepp vizet ez reá öntött kupájából. A magyar még mindig illy ököljoggal szeret magának elégtételt szerezni!'

— A Széchenyiféle társalgási kertben mult pénteken és vasárnapon fényes ünnepély tartaték, az Annák tiszteletére, igen is, fényes ünnepély a szó legteljesebb értelmében, mert a kellemes kertecske tömérdek szines lámpával volt kivilágitva, s ezáltal tündéri alakba öltöztetve, melly általó varázs a zene bájhangjai által kétszeres érdeket nyert. De a mi leginkább becsülendő e mulatságban, az, hogy az egésznek nemzeti szinezete volt. A lámpák zöld, veres és fehér szinekben sugározák vissza jelentős nemzeti három-

színünket, Wilkommen helyett, a nagy, lámpavilágitott betük illy hangon fogadák a magyar fővárosi vendégeket: Üdvözlégy! mig e két szó közt nemzetünk czimere büszkén emelkedék. Egy másik transparent alatt, melly hazánk nemtőjét képezé, illy, Kölcsey verseiből vett felirás volt olvasható: ‚Hass, alkoss, gyarapits, s a haza fényre derül!‘, — Szóval, illy szép rendezésü és irányu nyári mulatságnak a fővárosi közönség már régóta nem volt tanuja, s a kert vállalkozó bérlői nagy dicséretet s továbbra is hő pártolást érdemlenek, már csak azért is, mert ellenkezőleg legtöbb pályatársukkal, Budapestet Magyarországban nem idegen, hanem valóságos magyar városnak tekintik.

— A középponti vasut udvara fölépitésének ügyében már ülés tartaték, mellyben a választó polgárok, és a vasut társaság néhány tagjai, az udvarnak kijelölt térségért, t. i. a serviták majorjáért, 46,200 p. forintot felajánlani, elhatározák.

— A terézia-városban egy tanuló meg akart szökni a házbérfizetés elől, — de a házi ur által jókor nyakon csipeték. — Ezen tanuló tehát megtanulhatá, hogy legnehezebb a világon a nagyvárosi háziurakat megcsalni! —

— Azon, először általunk szőnyegre hozott ujdonságot, miszerint Egressy Béni zenetársasága 5 taggal fog szaporittatni, némelly lapok már megtörtént dolog gyanánt hirdeték, — pedig még csak farsangon lesz az egészből valami. Ójjé! —

— A kisdedóvók főtanodája, hol egyszersmind tanitóképző intézet is leend, már a Valeroselyemgyár közelében fölépült, és aug. 18kán fog felszenteltetni. — Mennyi fölszentelés! — no de semmi, csak szent legyen a czél, s az ügyekezet! —

— A német Pannonia — milly összeillő két név! — leczkét akar nekünk adni a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában. Hahaha!

— Szigligeti Zsidójára leginkább haragszanak az ügyvédek, — miért? — mert derék barátunk váltóügyet tárgyalt, s a hajhászféle ügyvédeknek nem adott belőle részt, szerepet! —

— Saloni hireket is kell közlenünk; X. gróf és grófnő ezentul maguk is befolynak gyermekeik növelésébe; — Y. negyedrészmágnás megengedé nejének, hogy ez gyermekeivel naponként egy negyedóráig magyarul beszélhessen; — Z. magyar báró föltette magában, hogy ezentúl évenként két hétig fog magyarhoni jószágán lakni. — Q. magas rangu urnő megengedé komornyikjának, hogy ezentúl egy pár magyar könyvvel is szaporithatja a családi könyvtárt — ha azokat egyedül cselédjei fogják olvasni. — Nemde örvendetes!

— Mindenfelől nógatnak bennünket: miért nem közlünk lakodalmi, keresztelési, s lakomai hireket! — s hogy a közönség magos kivánatának e részben is eleget tegyünk, ime itt vannak azok, még pedig in cruda natura! Lábtyúsi becsületes suster-legény mult héten esküdött meg Haubenspitz Dorottya — egy idevaló tisztességes, becsületes divatárusnővel. Bizonyságok valának: Schmiesli Julcsa és Steifrock Fanny. Az esküvőt a rontóutcza — Verderbergasse — egyik házában vidám lakoma, s nagyszerü toasto-zás követé — még pedig egy hegedü, egy guitarre és egy hárfa mellett. Adja az ég, hogy Lábtyúsi Ferkó és Haubenspitz Dorottya tetőtől talpig boldogok legyenek! — Vivát! —

— Két héttel ezelőtt Fukari Péter ur világra jött kis fiát Nabukodonozornak kereszteltelteté, — s miért? — mert a kalendáriomban nincs meg e név; s e szerint tehát fia, ha idővel megnő, nem lesz kénytelen nevenapját, — mint ő —, költségesen megünnepelni! —

Titkos hirek.

— B. városában egy hajdu bodor füstöt eregetve kurtaszárú pipájából, kidobolá: mikép az utczán dohányozni nem szabad.

— Miért visel C. úr brünni posztóból készült kaputot? Mert a honi gyapjuszövetet viselő társulat tagja.

— F. könyve sajtó alól kikerülvén — sajt alá ment.

— A mint Elszler Fanny megtudá, hogy emlékére elszlerbotok készittetnek, a viszonyosság elvének fentartása végett, hazánkból ólmos botokat vitt magával emlékül.

— Miféle bor ez? — Tokaji! Vidd manóba nem kell! — De valóságos külföldi tokaji ám! — Hozd ide hadd igyam! — szólt a magyar nemes az —i vendéglő főpinczérével, és nagyot ivott. Váljék egészségére! —

Fekete János.

Vidéki hirek.

Pápa, julius 19kén. Mint minden kisvárosban, úgy nálunk is hirtelen szoktak a hirek terjedni, nem csoda tehát ha Szákfy szinigazgató itt voltát megtudtam, és azt is hogy kevés napok után — mint állitá — igen jó társaságával megérkezik, bennünket egy udvarban rögtönözött arenában adandó darabjaival mulattatandó. — Ime, kedves hölgyeim, ismét uj alkalom a divatos találkozásokra... Ha soha nem, most egyszer Szákfy jól számolt, mert ha társasága kedvéért nem is, de a szép házinő s ennek szeretetre méltó testvére kedvéért bizonyosan sokan fogják az arenát látogatni. — Szákfy mint tőle hallám, a nemz. szinházhoz szegődött, minek csak örvendni lehet; mert ő egy azok közül, kik a jó tanácsot szivesen veszik, és szép tehetségök mellett, jó külsővel és kellemes orgánnal birnak. — Casinóink a — régiek. — Hangászegyletünk közel a szétoszláshoz. Sokan nem akarnak fizetni ha a mostani tanitó, ki illetlenül bánik tanitványival, megmarad. Ezért ugyan kár volna uraim! ezen szép intézetet eloszlatni, hanem segitsünk máskép a bajon, és válaszszunk más tanitót, például, a szorgalmasabb, müveltebb, és türelmesebb Proszt-ot. — Ugodunk végvonaglásban van, Kürtösy uram megirta hattyudalát. Kár hogy igy van, mert sokakat igen kedves emlékek csatolnak e helyhez — — de a részvétlenség és megoszlás, nem szokott rózsákot hozni. Pápára néhány lelkes ifjak kellenének, hogy a társalgásnak jobb irányt adva az egymás iránti türelmet meghonositanák, a megszólásokat elölnék, és a tiszteletre méltóbb hölgyeket kitüntetnék. — Igy társas köreink jó hangulatot nyernének,

intézeteink és vállalkozásaink fenállnának, — virulna Ugod is, — de édes uraim és hölgyeim, igy sántikálva bizony nem messze jutunk.

Sulpiczius.

Gyöngyös, nyárhó 20. Egy izraelita család azon üdvezitő ábrándtól lelkesedve, miszerint bűneikért csak Jeruzsalemben nyerhetnek bocsánatot, városunkból f. h. 13án, hitsorsosaik szerencsekivánata mellett a szent földre vándorolt. — Geibel Károly, pesti könyvárus városunk rég érzett szükségét akarván födözni, — mint nyomtatott hirdetéséből olvastuk, a legujabb s legjobb müvek árulásával Eberstaller helybeli kereskedőt bizta meg. Geibel urnak irántunki figyelmét szivesen fogadnók, s a jobb uj müveknek sikeres kelendőséget igérhetnénk; ha azonban, mint első szállitása tanusitja, csak silányságokat küldend, az illyesmik olvasás nélkül küldetnek majd vissza. Tegye föl felőlünk könyvárus ur, hogy az irodalom legujabb mozgalmait mi is részvevő figyelemmel kisérjük, s a konkolyt a buzától meg tudjuk különböztetni. — Legelső szállitásának jövedelme aligha födözendi a fuvarbért, mert Fáy összes müveit s az Országgyülési Almanachot kivéve, a többi iránt keves figyelemmel lehetünk. — Nem régiben megható volt látnunk, a mint gróf Almássy Irma esküvőjére, a szép arának köztiszteletü anyja Breczenheim-Almássy Leopoldina grófnő, régi betegsége miatt szolgái által karszékben vitetve, ünnepélyesen vezeté a nászsereget.

Gyöngyfi.

Külföldi hirek.

Páris. Hire van, hogy a zsidó general-consistorium azt határzá, hogy a sabbath inneplése szombatról vasárnapra tétessék át. E rendszabást már rég ohajták az itteni izraeliták, mi által mind társaséleti, mind polgári viszonyaik közelebb érintkezésbe jőnek egymással. — A londoni műkiállitásban egy parányi gőzhajót láthatni, melly 4 kis pénz helyét foglalja el. — Elszler F. és Cerito megkezdék már Londonban a tánczversenyt, s hihetőleg a fiatalabb Ceritoé lesz a diadal.

Vidéki társasélet.

Vasi levelek.

I.

Kedves Imrém! Örömmel üvezlem a Pesti Divatlapot, mint ujabb bizonyságát ügyességednek, s csalhatlan jelét annak, hogy annyi méltatlanság özöne sem volt képes eloltani lelkedben a tettingert, s visszariasztani azon pályától, mellyen mindenkor örömmel találkozék neveddel az elfogulatlan olvasó világ. — Fölléptél tehát ujlag barátom! s pedig úgy, mint csak ohajtanunk lehete: több erővel, nagyobb hatáskörrel, függetlenebb lélekkel. Igen, lelked meggyőződését tenmagad vezeted lapjaidba, mert tenmagad löl magadnak vezére. Isten segéljen barátom! tudom te nem fogod feledni, hogy az igazság a napfényt leginkább szereti; s én azt hiszem, legnagyobb oka javulatlanságunknak, hogy hibáink árnyékban rejlenek. A te lelkületedet ismerem, s azért van okom örvendeni.*)

Mint szellemeddel igen összeegyeztethető, a nemzetiséget tüzvén ki vezéreszméül: először is a honi nyelvről szólsz, azt társas-életünkben otthonositni kivánván. Nem vonom kétségbe szavaid hatását, s ép hogy e hatás rejtekben ne maradjon, — mert hiszen mi a nyilvánosság emberei kivánunk lenni — nemzetitégünk jelen állását — részletenként a honban — figyelembe venni, annyival inkább, mert ha tudni kivánjuk mekkorát haladtunk, tudnunk kell honnét indultunk el? Mivel pedig — hiszem — lapjaid szelleme igénytelen megyénkre is kihat: álljon itt néhány vonás annak nemzetiségéről, hogy megtudhassuk, ha isten segitségével lehet-e még rajtunk gyógyitani.

Megczáfolhatlan igazság, mikép a társasélet képzi az embert leginkább azzá, minek lennie kell. — Ez alkot jellemet egyeseknek, mellyben a tettek csalhatlan iránytűjét s a szellemi erők működéseinek meghatározóját leljük. S ugyan a társásélet az, melly elferditheti a legjózanabb gondolkodást, kivált olly nemzedéknél, mellynek jellemét szilárdabb alapra épiteni még az ifjukor időt nem engede. Ez alkothat előitéleteket a még hajlékony szivekben, ez vonhat falat ember és ember között; ez örökitheti meg a kebelben azon emberietlen szellemet, melly szerint csak a fénycsarnokok egyik végétől a másikig méretik az emberiség. — Mivel mondom, az ember esze daczára is, mellynek világánál, senkire nem támaszkodva, önmaga szabhatna magának irányt, annyira a szokás rabjává tud aljasulni, s a szokásak műhelyeit a társaséletben leljük: igen természetesnek fogja találni az olvasó, hogy először is csekély köreink társalgási szellemével fogjuk megismertetni: lehetőleg kitüntetve azoknak fény- és árnyék-oldalait.

Te igen jól fogod tudni, barátom, mikép a tehetősb magyarnak — kivált a nemesnek — úgy szólván jellemehez ragadt a bevett szokás: télen át városon lakni. Azért-e, hogy itt több alkalma van pénzét elvetni, vagy azért-e, hogy a kis városi estélyek avas gőzében müvelje magát, vagy is másképp szólva: megszokja a folytonos német beszédet? biz én nem tudom! De azért hogy irodalmunk jobb terményeit olvassa, aligha. S ez magában igen nagy baj. Tudjuk, mikép városaink nagyobb részint idegen pólyában nyugosznak, vagy szunnyadnak a szó teljes értelmében, s fájdalom! annyi lelkes buzditások után sem akarnak ébredni a nemzetiség meleg szózatára. Hiszen tisztelet, becsület a javának; de látjuk nagyobbrészint milly elem uralkodik kebelökben, látjuk milly oltár előtt szoknak tömjénezni! Ezek volnának tehát a források, honnét a művelődésnek s a jó szellemnek a hon minden részére kisugárzani kellene? s vajon mit tesz illy helyre menni s felölteni annak társaséleti szellemét? aligha többet, mint kivetköztetni a lelket eredetiségéből; s igy, mint a reánk nehezülő hidegebb férfikor az ifju kebel áb-

---

*) Barátunk csillag alatt ezt jegyzi meg:
„Nagyon sajnálnám, ha a szerk. szerénysége miatt levelemből valami kimaradna"; s minthogy jellemem és szándékom tisztaságáról magam is erösen megvagyok győződve, az őszinte méltánylást nincs okom tulzott szerénységgel visszautasitani.

A szerk.

rándjait: nemzetiségünk gyéren pislogó világát még illy uton is inkább és inkább eloltani. Illy körülmények közt találjuk tehát nagy részét a felsőbb világ embereinek Kőszegen, megyénk legcsinosabb városában. S valljon van-e okod csudálni, hogy itt a felsőbb rangu hölgyek társalgási nyelve kizárólag német? Hiszen egy magyar születésü magyar hölgynek szégyen volna magyarul beszélni: mert az nem divat. — Szólitsd most már barátom! e hölgyeket részvétre a hon iránt, tanitsd meg őket imádni a nemzetet, mellynek nyelvét szégyenlik ajkaikon hordani..... O, bár isteni láng ihletné át betüidet, hogy fölmelegitvén a sziv fagyát, részvétet ébresztenél lassan felviruló nemzetiségünk iránt.*) A föntebbiekből át fogod azt is látni barátom! hogy bizony itt a születési aristokratia is jó formán otthonos; azonban a pénzbeli erő is eszköz lehet a noble-kör tagjává avattatni. Egyesülés boldog eszméje! mikor fogsz te már meghonosulni közöttünk? Mikor méretik a lelki-miveltség s tettek után is az érdem?

Horgosy.**)

Győri levél.

Mi ujság Győrött? Meghiszem! Könnyü a pestieknek irni; lenéznek az ablakon, vagy megállanak egy népes utcza szegletén, s ezerféle tárgy adja magát elő, nem egy kis levelkére, hanem egész regényre, csak nézni és gondolkodni kell; itt egész nap rághatja tollát a levelező, hogy szinte könybe lábadnak szemei, még sem képes valami ujat, érdekest irni. Hogy rosz idő van, jégesők járnak, s egy évi munkáját és reményét a gazdának semmivé teszik, vagy egy estélyen a minap aludt tejjel traktáltak thea helyett stb. mit érdeklik az illy csekélységek a nagyvárosiakat? — Azok a finomabb naplopók és tanultabb iparlovagok is olly csendesen vannak, mint a sülthalak, rájuk nézve a zsidó tárczája a legkinosabb fogház, mellyben még csak levegőt sem szivhatnak; nincs köztök egy becsületes járdataposó arszlán, ki meg tudná nyerni a visgáló figyelmét; de a mi több, még járdánk sincs, talán ép azon egyszerü okból, nehogy a járdataposók száma növekedjék! Semmi nevezetes esemény vagy regényes kaland, noha sokan nagy szerepet akarnak játszani, leginkább kik most emelkedtek fel a porból; semmi ujdonság! — legföljebb, hogy az arszlánok közül egyet a kávéházból kidobtak, és ott viradt meg, hol elesett, — no de ez sem ujság nálunk; — az utczán sem lát az ember semmit, mert a himlőhelyes kövezeten nem szeretnek sétálni, a ki nem tud lábhegyen járni à la Fanny, kicsuklik bokája, mi pedig nem hogy lábhegyen de még csak a magunk lábán sem tudunk járni, mert sok közülünk rosz lábon áll; kocsival sem tanácsos itt kimenni az utczára, mert tengely törik, ez okból az uraságok nem is tartanak szép kocsikat, — a kinek azt mondom: „kocsikáztassanak meg Győrben“ annak roszabbat maga az öreg sátán sem kivánhat, — — honnét vegyek hát valami ujságot? — Felvilágosodott világtalan városunkban nincs valódilag kifejlett társasélet, melly fűszerezné napjainkat, és szivünket fölvidámitaná, nincs nyilvános mulatság, nincs összejövetel a számtalan szép uri hölgyek és dandyk daczára; a barátság és bizodalom számüzve, ugyanis: a fiatal és nőtelen fiscalisok és prokátorok (ügyvédek még nálunk nincsenek) orvosok, tanuló ifjuság, kereskedők stb. ezek mindnyájan külön-külön egy kis kört képeznek, mellyek különneműek- és fajuakhoz nem simulnak, bizodalmasan nem csatlakoznak, — ezen kis kör ismét kisebbre oszlik, a mint őket a hitvallás, a politika, a művészet és mesterség (kártya), a születés, a pénz, külső és belső műveltség elválasztja, mig végre alig maradt egy kettő öszhangzásban. Igy vagyunk mi szétszaggatva az előitélet, igy elkülönözve a rangkórság által, hogy még egy átalános vész vagy öröm sem képes összeolvasztani, egybekötni bennünket. Lehet-e itt társasélet? egy jó és hasznos inditvány kaphat-e pártolókat? Az egyetlen szinház, hol látjuk egymást, ha valami nevezetes vendég vagy vendégnő érkezett, de ekkor is harmad napra megunjuk, ha a szinen kivül a vendégnőnek a közönséggel semmi köze;... vagy talán a gömbölyü kis sétatért körüljárni, mint Robinson a maga szigetét, vagy napestig a kávéházban ülni egy pohár viz mellett, és a lábszárakon a legyeket hessegetni, ez a társasélet? A nők is elbujva otthon ülnek, és párisi titkokat olvasnak, mert minden a mi titok, érdekli a kiváncsi hölgyeket; — igaz! mély alázattal engedelmet kérek, a Magyar Titkokat is forgatják; egy két áriát zongorálnak; s aztán? ha szép idő van, kinéznek az ablakon..... hol vegyem hát az ujságot?*)

Nem kerülhetem el futtában Weil Fülöp Szökött katonáját megemliteni; épen most adák másodszor. Vásár levén, a német szinház szépen megtelt vidéki vendégekkel és zsidókkal, kiknek szép feleségeik már itt emancipálva vannak. A darab előadásáról hallgatok, csak azt közlöm, mit a Herr Vetterek a Szigligeti által nyilvánitott jogbitorlásra mondanak, miszerint „örüljön a magyar iró, és tartsa szerencséjének az illy megtiszteltetést, midőn darabját német fordításra és szinpadra méltatják.“ Talán még akkor is, ha ezáltal hitelét koczkáztatják? Eddig a németek játszottak itt szokás szerint tavasztól őszig, azután a magyarok; de az idén az illető biztositó választmány nagyon felakadt, mert derék nagy társaságot, mi tűrés, tagadás benne, nem tarthat; nincs pénz, — gyönge társaság meg nem kell; s igy nem tudjuk, a hosszu téli estéken mit mivelendünk. Szákfi vagy Szerdahelyi, ubi es?

D—n.

*) Illy nagy feladatú munkán egyes emberek ereje megtörik, azért hát csak többek segélyével vihetjük azt végbe. Különösen ti, barátim a vidéken, a magyarul tudó hölgyeket mindig csak magyarul szólitsátok meg, sőt ha ők idegen nyelven szólitanak meg titeket, feleljetek nekiek mindannyiszor nemzeti nyelvünkön! s ezáltal sokra lehetne vinni a nemzetiség ügyét.

**) Az ide mellékelt kőszegi hirek nagyobb része már közöltetvén lapunkban, jónak láttuk azokat elhagyni, különben is csak csorbitanák e társaséletünkre vonatkozó levél kerekded öszhangzását.

A szerk.

*) Hogy Győrött is — mind majt minden magyarhoni városban — nincs kifejlődött társasélet, közszellem és egyetértés, azt meghisszük, de Győr szépeiről mindig azt hallottuk, hogy irodalmunk és müvészetünk iránt nagy részvéttel viseltetnek.

A szerk.

Irodalmunk.

Extrafinom bors és paprika az Életképek s a Honderű szerkesztőjének.

— Megmondtuk, hogy a ki minket méltatlanul bántand, annak borsot törünk az orrá alá.

— Az Életképek szerkesztője nagyon megharagudott reánk azért, mert egy barátunk kiszámitá, hogy a Pesti Divatlap 22,000 betűvel ad többet mint a Honderű. — És Frankenburg ur a Honderű ellen intézett vádat, nem tudni honnét eredhető sympathiából, magára veszi, érzékenyen védi az Életképeket, — a miért aztán a Honderű igazgatója nyilvános dicséretet mond reá. — Kinek ne jutna itt eszébe a mesében előforduló macska és egér, kik egy időre megbarátkozván, szövetségbe léptek a kakas ellen, hogy t. i. a macska megfojtsa, az egér pedig lerágja róla a tollat, s miután ez megtörtént, ismét összevesztek, — mert a macska egyedül akarta megenni a kakast.

— Az Életképek szerkesztője nagyon szivrehatólag panaszkodik, miként előfizetői után még csak annyi nyeresége sincs, hogy 5 pengő forintos vacsorát birna fizetni az angolkirálynénál. Hja úgy van az, ki nem tud gazdálkodni! — Vastag papir : vékony jövedelem; — sima papir : rögös, göröngyös pálya! — Nem jól mondá hát Sujtásos Atilla, hogy az Életképeket mindinkább pártolja a közönség!

— Az Életképek szerkesztője lapja első számában azt nyilvánitá, ‚hogy ő mit sem restell inkább, mint az előfizetési ajánlkozásokat, bókocskákat, mellyek nem egyéb raffinirt koldulgatásnál, s bizony nem minden arczhoz illenek! —‘ — Olvassátok az Életképek előfizetési hirdetését, mellyben az van irva, hogy olly tartalomdús lap egysem lesz, annyi jeles irókkal egy lap sem fog dicsekedhetni, s a szerkesztő urnak hihetőleg elég oka leend előfizetési ajánlkozásait, bókocskáit röstelleni, kivált ha eszébe veszi azt, hogy a mint privát hirből megtudá, miként a Pesti Divatlap irók és müvészek arczképeit is adandja, ő mintegy megelőzőleg bennünket, kikürtölé, miszerint irók arczképei is fognak megjelenni az Életképek mellett. — Hol van hát? — kérdené Vörösmarty Petikéje! — Talán bizony Kunoss? — Késő valakit halála után szebb szinben lefesteni!

— Azt mondja az Életképek szerkesztője, hogy ő nem szereti a charlatánériát! — Azért hát minden harmadik szava francziás, azért léptet föl az Életképek szinpadán férfiakat nőalakban, azért irat a divatos ruházkodásról egész leveleket, azért ügyekszik versenyezni a Honderű utólérhetlen divatképeivel, azért igéri legujabban, hogy az ő divatképei ugyanakkor fognak megjelenni Pesten, mikor a Moniteur divatképei Párisban, — noha a mi mult számban adott Moniteurféle képünk hasonmása, még csak e héten jelenik meg az Életképek mellett! s két hét mulva a Honderű mellett! Furcsa! ezek az urak annyira bálványozzák a párisi divatot, s mind a mellett is, hogy a divat fő érdeke ujdonságban, gyors közlésben áll, mindketten elkésnek divatképeikkel, — noha az elkésés, kivált nálunk magyaroknál, nagyon divatos dolog. — (Lásd az Életképek mellett megjelent „Elkésés“ czimű genreképet).

— Azt mondja az Életképek szerkesztője, ha épen betűre megy a dolog, ő millió betűvel is szolgálhatna szép előfizetőnéinek. Nem igaz! — Mert ha drága papirjára csak annyi betűt nyomatna is mint mi a magunkéra, akkor se az életre, se a képre nem maradna pénz! Millió betűt pedig egy számra, maga a chinai császár sem ajánlana.

— És már most adom tudtokra azon jóakaróimnak, kik mindig azt sugdossák nekem, hogy ne polemizáljak — mintha bizony az egész élet, nem csupa polemiából, szóváltásból, kölcsönös megitélésből állana, — adom tehát tudtokra jóakaróimnak, hogy már csak ezen betüpöröcskének is, legalább egy időre, igen jó sükere volt. — Mert a mint nyilvánosságra hoztuk azt, hogy a Pesti Divatlap társai közt, legtöbb betűt ad, — az Életképek és a Honderű elismeré magában, hogy bizony olly kis körben mint az övék, változatosan mozogni, igen nehéz dolog. S ime mennyire használt a leczke! Az Életképeknek mindjárt a figyelmeztetés után megjelent első száma, sürüen és apró betükkel volt már nyomva az első ív azon részében is, melly azelőtt ritka és nagybetűs nyomtatás volt. — És a Honderű? — Ez is elismerte hiányát, s egy levellel mindjárt többet adott mint a figyelmeztetés előtt, sőt már az első ívben is apró betüket használt, különben Jósika rövid levelei, s a szinte hasábra apritott Lélia és Trenmor mellett Bernáth Gáspár valamivel hosszabb frescoképe nem fért volna el, — holott mi lapunk 4ik számának első ivén 4 prózai müvet, 3 nagy verset közöltünk minden megszakitás nélkül. E szerint a mennyiben betűfigyelmeztetésünk után az Életképek és Honderű szerkesztője szük lapjokat tüstént megszaporiták, megbőviték, s ha ezáltal több élvet szereztek előfizetőiknek, ez élvet a Honderű és Életképek előfizetői egyedül a Pesti Divatlapnak köszönhetik, miből ismét az sül ki : hogy betűfigyelmeztetésünk nem önzésből, nem vetekedési rosz indulatból eredt, és használt is azoknak, kiket illetett; — de vajjon az É. és H. megbővitése élvet vagy unalmat szerze-e az olvasó világnak? — azt bizton meghatározni nem a mi dolgunk!

Könyvismertetés.

„Népszerü könyvtár“ 1sö füzete már megjelent tartalmának illy czimével:

Szerencse útja vagy Életbölcseség.

Franklin nyomán a nép számára kidolgozta T. Farkas Fer.

Olly munkácska bocsátatik közre e füzetkében, melly tartalmára nézve felette tanulságos, mert az életbölcseség fővonásait érdekes és a gyakorlati élet minden ágaiban egyaránt használható alakban nyujtja; előadási modora és nyelvére nézve pedig annyira élvezetes és népszerü, mennyire ezt az átdolgozó urnak eddigi munkáiban a közönség már megszokta. Ehhezképest e kis dolgozatka kiváltképen alkalmas arra, hogy a nép között terjedjen és terjesztessék. S hogy a szegényebb ember is megszerezhesse, s hogy, kik a nép okulásáról könyvek kiosztásával szoknak gondoskodni, nagyobb számban is megvehessék e füzetkét : ára csak 3 p. krra határoztatott. — Kapható Pesten Emich Gusztáv urnál. — Emich ur fog

gondoskodni, hogy a könyv a vidéken is legyen kapható, azonban, hogy ez olly jeles, mint felette olcsó könyvecskének vidéki megszerzése annál szélesebb körben eszközöltethessék : ezennel felkéretnek az ügybaráti, hogy ha e munka eladását körükben elvállalni hajlandók, szíveskedjenek erről alólirottat értesiteni, s az elküldendő példányok számát meghatározni. Pesten, jul. 22. 1844. Csanády.

Szádvár. Rege. Pesten, 1844. Eggenberger József és fia magyar könyvárusoknál. Ára 40 kr. p.p.

Ezen rege Kisfaludy Sándor verseinek modora- és alakjában iratott, csakhogy itt a versekben mérték is használtatik. A tárgy maga nem épen új, de több helyzet érdekes benne. Nemes erkölcsi iránya dicséretet érdemel. Az egészben több szép költői kifejezés található; nyelve tiszta szabatos, de verselése sok helytt döczögős, nem sima. — Hölgyeinknek mulattató és épületes olvasmányul fog szolgálni.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

— Nyárhó 23. Bűvös vadász. Opera Webertől.

— 24. Mátyás diák. Eredeti szinmű 3 szak. Irta Berki, zenéjét Egressy Benj. — Hosszasabb távolléte után ma lépett föl először Szentpétery Kupa Mátyás, czinkotai kántor szerepében, s zajos tapsokkal üdvözöltetett.

— 25. Királyleány mint koldusnő, vagy: az élet iskolája. Raupachi férczelet, és olly iskola, melly gyönge professorral birván, közönségünk részéről most már kevés tanitványnyal dicsekedhetik.

— 26. Fölséges királynénk névnapja ünnepére a szinház teljes kivilágitásával : Egy pohár viz. Vigj. 5 felvon. Scribe után fordità Nagy Ignácz. — Egressy Gábor (Bolingbroke) gyakran alig érthető halkal beszélt, s azért még is gyakran zajos tapsra ragadá a közönséget. Laborfalvy R. (Malborough herczegnő) több idei távolléte után ma lépvén föl először, örömüdvözlettel fogadtaték, különben is legjobb szerepei egyikében jelent meg, mellyet sajátos pikant modorral, s a legjelesebb mimikával szokott adni. — Szathmárynénak (Anglia királynéja) az illy fényes rangu szerepekben több finomságot ajánlunk, noha egyébként kielégitőleg működék. — László (Masham) és Hubenayné (Abigail) kedves játékukkal igen emelék az előadás érdekét. — Ezen jeles franczia vigjáték előadásán jelen volt a franczia király leánya is, s ugy látszik, meg vala elégedve szinészeinkkel. ½.

— 27. Először: ZSIDÓ. Eredeti szinmű, 4 szakaszban, népdalokkal. Irta Szigligeti, zenéjét Erkel Ferencz. Az uj diszitményeket festette Engerth.

„Felséges, dicső! — nem ér semmit! — meglehetős! Van benne sok jó, de az alapeszme el van hibázva! — Szerkezete igen jó! — Ugyan hogy irhatott Szigligeti illy gyönge, zavaros szerkezetü darabot! — Ezek aztán az igazi, jól talált emberek! — Dehogy, nincs az egészben egyetlen egy drámai charakter! — Nincs benne elég spectaculum, nem lesz sokszor nagy közönsége! — Nem igaz, mindig meg fogja tölteni a szinházat!“ — — Mindjárt az előadás után illy különböző árnyéklatu véleményeket lehete hallani Szigligeti legujabb müve felől a vendéglők tömött asztalainál, hol széplelkü birálóink csak olly könnyedén boncolják, apritják s emésztik föl nem kis fáradságba kerülő drámáinkat, mint az eléjök adott lelketlen csibéket! Hejh pedig uraim, körülményeinket tekintve, beh méltatlan dolog annyit várni még most a magyartól, mint a francziák vagy angolok legjelesbjeitől! — Sőt istenemre! a magyar drámairótól többet követel ezen határozatlan, telhetlen közönség, mint bármelly más nemzet fiától. De azért ne csüggedjünk e miatt, mert hiszen vannak jó szándéku méltánylók is, kik drámai irodalmunk most fejtekező életerejét tiszta örömmel tekintik, s nem csinálnak mindjárt nagy képeket, nem mondanak az egészre kárhozatot, ha a szinmű gépelyzetében egy vagy más parányi karika nincs épen a helyén. — Ismerve az ügy fontosságát, tegyenek iróink bármi csekélységet drámai irodalmunk és szinpadi müvészetünk emelésére, becsülni, méltányolni, nem pedig rágalmazni, becsmérleni kell őket. Olly irót különösen, mint Szigligeti, ki, ha franczianak születik, Párisban is nagy hatást csinált volna szinmüveivel, s kinek mind drámai irodalmunk, mind szinészetünk, mind közönségünk véghetetlen sokat köszönhet, olly irót mondom a legtisztább hazafiui érzettel kell ölelnünk, szíveinkhez szoritanunk, mert fölötte, a népszerűség leghatalmasabb babérjával övezett költő fölött, semmiféle önérdekből eredő ármány nem fog diadalmaskodni, noha más részről elmulaszthatlan kötelessége a részrehajlatlan kritikának a legnépszerűbb költő müveinek hibáit is leplezetlenül kijelölnie.

Ezeket előrebocsátván, Szigligeti legujabb műve fölött, a nélkül hogy annak gazdag, szövevényes tartalmát közleni kedvünk volna, tiszta meggyőződésből származó itélünket következőleg nyilvánitjuk. A mű tárgya, alapeszméje drámára igen alkalmas, e tárgy elrendezése, kivitele pedig olly jeles, mihez hasonlót a külföldi drámai irodalom ujabb terményeiben is csak keveset lehet találni. Milly természetesen, milly gyönyörű összhangzásban foly itt egymásba a legváltozatosabb cselekvények, helyzetek lánczolata! milly jótékony hatásu egység öszpontosul itt a legkülönbözőbb elemű részek tarka vegyületéből. — A Zsidó szerkezetére nézve csak egy észrevételünk van, hogy az első és második felvonás némi elhagyható fölösleget is foglal magában, a 2. és 3. szakaszban egy szó sincs, mit kihagyni lehetne. És a mi igen meglepett bennünket, a két utósó szakasz sokkal elevenebb érdekesebb, mint a két első, pedig Szigligeti a Szökött katona és Két pisztoly végét kissé kelletlenül, lankadtan fejezé be. — A népies dalok ügyesen vannak a mű folyamába beszőve, de köztük egy sincs ollyan, melly igen szivreható volna. Azonban, mi azt hisszük, ha Szigligeti jelen művébe egyetlen egy népdalt sem iktatott volna, mégis csak azon hatással birandott műve, melylyel valódilag birt is, mig a Szökött katonát és Két pisztolyt igen igen emelé a népies nóták bájoló dalvilága. — A mi a jellemeket illeti, bátran merjük állitani, miként Szigligeti barátunk egy művében sincs annyi egészséges, élethű, talpraesett charakter mint épen a Zsidóban ; — az eszélyes, de fösvény, s minden boldogságát a pénzkuporgatásban helyező uzsorás, Krida, ennek

régi bűntársa, a könnyelmű, szeles és affectáló iparlovag, D'Orby marquis, a dorbézoló, nagy vagyonára büszke, s minden czél nélkül pazarló arszlánka, Ősfy, a becsületes, de könnyen hivő, s gyönge lelkületü magyar földesur, Földesy, az egyszerü, tiszta lelkü sásfalvi ispán, Szántai, a minden roszra képes, elvetemült erkölcsü, világcsaló iparlovag, Élősdy, a háládatos szivü, jó kedélyü inas, Jancsi, az együgyü, becsületes pór, Gyuri, és végre a férfiak közt, a világgyűlölő, boldogtalan vak zsidó, Jákob, s ennek fia, a romlatlan szivü, s a hajhászi mesterséget kénytelenségből üző Lőrincz, mind olly jellem, melly Boz Dickens- vagy Paul do Kocknak sem válnék szégyenére, valamint e nők közül is a következők : a szinlelésben annyira jártas, öreg férjét csaló, hiu, kaczér Celestina, s ennek irányában, mostoha leánya, a szende kedélyü, szerelmében állhatatos, erényes Mari, a szünetlenül csevegő, elmés, vig szeszélyü szobaleány, Lizi, s ráadásul, a csábitó, fortélyos Szaporiné. — Mennyi élesen jelölt — marquierozott — alak a magyar fővárosi és vidéki életből, olly hűn visszaadva, mint a valódi élet naponként előnkbe tükrözi! — Összesen véve 10—20 német és franczia drámában sem találsz ennyi ép és különböző jellemet! És ezen erős jellemföstésnek az a jó oldala van : hogy itt nem a véletlen cselekvény, de a jellem a főtényező, ebből foly aztán ki igen természetesen az alárendelt cselekvények változatos sora! — Mindig azt kivántam én, hogy drámai irodalmunk olly irányt vegyen, miszerint a jellemfestés, az emberábrázolás legyen legerősebb oldala, s mennyire örvendek, hogy Szigligeti barátom legujabb művében is olly dicső példáját adá annak, miként ő is hű embere e szent művészeti elvnek, melly nélkül drámai irodalmunk teljes felvirágozása nem is képzelhető; valamint a nemzeti irány is olly jótékonyan lengi át derék műveit! — Az elhunyt Világ és az Életképek által kétségbe hozaték Szigligeti műveinek erkölcsisége, de ezen vád alaptalanságát művei hatásának millysége már eddigelő is megczáfolá; — legujabban is hallék egy két véleményt, melly a Zsidót azzal gyanusitá, hogy e mű erkölcstelen azért, mivel itt a két zsidó lehetőleg szép szinben van feltüntetve. Lehet-e ennél nyomorultabb, aljasabb gyanusitást képzelni, kivált miután szerző a magyar zsidónak polgári állását úgy szólván távolról sem érinti, sőt talán némi politikából, mindazt gondosan kerülé, miben akár a keresztény, akár az izraelita felekezet megbotránkozhatott volna. Itt inkább az ember, és nem annyira az eltiprott zsidó van feltüntetve. És épen ezt nem helyeslem én, mert ha már egyszer a mű czimére a Zsidó van kitűzve, tüntette volna fel szerző a zsidóság hibáit és erényeit egyaránt részrehajlatlanul, noha e mű tanuságos része némi tekintetben oda is látszik czélzani : miként a keresztény sok esetben roszabb, embertelenebb a zsidónál! — Meg kell még jegyeznünk, hogy az uzsorás szájában az ifju arszlánhoz intézett erkölcsi tanok nem jól jönnek ki, valamint kissé az is visszásnak tetszik, miként az ifju Ősfi az uzsorástól olly fenhangon, olly követelőleg kér kölcsön pénzt. — A mű legszebb jelenetei közé tartozik az, midőn Krida és az álmarquis mint régi czinkosok, egymásra ismernek; midőn Celestina mostohaleányával találkozik, s ezt apja előtt méltatlanul gyanusitja, (ekkor a lágyabb szivü nézőnők közt vala nagy megindulás és siránkozás) — és azon derék átmenetel, változás, midőn szerző a romlott nagy városból a tiszta erkölcs lakhelyére, egy jámbor falusi család boldog házikörébe vezet bennünket!

A mű előadásáról csak jót lehet mondani. — A jellemek fent leirt tulajdonait színészeink valamennyien eltalálták, s igen jó kedvvel és összevágólag játszottak. — A nők közül Laborfalvy, (Mari), Szathmáryné (Celestina), De Cau Mari (Lizi), Kovácsné (Szaporiné) egészen azok voltak, a miknek lenniök kelletett. — A férfiak közül némelly színészünk egészen uj oldalról ismerteté meg magát, mint például Lendvay a mód nélkül affectáló marquis szerepében, Egressy mint kereskedő — milly sajátságos eredeti alak még külsejében is! — Lászlónak (Ősfy) büszke maga tartása, midőn az uzsorástól pénzt kér, valóban classicusnak mondható; Bartha (Jákób) zsidó nem csak a fájdalom mély érzetét fejezé ki valódi tragicailag, de szavai kiejtésében is hiven találta az izraelitát; — Szigety (Lőrincz) bár a zsidós kiejtésben nem volt eléggé biztos, de különben szerepét igen jól adá; — Szentpétery (Földesy) is mint mindig és majd mindenben, kitünő jellemzéssel működött; Réty (Szántay) nem igen találta fel magát kissé urias szerepében, noha e szerepre aligha van nálánál alkalmasabb egyén. Hubenay (Jancsi), Udvarhelyi M. (Blond) és maga a szerző (mint Élősdy) dicséretre méltók. — A nézőhely tele volt, a szerző és szinészek gyakori kihivása nem hiányzott.

— 28. Zsidó. Kisebb számu közönség előtt ismételtetett.

MŰMELLÉKLET. Koszorús költönk, Garay Jánosnak, Barabás által körerajzolt arczképe. — E mű adása alkalmával meg kell felelnünk a Honderű azon vádjára, miszerint mi is, csak úgy mint ő, külföldieskedünk képeinkkel, mert hiszen ezeket Bécsben nyomatjuk. Hohó monsieur! E részben is nagy különbség van közöttünk! — Ön egészen Párisban készült divatképeket ád, mi pedig e helyett Barabás müvész hazánkfia által körerajzolt nemzeti képcsarnokot adunk. Hogy ezen tisztán magyar műkészitményre Bécsben adják az utósó kenetet, azaz, a nyomást, ez igen mellékes dolog, s annak is megvan a maga oka, mit — ha szükség lesz reá — nyilvánitani is fogunk. —

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS. A győri tengerifosztás leirását, s P. A. elmés ötleteinek egy részét csak jövő számunkban közölhetjük, valamint M. verseit is és a mostani számból kimaradt Fülbevalókat — Szarkától, s F. A. Helyreigazitását.

A **Pesti Divatlap** előfizetési ára félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben 2 frt 30 kr, postán 3 frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t, Méhes urnál. Pesten a' kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában. a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

6. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárutó 2. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk IV. Rosz magyarság. — A tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő urakhoz. (Vachot Sándor). — Menyus bácsi. (Turóczy), — Garay Jánoshoz. (Sujánszky). — Jenny. (Paul de Kock után). — Javulási szándék. (Petőfi). — Csalánfüzér. (Többektől). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Vidéki társasélet. — Irodalmunk. — Müvészetünk. — Tanulságos és mulattató egyveleg. — Tudósitások. —

Társaséletünk.

IV.

Rosz magyarság.

Miután a „Nemzeti nyelv“ czimü irányczikkben kimondtuk azt, miszerint a legtermészetesebb okoknál fogva, magyar hazánkban egyedül magyar nyelven kell társalognunk, most már azt is ki kell jelentenünk, hogy az magában véve még koránsem elég; hanem illő, sőt szükséges — kivált müveltebb társasköreinkben — tisztán, hibátlanul beszélni az anyanyelvet. Müveltebb köreink alig hinnék azt, hogy az alsóbb osztályú nép viskóiban sokkal tisztábban, sajátságosabban beszélik a magyar nyelvet, mint uri házaik czifra termeiben. Pedig ugy van; parasztjaink nagyobb része még most is olly eredetileg, olly épen beszéli az anyanyelvet, mint azt romlatlan beszédü dédükei-, őseitől teljes tisztaságban öröklé, mig müveltebb köreink emberei gyakoribb érintkezésbe jövén az idegen ajkuakkal, sőt maguk is idegen szó tanulása közt nővén föl, idegen kaptára ütött kifejezésekkel, keleti nyelvünk szellemével ellenkező, nem-magyar szólásmódokkal ferditik el nyelvünk eredetiségét; kivált a német szólásmódok közül sok egészen szórul szóra van leforditva; s ezen elkorcsositást hölgyeink, uraink észre sem veszik, és széltiben használják a: jól néz ki (jó szinben van — helyett), nekem ugy látszik (ugy tetszik), jól veszi ki magát (jól jön ki), az nem megy (nem járja), legyen olly szives (sziveskedjék), ez a müvész csinálja magát (képződik vagy halad), s több e féle, nyelvünket kificzamitó, németes mondásokat.*) A szavak rendes elhelyzésére a szép, szabatos kifejezésre, társalgás közben semmi gond nem fordittatik; és uram fia! müveltebb köreink embereinek nagyobb része, mint pofozza nyelvével a grammatikát, a nyelvtani szabályokat! Nemcsak magányos, de nyilvános helyeinken, hányszor kell pirulva hallanunk, például, igéink illy borzasztó elcsavarását: mondódjon, (mondassék helyett), cselekszek (em), én haragudnék (ám), ő haragudna (ék), könyörgöm (ök), örvendem (ek), adjál (adj), hozzál (hozz), leszel (leszesz) stb. Pedig ujabb nyelvtanainkból, jobb iróink könyveiből illyesmit nem lehet tanulni, hanem legföljebb is a nyelvszabályokkal nem gondoló mámika, és tátika házi iskolájában ragad rájuk ezen iszonyu nyelvszokás, valamint azon korcs, őszerü divat is, miszerint beszédökbe sokan még most is tömérdek idegen, kölcsönözött szót kevernek, noha ugyanazt magyar szóval is jól lehetne, vagy netalán jól is tudnák kimondani. Férfiaink, kivált törvényes embereink, a régi more patrio szerint, többnyire diákoskodnak, hölgyeink, s divaturacsaink legtöbbjei német s franczia szavakkal zavarják föl nyelvünk tiszta forrását, elannyira, hogy legujabb időnkben is lehet hallani illyetén zöld, vagy inkább sárgafekete beszédeket: ‚Ah, Herr von X... egészen überrascholt; — tetszett már supierozni, früstükölni? — hogy amusierozza magát; — angagierozva van már a kisasszony, vagy euer Gnaden? — tessék abból a szószból, zuspeiszból? — doctor ur greifolja csak meg pulsusom, ebből tán nervenfieber lesz! — menjünk egy kis spatziergangot csinálni a Thalba! (völgybe) — mire, közbevetőleg mondva, egy elméncz azt jegyzé meg, hogy a tálban (tányérban) sétálni nem lehet, mert igen kicsiny, s ha rá lép valaki, eltörik; minap pedig illy felirás volt olvasható bizonyos, gőzhajóra tett málhán: Á mademoiselle, mademoiselle N... à Pesth, in graf — Nákóházban. Hát még ezen finnyáskodó szavakat: ápropos, richtig, superbe, charmant, magnifique, delicieuse! — milly gyakran használják magyarjaink, noha sok közülök a gyakran hibásan kiejtett szavakon kivül, többet talán nem is tud francziául, s csak olly nagy franczia, mint a Szökött katonában Korpády Lajos urfi. — Ezen rút nyelvzagyválás — miben divatlapiróink nagyobb része is gyönyörü példával szokott előmenni —, részint megrögzött házi balszokásból, részint hiu szenvelgésből*), kérkedési viszketegből ered, melly szerint némelly bohó

*) Szeretnők, ha iróink az illy idegen szólásmódok példányaiból egy-egy füzérkét küldenének lapunkba, mintegy figyelmeztetésül, milly sok korcs kifejezés forog fen nálunk a közéletben. A szerk.

*) Szenvelgés — affectálás, szenvelegni — affectálni. Ezen jól talált uj szót legelőször Luczenbacher ur, egyik legszerencsésebb nyelvujitónktól hallám, kitől, kivált a Honderü nyelvrontó igazgatója, leczkéket vehetne.

azt hiszi, hogyha a charmant-szót, bigyesztett ajakkal, papagály módjára, gyakran hangoztatja, habár egyebet nem mondana vagy tudna is, a bontónú, gebildet, noble világ által müveltnek, finom társalkodónak tartatik, mi, fájdalom, sokszor ugy is van, noha az okos és komoly ember egyszerre átlátja az illy üres, fölszines kontárkodást. — Valamint azt sem lehet helyesleni, ha valaki, főleg magánykörben, ujdonat uj szavainkat mintegy keresve, s tulságos nagy mértékben használja, mert minden, mi az erőtetés szinét viseli magán, mint természetlen dolog, nagyon kirí, s kivág a szépnek köréből.

Szégyenlem kimondani, — de igaz, s mivel az igazat kimondani véremben van, már csak kimondom, hogy müveltebb magyarjaink nagyobb része tisztában, hibátlanabbul beszéli az idegen nyelveket, mint saját édes anyanyelvét. És ezen szörnyü fonákság alapoka az, mivel sok emberünk azt hiszi, hogy a született magyarnak egyátalában nincs szüksége, a müvelt, csinos, szabályozott magyar nyelv alapos megtanulására, mig gyermek- és növendékéveik drága idejében az idegen nyelvek alapos megtanulásával ölik magukat. Már most kérdem én: lehet-e annál nagyobb fonákság, iszonyúbb ferdeség, sőt lehet-e annál nemzetellenesebb dolog, mint más idegen nyelvek rovására, az idegen nyelvek hosszas, terjedelmes tanulása miatt, saját nemzeti nyelvünket elhanyagolni, mellőzni?! francziául, németül jól, szépen, szabatosan beszélni, s magyarul csak ugy nagyjából, zagyvalékosan, sőt hibásan, roszul gagyogni?! avagy tudni és fecsegni egy kicsit magyarul, egy kicsit németül, francziául, deákul, de ezek közül egyiket sem érteni alaposan, s beszélni jól, szépen, magosabb tökélylyel?! — Pedig ez utóbbi eset nálunk, zagyva nyelvü magyaroknál, leggyakoribb. Valóban én szinte hajlandó vagyok hinni, miként a bábeltorony épitői leginkább magyarok voltak, és most késő utódaikon nehezkedik az érthetlen nyelvzavar szerencsétlen átka.

Azonban az átok még áldássá válhatik közöttünk, ha ereje lesz a hanyagnyelvü magyarnak — pedig milly könnyü volna ez! — a kijelölt hibákat, hiányokat elhagynia, kipótolnia. S e tekintetben a jó utra-térés, s biztos javulás csak ebből áll: — egy magyar se röstelje anyja tejével magába szivott nemzeti anyelvét, az idő viszontagságai által annyira megromlottat, alaposan, szabályosan megtanulni, még a korosabb magyar se szégyelje megvenni s olvasgatni az e czélhoz vezető segédkönyveket, és ha gyermeke van, mint hű hazafi vagy honleány, első kötelességének tartsa magzatit arra szoktatni, hogy tisztán, idegen szavak- és kifejezésektől mentesen, hibátlanul, szabatosan beszéljék a magyar nyelvet, mi a helyesirásra is épen ugy kiterjesztendő. — Ó bár mindnyájan elismernők azon szent igazságot, miszerint sokkal szebb és dicséretesebb jól beszélni egyedül az anyanyelvet, mint sokféle nyelvet, hibásan, tökéletlenül. — E részben sokat segithet rajtunk a bizalmas, őszinte társalgás, mellynek paizsa alatt egy a másikat a feltünőbb nyelvhibákra szigoruan figyelmeztesse; — van szerencsém, például, egy lelkes falusi hölgyet ismerni, ki a nyelvünket hibásan beszélő férfiakat és hölgyeket minden botlásukra figyelmezteti, és olly gyöngéden, hogy a csinos kis nyelvmesternő leczkéztető jó tanácsát rosz néven ki sem veheti, s pirulás nélkül fogadhatják el az avatlanok. — És végre győzzék le önök és kegyetek azon haszontalan hiuságot és balhiedelmet, hogy az idegen nyelv használata a nemzeti helyett, vagy nyelvünk keverése idegen szavakkal, — az átkozott bontón magosabb kivánatához tartozván, ez által müveltek-, finom társalkodóknak, noble embereknek fognak tartatni. — Igen az ostobák, higvelejüek, de nem a valódilag müvelt emberek által! — Mert a szerény és józan eszű legfölebb is kigúnyolja, kineveti az illy nemzetellenes szóhősködést; már pedig egykét józan ember itélete nyomosabb, mint ezer tökfejünek balvéleménye.

Nem kellene nekem sem a fülmilék bájos zengedezése, sem a zephir és a kis csörgeteg szende susogása, sem a világ leghiresebb énekesei- és zenészeinek egyesült hangversenye, — ó csak hazámban mindig és mindenütt magyar szót, tiszta hibátlan magyar beszédet hallanék, hogy ez által egész nemzetemet nagyobbnak, dicsőbbnek tudhatnám, s csekély enmagamat is erősebbnek, boldogabbnak érezhetném! —

A tekintetes, nemes, nemzetes, és vitézlő urakhoz.

Bár melly csekély földrész után
Van ősi czímünk rengeteg,
O drága földesúri czim,
Bár téged a hon nyerne meg!

Hogy ő legyen tekintetes
A gúnyoló külföld előtt:
Eltépve sürü fátyolát,
Mellyet zsibbasztó álma szőtt.

És hogy a hon legyen nemes
Magas szellemtől lengve át,
S a szent müvészet angyala
Hintvén reá szép sugarát.

És nemzetes legyen hazánk:
Hogy nemzet lakja nép helyett,
És győzzön a mi nemzeti
Az idegen s a korcs felett.

S ha tán a béke csarnokát
Harcz-fergeteg rombolja szét:
Legyen vitézlő is hazánk,
Megtörve dúló ellenét! —

Vachot Sándor.

Menyus bácsi.

— Falusi életkép. —

I. Délelőtti napirend.

Menyus bácsi furcsa ember. Angyali jóságu feleségét, a legrendtartóbb magyar gazdasszonyt, háza lelkét, korán elvesztvén, mint különben is magtalan ember, nem sokat gondol ő a világgal; jó régi szokásként mivelt szép gazdaságát elhanyagolja, s törődés, sürge iparkodás helyett egyedül a keleties kényelmesség, az anyagi jólét és érzéki gyönyör házi istenének áldozik.

Lássuk csak az ő szokott egyformaságban folyó házi vagy napirendjének egyszerü titkait, s tüstént meggyőződhetünk a fönebbi vád alaposságáról.

Menyus bácsi nyáron 8, télen 9 órakor nagy nehezen kivánszorogván puha agyából, először is nem kis küzdelmek közt leköhögi mellérőt a fojtogató anyagokat, azután pipára gyujt, és terjelmes kilátást nyujtó ablakán kényelmesen kikönyökölve, kezdi visgálni gazdasága belső és külső mozgalmait. A cselédség már igen jól tudja, milly idő tájban szokott a tekintetes ur udvarra eső ablakából gazda-

ságí szemlét tartani, s azért van az, hogy ekkor sürgölődik legélénkébben a munka körül, mig máskor egész napon át alig lendit valamit. A kocsis rendesen ekkor viszi fürészteni, jártatni a kedves lovakat, a vadász rendesen ekkor éteti a szeretett vadászkutyákat, a kertész ekkor ápolja leggondosabban az uj oltoványokat és ültetvényeket, a mindenes és béresek ekkor készitgetik a teherhordó szekereket uj fordulóra, a gazda és kerülő rendesen ekkor jönnek be jelentést tenni a földek s az erdő jó karbani léte felől, s nagy czifrán elhazudni vadászatkedvelő uroknak, mennyi vadat láttak a cserjesben, a törökdombon, vagy a meszes vágásban; az inas suhogó pálczájával ekkor porozza, szellőzteti legerősebben a köznapi és ünnepi ruhákat, a szolgálók ekkor huzogatnak vizet a gémes kuton, rendesen ekkor hivogatják és terelgetik össze a tens ur gyomrának áldozatúl esendő hurukkolok, sápogók, csiripelők és gágogók roppant seregét, és végre a tüzről pattant piros pozsgás gazdaszszony — ki iránt nincs tisztában a cselédség : vajjon tensasszonynak avagy csak ifjasszonykának czimezze-e, — két karját csipejére téve az udvar közepén ekkor zsörtösködik, ekkor üt legnagyobb lármát a cselédek lustasága, rendetlensége ellen. Mindezt Menyus bácsi, gyönyörrel eltelve s gyakran egészen elragadtatva nézdegéli, s gondolván, hogy ugyancsak rendén van a szénája, ok nélkül pörölni látszó szép gazdasszonyát naponként imigy szokta csitítgatni : ‚Ugyan, Sárikám, fogd be már a szádat, hiszen látod hogy a cselédség mind dolog után lát. Adj nekik inkább bort vagy egy kis papramorgót!'

A reggeli szemle után, Menyus bácsi félig rekedt, gordon hangján „fölöstököm"-öt kiált, s a reggeli legnagyobb bőségben és változatosságban adatik elébe, mit is fél óra alatt elköltvén, ismét uj pipára gyujt. Ezután nagy komolysággal kezdi visgálni számos puskáját, pipáját, vadászlegénye és inasa jelenlétében, kik a faluban és környéken forgó hireket, részint egészen ujjokból szopva, részint nagyitva elhazudni, mulattatólag előadni, s a fegyvereket, meg a tajtpipákat naponként uj meg uj dicséretekkel elhalmozni, eléggé nem győzik. Mindezt Menyus bácsi nagy örömmel hallgatja, s öröme még nagyobb fokra hág, ha a puskákat és pipákat tisztán és megtöltve találja, mig az ellenkezőért iszonyuan haragszik és szörnyen káromkodik. Különösen tajtpipáinak szépitése — conserválása — és szaporitására olly nagy gondot fordit, hogy illy gondos, óvatos felügyelés alatt, és gyöngéd finom bánásmód mellett, 24 paraszt csürhéből is embert lehetne csinálni. — Menyus bácsi legtöbb pipáját, hogy bajuszt ne kapjanak és szépen sárguljanak, részint maga szivja ki egész a fenékig, hogy néha szinte könnyezik belé, részint, kivált az ujakat, kapadohányhoz szokott inasával szivatja, majd, mint martyrokat, olajba főzeti, viaszszal ereszti be, elefántcsontporral tisztogatja, hogy karczolás vagy másféle sérelem ne történjék rajtok, szarvasbőrbe tekergeti, és hogy a szárak kesernyőségét eltávolitsa, nedvháritón — Wassersack — át szokta azokat szivogatni. Menyus bácsi nem ismer szebb és bájolóbb szint pipáinak fokonként fejlődő sárgulásánál, — nem ismer jobb illatot a csetneki-, ribai- és verpeletivel kevert dohány füstjének mennyei aromájánál.

Ezen hosszas, és szenvedélylyel üzött fegyver- és pipaszemle után, inasa Menyus bácsit tetőtül talpig felöltöztetvén, a vinczellér lép szóbájába gyertyával és lopótökkel, alázatosan kérve a tekintetes urat, méltóztatnék borainak visgálata végett a pinczébe kegyesen lebocsátkozni. És Menyus bácsi, mint passionátus borgazda, vagy inkább borivó, ezen életkérdéses czikk birói visgálata és megitélése végett, a vinczellér után indul, s csakhamar öblös pinczéjében terem, a nagyobb hordókból legalább nyolczat fölveret, vagy megcsapoltat, tulajdon szájával tapasztalandó, vajjon jóféle borai nem mennek-e át a romlás, ecztesedés, zavarosssság vagy savanyodás fatális állapotába. A vinczellér nagy kortyokat húz a lopótökön, s ujja hegye alól poharakba ereszti a serczegő bort; a tekintetes ur kóstolgat, ehhez mindenféle képet csinál, s a nélkül hogy helyeslő vagy roszaló véleményt birna adni, a vinczellérnek átnyujtja a boros poharat, hogy a boros hordóba visszatöltse, de a furfangos vinczellér, — kit különben ura mint józan életü, bornemisza embert fogadott fel szolgálatába, — nem a vassal, hanem a szijjal abroncsolt hordóba, az az, hasába töltögeti a jóféle kóstoló-maradékot mindannyiszor, és igy ő a lopótököt csakugyan lopás végett használja; Menyus bácsi pedig a gyakori kóstolgatás daczára sem tudja hanyadán van boraival, néha, gyomrának különböző állapotja szerint, a javuló bort romladozónak mondja, és viszont; s midőn a sötétben azt képzeli, hogy bora zavaros, nem is gyanitja, hogy vinczellérének feje a sok lopott bortól még zavartabb.

A mint Menyus bácsi a pinczéből egyenesen az udvar közepére áll ki, agarai és kopói iszonyú öröm- s hála-kifejezésekkel veszik őt körül, kezeit farkcsóválva nyalogatják, hátára, poczkos hasára fel-felugrálnak, és borzasztó örömvonitással üdvözlik jótévő gazdájukat, mig másfelől a szérüs kertben két duzzadozó páva s néhány gyöngytyúk egyhangu vákogása egészíti ki e kellemes hangversenyt, melly Menyus bácsinak kedvesebb, mintha a világ leghiresebb énekeseit és zenészeit hallaná. És miután hősünk egyenként megsimogatá, gyöngéden megveregeté drága kedves ebeit, nagyot kiált, s az öblös pipa keményen megtöltve, finom örömtaplóval fűszerezve, azonnal kezébe adatik, s jó bátyánk nem is sejti, milly jellemzőleg terjedez szét udvarában azon enyészetet hirdető füst, mellyet Dobozy vagy Rákóczy képével metszett tajtpipajából kiereget.

A kutyaszemle után Menyus bácsi rendesen az ól felé tart, megtekintendő ugynevezett parádés lovait és nyalka paripáit, különösen a Ráró által napvilágra hozott hókalábú sárga csikót, mellyből, a tekintetes ur és az udvarbeliek bölcs véleménye szerint, olly kukra derék ló fog válni, hogy hét vármegyében is alig lesz párja, a miért is a nagyreményü kis csikó az emlitettek által nagyobb becsülésben tartatik, mint bárkinek a fia, kiből idővel talán még több válhatnék, mint a hókalábú sárga csikóból.

S a mint Menyus bácsi végig tekintget lovainak hosszu szép során, a Kesely előtt többnyire aggodalmasan áll meg, fejét csóválja és haragosan szól a kocsiskoz :

‚Mi baja ennek a lónak, te pimasz, hogy úgy leereszti fülét, farkát?'

„Nincs annak baja tekintetes uram — hanem csak szokása ez a kutyafajtának.“

És Menyus bácsi a kezébe ragadt ostorral ollyanokat csapdos lovai közé, hogy a nagy tánczolás, rugdalózás miatt szinte roskadozni látszik a vályogból épült régi ól. S midőn e tánczoltatás után a horkoló lovak mind fölhegyzik füleiket, s eleven tüzes állásba teszik magukat, Menyus bácsi, gyönyörrel telve nézdeli lovait, ezen, kutyabőr nélkül is annyira nemes állatokat, s mintegy megbánva kedves alattvalóin elkövetett ostoros kegyetlenségét, engesztelő hanggal közelit megsimitandó lovaihoz, de mióta egy izben a neki szilajodott Turcsi által oldalba rugaték, mindjárt a tánczoltatás után nem igen mer közéjök bocsátkozni.

Ezen lórugás ugyan nem mindennapi, de a fegyverés pipaszemle, a borvisgálat, a kutyalakodalom, és a lovak, különösen a sárga csikó megtekintése, már ez Menyus bácsinál napi rendű dolog, s az egész délelőtti időt csak ezzel tölti, legfölebb ha még néha néha a konyhába vetődik, megszagolni, előre élvezni az ételek finom illatát, s a kaczkias Sára asszony ajkait ügyetlen édelgéssel megcsipdesni, vagy hogy annál jobb étvágya legyen, kertjébe megy a már dél felé is kotyogós kertészt jól összeszidni; de ezen criminális foglalkozással csakhamar felhagyott, miután kertében egy elszabadult méhraj ifju hősei iszonyuan összecsipdesék. (A délutáni napirend a jövő számban).

Turóczy.

---

*Garay Jánoshoz.**)

Királynak énekelted
A költőt egykoron,
A lángész diskörével
Magasztos homlokon.

S te, kit magas kegyéből
A dal szent istene
Tűzcsókja ihletével
Költőnek fölkene: —

Hogy zengd a honszerelmet
Hatalmas-édesen,
S dalodban összeforrva
Erő és kecs legyen.

Hogy zengd a szív keservét,
Az édes vágyakat,
A kéjt, melly a leányka
Szűz édenén fakad.

Hogy zengd a fölpirosló
Dicsőség hajnalát,
Kicsalva szemeinkből
A részvét harmatát.

Hogy űzd el feldörögve
A gyáva szenderét,
Lángokra gyujtva dermedt
Szivének érzetét. —

A lángész véghetetlen
Határin löl király;
S kedves neved varázsa
Ajakrul ajkra száll.

S habár e hon jutalmat
Csak gyéren oszt neked,
Az édes öntudatban
Találd föl édened:

Hogy földön a tiednél
Dicsőbb, szebb pálya nincs;
S a honfiak szerelme
Több — mint királyi kincs.

Sujánszky Antal.

Jenny.

(Folytatás.)

V.

Egy hónap mult el, s a szegény öreg még mindig szobáját őrzé. De korán se higyük, hogy eluná magát; rosz szalmaszékén, egy inkább füstölő, mint melegitő szoba egyik sarkában ülve, az öreg ur verseket csinált: ma valami jelenést, holnap valami dalt. A muzsák hű társalkodónői valának, kiknek körében a szegény pára Croesusnál gazdagabbnak képzelé magát. A kedves, jó múzsák! Ha nem táplálják is a testet, legalább a lelket foglalkoztatják, s azok, kikkel legmostohábban bánnak, gyakran legboldogabbaknak érzik magokat. A múzsák hasonlók az afféle szeretőkhöz, kik igen kegyetlenül bánnak velünk, ámbár a legnagyobb áldozatokat teszszük nekik, s még sem tökélhetjük el magunkat, hogy őket elhagyjuk, mert a gyötrelmekben is, mellyeket számunkra készitenek, édeskinos gyönyör van.

Midőn Alexandrin ur ismét képes lön kimenni, a hárfa-utczába tartott, barátnéja lakához. Ellenállhatlan hatalom vonó őt tanitványához, annyival inkább, minthogy betegsége alatt egy kommát sem hallott felőle. S még sem tehete ezért szemrehányást a fiatal lyánykának, mert lakát nem tudatá vele. A lányka tehát nem tudá, hol találja őt, s ha akarta volna, sem kérdezősködheték öreg tanitója mintléte felől.

Minthogy Jenny olly házban lakik, melly a kapust fölösleges fényüzési czikknek tartja, az öreg urnak nem marad egyéb hátra, mint magának tudakolnia, honn van-e, kit keres?

Dobogó kebellel kapaszkodik föl a hat lépcsőn; Jenny ajtajánál kopog; ez megnyilik; de a szép, fiatal festőné helyett egy vastag, kötényes, nadrágos ficzkót lát tűvel kezében.

— Kit keres ön? kérdi e haspók.

— Kit keresek? Én istenem, hát kit mást, mint a ház hölgyét.

— Ah, feleségemet. Jöszte csak közelebb, szeretett Olympiám, egy öreg ur kiván veled beszélni. Távollétemben tán mértéket vettél neki mellényre vagy nadrágra? Mind a kettő elcsúsznek ennek az urnak, mint látom.

Olympia asszonyság az ajtóhoz közeledik, a kis öreget szemleli, s szól:

— Én ezen urat nem ismerem, sohasem láttam őt. Mit akar tőlem? Uram, mit akar ön tőlem?

Alexandrin ur egészen elszomorodik; az ajtót, lépcsőt nézi, s kérdi:

— Nem a hatodik emeletben vagyok?

— Igen ott.

— S kinél?

— Wichmann szabómester urnál, ki új és ó ruhákat is készit. Mit ohajt ön csináltatni?

— Ah, uram, itt tévedés van a dologban. Midőn egy hónapja itt utószor valék, e szobában egy fiatal hölgy lakott, ki képeket föste, s kinek neve, engedelmökből legyen mondva, Jenny.

— Igen ám, ezelőtt egy hónappal más lakott itt; most én lakom, én, monsieur Wichmann, szabó. Mi kell önnek, frakk, vagy kabát?

— O valóban, mindkettőre volna szükségem; de ismétlem önnek, hogy nem a szabót, hanem Jenny kisasszonyt keresem.

— Három hete, hogy innen elhurczolkodott...

— Hol lakik? Nem hagyta itt jegyét?

— O igen! kedvesédes feleségem, hová tetted a fiatal lányka jegyét?

---

*) Az 5. számban megjelent „Nyilt levél“-re válaszul.

— Hová tettem? hát volt-e nálam?.... ah, most jut eszembe, Tóninknak adtam játszani; ez babát csinált belőle, s elégeté.

— Hallja ön, lányunk azon hölgy jegyéből elégetett babát csinált. Sajnálom, mindazáltal vehetek mértéket, ha kivánja ön.

— Mondom, nekem semmi sem kell, semmi, hallja ön, hogy semmi! De ha jegyet kap az ember, tehát tegye el, s ne adja leányának, hogy az babát csináljon belőle, szól az öreg tanár s méltó haraggal hordja le magát a lépcsőn. Hol kapom meg most fiatal tanitványomat? Párizs olly nagy! Szegény, fiatal gyermek, tanitásomtól megfosztva, nem nagy haladást fogsz tehetni, s ez kár, mert engem felette érdekel e kedves kis Jenny! Mennykő szabója, mért adtad jegyét leányodnak? Gonosztevő, ezért soha meg nem bocsátok neked!

Az öreg ur a szomszédságban tudakozódék Jenny felől; de Párizsban három hét három század. Az idő itt olly gyorsan változtat, fordit, újit, hogy a személy, kit két hétig nem látánk, egészen elhangzott lény, kiről már nincs emlékezet.

Miután az öreg irástanitó egyátalában ki nem tudhatja, mi lett a fiatal festésznőből, ezt mondja magában: Képzeld, Alexandrin, hogy Jenny álomkép volt, s ne gondolj többé a fiatal gyermekre, vén Triptolomeus!

S igy telt el öt hónap, mialatt a kis öreg folyton irási órákat adott, hogy éljen, s színműveket irt, hogy vigasztalódjék.

De a költés iránti szenvedélye nem gátlá őt; hogy a virágokat is, s ezek között valamennyinél inkább a szerény, igénytelen, olcsó violát ne szeresse.

Öreg, szegény s mégis boldog költő!

VI.

Egykor reggel, midőn Alexandrin ur a Boulevard-Saint-Martinon van, eszébe jut, hogy e városrészben is létezik virágpiacz. S szerencsére épen hétfő van. A szökőkut felé indul. Már távolról ezer gyönyörű virág mosolyog elébe. Közelebb megy, a sétálok seregébe vegyül, megáll, majd ezt, majd amazt a virágot nézi, itt egy v i o l a, ott egy jázmin édes illatát szija. Nem sokára azonban kedvencz virágához tér vissza, s leirhatlan gyönyörrel szemlél egy violacserepet. A virágárusnőhöz közeledik, beszél s alkuszik, midőn, kis távolban, rögtön egy hölgyet pillant meg, ki igen izletesen, de kissé kaczéran van öltözve.

— Hogy e rózsató? kérdi a hölgy.

Hangját mintha ismerte volna az öreg. A hölgyhöz közeledik, kalapja alá kukucsál, s megismeri.... ah, kit mást, mint Jenny kisasszonyt?

— Ön itt, kedves gyermekem? kiált föl kellemesen lepetve meg.

Jenny megfordult. Megismeri őt, s szól:

— Ah, drága tanitóm! Mint örülök, hogy önt ismét láthatom..... azt hivém, meghalt ön.

— Még élek, s hála a sorsnak, melly, mint először, virágok közt hoz önnel össze. Igen, ez a hely, hova ön való, hol önt, midőn sehol nem találám, keresnem kellett volna.

— Mindig udvarias, kedves professor ur! De sok elbeszélni valóm van. Nem kisér ön haza?

— Ezer örömmel! De már nem a hárfautczában lakik ön, a hatodik emeletben; hiába keresém ott önt.

— Most innen néhány száz lépésnyire lakom, a Boulevard más oldalán..... Most nem kell önnek olly magasra másznia.... a harmadik emeletben lakom....

— Vette ön e rózsatőt? Engedje meg, hadd vigyem haza, mint akkor.

— Akarja ön?

— Ah, azon örülni fogok... azt fogom hinni legalább, hogy valamire mégis csak használható vagyok a világon.

— Jól van hát, menjünk.

Az öreg tanitó fölveszi a cserepet, s követi tanitványát. Azonban nem sokára érzi, hogy a vitel most keservesebben esik neki, mert a rózsacserép sokkal nehezebb. Szegény öreg ember! Homlokáról nagy veritékcsepek hullnak. S a futás és izzadás közben igy elmélkedik magában:

— Boszorkányos! itt, mint látom, hat hónap sokat változtatott. Már öltözete is más; akkor Jenny kisasszony egészen egyszerü ruhában járt, mint valami kézművesnő; most kalapot, à volants szoknyát, shawlt visel; akkor a hatodik emeletben lakott; most már lejebb szállt, a harmadik emeletbe; akkor igénytelen violát vett, most drága rózsatőt. Hm, hm! Mi nem történhetik hat hónap alatt! Igen jól tudom, Párizsban nem sok idő kell, hogy szerencsére kapjon az ember, kivált ki olly fiatal, mint tanitványom, s olly szép szemei vannak.....

E pillanatban megáll Jenny egy szép ház előtt. Bemegy; kisérője követi. Most nem kell a karfába kapaszkodnia, mert a lépcső tiszta és világos.

Minden erőködés nélkül fölérnek a harmadik emeletbe. Itt az öreg tanitó fiatal tanitványa által egy gyönyörűn butorzott kis szobába vezettetik.

— Tegye le ön ott a rózsát, s üljön e párnaszékre, kéri őt Jenny, shawlt és kalapot letéve. Most, kedves tanitóm, fecsegjünk egymással. Kétség kivül csudálkozik ön helyzetem változta fölött? De könnyen megmagyarázhatja magának, ha megmondom, hogy három hónap óta szinésznő vagyok....

— Ön szinésznő? Hogyhogy, drága barátném, tehát már föllépett ön? Szerződött?

— Szerződtem, még pedig első szerelmesnőnek....

— Ah teremtőm! meg nem foghatom....

— Mint történt mindez olly gyorsan? Figyeljen: néhány nappal ön kimaradása után....

— Borzasztó csúzt kaptam.

— Szegény ember! Tehát néhány nappal ön kimaradása után barátnőim egyike által megismerkedém egy urral, ki azon szinháznak igazgatójával, mellynél vagyok, szoros barátságban levén, neki bemutatott. Megtetszém az igazgatónak s még az nap aláirám a kötelezvényt. Tiz nappal utóbb először léptem a szinpadra, s furorét csináltam, mondom önnek, furorét. Fizetésem 2500 frank. Most már szóljon ön maga, nem tevék-e okosan, midőn hivatásomat követém? 2500 frank! Hát nem elég ez kezdőnek? s nem jobb, mintha teljes életemben holmi babszemjankóféléket

föstögetnék? Nem tettem-e jól, hogy az együgyű monsieur Fanfan házassági ajánlatát visszautasitám? Ah, én most olly boldog, olly elégült vagyok! Hátha még a szinfal-ármányok, társnőim irigykedései s féltései nem volnának! — De ez mit sem tesz; lassanként hozzá szokom, s föl sem veszem e bolondságokat, mert e kis árnyoldalak daczára is a művészélet csak legszebb s legjobb, s soha jobb sorsot nem ohajtok magamnak.

— Örvendek, drága tanitványom, hogy vágya már betelt; engedje öreg tanitójának megvallhatni, miszerint fölötte boldogitaná őt, ha egyszer játszani láthatná önt.

— Az még ma este is megtörténhetik.... új szerepben lépek föl... el kell önnek jőnie... rendelék ön számára helyet... a pénztárnál majd csak nevét mondja meg, s helyre igazitandják önt. Látja, ott van a szinház.

— Ezer köszönet, bájoló Thalia, meg fogok jelenni.

— S holnap reggelire hivom önt meg. El fogja ön mondani, meg volt-e velem elégedve, elbeszélendi, mit hallott felőlem szomszéditól...

— Meglesz; ma játszani látom önt, s holnap, holnap reggelizni fogok önnel.

Alexandrin elhagyja Jennyt, elragadtatva, hogy fiatal tanitványát ismét megtalálá, s még inkább elragadtatva, hogy ma, olly hosszu, hosszu idő után, ismét meglátogathatja a szinházat.

VII.

Az öreg tanitó alig engedett magának időt az evésre; az estét, a pénztár megnyitását, alig várja; ő az első, ki a szinházi bemenetnél megjelenik; vár és vár.

Végre megnyilik az. Belép, megnevezi magát, helyet mutatnak neki a hangászkarnál; ő a legelső az egész teremben. Teljes gyönyörrel dörzsöli sovány kezeit, az ócska függönyt bámulja.

— Oh, be boldogok lehetnek azok, kik minden este járhatnak szinházba!

Lassanként megtelik a terem. Azok között, kik közelében foglalának helyet, ugy tetszék neki, mintha egy ismeretes arczot látna; az emlitett arcz egy fiatal emberé, ki, mint szeméből könnyen olvashatni, nem találta föl a puskaport. Koronként zsebéből valami enni valót szed elő, mit szórakozottan dug szájába, állkapczájával megőröl, s egykedvűleg nyel le.

Alexandrin ur a fűszerárus fiát, Jenny kedvesét, monsieur Fanfant ismeri meg benne. A költő elragadtatva, hogy valakit talált, kivel tanitványáról beszélgethet, elhagyja helyét, s monsieur Fanfan mellé ül.

— Tehát tudja ön, fiatal ember, hogy ő most szinésznő? Kétségkivül csak azért van ön most itt, hogy őt játszani lássa, hogy diadalának tanuja lehessen?

A fiatal ember az agg férfit, ki e kérdéseket intézi hozzá, eleinte a bámulás minden jelével szemléli, végre fölkiált:

— Ah, csak most ismerek önre! Ön ugyan az, ki egy reggel Jenny kisasszonynyal egy esernyő alá rejtezett.

— Épen az, helyesen! Akkor egy jelenést próbáltunk; én valék első tanitója; én valék, ki benne a szent tüzet gyujtám.

— Ah, tehát ön gyujtá a szent tüzet?

— Azt akarom ezzel mondani, hogy én valék az első, ki hivatását, tehetségét elismeré, és merem mondani, fönntartá és ápolá... merem mondani... de, fiatal ember, ugyan mit eszik ön?

— Mazsolát, hogy felvonások közben időm teljék.

— Igaza van önnek, fiatal ember, tökéletes igaza, ez űzi az időt, ez mulattat. Látni fogjuk őt játszani, tanui leszünk diadalának, lélekszakadtig tapsolunk neki. De örděngös soká kezdik. Nemde, fiatal ember? Azonban, hogy az én időm is teljék, adjon egy pár mazsolát.

— Szivesen öreg ur. Nyuljon bal zsebembe.

— Oh, ez nem illenék.

— Sohse szégyenelje magát; én megengedem.

Az irástanitónak több se kellett; száraz kezeinek egyikét Fanfan kabátzsebébe meriti, s a csaknem feneketlen üregből egész marok mazsolát emel ki.

— Ugy-e bár, fiatal ember, kérdezi, egyik mazsolát a másik gyomrának örvényébe szállitva, ön szereté Jenny kisasszonyt?

— Igen, uram, s ugy látszik, hogy most is szeretem.

— Ugy látszik? hát nem bizonyos ön benne?

— Ah, uram, nagyon is az vagyok, válaszol monsieur Fanfan 48 fontos sohajjal.

Az öreg költő végtelenül megilletődött; de a helyett, hogy sirna, csak orrát dörgöli meg, s kérdi:

— Ön el akarta venni e bájos Jennyt? Ah, fiatal ember, ez a mazsolája remek. Ön boldog lett volna, ha Jennyt nejének nevezhetendé.

— Igen, uram, elég bolond valék hinni, hogy ez által ő is boldog fogna lenni.

— Elég bolond? ez igen is keményen van mondva. De miután már kiszalasztá ön e szót, engedjen meg, ha azt mondom, hogy ön részéről nagy önzés és igaztalanság lett volna, e fiatal lyánykát ragyogó pályája folytatásában gátolni. Gondolja el csak, illy rövid idő alatt milly kedvezőekké változtak körülményei! Jenny most a harmadik emeletben lakik.... igen szép butorzata van....

— Hogyan, már most? s mindezt a szinháztól?

Alexandrin nem felel; látja, hogy monsieur Fanfan olly dolgokról kezd elmélkedni, mellyek fűszerárusnak nem valók. Hogy a beszédnek más fordulatot adjon, ujra szomszédja zsebébe sülyeszti kezét, ezt mondva:

— Jól tette ön, hogy e gyermekségeket magával hozá, mert úgy látszik, még igen soká tart, mig a komédia elkezdődik.

— Ha Jennynek, folytatá Fanfan, csakugyan van annyi tehetsége, hogy a szinpadon szerencsét tesz, azt mondom, jól tette, hogy nem jött hozzám, de ha nincs tehetsége....

— Csitt, fiatal ember, kezdődik.

Az első darab foly. Jennynek csak a másodikban van dolga, melly ma először adatik. A közönség, kiváncsian az uj művet, mellynek kedvéért seregle össze, megismerni, az előbbenire semmi figyelmet nem fordit.

Az öreg költő s az ifju fűszerárus alig várják a második darab kezdetét, Jenny fölléptét.

Az első darab valahára véget ért. Rövid szünet után

elkezdik a másikat. Jenny fiatal haszonbérlőné személyében jelenik meg; öltözete olly bájoló, hogy minden ember előtt szebbnek látszik, mint valaha. A tetszés suttogása hallik minden felől.

— Jenny igen kedves!

— Valóban szép nő!

— Hamis két szeme van!

— Ajka csókra termett!

— S mosolya varázsló!

Monsieur Fanfan, Jenny nézésébe merülve, semmit sem szól, épen semmit; az öreg költő nyugtalanul mozog helyében, s koronként halkan mondja magának:

— Az a bal kar, millyen szögletes! jobban hátra a fejet! Oh én istenem, már nem emlékszik arra, mit neki százszor mondtam, hogy nyakát igen kinyujtja, hogy roszul fordul meg. Mind a szinpadon, mind az életben nagy mesterség, jól megfordulni.

Az első felvonásnak vége.... a második kezdődik..... az uj darab rosz, s a szinésznő nem jó.... Jenny gyakran megakad. A közönség eleinte dörmögni, kis idő mulva fütyölni kezd.

— A fütty nem Jennyt illeti, hanem a darabot, szól az öreg ember fiatal szomszédjához.

— Én ugyan nem értek hozzá, válaszol monsieur Fanfan, de úgy tetszik, mintha Jenny kisasszony sem volna jó kedvében.

Igaza van. Jenny, még nem szokván meg, a közönség szeszélyeit tűrni, jelenésről jelenésre nyugtalanabb lesz, s mind inkább zavarodik.

Most minden felől hangzik a fütty.... Jenny elájul.... a függöny borzasztó zaj közt legördül.

Alexandrin mint mennykőütött ül, s nem mer szólni. A közönség távozik. Az öreg költő s a fiatal fűszerárus leghátul maradnak, aztán ők is mennek.

A Boulevardra érkezve monsieur Fanfan ezt kérdi kisérőjétől:

— S ezt, uram, ezt nevezi ön diadalnak? Én részemről halálos szenvedéseket állottam ki mellette, s a világ minden kincseért sem akarnék többé illy diadal tanuja lenni. Igen, ha csak kettő vagy három fütyöl, megbotoztam volna őket, hogy elhallgassanak... de annyian voltak, az egész szinházzal csak össze nem veszhettem...

— Drága barátom, szól az agg férfi, ismétlem önnek, hogy a közönség csak a darabot fütyölte ki. Hogy Jennynek olly gyalázatos szerepe volt, ennek a költő oka. Nem ő csinálta magának a szerepet.

— Ah, ez mindegy, uram! Én nem értek ugyan a dologhoz, de ugy látszik, mintha Jenny kisasszony nem tanulta volna jól meg szerepét... Tévedhetek, de abban bizonyos vagyok, hogy ha Jenny kisasszony játszik, soha többé a szinházba nem megyek. Jó éjszakát, uram, azt tartom, sokkal jobb leendett rám és Jennyre nézve, ha benne a szent tüzet soha föl nem gyujtotta volna ön.

Ekkor még egyet sohajt s elhagyja Alexandrin urat, ki mélyen elszomorodva ér lakába.

— A fiatal lányka korán lépett fel, szól magában; még egy évig tanulnia kellett volna tőlem.

VIII.

Az öreg másnap reggel pontosan ott terem fiatal tanitványánál. Szomorun, leverten, betegen találja ezt, a lányka kéri őt, foglaljon helyet az asztalnál, mellyen a reggeli áll, mihez ő nem is nyul; de mig vendége elégtételt szerez éhes gyomrának, ezer kérdéssel ostromolja őt.

— Nos, mit beszéltek felőlem?

— Átalánosan azt beszélték, hogy a darab mit sem ért...

— De felőlem mit beszéltek?

— Hogy csinos, szép volt önnek öltözete.... különösen főkötője; ah, milly pompás főkötő!

— De játékom... tehetségem?...

— Azt mondák, hogy a darabot tetemesen meg kell röviditeni...

— Mindig csak a darabról beszél ön.... azt akarom tudni, mit szóltak én felőlem.... feleljen ön egyenesen, őszintén...

— Ah, drága barátném, mit szólhatna az ember olly szinésznőről, kinek szerencsétlensége, olly darabban lépni föl, melly megbukik? Sajnálják őt; ez az egész, mit tehetnek. Önt is sajnálták, nagyon sajnálták;... különösen monsieur Fanfan; ön ismeri őt, azt a fűszerárust, ki önnek azon szép aszalt szilvákat hozta, ki önt nőül akarta venni.

— Hogyan, tehát ő is ott volt a szinházban?

— Épen mellettem ült.

— S még fütyölt is a többiekkel?

— Félreismeri ön a szegény fiút. Inkább meg akarta verni a fütyölőket, de igen sokan voltak!

— Ah, milly este!... Szemeim kápráztak, s majd megfúltam! Oh, én istenem, nem minden rózsás a szinházban... a szinpadnak tövisei is vannak... most látom át..

— Ha a szinpad tövistelen rózsa volna, drága barátném, az egész világ komédiás fogna lenni. Hanem azért ne csüggedjen ön... Természetes, hogy egészen másképen leendett, ha ön tanácsomat követve, nem lépett volna föl olly korán. Okvetlenül szükséges, hogy még egy évig tanuljon ön.

Jenny kisasszony ajkába harapott, összeránczolá szemöldeit, s csak igen szórakozottan hallgatá őt. Aztán fölemelkedék s szóla:

— Ezerszer bocsánatot kérek, kedves Alexandrin ur, mennem kell.. próbánk van...

— Ah, értem! A próbát nem szabad elhanyagolni. Engedje meg, hogy rögtön távozzam... mert a hivatal mindenek előtt! Mikorra kivánja ön, hogy ismét eljőjek, új tanitásokat adandó?

— Még magam sem tudom bizonyosan. De hiszen most már tudom, hol lakik ön. S ha rá érek, majd megizenem önnek.

— Nagyon jól van; egyébiránt hébe-hóba hivatlanul is meg fogom önt látogatni. Hisz megengedi?

— Bizonynyal, bizonynyal! Tehát a viszonlátásig, Alexandrin ur!

Az öreg tanitó fölveszi kalapját s megy. Haza érve, lelkéből örvendve dörzsöli kezeit, mert — mi nála már rég

nem történt — jól reggelizett, s azon fölül olly reménynyel jött haza, hogy Jenny kisasszony ujra veend tőle tanitási órákat, s aztán majd igen gyakran hivandja meg reggelire, mert Alexandrin Triptolomeus Erasistratus, mint minden lángész, kissé kotnyeles.

Nyolcz nap múlik el; az öreg tanitó naponként várja, hogy Jenny őt hivatja. Miután ez nem történik meg, eltökéli, hivatlanul tisztelkedni nála.

Lakához ér s kérdi a kapust, honn van-e még Desgrillons Jenny kisasszony? A házőr egy darabig szemléli őt, aztán szól:

— Jenny kisasszony nincs itt.

— Tehát máskor jövök; de mondja meg ön neki, hogy Alexandrin ur, ki egy hétig türelmetlenül várta izenetét, itt volt, mintléte felől tudakozódni. Érti ön?

A gazember nem felel. Ezen emberfajnak szokása, kopott ruhák iránt igen gorombának lenni.

Távoztában igy szól az öreg:

— Bizonyos vagyok benne, hogy holnap hivatni fog.

Szegény Alexandrin, csalódtál!

A jó öreg nem resteli az utat.... még egyszer, kétszer, háromszor megy oda, de a kapus mindig azt mondja:

— A kisasszony kiment, vagy a kisasszonynyal nem lehet beszélni.

Ez keseriti az öreget. Egy reggel, midőn ismét kérdezősködik s ugyanazon elutasitó feleletet kapja, igy szól haragosan:

— Jenny kisasszonynyal nekem igazság szerint mindig kellene beszélhetnem; nekem, ki tanitója vagyok, ki első drámai tanulmányait vezérlém, ki belőle Marst csináltam volna, ha nem lett volna ollyan önfejü. Most, házőr, mondja meg Jenny kisasszonynak, hogy sohasem fogom többé meglátogatni; ha látni kiván, tudja lakomat: hivathat vagy maga jöhet hozzám. Mondja meg ezt neki, kapus, az én nevemben!

Felelet helyett a kamasz bevágja laka ablakát az öreg orra előtt. Ez megy, de most nem dörzsöli kezeit.

— O a nők, a nők! sohajt magában mélyen elkeseredve. Cato azt állitja, hogy bölcseség és ész össze nem fér a nők lelkével. Catull is ismeré e gyönge, hálátlan nemet. A nők esküi, mondja ez, a szél szárnyára s a habok felszinére vannak vésve. Mától kezdve Cato és Catull véleményén vagyok, s azt mondom Virgil barátommal:

„Varium et mutabile semper foemina!"

Az idő haladt. Az öreg mit sem hallott tanitványa felől. Szándékához hiven, azóta nem keresé fel őt többé, mindazáltal az agg költő szive mélyében Jenny sorsa iránti részvét szendergett, s valahányszor kiment, első gondja volt, minden szinlapot átolvasni, hogy egyiken van másikon tanitványa nevét megtalálja.

De sohasem látta a többi szinésznők sorában e nevet: Desgrillons Jenny.

— Ez igen különös! szóla magában. Nagyon ritkán kell föllépnie. Vagy tán más nevet választott volna? Könnyen meglehet, hogy az előbbenit igen egyszerűnek találta. Szegény gyermek! Nem a név az, a mi tehétséget ád; a tehetség az, mi nevet szerez. (Vége következik.)

Javulási szándék.

Mikor térsz már az eszedre, te Sándor?
Tivornya éjjeled és napod.
Az istenért! hisz az ördög elvisz,
Ha még soká igy folytatod.

Szeretetreméltó barátom,
Nézd meg csak a tükörben magadat;
Hát ember az, a kit ott látsz? — mennykő!
Tükröd kisértetet mutat.

Fiú! légy hát okosabb valahára;
Szedd rendbe rendtelen életedet.
Hidd el, kedves pajtásom, az ember
Korhelység nélkül is ellehet.

Naponként egy messzely borocska....
Én úgy hiszem, ennyi untig elég;
S mi a szerelmet illeti: jobb lesz
Talán szeretők helyett feleség.....

De mit beszélek? mit beszéltem!....
Messzely borocska és feleség?
Én és feleség! én és messzely bor!
No hisz csupán az kellene még.

O nem, nem! engem a rendes élet
Időnek előtte megölne, tudom;
Költő vagyok, költőileg kell
Végigrohannom az életuton! — —

Petőfi.

Csalánkoszoru.

Hazámhoz.

Szép kikötővel gazdag tengered, oh haza, nincs még,
Mellyen büszke hajó szállana kincsek után.
Oh pedig annyi könyűt öntöttél bús szemeidből,
Hogy roppant tenger gyülhete árjaiból.

Mentovich.

Él magyar!

‚Él magyar!' Élni tehát mindegy, s nem lenni halottnak?
Nemzetem! élni ha vágysz: tégy, s a halálban is élsz.

Áll Buda!

„Áll Buda még!" szólott a költő lelkes örömmel.
Én szomorun kérdem: agg Buda melly korig áll? —

Pajor István.

Czáfolat.

— Pajor István ‚Sujtás' czimü epigramjára. —

Vérünk sujtásos; mert volt az sujtva ezerszer,
Kölcsey sujtással sujtani hát nem akart.

Nagy Antal.

Egy fiatal iróhoz.

Munkádban sok uj, és sok jó eszmére találtam:
Csakhogy az uj mind rosz, s kölcsönözöttek a jók.

Megnyugtatás.

A himlő pusztit dühösen; Kunegunda remeg, fél,
Hogy szépségét elrablani fogja a kór.
Gundi ne félj! mit nem nyertél a mostoha keblü
Természettől, a kór nem vehetendi el azt.

Balla József.

Az ifju.

„Várj kissé, te világ!" szól föltárt karral az ifju.
Ám a világ nem vár, s válasza: ‚Érj te utól!' —

Gregus A.

931 május 27.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Most mindennek szünideje levén, fővárosunk is megszűnt lenni olly eleven, és tarka mint egyébkor, de azért még is nagyobb mozgalom, több élet látható itt, mint hazánk bármelly más városában. Egy pár nap mulva azonban az eleven nagyvárosi élet ismét tetőpontra fog itt hágni, mert a nem sokára bekövetkező pesti vásár bizonynyal tömérdek népet fog ide csődíteni, noha — mint a Honderü lakzijegyzéke mutatja, — az idén nem olly sok eladó leány fog a vásáron megjelenni, mint egyébkor.

— De még vásár előtt is lesz egy két tünemény, mi a fővárosiak kedélyét és lábait mozgásba hozandja. Például a ‚Széchenyi' gőzös első vizi utazásának ünnepélye, melly a nemes gróf tiszteletére f. hó 10kén diszesen fog megtartatni. Maga az ünnep hőse is jelen leend; s az uj gőzös többi társainál bizonynyal büszkébben tartandja föl fejét, hogy a magyarhoni gőzhajózás egyik leghatalmasabb előmozditójának világhirü nevét viselheti.

— 15-én pedig, azaz Nagy b. asszony ünnepén a magyar gyalog polgárkatonaság nagykészületü zászlószentelési ünnepe fog végbemenni, nem, mint lapjainkban emlitve volt, a Rákoson, hanem a városház piaczán. Ez ünnepély alkalmával egyszersmind a dragonyos polgárság is leteendi esküjét; s a zászlóanyák, gróf Batthyányi Lajosné és gr. Károlyi Györgyné diszmagyar-ruhában fognak megjelenni. —

— Nagy bakot lőttünk! Mult alkalommal ugyan is azt hirdettük, hogy a porosz király városunkba fog érkezni, pedig Bécsről kellett volna szólanunk; — de e szerint még sem lőttünk nagy bakot, mert a mennyiben urunk királyunk Bécsben lakik, s legfőbb hatóságunk is ott tartózkodik, Bécs a mi városunknak is nevezhető. — Különben, ha a porosz király nem is jött fővárosunkba, de legalább eljöhetett volna!

— De még sem olly nagy hiba ez, mint a Honderü azon kérkedése, miszerint ő volt a legelső, ki herczeg Eszterházy bécsi műgyüjteményének hazánkban leendő felállitását ohajtatképen megpendité; mert ezt lelkes barátunk Gorove István hozá szóba legelőször a Pesti Hirlapban. S ha mindjárt a Honderü penditette volna is meg legelőször, mi dicsekedni való van abban, — mi a puskapor feltalálásához távolról sem hasonlitható.

— A napokban két kézmüves-inas fürödni ment a Dunába, s magokkal csaltak egy harmadikat is, ki nem tudván uszni, a vizbe fult. A két inas a városházánál kemény büntetésben részesült.

— A városunkban tartózkodó Obrenovics Jefrem a városligethez közel eső Tolnayféle házat szándékozik megvenni, s reméljük, hogy abból igen csinos lakot fog készittetni.

— Vörösmarty összes müvei már sajtó alatt vannak; kétféle nagyobb és kisebb alaku kiadásban fognak megjelenni. Meglássuk, a magyar olvasó világ mint viselendi magát a lángesze gazdag kincshalmazát hona oltárára tévő nagy költő irányában!

— A fiatal irók közt olly rövid időn feltűnt, s közönségünk által mindinkább kedvelt Petőfi Sándor költeményeinek első füzete is nem sokára napfényre jő. A nemzeti Kör, mint pártfogója, minden magyarhoni casinóhoz aláirási ivet küldött előfizetés végett, minek jó sükerét biztonn lehet remélni.

— Ugyanezt várjuk a Rózsavölgyi Összes zeneműveinek előfizetésére nyitott aláirási ivektől is.

— Kis híja volt, hogy mult napokban az uriutczában levő Libasinszkyféle ház a tűz martalékává nem lőn; a láng már kiütött, de csak hamar elnyomaték. — Ugyan e házban van a tüzes fiatalság kávéháza is, — a Pilvaxféle jeles kávéház, — s azért állitják némellyek, hogy a tűz innen ütött volna ki.

— A budai hegyek közt rendes, kiváltságos és numerizált gyermekek láthatók, kik kizárólagos szabadalommal birnak a poros Budapestről érkező urakat egy pár krajczárért megkefélni. — Az irók, különösen az ujságirók némelly embert ingyen is megkefélnek tiszta szivből, hát ha még szabadalommal birnánk, mennyivel nagyobb szolgálatot tehetnénk e nemben!

— A Kisfaludytársaság elhatározá, hogy 30 darab aranyért nemzeti dalt fog csináltatni hazánk legnagyobb költőjével. Hiszen nem ollyan a nemzeti dal, hogy azt, mint a zrinyidolmányt vagy a sarkantyús csizmát csináltatni lehetne, — a nemzeti dal maga-magától csinálódik, vagy inkább a véletlen körülmény, a pénzen meg nem vásárolható, nemzeti, költői ihletés készíti azt, — aztán nép és nemzeti dal?!! milly képtelenség! —

— Egressy Béni jeles hangszerzőnk több uj müve jelent meg legujabban. A többi közt a Mézeshetek czimü magyarja P. Horváth Lázárnak van ajánlva; e kitüntetést nem tudtuk volna meg(?), ha csak maga a megtisztelt ur lapjában ki nem kürtölendé: hogy a mű nékie van ajánlva. Rózsavölgyi ‚Honderü' czimü magyarjával is igy történt; pedig ennek van ám még csak furcsa hübnerc, — no de ne bántsuk egymást, — ezt szokták mondani leginkább azok, kik mindig bántanak, és bántottak bennünket, még pedig ugyancsak méltatlanul!

— Ritka és rendkivüli dolog! — tegnap egy halóvány, érdekes arczu bérkocsist, minap pedig egy sápadt rendőrt és vámost láttunk! (mert tudni kell azt, hogy Budapesten valamennyi fiáker, drabant és vámos pofája lángoló veres, természetesen a sok mennydörgős vizivástól!)

— Még egy ritka és rendkivüli dolog! — A rendőr-

szolga egy bűnöst elfogott s megkötözve vivé át a hidon, s a helyett, hogy — mint szokás — lökdöste, czibálta, verte volna a rabot, a bizalmas barátkozás legszelidebb hangján magyarázgatá ennek az épülő lánczhid gépies titkait, s meglehet, hogy tán később egy itcze borocskára is befordultak valamelly lebújba. — Milly humanitás, milly emberies bánásmód! Mondja aztán valaki, hogy rendőreink durvák!

— Cassano, a köztünk megtelepedett jeles olasz épitész egy tervet készit, melly szerint a közkedvességet nyert Széchenyiféle társalgási kert egy része üveg alá fog vétetni, s ezen tivoliszerü vendéglő a legszebb növényekkel leend földiszitve, hogy télen is tavaszi zöld környezze az élvezni szerető vendégeket. Hiszszük, hogy ez lesz a divatvilág téli elyzaeuma, leglátogatottabb mulatóhelye.

— A pesti műegyeselettől egy jelentés érkezett hozzánk, melly a Regélőhöz volt czimezve. Az olly egyesületnek, melly még csak nevükről sem ismeri a magyar lapokat, sem kedvünk, sem akaratunk nincs jelentéseit közleni.

— Egressy Béni zenésztársasága több eredeti csárdás, s azon kivül Rózsavölgyi, Csermák, Lavotta és Bihary jelesebb műveinek betanulásában fáradoz. Mi örömmel üdvözöljük a derék karmester azon buzgóságát, miszerint a régibb magyarokat is föleleveniteni, s fővárosunkban megismertetni ügyekszik, valamint az is méltánylást érdemel, hogy pályatársai, a többi magyar hangszerző műveinek megismertetését önzőleg nem akadályozza, — mert tudjuk, hogy a karmesterek többnyire csak saját műveiket tolják a közönségre!

— Egressy Béniről levén szó, Gábor is csak hamar eszünkbe jut. Tehát „Gábor diák mélyen elmerülve“ a szereptanulásba, csupán levegőből nem élhet, s megkivánja biz ő, hogyha már a közönségnek szellemi élvezetet nyujt, a közönség is adjon neki életet, anyagi eszközt magas czéljaihoz. Minél fogva Gábor diák, azon kivül, hogy megkapja havifizetését, a mint dukál, még jutalomjátékban is részesül. És ezen jutalomjátékainak egyike most e héten, szombaton leend. Még pedig igen vonzó érdekü művet választott játalmául, — az „Örökség“ czimü drámát Obernyik Károlytól, ki Főur és Pór művével taval 100 arany jutalmat nyert. Az Örökség — az Ungar elmés ötleteként — már csak azért is jó lehet, mert 100 aranyat nem nyert. Tréfán kivül, Egressy Gábor megérdemli, hogy jutalomjátékán minél több néző jelenjék meg.

— A pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti énekiskola növendékifjainak idei nyilvános visgálata ma csütörtökön (aug. 8.) reggel 9, délután 3 órakor tartatik Pesten, a városi nagy redout-teremben, a leányoké pedig aug. 9én ugyanazon órákban; mellyekre mindenkinek szabad bemenetele van. — Ezeknek berekesztéseül aug. 10kén délután 4 órakor ugyanott leend az intézet jelesebb növendékeinek visgálati dalversenye, melly alkalommal az énekiskola gyámolitásaul mérséklett bemeneti díj (30, 20 és 10 kr. pp.) fizettetik. Midőn ez uttal az intézet a t. közönség további pártfogásába ajánltatik, egyszersmind a t. cz. műpártolókat számos látogatásra tiszteletteljesen megkéri — Mátray Gábor, énekiskola-igazgató.

— A nemz. szinház tevékeny igazgatója által kitűzött 50 arany dijra 8 szinmű érkezett be pályázás végett, miről a jövő számunkban közlendő hivatalos jelentés bővebben fog szólani.

— Épen most halljuk, hogy egyik legszorgalmasabb, derék szinésznőnk, Hubenay Ferenczné annyira beteg, hogy szinte kevés remény van becses életéhez. Adná az ég, hogy ne esnék áldozataul az általa használt, erős, természetlen rudnói gyógyszereknek!

— Bizonyos hazánkfia egy nyelvtanitó gőzgépet talált föl, mellynek gyors segélyével egy év alatt hazánk minden lakosa megtanulhatná a magyar nyelvet.

— Mi által lehetne Pestből a port gyökeresen kiirtani? — Ha fővárosunkban csupa kényes ember laknék, mert a kényes emberről azt tartja a közmondás: ugy megy, hogy nem is porzik utána! — Legyünk hát mindgyájan kényesek!

Titkos hirek.

— Z. grófnő közbejött akadályok miatt nem mehetett C—né estvélyére; — X. kapitánynak azon estve találkozása volt.

— A finom koldulás P—n is szokásba jön; — K. öt forintért mindenkit nyilvánosan megdicsér.

— Nincs többé álomtalanság; — a ki nem hiszi, hallgassa meg X. beszédét egy halhatatlan halott felett.

— D. tagadja hogy a nők angyalok; — a ki állitásáról meg akar győződni, házasodjék meg.

— A művészet és tudomány nagy haladást tesz; — N. dr. házat épitetett higanyból.

— Z. kisasszonyok egypár hét óta nem adnak találkozásokat; — B. és C. jogászok elutaztak.

Szarka.

Vidéki hirek.

Sopron, nyárutó 29. Mivel szerkesztő ur vidéki levelezőitől rövidséget kiván, lehetőleg rövid leszek. — Hosszas nélkülözés után, valahára Thalia magyar papjai működnek nagyszerü német szinházunkban, Kétszery és Sepsy igazgatása alatt. Megyei közgyülésünk levén, csak akad kevés nézőjök: eddigelé három eredeti darab hozatott szinre, u. m. Szökött katona, Országgyülési szállás, Tisztujitás, s nem tudván elitélni, mellyik nyerje el közülök a koszorut, mindhármat .....*). Szinházból haza még mindig sötétben kell botorkálnunk, — a világosságot sehogy sem szeretjük, különösen a nemzeti világosságot. Casinónk asztalai tömvék német lapokkal — no de néhány magyar hirlap is jár ide! Ugyan e napokban a selyemtenyésztő társulatnak is gyülése van, melly intézet szép jövőnek néz elébe; — gr. Széchenyi István elnök is jelen van. R.

Eperjes, nyárutó 30. Mit mond ön rá, hogy köztünk april óta „Sáros-eperjesi olvasó-kör“ czim alatt társulat áll fenn, melly kiválólag a magyar, s ezen felül a né-

*) Itt a levelező ur irását nem lehetvén jól kibetüzni, nem tudjuk, ha azt irá-e, hogy megkoronáztuk, vagy azt, hogy megkóroztuk?

met irodalom legjelesebb ujdonságait közhasználat végett időnként beszerzi, s ha tagjai száma megszaporodik, egy, kissé nemesebb alapokra épült társalgási körré foghat átalakulni, kedves ellentétül ama mindinkább apadó Casinónak, melly mult évben a Pesti Hirlap szinpadán a maccaodicsőség egész fényözönében gyakorta ragyogott. — De más tekintetben is mozogunk ám. Kassai szomszédaink példájára takarékpénztárt állitunk: az uzsora csúfúl körmeinkre égett. Ez intézet első befektetési öszvege 400, 100 pengő forintos részvényben már is födözve van.

Ezek hiressé vált tespedésünk legujabban fölfölmerülő hullámzásai. Nemzetiségünk iránt e tarka nép közt még mindig parányi a lelkesedés. Gyermekeinket magyarul csevegtetjük ugyan; de ez is nagy részben csak annyi, mintha mondanók: fiú, leány ölts illyen, amollyan köntöst! — a divat parancsolja. Kevés bensőség, szellemiség, meleg érzelem magasabb érdekek iránt: ezek általában köreink kiváló bibéi. S e részben hölgyvilágunk számára volna száz fülbevalóm: de ha itt teszem le, az illetők nem jutnak hozzá; — magyar divatlapokat hogy is olvasnának? Megirnám Suenek, ha szives volna vándorzsidajában szót tenni róla: ezt szépeink várva várják s éldelni fogják színmézgyanánt. Szó a mi szó; de ez az örök majmolási düh a magyart végtére csakugyan saját földén bujdosó zsidóvá teendi. Máskor egyebet. Komoly Béla.

X. fürdői hirek (à la Honderű). — Tömérdek szép, gyönyörű és bájoló hölgy mulat e fürdő kebelén. A két Szépei nővér pofácskáinak leirása egy Berei Farkas tollára érdemes, nem tudjuk elhatározni, vajjon mellyik szebb közűlök, az-e, kinek orra hegyén egy finom szemőcske díszeleg, vagy a kinek három parányi lencse diszíti vállait. — A bimbóként fejledező Fazekas Georginia diókerekded szemeivel, iszonyuan befüzött s két kézzel átfogható derekával mindnyájunkat elbájol. — Báró Linderné is szép barna asszony, különösen ajkai fölött pelyhesedő fekete bajuszkája — valóban rendkivüli tünemény. — Hát még Sáfrányos Piroska! — ez ám a mi! — piros pozsgás arczácskája vetélkedik az érett paradicsommal, s képének virító teintje felülmulja a bazsarózsa kirívó bájait. — No de Széles Fruzsina! ez teszi meg leginkább! Kerekded termete miatt az egész fürdői fiatalság bele bolondult. — Emlékezzék ön, szerkesztő ur, néha hideg barátnéjara — Bolondos Marcsára*.)

Külföldi hirek.

— Páris. A franczia sajtók 1843ban 210,101,600 ivet nyomtak, s igy kétszer annyinál többet, mint azelőtt husz évvel. — Lajos Fülöp Schelphontnak, a hires alföldi festőnek, egy szép téli tájért, mellyet a párisi műkiállitásba küldött, arany medaille-t adatott át. — David, a hires szobrász, a theatre-français számára Cheniers Endre és Delavigne Kázmér költők márványmellképeit fogja készitteni. — A Beaumarchais-szinházban egy uj, „la polkamanie“ czimű vaudeville nagy szerencsével adatott. Szerzői a két Paul de Kock (atya és fiu).

— London. Nem csak Franczia-, Belg- s Németországban, hanem Angliában is rendkivüli kelete van Sue „Mysteres de Paris“jának. Az első, tizenkét kötetes angol forditásból 50,000 példány kelt el; most egy egy-kötetes kiadást hirdetnek, mellynek ára csak 6 shilling lesz, hogy a legszegényebb olvasó is megszerezhesse e roppant művet.

— Berlin. Az itteni egyetemben a folyó nyári félévre 1485en irattak be; kik közöl 280 hittudós, 495 jogász, 301 orvos és 409 bölcselkedő. Azon kivül részt vesznek még a fölolvasásokban 444en, kik nincsenek beirva. E szerint az összes szám 1929.

— Velenczében nem rég halt meg Luidgi Previdali, Olaszország drámai birálóinak legöregebb- s legjelesbike.

— Görczben Angouléme herczeg halálozott meg, s a castagnavizzai sirboltba tétetett atyja, X. Károly mellé. A mi Angouléme herczeg személyességét illeti, átalában nemes gondolkozásu s korlátlan jószivüségü férfinak dicsértetik. —

— Donizetti a portugalliai szeplőtelen fogantatás rendének vitézévé neveztetett.

— Moriani a mult hó végén lépett föl Londonban a „Lucia di Lammermoor“ czimü operában, s rendkivül tetszett. — Eddigelő lehetlen volt a londoni estlapokat reggelre már Párisban olvasni, de a brightoni vasut által legujabban ennek kivitele is sikerült.

— Berlin. Egy idevaló serfőző ujféle sört talált föl, mellyet ő „gyönygysernek“ keresztelt. A hatóságtól bizonyitványokat kapott, miszerint az átalános orvosságul használható.

— Hamburg. Bosco rendkivüli hatást csinált itt bűvmutatványival. Hatodik előadása alkalmával a közönség kezeibe apró ajándékokat lődözött, a nők párisi csemegéket, a férfiak szivarokat kaptak. — Milly nagyra becsülik Angliában Shakespeare költeményeit, mutatja az, hogy nem régiben, „Venus és Adonis“ czimü művének első kiadásu példányát 106 fontért vették meg.

— Párisban a divatárusnők már Örökzsidó-fejkötőket is árulnak, és a legujabb himzett kezkenők a Párisi titkokból vett nevet viselik: „Mouchoirs fleur-de-Marie!“

Vidéki társasélet.

Pozsony, julius 28án. Parányi helyet soraim számára, hogy szenvedőleges állapotunkat följegyezzem; igen! — lelkünk fanyar rosz kedvüségbe mélyedett, szivkamránk zsibbadó vére alélt kedélyeket, rosz humort teremt, — szóval: levertek, szomoruak vagyunk. Csüggedünk tehát, kiki a maga sorsa, vágyai s nem sikerült reményei szerint. — Hogy mindazon, itt részletesen elő nem számlált, de könnyen felfogható lelki, s testi bajaink súlyos érzetében: lelki szórakozást, testi megfrissülést s kedélygyógyitó szórakozást, életuntság, s egyéb veszedelmes betegségek bekövetkezhe-

*) Szégyelje magái Ligeti Irma, a női névvel olly csúfosan visszaélő firkász, hogy csupán testi bájaik leirása által annyi derék nőt megszégyenitett, — s piruljon egyszersmind a firkász szerénytelen sorainak kiadója is —, ha még van benne legkisebb szikrája a nőiség iránti tiszteletnek! A szerk.

tése ovásaul — nem kellene, s nem volna szabad nélkülöznünk, azt a gyógytanárok is tudják,— mi érezzük ;— Pozsony városának érdemes polgárai s egyéb honoratiórféle lakosai, mint csendes igénytelen emberek, a mi bajainkról mit sem akarnak tudni, nincs mulatságunk, nincs hely, a hol a fáradalmak, vagy a henyélés hosszu órái után érdekesb mulatság, magasb élv közös terén rokonulva pihenhetnénk. „De hogy nincs! hát a ligeti kedélyvidámitó zene“ pattan fel egyik nyugalmazott gazdatiszt vagy polgár, ki a liget-kávéház előtti zenetérre szokta czipelni terjedtebb családját, hogy elművelt lelki gyomrát tápláló français-ek mellett izlelje az unalom bágyadtságát hűtő átkozott rosz fagylalt vizizű nectáriságát! — Én is ott voltam a hely szinén, számos hölgy s férfikoszorút találtam, a padok székek mind elvoltak foglalva, — s mit vettem észre? hogy e nép mind egymásra bámul, hogy beszélnek is egy keveset, de csak németül, — végre megszólalt a zene : volt français, keringő. — „Ma magyart is játszanak!“ figyelmeztete valaki, s én béketürőleg vártam a perczet, s ekkor zendült meg a magyar nóta! — én elhagyám a népélet helyét, hol mindenki önző, s tulajdon tervei szerint unatkozik. — A minap egy idegen urral találkoztam a séta-téren, ezen jó ur a szinházról tudakozódék. „Uram, szemközt áll a szinház, e város nyilvános helyeinek egyike“ ‚magyar?‘ vága közbe jó ismeretlenem „nem bizony! — felelém — itt a magyar szinész meg nem él ; még Devrient is éhen halna, ha magyar volna, miként a nemzeti szinészek is erősen megbuktak épen ez épületben ; mert mi országyülési hivott s hivatlan vendégek, olly gyönge gyomruak vagyunk, hogy a magyar szinészetet nem birjuk megemészteni ; ha mulatni akarunk, a bécsi ballet- és operaházba rándulunk.“ — Engedjen meg érdemes szerkesztő ur! hogy akaratom ellenére ezen bevezetésem, keveskét hosszabb a parányinál ; de lássa édesem! mióta a Párisi titkok megjelentek, mi magyarok is minden titkainkat kifecsegjük, különösen én, midőn e levél irásához fogtam, tollam végén e jelmondást láttam fityegni : „difficile est satyram non scribere“ mindjárt tudtam hogy az nem jót jelent, de levelezői pontos s hű tisztemet teljesiteni kötelességemnek ismervén, irtam — a mit megirtam, — s most át térek a napi eseményekre. Boldog emlékezetű Orosz Elek ungi követ szerencsétlen megöletése egy egész sorát nyitá meg a pozsonyi szerencsétlenségeknek ; a régiebbeket feledékenységbe bocsátván, csak a legutóbbit emlitem meg. Egy mesterembernek három éves lánykája a szobában magára hagyatván, gyufával játszék, a gyufa meggyult, vele ruhája, s a szegény ártatlan megégett, — a város kapitányi hivatalától az utczaszegletekre kiragasztott óvás a gyufát látszik kárhoztatni, én pedig ha város kapitánya volnék, azt hirdettem volna ki, hogy a melly szülők elég hanyagok nem vigyázni kisdedeikre, s nem birnak, vagy nem akarnak folytonosan dajkákat tartani mellettök, kötelesek azokat — bizonyos büntetés alatt — a kisdedóvó intézetbe adni ; de hijába, nálunk a jó rend szabadságbitorló eszköznek mondatik. — Pénteken, e hó 25én egy brillant tűzi játék adaték a város-ligeti magyar arenában. Uram isten, mire jutánk! s bezzeg volt most tolongás, volt nép — volt sok bámulója a néhány silány röppenytünek, melyeknek rövid ideig tartó, de jól megfizetett elsustorgása után végre az utolsó mérges röppentyü közénk ugrék, s búcsu-ajándokul rókákat osztogatott, és a fényes társaságot a magyar arenából erővel kipörzsölé ; — e dologban az nevezetes, hogy a veszedelmes illuminatió itt bukott magyar szinészetünk gyászos év-napján történt. — Másnap a királynő felsége név-ünnepét ünneplők, szokott templomi szertartásokkal. — Vasárnap julius 28kán déli 10 órakor zene-művészeti akademia adaték a városi redout-teremben a templomi zene-egylet által, e lelki élveket kináló havi hangversenyekre, főleg a női nem részéről mindig számos s ugyan válogatott zeneértő egyének szoknak megjelenni, kár hogy várakozásaik kevésbbé elégittetnek ki. E mai academiának művész-hőse Seyler Károly volt, a hires zongorász; egy csinos trio adaték tőle : zongorán, hegedün s violoncellón, s ez legélvdusabb volt ; továbbá „Isten áld meg a magyart!“ Kölcsey hymnusa énckelteték, de ezt Seyler szerzé, s engedelmet kérek, de biz ez Erkel melodiájához nem is hasonlitható ; azonban nem eléggé dicsérhető a zene-egylet azon méltánylása, hogy zene-művészetébe a magyar elemet is bevevé. Egy fiatal növendék hegedü-művész is játszott, az ifju alig tiz éves, egy idevaló orgonaművész fia, igénytelen külseje mellett művészi tehetségeinek legszebb jeleit mutatja ; Beriot variatióiban lépett fel, játékát inkább szorgos figyelem, mint szabad energia kiséri — ha Milanollo olasznővéreket nem hallottam volna, még kedvezőbben is irhatnék róla ; meg kell azonban jegyezni, hogy ez ifju csak Pozsonyban tanult, s nem volt alkalma magát szabadabban müvelhetni.— Időnk rosz, hideg és esős — nem igen lehet fehér nadrágban sétálni ; — isten velünk.

Sissói Imre.

Szliácsi levelek.

II.

Nyárhó végén.

Édes Rózám! Megismerem, hogy bünös vagyok, de e megismerésben annak záloga is fekszik, hogy meg fogok jobbulni, mert a hiba megismerése fél-megjobbulás. Te nem is kérdezed az okot; te olly jó vagy, és én ezt méltányolva, hát csak őszintén kimondom, miszerint hanyagságomért érzem magamat bűnösnek, — két hét óta mit sem tudaték magamról, jóllehet Johnson jelszavával bocsátál utnak : he that gives quickly, gives twice! ugy van, én igen gondatlan valék, de mint mondám, meg fogok jobbulni, azaz többször tudósitalak, mert örömemre esett, hogy első levelem mellett el nem álmosodtál, mint minap egy német-szinházi dráma előadásnál. Azóta föltételem szilárdon áll, küszöbén többé be nem lépni, ha a pesti szinháznak Miss Babát hínák is vendégszerepekre. Igaz, még azt tudtodra kell adnom, hogy különféle köpeny alatt fordulandok hozzád soraimmal, saját vagy álnévvel, mert én a változatosság barátja vagyok mindenben — csak a szerelemben nem. De hadd szóljak Szliácsról.

Csodálni kell, hogy a tizenkilenczedik században olly udvariatlan idő jár, mint az idei, legalább nálunk, azaz Szliácson alig volt egyetlen nap, mellyen a kalapok ellensége, a szél, vagy eső ne boszantott volna, egész a tulsá-

gig. És a mostoha időjárat engem is megfosztott magasztos élvezetemtől, bolyongni a völgy virághimes ligeteiben, s valamelly hegy csucsán egy szétpillantást nyerhetni, mellyre mindig szoktam elmondani: egy illy tekintet megfizet a kinos életért. Igy szobába kelle vonulnunk, mi édes Rózám, a mostani fürdővendégek közt épen nem kellemetlen kényszerület; közöttük, habár a szellem nem egészen nemzeti is, a társalgási élv még is példaadó lehet; ki fürdővendég lett, már senki előtt sem idegen, bizonyos elszigetelt köröcskék nincsenek, hanem az egész beteg és nembeteg látogatókoszoru, mintha egy család tagja volna, összetart; ollyan nyaktekercs-féle feszesség, hála legyen, épen nem található, mint máshol. Hogy itt is sok hölgy mintegy ösztönszerüleg inkább beszél idegen, mint hazai nyelven, sok részben a kortuli elmaradásnak, de főleg még a növelésnek tulajdonitó. Őszinten említhetem itt neked édes Rózám, a tisztelet hangjával kiványán róluk szólani, nógrádi alispánnét, a lelkes Fráterné, s Almásy, szül. Gyurcsányi tanácsnokné ő nagyságukat, kiknek keblében nemes honleányi érzet lakik, s kik vívnak az idegen elem ellen. Van itt néhány beteg, Debreczenből, Bácsból, Pestről, Kassáról, Gömörből Szentiványi Károly s igy számos megyéből érkeztek vendégek, de kiknek összes számát majd fölülmulja a nógrádiaké. Ezeknek Szliács valódi kéjkikötő. — Magyar szellemet főleg az imént emlitettek öntenek az itteni társalgásba, kik azt követik, mit lelkök sugall, nem mit a dobre tón igényel.

Mint fönebb irtam, a bizodalmas társalgáson kivül, melly a szabadban Bunkó aszkóros zenéje által lármásbittatik, gyakori mulatságot nyujtanak a tánczvigalmak, mellyek igen népesek és csinosak, beillenének egy kis redoutnak, kivált ha zólyomi és beszterczei rendkivüli vendégek által népesbittetnek. Ha eszünkbe jut, tánczolunk, s képzeld édes Rózám, még én is, ki szinte többet nem tánczolni, fogadást tevék, midőn idei farsangon egy kecses leánykánál Bulwer eme mondását: „a legbékésebb természet is haragos lesz, ha a czipő szoros“ teljesülni láttam, — sorompóba lépék, és keringnem is kellett. De nem nagy baj! hisz a világ is kering, azaz forog, még sem fordul föl! — Igaz, Bulwerről jut eszembe, illy czimü novellát olvastál-e a mult évi Athenaeum másod félévi első számában? ha nem, végy időt magadnak, igen furcsa és épületes dolog mondatik abban!! *)

A tükrökbeni fürdés, mellyek számát előbbi levelemben csak azért tevém kettőre, mivel a harmadikban ritkán fürödnek, mondom a fürdés szinte egy neme a szórakozásnak, melly nemében a szórakozásnak mindkét nem együtt részesül. Ha tán Szliácsra szándékoznál, bizonyos franciatót szóra kell téged megtanitanom, mellyet a tükör fölött gőzlobogót lengető Ankának kell mondogatni, s ezen szó: Fúkaty, magyarul fujni, vagy legyezni; ez azon nagy jelentőségü kellék, melly nélkül a viz gőzét kiállani lehetlen, s igy egy izben egy szobaleány a legyezés nélküli fürdésnek már áldozatává is lőn.

Nemde, már sok haszontalanságot összeterefeléltem, még egyet kell megemlitnem, édes Rózám, s ez a Pressburger Zeitung, mellyet a mi körültekintő haszonbérlőnk járat, a helyett, hogy magyar vendégei iránti hálája bizonyitásaul egy magyar hirlapot s divatlapocskát rendelne meg; hja! a világ csalatni akar, tehát csalassék!! Ellenben hasznos dolog, hogy első levelemben kiemelt Amalien-Hofban egy zongora is áll, mellynél minden reggeli 7 órakor egy hozzád hasonló szőke csalogányt hallottam epedezni. Én láttam őt stb. stb.

Utóljára a titokleplezett Seufzer-Allée-ba vezetlek, édes Rózám, s azért nem a sohaj-sétányra, mert itt mindennek német neve van, még a megelégedésnek **) is. E helyet azért hagyám végül, hogy itt bucsúzhassunk el, hol a bucsúsohaj nem leend feltünő. E sétányon annyi a sohajtozó és nyögdécselő, hogy a gerliczék megszégyenelték benne magukat, s mind elhagyák, itt sok titokszerü történik, mit — természeti melancholiámnál fogva én is gyakran végig vesszőlovaztatván benne képzetemet — meghatalmazott nélkül, azaz, személyesen tapasztalék, s mellyből elég utánzási viszketegszerü titkot lehetne összeférczelni. — — — Im itt a sohajok hidja, te elválsz tőlem, s én a hidon áthaladok, bucsút mondva az életnek is.... ó nem! ezen sohajhid nem olly velenczei-féle, erről vissza is lehet térni, mellykor szivemhez szorítandalak téged — imádottamat.

Kéjvölgyi.

Irodalmunk.

Könyvismertetés,

Tiszán inneni kis magyar. Irta Lukács Pál. Pesten, 1844. Eggenberger József és fia m. a. könyvárusoknál.

Szerző népszerüen irt, s igen jó módszerü müvei által már eddigelé is nagy érdemet szerze magának a növelési irodalom, s bizonnyal maga, a gyakorlati növelés körül is. — Dunán inneni és Dunántuli kis magyarja épen olly modorban van irva, mint szó alatti könyvecskéje, melly mind az őt világrész, és különösen hazánk földe és népe ismertetését foglalja magában. E könyvecske nagy részint mulattató, s könnyen felfogható párbeszédből áll. Menynyire czélszerüen van irva, szolgáljanak bizonyságul az idézendő sorok:

Kedves kis olvasóm!

Hallottad-e már hirét Felső-Magyarországnak, s tudod-e merre esik az? Ha nem tudod, megmondom. Felső-Magyarország az égnek azon tájéka felé esik, ahonnan néha olly hamis csipős szél fujdogál, hogy még a tüzről pattant kis magyarnak is könybe lábadnak tőle szikrázó szemei. Ennek a csipős szelü Felső-Magyarországnak van a többi közt egy hosszú-kies völgye, melly, szép mint a jó leány, kedves, mint a szelid fiu. De van is ám neki egy Hernád nevü, vidor kis szeretője, milly a minő hosszu maga a völgy, ép olly hosszu tánczot jár rajta — le, egész a Sajó-ig. Sajó nénikejével össze ölelkezve folytatják együtt a vidor lejtésü kör-tánczot, — le felé, egész Tisza nagynénikéjök szives kebeléig.

---

*) Ha emlékezetünk nem csal, e novella Halászy József úré. A szerk.

**) Egy vendégház nevezete. Kéjv.

Megyéinket a Hármas kis tükör példája szerint, versekben ismerteti meg, de sokkal korszerűbben, ügyesebben, például :

Zemplin-megye.

Ha Zemplin vármegyét az utas visgálja,
A hires Hegyalját hanyatlani látja :
Tokaj, Mád, Keresztur, Tarczal, Tolcsva, Tálya
Szegények; — Pataknak uj az iskolája.
Oda Lengyelország! sir a tokaji hegy,
Aranynyal a lengyel bor-kupecz nem jő — s megy;
Pedig eldődeink itt ittak áldomást,
Mikor e szép földön tőnek nagy foglalást.
Ujhely legfőbb helye e hosszu megyének;
Termékeny jó földe van Bodrog-közének.
Széphalmot keresd föl, magyar kis vándorka!
Hol nyugszik „KAZINCZY," nyelvünk szent bajnoka.

Magyar titkok. — Közli Nagy Ignácz, Harmadik füzet. 1844. Hartleben sajátja.

Tartalma ez uj füzetnek : 1. A titkos nyomozó. — 2. Egy reménynyel kevesebb. — 3. Halottrablás. — 4. Jóslat. — 5. A karperecz. — 6. Utczai szemle. — 7. Városi csárda. — 8. Nokok és nökök. — A jóslat- és utczai szemle czimü czikkhez két csinos kép van mellékelve. — Azon olvasóink számára, kik átalában a Magyar titkok-at, vagy legalább még a 3ik füzetet netalán nem ismernék, közöljük a következő töredéket, mellyből a jeles mű szelleme és iránya eléggé kitünik.

Miután szerző előadja mennyire elferditi nyelvünket a a sok nok- és nökös végezetü szó, igy elmélkedik :

„Az állnokok, vagy egyszerüsitve : álnokok igen nagyszerü és jövedelmező szerepet játszanak a világban, s rendesen csak akkor állnak meg működéseikben, midőn már minden szekrényeik telve állanak. — Az ülnökök gyakran ülnek, a mi igen természetes, s ollyankor a jó ügyek rendesen elülnek, ők pedig egymást kölcsönösen leültetik, s a hallgatókat gyakran fölültetik, és ezen ülés után asztalhoz ülnek. — Az elnökök elől ülnek, s annál fogva igen természetes, hogy az ülnökök kevetik őket. — A tábornokok elénekelhetik ugyan, hogy

„Kard van oldalomon,
Lovamon a nyereg!"

de istennek hála! mióta a nemzetek és családok egymással folytonos harczban élnek, azóta idegen nemzetekkel nem szoktak háboruskodni, s igy itt többet nem lehet szólanom. — A tollnokok az elnökök és ülnökök közt a tollat viszik, s a ludtoll sokkal háladatosb az embereknél, mert ha jól viszik, úgy e viszont a tollnokokat magosra viszi. — A tanácsnokok azon jó tanácsot adják többnyire a folyamodónak, hogy legyenek szivesek kérelmeiktől elállani, kik e tanácsot nem köszönik ugyan meg; de hiszen ez nem is szükséges, mert a jó tanácsok nem ingyen adatnak. — A titoknokok minden titkot hiven megőrzenek, s azért méltán csodálkoznak, hogy egy óra mulva már kávéházakban hallják azokat elmondatni. Hja hiában, a falaknak is vannak fülei, még pedig gyakran igen nagy fülei! — A járulnokok sokat járnak, kelnek s izzadnak, és igy igen természetes, hogy jó emésztésnek örvendnek, mire valóban nagy szükségök is van ám, mert ugyancsak jó gyomorral kell birniok, hogy mindazt elfogyaszthassák, mit a többi nokok elébök tálalnak. —

Az ügynökök száma olly nagy, mint azon tenger cseppjei, melly a zsidó tábort elnyelé, s lehet, hogy azért szeretik olly nagyon az ugynevezett zsidóskodást; de ez csak négy szem közt legyen mondva, mert ezen félelmes tábortól nagyon rettegek. — A dalnoknők nem hasonlitnak a folyóvizekhez, mert ezek akkor rekednek meg, ha kevés bennök vagyis medrökben a viz, mig a dalnoknők rendesen akkor rekednek el, midőn nagyon sok pénz van erszényökben. — A gondnokok azon megbocsülhetlen titkot födözék föl, melly szerint gondoskodásuk következtében mások elsoványkodnak, mig ők magok derekasan meghiznak. — Az irnokok esketö lelkészekhez hasonlitnak, mert a működésöknek szinte nem ők, hanem más veszi hasznát. — A könyvtárnokok nagy kincseket őriznek, s mégis szegények maradnak; valamint a magtárak, mellyek az idő minden viszontagságaival daczolnak, mig a henye egerek és hörcsökök kényelmesen fogyasztják a legjobb magot. — A dalárdnokok mindig énekelnek, pedig bizony mégis jobb kedve van a józan nézőnek, mert kineveti őket. — A mérnökök mindig másnak mérnek, s mégis ők gazdagodnak meg. — Most pedig azokról szólok, kiket igazság szerint először kellett volna megemlítenem, tudniillik — a gyakornokokról; mert annyi mindenesetre hizonyos, hogy valamennyi nokok és nökök közt legszámosabbak és egyszersmind legboldogabbak a gyakornokok. — Valóban, számuk annyira elterjedt már, hogy rövid idő mulva még a csizmadiainasok is gyakornokoknak fogják magokat neveztetni, min épen nem ütközöm meg, mert hiszen a németeknek közmondásuk is van, melly szerint gyakorlat által lesz az ember mesterré. — S tulajdonképen az egész élet csupa gyakorlatból áll, mert mindnyájan egész sirunkig azt gyakoroljuk, a mit tanultunk, és igy tulajdonképen mindnyájan gyakornokok vagyunk. — Valamennyi gyakornokok közt mindenesetre legboldogabbak azok, kik hivatalt gyakorolnak. Ezek ugyanis jól tudják, hogy a pápa is diákból lett, következésképp mindig azon reménynyel kecsegtethetik magokat, hogy az előttök levő számtalan nokokon áthatolván, végre még tanácsnokokká is lehetnek; az igaz, hogy a remények nem igen szoktak mindig teljesülni, s hogy addig bizony elég bajjal kell küzdeniök; de hiszen Budát sem foglalták el egy nap alatt stb.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárhó 29. Zsigmond király álma. Regényes szinjáték, Börnstein után Komlóssy. Előadás közben szépecskén elaludtam s azt álmodám: hogy ez idegen által irt magyar tárgyu, regényes szinjáték igen jeles, azt álmodám, hogy benne szinészeink remekelnek, és hogy a nézőhely tele van, fölébredtem, s mennyire csalatkozám! ½.

— 30. Tisztujitás. Nagy Ignácztól. — A szép számu közönséget ismét jól mulattatá.

— 31. Az árva fiu és a londoni koldusok. Franczia dráma. — E már gyakran látott mű előadását három, nagyobb szerepváltozás tette ma előttünk érdekessé. — Ralphot ugyanis Fáncsy helyett Egressy Gábor, a kis Smikeot Hubenayné helyett Balogh Pepi, s Nikleby Mik-

lóst Lendvay helyett Szigeti személyesité. A szép tehetségü fiatal színésznőnek azt tanácsoljuk, hogy az érzelmesebb kifejezéseknél kerülje az egyhanguságot, az örökös siránkozó, panaszkodó hangot, melly a változatosságot kedvelő füleket igen sérti, egyébiránt a szavak értelmes, tiszta kimondása, és jellemfelfogási ügyessége dicséretére válik.— Örvendve emlitjük, hogy Szigeti valahára fel kezd hagyni a szinpadi beszédet annyira elcsufitó tájszólás móddal.

Nyárutó 1. Két pisztoly. Szigligetitől. Mi még eddig sehogy sem tudtunk megbarátkozni azon körülménynyel, miszerint Bájkerti testvéreért kész magát feláldozni, mert habár ez egykor a harczban életét menté is meg, de egy gonosztévőért ki sem hajlandó életét koczkáztatni, vagy ha hajlandó, akkor ezt legfölebb öngyilkolási szándékból, de nem erényből teheti. —Ellenben, mi abban legkevésbbé sem ütközünk meg, hogy Steinné férje gyilkolási bűnét elárulja, sőt szerző mély lélektani ismeretet tanusitott, midőn amaz árulás rúgojaúl a nők leggyöngébb oldalát, a felingerlett szerelemféltést választá. — E mű kitünőbb jellemei közt még méltó helyet foglal Piros Pista, a kitanult, a roszban megrögzött, furfangos vén rab, — és Daru Gergely a durva s csalárd lelkü megyei biztos, a magyar igazságszolgálatás jól talált kis kényura. — Az általunk még nem említett többi jellem átalánosabb érdekü.

— 2. Donna Diana. Spanyol vigjáték. Láborfalvy, Lendvay és László kitünő jelességgel szoktak e derék vigjátékban működni.

— 3. Lendvayné jutalmára: Szökött katona. Szigligetitől. Bár maga Lendvayné betegsége miatt nem léphete föl jutalomjátékában, még is igen szép közönség jelent meg az előadásra, jeléül annak, miként a derék müvésznő nagy mértékben birja a közönség méltánylatát. — De maga a mű is még mindig vonzóerejü. — A szerepek uj kiosztása nem történt úgy mint előre hirdetve volt, egyedül a két Korpády szerepe jutott uj kezekbe. Gergelyt Lendvay helyett Füredy adá, ki bár szép hangjával ma is tetszést vivott ki, de Lendvaynak e szerepben már harminczegy izben látott, és szinte megszokott kedves játékát koránsem érte utól; F., úgy tetszik, legkevésbbé sem akarta utánozni Lendvayt, pedig a jeles színészt jól utánozni koránsem szégyen. — Hubenay Ferenczne épen nem való a nyalka, affectalt szabó szerepe; ma hangja is sokkal tompább, rekedtebb volt mint máskor. — Szentpétery mint ezredes, Laborfalvy mint Camilla, Bartha mint Monti gróf és De Cau Mari mint Julcsa, ismét ugy játszottak, hogy jobban sem kell. ½.

— 4. Zsidó. Szigligetitől. — A mai előadást igen emelé azon körülmény, miszerint az ispánt most Füredy játszá vagy inkább éneklé, a jól választott s még jobban előadott dalokkal nagy hatást csinálván. De az első felvonásbani igen arszlános öltözködését nem helyeselhetjük. — Réty is, ki azelőtt az ispán szerepében nem igen volt helyén, most jobban adá a szolgát.

— 5. Két pisztoly.

Nyilatkozat. Alolirt kéri mindazokat, kik álnevü (anonim) leveleket küldöztek időnként az igazgatósághoz, hogy jövendőben illyesektől méltóztassanak megkimélni; mert becsületes szándéknak és jóakaratnak nem kell álarcz. — Az igazgatóság minden méltányos kivánatnak eleget tenni, mindenkor kötelességének tartotta; s ha néha némelly kivánat rögtön nem teljesithető, óhajtja legalább az illetőket megnyugtatni, és felvilágositani, mi szinte nem történhetik, ha a kivánat, vagy figyelmeztetés álnév alatt küldetik hozzá. — Pesten, aug. 1-jén 1844. Bartay Endre, a nemz. szinház igazgatója.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

— Tiltott könyveket és nőket mindig nagy áron kell megvásárolni.

— Nőink öltözetei, erények óramutatójának tekinthetők; feltünően öltöző nőnél könnyen tudhatni hányat ütött az óra.

— Szőke hölgyek forróbban szeretnek; a barnák tartósabban.

— Kékszemü leányok megsiratják kedveseik hűtlenségét; — a fekete szeműek megboszuljak.

— A tiszta lélek és igaz szerelem ikertestvérek, egyik a másik nélkül elhal.

— Csak egy szerelem van, mint egy az igazság; a ki nem szereti nejét, az nem szereti szülőit, nem szereti gyermekeit.

— A férfi szivét csak a szerencsétlen házasság szokta megtörni; a női szivet a csalódott szerelem.

— A férfiak szavaikkal tudnak többet mondani: a nők szemeikkel.

— A vagyontalan férfi, a ki semmit sem keres, mindig csak kegyencze gazdag nejének és nem férje.

— „Hasonlót hasonlóval gyógyitani“, a szerelem és hasonszenv jelszavai, csak kár, hogy az elsőnél a gyógyszer elöli a betegséget, az utóbbinál többnyire a beteget.

— Ha egy féltékeny férj szemei nejének szemeivel találkoznak, az első a földre szokott tekinteni, mivel a papucs jut eszébe.

— A szerelmesek házasság után vágyódnak; a házasok szerelem után.

— Az első szerelem többnyire csalódás, de azon szép előjoggal bir a többi felett, hogy emlékezetünkben örökös.

Szarka.*)

Bors és paprika.

— Szeretjük a rózsát, töviseivel megbarátkozni nem tudunk.

— A hajdani magyarok keveset beszéltek, keveset tettek. A mostaniak már sokat beszélnek és keveset tesznek! — A régiek tehát mégis csak következetesebbek voltak önmagukhoz.

---

*) Azon barátunk, ki Sz—a aláirásu elmés müveivel már többször emelé, s még többször emelendi e lap érdekét.

A szerk.

— Nagy Ignácznak „Magyar Titkai“ igen jók, kár hogy továbbá is csak ‚titkok‘ maradnak.

— Fiatal menyecske, szegény férj, sok uj ruha, ollyan mint a sok szabadság.

— A magyarok mindig a francziát, angolt és amerikaikat emlegetik; vajjon mikor emlegetnek ezek, hasonczélból bennünket?!

— Bizonyos ország hasonlít a gyermekhez, mindkettő csigázik.

— Több helyen szép sükerrel tenyésztetik a mogyorófát. A magyar igazságszolgáltatás ezen egyik hűséges jelképe még jobban is tenyésznék, ha a kellő végre majd mind nem használtatnék föl.

— Bizonyos városban egy terjedelmes húsbátri, midőn a haza jólétéért áldomást ivott, önsulya alatt összerogyott; pedig mint mondják „keves volt benne.“ — Mig egy vaskos könyvvel is igy nem történik, addig — megmarad a vaskos könyv.

— A. városban az éretlen gyümölcs árulása tilos, nehogy valamikép a gyermekek megbetegedjenek. — Egy felvigyázó hajdu jár széjel, 30—40 utczasuhancz kiséretében. — A hajdu az éretlen-gyümölcsös kosarat felrugja, a gyermekek pedig az éretlen gyümölcsöt fölszedik és megeszik.

— F. megye termében az határozódott: hogy a pipázók megverő djenek 12 bottal, vagy fizetődjenek általok 12 pöngő forintok (a hány bot annyi hiba).

Fekete J.

Régi ujságok.

(Franczia amazon). A női hősiségben mindig valami meglepő, megható van, kivált ha a hősnőnél vitézség szépséggel párosul, mint a költészet Chlorindája, s a jelenkorban a szerencsétlen Plater grófnőnél. Jelenleg Franczia-ország is hősnői egyikére emlékezik, kinek nevét már száz év óta alig emliték. A kis Nyon városban, a Hautes-Alpes departementben, Phylis de la Tour-du-Pin de la Charce kisasszonynak emlékoszlopot emelnek, kinek czimere, arczképe s fegyverei XIV. Lajos parancsából a saint-denisi kincstárba akasztattak az orleansi szűzéi mellé e fölirattal: „Phylis de la Charce de la Tour-du-Pin Dauphinében.“ Midőn tudnillik 1692ben a savoyi herczeg (Jenő) nagy sereggel, melly mindenféle kegyetlenkedéseket vitt végbe, Dauphinéba hatolt, Phylis lóra ült, összegyüjté atyja vazallajait s a környék lakóit, s ezeket vezérelve a hidakat elbontatá, az utakat elállá, több rendbeli találkozásoknál megveré az ellen egyes osztályait, s Catinat tábornagyot gyámolitá mozdulataiban. XIV. Lajos ekkor de la Charce kisasszonynak, e föláldozás elismeréseül, 2000 frank nyugdijt rendelt. Phylis 1703ban halt meg, s a nyoni templomban temetteték el, hol ősei sirboltja van. E sirbolt fölé emeli a város jelenleg az emléket.

(Kandiság.) Az angol legkiváncsibb; kiváncsisága turistává teszi őt. Ujságvágy s egykedvüség jellemzi leginkább az angolt. Ennélfogva tud olly pompásan türni fáradatlanul, hol valamit látni lehet. Az angolok — s ez férfit és nőt illet — mindig az elsők illy helyeken s az utósók is. Ez embereknek aczélidegekkel kell birniok. A magas, kitünő személyekhezi bejuthatás után is törekednek. Boldogok, ha valami herczegnek bemutattatnak, hát még valami uralkodónak! Az angol hölgy agyon hagyja magát nyomatni, csak az előszobában lehessen, melly a kihallgató-terembe vezet. Az aristokratia varázsa kivétel nélkül uralkodik e szabad szigetbeliek fején, s egész szivökig hat.

(Félemberek.) A világ legilledelmesebb népe a caraibok, mert nyelvök olly szegény káromkodásban s gúnynevekben, hogy már megsértés, ha azt mondják egymásnak: „nem vagy jó“, vagy „olly ügyes vagy, mint a tekenős béka.“ Nyelvöknek sem az erényre sem a bűnre nincs kifejezése, sem a művészetek s tudományokra. A caraibok továbbá csak a fehér, fekete, sárga és vörös szineket ismerik. Tulajdonkép csak huszig tudnak számlálni. Ha nagy számot akarnak jelenteni, hajokra vagy a tenger homokjára mutatnak. Az üteret a kéz lelkének, a hüvelyket az ujjak előljárójának nevezik.

(Kalendáriom.) Saphir azt mondja: Ha valaki reggel fehér nadrágba öltözik, bizonyos lehet benne, hogy legfölebb délig esni fog; ha pedig komor reggelen kimentében esernyőt visz magával, fogadni lehet, hogy kis idő mulva a legfelhősebb ég is kiderül.

MŰMELLÉKLET. Párisi nyárszaki divatkép. Egy férfi és két nő, az az, a mostani divatos nőtelen világban minden férfira két nő esik.

HELYREIGAZITÁS. A Pesti Divatlap 4ik számu Tárczájában az mondatik, hogy B. Füreden én gyüjtöttem az ottani szinész-társaság javára 300 pfrtot össze. Az igazságnak tartozom azon nyilatkozatommal, hogy jóllehet szivből fájlalom, hazám olly nevezetes fürdőjében, hol nemzeti szinház létezik, s hol annyi áldoztatik más kényletekre sőt fényüzésre is, a magyar szinészetnek, minden biztosabb megalapitás nélküli botrányos nyomorgását, s ezt enyhitni, a több úri vendégekkel együtt én is segitém: mindazáltal a pénzgyüjtés érdeme, nem engemet, ott távolas vendéget, hanem köztiszteletü Czindery László főispáni helyettes urat illeti. Fáy András.

Szigligeti és Garay arczképei

kaphatók a Pesti Divatlap szerkesztőjénél, mint tulajdonosnál, (Országut, a pesti terménytár épületében); továbbá Treichlinger müárus és Eggenberger könyvárus uraknál, s az utóbbi által minden magyarhoni könyv- és mükereskedésben. Egyegy példány ára nagy alakban és vastag papiron 40 kr. p.p. Kisebb alakban, s vékonyabb papiron 30 kr. pp. — Úgy szinte:

Füredi mint Sobri,

színezett szinpadi kép. 20 kr. pp. — Végre:

Országgyülési szózat és egy ***Régi népnóta hangjegyei, Egressy- és Rózsavölgyitől.***

(Igen diszes kiadásban egy nagy iven) 15 kr. p.p. — Figyelmeztetjük ez alkalommal a t. közönséget, hogy bár egyenként is olcsón kaphatni meg lapunk műmellékleteit, de a ki a Pesti Divatlapnak félévi hasonnemü műmellékleteit összesen szerzendi meg bolti áron, csak annyit ád ki, mintha egyszersmind magára a divatképekkel járó lapra is előfizetett volna, mellyből teljes számú példányokkal még mindig szolgálhatunk.

A Pesti Divatlap szerkesztősége.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVAT LAP.

1844.

3.

BIBLIOTH. REG. SCIENT. UNIVERSIT. HUNGARICAE

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, írók és művészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

7. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárutó 3. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társadalom. III. (Vajda Péter). — Petőfi Sándorhoz. (Kerényi). — Kisvárosi protocollum. I. Szólásmód. (Szemes Ábel). — Népmonáncz. (Petőfi). — Jenny. (Vége). — Zene- és tánczdüh. (Samarjay). — Menyus bácsi. (Turóczy). — A magyar képiróhoz (Székács). — Hűtlenség. A versgyártóhoz. (Bánkúti). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Eredeti levelezés a külföldről. A német irodalom legujabb állásáról. (Erdélyi János). — Irodalmunk. (Garay János versei). — Művészetünk. Párizsi jegyzeteimből. (Egressy Gábor). — Tanulságos és mulattató egyveleg. Bors és paprika. (Pirkler Ádolf). — Ellenlábdák. (K.). — Régi ujságok. — Ráadásul. — Tudósitások. —

Társadalom.

III.

Valóság és eszmény (ideal) igen ritkán egyeznek meg egymással, mint feleség és férj, uzsoráskodás és becsületesség. Ollyan viszony van közöttök, mint az elmélet és gyakorlat között. Megtörténik, hogy a hadvezér a papiron győzelmet arat s ottkün a valóság és gyakorlatban megveretik; az ifju a legtökéletesebb kisasszonyt veszi el, s a legtökéletlenebb nőt birja.

Különböző eszményeket alkotnak magoknak az emberek, s különböző szerencsével valósitják azokat. A nemzeti szinháznak varázshatalmat kelle gyakorolnia a főváros magyarositására — s a magyarosodás lassan halad Budapesten; a kisded-óvók jótékonysága hirdetteték, elösmerteték, s minden megyére alig esik egy kisdedóvó intézet; X. hallja, hogy Bulwer és Hugo Victor s más a külföldön milliókat szerez tollával, s iróvá lesz; Y.. látja, hogy dalos torok, tánczos láb és nyirettyűs kéz igen jól jövedelmeznek s énekelni, tánczolni vagy hegedülni kezd: de a milliók, mellyek eszményileg lebegnek előtte, igen lezsugorodnak ezerekké, százakká, semmivé.

Eszményt alkotni, az ember kizárólagos sajátsága. Igy tervezünk magunknak képet egy szép jövendőrül; igy rajzolunk magunk elé szép családi képeket, telve boldogsággal; igy szabunk ki magunknak cselekvés-pályát, melly szép, kellemes és jövedelmező. Eszményt alkota Plató, midőn a köztársaságrul irt, Rousseau, midőn Emiljében a nevelést ábrázolá, Xenophon, midőn Cyrust neveltefi. Eszmény-alkotásunk kiterjed a multra, honn van a jelenben s birja az egész jövendőt. A világ teremtésérül mennyi eszményt nem alkottak az emberek p. o. a hindu, héber, görög, római s egyéb költők; hasonlót tettek a jövendő élettel is, fölékesitvén a mennyországot minden kellemes tárgygyal s megtöltve a poklot mindennel, mi fájdalmat és kinokat okozhat. Nagy befolyást gyakorla mind e munkáknál a nemzetiség, vérmérséklet, miveltségi fok stb... innét azon kevés harmonia, mellyben a különböző korok és nemzetek eszménykölti összeegyeznek. Elég legyen csak egyet mondani: Mahometh paradicsoma a tüzes és forró vérü arabnak van alkotva, a braminoké pedig a mértékletes, józan hindúknak; a keresztény — minden okos embernek.

A szellemi eszmének anyagi köntösbe öltöztetése m ü v é s z e t nevü. A müvészetben végetlen fokozat van: legtöbb felé bölcsőjében van a müvészet, itt ott delelőnek mondható, tökélyét a természetben érte el. A világot egy nagy műnek nevezhetni, mellynek remeklő művésze isten. Minden tárgy a természetben egy-egy megtestesült eszme; s minden eszme eszmény is egyszersmind, azaz, a legtökéletesebben van kigondolva, s végrehajtva, vagy is anyagba öltöztetve. Egyetlen egy példányunk van tehát, hol az eszmény és valóság teljesen összeütköznek: a világ, a mindenség, a nagy természet. Az emberi eszmények s megfelelőleg a műdarabok csak aránylag tökéletesek, a menynyiben az eszmék bennek nagyszerüek, az anyag kellemetes s a végrehajtás sükerült. Müveket alkothatni vésüvel, ecsettel, hangokkal; a hangok szólhatnak közvetlenül a szivhez, ez a z e n e; vagy az észhez, ez a k ö l t é s z e t.

Mint mondám s mint a mindennapi életben látjuk, a legkülönbözőbb eszményeket alkotják magoknak az emberek a jórul, széprül, boldogságrul, erényrül, vallásosságrul, jelen és jövendő életrül stb., de alig különböznek valamiben inkább, mint a társadalomruli eszményben. Itt majd mindenkinek egyéni vélekedése, saját képe van. Valódi eszményre ugyan kevesen jutnak, mert e néven csak valami nagyobbat, tökélyhez közelitőbbet nevezhetünk, de e kevesek is nagyon eltávoznak egymástul; egyik p. o. Pétervárott véli látni eszményét, másik Párisban, harmadik Christianiában, negyedik Washingtonban s talám Istambolban. Egészen kinyomva ritkán találja föl ugyan eszményét az ember a gyakorlati életben, mert mindenütt lel kellemetlen módositást; de többé, kevesebbé megfelelő valóságot eszményének csakugyan talál a földtekén.

A társadalom az egész földtekén ugyanazon mintára alakult, jeléül, hogy igy kelle alakulnia s lehetlen volt másképen fejlenie. Ezen optimistás állitáson nagyot kaczagna Voltaire és oskolája, ha t. i. élne a jó ember és oskolája értene magyarul: de mi daczára s daczokra sem tágitunk a dolgon és ismételjük: a társadalom természetes

fejlődési utján van; más utat nem vehet; ezen úton siethet, megállhat vagy néha hátrálhat is.

Hogy értelmes legyek, távolabb kell kezdenem. A természetben kétféle erőt különböztetünk meg: szabadot és kötöttet. A kötött erők bizonyos szabályok szerint működnek a természetben, igen sokszor érzékeinkre hatólag s tudományunk tárgyaivá változva. Ezeknek köszönhetjük a nap vagy inkább föld forgását, a világviszonyokat a csillagok között; ezek működnek, midőn a menny dörög, mikor a föld megindul, midőn születünk, midőn meghalunk. De e szabadtalan erők fölött van szabad erő, melly amazokat hatásra inditá, melly a világ-egyetem tervét kigondolá, végrehajtotta s ma is a tökélynek viszi ellenébe. Ezen szabaderő érzékek által nem látható, de okoskodás által fölfogható: mindenütt a legtisztább szellemnek, szabad akaratunak mondatik; neve isten.

Az emberben szinte két főerőt különböztetünk meg: egyike szabad, a másik kötött. Ezen kötött erő munkálkodik bennünk mikor tudtunk és figyelmünk nélkül lélekzünk, midőn a vér kering ereinkben, táplálkozunk s általában, midőn testünk előállittatik, gyarapodik, delelési pontot ér s újlag visszahanyatlik. E kötött erő neve ösztön, mellynek létezése okos ember által nem tagadható, noha nálunk olly csuda-műveket nem alkot, mint a többi állatoknál. Mit az ösztön alkot, érzékeink által fölfogható, p. o. test, minden mű- és rendszereivel, mit a szabad erő alkot, t. i. a gondolatok, érzékekre nem hatók. A gondolkozó erő bennünk ész nevet visel. Az ész működése megtestesithető, azaz a gondolatok testi ruhába öltöztethetők, mint a természet is meg anyi gondolatoknak testi ruhája.

Én az emberi lélekben e két sarkot vagy gönczöt látom működni, az ösztönt t. i. és az észt. A magzatban és csecsemőben majdnem kizárólag az ösztön munkálkodik; apródonkint enged csak tért az észnek a gyermekben s az ifjuban; megosztja uraságát az ésszel a férfiúban, s hátra vonúl az észszel együt az öregben. És senkinek sem jut eszébe: kárhoztatni a csecsemőt azért, hogy nem eszének engedelmeskedik, hanem ösztönének.. Az emberi nem vagy faj hasonlit e tekintetben egyes emberekhez: csecsemő korában ösztöne vagy szive vitte az uraságot fölötte, s férfiu korára van hagyva, hogy feje vagy esze intézkedjék ügyeirül.

Ha a társadalmat mint természetvisgálók biráló szemekkel tekintjük meg, ugy találjuk hogy igen fiatal még, csecsemői korábul alig lépdel ki: s csudálhatjuk e, hogy az alsó göncz viszi nálunk a főszerepet, hogy vannak világrészek, mellyek észöntudatra alig ébredtek, hogy lassan megy a haladás? Az emberi faj élete millió évekre van kiszámitva, micsoda ebbül öt hat ezer év, mellyre történeteink visszapillantanak?

És uraim, itt van a most már természetesen magyarázható, szörnyű nagy ellentét a valóság és eszmény, az elmélet és gyakorlat között a társadalomra nézve. Midőn az ember megkérdezi ott fön a tiszta észt s megkéri: csináljon neki tökélyképet a társadalomrul, s az ész engedelmeskedik és varázsszinekkel alkot társadalmat, melly földi mennyet fogna ábrázolni, mellyben intézkedések nem állanak senki utjában, hogy boldog ne legyen; s midőn ellenben a valóságban körülpillant, és látja s talám fájdalmasan érezi, hogy a gyarló korlátolt lét miatt az eszmény a valótól elüt. — De ennyi elég; — egy barátom szives ezt sudni: menj tovább.

Nincs szebb az emberek között, mint a barátság. Ez almákat szed a tövisrül és rózsákat termeszt a bojtorjányon, — a bojtorjány az ember hajába ragad, és ha akarnánk sem szabadulhatnánk rózsáinktul. A bojtorjány, lép, sár és gát nem legjobb eszközei ugyan a gyorsan haladásnak: de összetartanak bennünket, — és az összetartás jó, mint ellenkezőjét édes magunknál van szerencsénk tapasztalni. Tanulni mindenbül lehet: a szőlőtő a sziklábul is bort szi elő, a maszlag pedig a legjobb fekete földbül is kábitó anyagokat szed föl.

A juhok között is vannak kolomposok, szintugy találtatnak emberek, kik megszüntek csecsemők lenni, kik ifju tüzzel barangolnak a képzelet országán keresztül, kik férfiui érettséggel gondolkoznak, s kik a vének bölcseségét birják. Igen különös, hogy illyen különbözőképen fejlődik ki az ember. Találtatnak emberek, kiknél mind kihullanak a fogak, s a bölcseség-fog még sem mutatkozik nálok. Vannak kik az orroknál tovább látnak, vannak kik az orrok hegyéig sem látnak. Vannak, kiknek füle annyira bedugult, hogy a pénzcsengésen kivül mit sem hallanak, s — kik a mesékben igen gyönyörködnek. Vannak kik megszagolják a sültet — s a sült mellől tova nem csalhatók. Vannak, kiknek minden ostobaság izlik, de az okos szótul csikarást kapnak. Vannak cserepes és pánczélos bőrrel birók, kiket ösztönözni, nógatni sükeretlen munka.

Valamint vannak férfiak, kikben az értelmesség eszményét többé kevesebbé föltaláljuk, szintugy vannak nemzetek, hol a társadalom eszménye lassankint valósulni látszik. A nemzetek általában, mint az egyes emberek, igen különböző haladást tettek a társadalmi eszmény utján: némellyek az állatiság küszöbén vannak, majdnem az ugynevezett természeti állapotban, mások patriarchalis viszonyba egyesültek, mások kényuri főnöktül függenek, mások törvények alatt élnek s a törvényt a legkülönbözőbb uton és módon állitják elő. Néhol egyeseket biz meg a bizodalom törvények készitésével, máshol a szokás lesz törvénynyé, máshol a nemzet szab törvényeket és pedig főnökei kisebb vagy nagyobb befolyásával: mindenütt pedig az igazságos és szigorun kezelt törvények szabadságot, haladást, megelégedést és boldogságot idéznek elő.

Egyenlő menetelt a társadalmi eszmény felé soha sem tartott és nem is tartand a világ tökélyre el sem jutható természeténél fogva. A legnagyobb tarkaság mutatkozik mindenfelé. A legszabadabb országban vannak buta és szolga emberek, — s a kényurak és zsarnokok vaspálczája alatt is szabad tud lenni a gondolat, sokszor a cselekvés is, csak az értelem legyen kifejlődve. És talán épen ezen sok fény és árny, jó és rosz, szép és rut között és miatt lesz kellemetes az élet: ez fajunk rendeltetése.. azon különbséggel, hogy lehet és kell törekednünk a fény, jó és szép felé, sőt épen e törekvés lényege az emberi természetnek.. Eső, zápor és villámok között megyünk ellenébe a verőfénynek s épen

e zivatarok erősitenek bennünket, edzik meg az erőt lelkünkben. Vajda Péter.*)

*Petőfi Sándornak.***)

Eperjes, nyárhó végén 1844.

Hogy is ne szóljak vissza pár soron,
Dalodra, te pogány Anakreon!
Ki még az égben is — kemény dolog —
Csak bort s szerelmet énekelni fog.
Őszinte vagy, lepletlen, egyenes,
Ki álvirágot dísznek nem keres:
De nyilt szavadra, pajkos verselő,
Még engem is vehetnek ám elő!
Mámorvitéznek tarthat annyi lány —
S szakadni fog kosár, kosár után!
Csépelni fogném akkor lantodon,
Mig öszvezúznám, rosz Anakreon! —
Tudod, boros pohárt szép hölgy utál:
Mert véle tán vetélkedésre száll,
Birván, mi szinte gyujt és mámorít,
Bűvös szemeknek gyémántkelyheit.
Oh a mióta ittam illy pohárt,
Mellemben a szív tétovázva járt —
És én, a többit bár meg nem vetem,
Minden borok felett ezt szeretem!
Nem árt talán e kis nyilatkozás:
Jobb, szólok én, mint szóljon róla más.

Térjünk te hozzád, elpártolt szinész!
Ne bánd, hogy álmod feledésbe vész.
Ha több lett volna álomnál, tudom,
Te meg nem álltál volna féluton.
De álom, álom, tarka búborék
Fog még teremni másutt is elég!
Szinész mit épit, dől még kéz alatt —
Egész országa, néhány pillanat:
Mi boldogabb! kit istenünk szeret,
Oltván belé teremtő szellemet,
Hogy zengené, mi mást titkon hevít,
A földi lét örök szentségeit.
Sziven ragadta egykor ősömet,
Szárnyára kaphat ujra engemet,
És a nagy éjben alvó unokát —
Ezt gondolám, emlékezvén reád!
Nagy szinpad ez! élhetsz e szinpadon
Kín és gyönyör közt... hirben... szabadon...
Mert, hol megannyi szárny emelkedik,
A dal bilincse is majd széttörik,
S a dalnak, mellyet itt ott hó fedez —
Meleg napokban koszorúja lesz!
Reményeink tavaszt sugárlanak —
Legyünk mi benne zengő madarak!
Pacsirtanép föld és éggel rokon,
Keltvén, riasztván éles hangokon:
A honmező hogy népesülne fel,
S tegyünk örömmel, a mit tenni kell!

Irtad, szeretsz s égőn szerettetel,
Miből föléd bunak felhője kel:
Most minden órán irnod kellene —
Fájó kebelből legszebb a zene.
Ha ujralátod a szép gyermeket,
Melly jó szivednek más világa lett:
Csókold meg, mondván: „ezt egy jó barát
Lehelte a nagy távolból reád!
Ki híven érti lángtelt kebelünk,
Ki nem perel s okoskodik velünk,
Hogy, sorsnak, észnek ellenére bár,
Köztünk a szerelem villáma jár!“

Kerényi.

*) V. barátunk, ki két első társadalmi czikkét Darázsy név alatt irá, irodalmunk ismerői által egyszerre felfödözteték. Illyen a valódi jeles, eredeti iró! hiába rejtegeti magát, sajátságos irásmódjáról mindjárt megismerik. Azért tartá Börne az álnevüséget haszontalannak.

**) Ezen költemény kissé későn érkezett hozzánk a Petőfi által Kerényihez irt levél után.

A szerk.

*Kisvárosi protocollum.**)

I.

Szólásmód.

A szólásmód maga az ember; mond Buffon... vagy is, hogy mindjárt első alkalommal ne legyünk kénytelenek idegen portékára szorulni; de különben is, minthogy a franczióktól igen sokban különbözünk, kezdjük az itthon sült közmondással: ökröt a szarván, embert a szaván.

Stylistika, vagy szólás-, beszéd-mód nélkül az ember száját sem nyithatja föl, és valamint, a gryfmadártól kezdve a nádiverébig, minden madárfajnak megvan a maga hangja; úgy minden emberi felekezetnek megvan a maga szólásmódja a tudományos társaságokétól kezdve a palóczokéig. Nevezetesen pedig a kisvárosiak beszédmódján olly különös bélyeg van, hogy ha más jellemző tulajdonuk nem volna is, mihelyest megszólalnak, a szeg rögtön kiüti magát a zsákból, vagy is, a mint mondám: ökröt a szarván, embert, különösen pedig kisvárosi embert, a szaván.

A kinek egy kis esze van, természetesen fogja tudni, hogy én itt a kisvárosokban lakó nagy urakat nem értem; ezeket ha Bécsbe hajtják is a hitelezők vagy szerencse, mindig urak maradnak kölcsönpénzen vett négy lovas batárdban ugy mint gyalogjában, magokhoz mindig hasonló urak, tehát beszédmódjuk is bonton, és csak szükségből magyar.

A kisvárosi ember legfőbb szükségeinek egyike a szólásmód. Ki ezt szárazon nem akarja hinni, csak annyit veszt vele, mintha nem hisz ama száz meg ezer állitásoknak, mellyeket napjainkban szárazon, minden bizonyitás nélkül felhozni már olly divattá vált, hogy az okadás időszaka helyébe az oknélküliség, hogy ne mondjam, az oktalanság boldogtalan korszaka látszik bekövetkezni. S aztán semmi sincs ok nélkül? de, lelkemre, az már csakugyan ok nélkül van, hogy annyi mondatik és tétetik ok nélkül.

Hogy megmutassuk, kisvárosi polgárember mennyit ad a szólásmódra, nem kell Piripócsba mennünk. Nézzétek őt, például, midőn a kénytelenség olly idegennel hozza érintkezésbe, kinek külsején főkép a mai szakállas divatvilágban nem tud eligazodni: ha vajjon tekintetes urhoz van-e szerencséje, vagy árendáshoz? Szorul, izzad, félig meddig hajlong... mert hátha kisül, hogy zsidóval beszél, ki ad neki kárpótlást a méltatlanra fecsérlett bókokért? Tehát urazza, mint szokta a hozzá bekvártélyozott pandurt

*) Egyik jeles költőnk, ki magát megnevezni nem akarja, illy czim alatt közlend csupán a kisvárosi életre vonatkozó humoristikai czikkelyeket, hazánk egyik legtisztább magyarságu városából. — Üdvözöljük őt e pályán is!

A szerk.

is. De ha az idegen följebb áll, s beszédén semmi zsidóság nem érezhető, a kisvárosi rögtön meg tekintetes urazza; s ekkor aztán van dolga a kisvárosi szótár leghasználtabb szavainak, illyenek az: örvendek, tetszik, alásan, méltóztasson, instálom; csak dől ekkor a: tetszett felfordulni az uton, méltóztatott beteg lenni, sajnálom a tekintetes urat, s több efféle gyönyörű sallangjai a kisvárosi nyelvnek.

Most jő az idegen tekintetes ur cseléde.

„A reggeli kész, méltóságos gróf...!“ s eltávozik.

Mintha tüzes istennyila ütött volna le a kisvárosi ember füle mellett, háta borsódzik, homlokáról ökölnyi cseppek hullanak; átkozza nyelvét, pokoltűzre kárhoztatja beszédmódját, mindenek előtt pedig, ha ez első esete volt beszédmódjával — bizonyosan elszalad minden szó nélkül, nehogy szólásmódjának és lelkének ujabb kárát vallja. Ha pedig a nemezis boszúkarja már több izben nehezedett igy szerencsétlen fejére, hideg verejtéke között is hamar feltalálva magát, változtat a szólásmódon; minden harmadik szava engedelemkönyörgés lesz, minden mozdulata mély hajlongás; s hogy kárpótlást adjon a megkisebbitett méltóságos urnak, czimét megduplázza, s úgy összevissza szórja rá a kegyelmes, excellenczi ás czimet, hogy az ember nem győzi eléggé bámulni a kisvárosi nyelv gazdag titulaturáját. Szorult állapotjában nyájaskodva stylizál a mélt. grófnak baglyas kutyájával is, mellyet négy szem közt alighha jól oldalba nem rúgna; elmegy, megtensurazza a gróf inasát, s kérdezősködik tőle a méltóságos ur természete felől: haragszik-e, ha megtagadják tőle az illő czimet? stb. stb. szegénynek mennyi aggodalmába kerül a beszédmód! oh miért nincs kinek kinek homlokára irva: hogy ez méltóságos, ez tens ur, nemzetes, ez händler, ez gazember stb. stb. Jaj, de ments isten e darázsfészektől!

De a milly szigoruan igazságos a kisvárosi ember kifejezéseivel mindenik iránt, szinte azon joggal megkivánja, hogy neki becsületes czimét más is csapósan megadja. A túlságokat a szólásmód e részében nem igen szereti, sőt a becsületesebb nyiltan kimondja — a nagy világdivat ellenére — hogy ez s ez a czim őt nem illeti. Boldog isten! ha ez minden tekintetben gyakorlatba jőne: mennyire megkevesednének a pávatollal fölczifrázott varjak ezredei!

A meggyaláztatást, ha valaki, a kisvárosi ember legnehezebben tűri, de semmivel sem bánthatod úgy meg, mint ha kendnek mondod; ha hibázott, nevezd gazembernek, zsiványnak, csak kendnek ne csúfold, mert ezzel megölöd, oh csak ez egy szót törülhetné ki örökre beszédmódjából.

Ha a nagyvárosi urak összevesznek, golyó, kard, vagy üdvös ellisztelés határoz ügyökben; a kisvárosi ember szón kezdi, s ebben is sajátságos szólásmódja van. Először összeurazza vetélytársát, s mikor már az elemek tüzesednek, herczegnek. grófnak csúfolják egymást, a zaj nőttével tegezik, s a förgeteg kirontásával lesz belőle: te illyen, amollyan, és végén pif, paf....! de ez már nem tartozik a szólásmódjához; itt jön érintkezésbe a nyelvtudomány a dorongologiával.

Igen szép része a kisvárosi beszédmódnak, midőn főkép nők egymást igy czimezik: kedves, lelkem, angyalom, kincsem, szentem stb.; — de isten őrizz a nőháború kisvárosi szólásmódjától:

Rettenetes emlékezet,
Ez Várnával foghat kezet!

Feltünő még, hogy a kisvárosok mindkét nemű fiatalai egymást derűre borúra maga-czimmel illetik, úgy, hogy e kegyetlen szólásmódtól versében sem tért el a kisvárosi költő, igy énekelvén:

Szeretem én magát nagyon,
Mert fekete szeme vagyon!

Az önt és kegyedet csúfságból mondják egymásnak a kisvárosi kegyek; és sok helyen servussal válnak egymástól az eszem adták!

Igaz! nekem is jó lesz elválni az olvasótól:

Kit ez nem érdekel, magára sem érti,
Kit pedig érdekel, jól teszi, ha sérti.

Az eredeti jegyzőkönyvben igy végződik a szólásmódról szóló czikk:

Irattatódott és improtocolláltatódott ebbe az esztendőbe.

Szemes Ábel,
több privilégyiált magyar kisvárosoknak tiszteletbéli és honorárius főjegyzőjük.

Népromancz.

Megy a juhász szamáron,
Földig ér a lába;
Nagy a legény, de nagyobb
Boldogtalansága.

Gyepes hanton furulyált,
Legelészett nyája;
Egyszer csak azt hallja, hogy
Haldoklik babája.

Fölpattan a szamárra,
Hazafelé vágtat;
De már későn érkezett,
Csak holttestet láthat.

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle?
Nagyot ütött botjával
A szamár fejére.*)

Petőfi.

Jenny.

(Vége.)

IX.

Azóta fél év mult el.

Az öreg költőnek még igen gyakran jutott eszébe a hárfa-utczai csinos Jenny, kit elébe tett a „Boulevard-saint-martininek“; erre is gondolt ugyan, de már nem olvasá olly sokszor a szinlapokat, mert nem akarta őt többé játszani látni, félve, nehogy, mint azon estén, szerencsétlenségének legyen tanúja.

Egy szép napon az öreg férfi, miután néhány irási órát adott, mivel az egész nap szükségeit ellátta, rendes sétáját egész a Boulevard de la Madeleine-ig nyujtá, s egyszerre, a nélkül, hogy akarná, a virágpiaczon terem.

Csodálja a gyönyörű helyet, de bámul, hogy itt olly kevés ember van. Valóban kevesebb virágot látni itt, mint

*) Mindenki el fogja ismerni, hogy ezen, ép olly szép mint egyszerü népies románcz a költészet e nemében példányúl szolgálhat; — hasonlit ez a hires hollandi festész Van Goyen tájképeihez, melly sokszor csak egy puszta sikságot képez, egy nagy fával, kúttal vagy más illy félével; de azért a nemzeti jellem még tájképeit is erősen bélyegzi.

A szerk.

a két másik helyen, de mégis eleget, hogy belőle egy kosárkát megtöltsünk „annak számára, kit szeretünk.“

Miután a virágbarát egyik cserepet a másik után költői ahitattal megszagolta, szokása szerint viola-tőt keres.

De a Magdolna-térem, fájdalom, a közönséges virágok a leggyérebbek.

Még mindig keresi kedvencz virágát, midőn rögtön egy igen szép, félig födött hintó áll meg, mellyből egy fiatal hölgy lép ki, s sylphkönnyüséggel lebeg a virágok között. Ez ifju nő, ki olasz szalmakalapot visel, melly arczát elrejti, majd e, majd ama cserép előtt áll meg, a nélkül, hogy valamit találna, melly elég szép volna, választását lebilincselni.

Végre egy gyönyörü cameliának sikerül, az ifju sylph tekinteteit lelánczolni. Hozzá közeledik a virághoz, hogy megvegye; a camelia mellett az öreg Alexandrin áll, ki ott egy szerény violát födözött fel. Ez egy ismert hangot hall, megfordúl, megpillantja a hölgyet, s vidáman meglepetve kiált föl, mert az Jenny.

Ez is megismeri a régi barátot, nyájasan mosolyog feléje, oda nyujtja finom keztyűs kezét s szól:

— Ugy látszik, hogy Párizs minden virágpiaczán találkozunk.

— Igen, igen, csaknem ugy van; azt kell hinnünk, hogy ez több, mint véletlen, hogy rendeltetés.

— Fogadni merek, hogy ön ismét violát vesz.

— Azt keresek. Én hü és állandó vagyok, én! De ön? ön? Ma cameliát vesz ön. Önnek nincs kedvencz virága, mint látszik, mert ma rózsát, holnap cameliát szeret.

— Ön haragszik rám.... és valóban, meg kell vallanom, hogy azt joggal teszi, mert én megbántottam önt...

— Mélyen megbántott, fiatal barátném!

— Ne kössünk békét?

— Ki tagadhat meg valamit fiatal, szép nőtől? Megengedi ön, hogy cameliáját vigyem? Tudja ön, hogy ez már hivatalom...

— Legyen, de csak egy föltét alatt, hogy velem együtt kocsimba ül, s engem haza kisér.

— Nem lakik ön már a Boulevard Saint-Martinon?

— Kis idő óta egy nagy szállásom van a rue d'Antinban.

— Már nem a harmadik emeletben?

— Most az elsőben lakom. Jójön, öreg barátom!

Alexandrin fölveszi a cameliát, melly még nehezebb, mint a rózsa volt, de önszeretet kettőzteti lépteit; büszkesége, Jennynek szolgálhatnia.

A virágpiacztól tiz lépésnyire áll a hintó; Jenny belép, az öreg kétkedik egy pillanatig; Jenny kezét nyujtja neki, az inas elveszi tőle a cameliát, s besegiti őt.

A szegény jámbor azt sem tudja, hol van, miután már jó ideig ült a villámként rohanó hintóban egy fiatal, szép hölgy előtt, ki cashemirt, csipkéket, tollakat visel.

Az öreg, ki azt hivé, hogy álmodik, szemeit dörzsöli. Életében még sohasem ült illy hintóban. A mellettök elmenők kiváncsi pillanatokat vetnek be; minden piperkőcz előszedi szemüvegét, s Alexandrin ur elég hiu azt hinni, hogy mind ez őt illeti!

Nem sokára befordul a hintó a rue d'Antin legszebb házainak egyikébe; az udvarba mennek; az inas megnyitja a hintó-ajtót, s elveszi az öreg urtól a cameliát, mit ő, őszintén szólva, épen nem restel; aztán követi az ifju barátnőt, ki egy szobába vezeti őt, hol minden csinos, pompás.

Miután egy ázsiai fényüzéssel butorzott teremen áthaladtak, selyem s cashemirral födött szobácskába lépnek, hol a fényes napvilágot háromszoros függönyök sötétitik.

Jenny jelt ad öreg tanitójának, hogy üljön melléje a pamlagra. Alexandrin, ki nem tartózkodhatik, az őt környező pompát bámulni, csodálni, csak a pamlag szélén mer helyet foglalni, lassan mormogva magában:

— Ah mi szép, mi gyönyörü, mi dicső! Drága Jenny kisasszony, mellyik szinpadon játszik ön most?

— Mindenek előtt tudja meg ön, hogy már nem vagyok Jenny kisasszony. Most Saint-Eugène asszonynak hinak.

— Saint-Eugène asszonynak? Ej, ej, ez sokkal büszkébben hangzik.

— Továbbá, már nem vagyok szinésznő. Ezelőtt négy hónappal lemondtam a pályáról, mellyen ezer unalmat, ezer kellemetlenséget nyugottan kell tűrni. Hiszen emlékszik ön még azon darabra, mellyben...

— O, illyesmit nem igen feled az ember! A hangászkarnál ültem, egy jóravaló fűszerárus, monsieur Fanfan, mellett, ki testvérileg osztá meg velem aggalmát és mazsoláit...

— Midőn más nap meglátogatott ön, nem akará egyenesen kimondani, hogy önnek sem tetszettem. Hiú bolond én! A helyett, hogy átláttam volna, miszerint önnek tökéletes igaza volt, boszankodám, mert hiúságom sértve érzé magát, s azért, öreg, érdemes barátom, kapusomnak azon parancsot adám, hogy önt, valahányszor meg akar látogatni, elutasitsa.

— Tizedik látogatásom után nem kételkedém többé, hogy ön nem akar engem látni.

— Bocsásson meg ön e nagy hibámért, jó tanitóm! Imádóim hizelgései fölforditák fejemet, nagy tehetségnek hivém magamat, ámbár, mit, fájdalom, csak most látok át, fölötte középszerű voltam. Kifütyöltetém, és... kétségbe estem. Tudja isten, mire vitt volna kétségbeesésem, ha nem jelenik meg egy védangyal, ki gondjába fogadott. Ekkor tájban ismerkedtem meg egy igen öreg, de igen gazdag s igen előkelő urral; ő azon este, midőn kifütyöltek, láta játszani, s annyira megszeretett, hogy szivét és vagyonát, hintaját s mindenét, mit tőle kivántam, lábaimhoz raká olly föltéttel, hogy a szinpadról lelépjek s egyedül az övé legyek. A pillanat igen jól volt választva; megutáltam a szinházat; a fényüzést szeretém, s ajánlatait elfogadám. Azóta e szálláson lakom; vannak szolgáim, hintóm, lovaim s azon öntudatom, hogy minden vágy, mit kimondok, rögtön teljesül.

Az öreg tanitó, ki fiatal tanitványára kissé furcsa arczczal hallgatott, fejét rázá, aztán szóla:

— Bámulandó, mennyire megváltozott Jenny kisasszony, mióta, mint Saint-Eugène asszonyság, boldognak érzi magát. Önnek — bocsásson meg az öreg embernek őszinteségeért — nincs meg többé amaz ifjui frisesége,

amaz ép egészsége, melly akkor, midőn még a hárfautczában a hatodik emeletben lakott ön, bájos arczát szépité. Ön most — de ne vegye rosz neven — igen halovány; arcza beesett, szeme nem olly tiszta, mint különben. Bocsásson meg, ha szavaim elbúsitják önt; de el kell mondanom...

— Oh az semmi. Most minden tánczmulatságot, minden estélyt meglátogatok, átvirasztom az éjeket, s ez fáraszt, megengedem, de mit árt? A halóványság előkelő szin.... igy igen csinosnak tartanak....

— S férje, Saint-Eugène ur, mit mivel? Hol van? Nem fog ön neki engemet bemutatni?

— Ha Saint-Eugène ur itt van, felel a hölgy mosolyogva, senkit sem fogadok el. De négy óra előtt sohasem jő meg. Ha tehát beszélni akar ön velem, kedves barátom, reggelenként látogasson meg.... akkor aztán együtt fogunk reggelizni; emlékszem, hogy ön kissé nyalánk; a legizletesebb dolgokat tálaltatom ön elé....

Az öreg felemelkedik, fölveszi rosz kalapját, mellyet a szőnyegre tett maga elébe, meghajlik s komoly hangon szól:

— Saint-Eugène asszonyság, van szerencsém, önnek jó napot kivánni.

— Hogyan, az én drága barátom s tanitóm már el akar hagyni?

— Igen, Saint-Eugène asszony, még ma két tanitási órát kell tartanom. Ah, soha egyebet nem kellett volna tennem!

— De csak nem sokára ismét meg fog ön látogatni? Itt igérem önnek, mindig honn találand, ha négy óra előtt jön.

— Elég, Saint-Eugène asszonyság; ezt megjegyzem magamnak. Maradjon ülve, Saint-Eugène asszony, kérem!

S megy. A lépcsőn ezt mondja:

— Ah, ez nekem nem tetszik! A fiatal lyányka most olly uton jár, mellyet nem szeretek; elhagyá a szinházat, mellyre, mint hivém, olly nagy hivatása volt; de úgy látszik, még több hivatást érez cashemirokhoz és tollakhoz. Az öreg Tritptolomeus nem látogatja meg őt többé, bár milly jó reggeliket igér is. Én torkos vagyok, az meglehet, nem is akarom tagadni, de torkosságom soha aljas tettekre nem vezérel. Mától fogva Jenny kisasszonynak, ki most Saint-Eugène asszonynak hivatja magát, s kinek olly férje van, ki csak négy órakor jő haza, nem szabad többé átlépnem küszöbét.

X.

Alexandrin épen végig ment az udvaron, s a kapuhoz közeledék, midőn egy fiatal ember portékákkal rakott kosárral az udvarba lép, s az öreg emberrel összeütközik.

— Uram fia! kiált föl Alexandrin, fölütve szemeit, ugyan szépen vigyáznak.....

De ugyan e pillanatban megragadja amannak kezét, s szól:

— Ah, ön az, monsieur Fanfan?

— Igen, én vagyok. Oh, csak most ösmerek önre! Ön az a bizonyos tanitó, az a bizonyos szerző.....

— Én valék, fiatal barátom. Most ismét az vagyok, a mi voltam, irástanitó. Öregkorában megjön az embernek az esze. De hova tart ön, monsieur Fanfan?

— Portékát hozok, mellyet nálunk megrendeltek.

— E házba?

— Igen, édes ur!

— Kihez, ha szabad kérdenem?

— Hát... hát.... megálljon ön csak, nevét elfeledém;... aha, most jut eszembe, Saint-Eugène asszonyhoz.... oh, ennek igen gazdag, előkelő asszonyságnak kell lennie, mert a legfinomabb czukrot s kávét rendelé meg, a mit csak birunk.

— Ön tehát valóban Saint-Eugène asszonyhoz akar menni? kérdé a költő, a fűszerárust visszavonva. Bocsásson meg, fiatal barátom, ha előbb valamire figyelmeztetem. Tudja ön, ki ama hölgy, kihez menni akar?

— Nem... azonban csak fizesse ki kész pénzben, a mit vesz, s nekem mindegy, akárki.

— Nem igen lesz mindegy, ha megtudja ön, hogy e hölgy, kinek az első emeletben pompás szállása van, e hölgy, ki cashemirt és tollakat hord, e hölgy, kinek kocsija, lovai vannak, e hölgy, ki most cameliákat vesz, nem más, mint Desgrillons Jenny; azon Jenny, kinek egykor, midőn még képeket szinezett, ön nejének kellett volna lennie.

— Jenny! kiált Fanfan, levéve a kosarat fejéről s egy kőre tevén, Jenny! Hogy, nagy asszonyság lett belőle? Illy rövid idő alatt olly gazdagságot szerzett? Ah, kedves ur, most látom már, miszerint igaza volt önnek, midőn mondá, hogy a szent tüzet benne fölgerjesztette. Most látom, Jennynek is igaza volt, midőn mondá, hogy jobb művésznőnek, mint fűszerárusnénak lenni. Én, én soha nem vehettem volna neki hintót, lovakat, cashemirokat, szegény Fanfan én! De hogy illy házat tartson, az operánál kell lennie.

— Nem, ő nincs az operánál.

— Tehát tánczos?

— Az sem, s mégis nagy ugrásokat tesz, folytatja az öreg nagyot sohajtva, s sovár pillanatot vetve a kosárba, mellyben azonban, étvágyának nagy fájdalmára, minden zsacskó be volt kötve; ő még csak báb-komédiánál sincs.... elhagyta a szinházat.

— Elhagyta? kérdi Fanfan álmélkodva. S mégis szerencsét csinált? Tehát valami gazdag férfi vette el? Igen, igen, férjhez kellett mennie, mert hiszen Saint-Eugène asszonynak hiják. Kérem, ismeri ön azon boldogot? Ki és mi Jenny férje? Franczia pair?

— Férje? hm! úgy hiszem, olly kevéssé franczia pair, mint nyúlbőrkereskedő; gondolom..... ah, drága barátom, a nők, a nők! Látja ön, fiatal ember, már Virgil mondá: „Varium et mutabile semper foemina.“

— Kedves ur, mond Fanfan, a kosarat ismét fejére téve, én nem értek ugyan latinúl, de tudom, mit akar ön mondani. Ah, Jenny, Jenny! Ennyire kellett jönöd! Tehát ezért nem akartál nőm lenni? Oh, miért kellett ezt megérnem! De mit jajgatok? Ha ő boldog, én is az vagyok, s akkor csak egy kivánságom van, hogy örökké az legyen. De azt nem kivánhatja, hogy én adjak el neki czukrot és kávét, oh nem! máshova is küldhet; czukrot, kávét mindenütt kapni. Én, én nem láthatom, nem akarom őt látni többé! S tudja ön, uram, miért? Szivem megrepedne! Isten önnel, isten önnel, s ejtsen egy szánakozó könnyet a szegény Fan-

fanért, ki semmi szentebbet nem ismert a földön, mint azon Jennyt, ki rám nézve már örökre el van veszve. Isten önnel, uram, isten önnel!

Könnyes szemekkel távozik a fiatal ember; az öreg költő utána néz, s szól:

— Jó ficzkó ez a fűszerárus! Ha neki lettem volna, épen igy teendék; én is visszavittem volna áruimat. Hanem egy pár latot csak mégis adhatott volna nekem e kávé- s czukorból! Ah, milly régen nem ittam kávét! De semmi. Monsieur Fanfannak mind a mellett is jó szive van! Olly asszonynak, ki megvete bennünket, még kávéját se édesitsük meg!

Szomorún és leverten, egy könnyel szemében, sok éhséggel gyomrában, tér az agg irástanitó kis czellájába, igérve magának, hogy Saint-Eugène asszonyt soha többé meg nem nézi, s virágot nem vesz a Magdolnatéren.

Szegény költő!

XI.

Az idő az örök mozgás; soha meg nem áll; fáradatlanul halad előre.

Ismét fél év zugott el a mulandóság tengerébe.

Az agg férfi még mindig ápolá a múzsákat, kik neki mit sem használtak; ő boldogtalan volt, mert nem vala senkie, kivel a szinházról fecseghetett, kivel uj szomorújátékainak tervét közölhette volna. Ah, hányszor gondolt illy pillanatokban Jennyre, ki őt olly jósággal hallgatá, akkor, midőn még a hárfa-utczában, a hatodik emeletben lakott; akkor, midőn még a babszemjankót s hamupipőkét szinezte; akkor, midőn még nem sülyedt le Saint-Eugène asszonynyá.

Gyakran, midőn Jennyre gondolt, kedve lett volna sirni, s a vizbe ugrani.

— Bizonyos vagyok benne, szólt magában, hogy még most is örömmel figyelne rám, mert meg kell vallanom, hogy irántam mindig nyájasnak mutatkozék, s mostani helyzete sem tette irántam büszkébbé; de én nem láthatom őt többé, nem szabad látnom... ezt föltettem, mert a Saint-Eugène asszonynyali társalgás nekem nem tetszik...

És még is mindig Jennyre gondolt... ő volt egyetlen eszméje. Az Alexandrin korabeli ember nem változékony hajlamaiban, ez években uj érzelem nem űzi el az előbbit, s az ember hű marad, bár szive megszakad. Az agg férfi minden lehetőt elkövetett, hogy, hiven önmagának adott igéretehez, Jennyt soha többé ne lássa; de e határzat, bár eleinte sziklaállásu volt, lassanként ingadozni kezde, végre még okokat talált, fontos okokat, hogy azzal ismét fölhagyjon.

— Meg kell vallanom, szólt magában, én e fiatal lányka iránt igen keményen, kegyetlenül viseltem magam. Ő ellenben, midőn utószor nála voltam, olly jónak, olly nyájasnak mutatkozék; a Magdolna-téren hintajába ültetett; átlátta irántami igaztalanságát; bocsánatot kért tőlem, mi nagy ritkaság; illyesmi nem mindennap történik. És, ha jól veszszük, nem lehetnének-e neki szinte szemrehányásai? Nem én voltam-e oka, hogy fölhagyott a képszinezéssel? Nem én lelkesitém-e a szinház iránt? O igen; akkor igen roszul cselekedtem, és most, most már ne gondoskodjam róla, most teljesen elfeledjem? Nem, nem, ez nem

megy; ez hálátlanság, kegyetlenség, gyalázat lenne! Mi közöm nekem Saint-Eugène asszonyhoz; hisz én csak a jó Jennyt látogatom meg. Az roszul lenne, ha ezt amazért elhanyagolnám, annyival inkább, miután őt utójára olly változottnak, olly haloványnak látám. Nem szabad tovább kétkednem, meg kell őt látogatnom, csak egyetlen egyszer, hogy megtudjam, mint van.

Egy reggel, miután kabátját, kalapját megkefélé, Jenny laka felé tart; már körülbelül nyolcz hónap óta nem látta Jennyt. Mint dobogott szive, midőn a rue d'Antinba lépett. Nem tudta a háznak számát, de ezrek közől kiismerni remélé, mert a legcsekélyebb tárgy is, melly bár mikép vonatkozik a lényre, kinek sorsa iránt forró részvéttel viseltetünk, eltörölhetlen vonásokkal vésődik lelkünk mélyébe. Még tiz, husz év mulva is emlékezünk azon öltözet szinére, mellyben először láttuk kedvesünket.

Az öreg minden házat megnéz, melly mellett elmegy; a tájra érve, hol, mint gondolja, annak fekünnie kell, mellyet keres, a fekete posztóval bevont kapu alatt halottas kocsit lát. Illetődve megy el mellette, s megemeli kalapját; aztán tovább megy, Jenny lakát keresve; már túl jött házán, gondolja; ismét visszatér, s a fekete kocsi még is ott áll.

E szomoru jelenet leirhatlan bánattal tölti el, tovább rohan, Jenny lakát keresi, s nem találhatja.

Ujolag visszatérve, a fekete kapus ház előtt áll meg; bizonyos benne, hogy Jennynek itt kell laknia; egy eszme villan át agyán, melly ereinek minden vérét megfagyasztja; nem akarja hinni, hogy Jenny e házban lakik, de minél tovább szemleli a feketébe vont ajtót, annál bizonyosbbá lesz, hogy az ő háza előtt van. Vigasztalni akarja magát:

— Hát mi nevezetes van abban, hogy azon házban, hol tanitványom lakik, valaki meghalt? Párizsban annyian laknak egy födél alatt; a harmadik emeletben meghal valaki, a másodikban házasodik, az elsőben születik; ez igen gyakran történik.

Az öreg az udvarba lép. Ott van a koporsó. E látványnál minden vére szivéhez fut; elmegy mellette, a házmesternét keresi, megtalálja, s kérdi tőle tördelt hangon:

— Nem ez a ház, mellyben egy Saint-Eugène asszony nevezetű fiatal hölgy lakik?

A kapusné egy pillanatig szemléli őt, a nélkül, hogy felelne, végre kétkedve szól:

— Igen, uram, igen, e házban lakott.

— Elhagyta e házat, kihordozkodott? kérdi félénk feszültséggel. De, én istenem, miért nem felel ön?

— Ön talán rokona, talán atyja Saint-Eugène asszonynak?

— Barátja vagyok; de minek e kérdés?

— Most megmondhatom önnek az igazat; ama hölgy, kit ön keres, nem lakik már az első emeletben, most itt lakik, itt, mond a hölgy zokogva, s a koporsóra mutat, melly az ajtó előtt áll.

— Lehetséges-e! kiált a férfi velőig ható hangon, mit, e jó, e szép, e fiatal Jenny...

— Tegnapelőtt halt meg. Már egy idő óta betegeskedett, de egy orvos sem tudhatá ki, mi baja. Egy hónap

óta ágyban feküdt, s azt nem is hagyá el többet. Éjjel, nappal sirt, és senki sem tudta, miért?

— Szegény Jenny, szegény fiatal gyermek! sohajt a siró öreg. Ki ápolá őt?

— Én, uram, a három utósó éjjel én viraszték ágyánál?

— Tudakoztak-e valami barátai felőle?

— Egy hónap óta senki sem látogatta meg.

Az öreg könnyekre olvadt.

Fél órával utóbb megindult a halottas kocsi a rue d'Antinon keresztül. Jennyt vitte. S ki követé őt? Senki, csak az agg férfi. Ő volt az egyetlen, ki halálát megsiratta.

A gyászkocsi egy templom mellett halad el, mellyben épen esketö innepeltetik. A menyasszony szép, fiatal tizennyolcz éves gyermek, a vőlegény monsieur Fanfan, a fűszerárus.

Az öreg kiveszi zsebéből kendőjét s kétségbeesve sir egész a temetőig.

Jenny utósó imádója egy kis szögletet vett számára a temetőben; kis rostélyzat környékezé a sirhalmot, melly olly keskeny volt, hogy alig fért meg rajta egy pár virág.

Másnap reggel az öreg egy szerény violacserepet hozott, s az emlékezet virágaul azt fiatal barátnője sirjára ülteté.

— Szegény Jenny! sohajta. E virág volt ismeretségünk oka. Valahányszor violát veszek most, sirodat fogom vele ékesiteni, s könnyeimmel öntözendem. Naponként eljövök hozzád, Jennym, és megkérdezem, mint aludtál.

Alexandrin szavát tartotta. Minden nap meglátogatá bizonyos órában Jenny sirját, térdre omlott, s megcsókolá a földet, melly hamvait födé; rövid imát mormoga, s aztán halálos szomorúsággal tért vissza csendes czellájába.

XII.

Négy héttel utóbb ő is meghalt.

(Paul de Kock után)

Petőfi.

Zene- és tánczdüh.

Harczi zenét kedvelt hajdan Hollósi királyunk,
S ágyudalok közepett a csatatánczra rohant.
Megmaradott maig a táncz és zenekedv a magyarnál:
Német s franczia dalt hallva, keringni rohan.

Samarjay.

Menyus bácsi.

— Falusi életkép. —

(Folytatás.)

II. Délutáni napirend.

Nem is kell mondanom, hogy a pontban déli 12 órakor kezdődő s 2 óráig tartó ebédlés, vagy más szóval, a legjobb magyar ételek és italoknak gyakori fogpiszkálás közt végbemenő ázsiai lassuságu elköltése, Menyus bácsinak legkedvesebb foglalkozásai, sőt ellenállhatlan szenvedélyei közé tartozik, kivált, midőn a falu tiszteletes ura, a rector, praeceptor, vagy a mezei csendbiztos ebédel nála, kik a különben is eléggé fűszeres ebédet a legeredetibb, körmönfont, de gyakran sületlen tréfákkal fűszerezik, miért is ezek majd mindennap hivatalosak izletes asztalához, de a helység kántorát soha sem hivja meg, mióta megütközve tapasztalá, hogy kántor uram az ebédnél igen keveset eszik, nagyon sokat iszik, és egy szót sem szokott szólani.

Az ebédutáni bűvös szendergés, ezen édes félálom, Menyus bátyánk drága idejéből legfölebb csak egy órácskát oroz el; és igy vacsoráig elég ideje marad még lovagolni, kikocsikázni, vagy inkább kocsiskodni, néha Mylord nevü vizslájával fürjezni, néha a környékről érkezett vendégekkel agarászni, puskái-, pipái-, kutyái- s lovaival csereberélni, leggyakrabban pedig, kivált a rendesen nála ebédlő helybeli vendégekkel ferblizni, lengyel kutyát vagy tarokkot játszani, természetesen bőséges ozsonna s fris vizbe hűtött savanyuvizes bor s jóféle dohány mellett. — Annyira is megszoká Menyus bácsi, különösen a paskevicsféle négyes tarokkozást, miként, ha valamelly vendégségben étellel vagy itallal kinálják, s már a jóllakás tetőpontján nem akarja azt elfogadni, a szolgának sohsem mondja, hogy „nem kell" — hanem: „pasz!" — Annyira is hires most már az ő rendes kártyázó compániája, miszerint a környékben Menyus bácsit, a papot és a rectort nem is nevezik másnak, mint toletruának; Menyus bácsi a skíz, a kissé sánta tiszteletes ur a huszonegyes, s az igen furcsa, hegyes orru, vékony lábu rector — a pagát, s mivel rangra nézve köztük különben is utósó személy, — tehát pagát ultimo. —

Az esteli csak szokásból adatik föl, mert már ekkor jó bátyánk gyomra csömörlésig meg van terhelve, s az okkal móddal nem, de ok és mód nélkül igen is megártható bor szeszi, a magasabb regiókba emelvén őt, illyenkor csak somolyogni, és ásitozni szokott, jeléül annak, hogy terhes napi fáradalmai után pihenésre vágyódnak a henyeség kéjbölcsőjében összetörődött tagjai.

A somolygás és ásitozás egyszersmind távozásra inti a vendégeket, kik Menyus bácsit, jó házi gazdájokat összevissza csókolván, s gőzölgő, elhomályosodott fejére a sok „jó éjszaka" áldásos kivánatait árasztván el, — csakhamar el is tűnnek, hol dűlöngve, hol csak tántorogva, a mint a körülmény hozza magával.

És mikor már Menyus bácsi, mint Ádám a paradicsomban, egyedül van, a szép Sára asszony Évaként jelenik meg szobájában; a tekintetes ur által nyájasan megczirógattatik, de ő durczás képet csinálva, elfordul tőle... nem szól... s egyszerre csak fájdalmas zokogásban tör ki, éneklő hangon siratja istenben boldogult jó férjét, ki talján országban mint veres nadrágos huszárkáplár 10 esztendeig szolgálta a császárt, s lejárván szolgálati ideje azonnal őt vette el nőül; ki azonban alig izlelte meg a házasélet mézesmázos boldogságát, mert kis idő mulva vizkórságban meghalálozott... és ő most elhagyatott árva özvegy, ki igy férj nélkül csak a világ csufjára él... nem, nem... ő ezen csapást már tovább nem viselheti... ő már holnap reggel hajnalban minden pereputyjával együtt elhagyja a tekintetes ur házát, melly ugyan szivében örökre, nagy ezüst betükkel lesz fölvésve!... Itt Sára asszony ismét zokogni kezd

— s Menyus bácsi ollyasmit érez meghatott szivében, mint mikor más józan ember is, tűz által olvasztott érczként, ellágyul, megindul, — s mámorában ugy is hajlandóbb levén megszánni a szerencsétlen áldozatokat, s a világot, különösen a nővilágot jobban szeretni, mint máskor, — bor- és szerelemtől kidőlt s némileg könybe lábadt szemei alól igy kiált fel: ‚Sárikám lelkem, ne hagyj el! Várj még holnapig, — én holnapután bizonyosan elveszlek!‘ — Erre a furfangos Sára asszony könyűi felszáradnak, s bár ez igéretet minden este hallja, de teljesitve sohasem látja, még is bizva a természet örökös rendjének csalhatlanságában, megnyugoszik, és vidám enyelgéssel hizelgi körül az Éva almájába harapni nem akaró Menyus bácsit, ki másnap reggel bor- és szerelmi mámorából kiábrándulván, hallani sem akar a mult napi, esküvel lepecsételt igéretről; azt állitva Sára asszony előtt, hogy vagy ez álmodott, vagy ő beszélt álmában.

Menyus bácsinak általunk megismertetett napirendje csak akkor folydogál a szokott rendben és háboritatlanul, ha a helybelieken kivül nincs nála más falubeli vendég, vagy ha ő maga nem tesz jobbra vagy balra, több vagy kevesebb ideig tartó kirándulást, mi gyakran megtörténik; mert kedves jó bátyánkat az egész megye urai, ifjai, s mint özvegyet, mint áldott jóságu embert még a hölgyek is szeretik. Hogy is ne, midőn ő jobbágyain kivül kit sem bánt, kinek sem árt, sőt a mennyiben özvegyi házánál vendégeit mindig igazi magyar szivességgel látja, s minden faggatást békével tűrő, házias jó természeténél fogva és sületlen ötletei, együgyü beszédei által környezőit gyakran jól mulattatja, ő jótevő (s egyszersmind jót-evő) hasznos tagja a falusi társaskörőknek, mig talán városon, főleg itt Pest magos falai közt Menyus bácsinak bizony kevés hasznát lehetne venni; — nem is neveznék őt itt Menyus bácsinak, mint mikép őt vidékén a személye iránti közszeretet és bizodalmasság, még a nem rokonok közt is örökre elkeresztelé. —

Meg kell még emlitenem, miként Menyus bátyánk a haza közügyeinek elintézésébe, politicai dolgokba épen nem avatkozik, de azért mint nagyérdemű táblabiró ur, a generális gyűlés két első napját mindig a szék városban tölti, noha gyűlés alkalmával, hogy talán annál inkább megfeleljen ülnöki hivatalának, székéről fölkelni sohasem szokott; — de ha valamelly ügy fölött szavazásra kerül a dolog, Menyus bácsi sem balra, sem jobbra nem tekint, hanem a legnagyobb részrehajlatlanságot gyakorolva, mindig csak a kedves drága atyafiakkal tart, sőt tisztujitás vagy követválasztás alkalmával is, mint igazán jó atyafi, egyedül vérrokonaira adja nemesi voksát. A főispáni vagy főispánhelyettesi beiktatások ünnepélyes alkalmával mindig a köpczös termetü Menyus bácsi tartja a banderiális zászlót, s minden illy alkotmányos ünnepen ő visel legczifrább, legsujtásosabb magyar ruhát, miért is a tisztelgési deputátiókból soha sem hagyatik ki. Menyus bácsi, mint párton kivüli ember, minden, a megyéjében tartott lakomára, keresztelőre, halotti torra, lakzira, szóval, minden evés és ivásbeli ünnepre hivatalos, s ezekre, (nem úgy, mint a hosszu levelek meghivásaira) pontosan, a legnagyobb accurátiával, sőt néha a kitüzött határidőnél valamivel még korábban is megjelenni, soha el nem mulasztja. Közkedvességü Menyus bátyánk leginkább szereti azon törvényes foglalkozásokat — különösen az úriszékeket, hol a sok fáradozás, izzasztó okoskodás után az ebédnél nagy kanállal lehet enni, s mindezen gyomorünnepélyek alkalmával Menyus bácsit, mint ártatlan, jó embert mindig a háziasszony mellé ültetik, s ő már mintegy elmulaszthatlan kötelességének tartja a házigazdát és háziasszonyt még ifju éveiben betanult, s mindig ugyanazon szabású, kacskaringós toastjával mindjárt a sült és saláta feltálalása után, mikor már a kisebb poharakba kezdenek töltögetni, a legünnepélyesebb komolysággal felköszönteni, avagy ha ebben mások által nagy szerencsétlenségére megelőztetik, a vivátokat és éljeneket legrikácsolóbb hangon kiáltozni! —

Bizton állithatom, hogy Menyus bácsi ezen, felőle irt ismertetést soha nem fogja olvasni, mert a milly könnyen és jóizűen emészti meg ő a túrós csuszát, májas gombóczot, az aspikos sódart és a paprikás hust, meg a jóféle bakatort, ép olly kevéssé birja megemészteni a szellemi tápokat. Menyus bácsi semmiféle szépnek és hasznosnak olvasásával nem töri fejét, és nem vesztegeti drága idejét; számos barátja példáját majmolva, egy izben kezdé ugyan járatni a Pesti Hirlap első félévi folyamát, de alig kukkantott belé, azonnal a tiszteletes urnak ajándékozá, ezen, a nemesi jusokat végveszélylyel fenyegető, gonosz irányú lapot, s azóta az ő tisztességes, becsületes nevét semmiféle hirlap előfizetési jegyzőkönyvében nem lehet föltalálni. De minthogy Menyus bácsi kissé mégis csak hiu ember, én az ő tetteit örökitő Pesti Divatlapot megküldöm neki, s ha erre, borzadva minden egyenes és nemegyenes adózástól, nem praenumerálna is, de a nyilvánosság-okozta faggatások miatt, talán még nőül venné a szerencsétlen, özvegyi állapotban levő Sára asszonyt, ki menyekzőjére hála fejében mindenesetre engem hina meg vőfélül.

Milly pompás gondolat!

Most már a Pesti Divatlap 6. 7. számát csakugyan postára adom, még pedig e szokott, s mindenek által ismert: „Menyus bácsi“ czim alatt.

Turóczy.

A magyar képiróhoz.

Egy magyar arszlánt fess, talpig külföldi ruhában,
Ajka közé plantage-t, s franczia bort elibe.
Aztán a belipart fesd mellé rongyos alakban,
Melly bágyadt szemeit búsan emelje reá.

Székács Pál.

Hűtlenség.

Mondám, hogy kivüled, kedves, soha nem szeretek mást;
Lánghévvel szeretem még is egész honomat.

Samarjay.

Versgyártóhoz.

Halmozod a verset, s nincs közte megérve csak egy is;
Nem csoda, hisz melylyel müved irod, — libatoll.
Kong, pattog rímed, mint a nedvnélküli hordó,
Nem csoda! mert a vers kútfeje nálad üres.

Bánkúti.

TÁRCZA
A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Mult héti szombaton ment végbe a Széchenyi gőzös fölszentelési ünnepe tömérdek nép jelenlétében, kiknek nagyobb részét a Sámson és Buda vitte át az ó-budai hajógyárba, s minthogy az utóbbit egyedül a crême a hautevolée foglalá el, — mi alig fértünk a Sámsonra, s valóban egymás hátára halmozott négerekként szorongtunk a különben eléggé tágas gőzösön, no de Széchenyi kedvéért, ki már olly gyakran szoritott bennünket — minden szépre és jóra, kis ideig szivesen szorong az ember, s mivel ő moschusporokkal gyógyitá betegségünket, most azt a kis dunaparti pornyelést is könnyebben elbirtuk tűrni. — A hajógyárba érvén, egy roppant félkörü födélzet alatt, nagy szálak és oszlopokhoz czövekelve állott a vizre bocsátandó gőzös kürtő és árbocz nélkül, Széchenyi gróf faragott képével s családi czimerével. A födélzet alatt nagy sokaság várá a vizrebocsátást, többen fölmásztak az uj hajóba, hol a nemz. szinház kardalosai még elindulás előtt zeneszó mellett énekelték Kölcsey hymnuszát, s a katonai zenekar mindenféle magyart hangoztatott. Egyszerre csak megriad a Rákóczy induló, a kékinges hajóslegények nagy lármát ütnek, baltáikkal az uj gőzös kötelékeit feloldják, gátjait elmozditják, — és a nagy épület öröm-, zene-, dal- és éljen-kiáltozás közt rohan le a Dunába, olly elevenséggel, mintha egy, több ideig szárazon tartott czethalat bocsátottak volna ismét éltető elemébe. Miután már az uj gőzös — most ugyan még minden gőzölgés nélkül — a vizen uszkált nagy büszkén és nagy örömmel, a gyárban maradt nézők közt a magyar gőzhajózás egyik leghatalmasabb alapitója, előmozditója, Széchenyi gróf szerencsekivánatokkal üdvözölteték, s bár ő maga személyesen nem lehetett jelen, de felavatási keresztanyául özv. báró Wenkheimnét, szül. Orczy Terézia bárónét kérte meg. Esteli 6 órakor a Sámson ismét tömérdek embert vitt vissza Pestre, de azt nem köszöntük meg neki, hogy azon egy pár krajczárnyi nyereségért, mit a másodszori fordulás alkalmával kapott, olly sokáig várakoztatott bennünket.

— Tehát csak még is igazunk volt abban, hogy a porosz király városunkba jő, — legalább a helybeli német lapok, e tekintetben erősen fujják Fáma kürtjét.

— Kis hija volt, hogy e napokban a dunai fahid le nem égett, némellyek szerint szándékos gyujtogatás, némellyek szerint egy, a hidra esett égő szivar következtében.

— A városi tanács legvégső határzata következtében a mai napon, nagyboldogasszony napján tartandó zászlószentelési ünnepély még is csak a Rákoson megy végbe, — különösen a bérkocsisok rendkivüli örömére.

— Mult héten bizonyos nő a Dunába ugrott, s a mint ezt egy, a parton seprő városi rab észrevevé, elvetette seprőjét és utána ugrott; a felügyelő rendőr még azt hivé, hogy a rab meg akar szökni, de látá, hogy a szerencsétlen nőt szabaditja meg, s mivel ezt nehezsége miatt egyedül nem huzhatá a hajóba, nyakkendőjével megkötötte, s mig segitség nem érkezék, erősen tartá. Ime néha még a rab is képes a nemes, jó cselekedetre.

— Nem régiben a nemzeti szinház nézői közt egy betyárosan öltözködött magyarkát láttunk, ki a négyéves gyermeknél nem vala nagyobb, s mindazáltal már 24 évesnek mondá magát, mit kifejlett arcza és termetkéje bizonyitott. — Illyen a törpe, öreg magyar — majdnem valamennyi.

— A Honderű igazgatója, mint ő maga hirdeti, a budai hegyek közt, az arszlánok, papagályok, szajkók, büdösbankák és páviánok őstanyáján, az erdőben tartózkodik, s miután Álmok czimű világaltató szomoru — igazán szomoru — játékát bevégezé, legujabban Ásitozások czim alatt vigjátékot ir, mellynek tárgya a Honderü unalomborujából van meritve!

— Ad vocem unalom! Minap bizonyos festészünk egy magát igen megunó ember arczvonásait akarván hiven eltalálni, olvasni szerető inasának, kinek arczáról az unalmasságot élethiven vala lefestendő, czélja elérése végett Léliát és Trenmort adá olvasni.

— Ferenczy művészhazánkfia legujabban egy gyönyörű szobron dolgozik, melly a szép Eurydicét képezi, a mint ez a kigyó által megcsipve nagy fájdalmat fejez ki. E mű méltó társa lesz a pásztorleánynak.

— Toldy János, a hires birkozó, ismét itt van, s meg akarja mutatni, miként a közönség védenczét földhöz fogja vágni.

— Ki látá a nemzeti szinház előbbkelő szinészeinek öltöző asztalait egy pár hónap előtt, legujabban nagy változást fog e részben tapasztalni. Most ők a legpompásabb szekrényidomu pipereasztaloknái öltözködnek, mig azelőtt mocskos zugokban kényteleniteltek kuczorogni.

— Csapó Dániel, a valódi emberbarát és a derék tetthazafi, a magyar gazdasági egyesület egyik főalapitója, s legbuzgóbb tagja, f. h. 5kén meghalálozott.

— Nem sokára — ugymond a Jelenkor — uj fajával ismerkedünk meg a gőzhajóknak hazai vizeinken. Ő fels. t. i. f. é. máj. 18kán kelt királyi rendeletében Fletcher Mátyás bécsi erőműépitőnek, a Bécs melletti Duna, s Magyarország és Erdélyben a Tisza, Dráva, Száva és Maros folyamokon az általa föltalált uj modorú gőzösökkeli hajózás gyakorolhatása végett 15 esztendei szabaditékot adni kegyeskedett.

— A semmiből lett, és csak úgy mint minden, semmivé leendő Honderűnek felületes tudományu és álműveltségü igazgatója iszonyatos arszláni dühvel kelt ki ellenünk, és

mégis azt vakmerősködik állitani, hogy ő a Pesti Divatlapot nem is olvassa. Látszik! — Dehogy nem olvassa, sőt bizonyosan tudjuk, hogy ha a budai hegyek közt kávéját igen megédesíti, mindannyiszor a mi lapunkat olvassa, hogy szörpölése keserűbb legyen. Igen ő minden halandó közt legmohóbban olvassa a Pesti Divatlapot, és mindennapi imádsága az: bár csak egyedül a Pesti Divatlapot ne kellene olvasnia!

— De szóljunk fontosabb dologról, mint millyen a nyomoruságos Honború. — Az arany kéznél rablás történt, de a tolvajt egy pár husos kéz csakhamar nyakon csipé.

— Friebeisz István, pestmegyei tisztviselő, nem sokára illy czimü, közhasznosságu kézikönyvet bocsátand közre: Népjegyzői hivatal és falusi tanács. Ezen nagy szorgalommal szerkesztett munka, mellynek hiányát annyira érezzük, bizonnyal közméltánylást fog nyerni a két magyar hazában.

— Az énekiskola növendékeinek nyilvános próbatéte és versenye szép sükerrel ment végbe, mi mind az intézet előljáróinak, mind a növendékek dicséretére válik.

— A fővárosi magyar nőnevelőintézetek nyilvános visgálatai is leginkább e hó elején tartattak.

— Derék szinészünk Lendvay Márton szombaton adandó jutalomjátékául ismét a Szökött katonát választá; nem kell őt egyszer sem ajánlanunk, miután már közkedvességű Gergely-szerepével harminczkétszer ajánlá magát a közönségnek.

— A német szinpadon egy hires büvész ad mutatványokat, és zsebébe már eddig is sok pénzt varázsolt.

— Stuver az europai hirü tűzjátékos egy pár nap mulva városunkban fog működni; — jó aratása lesz itt, mert a magyar szereti a tűz — különösen a szalmatűzjátékot!

— Azon olvasóinknak, kik a legközelebbi pesti vásáron megjelenni szándékoznak, ajánljuk a következők megtekintését. A Pirker patriarcha érsek által ajándékozott s a nemz. muzeumban felállitott képtárt, s utána mindjárt, összehasonlitás végett, a redoutteremben levő pesti műkiállitást, miről még egy pár szót fogunk szólani, — továbbá a hidépitést, a hajógyárt, hova jegyeket minden bücsületes ember kap az illető helyeken, — azután az ujan kicsinositott budai császárfürdőt, hova a Budagőzőskén kellemes vizi utazás esik; érdemes még megtekinteni a gyönyörü budai hegyeket, s itt a H. igazgatójánál, e hires nagy férfiunál udvarolni; a nemzeti szinházi előadások után a kellemes társalgási kertben zeneszó mellett vacsorálgatni, vidéki vendégeink szinte el ne mulasszák, valamint a nemzetiben az arszlánfészket, a H. páholyát meg nem csodálni, szinte halálos vétek volna. — Könyvárusainknál a következő szépirodalmi ujdonságok megszerzését ajánljuk: Tóth Lőrincz, minden irodalmi terményünk közt legfrisebb, s igen érdekes Uti Tárczájának első füzetét (2 huszas); Jósika legujabb eredeti és forditott műveit, Fáy András igen mulattató összes munkáit, Kuthy Lajos legujabb szép novelláit, Garay és Erdélyi János verseit; Sujánszky, Kerényi Frigyes, (Vidor Emil) költeményeit, a Magyar Titkokat, s a Torzképek második kiadását, a Szökött katonát, Két pisztolyt, s hogy a mi malmunkra is áradjon egy kis viz, a még néhány példányban kapható Országgyülési Almanachot. A legujabb magyar zeneművek közül különösen ajánljuk a Nemzeti zenetárt, vagy is Rózsavölgyi Összes zeneműveinek első füzetét; mi nem bánjuk, de az sem bánja meg, ki Szigligeti, Garay arczképeit, s két szinpadi képünket megvásárolja; valamint azért sem huragszunk meg, ha azok közül, kik lapunkat minden fizetés és közremunkálás nélkül olvassák, csak a tizedrész is előfizetni szivesked nálunk a Pesti Divatlapra. Lám, lám, illyenek az önző nagyvárosiak, csak a hasznos vendégeket látják szivesen! —

— Igaz, majd el is feledtük! hogy vidékről érkezendő vendégeink a sok kocsizörgés ellenére is el birjanak aludni, vegyék meg az Álmok czimü drámát, s lefekvéskor ezt olvasván, a legnagyobb zaj daczára is el fognak aludni.

— Miért irnak a magyar ujságirók minden nemzetbeli ujságirók közt legtöbb belföldi hireket? — mert Magyarország még nem hires.

— Miből áll a Honderű bölcs igazgatójának finom tapintata? abból, hogy a közönség, különösen előfizetőinek csak gyönge oldalait tapintgatja; és miből áll társalgási müveltsége? abból, hogy a ferde divatok rabjainak s a hatalmas gyöngéknek szolgailag hizeleg, s mindazoknak, kikből hasznot remél huzhatni, alázatosan bókol! — hát választékos izlése? — abból, hogy minden, bármelly irónak silány művét választás nélkül közli lapjában! — Avis aux directeur! — vagy hogy szokta ő kigyelme, a nagyságos ur mondani!

Titkos hirek.

— A. gróf igen elvonultan él nejével; — a gróf Füreden mulat, neje Pesten használja a magnetismust.

— A hajhászoknak szünidejök van; — B. és C. grófok elutaztak.

— C. ur öregcse nejének naponként virágokat hozat — a szép Pepi által; — a rosz világ azt állitja, hogy neje csak a virágokat látja.

— Több szerencse-vadászok érkeztek; — bizonyos évü asszonyságok közt nagy mozgást vehetni észre.

— G. urat neje teljesen meggyőzte a felől, hogy a galambok néha sárkányokká változnak az esküvés után.

— A chinai szinészek izlése nemesbül; — a p-eking-i szinház bajazzója cracovienne-t tánczol à la Elszler.

Szarka.

Vidéki hirek.

Pozsoy, nyárutó 7. Mult hó 30kán s e hó elején két academiai estély adaték a városi szinházban, s ugyan az elsőben humoristicai felolvasás, s dramatico-comica daguereotypek (dr. Viest-től), daljátéki énekek (Reichmantól), s hegedü-, klarinet-zeneművészeti próbák (két pozsonyi német szinházi zenésztől) kerültek elő; — a másik estvélynél szindarab is játszaték. Ha olvasóm agyát az unalom üres rémei nem háborgatják, ne kivánja tőlem ezen hires est-

vélyek élveinek részletes leirását. Azonban nem lesz fölösleges az academiai utazó csapatot néhány tollvonással daguerreotypozni. Dr. Viest ur nagy génie a humorok országában, — főleg, ha jó magyar humorokra tehet szert; — ő Bécsben született, Lipcsében egy ujságot alapitott, Mainzban hirlapott szerkesztett, s most Magyarországba jött — humorizálni. — Reichman ur az odessai német operának első bassistája, torkához alkalmas éghajlatot keres, s ugy tetszik, a bortermő magyar hazában föllelte azt, különösen a második estélynél olly jó hangulatban volt, hogy az éneklésről le kelle mondania. Vala köztük egy szerencsétlen klarinétos is! s ezen, hihetőleg Squers ur paradicsomából előkerült Prospectus, klarinetje fülhasgató trilláival, zenészeti hallásunkon tetemes sebeket ejtett. Végre jött a hegedüs, a kinek zenéjén látszik, hogy a bécsi conservatorium növendéke, csak ne sajátitott volna magának olly szerzeményeket, mik hegedüjében soha nem termettek; — s ezzel, miután bemutatám, szerencsés utat kivánok az utazó humoristicai-, zenészeti academikusoknak! — A ligeti zene derék karmestere felfogta végre az országgyülési magyar társasvilág közohajtását, és már a mult hetekben magyar nép-zenével s ugyancsak Szigligetink Szökött katonájának dalaival tisztelé meg a ligeti zene-vendégeket, kik köztetszéssel s örömlelkesülten fogadák e magyar elemet a zeneművészet világában. — Hosszas esőzés után végre kellemes nyári napokat nyertünk, s Posonynak az annyi ideig nélkülözött regényes vidékei ismét erősen látogattatnak, főleg a basini, és szentgyörgyi fürdők, hová vasárnaponként egész kivándorlások történnek. Mult vasárnap is egy igen diszes, közel száz, női, s férfiegyénekből álló országgyülési társaság rándult ki a sz. györgyi fürdőbe; a táj itt igen regényes, s a szép társaság még elevenebbé tette, mellyben az ember olly otthonosan érzé magát; mert volt fesztelen magyar társalgás, volt test-gyakorló játék, volt fütty melletti táncz, volt sültcsirke-kapdosás, volt éhség is; minthogy a jámbor vendéglős, száz vendégének tiz csirkénél többet nem adhatott a négy hetes penészes kenyér mellé. — Társaságunk esti kilencz óráig tartó tánczvigalma után, három vaspályai omnibuson országos lárma s szép ének között tért haza. — Tóth Lőrincz Külföldi utazásának, melly egészben hat füzetre terjedend, első füzete e hó végével kerülend ki sajtó alól, ezt a köztünk forgó előfizetési ivek jelentik. E jeles irónak neve kezeskedik arról, hogy e legujabb munkájával is becses olvasmányt nyerendünk. — Vásár alkalmával a szénpiaczon egy 20 éves Albinus és 18 éves Albina voltak láthatók. Ó Albinus, ó Albina! mi schwarz-ok vagyunk. — Az országgyülési záridő october 15re van kitűzve. — A k. leirat érkezte óta városunkban a hitelezők s hajhászok nagy ostromot tartanak, lótnak futnak, mintha Jeruzsalem pusztulását érzenék; — jaj nektek eladósodott arszlánok! — Épen ma érkezett, s a német arénában adandja erőmutatványait a hires athleta s Hercules Krosz Henrik. — Isten velünk.

Sissói Imre.

B. Gyarmat. Mult hó 28-kán tartottak próbatételt Seltenreich Károly urnak számos, szomszéd- s távol megyei, sőt Pest városából is ide adott leány-növendékei, miként mindig, úgy ez idén is, szép számu s válogatott közönség előtt. — A müvelt közönség gondos figyelemmel viseltetik ezen czélszerüen vezetett növelő-intézet iránt, mellynek kormányán egy köztiszteletü tudományos férfiu van, kitől megszoktunk sokat várni; s most sem csalatkozánk, mert a hallgatóság nagy meglepetésére, alaposan megfeleltek a növendékek olly tudományos kérdésekre is, hogy értök szinte rettegett az ember, mintha nem lett volna korukhoz mérve a kérdés. Ne gondolja a nyájas olvasó, mintha valami czélszerűtlen elmefárasztó tudományokra oktattatnának ezen szerencsés növendékek; életbe-vágó azoknak minden sorocskája, s a meggyőződés hangján szavalják el a szép reményü gyermekek. Hasonló gond fordittatik a kézi munkákra is, sőt hogy semmi el ne maradjon, még egy ügyes asszonyszabó által is tanittatnak a ruhakészitésre, hogy saját házi szükségeiket magok legyenek képesek födözni.

A figyelmet magára vonta a sok egészséges s megelégedett arcz, melly kiáltó bizonysága annak, hogy a 19dik század emberséges növelő intézetében vagyunk, mellyben a testre ép olly lélekismeretes gond fordittatik, mint a lélekre. Fájdalom, hogy sok szülő tulzó aggodalomból elvonja gyermekeit az ingyen tanított testgyakorlattól, mellyet Seltenreich ur nagy gonddal maga tanít, és soha legkisebb baj sem történt e miatt intézetében. — Adja az ég, hogy féltékenyen szeretett hazámban sok illy leánynövelő intézet legyen, mellyben magvai hintetnek el a női erénynek, s bölcsen megtámadtatik a hiuság s tetszelkedés, melly veszélyes hibákat sokszor az intézetből hozták leányaink, s utóbb számtalan családok romlására vannak.

Vitális Samu, táblabiró.*)

Kolozsvár, nyárutó elején. Egyhangu városunk a napokban egészen fölélénkült, és ezt nem csak a közeledő vásár okozta, hanem az erd. gazdasági egyesület gyülése is, melly intézet a fölségtől már megerősitést nyert. Az ezáltal hozatott uj gazdasági eszközökkeli próba mult hó 26án ment végbe, a társulat tagjai, a főkormányzó s mások jelenlétében, még pedig szerencsés sikerrel. Vajha Erdélynek az ezek általi gazdasága válnék gazdagságára. Éljenek ez intézet alapitói! Éljen a kormányzó, ki előmozditására minden évre 50 pengőt ajánlott! — Ugyan csak most érkezett hozzánk Szerdahelyi dalszinész-társasága is, mintegy 12. előadásra, mellyeknek sorát már meg is kezdé „Az ezred leányá“-val; ezután „Szökött katona, Norma s a Két pisztoly“ adattak, mind tömött szinházban, mellyet a közönség megelégedve hagyott el. Ezt igényli is a társaságnak mind erkölcsi magaviselete, mind művészete. A dalműben Éder Luiza, Sz. Nelli, Havi, Zsivora jelesek, és Nelli a nehéz Norma szerepét meglepőleg adá, s különösen iskolája jó. A másik személyzet-

*) A tisztelt táblabiró ur kivanatában annyival is inkább osztozunk, mert már szomorú tapasztalások bizonyiták, mikép a nagyvárosi nőnevelő-intézetekben több szép reményü leánynövendék nemcsak erkölcsileg elfajult, vagy legalább divatos álerényeket ölte magára, de még nemzetiségéből is kivetközteték, annyira, hogy némellyik közülök saját édes anyanyelvét, a magyar nyelvet egészen elfeledve, tért vissza az idegen szellemü intézetből, e noble változást netalán örömmel fogadott szülőinek házába. — Illyen a finom nönevelés árva hazánkban! A szerk.

ben Erkelné, Haviné, Almási, Szabó, Gyulay, a kitünők, kivált az utolsó. — Őt mint kolozsvári születésűt, ki itt a művészetért hivatalát oda hagyá, szűnni nem akaró tapssal fogadá a közönség, mit meg is érdemle. Mimikája, szavalata, eléggé jellemző, s ha azon irányban halad, a mint kezdte, s nem széditi el a taps-vihar, s tanul, a pesti szinháznak jeles tagjává válandik, hová menését kiképzés tekintetéből, neki ezennel ajánljuk is. Még egyet! a „Mult és Jelen“ szerkesztője sem mult- sem jelenben nem élő hirlapjában a kolozsvári labdacsok iróját szamárnak nevezé. — Éljen az ékesszólás tanára, éljen a multból jelenre okuló szerkesztő! Méltó volna, hogy e tény ellen a magyar journalistika nyilvános utálatát fejezze ki iránta.

Szinyei.*)

Külföldi hirek.

Párisban következő borzasztó esemény adta elő magát. Egy tizenkilencz éves fiatal ember 100,000 frankot igért egy másiknak, ha ez amannak atyját megöli. Három hónapig ösztönzi a bérlett gyilkost, de ez maga is iszonyodik a szándéktól, s halogatja a tettet; s midőn végre megtörtént a bűn, a fiatal ember egész nyugottsággal jelenik meg este a szinházban atyja maitresse-évei. A vád legalább igy szól e borzasztó körülményekről. Junius 25kén kezdetett meg a pör. — Az olympi circus uj igazgatója a drama-irói notabilitásokkal érintkezésbe jött, hogy ezek az ő szinházának is készitsenek darabokat, hol mint tudva van, emberek és lovak működnek. Dumas Sándor lesz a kezdő, mint mondják. — A Boulevard du temple-on új népszinház keletkezett, neve : Gymnase pittoresque. — Az uj városház épitési költségei tizennyolcz millió frankra mennek. — A hires természetvizsgáló Geoffroy Saint-Hilaire hosszu életét bevégzé.

Róma. Az uj muzeum szent János napján nyittatott meg a pápa s a bajor király jelenlétében.

Basel. A lövészek száma a nagy lövésnél többre ment 6000nél. Csak Bern, Waadt és Neufchatel 2000et küldött. Milly nagyszerü innepély lehetett ez, onnan is látszik, mert az étteremben 21,000 palaczk bor fogyott el. Valami száz tolvaj fogatott el, kik között több ollyan találtatott, a ki Párisból sőt még Londonból is jött gőzösön és vasuton, csupa spekuláczióból.

Potsdam. Minap a porosz király egyedül sétált; egy nyájas kis gyerek igy idvezlé : „Jó reggelt, király uram.“

Berlin. Meyerbeer, ki most gyomorgörcsökben szenved, szorgalmasan dolgozik az uj dalszinház számára rendelt operán, mellyre a tárgyat a király adá.

Eredeti levelezés a külföldről.

A német irodalom legujabb állásáról.

Amsterdam, jul. 14kén. Kedves Imrém! Hogy el ne felejtsem igéretemet, ime néhány szó a német szép irodalom ujabb jeleneteiről. Mindenek előtt Guczkow Károly vonja magára a német közönség figyelmét drámai törekvésével, s mint szembetűnő jelenet, alkalmul szolgál elméleti

*) A többit jövő alkalommal közöljük. — A szerk.

visgálódásra, uj irány, és sajátság kimutatására, mi a németnél most divat is, véribeu is álló. Ezt láttuk elégszer, ez uton dicsőittettek Becker, immár elhangzott, vagy legunyolt Rajnadaláért, Hervegh merész politikai költeményeiért, legujabban pedig Hoffmann Fallersleben; ez utolsó különösen az elsőnél dusabb és erősebb nyelvű, másodiknál sokkal népszerűbb.

Guczkow, mint tudatik, ifjusága erejét polemiára vesztegeté, s csak néhány éve, hogy a szinpad felé fordult és pedig valamennyi kortársa közt legtöbb szerencsével. De hibája, hogy mióta maga is olly közvetlen ütése alá esik a kritikának, igyekszik ennek sanyarúsága ellen védekezni; legnagyobb hibája pedig, hogy igen szemmel tartja főleg az udvari szinpadokat, előkelő szinészeket, kik többnyire kéziratban veszik tőle a darabot és a szini czédulán kihirdetik, hogy az ujonnan előadandó mű még ki sincs nyomtatva, még azon módon fris kézirat. — Igy járt nálunk Devrient, zsebjében Savage Richard-del, igy járnak jelenleg Németországban több szinészek a „Zopf und Schwerdt“-tel. Az utolsórul Lewald ira egy kis birálatot, de csudálatos őszinteséggel; emlegetvén, hogy neki a szerző jó barátja; s mind a mellett is csak egy jelenetke az, — Fridrik Vilmos, a király, Grumbkow és az angol követ közt, — mellyet mint eredetit, kiemel a darabból. Azonban a lapok mindenünnen, még Budáról is, kedvező fogadtatását hirdetik a darabnak, s meglehet azóta, hogy én kijöttem otthonról, már a pesti egyik vagy másik padon is megfordult, igy róla ti szinte közelről itélhettek, s én a magamét róla felfüggesztem, mert csak egyszer láthatám egész németországi utam alatt. De ha a német drámai irodalom termékeit illy apróságok után becsüljük, vagy inkább, ha e megtermett irodalomban is csak jelenetkék után bogarászunk, mint Lewald, mit követeljen akkor a magyar kritika eredeti szinműveinktől?

Most Geibel és Prutz dolgoznak erősen a német szinpad számára, mindkettő nagy reménynyel, ugy, mint Beck K., Margraf, Mosen Gy., és mások néhány év előtt, mint nálunk 1838 körül, mikor mindnyájan drámát irtunk; minő sikerrel, megmutatta az idő, mind két irodalomban. Együtt vagyunk a németekkel, kik szinte a franczia után mennek és uj irány után törik fejöket, s mind a háromban fő vonás a politikai elem, bevegyülés a nemzeti életbe, aztán népszerűség és látványosság, minden áron. A nagy szellemek Németországban immár letüntek; Raupach nem tetszik; nálunk Kotzebue, mint drámairó, legyalázták, és most illyenünk sincs; a nagy csillagzatok feltünése még mindig elmarad; bár egy két futó fény eddig sem hibázik drámai pályánkon.

Sue örök Zsidóját tömérdek német lap forditja és adja; igy vannak vele a hollandi lapok, s már hollandi nyelven is olvasható külön kötetkében. Mit fog e regény adni a világnak? mert én nem hiszem, hogy illy mohósággal fogadtak volna még Voltaire-tól is valamit, pedig nála nem volt olvasottabb iró, mióta irodalom van. Remélem, eddig magyar forditása is készül, mert jó könyvárosi üzérkedés is esik vele, — és egy évig senki sem fog egyebet olvasni, mint örök zsidót, és örökké csak zsidót!

Utazásomról naplót viszek; mert igy talán belészokom

abba, hogy akkor is föjegyezzem gondolatimat, mikor nem utazom már; és mert sokat láttam, mit vétkellenék elfelejteni, tehát: hogy gyüjtsek magamnak emlékezetet. Ne csudáld azért, hogy Németországon csaknem három holnapom telt el, és még a rajnai ut és Baden is hátra vannak; csudálkozzál inkább azokon, kik Németországot olly könnyen futják keresztül; mintha nem is volna város Pesttől Berlinig, Berlintől Párisig. — Tudós és művész, gazda és nevelő — négy, mire hazánknak tán legkevesebb embere van, — a legszebb tökélyig találhatnak itt élvet és gyakorlatot, s megtölthetik lelköket édesebb izzel, mint ajaknak a szinméz, meg tapasztalattal, melly becsesebb mindeneknél.

Ha tán meg nem irtam volna, eddig merre jártam, ime utam menete: Bécs, Lincz, Gmunden, Ischl, Salzburg, Berchtesgaden, München, Augsburg, Ulm, Stuttgart, Nürnberg, Dresda, Lipcse, Halle, Vittenberg, Berlin, Potsdam, Magdeburg, Braunschweig, Hannover, Münster, Enschedé, Amsterdam; innen Párisba utazunk, hová (Amsterdámból) talán három vagy négy hét alatt jutandunk; aztán déli Franciaország stb.; majd megirom annak idejében.

Barátod
Erdélyi János.*)

Irodalmunk.

Garay János Versei. 1843.

Midőn a költő arczképét nem régiben közrebocsátottuk, önéletét rajzoló szerény költeményében mintegy föl valánk hiva: miszerint élet- vagy jellemrajzát az olvasóvilággal terjelmesen ne közöljük. Mi hódolva e kivánatnak, nem is akarunk ellenkezőt tenni; — azonban megengedi barátunk, ha felőle, atalában mint magyar költő felől, bár utólagosan, egy pár őszinte szót közrebocsátani bátorkodunk, mi hihetőleg be fogja bizonyítani, hogy nincs hazánkban költő, ki az olvasó világnak ajakkal és érzéssel nyilvánitott köztisztelete és közszeretete daczára, valódilag kevésbbé méltányoltatnék, mint Garay János.

Föltünik köztünk a költő lángeszének egész dicsőségében, és mint ismeretlen varázshatalom, az általa költött szerelmi dalok édes bájával, véghetetlen gyönyörbe meríti az érző sziveket; hazafiui költeményei lelkes és lelkesítő szózatával megrendíti kebleinket, és multjainkra emlékeztető regéinek férfias, hős szellemével, a fölemelt kedély utósó rejtekéig, át- és áthatja az elpuhult utódokat; — ő énekli meg Kontot is, a kemény vitézt, s az egész nemzet szive megdöbben belé, hogy férfi és nő magasztos lelkesedéssel mondaná: ennél jobban, ennél szebben még egy költő sem énekelt!

És mégis mi a jutalma?! Élő szóval ezren és ezren dicsérik őt, de a biráló irodalom még eddig nem emlékezék meg róla méltányosan. Tudós birálóink, kik rendesen kritikával foglalkoznak, nem restelnek sokszor apró, érdektelen dolgokkal bibelődni, nem restelik azokat bonczolgatni, kiemelni, ismertetni, a nép pártolásába nagy lármával ajánlani; — de arra nincs idejök, hogy Garay verseit a közönséggel terjedelmesebben s méltánylólag megismertetnék. Mi ennek az oka? nagyon prózai, csúf dolog, magányérdek, részrehajlás, melly hazánk szentebb közérdekeinek élőfáján duló féregként rágódik. A Honderűben ugyan kissé terjelmesebb birálat adaték Garay versei fölött, — de milly birálat vala ez! telve irigységgel, egy kisebb erejü, s iránta ellenséges indulatu pályatársától!

A magyar olvasók nő- és férfivilága egyaránt szereti, csodálja Garay költeményeit, — szóval, beszéddel; de azért a kedvelt költőt még csak annyi jutalomban sem részesiti, hogy összes műveinek megszerzésére néhány fillért áldozna, midőn talán sok közülök százakat fecsérel haszontalan érzéki gyönyörre, s hálátlanul mellőzi szive kedvelt dalosát, ki költeményeivel annyi szellemi élvet nyujta nekie. Hogy Elszler Fanny tünékeny lábczikornyáit megpillanthassák, szivesen kidobnak két pengő forintot, de a költő örökbecsü műveiért ugyanannyit kiadni vonakodnak! — A szerény költő ismerve a magyar részvetlenség dermesztő fagyát, összes költeményeiből félezer példánynál nem mer többet nyomatni, és a milliók közül nem találkozik 500 magyar, kik ama csekély számu példányokat egy év alatt mind megvásárolnák. A müveltebb lelkesebb külföldi nemzetek illy jeles költői, 500 helyett 5000 példányt nyomatnak összes műveikből, s már a második évben uj kiadásra van szükség; — nálunk — ?! — Szégyen gyalázat! Nincs itt semmi közszellem, semmi lélek, semmi kegyelet! — hol itt a haza és nemzet magas fogalmának megtestesülése? — Nincs itt egyéb — a semminél! —

Igaz! arról akartam beszélni, hogy Garay Jánosnak, még mult évben csak 500 peldányban kiadott összes verseit, tehát a szerző majdnem egész életi munkálkodása örökbecsü eredményét, még mindig lehet aránylag igen csekély áron kapni, részint magánál a tulajdonosnál, részint könyvárusainknál.

Külföldi művészet.

Párisi jegyzeteimből.

(Januárban. 1844.)

Rachel*).

A franczia sajtónak nem adott annyi dolgot a hires keleti kérdés, de nem a társalmi szerkezet akkori minden kérdései, mint Rachel maga.

Ez onnan van, mert a franczia nép eszméinek legmagasbika a dicsőség, s mert e két szó: „Rachel“, és „dicsőség“ a franczián egyet jelent.

És a dicsőségnek e neme különösen ollyan, mihez a franczia nép ingyen jutott, melly számára véletlenül égből hullott alá. A tegnap még olly sápadt, ügyefogyott leánya Izraelnek, a nyomor ónterhe alatt görnyedező leány ma már magasra emeli borostyánlombos kis fejét, és hirnevével villámszárnyakon futja meg a földnek határait. Minden készület, sőt iskola tudta nélkül ime Rachel, a nagy szinésznő!

Eljöttem én is, hogy lássalak csodatüneménye századomnak. Vajjon az vagy-e te, kinek a hir beszél? Amaz első nagyságu lángelmék egyike vagy-e te csakugyan, minők a történetek lapjain olly ritkán fordulnak elő?

Im itt ülök valahára, bársonypadán a nemzeti műtemplomnak, mellyben szellemed lakozik, és e padokon reménylem én, a vándor, kinyugodni, s kárpótolhatni sok száz mérföldek fáradalmait. Várva várlak azért téged Izraelnek kis leánya nagy szellemeddel. Jövel, hadd lássam halvány képedet, hadd halljam bűbájos zenéjét szózatodnak! Jövel és részegits meg engem is égi gyönyörök italával, mire már olly régen szomjazom. A hir vakitó fénykörbe helyze téged, s képzeletünk, onnan meszsziről, — a földiségen is felülemelt: vajjon minő leszesz te mesés lény itt a közelben, a valóság deszkapadlatán?! Tisztán kell látnom tégedet; ne kápráztassák azért szemeimet most a fantáziának tündér szinei; teljes idgenséggel vértezem föl itéletemet, mintha nevedet sem ismerném, mintha soha sem hallottam volna, hogy létezel.

*) Szeretett Erdélyi barátunk szellemdús amsterdami leveléből még lapunk jövő két számában is elég közleni való maradt; különösen Lessing sirját és tengeri utazását úgy irá le, mint azt egy szép lelkü költőtől várni lehet.

A szerk.

*) Valóban ünnepies érzelem fog el bennünket, hogy Egressy Gábor barátunkat, mint müvészt és irót, jelenleg egy időben, egy téren van szerencsénk bemutatni olvasóinknak; és műbarátok előtt lehet-e annál érdekesb, mint Francziaország legelső színésznőjéről itéletet hallani — hazánk egyik legjelesebb és legmüveltebb színészétől, ki egy Rachel mellett is méltán léphetne föl.

A szerk.

Három erős dobbanás hallatszik; e perczben elnémul a néző sokaság moraja, s a franczia nemzeti szinpad előfüggönye felvonul. Minden előzene nélkül, méltóságosan szólal meg a tragödia, mintha mondaná : az istenek zenéje bennem van. Mithridates adatik Racinetól. Épen most olvasám el e tragödiát, melly a földszinen fenhangon árultatik a szünetek alatt tiz garasért, a Szajna partján pedig négy garasért.

Megjelenik egy sugár alaku görög szobor, és iszonyu lármavihar támad a nézőhelyeken : ez a lelkesedés őrjöngése. A szobor gyöngéden meghajol. Ő az, Rachel, e nemzet bálványa, büszkesége. Most megszólal egy tragicai zengésü hárfahang, melly a női kebel érzelmeit olly életmelegen zengi át az ajkak ajtaján, mint azt még nem hallám.

Ez egy személyesített elegia. Szemekben és ajkakon illy kifejezést soha nem láttam. Szent igénytelenség, szende szemérem, remegő szelidség, és angyali bánat azon elemek, mik e szemekben és ajkakon, hangban és alakon mondhatlan bájjal ömlenek. E sajátságok vegyülnek mai szerepének jellemébe. De vajjon valóban egy művészileg felöltött alak-e ez, vagy csak egy szerencsés találkozása Rachel személyességének mai szerepével? Lángelme nagy szó! Hogy e személyesség nagy dolgokra képes, az kétségtelen: ámde lángelme jelenléte még eddig bebizonyitva nincs. Meglátjuk holnapután.

Andromaque Corneilletől, Hermione : Rachel.

Nincs kétség, ez rendkivüli erő. Itt van a tökélynek véghatára. A tegnapelőtti nymphaszobor junóivá lőn, szemeiben az igénytelen szendeség, 10 évvel korosabb most, s e szemek az értelem fényével ragyognak. Az elegiai hang, határozottság és tevékenység hangjává emelkedett. A leányiság idegeit lelkierők öntudata fesziti. Az ajkak körött epigrammai vonalak mutatkoznak. Szóval : e feladat egyenes ellentétele az előbbinek, s Rachel bebizonyitá teremtő erejét az egyénitésben. Egyszerü volt ő, való, és nagy.

Lángelmüséget bizonyit vala Rachel már csak ama végtelen gazdagságával az érzelemárnyazatoknak, miket ő e classicailag egyhangu rimes versek üregeiből kibányászni képes. Mikké teremtik e pedans classicai műveket ezen tehetségek! És még minő művészi csodák jöhetnének napfényre, ha e Racheli kebel mérhetlen kincseit amaz ezeroldalu Shakspeari feladatok fejtenék ki!

Stuart Mária : Rachel. Egyetlen idegen-földi s romanticai szerepe Rachelnek. (Most akarja rábirni egy lengyel, gróf Valeski, hogy Halmtól Griseldist és Partheniát tanulja be. Szerencsétlen ötlet!) Ha Schröderné egyetlen Erzsébet volt, ugy ez még tízszer egyetlenebb Mária. Schiller itt a történetet kissé részrehajlólag kezelte, mert ezen kétes erényü Mária iránt több rokonszenvet igyekezett ébreszteni, mint ez a történet szigoru igazsága szerint igényelhetne. Rachel pedig kissé még tovább ment. Midőn Mária szenvedő állásából egy pillanatra kilép és Erzsébetet amugy magyarosan lehordja: Rachel itt az erőszakosan felingerelt ártatlan nőt ábrázolá. E pillanat Rachelnek egyik legdicsőbb teremtését láttatá. A lánczait széttépett indulatot láttam itt dühöngni, leirhatlanul, de szende királynői szellemben. Midőn a megsebzett női büszkeség teljes elégtételt véve halálos ellenén: örömében felrivalgott, mintha szelleme nem férne meg testében, mintha szét akarná ezt repeszteni, s kiterjeszkedni a végtelenben! —

Nem csalatkozám, megfeleltél hirednek Izrael franczia leánya; kimutatád nekem azon határpontokat, meddig a jelenkor szinészete felhatott.

Egressy Gábor.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárutó 6. Othello. Opera Rossinitól.

— 7. Macbeth. Szomorujáték öt felvonásban. Irta Shakespeare. Ford. Egressy G. — A sokaságban annyira

nincs semmi műérzelem, lelkesebb vonzalom a mélyebb, fönségesebb költészet iránt; hogyha korunkban — kivált nálunk magyaroknál — valaki egy illy Macbetféle szomorujátékot irna, kinevetnék, kigúnyolnák, épen ugy, mint Shakespearet a maga idejében. A nagy britt költő műveinek megértése, méltánylása igen művelt lelket föltételez, mi a legtöbb emberben legkevésbbé feltalálható. Azért van az nálunk is, hogy mig látványos comédiákra tömérdek nép csődül össze, Shakespeare művei előadásán csak ugy kong a szinház. — Egressy Gábornál jobb Macbethet kivánni sem lehet; játéka átgondolt, nemes, tele jellemző kifejezéssel, megható erélylyel; azonban igen kár, hogy ezen játék művészi szépségét úgy szólván csak félig élvezhetők, — a gyakran alig érthető, halk susogó beszéd miatt. — Laborfalvy (Lady Macbeth) ismét bebizonyitá, hogy kedv, erő, szorgalommal párosulva, tökéletesedést, örvendetes haladást biztosit. Tagjártatása ugyan nem volt ma olly jellemző, olly erőteljes, mint mimikája, azonban tiszta, szabályos szavalását a legnagyobb gyönyörrel lehete hallgatni, és különsen álomjárási jelenete olly művészileg előadott, olly megható vala, hogy illyesminek csak a legjelesebb szinházakban lehetünk tanui. — A két főszereplőhöz méltólag működtek Szentpétery (Banquo), Bartha (Macduff) és Szigeti (Malcolm). — Shakespeare majd minden művében van egy király, királyfi vagy vitéz, ki a játék végén egész halotti beszédet tart az elhunytak fölött. — Ezt a pedantos régi befejező modort bizvást ki lehetne hagyni a nagy költő minden művéből.

— 8. Zsidó. Szinmű Szigligetitől. — Napról napra több okos embertől lehet hallani, miszerint csakugyan ez Szigligetinek legöszhangzóbb, legjellemdúsabb és legszebb irányu — tehát legjobb műve.

— 9. Ikrek. Német vigj. Ford. Nagy Ignácz.

— 10. Egressy Gábor javára először : ÖRÖKSÉG. Eredeti dráma 5 felv. Irta Obernyik Károly.

Örvendve tapasztaltuk, miként szerző ez uj művében sokkal jobb drámai szerkezet, szabatosabb nyelv található, mint Főur és pór czimű első drámájában. — A tárgy, az alapeszme ugyan nem egészen uj, a mennyiben Schiller Haramiák czimü szinművében is hasonló ármány szövetik az örökség megnyerése végett egy rosz ember részéről — sőt még a levélelfogás is ugyanaz —, azonban szerző sok olly melléklettel ruházá föl művét, mi által az egész uj alakuvá, érdekessé tétetett. Kissé ugyan hihetetlennek tetszik, miként üzheté el magától az öreg Schmid rokonát, az örökségre vágyó Vincze által hamisan gyanusitott Matildot, a nélkül, hogy ezt kihallgatta volna, valamint azon lényeges fordulatpont sem valószinü, miszerint Pókfalvy Vincze, az ármányos hős, fenszóval olvassa Mathildnak bátyjához küldött kiengesztelő levelét, s ezt az öreg inas meghallván, elbeszéli urának, a rászedett, kijátszott Schmidnek; mert — kivált azon dolognak, mi a drámában lényeges fordulatot okoz, hihető, természetes alapon kell nyugodnia. De ezen hiányokat mellőzve, a jellemföstésben dicséretesen tüntete ki magát szerző, s művében egy két olly jól megteremtett alak fordul elő, hogy már csak ez is kellő biztositékot nyujt a felől, miként a magyar drámai irodalom egykor gazdag nyereség gyanánt birandja szerző műveit. És mint mondók, maga a szerkezet is eléggé ügyes, noha fölösleges beszéd, hosszas áradozás, bizony itt ott e műben is található. Sikerült szerzőnek művébe egy pár olly hatásos jó helyzetet beszőnie, melly lelket ráz, szivet indit, mig az egésznek nemes erkölcsi iránya, fejleménye jótékonyan megnyugtatja azt.

Az előadás egészben véve, nem volt igen összevágó, kerekded; — de egyesek ismét jelesen tünteték ki magokat, — Szentpétery a szenvedélyes, indulatos természetü, de e mellett jószivü és becsületes pesti nagykereskedőt, Schmid Christiánt, a lehető leghivebb másolattal adá, s kifejezésteljes játéka gyakori tapsra ragadá a közönséget; ugyanezt lehet mondani a kedvesen, később férjén rendületlen szeretettel függő Mathild személyesitője-, Labor-

falvy Rózáról is, ki különösen az anyai szeretetet is szép gyöngédséggel tüuteté ki; Egressy Gábor a különben csak véknyan jellemzett Pókfalvy Vinczét érdeklőleg adá, Lendvay mint Nyárasy Lajos háladatosb szerepben működött s kivált a rang, gazdagság és szerelem közti küzdelmeket mesterileg fejezé ki. Réty a sajátságos beszédü öreg inast, Ferenczet, mind hanghordozásával, mind még mozdulataival is, fölötte eredetileg és jellemzően ábrázolá. Csak gyakorlat, szabad tér kell az illy nagytehetségű színésznek, s azonnal ember válik belőle. Udvarhelyi az ügyvédet szinte jól adá, — azonban most már alig van Pesten illy, falusi kántorhoz hasonló, magyar nadrágos ügyvéd. — A kis Hubenay Róza (Mathild gyermeke) kedvesen játszott a nálánál sokkal öregebb játszótársakkal. — A közönség jó kedvében volt, majd sirt, majd nevetett. A főbb szerepek vivőinek gyakran egyes, hatásosan kifejezett mondásaira is, zajos tapssal vágott közbe; a színészeket és szerzőt is gyakran előhivá. — Csodáljuk, hogy másnap ezen tetszéssel fogadott művet nem ismételték, mert bizonyára lett volna olly közönsége, mint a Zsidónak volt.

— 10. Zsidó. —

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Bors és paprika.

— Hogy a szép szemek már sokakat jégre vittek, megfoghatom; de hogy napjainkban ezt negyvenéves lábak teszik, — ez már nem fér fejembe!

— Miként alszik a német? — jól lakva; hát az olasz? — énekelve; hát a cseh? — zenélve; hát a lengyel? — holtan; hát az orosz? — böjtölve ébren; hát a franczia? — virasztva; hát az angol? — a tengeren uszkálva; hát a porosz? — katonásdit játszva; hát a spanyol? — forrongva; hát a török? — mások kegyelméből; hát a magyar? — hortyogva, tátott szájjal, nyitott szemmel!

A magyarok által elköltött s még költendő pénz az egész világban forog, és ismeretes. A magyar nyelv, saját honában is, — csakhogy épen megvan.

— Ha szép leány csinos ifjuval beszél, szerelem, ha arszlán zsidóval beszél, váltó a tárgy.

Pirkler Adolf.*)

*) A mult számbeli Bors és paprika czimü rovat is — kivéve a két utósó anekdotát — egészen Pirkler Adolf ur éles tollából került ki, s neve csak tévedésből maradt el. A szerk.

Ellenlábdák. (Antipodalien.)

— Én képiróvá akarok lenni, monda egy fiatal dologkerülő, s valóban nagy hajlamom is van hozzá, mert ime már egy jó nagy darab gummit is vettem e végre megamnak.

— Az emberekbeni bizodalom egy növény, mellyet az emberszeretet olly gyéren öntözget, hogy végre el kell száradnia. — (De hát miért is van épen e növénynek többnyire arany esőre szüksége? —)

— Az igaz bizodalom nem koczkára való apró pénz; nem lehet ezt csak amúgy megnyerni, ezt meg kell érdemelni. K.

Régi ujság.

(Az uj szakálldivat.) Az egész szakállnak meghagyása Saintfort operaénekesnek köszönheti eredetét. Ez ugyanis egy zsidónak sokkal tartozott. A hitelező gyakran járt nyakára, s a mint egy reggel szinte üldözé, Saintfortot borbélya által beszappanozva találá. Az adós udvariasan kérdé hitelezőjét: nem volna-e szives legalább addig várni, mig megberetválják, azután tüstént kielégiti. A zsidó örülve azon, hogy pénzét megakapja, ezen ajánlatra szivesen ráállt. — ‚Tehát uram — szóla az énekes borbélyjához — ön tanúm, hogy ezen ur, addig vár pénzére, mig szakállamat le nem vétetem.‘ Ezzel fölkelt, letörlé a szappant, s a zsidó kivolt játszva; de a nagy szakáll a szép ifju embernek olly jól állt, hogy ennek majmolása, egész Frankhonban divatként terjedt el.

Ráadásúl.

(Tudományas pályakérdés.) Vajjon a nap, hold és csillagok a bel- vagy külföldi ügyek közé sorozandók-e?!

— Az őszinte emberek szerettetnek, de még inkább csalatnak; a jók szeretik, a roszak csalják őket.

— A hálás emberek ollyanok, mint a termékeny föld, — sokkal többet adnak, mint kaptak.

— Vágyaink ollyanok mint a gyermekek: mindenért sirnak, a mit meglátnak, s aztán eldobják; — valóban, a birás untat.

☞ **Egyedül** Eggenberger József és fia, acad. könyvárusoknál kapható:

GARAY JÁNOS VERSEI.

Diszkiadás. N. 8rétben 290 lap, vagy is 19 és ½ iv finom velinen. Pesten, 1843. Ára boritékba fűzve 2 frt pengő p.

MŰMELLÉKLET. Nemzeti szinpadi kép — Egressy Gábor mint Coriolán és mint Garrick, vagy mint ál Johnson. Shakespeare „Coriolán“ czimü remek szomorujátékában, és Deinhardstein „Garrick Bristolban“ czimü igen jeles vigjátékában. — Rajzolta Kiss Bálint, rézre metszette Vidéky. — Remeklő szinművészünket, igy két, egymással egészen ellentétes, tragicus és comicus, egyaránt nehéz szerepében, egy füst alatt adni, érdekes dolognak találtuk. Itt az arcz, a testtartás, az állás egészen Egressy Gáboré, bizvást állithatjuk, hogy e nemben a lehető legjobbat adjuk. — Coriolán itt a volskusok táborában a mezőn áll, az V-ik felvonás 2-ik jelenetében, a mint Menenius igy szól hozzá: „És most kérlek bocsáss meg Rómának s esodező földieidnek. A jó istenek engeszteljék meg haragod, és öntsék e gazemberre, ki mint egy tuskó el akarta utamat zárni hozzád;“ mire Coriolán igy szól magában: ‚Nőt, anyát, fiút, senkit sem ismerek; munkám másnak van eladva s bár a boszújog enyém; de bocsánatom csupán a volskusok kezében van.“ — Garrick itt mint ál Johnson a II. felv. 7-ik jelenetében tünik föl, a mint Hild házában, ennek leányához igy beszél: „Én egyedül kegyed és Frondham javára léptem e házba... Jenny.“ — ‚S mi a szándéka uram?‘ — Garrick: „Hogy kegyedet Frondhámmal egyesitsük.“ —

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. Nem közölhetők: K. A. igen dagályos Hütelen czimü novellája; B. F. S. L. szárazon irt hely- és népismertetése; Sz. K. vidéki titkos hirei, mint mellyek a női szemérmet fölötte sértenék; a D. F. által forditott Utazó gondolat inkább való a homályos, titokszerü dolgokat kedvelő németnek, mint az egyszerüséget szerető magyarnak; E. S.ból talán válhatnék költő, ha gondolatai kellő kifejezésére több gondot forditana, de igy versei nem adhatók; — B. S. népdalai nem állják ki a próbatüzet; H. O. egy nap reggele, s B. I. Sirszoborja már mások által szebben mondatott el. — Tárgyaink halmaza miatt az álnevü Győri Feri népismertetését csak később adhatjuk; — Szelestey L. kedves dalát a dalról jövő alkalommal.

A **Pesti Divatlap** előfizetési ára félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben 5 frt, postán 6 frt p. p., évnegyedre helyben 2 frt 30 kr., postán 3 frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház 1501 sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

8. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárutó 4. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. V. Elmefuttatás a szinről. (Vachot Imre). — Balázs vitéz. (Vachot Sándor). — A bakó fia. (Eredeti beszély). — Poharamhoz. (Pönögei Kis Pál). — Irtóztató csalódás. (Petőfi). — Segédszerkesztő. (Nagy Ignácz). — Vörösmartyhoz. (Lisznyai). — Dal a dalról. (Szelestey). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Tájismertetés. Szkleno. (Halászy). — Eredeti levelezés a külföldről. (Erdélyi János). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. Mükiállitás. — Tanulságos és mulattató egyveleg. Fülbevalók szépeink számára. (Szarka). Bors és paprika. (Pirkler és Fekete). — Ellenlábdák. (K.). — Régi ujságok. — Tudósitások. —

Társaséletünk.

V.

Elmefuttatás a szinről.

(Vége.)

III.

Van egykét főszin, melly sajátos jelentőséggel bir.

A r ó z s a s z i n szerelmet jelent, igen helyesen! mert a szerelem is, mint a rózsa mulékony, hervatag, változékony; a jó illatu, mosolygó rózsa gyönyörködtet bennünket, de töviseivel meg is vérezhet; igy a szerelem is majd üdvet, majd fájdalmat ad. Majd minden rózsa soklevelü, a szerelem is majd mind sokoldalu; van vad és szelid rózsa, van vad és szelid szerelem! — Némelly rózsa csak egyszer virit egy évben, mig más minden hónapban ujra meg ujra virágzik; ugy szinte van sok ember, ki csak egyszer s egyet szeret egy évben, mig más minden hónapban mást szeret. De azért, hogy a rózsaszin szerelmet jelent, nem következés, hogy minden ember számára rózsák viritsanak a szerelem kertében, mert sok szerelmes ember szive repedezett, ronda házikó, melly körül a szerelem gazos, dudvás kertet képez. — Ha a rózsát gyakran és sokáig szagolgatjuk, megkékül, s már ekkor a hűség szinét is viseli; de valaminthogy a természetben nincs kék rózsa, ugy az életben is csak nagy ritkaság a valódi hű szerelem. — Valamint a rózsát igen sok zöld levél, zöld bokor környezi, úgy a szerelem körül is tömérdek szokott lenni a zöld remény és a zöld beszéd. A téli rózsa csak meleg üvegházban virit; hasonló ehhez némelly, a tánczermek gőzében kifejlődő, s ugyanott elenyésző farsangi szerelem.

A rózsaszin egészséget, ifjuságot is jelent, csakhogy most már az ifjak közt sem divat többé piros rózsákat viselni az arczon, hja, mert a halvány szin — netalán kénytelenségből, vagy hibaszépitésből — érdekesnek tartatik, de hogy még sem igy gondolkozik az egész világ, elevenen tanusitja azt a gyakran használt pirositók titkos és nyilt krónikája!

A rózsaszin jó kedvet, jó humort is jelent, kivált ha a legjobb humortól, azaz a jó bortól van valakinek rózsaszinü kedve, s mosolygó rózsaszinben látja maga előtt az egész világot. Különben a jó humor ollyan, mint az illatos, erős rózsaolaj, a vizenyős rosz humor ollyan, mint a szagavesztett, erőtlen rózsaviz.

A hölgyek — öltönyeikről itélve — kiválólag szeretik a gyöngéd rózsaszint, hja, mert a szerelmet, az ifjuságot, a vidám jó kedvet is szeretik. De azért, ugy hiszem, minden férfi jobban kedveli a hölgyek rózsaarczát, rózsaajkait, mint rózsaszinü ruháját; és mellyik ember az, ki a szerelem rózsaláncait szivesen ne viselné!

A k é k s z i n hűséget, állhatatosságot, emlékezetet jelent. E szerint, szegény kék szin, be kevés ember viselhet téged méltólag, midőn annyi tömérdek halandó hűtelen elveihez, honához, barátihoz és kedveseihez, s ugy szólván mindenben állhatatlan, változékony, feledékeny. — No de hiszen maga az ég sem viseli mindig a hűség és állhatatosság kék szinét — hogy lehetne hát tőlünk földiektől többet és jobbat kivánni! — Igazság! majd el is feledém — a kék szem igen nagy becsben áll azok előtt, kik a kék szemekben nem annyira hűséget, mint inkább földi menynyet, kökényt és nefelejtset keresnek.

A z ö l d s z i n a remény, és a természet szine. Reményt talán azért jelent, mert a legtöbb éretlen növény zöld, már pedig a remény is éretlen, el nem ért dolog, vagy állapot. A tavasz zöld öltönyben tünik fel; az ifjuság pedig leginkább a remény kora; de nemcsak az ifjuság, hanem minden korbeli ember számtalan reményt táplál agyában és szivében, mellyeknek legnagyobb részét soha el nem éri, mellyek őt mosolyogva, kecsegtetve csábitják, ujra meg ujra ingerlik, s elvégre rútul kijátszák, jégre viszik. — A remény ollyan, mint a magas hegyi erdő, melly a messze távolból a legbizonyosabb kéknek látszik, s ha megközelited, ha eléred — észreveszed a csalódást, a kékszin eltünik, s előtted áll a zöld erdő. — De azért, valamint a zöld szin jót tesz a szemnek, úgy a legtöbb remény is jót tesz a szivnek, gyakran — habár süker nélküli is — de vigasztalja, enyhiti, tettekre buzditja azt.

A zöld szin mintegy átalános ruhája lévén a földnek, a tengernek, sőt az egész élő természetnek, — jelentősen bélyegzi a természetességet. És ezen őseredeti szép szin leginkább onnét van most kiszoritva, hol az emberiség leg-

müveltebbnek tartatik, és valóban a ferde álmüveltség mesterkélt üvegházában most már alig találhatjuk fel a természet viritó zöldjét, de a helyett a nagy világi közromlottság, az életuntság, nyomor és boldogtalanság halványsárga szineivel kell majd mindenütt találkoznunk, s leginkább a keserü zöld epének kiáradása ömlik el ezen beteges világ fölszinén.

A veres szin a vérengző harczviszálkodás, boszuállás szine! Borzasztó állati szin! melly még is inkább uralkodik az emberek, mint az állatok közt.

A sárga szin az irigység, féltékenység és betegség szine. — Ártalmas rosz szin, de hiába, nagyon emberi; kivált a sárga aranyszin, leginkább ez fogja meg az ember kezét, ezen aranyszin leginkább az önzés szine, melly a világ czifra nyomorát csillogó himporával födözi, mert az arany sem mind valódi, sokkal több a szinarany.

A fekete szin a buta müveletlenség, a bú és fájdalom, a bűn és halál gyász-szine, melly túlnyomó hatalommal uralkodik és dúl az emberiség közt. — El is ismeri ezt a müveltebb europai nép, s mintha gyászolná e szomoru körülményt, — majd minden férfi fekete frakkot, fekete nadrágot, fekete kalapot, fekete keztyűt visel — csak még fekete álarcz kellene hozzá, s a fehér embert alig lehetne megkülönböztetni a négertől és a manótól.

A fehér szin a szabadság, felvilágosodás, őszinteség, béke, becsületesség és ártatlanság szép szine, melly habár sok rosz ember által nagy részben bemocskoltaték, de azért az emberiség lelkéből a tiszta fehér szint soha nem irtandja ki a rosznak és sötétségnek fekete ördöge. Mindig volt és lesz elég felvilágosodott, őszinte, erényes, igazságos, szabad ember, kiket sem a vesztegető aranyszin, és semmiféle csábító külszin soha nem képes eltántoritani az igaz utról! — De ki hinné azt, hogy néha a fehérszinű ártatlanság is árthat, mert hiszen hány ártatlan szépség volt már a szivek ártalmára!

Minő szint kell még megemlitenem, miután a főszineket rendre sorozám? Igaz, van még két alárendelt szin, mi szinte igen nagy szerepet játszik a világban; a szőke és a barna szin. A legrégibb idők óta nagy vita van a fölött: vajjon mellyik szebb, a szőke-e vagy a barna hölgy? Melly nagy fontosságu kérdés azonban könnyen megfejtetett ujabb időnkben az által, hogy most már nem divat többé csupán csak szőkét, vagy egyedül csak barnát szeretni, hanem annál nagyobb divat: szőkét is barnát is szeretni egyszerre.

Igen hibázna, ki a szint egészen holt dolognak tartaná, mert van ám elég eleven szin is, minek ismét bizonysága az, hogy a szin néha kiált is, ri is, mert van sok kiáltó, és kirivó szin!

Mellyik már most ennyi közül átalában a legeslegszebb és legjobb szin? Én azt tartom, hogy a világos és a természetes szin! Vajha minden ember világos szint viselne fejében, és természetes szint szivében!

Mi magyarok háromféle nemzeti szint viselünk, és ha őseink már Ázsiában is viselék ezen háromszint, úgy az igen illett akkorában a magyarhoz, s tökéletes öszhangzásban volt nemzeti életével; mert őseink Ázsiában mind magyar nyelven szólottak, mindgyájan nemzeti köntöst viltek, saját nemzeti vallással birtak, szokásaikban, erkölcseikben, testben és lélekben mindnyájan magyarok valának. Igen, ők méltán tüzék nemzeti lobogójuk szinei közé a veres t, mert akkorában legfőbb szenvedélyök volt az idegen ellenséggel folytatott vérengző harczolás; — Ázsiában méltán tüzék nemzeti lobogójuk szinei közé a fehéret, mert a szabadság angyala lebegett hadi sátraik fölött, s őszinte jó sziv dobogott kebleikben, nem ismerék annyi ezer alakban a bűnnek sötét ördögét, s barna, de derült homlokán majd mindenik a szemérmesség és egyszerüség igénytelen virágait viselé; és végre méltán tüzék ázsiai őseink nemzeti lobogójuk szinei közé a zöldet is; mert hű fiai valának a zöld természetnek, nem csupán szilaj vadságban, érzékiségben, hanem más nemesebb, lelkesebb tulajdonokban is. — Később azonban, miután itt Európában idegenekkel vegyültek össze, s a társasélet idegenszerü elemeit, — bár leginkább kényszeritve — magokéva tették, ősi nemzetiségünk majd mindenben elkorcsosult, nemzeti három szinünk elveszté eredeti szépségét, erejét, és szinehagyott lön, s valóban a magyar mintegy 800 évig nem érdemleg, sőt méltatlanul viselé nemzeti háromszinét, s vérbe és gyászba merült hona felett a halál és álom zászlaja lebegett. Most azonban miután a 19ik század védangyala nemzetünk tetszhalott nemtőjét is uj életre ébreszté, most, miután majd mindenben haladunk, s az idegen salaktól erősen tisztulunk, — lassanként nemzetiségünk háromszine is visszsza kezdi nyerni tiszta eredetiségét. De szineink tökéletes átváltozásától, vissza nyerésétől még távol vagyunk.—Legyünk hát azon sziveink lelkeink teljes erejével, hogy e részben minél hamarabb czélt érjünk.

Dőreség volna azt kivánni, hogy nemzeti három szinünket ázsiai nyers durvaságában nyerjük vissza. Nem, nem! — A kor szelid, müvelt szelleme szerint fejlődjék az ki! a nélkül, hogy ép eredetiségét, alapszinét elvesztené. — Veres szinünk ne legyen többé soha a vad vérengzés, s az örökös minmagunkkali harczolás vérszine; változtassuk ezt át szelid veressé, melly közörömet, boldog vidámságot és szerelmet jelentsen, olly szerelmet, melly minden magyar szivet összeforraszszon, egyesitsen. — A fehérszin soha ne legyen köztünk olly szabados szabadság szine, melly a müveltebb társasélet magas czéljaival ellenkezik, s korlátot és szabadságot nem ismer. Fehérszinü szabadságunk ollyan legyen, mint a hó, melly az egész növényvilágot egyaránt óvja a megfagyástól, sőt tápot, életet ád még a legkisebb, legsilányabb füvecskének is! Adja az ég, hogy fehér szinünk a mintegy közmondássá vált magyar szivesség, őszinteség, magyar becsületesség átalános elterjedése által ismét visszanyerje eredeti tisztaságát; és ha már a kaukazi fehér fajból származtunk, legyünk ne csak kivülről, de belölről is fehérek; s a mi végre nemzeti zöld szinünket illeti, ne akarjuk azt, hogy a természetesség zöld szinét olly vadságban nyerjük vissza, mint az hajdan legrégibb őseink közt uralkodék, hanem mint mindenben, úgy ebben is tartsunk kellő egyensulyt; egyeztessük valahára össze a természetességet a valódi müveltséggel. Ez a legemberibb, s igy lehetünk csak igazán boldogok. — Ne ragaszkodjunk egyoldalulag a nálunk annyira divatos politika zöld asztalához, ne várjunk minden

jót és üdvösségest egyedül s kizárólag a politika zöld asztalától; hanem buzgóan müveljük, pártoljuk más közérdekeinket is, hogy nemzeti kifejlődésünk arányos, öszhangzó legyen! Ne beszéljünk olly sok zöldeket, hanem inkább tegyünk sok jót és üdvöset! Ne tekintsük ott a különféle pártszineket, hol a haza javát egyesült erővel kell előmozditanunk. És csak igy fog felvirulni nemzeti lobogónkon nem többé a szebb jövő után sovárgó remény, hanem már a teljesedés, a jó süker zöld szine, melly az eddigi rideg telet virágzó szép tavaszszal és gyümölcshozó nyárral váltandja föl. — És hogy minél hamarabb czélt érhessünk, fűzzük össze nemzeti háromszinünket a hazához hűség, s a kitartó, állhatatos munkásság kék szinű szalagjával, mindig lelkünk szemei előtt tartva a költő ama korszerü intését:

Hazádnak rendületlenül
Légy hive, ó magyar!

Vachot Imre.

Balázs vitéz.

Temesvárért harczol Balázs,
Losonczinak hü embere.
Vélnéd: boszorkány-tánczot jár,
Ugy megforog nagy fegyvere.
A vizi várnál rémesen
Villámlik és dörg a csata;
Csak ugy zsibong a sok török,
Mint a pokol dühödt hada.
Balázs vitéz, jó társival,
Elényomul.
Körötte a pogány sereg
Halomra hull.
És futva fut,
Ki merre tud. —
Csak egy török marad helyén,
Szemében kárhozat ragyog;
És kardemelve igy kiált:
‚Én hős Kubát vagyok!‘
Szól és suhint.
De im Balázs
Pajzsát veti a kard elé,
S a zord török fejét
Ö osztja rögtön két felé.
A mint lábához omlanak
Az óriás tagok,
Mosolygva igy szól a vitéz:
‚Én meg Balázs vagyok!‘

Vachot Sándor.

A bakó fia.

(Eredeti beszély.)

— Bort, bort, bort! korcsmáros, egyik lábad itt, másik ott! csak amúgy mennydörgős mennykő futtában! bort egy akót! Töltsetek, fiuk! körömre! fenékig! ez az élet a szép élet! — igy zajongott egy csapat diák M... város külkorcsmájában s egymást fölváltva dallás, ivás, vitatkozás közt tölté az időt.

— Isten tőlünk... mondá egy.

— Dicsértessék... mondá a társaság, és ivott.

— Isten, s egészség... kiáltá egy.

— Soha el ne hagyjon... rá zugá az egész, és ismét ivott.

— Most, fiuk, most, nem először, de nem is utoljára, mert körömre, most fenekig! most atyánkfiaiért, a pesti fiatalságért... mondá egy.

— Az ő egészségökért, magunk hasznáért hát csak igyunk... mondá a második.

— Hagyd te a pesti fiatalságodat... mondá a harmadik, földhöz csapván telt poharát; annyira finomodott, hogy végre elszakad; annyira pallérozódott, hogy végre kilyukad, mint rosz rézfazék a fényesitésben. Bátor, mint a nyul, gágogó mint a lud, dolgos mint a tücsök, hetyke mint a libucz, czifra mint a páva, köszön asszonyának mint a banka. Oh én ismerem azt a derék fiatalságot. Feje legyöngébb, haja legrendszeresb, arcza legfinomabb, frakkja legdrágább, jacquemárja legféltettebb; hogy fejét kimélje, semmivel sem törődik, hol haját boglyozás, arczát karmolás, frakkját repedés, jacquemárját piszok fenyegeti, ott, ha a becsület állna is koczkán, oldalt köti a derest. Csak a kiosk, redout-terem álljon, meg bizonyos kávéházak, akkor minden jól van, ha a négy kerek kiesik is. Ha egyik neve czifrább, szebben hangzik mint másiké; ha két garasával többje van, mint a másiknak; ha egyik ruhája fényesebb, drágább, másiké kopottabb, olcsóbb szerü, már akkor megvan a választó fal, már akkor köztük barátság nem lehet, már akkor egy helyre nem járhatnak. A szegényebb rész kávéházban tölti idejét, a gazdagabb, az ugynevezett negyed-, nyolczad-, vagy tized- huszadrész mágnás, magányhelyen tapossa a szőnyeget, operáról, bálról, divatról beszélget és — nagyokat ásit...

— Te Kálmán barátocskám, tiszaháti pajtás, mondá az előbbi, különös szemmel nézed e világot, s mindenről fonák, ferde fogalmad van, különösen pedig a pesti fiatalságról. Te a mai szelidebb kor helyibe a régi spartaiak kemény, leventés korát ohajtod vissza; a csákány kedvesebb előtted, mint a könyv, a verekedés, mint a társalkodás. Te, hogy másoknak szemibe tünj, mindig magyar ruhában jársz, mindig magyart tánczolsz, mindig magyarul beszélsz, mert nem tudsz németül, s a legjobb hazafit sem tartod egészen tisztának, sarat megállónak, ha németül beszél. Minden iránt, ki több, mint nemes, alaptalan gyanuval, hogy ne mondjam, gyülölséggel viseltetel. Szerinted a megyék egyebet nem tesznek: csak kiabálnak, inditványoznak, köszönetet szavaznak, bókot, sérelmet csinálnak. Neked a magyar irodalom csak iminnen amonnan összelopkodott ringyrongy, csak betütömeg magyar élet nélkül. Már rég akartam mondani, most hát szemedbe mondom, hogy eszed van, de a legkificzamodottabb, és ezt a borus, sötét világnézet teszi...

— Te engem, drága úri barátom, szóla amaz, még mindig félre értettél, beszédem értelmét még mindig elcsavartad, és a tiszta papirosról is szoktál hozzá toldani. Mit tartok a pesti fiatalságról, máskor higgadt vérrel elmondtam, pohár közt szabadabb beszéd is megengedhető. Én azt mondtam mindig és fogom is mondani, hogy a régi palaczk- és ablaktördelést, utczai kurjongatást el lehet, el is kell hagynunk, de azért nem szabad puhaságba sülyednünk, nem szabad a vitézi léleknek kihalni belőlünk. Müveltség, finom, társalkodás, olvasás igen könnyen megfér a férfias szilárdsággal, kard-, puskaforgatással, és testgyakorlattal. Csinosan öltözködni lehet pipere nélkül, a spartaiakat szerethetni betyárság nélkül. Én jól lövök, jól vágok, ugrani, uszni jól tudok; hideget, meleget, éhséget, szomjuságot egyiránt kiállok: verekedést mégis sohasem kezdettem, de meg sem is vertek. Ti müvelteknek tartjátok magatokat, mégis verekedtek, tivornyáztok. — Én magyarul beszélek, pedig németül is tudok valamicskét, mert apám, ki piócza-kereskedő, négy évet Straszburgban töltetett velem, hol a franczia nyelv mellett a németet és angolt is megtanultam, és hol egy öreg földimmel is megismerkedtem, ki római lelket ügyekezett belém csepegtetni, és ha isten éltet s pálya nyi-

lik számomra a mezőben, dicsekedés nélkül mondhatom, hogy nem minden siker nélkül. Az én öreg barátom, ki 70 év óta nem volt M. városában, ma érkezik meg ide, és én azért vagyok most itt, hogy őt mint legjobb fiu a legjobb apát, mint leghálásabb tanitvány a legjobb tanitót, tartozó kötelességem szerint fogadjam s üdvözöljem.

— Éjh! in crastinum severiora, hogy ugy szóljak Anakreonnal, azaz magyarul mondva: most csak igyunk, kiálta egy a többi közül. Kezdj egy dalt pajtás, a tetejéből, ugy is eleget ittunk már, most a csillagokig birjuk. S Csokonay egyik bordala rendült meg ajkaikon.

— Engedelmet, uraim, egykissé távoznom kell, uj vendég érkezett, monda a csaplár, ki eddig sort énekelt a diákokkal.

— Az talán az én öreg barátom, kiálta elragadtatva Kálmán s rohant ki a szobából, és kevés idő mulva egy öreggel karon fogva lépett be.

— Jó estvét, mondá az aggastyán, és lépte s arcza redői egy tekintetre elárulák, hogy már meghaladta a kilenczvent, hogy kevés része volt az élet örömeiben, de annál több annak keserviben s viszontagságiban. Jó estvét ifju barátim, mondá még egyszer, szinte ifjodom, mint a sas, ha ñatalokat látok. Isten, ész, elszántság legyen veletek, ifju polgártársaim.

— Ez az én öreg barátom, mondá Kálmán, apám helyett apám. Engem ő ébresztett önmunkásságra s gondolkozásra; ő tanita meg uralkodni az indulatokon; ő tanita meg várni, türni, élni, tenni; ő tanita meg a haláltól nem rettegni, ha a becsület s kötelesség ugy kivánja. Oh ha én hátra levő éveim felét, öreg barátom, Sokratesem, neked adhatnám, milly boldognak érezném magam, milly sok szolgálatot tennék vele a hazának s magamnak.

Az ifjak mind felugráltak s forró kézszoritással üdvözlék az öreget, ki ifjodni látszék az ifjak kézszoritása által; de midőn utoljára két deli arczu, mintegy 17 éves ifju közelite felé, megrázkodott egész testében, arczát az előbbi neki pirosodás helyett halálsápadság futá el, ajkára az előbbi mosoly helyett görcsös reszketés szállt, s szájából, mint vivódóéból, hideg tajték jöve ki, keze s minden teteme görcsösen vonaglott.

— Az istenért, mi lelt, mi bajod? mondá Kálmán. Orvosért, segitség, orvosért!

Az ifjukor vétkei által megnem tizedelt természet erőt veve ez iszonyu állapoton, s az öreg nem sokára, noha nagy nehezen, ura lön indulatinak.

— Egy pohár bort, mondá, s huzamos kipihenés után igy folytatá: Két dolog van viszontagságos életemben, mi rettenetes emléket, sajgó fájdalmat kelt szivemben. Egyike ellen 70, másika ellen majd 40 év óta küzdök életre, halálra, s már azt hittem teljesen legyőztem, s ime mégis e két ifju látására, mint tengerszem nyilik meg keblemben a régi szenvedés s bánat pusztitó árja. Milly deli s ártatlan ezen két ifju arcza, és még is milly iszonyu képet idéz emlékezetembe vissza. Most, midőn már a szenvedés keserü poharát fenekig kiüritém, most midőn a sors csapásainak viselésére ifjui erőm megfogyatkozott, most midőn az emberi élet közönséges idejét túl éltem, most 98 éves koromban csak az volt még hátra, hogy a füstbe ment remény és a vas kényszerűség minden irtózatosságit még egyszer érezzem. Sokat szenvedtem, de ez utolsó felülmulja az előbbieket...

— Barátom, mondá Kálmán, fejtsd meg előttünk e rettenetes talányt, öntsd ki szavakban fájdalmidat, hogy könnyebbülést s enyhülést találj. Mi képet idéz e két ifju látása emlékedbe vissza, kérlek édes öreg barátom, mondd el előttünk, mert mi vassá edzett természetedben olly erőszakot bir tenni, annak valami rettenetesnek kell lenni. Én igy téged sohasem láttalak...

— Egy pohár bort, mondá az öreg. Jertek közelebb fiúk, hadd szoritsalak keblemhez. Oh, ha tudnátok, milly égető kint s fájdalmat szoritok keblemhez. Hogy hinak téged?...

— Gyulának... mondá az egyik.

— Engem meg Bélának... mondá a másik.

— Nem Ligeti Ilának hitták anyád, Gyula?... kérdé az öreg.

— Oh nem, mondá Gyula, Ligeti Ila nagyanyám volt, én unokája vagyok...

— Oh te agg fő, hogy is felejtkezhetel meg annyira magadról? te azt gondolod, hogy most is 22 éves korodban beszélsz... Él-e még nagyanyád Gyula?...

— Tizenkét éve, hogy eltemettük...

— Béke hamvaira, mondá az öreg s könny szökött szemeibe, de a melly ki nem csordulhatott. — Hát a te apád él-e még Béla s vannak-e testvérei? kérdé az öreg.

— Apám él, de testvérei nincsenek, mert, mint többször beszélé, ezelőtt mintegy 40 évvel, vagy tán több is lehet, egy éjszaka apjával együtt elsikkadt, s apám megmaradását csak annak köszönheti, hogy gyermekkorában fekvő helyét gyakran változtatta. Az emlitett éjszakán is a kis kertbe kóválygott ki, s reggel apjának s testvéreinek csak hült helyét találta. Azóta semmit sem halla rólok.

— Az idő összevág. Oh, ha azon napot kitörülhetném életemből! sohajta az öreg. Apám, folytatá tovább, a halálos itéletek végső foganatositója, azaz világosan mondva, hóhér volt. Hóhér volt, s e szóban fakad szerencsétlenségem s szenvedésim forrása. Anyám, egy angyali szelidségü nő, irtózott a véres munkától, s azon közutálat s megvettetés, mellyben mesterségénél fogva apám volt, jó korán támasztá, s megérlelé azon vágyat, hogy fiát, törik szakad, megszabaditsa apja sorsától. Anyám társaságát mindenki kerülte, s legfölebb is az itélet jelentői s pénzkérők fordultak meg városon kivüli házunkban, kik irtóztak ugyan a véres kereszttől, de nem irtóztak apám megkuporgatott pénze használásától. Gúny s megvetés helyett, egyedül ezek arczán ült megelőző udvariasság s kedvkeresés, egyedül ezek társalgának apám- s anyámmal olly nyájasan, mint más emberekkel; de ezt is csak a pénznek lehetett köszönni. Apám szinte utált, megvetett s gyülölt mindent, s hogy belőle második világgyülölő Timon nem lön, anyám gyöngéd jóságának tulajdonithatni. — Anyám, hogy nekem más életmódot választhasson, koronként ostromlá apámat, de megkeményült természete miatt kevesre boldogulhatott. Az ő keresete, mondá, csak olly becsületes,

mint akárkié e világon; ő a szántóvető lovát el nem lopta, éléstárát föl nem verte, házát rá nem gyujtotta, véres veritékét el nem nyelte, fiát el nem veté; a pörbe hamis oklevelet nem csusztatott, az igazat meg nem hamisitá, a törvény orrát el nem görbitette, az igazság nyelvét aranynyal le nem nyomta; rosz verset nem csinált, dolgozás nélkül sohasem lakott jól, sem nyilván, sem titkon a sötétség magvát nem hintette; más hálószobájába nem lopódzék, házi barát neve alatt más házi boldogságát fel nem dúlta, senki jó hirét nevét meg nem gyilkolta, kezét, lelkét áruba sohasem bocsátá; ő csak érvágó, csak a rosz, romlott vért bocsátja ki a polgári társaság testéből; ha a birák igazságtalan itéletet hoznak, lelkök rajta, ő azért sehol és soha nem felelős. Ő hát mesterségét jó lelkiismerettel folytathatja, és nyomdokát fia is követheti. Ha a birót, ki a halálos itéletet kimondja, a törvényhozót, ki a biró elibe a törvényt szabta, a társaságot, melly a törvényhozót törvényhozásra fölhatalmazta — senki nem kárhoztatja, hogyan kárhoztathatják őt, ki a törvény parancsát végre hajtja. Csak előitélet, elfogultság, érzékenykedés, mi olly utálttá teszi az ő becsületes bakói keresetét.

— A sok kérés, esdeklés, sirás, s anyám naponkénti hervadása elvégre győzött az apa kemény szivén, ki azon föltétel alatt engedett, hogy mesterségét meg kell ugyan tanulnom, de gyakorlását tőlem nem kivánja, hanem választhatok magamnak, vagy anyám választhat tetszés szerint életmódot; azt azonban igen örömest venné, ha a törvényes pályát választanók, mivel igy belőlem ügyvéd s még valaha biró is lehet. E kivánság parancs gyanánt lön fogadva, mivel anyám nem bánta akármi leszek, csak apám utált mesterségét ne kövessem.

— Nyolcz éves koromban ide, szülőföldemtől 20 mérföldnyire, iskolába hoztak, hogy annál inkább eltitkolhassák születésemet, s födve legyek a világ előitélete ellen. E városban csak egy ember ismeré apámat, de ez adósunk volt, s neki ha hallgat, a fizetési határidőnek több évrei hosszabbitása igértetett minden kamat nélkül. Ez ember nekem Ligetinél szállást szerzett. Ila ekkor öt esztendős volt. Együtt növekedtünk, s az egymásiránti gyermekvonzalom évek mulva szerelemmé vált. Mi forrón, tisztán szeretők egymást, s a szülők áldást mondtak szerelmünkre.

— Az iskolákon tanitóim keresztül vezettek; a törvényt, törvényi gyakorlatot elvégezém; s midőn ügyvédi oklevelem a k i t ü n ő v e l megkaptam, apám még anyámnál is jobban örüle fiának.— Ilával jegyet váltottam s már egyszer ki is hirdettek, midőn ipam az emlitett adóssal egy nap a pinczében borozgatván, az kikottyantá, hogy apám gazdag ember ugyan, de pénzét, ha nem mondhatni is egészen, hogy nem igaz uton kereste, de nem is becsületesen, mert — hóhér.

—Ipam nagy hévvellobbal haza jött s igy szóla hozzám:

— Uram, egy szóra négy szemközt. Te, lányom Ila, menj nagyanyádhoz, nem sokára én is utánad megyek. — Uram! én önt becsületes embernek hittem; házamnál növelkedék; soha rá semmit nem tapasztaltam. Most annál nehezebben esik, hogy nem az az ember, a kinek gondolám.

— Öreg atyus, mondám megütközve, e különös megszólitás okát ki nem tudom találni. Nincs szavam, nincs gondolatom, nincs tettem, miért ön, vagy akárki e világon, becsületességem kétségbe vonhatná. Magyarázza ki ön magát előttem világosan, szavainak vegye élit, de azért kereken mondja ki, mi szivén fekszik.

— Megtisztelem, megkövetem a tek. urat, de ön engem rászedett, megcsalt. Ez nem becsületes emberhez illő.

— Hagyja ön az oldalgást, fenékkeritést, mondám türelmetlenül, mondja ki egyszerre, mi baja?

— A tek. érdemes ur soha sem mondta nekem hogy a ... hogy a .....

— Csak ki vele, ki vele öreg ur, kiáltám minden türelmem elvesztve.

..... Hogy a .... hogy is mendjam, hogy a tek. ur apja — hóhér.

— Kérdezte ön azt valaha tőlem, ki vagyok, ki fia vagyok, mi az apám?

— Igaz, azt sohasem kérdeztem, mondá az öreg Ligeti, de mégis megvártam, hogy a tek. ur lányomat szerencsétlenné nem teszi, s öreg fejemre nem hoz bút és gyalázatot.

— Hát mi köze apámnak s az apám hóhérságának a házassághoz? kérdém tőle, s minden erőm összeszedém, hogy birjak indulatimmal.

— Csak az a köze, mondá Ligeti megvetéssel, hogy lányom olly emberhez nem adom, kinek apja talán fia születésnapján egy emberbe szoritotta a szelet, ki talán fia menyegzőjének ünnepére egy másikat egy fővel megrövidit, kire az emberek ujjal mutogatnak, kinek a városban sem szabad laknia, ki pallossal szánt, vért vet, pallossal boronál, vért arat, szóval, én ollyan ember fiához leányom nem adom! Nem, leányom hóhér menye soha sem lesz. Illy házasságon áldás nem lehet. A ki vért ont, annak vére kiontatik, azt mondja az irás. Én lelkem istennek tartom; kérem az urat, ne lépje át többé becsületes, szegény házam küszöbét, ne rontsa el még jobban leányom szerencséjét.

— Te magad rontod azt le, jámbor, együgyü, előitéletes öreg, mondám egész elkeseredéssel s magára hagyám. Csak ekkor lön előttem világos azon bánat s epekedés nyomasztó nagyságában, melly anyámnak annyi könnyeibe került; ekkor tünt fel lelkem előtt, milly óriási erő kell ahhoz, hogy az ember a világ előitéletivel daczolhasson, s azokat legyőzhesse; ekkor látám égető világosságban, milly sors vár reám. Ezerszer ohajtám, hogy inkább maradtam volna apám mesterségin, mert akkor müveletlen észszel, müveletlen szivvel könnyebben türhetém a közmegvetést és kigúnyolást, s a milly pénzt kaptam, ollyannal fizettem volna. Ilámtól egy holdvilágos estvén vettem bucsút; ő engem mondhatlanul szeretett, s mondhatatlanul boldogtalan vala. Kért, látogassam meg még egyszer. Én e várost, mondám, melly éltem boldogságát eltemette, örökre elhagyom, képét s emlékét magammal viszem. Sok kérésére megigértém, hogy még egyszer visszajövök; de hosszu határidőt, 70 esztendőt tettem. Ő sirt, zokogott, ölelt, s tudta, hogy ez elérhetlen határidőt rendkivüli veszteségem érzete szabatá velem.

— Ön e szerint Tihamér! vága közbe Gyula könnyes

szemekkel, átölelvén az öreget. Apámtól gyakran hallám, hogy nem vala nap, mellyen önt nagyanyám sirva ne emlegette volna; sőt magam is emlékezem rá, midőn térdén hintázva, ön nevét gagyogtatta velem. Ha a házban port csináltam, vigyázatlanságból ablakot törtem, csibéjét agyon tapodtam, ha a jégre sinkózni, szánkázni akarék menni, csak azt kellett mondanom: én Tihamér fia vagyok, ezt nekem Tihamér megengedte volna, s ezzel megbocsátva, nyerve volt minden, s omló könnypatak közt csókola össze engem kis unokáját. Apám ezelőtt két évvel szinte elhalt, s halálos ágyához hivatván, egy pecsétes levelet, melly, mint mondá, nagyanyámé, adott kezembe, azon kéréssel s parancscsal, hogy azt ez esztendő utolsó napjaig, mikor t. i. a 70 esztendő kitelik, hiven megőrizzem, s ha akkor értte el nem jövend az, kinek szól, felbonthatom, de azután is szent ereklye gyanánt tartsam. A levél mind ez ideig illetetlenül ládám fenekén hever, s én szerencsésnek tartom magam, hogy önt megláthattam, hogy önnek apám parancsa szerint a levelet holnap átadhatom.

— Köszönöm, édes Gyulám, százszor köszönöm, te méltó unokája vagy nagyanyádnak! — mondá az öreg karjai közé szoritván a deli ifjat.

(Vége következik.)

Poharamhoz.

Különben én becsüllek, oh pohár!
Csak egy van benned, a mit restelek;
Azt restelem csak benned, oh pohár!
Hogy ollyan könnyen kihörpentelek.

Ha én tenéked volnék, oh pohár!
Ki nem fogynék a borból sohasem;
Aztán, ha nékem volnál, oh pohár!
Innál belőlem véges végtelen.

Petőfy Sándor.

(Pönögei Kis Pál.)

Irtóztató csalódás.

Elvégezém az én szivemben,
hogy magamat adnám boritalra.
Biblia.

A lelkem is sir!... — És miért?
O mert roppant búbánat ért!

Fogalmatok sincs róla, mi
Gyászos, költőnek hallani:
Hogy verse hitvány, verse rosz,
S egy kukk dicsőséget se' hoz...
És én hallottam ezeket,
És szívem ketté nem repedt!

Mi több: melly verseim felett
Mondának illy itéletet?
Szép bordalok, jó bordalok!
Tirólatok, tirólatok
Hallottam ezt... pedig hivém,
Hogy a hír kakasüllején
Anakreon, Vitéz Mihály
S Beranger már alattam áll,
Alattam áll általatok,
Szép bordalok, jó bordalok!

S im szép hitem tünderhona
A magasból lepottyana.

Amen hát! a mint van, legyen;
Meghajtom a sorsnak fejem,
És türök türedelmesen —
Nem zengem többé sohasem,
Nem zengem én a bort... csupán
Torkomba öntöm ezután.

Petőfi.

Segédszerkesztő.

— Irodalmi életkép. —

Ujságba kivántam valamit iktattatni, s egy szerkesztőhivatal előszobájába léptem, hol egy szálas legényt pillanték meg, ki rendkivüli műismerettel — csizmát talpalt.

E látvány kissé meglepett, s már azt hivem, hogy eltévedtem; mert azt tudtam ugyan, hogy az ujságokban elég talpra esett gondolatot lelhetni, de ezzel a csizmatalpalást semmi rokonságba nem birtam hozni.

Kétkedve szólék tehát a legényhez:

‚Barátom, én a szerkesztő hivatalt keresem.'

A legény mélyet fúrt az árral, pipáját balra mozditá szájában, és röviden csak ezt válaszolá:

„Tessék hát belépni.“

‚Ide?'

„Igenis.“

‚Azt gondoltam, hogy csizmadia műhelybe tévedtem.'

„Nem, uram. Én csak időtöltésből talpalgatom saját csizmámat.“

‚Talán tanult mestersége ez?'

„Igen.“

‚Hát mért hagyta el mesterségét?'

„Nem szerettem a szurkolást, és sokszor hallottam, hogy ujságirás mellett munka nélkül is meggazdagulhat az ember.“

‚Ah, tehát ön ujságiró?'

„Nem épen egészen, hanem az ujság expeditora vagyok.“

‚Expeditor?'

„Igen, valamennyi ujság az én kezemen megy keresztül.“

‚Valóban?'

„Mind a két városban én hordozom ki az ujságot.“

‚Ah, értem! Hát meggazdagodott-e már expeditor ur?'

„Eddig még csak gazdám, de hiszen majd rám is kerül a sor.“

‚Itthon van a szerkesztő ur?'

„Nincs.“

‚Hol van?'

„Falura ment, juhocskáit nyiratni.“

‚Hát jószága is van?'

„De mennyi!“

‚Mikor jő haza?'

„Nem tudom. De csak tessék besétálni, első segéde itt van, s azzal mindent lehet végezni.“

‚Hát nem egyenlők a segédek?'

„Egyébiránt egyenlők ugyan, de annyiban mégis különböznek egymástól, hogy az első nagyobb fizetést húz, és kevesebbet dolgozik, mint a többi; épen úgy, mint a csizmadiáknál az öreg legény.“

Tehát a segéddel szólok, gondolám, ámbár nem tagadhatom, hogy én a segédi czim iránt mindig megfoghatlan ellenszenvvel viseltetém, az élet bármelly helyzetében találkoztam is azzal. Ezen eszme mindig valami tökéletlenséget foglalt magában nézetem szerint; mintha tudnillik a segéd csak segíteni tudna, de maga nem birna valamelly munkát tökéletesen és önállólag befejezni, s ezen véleményemet több ok látszik támogatni.

Igy például táborban és csatákban is alkalmaztatnak segédek, de ugyan mit visznek ezek véghez? Szelet csinálnak, lótnak, futnak, mások parancsait másokkal közlik, és igy legfölebb lovaik lábainak gyorsasága által tehetnek csak némi szolgálatot.

Némelly tisztviselők mellett szinte segédek tartatnak; de ugyan miből áll ezek kötelessége? Annak véghez viteléből, mit főnökük nem tart arra méltónak, hogy maga személyesen végezze el.

Még szinházaknál is minden valamire való színész irtózik az ugynevezett segédszerepektől, s az utolsó kardalnok is csak fejét vakarja, ha végre csakugyan rátukmálják az effélét.

Meglehet, hogy csalatkozom, de, hogy röviden fejezzem ki magamat, én a müveltebb körökben létező segédeket mindig csak a mesteremberek inasaihoz tudám hasonlítani; az az: olly egyéneknek tartám őket, kik tanuláson és rontáson kivül még minden egyébre alkalmatlanok, s következéskép a polgári életben semmi jelentőséggel nem birhatnak.

E véleményem még akkor is szilárd meggyőződésem vala, midőn a szerkesztő hivatal ajtaját megkopogtattam.

‚Tessék!' — hangzott belőlről a válasz, olly sajátszerü kifejezéssel, hogy azt minden alaptalan gyanusitás nélkül is illyesmire lehetett volna magyarázni:

‚Vigyen el a manó!'

Hm, gondolám, ez nem igen kedvező fogadtatást jósol, s főnehbi véleményemben még inkább megerősödtem; azonban, ha már ennyire jöttem, tehát csakugyan mégis belépek, hiszen legroszabb esetben sem fogja füleimet leharapni a rosz kedvü segéd.

Példás elszántsággal nyitám tehát meg az ajtót, s ügyes kiszámolással jobb lábamat emelém át először a küszöbön, hogy valami baj vagy kellemetlenség ne érjen.

Beléptem, s az ajtót szép csöndesen betevém, hogy illedelmes föllépésem által a kedvetlen segéd urat kissé megszeliditsem.

Üdvözlésemre a segéd letevé tollát, fölállott, rendkivül fanyar pillantást vetett rám, mellyet elég roszul sikerült mosolylyal törekvék födözni, s épen olly érctelen, mint kedvetlen hangon kérdé:

‚Előfizetni méltóztatik?'

Én igen nyájasan felelém:

„Nem!"

A segéd leült, tollát kezébe vevé, és kérdezőleg tekinte rám.

Tekintetét megértém, valamint azt is, hogy nincs kedve hosszas mulatozásra, röviden tehát csak ezt mondám:

„Nagy gazságnak juték nyomába, és szeretném nyilvánossá tenni, mert személyesen nem akarok bele avatkozni."

‚Le van a tény irva?'

„Nincs, majd elmondom."

‚Bocsánat, nincs időm az effélét meghallgatni és leirni, mert főnököm nincs honn, s minden teher rajtam fekszik.'

E szók után előtte fekvő német hirlapba tekinte, és hihetlen gyorsasággal fordité tartalmát magyarra.

Közelebb léptem tehát, és kissé sürgetőleg szóltam:

„Majd leirom tehát, ha nem vagyok itt önnek terhére?"

A segéd némán mutatott egy poros székre, papirt tolt elömbe, és munkáját nagy sietséggel folytatá. Kendőmet a székre teritém, ráültem, öt tollat egymásután megpróbáltam, de egyikkel sem tudtam irni; tollkést kerestem

tehát, s mivel ezt nem leltem, a papirosollóval törekvém az egyik tollat kissé kezemhez idomitani, a mi hosszas fáradozás után csakugyan sikerült.

Már épen tentába akarám a szeszélyes alaku tollat mártani, midőn az ajtón kopogtak.

‚Tessék!' — hangzott ismét kedvetlenül a segéd ajkairól.

Az ajtó megnyilt, s egy nem annyira szép, mint rendkivül vastag asszony lépett be. Egészséges szine világosan tanusitá, hogy faluról jött, s keztyütlen terjedelmes kezeiből könnyen lehete következtetni, hogy igen jó gazdaszszony, mikor otthon van. Ezenkül még azon igen különösen jellemző sajátsággal birt, hogy egyetlen szót sem szólt a szokott üdvözlés elmondása után, hanem három zsebet gondosan megmotozván, a harmadikból pápaszemet vont elő és orrára illeszté.

A segéd nyugodtan mártá be tollát, és szintolly nyugodtan folytatá a fordítást.

Az asszony ezalatt zsebeit egymásután az asztalra üríté, és gondosan keresgélt a beléjök rejtett s most napfényre jött mindenféle közt; de siker nélkül, mert a sok limet lomot egymásután ismét zsebeibe rejté és keblében keresgélt, honnan ismét sok mindenfélét vont elő, de szintolly kevés sikerrel, mint előbb. Végre zsebkendőjét is fölbontá, de abban csak kalácsdarabkák voltak szemlélhetők, következéskép a keresett tárgy innen sem került elő. A zsebek még egyszer megmotoztattak, de hasztalan; az asszony tehát rendbe szedé magát, s boszusan szóla:

‚Bizonyosan a csézában feledtem.'

Ezen fontos megjegyzés után minden további szóváltás nélkül távozott, s én tollammal a tentatartó felé közeliték, mert ezen jelenet alatt nem tudtam irni; azonban ismét kopogtak az ajtón.

‚Tessék!'

Egy czifra uracs zuhant a szobába, és föltett kalappal az asztalra ülvén, vagy is inkább vetvén magát, iszonyu füstfelhőt bocsáta ki száján és leirhatlan kevélységgel szóla:

„Én Bukfenczy táblabiró vagyok, mondja meg hamar, mellyik számban volt a —i lóárverés hirdetve?"

A segéd bevégzé a megkezdett sort, kalapját hideg arczkifejezéssel föltevé, és igen nyugodtan szóla:

‚Nincs időm annak fürkészésére.'

Bukfenczy ur bámulva vette le kalapját, és — olly csöndesen tűnt el, mintha soha meg sem jelent volna, a segéd pedig letevé kalapját, és minden fölindulás nélkül folytatá munkáját.

Hm, gondolám, ezen segéd nekem tetszeni kezd. — Ugyan ki fogja Bukfenczy urat a lóvásárra hajtani?

Tollamat a tentatartó felé vándoroltatám, de — ismét kopogás.

‚Tessék!'

Egy igen tisztességes öreg ur lépett be, kalapját, botját s pipáját az ablak párkányára tevé, és erőteljes mély hangon szóla:

„Előfizetni szeretnék."

A segéd arcza kissé földerült, s hangja nyájasabban mondá e szót:

‚Méltóztassék.'

„Fél esztendőre."

‚Ki részére méltztatik?'

„Magamnak."

‚Becses nevét kérem.'

„Hát nem ismer uraságod?"

‚Nincs szerencsém.'

„Tehát Czombos Boldizsár."

‚A czim?'

„Táblabiró."

‚Lakása?'

„Kaszaháti puszta."

‚Utolsó posta?'

„Járomháza."

‚Méltóztassék, itt a nyugtatvány.'

Tekintetes Czombos ur végig olvasá a nyugtatványt, s még egyszer, s harmadszor is átolvassa, mi alatt a segéd tüskén látszik ülni, és végre nagy álmélkodással szól:

„Hiba történt, kedves ur."

‚Hogyan?'

„Hiszen ez a xx czimü ujság?"

‚Igen.'

„En pedig a xxx cziműre akartam előfizetni."

‚Sajnálom.'

„Már bocsásson meg az ur, alázatos szolgája."

‚Ajánlom magamat.'

Czombos ur távozik, de rögtön ismét visszatér, és igen nyájasan szól:

„Ugyan kérem, hol lehet csak arra az ujságra előfizetni?"

‚A—i utczában.'

„Köszönöm szépen."

A táblabiró ur utolszor távozott, s a segéd szemeit a német hirlapra függeszté; de ekkor rögtön egy piszkos fiu botlott a szobába, és igen éles hangon szóla:

‚Pit um Kilfeld.'

„Itt van" — mondá a segéd, még sem vesztve türelmét, s ollóval leszelé a papiroslap azon részét, mellyet már tele irt, és átadá a fiunak.

„„Mit jelent ez?"" — kérdém őt illedelmesen, mert meg kell vallanom, hogy ezen segédet már csodálni kezdém.

„Ez inas volt a nyomdából, ki külföldi czikket kért a szedők számára; de a sok háborgatás miatt nem igen sokat adhattam neki, most sietnem kell, mert óranegyed mulva ismét itt fog lenni."

Midőn ez utolsó szókat mondá a segéd, akkor már ismét kopogtak az ajtón.

‚Tessék!'

A korábbi vastag asszony lépett be, és igen engesztelő hangon szóla:

„Bocsánatot kérek, megtaláltam már a czédulát, de csak most láttam, hogy más szerkesztő hivatalnak szól."

‚Tehát mit tetszik parancsolni?'

„Csak megakartam az ifjurat nyugtatni. Alázatos szolgálója."

‚Ajánlom magamat.'

Most rögtön kopogás nélkül nyilt meg az ajtó, s az előszobai szálas ex csizmadia lépett be, kissé fejét vakará, kissé köhintett, s azután igen ünnepélyesen szóla:

‚Tekintetes uram!'

„Mi baj?"

‚Ugyan kérem alázatosan, hová vitték O'Connelt?'

„Pokolba!"

Az érdemes expeditor meghunnyászkodva sompolygott ki a szóbából, a segéd boszusan fogott munkájához, s én őszintén megvallom, hogy a szerencsétlen segédet már sajnálni kezdém; és kedvetlenül akarám tollamat tentába mártani, de még sem juthattam e műtételhez, mert ismét hangosan kopogtak.

‚Tessék!'

Három ur robogott a szobába, s a legvastagabb ingerült hangon szóla:

„Uram a —ik számban rágalmazó czikkely jelent meg a —i tanács ellen, és mi azon tanácsnak tagjai vagyunk."

„„Ugy van.""

‚Rágalmazás?'

„Igen."

„„Ugy van.""

‚Tehát méltóztassanak azt megczáfolni, lapunk a védelemnek mindig nyitva áll.'

„Mi a rágalmazó nevét akarjuk tudni, még pedig tüstént."

„„Ugy van.""

‚Azzal nem szolgálhatok.'

„Miért?"

„„Ugy van. Miért?""

‚Mert levelezőinket böcsületes embereknek ismervén, névtitkukat böcsületesen megőrizzük.'

„De én akarom."

„„Ugy van.""

‚Ismétlem, nem.'

„Pörbe idéztetjük a szerkesztőséget."

„„Ugy van.""

‚Védni fogjuk magunkat.'

„Majd elválik!"

„„Ugy van.""

A három tanácsbeli boszusan rohant ki az ajtón, és mindketten tollunkhoz fogtunk; de ismét kopogás..

‚Tessék!'

Egy piszkos ember lép be, és igen alázatos hangon szól:

„Bocsánatot kérek, egy kereskedő számára boltczimert kell föstenem, németül és magyarul, nem méltóztatnék a németet magyarra fordítani?"

‚Szivesen.'

A segéd lefordítja a kivánt boltczimet, és átadja a festőnek.

„Alázatosan köszönöm."

‚Máskor is jöjön el, és ne ferditsék el a szép magyar nyelvet.'

A festő távozik, mi — de nem, nem fogunk az iráshoz, mert az ajtón kopogtatnak, és egy vándorló kalmár tekint be, s tolakodólag szól:

„Szép nadrág kelmét—“

‚Nem kell.‘

„Gyönyörű mellények—“

‚Nem kell.‘

„Pompás selyemkendők — franczia keztyük — nyakkendők —.“

‚Nem kell.‘

„Csak méltóztassék legalább megtekinteni — igen finom —.‘-

‚Lódulj pokolba!‘

„Alázatos szolgája.“

Merkur tolakodó fia még be sem csukja az ajtót, s már három egyén nyomul be a küszöbön, és fölváltva szólnak

„Sertésaladási kirdetést hoztam.“

‚Mindjárt.‘

„„Pergősi ur nem kapta meg a tegnapi számot, azt mondá, hogy nem is fogja többé járatni az ujságot, ha illy rendetlenül kapja.““

‚Tüstént adatok példányt.‘

„„„Dörgősi ur ezentul Füredre kivánja ujságát járatni.““““

‚Jól van, majd teszek iránta rendelést, hogy pontosan megkapja.‘

„„„Pit um Kilfeld.““““

‚Nincs még, várjatok.‘

Az ajtón ismét kopogtak, még mielőtt e félelmes had távozott volna, s egy száraz kereskedőlegény jelent meg, indulatosan mondván :

„Hirdetésünk nem jelent meg a mult számban, uram tehát visszakivánja az öt forintot.“

‚Itt van.‘

A segéd ismét iráshoz fogott, és az ajtón ismét kopogtak.

Ez már sok, gondolám, s eltávozám, a nélkül, hogy a kivánt tényt leirhattam volna. — Nem birtam tovább tanuja lenni e szörnyü zaklatásnak, s megvallom, hogy a szerencsétlen segédszerkesztőket, az irodalom ezen béketürő vértanuit azóta szivemből tisztelem, s nyilvánosan kérek tőlök bocsánatot eddigi sértő balvéleményemért.

Nagy Ignácz.

Dal a dalról.

Sziv a dalnak hü forrása,
Gyöngysor a jó gondolat,
Melylyel a sziv kéjhonában,
Hő szerelme mámorában
Olly igen jól elmulat.

Könny a dalnok áldozatja,
Melly ha elkezd omlani —
Karjain mély bánatának
Élv az ének bús fiának
Egy egy szivdalt mondani.

És e dalban, és e könnyben
Lelke csendes képe van,
Mellyre, mig csak szive verhet,
Édes kéjjel ráismerhet
Elborult óráiban.

Boldog, a ki szive vágyát
Dalba tudja önteni,
Mert dicső a dal világa,
Mint az élet ifjusága,
Mert a dalszó, isteni.

Szelestey.

Vörösmartyhoz.

Te, a kinek szent szózatod
Olly lelkesitve hat,
Az édes dalteremtés
Mindenhatója vagy.

S hogy annál höbb legyen
Magasztos éneked,
A leghübb szerelem
Fogott kezet veled.

Te meg szivet fogál,
Egy angyaladta nőt;
Lantodnak egy élő
Húrjául kaptad öt.

A szép hölgygenius
Ölelvén szellemed,
Szerelmes kebelén
Megnyilt a menny neked.

E mennyben angyalul
Lőn kedves gyermeked;
S gyönyörrel hímezed
Koszorus életed.

Tán köztetek minden
Pillantás lángiban
Egy-egy énekvirág
Szellemcsirája van!

Lisznyay Kálmán.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

Örülnünk kell minden mozgalom fölött, mi, kivált fővárosunkban a magyarosodás a nemzetiség terjedését hirdeti. Illy öröm lepett el minket, midőn a magyar polgárok zászlószentelési ünnepét szemléltük a Rákoson, hol hajdan üstökös apáink közt dragonyos és jäger-polgárokat, s a nézők tömegében frakot, bizonyára nem lehetett látni. Ős Budának derék polgárai egyedül magyar öltözetü lovas és gyalog őrhadat állitottak ki körükből, s bár arany sujtás nem csillog dolmányaikon, de a nemzetiség napvilága igy egyszerüen is tiszta fényben tünteti fel őket. Igen, polgártársaim, fényüzés tevé tönkre a leghatalmasabb nemzeteket, s fényüzés okozza azt, miként a pesti magyar lovas polgárkatonaság mindig csak maroknyi csapat leend, mig a dragonyosok száma a kevesbe kerülő, egyszerü ruha miatt mindinkább szaporodni fog. A magyar gyalog polgárkatonaság öltözete sokkal egyszerűbb, — csak az kár, hogy gucsma vagy kalpag helyett bőrellenzős csákót viselnek. Egyedül derék tábori orvosuk, dr. Pólya visel kalpagot, úgy mint illik. — Azonban teljes bizodalmas vetve a lassanként mindent elkészitő kor hatalmat szellemében, térjünk arra, mit a polgárkatonaság ügyében mások talán fő-fő és lényeges dologként tekintettek, t. i. a mult héten végbement zászlószentelési ünnep rövid leirására, mi mindenesetre kitüntető figyelmet érdemel, mert nem csak a szemnek szolgált gyönyörlátványul, de a lelkes, a magyar szivet is emelé.

— Közel a városligethez a Rákosmező egyik, e czélra legalkalmasabb helyén tartaték az ünnepély, dombokkal övezett sikságon; az emelkedettebb helyeken álltak a nézők ezrei (mintegy 40 ezer lélek), s lent a sikon, vagy inkább bent a körben a négyszöget képező budapesti polgárkatona-

ság, s azok, kik az ünnepben hivatalosan vőnek részt. — A zászlószentelést magyar zene és énekkel kisért mise előzé meg, melly hadi sátor alatt tartaték, s urfelmutatáskor Kölcsey hymnusának Erkel által szerzett zenéje meglepőleg hatott reánk. Ezután a zászlóanya, a diszmagyar ruhában megjelent, lelkes gróf Károlyi Györgyné, gyönyörü ezüst himzetü, nemzeti szinü szalogokat tüze a felszentelendő zászlóra gróf Batthiányi Lajosné nevében is, ki az ünnepélyen betegsége miatt meg nem jelenhetett. S miután Majthényi Antal püspök s érsek-primási helyettes a zászlót ünnepélyesen fölszentelé, a szokásos szögverés következék a hatalmas isten nevében. — A megszögezett zászlót, — mellyre közbevetőleg mondva, Barabásunk sz. Istvánt, szűz Mariát, s Magyarország és a város czimerét igen szépen festé — , a polgárőrhad parancsnoka, Nádosy István, tartalomdús beszéddel nyujtá át a zászlótartónak, mire a polgárkatonaság háromszorosan éljenezé meg a koronás fejdelmet. Az eskü letétele után Szamuel Alajos, a magyar polgárkatonaság derék tábori papja, a legszebb magyarsággal szerkezett, s tiszta nemzeti irányu beszédet tarta a városi őrsereghez, mire a te deum laudamus magyarul énekeltetett,mi talán már századok óta nem történt a Rákoson. Végre a pestbudai gyalog polgárkatonaság háromszoros üdvlövéssel tisztelgett, — s a roppant néptömeg részint kocsikon részint gyalog kiséré haza a lélekemelő magyar zenészet mellett lépdelő, de a nagy sokaság miatt alig mozogható őrcsapatokat.

— Függelékül ez ünnep leirásához még meg kell emlitenünk, miszerint a zászlófölszentelés alkalmával egy, T. Károlyi könyvnyomó ur hazafiui buzgósága által létrehozott szép költemény, „Szózat a pesti magyar polgári őrhadhoz“ czim alatt, osztaték ki a nép között. A lelkesitő mű szerzője barátunk Garay János, ki meglevén ihletve a pesti polgárság nemzeti szellemétől, néhány percz alatt készité ezen magasztos hazafiui költeményét, mellyből hely szüke miatt csak a következőket közölhetjük :

Rákos mezőt dicső, nagy ősek
Árnyéka lengi át,
Nagy és dicső emlékek érzék
Évszázados porát :
Itt esküvétek ti is esküt,
Hallá az égi bolt,
Zászlótokon lágy szél suhant el —
A hon nemtője volt.

Polgárok vagytok! a hazának
Jó s hü polgárai! —
Magyar fiak, a hon szivének
Esküdt őrhadai;
Fel, feldobogjon, hangosan fel
E névre kebletek!
Ti a magyar nemzet szivének
Őrhadja lettetek! —

A magyar gyalog őrhad első sorának kellő közepében szivemelő volt látnunk a három Rottenbillertestvért, kik közül Lipót, az alpolgármester, legyőzve az előitéletek föllegét, fényes rangjának daczára sem szégyellett a közlegények sorába állani, sőt midőn tiszti hivatallal kináltaték, azt elfogadni egyátalában nem akará, buzditó példát mutatva pályatársainak a szerény igénytelenség követésére. — A pesti huszárok diszmenetét átalános elragadtatással bámulá a közönség, különösen Zitterbart a másod százados lovagias ügyességét nem győzék eléggé dicsérni. — Emmerling a magyar gyalogpolgárság kormányzó kapitánya vitézül viselte magát. Kacskovics Lajos, városi főjegyző, és Tóth Gáspár, mint kapitányok a sor két szélén daliásan állottak. — A zászlófölszentelési ünnepély után fényes lakoma, nagy áldomás tartaték a városi redouttermek- ben, s már a harmadik tál ételnél áldomásoztak, a Fótidalt énekelték s egymást érték a toastok, mellyek közt Kacskovicsé, Nádosyé, s Fehér György kanonoké legkitünőbbek voltak; az utóbbi emlitvén, hogy mikor ő Pestre került (1779ben) itt még alig vala 13—14 ezer lakos, mig most 80 ezernél több van itt. Döbrentey Gábor legkedvesebb tárgyáról, az irodalomról itt sem feledkezve meg, szépen köszönté el poharát Garay János, a fenemlitett Szózat szerzőjének egészségeért. E nagy bőségü lakomában többféle eredeti magyar étel fordult elő, s tisztán magyar borok kerültek szőnyegre, mi kivált külföldieskedő fővárosunkban illy alkalommal nagy ritkaság. És ezt leginkább a minden csepp vérében magyar, derék lelkésznek, Kronperger Antal urnak lehet köszönni, ki az egész zászlófelszentelési ünnepély rendezésében, s leginkább nemzeti irányának eszközlésében legnagyobb részt vön, — hogy a magyarok istene áldja meg őt ezért! — Miről is nem szóltunk még? — Igaz! hazánk majd minden nevezetesebb városának polgárkatonái közül fényes küldöttségek disziték ez ünnepélyt, kik között a szegediek leginkább kitüntek; a megyei és katonai küldöttség is diszruhában tisztelgett.— A magyar polgárkatonaság Morelly által igazgatott zenészkara meglepő kinézéssel bir, a legkirívóbb nemzeti szineket viseli egyenruháján, különösen a zenekarvezető fehér zrinyijében és nagy kalpagával mindenek figyelmét magára voná. — Midőn a magyar polgárkatonai osztályok a páholyok és zártszékek előtt vonultak el, zajos tapssal üdvözöltettek a közönség részéről. — Adja isten, hogy a budapesti polgárkatonaság szivben, lélekben és ajakkal mihamarabb egyesüljön.

— A napokban bizonyos ur Ó-Budára ment, s látván, hogy a Budagőzös már indulni készül, hamarjában jegyet váltott, s hogy el ne késsék, az ötöséből visszaadandó 14 huszast a pénzszedőnél hagyja olly nyilatkozással, miként azt majd visszajövetelekor veendi át. De azalatt, mig visszatérne, egy csalfa iparlovag ment a pénzszedőhöz, s kérte a 14 huszast, mit a pénzszedő át is adott neki. Azonban a pénz valódi tulajdonosa is visszaérkezék, sajátját visszakivánà, — a mentegetőzés nem használt, s a megtévedt pénzszedő kénytelen volt őt kifizetni, gondolván magában : máskor majd jobban kinyitom szememet.

— E lapok szerkesztője, a lapjávali bokros foglalkozás közepett is, nyert időt nagyobb, önállású műnek alkotására. Minek következtében legujabb népies szinművét, melly részint az erkölcsnemesitő r ó z s a ü n n e p e t is tárgyazza, még e hónapban bevégezni, s műértő barátai előtt felolvashatni, reméli, kik, ha jónak találják, szinpadra, ha nem, tűzre vele! —

— C z u c z o r Gergely, a közkedvességű költő, e napokban köztünk mulatott, s arczképe a Pesti divatlap számára Barabás által már elkészült.

— E g r e s s y B é n i zenésztársasága megoszlott, s egy része egyesülve a második győri bandával R ó z s a v ö l g y i Márkot kéré meg igazgatóul, s a nemzeti Kör pártfogását is meg akarják nyerni.

— Mult héten városunkban több helyt tűz ütött ki, de csak hamar eloltaték. Szerencse — mondá egy barátunk

— hogy a magyarok fővárosában a valódi tűz is többnyire csak szalmatűz.

— A pest-bajai gyorskocsin már többek podgyásza elveszett, mert hiszen néha még kalauz sincs rajta. Vajjon aztán a hanyag, rendetlen intézet ad-e pótlást az ő gondatlanságából eredt károkért? —

— Tegnapelőtt sz. István ünnepén a Széchenyi-féle társalgási kert nagyszerüen volt kivilágitva, s a több transparent közt meglepő volt látnunk sz. István képét életnagyságban illy felirással: ‚S mint Árpád véres harczain kiküzdé Hunniát, népének István tul siron szerzett örök hazát!‘ — E szép vers Sujánszky Szent István czimü költeményéből volt véve. —

— A kisdedovókat képző intézet épületének alapköve mult hét szombatján tétetett le ünnepélyes pompával ő fensége a Nádorné által, ki Schedius kir. tanácsos urtól lelkes beszéddel üdvözltetvén, később nemzeti nyelvünkön monda áldást e szép emberbaráti műre, miért is rendkivüli örömre buzditá a jelenvoltakat. — Vargha István, intézeti igazgató, fölötte tartalomdús, velős és megható beszéddel ajánlá a kisdedóvás ügyét, Stuller Ferencz egyesületi titkár pedig az alapkővel együtt letett történetét olvasá fel a m. országi kisdedovó intézeteknek. Van-e valódi emberbarát és hazafi, ki a kisdedovók terjedését, szaporodását hazánkban szivből ne ohajtaná! —

— A vaknövelő intézet növendékeinek nyilvános próbatétele e hó 24kén szombaton fog tartatni délelőtti 9-től 12-ig, mellyre minden emberbarát s az intézet nagylelkü gyámolitói ezennel tisztelettel hivatnak. A testgyakorlati próbatétel ugyan az nap délutáni 5 órakor a kerepesi uton levő gróf Beleznay-féle kertben délutáni 5 órakor fog tartatni. — Dolezsalek, igazgató.

Titkos hirek.

— Arszlárjaink igen sok fagylaltat fogyasztanak; sokan azt állitják, hogy a siberiai jéghez akarják szoktatni gyomrukat.

— X. elveszté költeményeit, a becsületes találó befütött velök, hogy vizes részei elpárologjanak.

— X. és Y. urak mindig lóháton járnak; sokan nem tudnak önlábukon járni.

— B. asszonyság férje meghalálozott, — és ő tiz évi gyászát letette.

— Mióta N. ur, azon széket, mellyen Elszler Fanny ült, megvásárlá, azóta, mondják, mélyebben ül — az adósságban. —

Fekete.

Vidéki hirek.

Késmárk. A Pesti Divatlap 3. számában kis tudósitás van a késmárki főiskolában hatodhó 23kán megült örömünnepről, mellyben többi között a Szózat paródiája miatt a szerző ifjunak üstökét megrántja tudósitó ur. Kik a tanulók nyelvgyakorló tásaságát ismerik, tudják, hogy a társasági elnök jóváhagyása nélkül semmi darab nem kerül fel nyilvános ülésben vagy is örömnapkor: miért is tudósitó, ki az ifju üstöke után nyul, bizony saját enyémbe kap; pedig az kissé már gyérülni kezd, s azért féltem. — Azonban szépészeti itéletről van itt szó, s nem másról.

Paródia előttem komoly költemény alakjának elkölcsönzése vig tárgyra, mellynek érdekét a komoly alak neveli. Czélja közös minden vig költeménynyel, mulattat, s nevetve oktat: de azt kettős eszköz által ügyekszik elérni. Magában vig (ennyiben más vig költeménytől nem különbözik) s kölcsönzött, hozzá idegen, ruhában vig, (ennyiben paródia csak). Hogy másik eszköze hasson, alakját ismeretes, nagyon ismeretes költeménytől kell kölcsönöznie, avagy különben nem parodia. Jelen esetben Vörösmarty hires költeményéről vették a ruhát, s belátásom szerint a leghelyesebben, mivel nálunk alig van ismeretesb költemény. — De a szózatot még is paródiázták!! Ez ollyan szépészeti itélet, millyennel birt Tristram Shandy igen érdemes nagybátyja Tóbiás, ki üres idejét várépitgetéssel huzta ki kertében Trimm káplár urammal, s ki jól tudta Vauban elmélete szerint, mellyik a legerősebb torony. Egyszer társaságban Trimm predikácziót olvasott, melly a jó lelkiismeretet tárgyalta, s mellyben ó testamentomi hely fordul elő, miszerint a jó lelkiismeret biztosabb bástya hét toronynál (emlékezetemből irom, meglehet, több torony állott). ‚Hm! vág közbe Tóbiás nagybátya, megtenné azt három is, ugy-e Trimm? volna csak stb.

Az ifju „elferditve nem adhatta elő irodalmunk e szellemdús költeményét“, hanem a hallgatók itélete volt ferde, melly onnan eredt, hogy a Szózat parodiájáról hallottak valamit az előtt, s mert a szépészeti ismeretek nálunk még sem nem terjedtek nagyon, sem nem alaposak, nem tudták, mi a paródia. Ez soha, de soha nem azt parodiázza (köz, nem szépészeti nyelven), mellynek alakját vette, hanem azt, kit oktatni akar. — De vajjon helyes-e az én itéletem? Meglehet, csalatkozom, meglehet, hogy a kérdéses költemény nem is paródia: de mindkét esetben nem elferditésről lehet szó, mi bűn, ha nem csak értelmi elvétésről, mi nem bűn. Szépészeti itéletről van itt szó, s nem másról.

A tudósitás alatti jegyzetkében emlitett panaszra nézve, hogy az alapitvány szelleme sértetett a jutalomosztással, ezen kis észrevételt fogadja tudósitó ur, hogy t. Jóny Tivadar ur alapitványát nagybátyja t. Cornides István, főiskolai felügyelő ur, úgy is, mint az alapitvány kezelője, ugy is, mint az alapitónak meghatalmazottja, jól érti, s hogy emlitett ur a jutalomosztásnál az elnökséget viseli.

Húnfalvy Pál,
mint társ. elnök.

Csetnekről egy, nyárutó elsejéről költ, szép előadású, de a kis dolognak igen nagy feneket keritő, hosszas levelet vettünk, mellynek rövid tartalma abban öszpontosul, miszerint az odavaló leánynövelő-intézet volt tanitója, V. A. ur, mind a mellett is, hogy már oktatói hivatalába ünnepélyesen beiktattatott, s több szülőknek igéré, miként a csetneki növelő intézetet nem hagyandja el, megszegve szavát, s tréfát űzve az ünnepélyes beiktatással, Csetnekről Rosnyóra költözött — ugyancsak itt is nőnevelői pályát folytatandó.

Jászberény, nyárhó végén. Minap egy vén em-

berke társadalmi életünk jelenje fölött beszélvén, okoskodása fonalát ugy összekuszálta, hogy annak se fülét se farkát nem találtuk. No de hiszen ugy van az, midőn már ‚vén' a hegedüs, a nyirettyünek ügyetlen kezelése mellett selejtes hangok keletkeznek a hegedű gyomrából; ... ezt csak például mondám; mert mi öregek, és vén-ek nem gyanúsitgatunk egyebeket, csak a kit uton utfélen találunk ,.. és a fiatalokat.

Egyébiránt városunkban az irigységig szép egyetértés trónol, elannyira: hogy csupa egyetértésből majd meg eszi egyik a másikat; különben pedig a hiedelem mennyországában a ‚kozák' tánczot járjuk, és itt annyira mentünk, miszerint négy szem közt egymásnak mindent hiszünk több szemről nem szólok. Szóval, mi egészen egyet-értünk, midőn ‚egy'-ről beszélünk, és mig egyetértünk az „egyetnemértésben", és hiszünk egymásnak... semmit... Mit nem kell megérni az öregnek! Istenem! egyenek csak némelly ifjaink olcsó pénzért i..gaz fonton mért annyi jó, és ujabban drága pénzért rosz fonton mért annyi rosz húst, és olcsó buzából csinált nem annyira savanyú, mint kis zsemlyéket, mint mi öregek: majd leszállnak ők is a magas paripáról!

Öreg Péter.

Igló, nyárutó elején. Figyelmet kérek, uraim és hölgyeim! örvendetes hirrel lepem meg önöket. Igló a 16 szepesi városok székhelye, csinos kis város; polgársága német, pórnépe tót, — a magyarnak itt már csak hire van. Igen, de nem amollyan veszett hire, mint p. o. a szepesi németek rokonai, az erdélyi szászok közt (kiknek földét csak nehány hete hogy elhagyám, s kikről máskor tán bővebben) és hazánknak számos nem magyar részében. Iglón a magyarnak jó hire van, és jó hire van nem csak Iglón, de van az egész Szepességen.*) Mert jöjön bárki e nép közé, ki tőle 3—4 év óta el volt szakasztva, és lehetlen lesz észre nem vennie, hogy a mi akkor mint a magyar érdekek, különösen pedig a magyar nyelv iránti ébredező részvétnek mutatkozott, az most valóságos rokonszenvvé fejlett ki. S ezen állitásom igazsága sehol sem fog inkább kitünni, mint Iglón. — Iglón magyar szinészeket találtam, Iglót magyar szinészek látogaták meg. Ez azonban jóllehet ritka és különös egy tünemény — mert ember emlékezete, talán a világ teremtése óta sem történt; — azért még nem igen fontos tünemény — mert voltak és vannak kóborszinészeink, kik minden utközbe eső állásba bekivánkoznak, nem tekintvén városra, falura, mivelt közönségre — —; fontosabb ennél az, hogy az Iglón létező Abday társasága két hét óta folytonosan teli ház előtt adja mutatványait — már a milly teli házat egy 5—6000 léleknyi városkában előállitani lehet. És az iglói szinházi közönségnek egy része tökéletesen, nagyobb része nagyjában, ismét más nagy része épen nem érti, s csupán gyanitja a szinészek által mondottakat — de az egészen a buzgóság, igyekezet és részvét félre nem ismerhető jelei látszanak. Tiz év mulva az iglói német ajkuaknak magyar isteni tiszteletök fog lehetni. Tiz év! hosszú időszaknak fog tetszeni mindazoknak, kik ezt, velem együtt, inkább ma szeretnék elérve látni, mint holnap. De higyjük el uraim! hogy hazafiságunk legkisebb

*) Természetes, hogy itt csak a városokat érthetni.

csorbulást sem fog szenvedni, ha azt mindig a lehető türelemmel párositjuk. Menjetek elő jó példával, adjatok a közvéleménynek jó irányt, kik erre hivatva vagytok, — és a dolog ki fog fejleni ön magától a körülményekből, mint kifejlett eddig is. Igló szép példa arra, mire mehetni a magyarosodásban nyelvbeli türelem és jó példa- s irányadás mellett. — Abday társasága is volt, de csak egykétszer volt kedve föllépni Lőcsén üres házban. Tudjuk, hogy Lőcsén vármegyeház van — — no de azt is tudjuk, hogy Pozsonyban országgyülés van, s hogy Pozsonyban is kongott mindig a magyar szinház ember hiányának miatta. Abday most eltávozik városunkból, de őszre ismét visszaszándékozik hozzánk — nem tudom, fog-e majd cserélni akarni Komlóssyval Debreczenben? Pedig Debreczen — —! pedig Igló — — —! Hátha még pesti első rendü szinészeink valamellyike vetődnék Szepes vadregényes vidékeibe. Szives fogadtatás hiányát bizonyosan nem tapasztalhatná. — Az eddig előadott darabok közül legjobban tetszének a Tisztujitás, Országgyülési szállás, Szökött katona, Két pisztoly, Peleskei notárius, s ebből is látszik, hogy Igló lépést tart a mai magyar korszellemmel. Különösen számos volt a közönség a Peleskei notárius adatásakor, a mű jelességén kivül azon okból is, mert e mű zenéjének szerzője az ismeretes derék Thern Károly iglói fi. — Abday társaságától az ügyekezetet nem lehet elvitatni; a szindarabokat olly jól adja, a mint azokat illy kis deszkázaton jól adni lehet. Emberei szinpadon kivül is jól viselik magokat, és átalános becsülésben részesülnek, — nem úgy mint ama Bécsből s a német világ minden részéből összekerült sühederek, kik ollykor városunkba vetődnek, mindenféle silányságaikkal s a német szinészet szemetével közönségünk izlését elferditendők. Magyar szinészeinknek az anyagi hasznon kivül bizonyosan van más nemesebb czéljok is, — mig amazok egyedül gyomruknak látszanak élni. — A leégett poprádiak javára egy működedvelői német előadás van inditványban.*)

K. Á.

Erdélyi hirek. Nyárutó elején. Torda mindinkább szépül, s a sósfürdői vendégek nyáron át egészen fölélénkitik; mondják, szinháza is épül, s a napokban egy pompás bál csődditendi be a vidék szépeit. — Vig mulatságot! — — Deésen az alapitandó kisdedovó tőkéje gyarapitására gyülnek az adományok, lelkes hölgyeink nőmunkákat készitenek számára. Működedvelők pedig a „Két pisztoly"-ra készülnek, mit Szigligeti ingyen küldött meg nekik. E darabnak itt nagyobb tetszést kivánunk, mint a millyenben Kolozsvártt részesült. — Udvarhelyttt a tanodai ifjuság tűzzel halad, három egyesület alakult közöttök, egyik a pálinka-ivás, másik a káromkodás, harmadik a fényüzés ellen. Ez utolsó tagjainak brassai három pecsétű posztón felül nem szabad köntöst viselniök. Ugyan Udvarhelyszékben kebelezett Martonos nevü faluban is létezik egy pálinkaelleni egyesület, mellynek még azon dicséretes szabálya van, hogy minden tag beállásakor a falu határára egy gyümölcsfát tartozik ültet-

*) Kéretnek a budapesti, pozsonyi, győri stb. német lapok e czikknek hasábjaikba való felvételére. K. Á.

ni, s arról gondoskodni. Éljen Székelyország! Éljen a mérsékleti ügy! A hazánkban található számtalan fürdők mind igen népesek; különösen a székelyföldiek számtalan boér főuraktól látogattatnak. De az idén számtalan égés is volt Erdélyben, különösen Brassó vidékén és Felső-Fehérmegyében, még pedig itt gyujtogattak, miért Brassó és Felső-Fehérmegye a főkormánytól statáriumot nyert. Végül el nem hallgathatjuk ifjaink azon dicséretes szokását, miszerint a nyári napokat hazájok beutazására használják. Ugy ugy, uraim, utazzanak, lássanak és tapasztaljanak, hogy aztán annál sikeresebben mozdithassák elő a hon javát.

Szinyey.

— A következő érdekes tudósitásokat akkor kaptuk, midőn már lapunk majdnem egészen ki volt szedve, s igen sajnáljuk, hogy csak röviden emelhetjük ki azokból a főpontokat. Pozsonyi levelezőnk méltó boszankodással kel ki a legujabban néhány országgyülési ifju által elkövetett botrányos verekedési kicsapongás ellen, s lelkes szavakkal kivánja, hogy az keményen büntettessék, különben az ártatlan fiatalság is szokás szerint, becsületében szenvedni fog egy két garázda egyén miatt. — Pápai levelezőnk örömmel emliti, miként e hó elején Vörösmartyt vala szerencséjök körükben tisztelhetni; a tanuló ifjuság fáklyás éji zenével lepé meg a nagy költőt, ki egy ifju ügyes szónoklatát forró szavakkal viszonozá. Dicsérve emliti levelezőnk a főiskolai képző társulat dalünnepét is; Kinizsi Vályitól, és a Bús Andor czimű munka Dömjéntől, legnagyobb tetszésben részesült. — Boros Mihály Fehérvárról lelkes szavakkal szólitja fel a magyar irókat, a néhány fehérvári hazafi által kiadandó Kunoss-emlék czimü zsebkönyv pártolására, mellynek tiszta jövedelméből szándékuk az elhunyt költő számára kőemléket emelni, hogy a név, mint B. ur mondja, melly arany betűket érdemel, ne földig sülyedt, fakeresztre krétával irva, gyaláztassék. — Hontból is érkezett hozzánk levél álnév alatt, mellyben a Coburg-Kohárvak s a franczia király leányának ünnepélyes fogadtatása olly czifrán s olly hódolatú bókokkal iratik le, hogy biz azt, helyünk szüke miatt sem közlenők. Kecskeméten a kisdedóvó intézet alapitására szükséges tőke megkezdésére, a város lelkesebb hölgyeiből s ifjaiból alakult működvelő társaság a Két pisztolyt adá egymásután két izben, közmegelégedésre, s a tiszta jövedelem 338 v. forintra rúgott. Éljenek a derék működvelők! —

Külföldi hirek.

London. Az angol lapok nagy része köszönettel fogadta az orosz czárnak Nelson emlékére ajándékozott összegét. — London lakóinak száma jelenleg 1,900,000re megy. — Bethertonban sajátságos innep ment végbe. Száztizenkét öreg, kik közül a legfiatalabbik hetven éves volt, ebédelt együtt egy fogadóban. Az összes vendégek korának évszáma 8491 évre ment. A társasági tagok legidősbike (98 éves) az ebéd után megkoszorúztaték.

Páris. Az apagyilkos Danon-Cadot Edvárd, kit az itélőszékek fölmentének, de nem a közvélemény, Havreból New-Yorkba ment. — A Dupetit-Thouars admirál tiszteletkardjára gyüjtött összegnek száma negyvenezer frankra megy. — Franciaországban a mult évben 3 millió, 231,358 hirlap, 398,918 mulattató lap stb. és 985,733 önálló jelentés stb. eff. bélyegeztetett meg. Átalában Párisban naponként mintegy 110,000 példány ujság jő ki, s küldetik szét. — Scribe a franczia akademia igazgatójává választatott. — Hugo Victor beutazni szándékozik Olasz-, Görög- és Törökországot. Jelemleg „Barbarossa“ czimü drámával foglalkozik.

Marseille. A nancyi püspök, de Forbin-Janson, ki itt egészsége helyreállitása végett tartózkodék, 70 éves korában meghalt. 3 millió frakkot hagyott maga után.

Pétervár. A legujabb kiszámitás szerint Pétervár lakosainak száma 470,260ra megy.

Varsó. A folyó bónapban tartandó katonavisgálatra a porosz királyt is várják.

Stockholm. Az egyiptomi al-király egy nyolcz éves giraffot szándékozott a királynak ajándékozni. Az átvitelkor Angliából Svécziába azonban megdöglött, s az arab, ki azt kiséré, csak bőrét adta át a királynak.

London. Campbell Tamás költő hamvainak a Westminster-apátságba vitele innepélyes pompával ment végbe. Nagy számu parlamenttagok, tudósok és müvészek voltak a gyászolók között. A sir födelét Argyll herczeg, Strangford és Morpeth viscountok, Brougham, Aberdeen, Leigh, Campbell lordok és sir Robert Peel vivék. A boldogult költeményeinek szellemének fogva, az itteni lengyelek közüli kiküldöttség is a gyászkisérethez csatlakozék. A koporsón ez egyszerü fölirat volt: Campbell Tamás L. L. D., a „Remény örömei“-nek szerzője. Meghalt jun. 15. 1844, 67 éves korában. Midőn a sirboltba ereszteték, a lengyelek egyike egy marok földet hintett koporsajára Kosciusko sirhalmáról.

Pétervárban bizonyos Browkin nevü collegium-titoknok halt meg kórházban. Rendkivül fukar volt. Valami katona feleségénél lakott egy kis zugban, csak kenyeret és retket evett, s rá vizet ivott. A temetés után kiporozták matráczát, s benne 1035 ezüstrubel értékü bankjegyeket találtak.

Tájismertetés.

Szklenói fürdő.

Nehogy száraz, vázolói szellemben ismertessem meg Bars ezen csinos fürdőjét a nyájas olvasóval, a bele vivő utról szót sem emelek, mert félek hogy igy czikkeeském kellemetlen kifakadásra nyujtana alkalmat; sem a természet bájait festeni nem fogom, mert azt csak egy Markó ecsete volna képes hiven visszaadni, s ha én megkisérteném, úgy e közlés valódi mázolattal nyittatnék meg, — s igy a dolgot úgy szándékom intézni, hogy az olvasó maga sem tudván honnan, honnan nem, csak a fürdő közepén vegye észre magát, s akkor tudja meg, hogy a helyet a hasonnevü falutól Szklenónak hivják, németül Glashütten, magyarul? — — nincs neve.....

Szklenón legalább fél órával később kel a nap mint máshol; s igy Mátyás ezen kérdéssel: mikor kel föl Szkle-

nón a nap? jobban zavarba hozhatta volna a czinkotai kántort, mint azokkal, mellyek a nép ajkán ma is élnek. Hasonlit e fürdő madárfészekhez, mellynek fenekén a tojás megvédetik, úgy ez is gyürűként karikázó hegy által övezetik, a völgyből sehová nincs kilátás, s az öbölben mosolygó falucskát szinte védbástyázza az eget érő hegygyürü. Gyönyörü liget, — mintha jegyese volna az égnek, a körülláncoló hegygyürü által eljegyeztetve. — E fürdőcske is a kincstáré, úgy látszik azonban, hogy erre több gond fordittatik mint Szliácsra, több épülettel van ellátva, s kertje, sétányai izletesbek. Nagy uri fürdő tágas tükrökbe fogadja a vendéget, mellyek vize kristálytiszta, s mindenik egy forrásból nyeri tápnedvét; hogy herczegi elnevezésekkel, s ezeknek német föliratával büszkélkednek, azon fölakadni nem igen lehet, mert ez elnevezések régiek; azonban sajnálni igen, miszerint azok kezelői még ma sem tudják, a szklenói fürdő létezik-e vagy sem.....? Azonban az itteni kényelmet nagy részben meg hiusitják a vetkező szobák hiányai; kisded veremnek mondhatni ezeket s náthanövelő-intézetnek, hol a fürödő nedves padokon kénytelen törülközni; egyébiránt a fürdés jó oldala, hogy szünetlen zene mulattatja a vendégeket, mit zajos veréb-hangverseny képez. — —

Éjszaki oldalán a fürdőnek, tetejére 66 lépcsőn vezető halom emelkedik, hol az egyház tövében buzog sziklaodvából a gyógyviz, s a forrásnál olly forró, hogy a kéz ki nem állja; tul azonban, az egyház homlokával átellenben, az ugynevezett Életforrás látható, mellyből ujj-vastagságu lyukon foly ki a szinte meleg s tiszta viz; ezen forrásból mindenik tükör vize részesül, sokan iszszák is, s mondják, csodás hatásu. Az érintett fürdőkön kivül rendesen használtatik még a Zipserfürdő, melly igy a fölfedező hasonnevü vadásztól nevezteték, s ma a hevérek (bányászok) kizárólagos fürdője; kivételiesen pedig a forrázó, tótul: parenyitza, s kigyófürdővel élnek, első alig kitartható forró, s megfejthetlen hatást gyakoról; utóbbiban csak minden hetedik esztendőben van viz, s többitől annyiban különbözik, hogy hideg, ereje azonban egyikével sem párhuzamolható, legnyomorultabb köszvényeseket s bénákat teremte már uj életre, s hogy a csodagazdag természet fönségét annál inkább kitüntesse, e hatalmas szemét csak évek multán tölti könyeivel.

Ezek Szklenó nevezetességei, nyájas olvasó, mellyek gyógyászi tekintetben önkényt vonzanak; társadalmi viszonyairól sem lehet egyébkint nyilatkozni, mint mellyek hasonlag érdekteljesek. Maga a regényes völgykebel napokra édes ábránba ringathatja a természet igaz gyermekét; százszoros élvet nyujt a kies kert s ugynevezett hosszu sétány; azonban a társalgási modor, — mellyről szólni kezdék, — sem maradhat emlitetlenül, a szellem jobbadán nemzeties, s ollykor vig tánczzene füzi koszorúba a fürdő szépeit, nem fényes, de helyzetileg csinos tánczternökben, melly körülmények mindenesetre sokszoros vonzerővel birnak. Itt tanultam ismerni két lelkes bányásznövendéket, kikhez ha sok hasonló volna, hamarabb nemzetiesb szint öltene a németrideg Selmecz.

Ismertetését ohajtván adni Szklenónak, szükségtelennek tartám mostani számos vendégeit emliteni, annyit azonban irhatok, hogy e sorokat egy lelkes magyar hölgy s egy honti tisztviselő emlékeül szentelém, s áldoznom kelle a varázsszerü ligetecskének, melly prózai lelkemnek itt majd költői föllengés szárnyait kölcsönzé.

Halászy.

Eredeti levelezés a külföldről.

A wolfenbütteli könyvtár s Lessing sirja.

Amsterdam, julius 14. 1844. — Édes Imrém! Berlinből egy nap egész Hannoveráig, tehát 50 m. földet jöhettem volna gőzkocsin, de Wolfenbüttelnél leszálltam, megnézni különösen a herczegi könyvtárt, melly régi kéziratokban és sajtói zsöngékben első egész Németországon. Tudom, hogy e könyvtárt boldogult Petrovics, mint történetbuvár, elég alaposan ismertette meg a Tudománytár valamellyik elsőbb évi folyamában, én leginkább szememnek akarék gyönyört szerezni némelly, Mátyás királyunk könyvtárából ereklyék látásával, s akarék egyszersmind megfordulni a helyen, hol Lessing, mint egykori könyvtárnok, ő a critica Luthere, olly sokáig működött vala. Czélomat elérém; a könyvtár egyik felügyelője, Schönemann ur, megelőzőleg vala szives irántam; s megmutata sok szép könyvet, de minden kéziratot, mellyek történetileg volnának becsesek irodalmunknak, azért nem, mert azok szak szerint vannak elrendezve, s kikeresésök több időbe kerülende, mint én itt mulatni szándékozám. — Ezelőtt, mond ő, több magyar jött ide, mint jelenleg, hol rendesen van külföldi, ki hona történeteihez itten gyüjt adatokat; például van szerencsém ajánlani N. urat Westphaliából, mint ollyat, folytatá; ugy-e ön nyolczad nap óta dolgozik minálunk? Igen is, válaszolá a harmadik hozzá, és szóla nekem: Én is foglalkozám a magyar történetekkel; de itt nagyon nehéz folytatni, mert nincs módom nyomrul nyomra kisérni a magyar történetirás mozgalmait. Fesslert, Engelt és Fejér codexeit ismerem, de nem a legutóbbi történeti munkákat, nyomozásokat. — Két év előtt, folytatá a könyvtárnok, Zsévay ur volt itt;... Gévay, kérem, Gévay! mint magyarosan ejtjük. — Talán ismeri ön? személyesen? — Nem személyesen, de mint történetbuvárt igen is; az ő nyomozása, mondám diadalérzettel mind kettejökhöz, csak legyen, ki használja, feldolgozza, minthogy van is már, tiz év mulva uj képet ad a magyar történetek mohácsi nap utáni szakának. — Ismeri ön Kubinyi Ágoston urat? — Igen is, a muzeum igazgatóját. — Épen őt, mondá a könyvtárnok; nekem levelezésem volna vele. István főherczeg itt járt, s lépéseket tön, hogy gyüjteményünkből valami megszereztessék a magyar nemzeti muzeumnak; ez ügyben várnék Pestről választ, de a felelet olly soká késik, hogy tán már nincs szükség a könyvre; mi itt eljártunk a miniszteriumnál mindenben; mindennap várok Pestről valami tudósitást. — E könyvtár Lessingről is sokat beszélhetne, de halála után legtöbb iratait mindjárt átvevé testvére, s igy igen kevés van tőle kéziratban, az is csak itt felejtve. Luthernek egész kéziratkötete van, főleg magán levelezésekből; aztán pohara, kanala s egyéb eszközei, sőt az a tintatartó is, mellyet, monda szerint, fejéhez vágott az ördögnek. — Egy hannoverai

pap is jelen volt fiatal leánykájával ezen ereklyék mutogatásánál, olly ájtattal nyula hozzájok, és adá azokat gyermekének tapintani, hogy lehetlen volt nem tisztelnem buzgóságát. — Hát ezt a képet ismeri-e ön? kérdé a könyvőr a jószivű papot, egy képre mutatván. — Oh, du grosser Leibnitz! mondá a pap, és közelebb vitte leányát, hogy jobban láthassa. — Hát ezt átellenben? kérdé az őr ugyanőt. — Ez a Werther atyja... — Leiden des jungen Werthers! kiálta fel a lelkipásztor, hisz a Lotti utódai mai nap is élnek Hannoverában. Nézd csak, leányom, ez az ifju Werther atyja, az ifju Wertheré, tudod? — Igen is, felelé a leány, Goethétől. — Még az nap Braunschweigba mentem, hová 18 percz alatt repit a gőzkocsi. Ha láttam Lessing munkahelyét, végezzem a látogatást utolsó szállásánál, gondolám, s megkérdém, hol van itt Lessing eltemetve, mert, szégyen utikönyvemre, az felőle hallgat. Lessing, Lessing! mondá a fogadós magában vontatva; a Schill emléke nem messze van a park mögött. — Nekem Lessing sirja kell, mondám. No, megyek a sógoromhoz, monda ő, ki tag a főegyházi zenekarnál, s bizonyosan fogja tudni. — Nem sokára jött a válasz, hogy Lessing, ha ugyan Braunschweigban van eltemetve, nem lehet egyébütt, mint a főegyházi temetőben. Kimenék tehát, és szép szót mondván a kert őrjének, kértem, mutatná meg, hol van itt Lessing eltemetve. — E temetőben nem, felelt, hanem talán a másikban, hová, ha tetszik, elvezetem; az egész igen kicsi, benne ketten hamar fölkereshetjük. — Azonban a temető kapuja be volt csukva; s hasztalan zörgettünk, ha szomszéd kertből egy tisztes ur ki nem lép, kinek kertkulcsával a mi kapunk zárja is kinyilék. Mondván, mit akarok, — tessék jőni, monda ő, én tudom, hol fekszik Lessing. Tisztelői, folytatá, épen most vannak abban, hogy emléket állitsanak neki, de, de!! Ime itt van a sir. — Egy három lábnyi kő fekszik azon, félig sülyedve a homokos földbe, elég nagy, hogy reá a halott neve, születése s holta napja lefért legyen. Fölötte néhány fa, de csak úgy történetből ültetve oda, nem neki szánva. Sirjának többé semmi domborusága, mintha ez által jelentetnék, hogy már a koporsó fája is porrá oszlott fel, mint a bennyugvó tetemei. Ha a kis követ, melly egy falusi ház szögletkövének is kevés volna, valaki tovább mozditná, nem tudná senki a helyet, pedig Lessing egyik szögletkövét tevé le a német irodalom roppant épületének. És miért nem fekszik ő a főegyház temetőjében, hova a nép hite szerint a derékek takarittatnak? Mert talán a wolfenbütteli töredékeket irta, vagy Voltaire káros irói oldalát törte meg? Neki az mindegy, hol feküdyék, de a tisztelettel adós élők tudhatták volna kötelességöket; különben ő szenteli meg a hely emlékét s nem viszont. Catónak épen nem volt siremléke, Pompejusnak csak kicsiny, és illy kicziny azon kő is, melly alatt Lessing tetemei nyugszanak.

Erdélyi János.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárutó 12. Örökség. Eredeti dráma Obernyiktól.

— 13. Fáncsy javára: Két pisztoly. A jutalmazott nagyobb közönséget érdemlett volna, még az idő sem volt iránta kedvező.

— 14. Pajkos jurista. Német vigjáték, mellyben László szokott igen elevenen pajzánkodni. A mű tele van képtelenséggel.

— 15. A szinház zárva.

— 16. Örökség.

— 17. Lendvay javára: Szökött katona. Kivéve a páholyokat, a nézőhely telides tele volt.

— 18. Mátyás diák. Eredeti szinmű Berkitől. — Mondják, hogy e művet bizonyos szinész irta. Ha nem mandanák is, kellene tudnunk, mert különben nem adnák olly gyakran s olly jó napokon.

— 18, Borgia Lucrezia. Opera Donizettitől. Schodelné mint ujon szerződött tag, ma lépett föl hosszas hallgatása után legelőször. Szokása szerint igen jól énekelt, jól játszott, a szinházat nézőkkel megtölté, nagy tetszésben, gyakori kihivásban részesült. Füredy, a jutalmazott, s Joob jelesen tünteték ki magokat.

Pesti műkiállitás.

Egy barátom megigéré, hogy ő a külföldiek által beküldött képek közül meg fog néhányat birálni; de én, a ki a magyarországi műkiállitásból minden idegen elemet kizárva szeretnék látni, egyedül és kizárólag a magyar, vagy legalább a honunkban megtelepedett, belföldi festészek műveiről fogok egy pár szót szólani, röviden, igazságosan, minden himezés hámozás nélkül. — Lássuk hát a betűrendben elősorozandó magyar képirókat, mit hozának ez idén a művészet és a hon oltárára?

Barabás Miklóstól van két gyönyörü arczkép, Breczenheim herczegé, és Tisza főispáni helyettes lelkes hitveseé. Ez igen jeles művek ellen semmi kifogásunk sincs, hacsak az nem, hogy a ruházat némileg az arcz rovására netalán fölösleges szépen van kidolgozva. Egyébiránt én meg vagyok győződve, hogy küldjön a külföldről bár ki is arczképet a pesti műkiállitásba, Barabás művein soha nem fog diadalmaskodni, és igy igen szükségtelen a külföldről arczképeket elfogadni.

Beck Vilmos arczképe türhető.

Borsos József arczképében a szinezés és elrendezés jó, a nyugvó jobbkéz kissé hibásan van röviditve (kurziert).

Choor József tájképeiben semmi különös kiemelni valót nem találtunk.

Gaal Ignácz virágokat, gyümölcsöt, és szárnyas állatokat tárgyazó művei, különösen világárny tekintetében, gyöngék.

Hóra arczképei ügyes kezet tanusitnak, de a levegő szinjátékát kissé tulságos kék szinbe viszi át, mi által testszinezetei az elevenségből vesztenek.

Kaerling Henrika Rembrand után egy igen hű másolatot ada, s van tőle még egy más arczkép is. Müveit természeti hűség jellemzi mind a test, mind a ruházat festésében; rajzolása, kivitele ügyes. Ha fokonként igy halad, világszerte hires mesterét, Ammerlinget nem sokára utoléri.

(Vége következik.)

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

— A nőnem rendeltetése szeretni, a szerelem földi czélja pedig a házasság; és e szerint nagyon nevetséges ha a leányok azt állitják: hogy ők férjhez menni nem kivánnak.

— Azon vigalmak, mellyekben nők nincsenek, és a kertek virágok nélkül, csak félig felelnek meg nevöknek; mert a szinezet hibázik belőlük.

— Sok nőnek erénye hasonló olly kincshez, melly csak azért marad a férj birtokában, mert senki sem keresi.

— A legszebb nő is elveszti férje szerelmét, mihelyt aljasnak mutatkozik irányában.

— Női erény hasonló a drága kőhöz, melly azok előtt is feltünő, kik valódi becsét nem is ismerik.

— Gyáva férfiak hamar elvesztik nejök szerelmét, mig a bátor férfiak rendesen szerencsés férjek.

— Kedvesünk halálát inkább eltürjük, mint hűtlenségét; ez onnét van, mivel természetünkben fekszik, hogy inkább elvesztünk valamit, mintsem ellopják.

— Sok hölgy született szinésznő a világ szinpadán, — ő minden férfi irányában más szerepet játszik.

— A szép nők legnagyobb művésznők; mert a legelhangoltabb férfi szivhurjait is egy pillanat alatt öszhangzásba hozzák.

— Női szépség erény nélkül hasonlit a festett lánghoz, melly világit, de nem gyujt. Szarka.

Bors és paprika.

— G. faluban családgyülési végzés nyomán tiltatik a vendéglőt fogadó-nak nevezni; miért? mert három végbetűje nem egyez a nemesi jussal! —

— Némelly helységben van urasági lóiskola, faiskola; és népiskola? nincs! — vagy ha van is, nincs köszönet benne.

— Volt-e kigyelmetek felé jég, földi? — Amenynyi csak kellett — szóla az utazó pór a kérdő uraságnak, s tovább ballagott.

— Mi különbség a paraszt és köznemes közt? kérdeztetett egy társaságban. ‚Amazzal bot nélkül, emezzel bor nélkül semmire sem mégy' — felelt egy elméncz.

— Az is főbajaink közé tartozik, hogy a magyar tengerparttól távol vagyunk; ez baj az igaz! de esős őszi és tavaszi napokban mennyire van Szolnok Abonytól, hát még Abony Szólnoktól?

— A magyar divatlapok belföldi levelezői, közléseikben nagy örömmel szokták kiemelni, hogy ez vagy amaz körben a magyar nyelv vivta ki a babért. Istenem! ha ezt idegen nemzetbeli olvasná, — furcsa fogalma lenne felőlünk!

— A czápa magánál nagyobb halat is el tud nyelni. O beh sok szép czápatartomány van ezen a világon!

— Hazánkban a hon nemtője már régóta egy gyürűt vesztett el, mellyen nemes kövekből e szó ragyogott: ‚egység.' Fekete.

Ellenlábdák. (Antipodalien.)

— A mértékleti társulatok fővárosában, Berlinbe, mult hónapban Wohlgemuth könyvárusnál 2½ ezüst garasért egy röpiratka jelent meg: Az égett szeszes italok jó oldalaikról, s mértékleti társulatok káros voltáról. A szerző röpiratának kiadására a legszerencsésb időpontot választá, minthogy ma már az ugymondott bornemiszák is lassanként át kezdik látni, hogy sokat mai időnkben inkább csak holmi félmámorban emészthetni meg, hogysem egész józan állapotban! — —

— A kérdőjel (?) úgy tünik fel előttünk, mintha saját kérdőleg föltátaná, s görbedt állásában feleletünkre várakoznék. A fölkiáltójel (!) alolról kihegyesitett érzelmi nyil, melly egyenest szivünkre czéloz. A végpont (.) tábori ágy, mellyet eszmevándorlásunkban magunkkal viszünk, s néha néha föllállitunk, hogy uj lélekzetet vehessünk. A nyugjel (—) azon gondolatpamlag, mellyen kinyujtózunk, hogy a fölvett gondolatot megemészthessük. Ezen nyugjellel ma már annyira visszaélnek, hogy az sokszor egy ferde gondolatvonalt von gondolatinkon keresztül. Példának okáért: — Pirkler.

Ráadásúl.

(Észhibák.) Az ostobaság merevedési kórja a gondolkozásnak, a bolondság az észnek idegvonaglása, az őrültség pedig halálos egybezavaradottsága az értelemnek. Az ostobaság örökös kiskorusága a gondolkozó tehetségnek; a bolondság kandi kaczérsága az észnek; az őrültség pedig torzképe az értelemnek. Az ostoba csupa A. B. C.-és tábla; a bolond merő pleonasmus, fölösleg, az őrült pedig egy összevissza keveredett szedőládika. Az ostoba világ nélküli lámpa; a bolond az agyvelőnek légszeszes világitója, az őrült pedig viszsugárzata valamelly szivárványnak, mellyen a szinek megforditott rendben jelennek meg. K.

☞ **Egyedül** Eggenberger József és fia, acad. könyvárusoknál kapható:

GARAY JÁNOS VERSEI.

Diszkiadás. N. 8rétben 290 lap, vagy is 19 és ½ iv finom velinen. Pesten, 1843. Ára boritékba fűzve 2 frt pengő p.

MŰMELLÉKLET. Lapunk első évnegyedi számainak szines boritéka, mellynek külsejen elől, a czimlap diszes betűi közt Budapest dunasori épületei, a lánczhiddal együtt láthatók, — és a hátul álló torzdivatkép a párisi divat paródiáját képezi. — Ezen boriték olly nagy alaku, hogy a Pesti Divatlap első évnegyedének valamennyi számát bizvást bele lehet tenni, s később bele köttetni. A következő uj évnegyedre is fogunk szolgálni hasonló boritékkal, de azon egészen uj torzdivatkép leend. — Ez évben még néhány illyetén, tartozásunkon felüli műmellékléttel fogunk kedveskedni előfizetőinknek.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. K. K. uruak a garbonáczi fürdőből irt levelét — hihetőleg expeditorunk hanyagsága miatt — még mai napig sem láttuk, azért szivesen kérjük a t. urat, tudósitásának ujolagos beküldésére. — D. K. ur czáfolata azon lapba való, hol megtámadtaték. — K. ügyvéd ur azon panaszát, miszerint levelét a postán feltörés jeleivel kapá, legczélszerübbnek véltük, figyelmeztetés végett a budai főpostahivatallal közleni. — J. E. ur mintegy részrehajlással vádol bennünket, mivel debreczeni életképeit nem közöltük; a tisztelt ur nem fogá fel értesitésünket, mi az ő Életképeit nem közölhettük, még most legujabban beküldött Országgyülési életképét, minthogy az vallási viszonyok tekintetében, képtelenséget foglal magában, nem akarjuk közleni; és ne higye J. E. ur, hogy mi az iró neve után indulunk; irjon bár Péter vagy Pál számunkra jót, élvezhetőt, mi az illy müvet lapunk köréből, az ismeretlen név miatt nem fogjuk kizárni. — Sz. ur, váczi séták! czimü elmefuttatása jól van irva, de a tárgy maga nem eléggé érdekes.

A **Pesti Divatlap** előfizetési ára félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben **2** frt **30** kr., postán **3** frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

☞ A pesti divatlap műmellékleteit egyenként is lehet megvenni Eggenberger- és Treichlingernél.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

9. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Nyárutó 5. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. (Szarka). — 1844. (Garay). — A bakó fia. (Dobrossy). — Heti vásár. (Lakner). — Népmáncz. (Petőfi). — Városi és falusi elmésség. (Pálfy Albert). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Irodalmunk. — Eredeti levelezés a külföldről. Tengeri utazás. (Erdélyi János). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. Mükiállitás. — Tanulságos és mulattató egyveleg. Bors és paprika. (Pirkler). — Magyarkák. — Régi ujságok. — Tudósitások. —

Társaséletünk.

Figyelem hölgyek! Figyelem anyák!

A nőket áldásul teremté az ég számunkra, hogy bennünket boldogitva, velünk a mennyet megismertessék. Milly szép feladat, milly gyönyörű rendeltetés; mennyi élvezet fekszik ezen öntudatban egy tisztalelkü nő számára! De ha végig tekintünk társas köreink során, ugyan hanyat találunk a mostani leányok közül, kik ezen gyönyörü feladatnak a maga idejében megfelelni képesek lennének, vagy akarnának. Avagy jobban mondva, hány anya van, ki leánya jövője fölött elmélkedve, azon volna, hogy benne a hazának hü leányt, jövő férjének boldogitó nőt, és gyermekeinek kedves jó anyát növelne. Sajnálva ugyan, de még is meg kell vallanunk, hogy sokszor épen az anya legnagyobb oka nőgyermeke boldogtalanságának; mert nem ők-e azok, kik vagy maguk, vagy a lélek- és szivölő nevelőnék által, már leggyöngébb korukban, a pipere, tetszvágy, erkölcsölő divat, s az ugynevezett társalgási finomság minden titkos fogását megismertetik leányaikkal? és igy éltök rózsakorában, midőn a szív mindennek utánzására hajol, illy nyomorult, megvetendő eszközökhöz nyulnak, hogy — mint ők vélik — egykor lányaik szerencsét csináljanak....

Menjünk csak a szinházba, tánczvigalmakba vagy estvélyekbe, kikkel fogunk találkozni? — Fölpiperézett divatbábokkal, illatos regényhősnékkel, kik egymással mintegy vetélkednek a dicsőség fölött: az idegenek szokásait, nyelvét és modorát a lehető leghűbben utánmajmolni. Mi természetesebb tehát, minthogy ezen gyönyörü tulajdonok betanulása miatt a szivnemesitésre nem marad idő.

Valóban a jobban érzők lelkét mindig fájdalom fogja el, ha illy gyönge áldozatokra tekint, kik már éltök tavaszában, olly kivánatokra vezettetnek tulfeszült és ingerelt képzeleteik által, miket még csak távolról sem kellene sejteniök, és mik, mivel kielégitlenül maradnak, egész éltök jövőjére szomoru következéseket hoznak. — Innét van azután, hogy a rózsakoru leányok között is olly sok életunt, szomoru és halvány arczokra akadnak szemeink...

De mit gondol mindezekkel sok anya, csak leányaik izletes öltözeteit hallják dicsérni, csak gyönyörködhessenek, ha jól lejtik a divatos tánczokat, ha elég ügyességgel birnak az idegen nyelven folytatott társalgásra; mert mi természetesebb, minthogy az igy növelt leányoknál az édes anyanyelvet csak igen ritkán lehet hallani; de ez mit sem tesz, hisz ők jól tudják, hogy kell kecscsel járni, hogy kell csábitólag mosolyogni, mint lehet a pénzes ifjakat szerelemre gerjeszteni —, csak egyszer a főkötő legyen meg, a jó isten majd fog aztán gondoskodni a férj boldogitásáról, a nőérül pedig az édes mama, a férj pénze, és a házi-barátok. — —

Kérdezem már most, vajjon a becsületes, józan gondolkozásu, ön és családja jövőjét megfontoló férfi, fog-e valaha olly esztelen lenni, és magának egy, testben és lélekben elkorcsosult divatbábot nőül választani? — bizonyára nem! hanem inkább egy szegényebb, de józanul növelt leányt vesz, ki rendeltetését felfogja, és helyzetéhöz s a körülményekhöz, mellyek közt élnie kell, alkalmazni képes magát; kivel a házasság csendes élveit bizvást megoszthatja, s ki boldogságát nem a házon kivül keresi, hanem férje karjai közt találja föl. — Vagy ha ezt körülményei tenni nem engedik, inkább a nőtelen éltet fogja választani, hogysem egy regényhősné, vagy egy divatbáb szeszélyeinek tegye ki magát, és élte szebb idejét a megbánás és keserv szivvérző kinjai közt töltse el.

A panaszt, hogy az ifjak nem házasodnak, naponként hallani, de jut-e a legtöbb anyának eszébe a valódi ok? — vagy fordítanak-e erőt és akaratot arra, hogy lányaikat szende, házias nőknek növeljék? — Tegyék csak az utóbbit, és a kérők nem fognak elmaradni.

Örülünk a hölgy látásán, ki a társalgás illő szabályaival ismerős, kedveljük, ki izléssel öltözik, szeretjük, ki egykét nyelven jól beszél, s a nemzeti nyelvet legszebben beszéli; mert ez müvelt elmére, szorgalomra mutat, s a nőt kellemessé teszi. — De mindezzel maradjon bizonyos határok közt, nehogy tulzás által nevetségessé váljék, s az erőtetett feszengés, a tettetés és fitogtatás által rosz szivet áruljon el.

Becsülendő a művelt hölgy, kinél elmés társalgása mellett tiszta szivet vehetünk észre; mert az illy hölgyek müvelnek bennünket, ezek társalgása által jutunk a fino-

mabb érzelmek felfogásához, ők azok, kik szivünket a legszebb örömek érzetére fogékonnyá teszik, náluk nélkül az élet örömeket nem nyujthatna. — De sajnálkoznunk kell azok fölött, kik, túlvitt művelődésök által, igen is korán megismerkedvén a világ fogásival, mindig fenmüvelt hölgyet akarnak játszani, a legtisztább, mint a legmocskosabb lelkü ifjura, csak rangja, vagyona legyen, egyaránt mosolyognak, kik szüntelen a külföldet majmolják, mindig idegen nyelven beszélnek, azon boldogtalan mámorban élvén, miként a férfiak akkor érezik magukat boldogitva, ha a hozzájok hasonló divatbábok birásához juthatnak. — Valóban szánandók ők; mert önalkotta világukban nincs számukra nyugalom, nincs boldogság. És ezen szerencsétlen lények többnyire a számoló anyák ferde növelésmódjának esnek áldozatul.

Minden anyának főkötelessége, hogy leánya szivében tiszta és nemes érzelmeket gerjeszszen minden szép és jó iránt; ismertesse meg vele szép rendeltetését, mellyel a teremtő megáldá, s mellyre a társas viszonyok által föl van hiva, hogy a hazának hasznos és szorgalmas polgárokat nevelhessen, forditsa ideje nagyobb részét szive kimüvelésére, hogy megtanulván az élet viszonyai fölött elmélkedni, magát majdani helyzetéhez alkalmazni tudja, nehogy tulságos és igaztalan vágyaival ön- és férje boldogtalanságát eszközölje; s legyen képes a becsületes, tiszta szivü, szorgalmas férfiakat, a nyomorult kéjenczek, divatmajmok, tékozlók és herék erkölcstelen tömegéből kiismerni.

Boldog az anya, ki midőn leánya kezéért esdekel az ifju, jó lélekkel mondhatja el, hogy neki gyermeke olly tiszta szivet nyujt, melly romlatlan ártatlanságot rejt.

Szerencsés a nő, ki mellőzvén a világ hiuságait, legnagyobb örömét férje boldogitásában leli, ki midőn a romlott szivüek zajos vigalmakban és nyomorult fényüzés közepett akarják lelkök fájdalmait elaltatni, a boldog házasság tiszta kéjei közt, csendesen és észrevétlenül élvezi az örömeket férje hü karjain, ki legnagyobb örömét, férje örömében, legnagyobb élvezetét gyermekei gondos növelésében találja. — Az illy nők azok, kiket áldásul teremte az ég számunkra, hogy velünk a boldogság honát már itt lent megismertessék.*)

Szarka.

1844.

Hová levél, dicső kor?
Szép s nagynak szent kora!
Magvában elveszett-e
Virágod himpora?
Hová, hová levétek
Ti népek, nemzetek,
Kik közt csak nagynak, szépnek
Oltári égtenek?

A szellő dalt susoglott,
Érzett a kő s beszélt,
Minden berekben isten,
Folyókban szellem élt,
Az ember és az élet
Két testvér voltanak,
Egymással, ész a szivvel
Karöltve jártanak.

S az esti égnek ívén
Átúszó csillagok
Tán bujdosó testvérek,
Vagy szellemrokonok?
A hold ezüst palástján
S a nap arany haján
A bűvarázst letörlé
A kandi tudomány.

Minek nekünk a szirtben
Keresni érzetet?
Rejt az nekünk keblében
— Mondjátok — érzeket!
A vész dörgő szavában
Tán isten hangja szól?
Nem ugy tanultuk azt a
Vegytan szakmáiból!

S a hősi tett nem halt el
A tettek mezején,
A szerelem nyögése,
Erény, hit és remény,
Lelket nyert a vésűnek
S a lantnak általa,
Te bájkorányod volt az,
Költészet hajnala! —

A hajnalból sugárit
Fényes nap hinti szét,
Más nemzetek boritják
Immár a föld szinét;
Dereng-mereng a költés
Homályos sugara,
Korunk az ész delének
— Mondjátok — fénykora!

Zöldellő berkeinkben
— Fennen dicsekszetek —
S a rét himes virágin
Tündérek nincsenek;
Halakkal és vadakkal
Ékes nekünk a tó,
Nymphák helyett folyóink
Hasitja gőzhajó.

Az ember kebelében
Vér és nedv habzanak,
Az istenek templomban
Vagy mennyben lakjanak;
Uj hatalom lön urrá,
Az észnek istene —
Kiáltotok s kiált fel
Az újkor szelleme.

És kezetekbe vévén
Javító ecsetet,
A régi képnek adni
Vágyván új életet:
A régi tisztes képen
Addig javítotok,
Mig festék és a lélek
Rajt elmosódni fog.

Hová levél, dicső kor?
Szép- s nagynak szent kora!
Magvában elveszett-e
Virágod himpora?
Te kőbül is érczből is
Embert képzél vala,
Emberbül is követ gyur
Ez új kor angyala!

Garay János.

*) Adjon isten e czikk irójának is nem sokára illy derék menyecskét!

A szerk.

A bakó fia.

(Vége.)

— Innen, folytatá az öreg, Ilámtól elválva, születésem helyére mentem szerencsét kisérteni. Egy ügyvédhez fizetés nélküli segédnek ajánlkozám, de tőle minden himezés, hámozás nélkül azon választ kaptam, hogy ha engem, mint bakó fiát, elfogadna, főnökei tőle minden ügyet elvennének, aztán gyermekei is vannak s ha feltámadna bennem a gonosz, mind szegre aggathatnám. Keserü érzések közt hagytam el az ügyvédet s magam kezére akarék dolgozni. Néhányan rám bizták ügyöket, de megtudván ki fia vagyok, ismét elvették tőlem, azon nyilatkozattal, hogy apám iránti hálából s kedvezésből utoljára még főbenjáró pörré változtatnám, s kötél vagy pallos lenne a vége.

— Illy események után el kelle vonulnom mindentől. Tenni, hatni akartam, de mező számomra sehol sem nyilt. Könyvek olvasásában, hazám s nemzetem sorsa fölött elmélkedésben kerestem a világ előitélete ellen menedéket. Anyám s apám nem sokára meghalt, s ismerőseim gúnyból felszólitának: folyamodnám apám hivataláért, hadd lenne már egyszer ügyvédi okleveles hóhér is. Illyen s több efféle boszantásokért nem haragudtam, csak szánakozni tudék, s egész teljességében felfogám, hogy tudatlanság-, vakság-, előitéletnél nincs nagyobb átok, csapás az emberiségen. Még inkább elmerültem a könyvek olvasásába s gondolkozásba, és eltökélém, hogy ha a világ előitélete miatt tett által nem hathatok, mint álnevü iró, könyv által fogok hatni.

Széttekintettem a világban, ugy valék, mint sötét éjben eltévelyedett, a nap feljövetelét vártam, de nem tudám, hol kelend az föl. Epedés, vágy, remény, kétség volt életem. Ekkor a tengereken túl Amerikában kiütött a szabadságháboru. Ki ne ohajtott volna boldog előmenetelt s jó véget a szabadság ügyének? — Átkelvén a tengeren, én is a szabadságért ontám vérem.

— Nem sokára ezután Francziaország is nagy forduiat alá esett, de a nép nem birá felfogni a szabadságot, azért aztán az, szenvedélyly s rakonczátlansággá fajult. A forradalom, mint Saturnus, maga falá föl fiait. A nép belefáradt a vérengzésbe; Bonaparte consul, később czászár lett.

— Most emberek iránti gyülölség szállott lelkembe. Indulatim erőt vőnek eszemen, s el lévén gyülölséggel s boszusággal telve az egész emberiség iránt, apám mestersége folytatására tökélém magam. Ha az ember mindig ura tudna lenni indulatinak, ha az ész mindig felülfordulhatna, s mint valami hegyről elláthatná s igazgathatná a szenvedélyek forrongó csoportit, ugy nem kellene sokszor sirjáig hordozni keblében a megbánás ördögeit.

— Egy külföldi nagy városban megnyerém az iszonyatos hóhéri állást, mert magyaron még sem akartam boszúm tölteni. Első éjszakán anyám bánatos arczczal s kisirt szemekkel megjelenék álmomban, s mennyre földre kért, hagynám el a gyalázatos mesterséget s lennék jobb hitben az emberiség ügye iránt. A mi elhaladt, nem mult el. Mindenre idő kell. Nyitás után nem lehet egyszerre szüret, vetés után aratás. A napot sokszor felhő boritja, de azért a felhők mögött sem veszt fényéből. Türj, várj, tégy, a józanság hajnala egykor föltetszik s megvilágositja az egész földet. Most fuss, szaladj, ezzel végzé szavát, mert ha másként teszesz, egész életedben siratni fogod.

— Érzésem el vala fásulva; de különben sem az az ember voltam, kire egy álom rá tudna ijeszteni, hanem anyám emléke iránti tiszteletből eltökélém, hogy néhány nap mulva elhagyandom helyem, a nélkül hogy vérrel fertőztetném meg kezeimet, mert bizonyosan tudtam hogy a törvényszék senkit halálra nem itélt s rab sincs ollyan, kit halálra itélhetne.

— Az egek erre megdördültek; a zivatar feltámadt, a zápor szakadt, s a villám fénye nappallá tevé az éjszakát. A csatamezőn, hol ezer meg ezer halál dörgött körülem, sohasem féltem, de most szorongani érzém szivemet. Ugy tetszett, mintha minden villámban egy lélek suhanna el előttem, mintha a zivatar mindenik nekizudulásánál gyermeksikoltást hallanék. Mind ez, mondám magamban, a természet örök törvénye szerint lehetetlen, de azért, magam sem tudám miért, szivem dobogott.

— A zápor folyvást szakadt, omlott az égből. Megviradt, de azért a zápor nem állt el. Ekkor udvaromon egy kocsi áll meg; ablakomon kopogtatnak. Ajtóm kinyitván egy feketébe öltözött potrohos ember lépett be. A potrohos ember kisérője egy törpe púpos hátu vala, kit a természet haragjában dobott ki e világra, mert egy tagja sem volt kellő helyén, szóval Shakespeare Glosterje állt előttem. Ezért semmi jót nem gyanitottam s már megbántam, hogy anyám szavát nem fogadám.

— Mester, mondá sipitó, rikácsoló hangon a törpe, vedd magadhoz szerszámod és jer velünk.

— Hol a törvényszék parancsa? kérdém.

— A törvényszék parancsa, mondá a potrohos, itt van. Erre öltönyét kigombolá s egy keresztre mutatott.

— Az, uram, előttem, mondám, nem elég.

— Vagy igen, mondá a törpe, erre talán adsz valamit—, egy pár pisztolyt mutatott. Ez többet ér, mint minden törvényszéki parancs a világon.

— Uram, mondám neki, egyszer születtem, egyszer kell meghalnom, ma vagy holnap, vagy holnap után mindegy. Nekem parancs, itélet kell.

— Hihihi hahaha! haczagott a törpe, mellemnek szegezvén pisztolyát, most talán csak félsz.

— A mit megmondtam, megmondtam, lön rá a válasz, mire pisztolyát rám csattantá, de nem sült el.

— Te derék, becsületes, bátor ember vagy mondá a törpe, arczod legkevésbbé sem változott; csak próbálni akartunk. Most vedd magadhoz szerszámod, jer, a törvényszék itéletét a hely szinén majd meghallod.

— Itt valami nagy gazság van munkában, gondolám, s azon kiváncsiságnak, hogy megtudhassam, mennyire mehetett az emberek elfajultsága, nem állhattam ellent. Magamhoz vevém a gyilkos szereket s menék.

— Egy pohár bort, Kálmán, mondá az öreg, mert erőm nagyon megfogyatkozott, pedig ha valaha, most van erőre szükségem.

Miután az öreg ivott igy folytatá beszédét:

— Kocsiba ülénk s a törpe a födelet azonnal lebocsátá. Négy óráig folyvást sebesen mentünk, mezőn, városban, mint kivehetém, végre egy helyen megálltunk. A kapu megnyilt, de ismét bezáraték. A ház alatti bemenet más végin is kapu volt s szinte bezárva. Igy kilátás semmerre sem lehetett. Szük hágcsón vezettek föl a második emeletbe. A folyosón az ablakok mind be voltak szönyegezve. Végre egy terembe jutottunk, hol az ablakok szinte be valának szönyegezve s igy ki nem vehettem, hol vagyok. A terem közepén egy kis ébenfa asztal mellett, mellyen négy pisztoly s egy iv papiros volt, egy feketébe öltözött, szinte elhizott ur állt. Mellét több rend boritá.

— A terem felső részében mintegy harminczkét éves férfi állott bánatos, de semmi félelmet nem mutató arczczal.

— Ennek látására reszketett minden tetemem. Sokat gondoltam, sejtettem, de a mit gondoltam, sejték, nem hihettem, vagy legalább hinni nem akartam. Meg kell gyilkolnom ezen szerencsétlent? mondám magamban. Nem, azt soha nem teszem. De ismét gondolám, ha ez csakugyan halálra van szánva, s az itéletet rajta végre nem hajtom, akkor egy áldozat helyett kettő esik, s egy harmadik rajtunk megteszi a halálos csapást. Azonban történjék bár mi, a törvényszék itéletének hallása nélkül semmi szónak, semmi fenyegetésnek nem engedek.

— A csillogó mellü ur most az asztalról felvevé a papirost, s róla olvasá hogy: Miután NN. vádlottra kétségbevonhatatlanul kivilágosodott, hogy stb., — ezért és más egyebekért halálra itéltetik, és az itélet lelki üdvességére és mások rettentő példájára ugyan, de azért egészt csendességben hóhér pallosa által foganatositatni rendeltetik.

— Az itélet felolvasására jéghideg futotta végig tetemimet. A véres munka néhány perczig tartott. Kezembe 20 aranyat adtak, s a mint jöttünk, sok csavargás után ugy mentünk vissza. A három férfit azóta nem látám.

— Ez iszonyu munka után érzelmem egészen földre volt verve, jószerivel azt sem tudám, élek-e vagy halok. Házam fala ropogott, a födél recsegett, s minden agyonnyomással fenyegete. Mint őrült rohantam a szabadba, de a föld, mintha meg lett volna lábaim alatt ásva, az ég, mintha rám akart volna szakadni. Hasztalan mondám magamnak, hogy csak eszköz voltam, hogy a körülmények gyakran hatalmasabbak, mint az emberek — évekig nem vala nyugodalmam, s mintha mindenütt a szerencsétlen képét láttam volna.

— Sok bujdosás után hazámba visszatértem s a főváros egyik félre eső szögletében vontam meg magam. — Ismét olvasásba, elmélkedésbe merültem. Elmélkedésem tárgya a szeretett haza volt.

— A hosszu, viszontagságos hetven esztendő elvégre lejárt, mit nem reménylék, megértem s fogadásom megtartottam. Ilámat jöttem meglátni, s unokáját találom. A te képed, édes Gyulám, még egyszer érezteté velem veszteségem kinját s okát. Ila sirban nyugszik. Holnap reggel levelét majd megnézzük. — A titok is kinyilatkozott előttem, s büntetésül a vas kényszerüség iszonyatosságit még egyszer éreztem. Ama szerencsétlen, édes Bélám, szakasztott ollyan vala, mint te, és beszéded után ítélve — nagyapád volt. — Most menjünk alunni, fiuk, én nagyon eltikkadtam. — Te Kálmán, Gyula meg Béla, holnap reggel jertek el hozzám.

— Mindnyájan eljövünk, mondának egyszerre a fiatalok s jóéjszakakivánással búsan haza oszoltak.

Más nap kimentek Ila sirjához. Az öreg könnyeket hullatott rá és Kálmánt s Gyulát megkéré, hogy mellé temettessék.

A levél következőleg hangzik:

Édes Tihamérom!

Ne gondold, hogy elválásunk óta napjaim az öröm napjai lettek volna. Szenvedék, türtem, vártam, reméltem — ebből állt életem. Apám fejét tele beszélte a világ, s a világ nyelvére hajtás kettőnk boldogságába került.

Férjem talpig becsületes ember volt; tisztelte fájdalmimat, s némi vallásos elfogódással emlité mindig nevedet. Bár engem forrón szeretett, bár én női kötelességem iránta hiven betöltém, apám tettét még is roszalta. Tőle egy fiam maradt; szeme ollyan volt, mint tied. A gondviselés unokával is megáldott. Még egy ohajtás élt keblemben: téged még egyszer látni.

Az évek egymás után lejártak; a hosszu hetven esztendő még sem jöve el. — Leveleimmel mindenhol kerestelek, de nem találtalak; vártalak, te nem jövél. Testem sátora bomladozni kezdett; az isteni szikra mennyei lakába visszakivánkozék. Hogy valaha az életben meglássalak, minden reményem elenyészett.

Még is kegyetlen, vigyázatlan valál, hogy olly hosszu határidőt tettél.

Ha a gondviselés élted, szenvedésid, annyira meghosszabbitja, hogy a végetlen 70 esztendőt megéred, már én akkor por és hamu vagyok. A jövő életben látandjuk egymást.

E levelet éltem nyolczvanadik esztendejében s halálom napján irtam alá. Szoritsd kebledhez, mint szerelme zálogát s véghagyományát

mindig szerető Iládnak.

Tihamér, a bakó fia, ezután még esztendeig élt. Hült teteme Ilája mellett nyugoszik; lelke elköltözött oda, hol előitélet nem uralkodik.

Dobrosy István.

Heti vásár.

— Fővárosi életkép. —

Nőtlen férfiaknak, ha egyébként a harántoskodó puttonosok oldalba lökéseitől nem irtóznak, s méregdrága ruhájokat néhány zsir- vagy gyümölcsfoltnak kitenni elég merészek, tán egyik legkedvenczebb mulatságaik közé tartozik: heti vásárok alkalmával a sietö és nem sietö nőnemet kémlelni, a szokottnál kissé tán mélyebb szemügyre venni; nem értvén ide azokat, kiknel e szemesség a nélkül is a szemtelenségig fajul. Illyenkor az egész piacz valódi zürzavar, tarka vegyülete azon számtalan színes és szinehagyott ruháknak, mellyek a színeskedő nőket megannyi szini (szinpadi) ablakokként tünteti elő. Egyik szemkáprázó vörösbe öltözik, ámbár a vértől annyira irtozik, hogy egy csirkét sem birna megölni; a másikat kék burnusz födi, ámbár a hűséget csak nevéről ismeri; a harmadik a rózsaszinü kelmékhez annyira ragaszkodik, mintha arczán még folyvást rózsák diszlenének, pedig már rég túlhaladta a rózsakort; a negyedik már két év gyászolja elhalt férjét, ámbár mindjárt özvegysége harmadik hetében viszonszerelmet vallott az előtte térdelő Adonisnak.... hja, jól tudja, hogy halványszép arczához igen jól áll a fekete ruha; az ötödik imádja, bálványozza a zöld köpenykét, pedig a férjhezmehetési remény már vagy tizszer hagyta őt cserben stb. Igy tapasztalhatni, miként a világon többnyire a legnagyobb fonákságok jónek érintkezésbe.

De nem lesz tán érdektelen néhány hölgyecske oldalához csatlakoznunk, megkisértendők a szemfüleskedést. Ím itt mindjárt kinálkozik sovár szemeinknek egy csinos barna leány, kinek éjfürteihez igen illik a fehér kalap, pirosszegélyü csokrokkal. Lépteit fölötte gyorsitja, mert történetesen a városház toronyórájára tekint, mellynek mutatója a nyolczat már túlhaladta. Tán kicsinált találkozó? Meglássuk. A kigyó-utczai oldalról csinos fiatal ember jő kémlelő szemekkel, s midőn az érintettük leányt távulról megpillantja, rögtön mellette terem, őt kellemteljesen üdvözli, s odala mellett az adó-vevők tömege közé vegyül. Hihetőleg a nő jutányosan vásárlani tanitja őt. Ezt egyébiránt igen hasznos tudni a férfiaknak, mert idővel, feleségeik rosz szeszélyében, magok kénytelenitetvén menni a szakácsnéval a piaczra, sükeresen gyakorolhatandják a bevásárlás finom mesterségét; legalább e szerint mentve lehetnek szakácsnéik zsarlásaitól, kik a konyhapénzből szokás szerint kétszeresen is kilopják havi béröket.

Szegődjünk most e fiatal menyecskéhez, ki már fölületig megtölté árukkal szakácsnéja kosarát. Menjünk hát utána, lakását megtudandók, hogy ablaka alatt néha elha-

ladhassunk. Tán meg is szólithatnók őt, ismeretlen létünkre is ajánlva kiséretünket, hisz ez fővárosokban napi renden levő szokás. Most szakácsnéját előre haza küldé a váczi-utcza felé, ő pedig ellenkező irányban szinte szalad előre a zsörtösködő sokaság között. Alig birjuk őt követni, már legalább is ötvenszer oldalba löktek; vagy két tojásos asszonynak döntöttük föl kosarát, kik a legközelebbi vargainast kezdik pofozni; vagy négy puttonyba ütköztünk, mellynek vivői nem birva sulyegyent tartani, egész málhájukkal az ott állomásozó mézes asszonyok hordajába bukfenczeznek; és legalább is négy tyúkszemmel szaporitjunk lábunk görcsös daganatait, mellyeknek az átkozott divatos szűk csizma okozója. Végre kitolakodtunk a népzagyvából; de ime kabátunk fél szárnya le van hasitva, s három pengő forintos zsebkendőnk hiányzik. Mit sem tesz; hisz több elveszett Trója falainál, mellyek szinte egy nő miatt ostromoltattak. Azért hát csak nyomába a szép menyecskének.

A hölgyecske egy emeletes ház előtt, mellynek felső ablakából egy háló köntösbe burkolt barkós férfi könyököl ki, megállapodik, óvatosan körültekint s hirtelen a kapun be surran. A férfi alak erre az ablakból behuzódik. Ej, ej, be kora látogatás!

Miután itt kudarczott vallottunk, kisérjük meg másutt a szerencsét. Csak hamar utána e koczkás lebernyeges őzikének! Alig 14 éves még, s itt tán mi lehetünk az első imádók. Alig gondoltuk ezt, s im, az utcza ellenkező oldaláról egy magas arszlán hosszan bodoritott sörényét pillantjuk meg, ki mosolygó arczczal köszönti a fiatal szüzecskét, s miután ennek oldalához szegődött, észrevétlen gyorsasággal egy levelkét játszik a leányka kezébe, mit az gyorsan kendőjébe rejt. A leány háta mögött levő szakácsné ezt észre nem veheti, mert az épen ott levő mészárszék bárányhúskimérőjével pántolódik... Tehát e leányka alig 14 éves, s már is szerelmes levelkéket vált. Az arszlánnak hihetőleg nincs bemenete a családhoz, s azért ez alkalmat választja szive szózatának tolmácslására. A szegény anya pedig vásárlani küldi leányát, hogy idővel jó házi nő váljék belőle, s ime a süker.... Be romlott ez a mostani világ!.... Mintha bizony nem lett volna igy kezdettől óta!

Egyszerre mi zaj, mi lárma, milly iszonyu tolongás? Furjuk magunkat mi is a sokaság közé, tán valami épületesnek lehetünk szemtanui. Egy csinos öltözetü középkoru nőt a kalmár ugyancsak derekasan páhol öklével; a nő felső kendőjének csak rongyai függnek még nyakában s tollas bársony kalapjának nehéz lett volna hány szögüségét meghatározni. A fölpiperézett hölgy kezében levő esernyőjébe, midőn a boltban az elébe rakott kelmék között válogatna, ezekből néhányat becsusztatott; de a kalmár szemessége fölülhaladá az asszony szemtelen ügyességét. Illy események Pesten már nem rendkivüliek.

Még mi a piaczi bolt előtt e különös jelenet kifejlődését bámuljuk, egy uraság-hintó hajt be a piacz közepébe; a tolongó sokaság aggódva rohan szét. Egy alacsony nőnek kosszu kalapszalagja tekerődik a kerekek egyikére, egy másiknak köpenykéje akad a kocsiajtó kilincsébe s mindketten csak a megragadott zsákmány gyors odaengedtével menthetik meg éltöket a kocsi alá sodortatástól; egy kézmüvesnek jobb lábán megy a kerék keresztül, de ez mit sem tesz, hisz csak megbénittatott. A mindenrészről sivitásokra a lovak megriadnak, egyenesen neki szaladván egy bolt előtt diszelgő szekrénynek, mellynek üvegtáblái csörömpölve hullnak a kövezetre. A lovak e zajra még inkább elszilajulnak; néhány kofa letipratik, többnek áruasztala döntetik föl, mellynek tornyozott gyümölcsei szertegurulnak; hat vásárló egyén megbénul s legalább is tiz nőt fosztanak meg a zsebelők piaczi pénzüktől, kik az illyetén alkalmat igen czélszerűn tudják eprező hasznukra forditni. Végre nagy bajoskodással sikerül a tüzeskedő méneket elfogni.

E szemkecsegtető jelenet után az összevissza hadarázó népvegyület megritkul; a piaczi lárma lassanként elnémul, csupán a kofák visitó hangja sérti még itt ott a gyöngédebb füleket. Forduljunk ismét egyet a vevők között, hisz tán már nem félthetjük óránkat a gazbicskásoktól.

Kisérjük e szőke szakácsné lépteit; kaczér szemei nem sujtanak le tán e tettünkért megvető lenézéssel; néhány kanyarulása után egy magas pattantyús káplár surlódik hozzája; az élénk kézszoritás olly erős volt, hogy a szakácsné kezeiben lévő piaczi pénzből néhány huszas ragad a katona tenyerére. Jó lesz mindkettejöknek vasárnap a városligetben!

Szegődjünk most e mellé, ki rakott kosarával egyik kalmárboltba lép. Vajjon mit veend? — Legelőször is egy csinos tüll ruhára alkuszik, aztán napernyőket kér elő.

‚Ez, leányasszonyka, fölötte szép' — szól az udvarias bolti arszlán.

„Nem kell — válaszol orrfintorgatva a konyhahősné — asszonyomnak épen illyen van. Valamivel csinosabbat akarnék. Tán ez itt! Mi az ára?"

‚Öt pengő forint.'

S a szakácsné legközelebbi vasárnap uj napernyőjével fog pompázni, daczára asszonyának, ki e percz óta szégyenli előbbi napernyőjét kezébe venni, mert szakácsnéjának szebb, drágább van. S a szegény férj ismét 6 pengő forintot vala kénytelen kiizzadni.

Mi pedig, hogy a boltba hasztalan bemenni ne látszassunk, több selyem nyakkötőt s mellényre valót kérünk elő, még pedig követelő méltósággal; s veszünk tán valamit? Oh koránsem, hanem miután az előmutatott holmikra fitymáló észrevételeket tettünk, ismét tovább ballagunk. Ez nálunk szokás; a világ igy legalább hinni fogja, hogy pénzünk annyi, mint szemé'. Mert csak a gazdagok válogatók.

Harangoznak. Tán már dél? Nem, csak tiz óra még. Menjünk hát a templomba, kissé ajtatoskodandók; az ajtatoskodás fővárosokban ugy is fehér holló. Egy fiatal hölgy siet imakönyvvel előttünk; milly jámbor lehet ez erényes teremtmény, még köznapokon is templomba jár! De nem csalatkozunk-e? a templomon már túl van s a dunapartra ügyekszik. Utána! tán ismét valami épületest tapasztalhatunk. A dunaparti házak egyike mellett egy bérkocsiban egy fiatal uracs ül, ki az oda sietö hölgyet udvariasan ko-

csijába emeli. Gyorsan elhajtatnak. Vajjon hova mehettek? ők tudhatják.

Ennyi hasznos tapasztalással bővitvén életbölcseségünket, ballagjunk csöndesen haza felé.

Utközben egy szakácscsal találkozunk, ki épen akkor viteti haza azon öt font hust, mit neki a mészároslegény naponként ajándékba ad, hálából, hogy tőle hordat urasága számára hust; a mészároslegény e mellett jót nevet, mert a gróf konyhájára a vágókisegitő 20 font hús helyett csak 12-őt visz, s igy nem számitva oda a tömérdek csontot, még két fontnyi a nyereség.

A mellettünk elhaladó soroksári asszony pedig, ki tejfölét viz- és lisztkeverékkel jól megbővité, vigan üget falujába vissza, mert kettő helyett hárommal szaporithatja meg ládája fenekén fülelő tallérait.

Végre haza érvén, erősen fölteszszük magunkban, hogy gyakran meglátogatandjuk a minden tekintetben tanulságos heti vásárokat. Lakner Sándor.

Népmánczz.

Fürdik a holdvilág az ég tengerében,
Méláz a haramja erdő közepében;
Sürü a füvön az éj harmatozása,
De sűrűbb két szeme könnyének hullása.

Baltája nyelére támaszkodva mondja:
„Mért vetettem fejem tilalmas dolgokra?
Édes anyám, mindig javamat akartad —
Édes anyám, mért nem fogadtam szavadat!

Elhagytam házadat, földönfutó lettem,
Rablók, fosztogatók közé keveredtem;
Most is köztök élek magam szégyenére,
Ártatlan utasok nagy veszedelmére.

Elmennék én haza, itt hagynám ezeket,
Örömest itt hagynám de most már nem lehet! —
Édes anyám meghalt... kis házunk azóta
Régen összeroskadt... s áll az akasztófa.„

Petőfi.

Városi és falusi elmésség.

— Eredeti beszély. —

I.

Nem sokára azután, hogy a gazdag pesti serfőző Blitzstreicher ur, a haldoklók szentségének ajtatos fölvétele után szerencsésen kiköltöznék ez árnyékvilágból, történik vala, hogy egy kedves unokaöcs egész kényelemmel átvenné a roppant örökséget, s a serfőzési szabadalmat kedvező föltételek mellett eladná. Később nevét megmagyarositja, censurát tesz, s ajtajára arany betükkel iratja ki „Villámszeghi Ruthard köz- és váltó-ügyvéd“

Hatásos név, váltóügyvéd, divatos viselet, huszonhároméves kor, 300,000 pengő, olly kemény dolgok, mellyekre a magas körökhez vezető zárak is felpattannak, s az ember, ha akarja, arszlántársaságban vesztegetheti el drága idejét; udomány ugy sem sok kell hozzá; elég, ha olly dolgokbant tud tüzeskedni, mellyekhez mit sem ért.

Villámszeghi ur azonban e ragály közepette is megtartá régi jó szokását, hogy t. i. a dolgokat továbbá is maga szemével nézze, különösen az asszonyféle historiáknál, mert tudnunk kell, miszerint Villámszeghi ur történetesen szép gyerek volt, s csak a mamák, kiket soha sem szokott hitegetni, tarták felőle azt: hogy nincs benne egy úri vonás.

Villámszeghi ur nem idegenkedék a kalandoktól, a házasság pedig még nem jutott eszébe, ő azt várta, hogy egy leány szeressen elébb bele. Kár hogy ezt nem tudták a leányok, különben sokkal szövényesebb történetkével szolgálhatnék a tisztelt közönségnek.

Voltak még több hibái is; különösen még kezét sem hordta frakkjának hátulsó zsebében, sőt meg sem foghatá, mi lehet ezen ujdivatu viseletben valami szép és nagyszerü, mi csak ujabb bizonysága annak, hogy Villámszeghi uram, minden arszlánkodása mellett is, polgári vérből származott. De már csak finomabb társalgási modorral birt volna!.. de megkövetem alásan, fensőbb körökben holmi irodalmat, művészetet, hazákat s emberiségeket hozott fel, mellyre a nők pirultak, a férfiak pedig gunyolódtak.

Innen látható az is, hogy Villámszeghi ur alig látatott volna szivesen némelly házaknál, hacsak ebbeli hiányát gazdagsága nem pótolta volna. Ő azonban csak kénytelenségből barátkozék e könnyü lovagokkal, mert más szegényebb sorsuak mindig tartózkodtak tőle mint gazdagtól, az osztály s vagyonbeli különbség pedig nem enged gyökeret verni a bizodalomnak, s végre is, a leereszkedés mentül palástoltabb, annál inkább viseli a kegyeleméreztetés szinét. Igy történt az, hogy Villámszeghi ur inkább keresé az arszlánok cotteriáját, mint másokét. Azonban nem növekedvén gyermekségétől fogva nők társaságában, azon bizonyos otthonosság, önbizodalom s kerekdedség hibázott nála, mellyet az abban szülöttek társalgási tudománynak bérmáltak el.

Hősünknek e járatlansága sok kellemetlenséget okozott, kivált midőn egészen férfikörben mulatoza, mi leggyakrabban szinházutáni vacsoráknál történék meg. Különösen azon este, mellyben beszélyünk kezdődik néhány uracsnak kedve kerekedett nem elégleni meg, hogy a mulatozás Villámszeghitől kölcsönzött pénzből történjék, hanem még ingfodrára, nyakkendő-csokrára, sőt serfőző szellemben konyult orrára is probálgattak észrevételeket illesztgetni. Igaz, hogy értelmes ember illy elmésségekre nehezen nevetett volna, Villámszeghit mindazonáltal a méltatlan modor erősen sérté, mellé még ugy látszék, valami különös csiny van készülőben, mert az elménczkedők minduntalan integetének egymásnak, néha pedig példálózgattak, mások tán majd nagyon is világosan nyilatkoztak, mert az illyent maga Vércsey báró, a főfő kalandor utasitá rendre egy rejtelmes tais-toi-val.

Midőn aztán az elmésség gorombasággá kezdett válni, oda hagyá őket Villámszeghi ur, kik nem csekély zavarba jöttenek később, minthogy a költségeket közönségesen a megszalasztott szokta kifizetni.

Otthonn azonban kellemes meglepetés várta haragos hősünket. Rózsaszinü levélke, mennyet adó foglalattal! — „Kedves Ruthard — Látogasson meg minket holnap délben. Ha nem ismeri kéziratomat: Józseftér 18ik szám“ —

ehhez még Villámszeghi legénye azt is adá, hogy a levelet gyönyörü barna szobaleány hozta, kit Minkának hinak.

És ez már elég volt, hogy Villámszeghi ez éjjel ne aludjék. — „Tehát Lenkey Adél... Lenkey Adél..." s kezdett vetkőzni... „Ha elgondolom, hogy ezen dicső teremtés engem szeret — folytatá, kényelmesen ágyára dőlve, s kezét egymásba téve — meg kell őrülnöm. — Kedves Ruthard, kedves Ruthard... minő édes kifejezés... tudtam, hogy végre még is csak belém kell egynek szeretnie... s milly érzelgős, milly ábrándos szerelem ez az enyém — én már viszont is szeretem őt — csak erre vártam —! El van határozva... törik szakad, ebből ollyan házasság lesz, mint a pinty!" — E szavakat már a takaró alatt mondá.

E jeles magánbeszéd után, minthogy nem akart álmatlan szemekkel megjelenni az első találkozásra, elhatározá magát, hogy el fog aludni; azonban egyik órát a másik után hallá lekongani, s az álom mindegyre kerülé árva pilláit, erőteté magát, behunyá szemeit... mind hijába! — Gyertyát gyújtott, elővevé az Álmok czimü drámát, s még ez erős opiumféle altatószer sem használt; később hozzá fogott az egyszeregyhez, de már a háromszor hatnál a Józseftér 18dik száma jutott eszébe, — végre reggel ugy érzé, még is aludt egy keveset, s megemlékezék, hogy utolsó gondolatjában a nős élet csendes boldogságáról elmélkedék.

Hogy egész délig az idő ruhaválogatásban s öltözködésben tölt el, azt mindenki könnyen kitalálhatja —, hogy pedig a fehér mellény s nyakkendő s széles gallérú, à la Dékébál frakk, kifodrozott hajazat, elszler-bot és keztyü nem hibáztak, azt viszont kiki könnyen elhiheti.

Igy felkészülve, a rendelt órakor már a lépcsőkön kopogott szerelmes lovagunk. Furcsa! Lenkey tanácsnoknénak adjuk a látogatást.. s többnyire Adélkával fogunk mulatni, ki remélhetőleg már találandott alkalmat egy pár szót tanu nélkül is váltani kedves Ruthardjával. — Mindez még a maga rendén volna — ámde Adél kisasszony már mátka. Villámszeghi ur azonban akármitől tartott inkább, mint egy vetélytárstól; — kis bátoritás után megnyitá az ajtót.

Az első terem üres volt — a butorok bevonva, s minden ékszertől megfosztva valának, a festvények pedig egy halomban papirba burkolva a szoba közepén további rendelkezésre vártak. — ‚Mi az ördög — itt utazni akarnak? — Ah! most tudom, Adélkám bucsuzni akar tőlem... a jó lélek.' — Egy szobával tovább megyen —, a jobbra nyiló ajtó az elfogadó szoba, azonban a várt hölgykör helyett egy vigan lakomázó társaságra akad. Kitünő köztük Vércsey báró, s a tegnap esteli czimborák. — Villámszeghi beléptekor mindnyájan hangosan felkaczagtak, — felugrándoztak, s őt Europa minden nyelvén köszönték.

Villámszeghi első tekintete tükörbe esék. Öltözetének választékossága elárulta őt, hogy hölgyek közé akart jönni. Elpirult, s a alig jutott eszébe, barátit viszont köszönteni.

A nagy hahoták közül legelőször Vércsey báró szavai sivithatának keresztül értelmesebben. — — „Isten hozott, kedves Ruthardom — isten hozott — szinte hinni kezdém, hogy el sem jösz! Megkaptad levelkémet?"

— Levélkédet? — akadoza Villámszeghi, a társaság pedig kaczagott s nagyot ivott az elmésség sikerültén.

— Vagy tán nem kaptad volna...

Villámszeghi nem felelt... elsötétedék... a társaságból soknak nevettében a széke is majd eltörött.

— De felelj már... Isten bizony, a mi jó Ruthardunk egészen zavarba jött.

— Minő levélkéről beszélsz?..

— Parbleu! — Hát levelkémről.. mellyben 12 órára ide kértelek.. Teringettét.. talán csak nincsen más ismerősöd is e házban. — Nem mondtam, barátim? — ez a Ruthard ábrándos ficzkó... Uram bocsáss, talán csak nem jöttél arra a gondolatra, hogy a levelet hölgy irta...

— Én? — mentegetőzék Villámszeghi...

— Nem te barátom, isten ments meg; hiszen öltözetedről látszik, hogy baráti körbe készültél.

— Kérlek, barátom, beszélj világosabban....

— Vagy tán azt gondoltad volna hogy Adél... az én kis pajkos cousineom, egyszersmind mátkám... Barátocskám, vigyázz!

— Hogy gondolsz illyent, Vércsey..

— Tréfaság, más semmi — veled akartam ma reggelizni. Ez az egész. Bocsáss meg a tréfáért — Adélék jókor reggel falura utaztak. A nyáron ez lesz szállásom — szép órákat fogunk itt tölteni — ez volt a beavatás. Tehát nem haragszol?..

— Épen nem, barátom.

— Ezt vártam is tőled. — Kis öltözködési alkalmatlanság, egy álmatlan éj, kis csalatkozás. — Ez az egész! — Nem érdemelné meg mindezt azon gondolatka, hogy téged Adél meghivott...

— De ha mondom, ez eszemben sem volt...

— Itt a szék, ülj le, egyél igyál, s ne beszélj. — Csak hogy itt vagy. Különben is később dolgom lesz veled...

— Pénzre van szükséged? felelé hirtelen Villámszeghi, s gunyöröm vonult ajkára, egy terv, mellynek kiviteli órája elközeledék... Tehát ismét pénz kell neked jó Károly?

— Neked Ruthard ördögöd van.

— Mennyi kellene... ugy.. körülbelől...

— Mentül több, annál jobb.

— Gondolnád, öt ezer pengő elég volna?

— Ruthard!....

— Épen van nálam annyi...

— Ruthard! nyakadba borulok..

— De hát a fizetési határ-idő...

— Mikor akarod..

— A kamat.

— Az a te dolgod..

— Annyi mint az — adok öt ezret... te irsz huszonötöt.

— Huszonötezret! láncchordtát, ez mégis sok — mit mond ön? — csődömet rendeljem el...

— Balga vagy, Károly.... gavallér létedre csődről fogsz gondolkozni.

— Igazad van Ruthard — legyen, mint kivánod.. de egy föltétel alatt..

— S az?..

— Maradj velünk a reggelin..

— Nem tehetem, dolgaim vannak...

— Vigyen el hát az ördög — a mint akarod, feltétel nélkül.

Ezután Vércsey báró a huszonötezres váltót aláirásával elfogadván felvevé az öt ezret. — Villámszeghi eltávozék, a társaság pedig folytatván mulatozását, ürültek a champagnei palaczkok, s a vigadók lelkesülten dicsérgeték a gyönyörü ötletet, melly Vércsey agyában születék, s melylyet a kivitel nem reménylett hozzáadásokkal tőn annál érdekesebbé.

II.

E történet után csak két napig maradt Villámszeghi ur a fővárosban, mi alatt hihetetlen erőt s munkásságot fejtett ki, feltevén magában, hogy Vércsey bárónak nagy győzelmet aratott elmésségét átkozott csiklandósan fogja viszszatréfálni.

És nem sokára utazott. Pesttől délkelet felé messze rónák hajlanak el... a haza szive körül. Azt mondják, a regény s költőiség hona az erdők, hegyek, völgyek, folyamok s a tenger..; a magyar hazája közepén határtalan mezőkbe néz kevély pillanatival, hol lenge ködfellegből kél fel a nap, s ingadozó kalászok felett fuvalnak a szellők. Egyes fa, bokor, épület nem sérti a kilátást, csak a rozzant kútgém vet árnyat a földre.. felette tenyésztő melegével ragyog a nap.. körötte csend, nyugalom, s komolyság uralkodik. — És hallgatag éjeken által nem kél panasz az elpazarlott milliók felett, mellyet e föld évenkint megterem; tán vigasztalva van azoknak részvététől, kiknek semmit sem adott. Csak e mező emléke még a haza régi szépségének: a szabadságnak, lehet-e hivebb emléke ennél? Azóta minden megváltozott — a puszta nem; egének tisztasága ma is beszél ama jelesekről, kik e védtelen téreken hazát mertek alapitani.

Illy komoly vidéken, a fővárostól mintegy napi távolságra fekszik Lenkefalva, beszélyünk második jelenet helye. Az utaktól messze eső falu mindeddig megtartá a magyar jellem minden képeit, — mult és jövő nélkül egyhanguságban futnak felette az évek, s ha változások történendnek, a falu nem nyer, nem veszt. — A vácziutcza gazdagsága, a dunapart pompája idegen virág, azokat, ha egy nap semmivé teszi, poraiból más elemek kelnek fel.. s emléke hamar elfeledtetik.

Lenkefalván a házak egészen rendetlenül vannak elszórva, minden lak külön, s roszúl keritve magánosan áll, melly közt a járatlan és sáros utczák miért hagyattak, nem tudhatni, minthogy a lakosok kerteken keresztül, keritésekhez alkalmazott hágcsókon ugy is eljárhatnának. Egy helyen azonban a mocsár között pár domb is emelkedik, ez a főtér, hol templom, paplak, s a megyétől iskolának kihasitott házhely található.

Balról posványokba mélyedve, Lenkey báró nevezetes ősi lakhelye sötétlik elő. — Elől a kilátást földbe épitett pinczék fogják fel, melly felett hosszu fűszálak ingadoznak, s elhagyatott bokrok sinylenek, jeléül annak, hogy Lenkey ur egyik őse szenvedélyes kertész lehetett.

Az épitvény falai, a másfél század alatt elfeketülének, különösen a két végén romladozó tornyok, mellyek három emeletre magasulva, sötét ablakaikkal a lelket régi időkre emlékeztetik, ellenkezőleg az éktelen franczia tetővel, melly zöld mohhal egészen befedve, némi vidámságot kölcsönöz, mi által a hatás sokkal kielégitőbb, mint különben az épitész teremtő erejétől várni lehetett volna.

A tömérdek előfalon alig van hat hét apró ablak elszórva, ezek is rendetlenül s különböző nagyságban s alakban. A párkány s czifrázat régen lehullt, csak a szobákat kifehéritő kéz kicsapongása rögtönözött rá köröskörül szabálytalan fehér rámákat.

Legelől széles folyósó áll szabadon, oszlopzatok között — szakadozott kövezetén minden rendnélkül a legkülönbnemü tárgyak hevernek; virágcserép, aszaltgyümölcs, egy dinnyehalom, más oldalon veteménymagos zacskók, ásók, kapák, egy rozzant asztalon befirkált papirdarabkák, a falakon temetési alkalmakra készült nemesi czimképek; átalában pedig minden porral belepve, s fekete pókhálóval elboritva.

A legelső bejárás magas keményfa ajtón történik. Belől a teremek sora sötét és viszhangos — az eredetiség bélyege, a szellem, melly keresztül leng magyarázhatlan félelmet s tartózkodást okoz, a falakon vértek, sisakok fegyverek, elejtett vadak szarvai, s ismét ó kötésü könyvek, repedezett szekrények, idomtalan, s zöld selyemmel bevont ágyak.. mind némi szokatlanságot éreztetnek. Egy szobában pedig rozsdás szegekről, lepattogzott húrokkal, hegedük s hárfák, függtenek. — Végre felhangolatlanul egy zongora, melly azalatt, hogy porladozik, hurjai elpattanásával szomoruan emlékezteti a boltozatokat közeledő beomladásukra.

Azonban az elmélyedett idegent, egészen reménytelenül kellemes léghuzamu kerek terem lepi meg. Ez világitását felülről veszi: az épitészet sztilje, elrendezés, magasság, világosság, azonnal tudatja, hogy e terem, ujabb idők hozzáépitvénye a régi idomtalan tömeghez. A terem, ugy látszik, a Lenkey család gyülhelye, mert innen egy arányban jobbra s balra hüves szobasor nyilik, mellyek ablak helyett mind megannyi üveges ajtókkal vannak ellátva. A szobák közepén, mindenikben virágok közül tiszta viz szökellik fel, általában pedig kényelem, fény, izlés terjed el a legcsekélyebb részletekig. — A falakat vörös selyem függönyök boritják, mellyre a széles aranyzott rámájú tájfestvények felette kellemes hatást gyakorolnak.

A teremek ajtai mind egy kertbe vezetnek, melly teljes pompában virulván, leirhatlan szépségü. — Legelől csendes tó nyugszik, mellyből nagy négyszeg márvány emelkedik, azon kutgépet magában foglaló, melly a szobai vizvezetéseket okozza. A fehér kövecsekkel kirakott utak sötét lugasok közé kigyóznak, az öntözött gyep közt mindenütt rózsa, szomorúfűz, illatos bokrok, hüs árnyainak egyikéből végre olly kedves három alak fehérlik ki, minőt csak várhatott a türedelmes olvasó, midőn e sajátos helyre lön szerencsém őt vezethetni.

Villámszeghi ur, kit eddig követve, ismerkedheténk meg Lenkefalva titkaival, udvariasan köszönté a lánykákat, kik nagyon is eredeti falusiasan tölték az időt. — Épen néhány behütött görögdinnyének adák az utolsó kenetet.

A leányok kissé pongyola öltözetök s prózai foglalkozásuk daczára, ugy látszék nem nagyon ijedtek meg a nem várt jeleneten: Villámszeghi ur még Pestről ismert kedves vendég volt. Legelőször Adél üdvözlé őt egy pár szóval, s azonnal mind egyszerre, mint fáradt utast illett, székkel kinálák meg. E friseség természetesen egy pár összekoczanásba került, ez pedig tréfálkodásra adott alkalmat, s azon kérdésre, ki látja legszivesebben Villámszeghi urat? A lánykák összecsevegtek mindent, mi csak ajkokra jöve, egyik bohóbb volt a másiknál, s minduntalan ellenmondottak egymásnak s önmaguknak. Igy fejezi ki magát a gyermekies öröm — hinné-e azt valaki, hogy ugyan ezen lányok télen által a tanácsos néni fegyelme alatt, a bálokban prétieuses ridicules-ekként finnyáskodtak, hogy a fagylaltot is alig izlelék meg, mig itt falun, mint épen rajta kaptuk, minő pusztitást tőnek a dinnyékben.

Villámszeghi kellemesen lön érdekelve ezen egyszerü szives fogadtatás által... a két kisebb lány mindegyre csevegett, néha egymás közt ereszkedve szóvitába, s jó alkalmat adva Villámszeghinek, hogy Adéllel egy pár komolyabb szót is válthasson. E nemes ifju pár között egy idő óta bizonyos rokonérzelem szövődék, tán nem volt még szerelem, mert a Vércseyféle viszonyoknál fogva mindenik fél óvakodék a fejlő vágyakat táplálni: ha véletlenül találkozniok kellett valahol, ugy képzelém őket, mint egy-hazabeli növényeket, mellyek üvegházban egymás mellé jutnak a sok idegeneknek közepette. E hasonlitást Villámszeghi találta fel, de ha történetesen Vércseyvel közlené, nehezen hiszem, hogy a bárócska ezt shakespearei magasztosságunak találandaná.

A kölcsönös tréfák épen legjobb sodrában folytak. — Gyenge köhécselés, s a lombok közül csörtetés hallatszék; a bohoságoktól áradozó ajkak azonnal összekapattak, s az arra illesztett ujj csendet intett — atyus jött, Lenkey báró, ki néha átkozott nehezen tudott tréfákat elérteni — a lányok székeikkel kissé nagyobb kört formáltak, nehogy az atyus előtt a jelenet elrendezése szemet találjon szúrni.

Lenkey báró, egy kisded pupos hátu fél-öreg — öltözete fekete, kivévén nyári felső öltönyét s hálósipkáját, melly fehér volt, arcza szeszélyességet mutatott, felfelé tompa orra pedig tiszteletet igényelt. Első látásra ki lehete őt ismerni, hogy egyike azoknak, kik kétszer nem szeretnek valamit mondani, kik ha adott igéretükre emlékeztetnek, azt nogy gorombaságnak tartják, s végre kik nem rendkivüli fösvények ugyan, mindazáltal nevüket honi vállalatok részvényjegyein nem olvashatni soha. Különben ő magát a föld kereksége legjámborabb emberének hitte; csalatkozása abban állott, miszerint megelégedék azzal, ha másnak nem ártott. Viselete, bánás-módja elidegenité tőle az embereket; örömét csak ősi lakának sajátszerüségében lelé, s leányiban, kiket saját elvei szerint akart ugyan nevelni — nagy szerencsére azonban rendszerébe beleunt, mielőtt foganatosithatta volna. Nyáron az egész család otthon volt, az öreg ur csak elmulatá magát, télen azonban kénytelenitteték Livius s Gibbonhoz folyamodni, s néha Voltairehez, kinek philosophiai iratit szereté leginkább lapozgatni. Igaz ugyan, hogy bárónk e szerzők szellemét felfogni távolról sem vala képes, de ő e mulatságot atyjától tanulta.

Öregünk első tekintete természetesen az idegenbe ütközék, kit a lányok ugy körülfogtak, mint egy vén franczia nyelvmestert. Szólani akart, de Villámszeghi megelőzvén őt átadá látogatójegyét, mellyre a báró szinte megcsóválta a fejét; hihetőleg a nem mindennapi név olvasására.

Azonban vendéget mindenkor szivesen szokván látni —mennyire csak lehetett nyájasan üdvözlé Villámszeghi urat.

Uraságod tehát ügyvéd.... váltóügyvéd — hányféle ügyvéd lesz még? Igy kezdé mulattatni vendégét a jámbor báró, s ajkain a leghidegebb guny lehelt. — Mit gondol, lesznek-e vasut, telekdij-ügyvédek is? — Messze van még azon idő, hogy ősi lakomat kisajátositsák? Hogy aztán hol atyáim a hazáért billikomoztak, gyapjuzsákok s repczekötegek szállittathassanak? — Különben miben lehetek szolgálatjára? — Ha ugy tetszik, nem ülnénk le?

— Köszönöm nagyságodnak, mond Villámszeghi. — Én meghallgatási kegyért esedezek. A dolog fontos... s némileg hivatalos.

— Hogyan uram, hivatalos?.. minő hivatalos dolga lehet illy félrevonult emberrel, mint én?..

— Csekély türelmért esedezek — a dolog különben — egyszerü — és...

Lenkey ur ugy vevé észre, mintha vendége kissé tartózkodó volna — következőleg hiheté, hogy magánosan kivánna beszélni. — Leányaihoz fordult, s egyenként megbizá őket valami elvégzendővel.

— Adél, menj szobámba s levelező protocollumomból tisztázd le a három utósó levelet, hanem nekem ne javitgass benne, s a pontozásokat ne változtatgasd. — Máli.. ide vigyázz.. a numero 17 szekrényben két iratot találsz — a kasznár s ispán számadását marcziusról, ezeket vesd össze, s hol különböznek, jegyezd meg az észrevételek lajstromában. Te pedig, Póli, fogd ezen iratot, ügyvédem legutolsó replicája, kérlek forditsd le igazi magyarra, mint atyádtól tanultad a nyelvet, mert ezt a czifra stilust én nem érthetem.

A lányok szomorogva, lesütött fővel elsompolygának — Villámszeghi mosolygott.. a báró dicséretet várt nevelési rendszeréről.. mert midőn lányait nevelte, abban látott legmagasztosabb élvet, ha e szót „bárónő“ kifeledé.. erre különben Pesten annál nagyobb volt az ügyelet, hol viszont a „falusi gazda leányait“ hanyagolák el.

Együtt maradván a két férfi, Villámszeghi ur azonnal olly dolgokkal lepé meg az öreget, mellyre az szinte szédelegni kezdett; ebből aztán egy óráig tartó komoly párbeszéd, vita, ellenvetés, czáfolat, igéret, bebizonyitás, szemrehányás következék, végre az adatok előmutatása. Villámszeghi mindenre kész volt.. A váltótörvényszék kegyes parancsa, melly szerént Vércsey báró javai biztositék gyanánt zár alá vettetni rendeltetnek... Egy sereg apró és nagyobb öszvegü váltók, ugy hogy az egész öszveg épen feléré Vércsey ur minden értékét, ugy szinte kellő hiteles alakban megvolt Villámszeghi javainak összeirása, s végre

még a felszabaditás is, az illető egyházfőnöktől aláirva. — Ezen okiratok megszerzése miatt maradt még két napig a fővárosban Villámszeghi ur.

Azonban Lenkey urnak a Vércseyféle viszony kedves és régi álma vala, eszébe jutott, hogy még atyjának igérte meg azt, mit most vagyonbeli bukás következtében megtagadó lenne; ebből uj vita támadott — a bárónak e mellett még nem is illett olly könnyen hajthatónak lenni; azonban az egész alig remélt, szerencsés egyezéssel dönteték el, melly mind a két félt teljesen megnyugtatá. — Az ekként nyert eredmény három pontban lön szerkesztve.

1. Lenkey báró, ha Adél kisasszony hajlandó lesz reá, nem fogja ellenzeni, hogy Villámszeghi urhoz ne menjen nőül. 2. Vércseyt szenvedőleg illető váltók Lenkey kezébe tétessenek, Vércseynek egy év javulásra adatván, mellyet a felek megelégedésére töltvén el, Pólit vagy Málit nőül veheti, különben a váltók ismét Villámszeghi ur kezébe jönnek. 3. Ezen egyezkedésökről a bárónők előtt, kiméletből, említés ne tétessék.

Megtörténvén az egyezés, a báró azonnal hivatá leányait; azok a rábizottakat még nem végzék be. Adél seholsem akadt a kérdéses iratra; Máli nem tudott magában conferálni; Póli a zárgondnokot nem tudta régi magyarra forditani, s igy az első szónál megakadt.

Lenkey ur mosolygá a dolgot, s elküldé őket sürgetni a szakácsnét, mert ma este vigan akar vacsorálni.

Vacsora alatt kijelenté a báró Villámszeghi kivánatát... Adél elpirult, a kisebb leányok egymás szemébe néztek, s az első pontnak feltételes állása megszünt, Adél megegyezett.

III.

Pesten az alatt à la grosso ment az élet.—Vércseynek még tartott a pénze. Egy hét mulva, hogy a hires elmésség megtörtént, levelet kap... rózsaszin papir, női kéz... Adél irta — „Édes Károly bátyám, bizonyos családi ünnepély lévén házunknál, nagy örömünkre szolgálna, ha ön is szerencséltetne minket. Lenkefalva“ stb.

Vércsey végetlenül megörült e levelkének, minthogy egy idő óta némi hidegséget kénytelenittetett Adélban észrevenni. Fölkészült s másnap este Lenkefalván termett.

Épen ez nap ment végbe Villámszeghi esküvője. — Vércsey megbotránkozék, s leveretve lön... az öreg Lenkey azonban dolgozó szobájába vivé őt, s az egyezkedés pontjait megismerteté vele. — Vércseynek sehogy sem tetszék a dolog, azonban legokosabban tön, midőn a negyedik pontnak saját egyezését is oda tevé.

— Drága Ruthard, monda még az nap az első tanunélküli egybetalálkozással Vércsey — te engem nagyon kijátszottál. Ezt nem reméltem volna. — Ez valóságos falusi elmésség volt tőled.

— Fel se vedd — egy esztendei unalmas várakozás — egynapi ut — kis csalatkozás — ez az egész! — Ezt tőled tanultam... De megyek, nőmet egy pillanatra sem nélkülözhetem. —

Pálffy Albert.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Rég nem volt olly népes, eleven és jó vására Pestnek, mint a mostani. A főbb utczákon alig lehet járni a sok vásáros kocsi és nép miatt, a hiresebb boltok tömvék vevőkkel, a nyilvános mulatóhelyek idegenekkel, elannyira, hogy mi pestiek szinte elveszünk, eltününk a vidékiek tömegében. Nem kivánunk hamarjában egyebet, csak hogy fővárosunkban mindig annyi magyar laknék, mint a mennyi e vásáron benne tartózkodott.

— És mennyi ünnep és ünnepély, mennyi lakoma és mulatság volt itt e napokban. Azt sem tudjuk, hol kell kezdeni azok leirását.

— A már általunk emlitett alapkő-letételét a kisdedóvó képzőintézetnek fényes lakoma fejezé be a casinóban; e lakomából a külföldies pezsgő ismét számüzve volt.

— Szent István ünnepe is nagyszerü pompával ment végbe Budán. Az egész pesti polgárkatonaság részt vön ez ünnep diszének emelésében. Az ágyuk hatalmasan durrogtak, s roppant néptömeg lepé el a hegyi várost. — A horvát-féle kertben a budai polgárkatonaság viszonzás fejében nagy lakomával tisztelé meg pesti vitéztársait, s köztük átalában magyar szellem uralkodék. Délután a városmajorban több katonai hangászkar mulattatá a közönséget, s este mindenfelé volt nagy áldomás, dáridó és jux — kreuz fidél!

— Mult szombaton a vaknövelőintézet nyilvános próbatéte tartaték a megyeház termében s a szerencsétlen növendékek valóban meglepő jeleit adák a tanulási előmenetelnek. Csak azt lehet sajnálni, hogy ez intézet növelési iránya nem eléggé nemzeti.

— Vasárnap délelőtt az iparegyesület dijosztási ünnepén valánk jelen, melly honi műiparunk haladásának minden valódi barátjára lélekemelőleg hathatott. A nagyérdemü tett-hazafi, gróf Batthiányi Lajos elnökölt, körülte Kossuth Lajost s több derék hazafit lehete látni.

— Valóban különösen meglepő volt egy barátunk figyelmeztetése után látnunk azt, hogy azon gőzhajó mellett, mellyen a magyar műipar haladásának örömünnepe vala tartandó, a másik gőzhajóra ugyancsak czipelték, rakták a külföldi posztógyárakba viendő magyar gyapju roppant tömegét, elannyira, hogy a parton állók a nagy zsákok miatt alig láthaták a műipari örömünnep gőzösét. — Lám lám, akaratlanul is milly ellentétes, milly satyricus képeken akad itt fel a magyar ember szeme.

— A díjosztási ünnepet estve sajátos vizi mulatságnak kellett vala befejeznie, de a hirtelen fölkerekedett szélvész

meghiusitá a drága mulatság részeseinek magas reményeit. Az egyedül a mulatók számára lefoglalt, s zászlókkal fölpiperézett gőzös esti nyolcz óra felé elindult ugyan, a hajón egy két szines lámpa meg is gyujtaték, a hajó födözetén czigányzene mellett enni és inni is kezdtek; de a rosz idő csakhamar véget vete az egész mulatságnak, melly jelentékenyen képezé azt: milly nagy akadályokkal kell küzdeni azoknak, kik honunkban a műipar emelését, a műiparosok egyesitését, magyarositását buzgólkodnak eszközleni.

— Ugyancsak vasárnap estve tömérdek népet gyüjtött össze a világhirü Stuwer tüzjátéka, a Széchenyi- és Horvátkertben tartott fényes zenei gyülde (reunio), meg a sok szinkör, és szinház.

— S mig a nép künt, és fényes nyilvános helyeken keresé kielégiteni mulatozási vágyát, mi az alatt egy csendes, szerény házi körben N. ügyvéd szives magyar házánál ültük meg a derék házigazda névünnepét, s egyszerü, de vidám és fesztelen mulatságunkat az öreg Markus bácsinak (Rózsavölgyinek) néhány jeles műkedvelő játékával egyesült gyönyörü zenélése füszerezé. Jelen alkalommal az agg művész egymásután játszá szebbnél szebb magyarjait, mellyeket, fájdalom, fővárosunk egyhanguasággal untató nyilvános helyein sehol nem lehet hallani.

— Rózavölgyiről levén szó, meg kell emlitenünk, hogy lapunk mult számában közlött azon hir, miszerint az Egressy igazgatása alatt álló Sárközy-féle zenésztársaságtól elpártolt hivek Rózsavölgyit akarják megválasztani igazgatóul, nem valósult; mert noha az öreg mestert a Sárközy-féle zenészek gyakran kerülgették, s még most is kerülgetik a miatt, hogy őket jeles magyarjaira ingyen megtanitsa, de mivel az összekoczódott s egymástól elpártolt felek ismét kibékültek, a hir oka elenyészett, s az öreg Rózsavölgyi hiába örült, hogy valahára már az ő mellőzött magyarjait is fogják nyilvános helyeken előadni; s netalán biztos kenyérre tehetend szert. — E részben sem ártana egy kis versenyezés — a mi talán létre is jövend.

— E vásár alkalmával többféle rablás- és lopástól értesitettek bennünket, mellyek közt legnevezetesebb az, hogy midőn két nő a nagyhid-utczában világos nappal sétálna, a tolongás közt bizonyos zsidó egyiknek pénztárczáját olly gyorsan kilopá ruhájából, hogy az tetemes megkönnyebülését távolról sem vevé észre. Azonban egy szemes katonatiszt megcsipé a tolvajt, a tárczát az illető nőnek egész udvariassággal visszaadá, s a zsebelőt önmaga szolgáltatá a hatóság kezei közé.

— Gorove István, a temesi polgárság kedveltje, a jeles iró és publicista, a pesti polgárőrsereg közé szándékozik beállani.

— Vikos hazánkfia, a nagyhid-utczában igen gazdag, szép és izletes czukrászboltot nyita, melly már csak jutányos árszabása, s magyarságánál fogva is, a maga nemében bizonyára egyik leglátogattabb helye leend a fővárosiaknak. Ez uj czukrászat a ‚Csemegészekhez' van czimezve, s Kiss Bálint által készült nagy és szép czimere mintegy 12, különféle koru és jellemü csemegészt a legnagyobb élethűséggel tüntet föl. Ennyi és illy mesterileg kidolgozott alakokat fővárosunk egy boltczimerén sem lehet látni.

— Vörösmarty némelly egri uraktól bort kapott ajándékban; — oh haza, mikor adsz már kenyeret is jeles iróidnak!

— A kisdedóvó-képző intézet volt igazgatója, Varga István helyébe Ney Ferencz választatott. Mondják, hogy tanitói ügyessége nyilvános próbáját meplepő jelességgel adá. Különben is van okunk remélni, hogy szép feladatának férfiasan megfelelend.

— Kőszeghy orvos ur siketnéma-intézete nem sokára meg fog nyittatni. A lapokban dr. Török József hitelesen tudósit bennünket Kőszeghy ur abbeli ügyessége felől, miszerint a legtöbb némát beszélni is megtanitja. Figyelmet érdemlő körülmény.

— A városi kényszeritő dologház jó sikerü hatással bir a népre. Minap is bizonyos asszony rosz életre hajlandó, dologtalan nőrokonát önkénytesen adá be a dologházba, s megmenté őt a végveszélytől.

— Igen kár a pesti bérkocsisok pénzzsarolása ellen örökös panaszokat emelni; hanem ugy kell tenni velök, mint mi szoktunk, — sohsem alkuszunk előre, hanem miután elvégeztük a kocsizást, megnézzük az órát, s ehhez alkalmazva fizetjük a rendes taksát. Hadd morogjon aztán Varga Pál, csak jó csizmát varrjon! — (a bérkocsis pedig jól hajtson).

— Egy hiu iró, ki igen fájlalja, hogy eddig az académiában levelező taggá nem tették, olvasván azt, hogy a tudós társaság szünnapjai megkezdődtek, igy kiálta fel: nem most kezdődnek, hanem már régóta folyton folynak!

— A svábhegyet birtokosaik magyar névvel is ünnepélyesen meg akarják keresztelni, melly szertartás igen szép mulatsággal összekötve menend végbe e hét végén vagy a jövő elején. Eddigelé a következő neveket hallottuk ajánlani: Bájhegy, forráshegy, virányos; — mi választás végett a következőket ajánljuk: Magyarhegy, széphalom, széplak, Budafő, vigtanya, széptanya, angyalszem (minthogy istenszem már a nélkül is van a budai hegyek közt) vagy nyaraló, (mivel csak nyáron laknak itt a budapestiek) kéjfok, kéjtető stb.

Czáfolat. A pesti-hirlapi fővárosi ujdonságok irója a 380. számban olvasóit bizonyos kávéházban történt eseményekről értesiti, miknek ő szemtanuja bizonyosan nem volt: mert ha lett volna, kevés sorban nem hordana össze annyi valótlanságot. Nem igaz, hogy „négy vagy öt czigány fiu rontotta egy sarokban a levegőt fülsértő recsegtetésivel", mert öt czigány fiún kivül még az Egressy B. bandájától elpártolt két czigány legény is ott volt. E hét személyből álló társaságnak feje — ha a körülmények nem változnak — Rózsavölgyi leendett, ki magát bandájával, ugy hiszem, már ajánlá is a nemzeti Körnek, s talán csak nem teszi föl az ujdonságok érdemes irója derék Rózsavölgyinkről, hogy ő a Körbe „fülsértő recsegtetésekkel" tolakodjék. Nem igaz, hogy e fülsértő recsegtetésekre „a szilajság nem legharmoniásabb accordot rikácsolt"; nem igaz, miszerint azért tárattak ki a szárnyajtók, hogy az ott volt ifjuság „az utczai sokaság bámulatában keresse dicsősége nagyszerüségét", mert a kávéház ajtai nyári, meleg időkben mindig nyitva állnak. — A szóban forgó kávéházat egy idő óta némelly urak mód nélkül szeretik gyanusitgatni,

pedig bizony kár! mert lépjen be akármikor bármilly becsületes ember, s nem fog ollyasminek tanuja lenni, min józan észszel megbotránkozzék. Petőfi.

Titkos hirek.

(Vidékről.)

— N. urfi nőszülni készül; — X. kisasszony halálán van.

— Casinónkból egy divatlapot ki fognak küszöbölni, mert nem ér 46 huszast.

— S—ból a vándorszinészek eltávoztak; — a közönség vidulni kezd.

— E—be a szinészek visszajöttek; — a közönség elszomorodott.

— H. uraság kertébe hetenként egyszer szabad bemenetel engedtetik; — ugyanakkor a zsidóknak ünnepök van.

— Bizonyos ujságiró egy tánczosnőt mennyekbe emelt; — sylphid előfizetői bizonyos számokat kihagyattak a köttetésből.

— A Remény czimü boltban leginkább szeretünk vásárolni; — a boltosnak takaros neje van.

Dongó.

Vidéki hirek.

Jász-Berény, nyárutó 22. T. szerkesztő ur! Kedves kötelességem zálogául egy sokat jelentő ah-sohajt röpitek ön lovagiasságához, mivel ön férfi, még pedig szavát tartó férfi, akarám mondani, és szerkesztő, mert mellesleg szólva, szavokat nem tartó szerkesztők is vannak, s én, a boldog... Ámor szárnyain örömittasan kalandozó leányka létemre, a szokásos incognitoféle püspikében önnek szerkesztői zsámolyánál hálámat rebegem a titoktartásnak titokban tartásaért; melly ugy is e kandi században olly igen ritka, főleg mióta azokat még nyomtatásban is olvashatjuk. Viszonzásul ezért csak azt igérem, hogy Glycerion nem válandik ismét Laidionná, az az, ha ugy tetszik önnek, s bajszos amazonságomat ezentul is a titok rostája alá boritandja, Annubiszra, a mopszok és pindzserek védistenére esküszöm, hogy ön zászlaja alatt lobogtatandom el továbbá is a fürkésző hir fáklyáját; csak arra kérvén önt még: hogy az egész dologról Nagy Ignácznak egy szót se szóljon, mert ugy el dől Buda vára. Soraim elején azért sohajték, mert csak illik egy hölgynek sohajtozni, hogy annál inkább elhigyék, hogy az ember csakugyan hölgy... mit némelly collegáim, az az colleganőim feledni látszanak, s a helyett még politizálnak is ugy köpönyeg alól.

Most már a dologra; folyó hó 19. esteli 10 órakor a vészharang riasztott föl még mindig első álmainkból, városunk délnyugoti része felé tüz volt látható; azonban a kártékony elem nem a városban, hanem a félórányi távolságu hevesmegyei ugynevezett kerekudvari határban dult, hol egy csárda, állás és istállóval ‚gyujtogatás' martalékja lön. — Az izraelita csaplárosnak — ki e napon jövendő vőfiával Pestre menvén férjhez ment leánya részére szükségeseket bevásárlandó — nehézkes állapotban levő neje, 19, és 14 éves fiai, és a tizenhét éves leánya, mint ara is áldozatjai lőnek a pusztitó elemnek, kik — miként beszélik — mivel az ajtó reájok csukatván, ki nem jöhettek, menedékül a kemenczébe bujtak; másnap a kemencze bétöretvén, az anya gyermekeit kezeivel átölelve, őket védő helyzetben nem megégve ugyan, hanem meg fuladva találtattak; kezeiken karczolás, s más véres jelek is voltak láthatók. A szerencsétlenek, ügyfeleik s számos vidékiek részvevő könyhullatási közt takarittatván el, egy sirba pihenik fáradságos, s üldözött örömtelen életök örök álmát, lelkeik boszuért nem emelkednek. A szivtelen tetteseket a nagy sirdomb emléke sujtandja földi pályájukon. A család-atya még most sem jött vissza Pestről.

Ez alkalommal is borzasztó eset közlése jutott osztály részemül. Isten önnel. Őrzsi.

Kecskemét. Fólyó hó 11. adá a kisdedóvó intézet alapitására szükséges tőke megkezdésére a város lelkesebb hölgyei s ifjaiból alakult működvelő társaság Szigligeti, Két pisztoly czimü közkedvességü szinmüvét olly számu közönség előtt, millyennel kis szinházunk eddigelé talán soha nem dicsekedhetett. 12kén közkivánatra ismét adaték, az esős idő daczára is szinte szépszámu közönség előtt. A két előadás tiszta jövedelme levonván a tetemes költségeket, 338 frt v. cz. Az előadás mind két izben kerek és összevágó volt, s jeles elannyira hogy még azok is, kik jelen művet a pesti szinpadon látták, megelégedett örömmel hagyák el a szinházat. Emelék a jeles előadások diszét a nagy gonddal választott öltözetek is.*) A jelesen éneklett kedves népdalokat a helyben szállásoló lovas ezred hangászkara kiséré. A közönség illő mélytánylatát, s a működők iránti meleg rokonszenvet bizonyiták a zajos tapsokon kivül a számtalan koszorúk, mellyek a szinpadra, a nyomtatott versek, melylyek a működvelő lelkes hölgyeknek tiszteletül, a közönség közé repültek. — Köszönet a nemes keblü szerzőnek, ki művét minden díj nélkül sziveskedett átadni; köszönet egy tisztelt lelkes hazánkfiának t. F. L. urnak, ki az ügy vezérletére megkéretvén, e körül szintolly ügyességet mint fáradhatlan szorgalmat tanusitott; köszönet különösen két lelkes honleánynak, S. L-né és F. G-né asszonyságoknak, kik szives készséggel engedének a kérelemnek s közohajtásnak, hogy szép tehetségü leányaik szinpadra lépnének; köszönet a nemcsak testben, de lélekben is szép hölgyeknek, kik némi megrögzött előitéleten nemesen felülemelkedve, olly hő buzgalommal fáradoztak a szent ügyben, s egyenként annyira kitünőleg működtek; köszönet átalában az egész működvelő társaságnak, melly lelkünknek olly ritka műélvezetet nyujtott; — szabadjon még minél több illy jeles előadásokat remenylenünk—; köszönet végre a művelt közönségnek, melly a szent czél iránti tekintetből olly szép számmal jelenék meg; találjanak mindnyájan méltó jutalmat azon szép, azon nemes öntudatban, miszerint izzadásuk cseppjei s áldozataik, egy, mondhatlanul szent oltárra, a tiszta erkölcsnek megóvandó emberiség oltárára hullottak! 100.

— Derék pozsonyi levelezőnk, mint szemtanu, egy igen érdekes történetecskéről tudósit bennünket.— A Ferencz-

*) Köszönetet mondunk itt helybeli szürszabó B. F. urnak, ki a jelen előadásokra készitett kanászszűröket ingyen engedé át használat végett.

gőzhajón — ugy mond ő — Pozsonytól Bécsig együtt utazott velünk egy hires főarszlán, ki mindig bontont, finom, választékos izlést, társalgási műveltséget kürtöl.... papiron; azonban az életben legkevesebbé gyakorolja ezt, mint a következő tény bizonyitja. Ő ugyanis egy adag epret hozat magának, s mivel abban némi piszkos aprólékok is találtattak, az epret tányérostul együtt — amugy magyarmiskásan — a pinczér fejéhez vágja. A pinczér látván ezen berzenkedő emberkét, s megfontolván azt, hogy illy arszlánbetyártól tányértöredékeket arczán türnie nagy balgaság volna, egyenesen a kapitányhoz siet s panaszát nagy keservesen előadja. — A kapitány okos ember létére fölötte ügyesen végzé a pört. A főarszlánnak ugyanis, kinek angol-, franczia- s olaszféle nyelvén még ekkor is serczegett a méreg tajtéka — a következőket mondá: ‚Uram, ön nagyon illetlenül viselte magát az imint, tányérral dobálózni nagy durvaság, itt elégtételt szokás kérni, nem betyárkodni; egyébiránt ön azt mondá pinczérünknek: kend szamár, nálunk pedig illedelmesebben ezt szokás mondani: ön szamár!‘ — Igy szólt a kapitány egész nyugalommal, mire az utazók nagy serege fenhangon kaczagott, a hires arszlán pedig meghunnyászkodva a födözetre sompolygott — hihetőleg szabad levegőt színi — és e gyönyörü kalandocskát naplójába följegyezni, mit minthogy ő maga nehezen adna át az olvasó-világnak, szükségesnek és tanulságosnak véltem enmagam a Pesti Divatlap olvasóival tudatni. B. I.

— Kalocsán, mint K. K. irja, a nagyasszonynapi búcsu alkalmával tánczvigalom is tartaték, mellyben a körtánczot bájosan tánczolák. — Pakson Hetényi és Hevesi szinésztársasága működik, Hetényi Józeáról dicsérettel emlékezik a levelező, egyszersmind a paksi casino kártyahőseit méltán megrója.

Irodalmunk.

A következő ujdonságokat jólélekkel ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe: 1) A Nemzeti könyvtár 6-ik füzete, melly Csokonai Vitéz válogatottabb müveinek folytatását foglalja magában. 2) Jósika Miklós Külföldi regényei: Egy házasság a nagy világban (4 füzet) és Toussaint (2 füzet) mindkettő igen érdekes, mulattató olvasmány. 3) A Tudománytár juliusi füzete is tartalmas, változatos. 4) Kisfaludytársaság által kiadott Uj külföldi Regénytár II. kötetében végződik a Fostertestvérek czimü regény s kezdődik A tőzsér forditása Remellaytól. 5) Ugyancsak Remellaytól vettük épen most Történeti beszélyeit. Tartalma: Forgách Susánna, Veterani, Elisa de Castro, A két Irinyi. — Ezen érdekes, mulattató beszélytárt igen jutányosan (40 kr) lehet megszerezni.

Eredeti levelezés a külföldről.

Amsterdám, nyárhó 14. — Kedves Imrém! Braunschweigtól még Hannoveráig nyulik a vasut, hol elég megnézni a Leibnitz emlékét és az ugynevezett Waterlooszobrot, mellynek egész tetejére csigalépcsők visznek fel, honnan ritka szép kilátás esik a zöld sikságra a Harz hegyekig

és messze mindenfelé. Ha az ember ezt látta, mindent lát Hannoverában, mert a királyi palota arany és ezüst drágaságai csak font és lat számra kecsesek, s nem olly élvezetre nézve is, mit az utas, mint kebelgazdagitót vihetne magával. Innen Münden felé Münsternek vitt a postakocsi, mellyen tul még egy napig kelle haladni rosz uton, mellyhez csak két árkot ása emberi kéz, de csak egy követ sem tön le, hogy csináltutnak mondathatnék. E vidék a művelt Németország krajnyája. Westphaliának, melly, mint tudatik, még porosz birtok, véghelye Glanerbrück Hollandia felé. Egy hidacska van a két ország közt, mellyen átlépve azonnal megjavul az ut, még pedig téglából készitve, s eléri az ember Enschedé első falut Hollandiában. Mihelyt a kis hidat átléptük, egyszerre, mintha ketté vágták volna, ugy megszakad a német nyelv. Sajátság, ujszin minden. Tegnap, azaz 13kán reggel négy órakor már ismét kocsin valánk, és jövénk könnyen, de álmosan befelé Hollandiába Zwolleig, hol egész gyülhelye van az utasoknak, kik a Kampenből délutáni egy órakor induló gőzhajóval Amsterdámba igyekeznek. A déli tóra (Zuider See) az Yssel folyó vezeti be a hajót. Erős szél fútt nyugot felől, épen onnan, merre minekünk vala indulásunk. A déli tó kis tenger, de elég arra, hogy a szem határát meghaladja s nagy tenger képét öltse magára. Sás és káka fedi széleit, s a mint az Yssel belé szakad, körülbelől fél mérföldnyire sövénykeritès vagy inkább gát jegyzi két oldalról a gőzhajó utját, hogy a viznek még mindig partja lássék, mellyre, mint a vasutaknál, kosárfonatú gömbök vannak feltűzve telegraphi jelül. Mikor a tó tenger képében feltünt előttem, gyönyörü volt azon optikai csalódás, hogy a nagy tér ugy látszott, mintha dombra kellett volna evezni hajónknak. A nap épen szembe sütött, és sugarakkal önté el a fehér, töredező habokat. Ollykor elelborult, de a mi kis tengerünk sokkal nagyobb, minthogy egyegy elszakadt darab fölleg egészen beárnyékozhatta volna, s illyenkor változatosan volt napfény és homályfolt hullámain. A fény és homálynak e játéka másmás szinben tünteté föl a tévedezni látszó barna hajókat is, mellyek itt vagy ott előbb vékony árboczaikat üték föl a láthatár mögletéből, aztán mint nagy szárnyu karcsu denevérek libegének elő kiterjesztett vitorláikkal. — Szerencsések ti, kiknek a szél kedvező; mi nektek áldás, átok az másoknak; de a mi gőzhajónknak mindegy; mert mióta emberi ész javitott a természet adományán, mióta meggyőzte anyját a gyermek, a vizet a gőz, biztosabb haladásunk. — És honnan jőnek ide e habok? Egyik nagyobb a másiknál, s a mellyik nagyobb, erősen megrenditi hajónkat. Hab és hab között völgygyé hajlik meg a tenger; s a mi egész tengerünk illyen völgyek vidéke. Azonban e völgyek fenéknélküliek, bennök nyugodni halál! Ritkán tévesztém el, mellyik hab legerősebb. Egyik temeti a másikat, mint nap a napot, s mindkettő sebesen. Ha sétálok a födélzeten, szédülök; jobb lesz leülni. — Igy sokkal jobb; az ember látja, mint mozog a hajó, és tudja az okot, miért jobb nyugodtan maradni. — Most megint egy hajó tűnik fel. Hajó-e vagy torony? vagy egyik sem? Meddig fognak bennünket e madarak kisérni jobb és balfelől? Ki tengert nem látott, sokkal tartozik szemének, mig azt örökre behunyná. Sze-

retném, ha nagyobb volna a hab, vagy tükörsima felületű a tenger. Amugy látnám a természet erejét, igy annak szelid gyöngédségét, vagy inkább : látnám a szenvedélyt és a nyugalmat ős alakjában. Szeretnék olly messze utazni tengeren, hogy megunjam azt; ekkor talán ki volnának vágyaim elégitve. Utazni messze, hogy az ember mondhatná: tapodtam a földet, vagy hajóztam a tengert, mellyet ti az iskolában papirról ismertek. Az angolok mindenfelé kimennek, és nevet adnak a feltalált szigeteknek; s az mind övék. Illyen a nagy nemzet! —

Ime egy gondolat-monolog, mellyből a hajói pinczér, asztalhoz híva, ragadott ki, s föltevém magamban, hogy eme kuszált ötleteket leirom, a nélkül, hogy egészszé olvasztanám; s ott vannak. — Alig ülénk husz perczig az asztalnál, s egy fiatal leányka, épen szem közt velem, kezde bágyadozni. Igen gyönge teremtés lehete, mivel hamar előfogá a tengeri betegség, s elhagyván asztalunkat, fölment a födélre. Én alig vártam, hogy az utolsó falattal készen legyek; és szinte künn termettem a tetőn. Oda állék a kormányos mellé, ki, mint gyermek a könyvben, egy üveghárang alatt lebegő compason olvasá, merre van délnyugat. Neki mindegy, akármerre fú a szél, ő mindig ez egy pontra néz, mint egyedül üdvezitőre. Azonban a nap még sokáig látszott, s hajónk csak igen hegyes szöglet alatt tére el tőle dél felé. A légmérték délutáni öt óráig folyvást + 13° R. vala, mikor eső kezde hullani, a szél pedig csendesedni, s napfény tüntével a hévmérő + 12 fokra szállott alá. Eső után ismét födelen valék, de vége volt a gyönyörnek; szemem mindenütt korlátolva érzé magát a közeledő partokban. Előlrül Amsterdám tornyai és árboczszálai tüntek fel nagy hegyesen, olly véknyan, mint a villámháritó. Mellyik a torony, mellyik az árbocz, alig lehete megkülönböztetni mind addig, mig nem közel értünk. Én tornyot eleget láttam, de árboczot ennyit és együtt, soha. Csak lobogóik lengettek már oda fent sok nemzet szineivel. Láttam néhány hajót, mellyeken kék-fehér-vörös zászló lengett, s a kéket zöldnek ismervén a homályos időben ugy megáldottam, hogy talán az ördög-szigeteknél sem szenvednek hajótörést. Az árboczok pedig fel valának ékesitve kötelekkel olly sürűn, hogy a pók is eltédvedne rajtok, csak a matróz nem. Ezek a hajók kedvező széllel mind ki fognak evezni e révpartból, és soha sem állandanak többé illy rendben egymás mellett, mint épen most szemeim előtt. — Nyolcz órakor megállunk; Amsterdámban valánk. Fogadóba érve is csak a tenger volt eszemben. Visszagondoltam mindenre, mit valaha felőle olvastam, az Odysseus bujdosása óta a Bonite utazásaig, és bármilly hatalmas is a képzelődés, soha sem éri utól ezt a nagyszerü valóságot olvasás után; a Noé és Odysseus bujdosásának irói közelrül ismerték a tengert minden csodáival, tüneményeivel; az ő szellemök ott lebegett, hol az urnak lelke lebeg vala, táplálván a vizeket.

Barátod
Erdélyi János.

Külföldi hirek.

Brüssel. Rachel első vendég-előadása közel 7000 frankot hozott be. — Taglioni september hónapra 3200 frankért van megnyerve.

Karlsruhe. A kormány késznek nyilatkoztatá magát, nemcsak hatályosan föllépni a fürdőkbeni hazard-játékok ellen, hanem azon is lenni, hogy a sorsjáték átalánosan eltöröltessék Németországban.

Milano. A „Gazetta musicale di Milano“ szerint az utósó harmincz évben minden operák közt legtöbb előadást ért Weber Büvös vadásza, Rossini Tancredje s Meyerbeer Ördög Robertje.

Nápoly státusadóssága julius 1jén 86,299,380 ducatira ment.

Párizs. A divat: ugynevezett „matinées dansantes“-okat adni, napról napra mindinkább terjed. Illy reggeli társaság rengesen délutáni 2 órától este 8 óráig tart.

Bécs. Nicolai Otto karmester a porosz királytól a sas-rend keresztét kapta meg.

London. Kiszámolták, hogy mióta Victoria királyné thrónra lépett, 50 millió arczképe adatott el Angliában.

A polkaláz már szűnni kezd, s helyette bizonyos kossizka nevü lengyel paraszttáncz kezd lábra kapni.

Bécsben Strausznak két versenytársa akadt, kik a hires zenészt alkalmasint meggyőzendik. Az egyik, mint mondják, nem sokára Pestre jő egész bandájával.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárutó 20. — A szinház zárva volt.

— 21. Vadon fia. Silány, képtelen, üres német dráma. — Komlóssy Ida, a vidéki szinészet egyik főprimadonnája, Parthenia szerepében bátorkodott föllépni mint vendég. K. Ida csinos gyermek, termete, hangja szinpadra való. De a müvészet távolról sem elégszik meg e két, igen sok emberi lényben feltalálható természeti tulajdonnal, K. Ida hanghordozása erőtetett, modoros, éneklős, — tanuljon hát előbb szavalni, aztán lépjen föl a nemzeti szinpadra; K. Ida tagjártatása feszes, szögletes, nem biztos, fejét, szemeit illetlenül forgatja, — tanuljon hát előbb mimikát, aztán lépjen föl a nemzeti szinpadon. A szende nőiség naiv hangját hébe-hóba eltalálja; — vig szerepben talán jobban működhetik, de a drámai, tragicai hősnőket csak paródiázza, eltorzitja. — Ne higye a szép tehetségü kisasszony, hogy ez egyes ember nézete; — ez az egész pesti közönség véleménye játékáról. Fogadja el az őszinte, jóakaró birálatnak tanulásra buzditó irányát, higyen a pesti közönség itéletének, — ne hallgasson a vidéki bálványzásra, mi leginkább csinos külseje miatt környezi, s idétlenül helyezi őt az elbizottság mámorába. ½.

— 22. Szentpétery Zsigmond javára, először: NEMESEK HADNAGYA. Eredeti dráma 5 felv. Irta Kovács Pál.

Fokosi Gergely, nemesek hadnagya, bizonyos régi irattal bir, melly őseit mágnásoknak hirdeti; ezen aristokratiai emlék nagyon fúrja a hadnagy fejét, és történik, hogy leánya, Klára beleszeret egy ifju grófba, ki, hogy tisztujitási ármányos terveit a hatalmas hadnagy segélye által eszközölhesse, házasságot igér leányának, noha már Csilláry alispán leányával jegyben jár. S a nemesek hadnagya, ki eleinte a köznemességet arra buzditja, hogy a kü-

szöbön álló tisztujitáskor józanon viselje magát, s kerülje a megvesztegetés csábjait, elkapatva a gróf fényes igérete, eltántoritva a hiu rangösszeköttetési kórság által, pártját elhagyja, a gróf, remélt veje felekezetéhez csatlakozik, becsületszavát megszegi, borral, pénzzel veszteget, s maga is lerészegszik; de e változásba a legnagyobb lelki küzdelmek közt tér át, s később, miután megtudja, hogy a gróf csak csalfa játékot űze leányával s ő vele, miután tapasztalja, miként a köznemesség, melly által azelőtt bálványoztaték, megvetéssel, utálattal fordul el tőle, megtörött szivét a szégyen és vétkes öntudat marczangolja, s midőn kétségbeesése tetőpontján a grófot kényszeriteni akarja elcsábitott leányávali egybekelésre, a felbőszült köznemesség rágyujtja házát, s a gróf a tüzvészből kiszabaditja Klárát, később nőül veszi, a pártok kibékülnek egymással, s a nemesek hadnagya önmagával. — Ez a mű rövid vázlata, alapeszméje, melly azonban még igen sok mellékes cselekvényt foglal mágában. Nagy érdeket támasztott bennünk ezen történet bonyolódása, magasra feszité figyelmünket a kezdet, de a kimenetel, a végzet, nem elégite ki. Hogy a gróf, ki a valódi szerelemnek legkisebb jelét sem adja a hadnagy leánya iránt, sőt ezt gőgösen megveti, lenézi, a vész alkalmával egyszerre ördögből angyallá változzék, az valószinűtlennek tetszik minden ember előtt, ki e művet látá; a gróf jellemét az által lehetett volna a közönséggel megkedveltetni, s természetesen kifejteni, ha valódi szerelmét mindjárt kezdetben kimutandá a leány iránt, s később egyedül fényes állásával kellett volna küzdenie, s a rangkórságot is nemesen legyőznie a tiszta szerelem magas érzete által. — Az utósó felvonás épen nincs helyén, ez már csak ollyan pótló utánjáték, mit a negyedik felvonással igen jól lehetne összekötni, miáltal a már kifejlett főcselekvény szükségtelenül tovább nem nyujtatnék, s a mű kerekded egysége fölötte sokat nyerne. A nyelv csinos, folyékony, de nem népszerü, pedig itt többnyire a nép emberei beszélnek. — Ezek a mű lényegesebb hibái, lássuk mármost erősebb oldalait. Sok hatásos, meglepő helyzet tünik föl az egészben, a cselekvény a végső felvonásig eléggé gyorsan, változatosan halad előre. Mindenek közt legjobb, legélethűbb a darab hőse, — a nemesek hadnagyának jelleme, ki átalában a magyar charactert, az aristokratiai büszkeséget, a nagyravágyást s az adott szó szentségének tiszteletét, s a hitszegés miatti küzdelmet jelesen tünteti vissza. Korondy Miklós fiatal nemesnek bátor, nyilt jelleme is helyes vonásokkal van festve. A mű erkölcsi és politicai iránya is kielégitő. — Szinészeink mindent elkövettek, hogy részökre s a mű számára tstszést vivjanak ki. — A szerző két izben hivaték a szép számu közönség által.

Szombaton, augustus 31kén, Szigligeti javára, bérletszünéssel: Két pisztoly. Eredeti szinmü 3 szakaszban. Irta a jutalmazandó. Lendvay és a jutalmazandó műutazásuk előtt utószor lépnek föl. Füredy Sobri eredeti kedvencz dalát éneklendi.

Pesti műkiállitás.

(Vége.)

Kiss Bálint tájképe, mint már a nemláthatás miatt egy izben emlitém is, elannyira rosz világitásban áll, hogy alig lehetne e fölött biztos itéletet hozni. — „Halhatatlanság reménye“ czimü allegoriai képe valamivel jobb helyen áll, de ezt is csak úgy lehet jól látni, ha egészen ablakhoz megy az ember, mert különben igen erősen esvén rá a világosság, egészen mást mutat, mint azok művei, kik maguk számára jó helyről gondoskodtak. Hogy ezt legelőször is nem valami részrehajlási indulatból állitám, bizonyitja az, miszerint Kiss Bálint műveiről itéletemet már több izben leplezetlenül kimondám. És most is tiszta meggyőződésemnél fogva merem állitani, hogy Kiss Bálint allegoriai képe, minden az idei műkiállitásba küldött képek közt, legköltőibb, legmélyebb, legmagasztosabb eszmét fejez ki, s szerkezet és kivitel dolgában is a legelsők között foglalhat helyet; valamint az is igaz, hogy mindazok, kik eddigelé e művet megbirálták, netalán ismerethiányuk miatt, vagy a magyar művészet iránti ellenszenvből, távolról sem birták vagy akarták felfogni e mű tartalmát, magos czélját. Miért van hát itt a halhatlanság reménye, igen jól kifejezve, mindjárt megmagyarázom. — A keresztet átkaroló női alak, mint itt a keresztény vallás követőinek egyik képviselője, kit jelenleg a felháborodott tenger hullámai elnyeléssel fenyegetnek, gyarlósága, hibái érzetében, lesütött szemmel, szendén, mintegy pirulva, de mégis bizodalmasan nyujtja jobbját az ég felé, mert erősen hiszi, hogy ha elvész is a test, a lélek élni fog. Mellette ül a török keresztbe kulcsolt kezekkel, mi által tiszteletét szokta kimutatni ugy a nagyok iránt, mint imájában; ő a tengeri vész közepett sem látszik rettegni, mert halhatlanságróli nézete szerint, testestül, lelkestül fölmenend a paradicsomba, hol kéj és gyönyörélv, a bájoló huryk várnak reá. A lélekvándorlást hivő chinai, ki különben is, midőn imádkozik, szinte állatként mászik a földön, most a halhatlanság nagy gondolatával foglalkozva, csüggedő helyzetben ül, már csak azért is, mert nem tudja, ha vajjon lelke szelid állatba, vagy valami rút fenevadba fog átköltözni. Az indus, ki mint budheista, azt hiszi, hogy a halál után sem teste, sem lelke el nem vész, hanem e két részéből egy sokkal finomabb, s nemesebb lény áll elő, itt most a sir szélén csendes hideg megnyugvással bámul be a körülte zajgó életbe, s közönyösen várja a jobb világbaköltözést. Végre Afrika oktalan szerecsenje, kinek tevőleges vallása nincs, ki előtt minden csak sejtés, a halál révén meglepetik azon bizonytalan, aggodalomokozó gondolat által, hogy vajjon majd a halál után mi lesz hát ő belőle? És én azt hiszem, ezért helyezé őt a festész olly állapotba, miszerint a többi, t. i. a bizonyost hivők sorában — a hullámok közül egyedül kapaszkodnék fel nagy szorongással a sziklára, hol is kicsinyben, a külön faju emberiség, különösen tarka vallásos nézeteiben öszpontosúl; és ezen szikla itt igen jelentékenyen képezi azon nyugpontot, melly az élet és halál közt foglal helyet; a zivataros ég s a háborgó tenger szinte elevenen példázza az élet hullámzó szenvedélyeit, viszontagságait. — Ez igen jeles műről, melly mindenesetre kétszer annyit ér mint Ammerling 100 aranyon megvásárlott világbölcse — vagy bolondja (nem lehet tudni valódilag, mi ő, mert sem a bölcseséget sem a bolondságot nem látom arczán kifejezve), — e jeles műről tehát azért szóltam kissé hosszasabban, mert fájó szivvel tapasztalám, hogy az egyesület és birálók semmi legkisebb méltányossággal nem viseltetnek a derék művész iránt, sőt a nélkül, hogy gondolkoztak, vagy netalán felbirták volna fogni e mű szépségét, tartalmát, csak ugy hű bele Balázs, pálczát törtek fölötte.

Komlóssy Ferencz még nem sokra ment.

Maraston Jakab, ápoló anya czimü festménye szép női arczot tüntet föl, de az anya fülének kissé lentebb kellene állnia, a szemöld állása sem természetes; a kis gyermek feje aránylag nagyobb az anyjáénál; a szinezet szép, de az anyai ápolás jellemét e kép legkevésbbé sem fejezi ki, és mégis megvette az egyesület, mi több 250 pfrtért; hja mert a művész neve olaszos.

Markótól két remek tájképet lehet itt látni, de fájdalom, mintha még az idegenszerü, távolvidéki tájkép is ezt mondaná: az én kezelőm többé már nem magyar!

Raábnak, Ábránd a zongoránál czimü műve csinos főt tüntet fel, hű másolatát az utolsó szobában lévő aquarell-festésének, de a zongorázó leány nyaka hosszu, keze szárai rövidek, világárnyéka erőtetett.

Rosenthal „kerti jelenete“ olly rosz rajzolás, minőt még a pesti műkiállitásban is igen ritkán lehet találni.

Ruprecht Adél, ha rajzára olly figyelmet fordit, mint a szinezetre, a magyar festészet egyik hősnéje leend.

Schäffer Albert csendéletképei szorgalommal készültek, s ügyes rendetlenséggel rakvák össze, mi a szel-

lemre nézve hatást szerez; kár, hogy kissé a tárgyak körrajzai élesek, s a rajzolat néhol feszes.

Tikos Albert ‚Keleti nő' czimű festményének szinezete sajátságos és nagy hatással birhat arra, ki nem veszi észre, hogy az egészen affectált. A nő arezának egyik része épen ollyan, mintha dagadt volna. Nagyon emeli ezen mű hatását az, hogy a legjobb helyre van téve. Sokkal szerencsésebb mind rajz, mind természeti hűség tekintetében az általa festett arczkép 148 sz. alatt.

Weber Hunyady János halálát kisérté meg előadni, de itt a nagyszerü történeti tárgy egészen el van törpitve. Oh uraim, koránsem elég az, magyar ruhás embereket festeni, aztán ráfogni, hogy ezen csoportozat Hunyady János halálát képezi, ehhez müvészi felfogás, ihlet, nemzeti érzelem, s rajzban, kivitelben nagy ügyesség kivántatik, mivel még Weber ur épen nem bir, mit Görög nő czimü tökéletlen műve is eléggé tanusit.

Zobel Mihály szépen halad.

Zsohár Rajnárd műve még igen elárulja a kezdőt, de tehetségét nem lehet eltagadni.

Tehát mindössze ebből, s még némi apró cseprő festményekből, szobrocskákból áll az, miket a hazánkban született, vagy megtelepedett festészektől az idei műkiállitásban látni lehet. — Csekélység biz ez, de összehasonlitva a külföldiekkel, nem válik szégyenünkre; bár valami nagy dicsőségről, büszke önérzetről szó sem lehet ott, hol még csak nyoma sincs a nemzeti jellem- és iránynak. — E bajon csak az segithetne, mit már szóba is hoztunk, hogy jutalmakat tüznének ki nemzeti tárgyu képekre, és hogy a hiressé lett külföldiek a belföldi müvészek rovására, részrehajlólag ne tüntettessenek ki; minden versenyező, vagy eladandó mű a szerző neve nélkül volna beküldendő. Ez lenne aztán az igazi képverseny, s illy uton lehetne csak olly műkiállitást létesiteni, melly a nemzeti tárgyu pályázást főfeladásaul tüzvén ki, méltán viselhetné a magyar nevet.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Bors és paprika.

— Legujabban divatba kezd jönni, miszerint az emberek önmagukat emelik magasabb hivatalra; — igy tette magát bizonyos szerkesztő igazgatóvá.

— A halandóság nagy, az orvosok szaporodnak.

— Mondják, hogy kevés arszlánból válik költő, sőt nagyon is sokból.

— Milly játék van folytonos divatban? A szembekötősdi.

— Ki a magyar legnagyobb ellensége? — A magyar!

— Mi legfőbb baja a magyarnak? — Az hogy magyar.

— Miért mondatik a magyar kelet népének? — Azért mivel kelete van — pénzének — az idegeneknél.

— Miért van jelenleg a tekintélynek sok ellensége? Azért, mert ezelőtt a tekintély volt soknak ellensége.

— A kappannak is hasznát vehetni, ha lerészegitik; csirkéket tesznek alája, és ezen boldog azt képzeli, hogy a csirkék az övei, pedig erővel rakták alája. Alkalmazzuk, ha ugy tetszik. Pirkler Adolf.

Magyarkák.

— Ah Frau von N... milly derék, jeles Dichter a maga rokona, az a Garay! — milly szép Gedichteket ir ő! — „Hát honnan ismeri őt kegyed, talán megvette verseit?" — Dehogy, hiszen ő a Tageblattba szokott irni szép német verseket, onnan ismerem őt; — igen igen Frau von N., hiába nevet! — (Pedig ez koránsem költött dolog, mert a fentisztelt magyar nő Garayt, egyedül verseinek a Tageblattban közlött német forditásaiból ismeré, mit ő eredetinek vélt lenni).

— Van a Bakony tájékán egy vén kanászmester, kinek tudta és ajánlata nélkül a vidéken egy uraság sem mer nyájához kondást, kanászt felfogadni. S minthogy nem régiben bizonyos uraság még is csak a kanászkeritő tudta nélkül fogadott fel kanászt, a vén főnök megtudván a dolgot, azt izené az uraságnak: csapná el azonnal az ő tudta nélkül szolgálatba vett kanászt, mert van ő neki most is egy szolgálatra váró becsületes embere, ki csak az imént került ki a veszprémi tömlöczből.

— A jelen pesti vásár alkalmával bizonyos táblabiró ur igen szeretett volna rég nem látott jurátuskori pajtásával, N. ügyvéddel ebédelni, s egész bizodalommal kérdé ettől: vajjon hol fog ebédelni? — ‚A palatinusnál!' — vala a válasz. — Ugy hát magamat ajánlom, — szólt a táblabiró ur, s elszomorodva vált meg regi czimborájától, nem is képzelvén, hogy a pesti nádorvendéglőt érté barátja.

— Minap a rudnói paphoz egy angol s egy franczia utazott, s utközben kocsijok felfordulván mindkettő ugy megüté fejét, hogy azonnal megnémulának, elvesztek hangjokat. — S miután a némaság meggyógyitására a rudnói paptól receptet eszközöltek, visszatértökben történetesen elétévesztek a labdacsokat, s minthogy egyik a másik számára irottakat vevé be, — ó rudnói csuda! — az angol franczául s a franczia angolul szólalt meg, s még mai napig is tévedésből felcserélt nyelvökön beszélnek.

Régi ujságok.

(Különczség). Heliodor Herkules oszlopai alá temetteté magát, és sirjára ezt iratá: „Én Heliodor, esztelen karthagói, végrendeletemnél fogva ide temettetém magamat a világ végére, hogy lássam, lesz-e valaki olly esztelen, miszerint siromat meglátogatja."

(Miserere). XIV. Lajos előtt Lullynak Molieretől is hasonlithatatlannak nevezett miserereje játszatott. A király ez alatt tördelt, s következőleg az egész udvar. A zene végződtével kérdezé a király egyik ministerét: hogy tetszett az neki? — Sire, felelt a megszólitott, fülemnek igen tetszett, de tördemnek nem.

(Túl a siron). Egy hölgy, ki nem szereté férjét, más vallásra tért. Már hogy jobb leend-e ez által a más világon sorsa, vagy sem? arra nem vala gondja, mint mondá. Czélja csak az volt, hogy férjével többé soha ne találkozzék.

MŰMELLÉKLET. Párisi divatkép. Az egyik nő búslakodik, mert imádója talán cserben hagyá, a másik begyesen áll, — ez már hihetőleg menyecske. Ruházatuk nagyon sajátságos, furcsa.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. Pista bácsi Életképeit, mint az Életképekben megjelent policziális ujdonságoknak különben ügyesen irt paródiáját két okból nem közölhetjük, mert az Életképek szerkesztője személyességében támadtatik meg, s mert az iró álnév alól nyilaz. Illy esetben pedig férfihez illő nyiltság kivántatik. — Minthogy már Zalamegyéből bizonyos ur ajánlkozók levelezőül, az ujabb ajánlkozó ohajtását nem teljesithetjük. — S. urnak Tüz czimü regéje nem állja ki a próbatüzet. — K. I. ‚Egy kis fiu születésekor' czimü költeménye szép gondolatokat foglal magában, de a kidolgozás gyönge, a nyelv igen döczögős, minél fogva nem használhatjuk. — A H. Vasi levelet nem sokára közlendjük. —

A **Pesti Divatlap** előfizetési ára félévre, azaz juliustól kezdve december végéig, helyben **5** frt, postán **6** frt p. p., évnegyedre helyben **2** frt **30** kr., postán **3** frt p. p. Előfizetni lehet minden magyarhoni postahivatalnál; külföldre csak a bécsi k. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. Pesten a kiadóhivatalban (Országut, Kunevalderház **1501** sz.) és Eggenberger J. és fia könyvárus urak boltjában, a ferenczieк terén, hová a kéziratok is beküldhetők.

☞ A divatképeket kivéve, minden egyéb műmellékleteink külön egyenként is kaphatók a szerkesztőhivatalban, s Eggenberger és Treichlinger boltjában. — Lapunkból teljes számu példányokkal, fájdalom, még mindig szolgálhatunk.

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

10. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Őszelő 1. hetében. 1844.**

TARTALOM: Első betegem. (Kovács Pál). — Bucsú a szinészettől. (Petőfi). — Restauratio. (Bernát Gáspár). — Mentség. (Sárossy). — Torzdivat. (Omortyi). — Árvizkor. (Székács). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Irodalmunk. — Eredeti levelezés a külföldről. (Erdélyi János). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. — 1844. — Tudósitások. —

Első betegem.

(Eredeti beszély.)

Kellemetlen, családi ügyben Pestre kelle utaznom őszszel, november vége felé, midőn különben sem legszilárdabb alapu utaink nem annyira porosak, mint néhol szinte feneketlenek, hogy az ember kétségbe esik egy órai térnek valahai átgázolhatandásán; az ég tavaszi ifju mosolygó képe pedig özvegyasszonyi álarczot öltve, szüntelen sirásra áll, s egy második özönvizhez előkészületekkel látszik foglalkozni. — Egy illy regényes nap egész hosszán keresztül úti bárkámba zárva zsibbadt tagokkal, s még zsibbadtabb lélekkel, melly, ha gondolkodni akart, a szüntelen előtte lebegő kellemetlen ügygyel foglalkozva, elaludni volt kénytelen; s ha bajai elől menekülni vágyó, csakugyan aludni akart, a kocsisnak egy-egy, lovait biztató hatalmas rikkantása, s a végetlen kátyúk között, a különben elég nemzeties „maradjon'-tóli félelem, élénk gondolkodásra ébresztek — igy, mondom, testben és lélekben borzasztólag összeroncsolva, boldognak érezém magamat: midőn mai utamnak biztos réveül *** városkát látám az ősz ködeiből felém homályalni, mellynek eddigi lágy utammal tökéletes ellentétben álló hegyes, és fájós deréknak kivált kimondhatlanul kellemesen döczögtető kövezete, később félálmu apathiámból a legélénkebb eszméletre hoza. S nem jelképe-e illy utcza — gondolám kinomban — a társaséletnek hasonló helyeken?! Valamint az egyenetlen kövek itt egymáshoz simulni soha sem fognak, sőt mintegy kasztokra osztva, homályos gödröcskék által választatvák el egymástól: ugy a lakosok is egy rokon-családdá alakultan, illyes helyeken ritkán találtatnak; s többnyire olly parányi érdekek választják el őket egymástól, mellyek, hogy lehetségig szeliden fejezzem ki magamat, nem annyira fontosok, mint kissé nevetségesek. Azon pedig, hogy én e városka főutczáján döczögtömben igy okoskodám, senki sem csodálkozhatik, ha meggondolja, hogy az ember kinjában sok olly dolgot cselekszik, mit kényelmes pamlagán hevertében bizonnyal nem követne el. S ime nyereségem mindezekből az volt, hogy mire végezém elmélkedésemet, kocsim a városka egyik előkelőbb piaczi fogadójának kapuja előtt szerencsésen, azaz ép kerekekkel megállapodott.

Igen szivesen fogadtatám, jeléül, hogy ma egyedüli vendége vagyok a háznak. Mind a négy üresen álló vendégszobát — mellyek közül egyébiránt egyik ollyan volt, mint a másik — kényemre elfoglalhatám, s ezt a barátságos pinczér ritka szerencsének tartá részemről; miután más alkalommal, de kivált országos vásárkor, majd egymás hajába kapnak értök az érdemes falusi urak. A kényelmetlen utazás után borzasztón hosszu s unalmas este vára rám. Még alig volt esti 6 óra, s a kis városka tyúkólhoz hasonlita, mellynek lakói, illy időtájban már elülni szoktak. A vacsora ideje ugyan a barátságos pinczérként már egy óra mulva bekövetkezendett; de magán enni, milly kurta mulatság, milly sovány gyönyör! Azért a köz-étterembe menék, hol legalább a tányérzörgés addig is némi kis elszórakozást igére, mit a barátságos pinczér épületes beszédei valának fűszerezendők.

Itt azonban már magával az érdemes fogadós urral volt szerencsém találkozni, ki a ‚Pressburger Zeitung' egyik mult héti számába látszék mélyedve lenni, mi arról győze meg, hogy emberem egyike lesz politizálni olly igen szerető sógorainknak. Uram ne hagyj el! Politicus! és vendéglő alakban!! Szerettem volna magánszobámba visszaszökni; de észrevétetém. Érdemes vendéglőm nagy reverentiát akart mutatni ismeretségem iránt, mert még kopott bársony sipkáját is megérinté szives üdvözlése közben, mi sem több, sem kevesebb nem volt, mint egy becsületes ‚kossamadiener', kedélyes bécsi hangejtéssel, hogy az ember türelemhez szokott magyar szive csakugy röpösött rajt örömében. — Ezzel, nagy rémültömre, még a kedvetlen időjárást is mellőzve, daczára annak, hogy ez ma épen olly érdekes, mint bő anyaggal is szolgálandott egy vacsoraelőtti barátságos beszélgetés fűszerezésére; ezt mondom mellőzve, egyenesen az országgyűlésnek rohant, s kedvencz, mindentudó hirlapjában a városi elrendezések feletti vitákra mutata, kérdezvén: olvasám-e már e tárgyat? — Igennel felelék, hogy szabadulhassak. De ő nem tágitott. — Na, mondá, was ist das für a Discurs schon wieder? s nemes haragra lobbant a kérdésben forgó városi főfel-

ügyelőség ellen. A Herr von Stützelberger is épen igy gondolkodik, tevé utána ledönthetlen okul; pedig sapperment! er is a kscheider Kerl, der Herr von Stützelberger!

Kérdém, csak hogy elvonjam kedvencz tárgyától, ki legyen azon okos Herr von Stützelberger?

Az egy nyugalmazott főhadnagy — nyerém válaszul, ki asztalt hónap-számra nála tart, s igen nagy politicus, kivált az Allgemeine Zeitungnak bölcs és világos magyarázója, mellyet egy kávéház asztaláról másod kézből, nem annyira ujan, mint kissé már bepiszkoltan kap. Szóval — er is a Mordkerl, der Herr von Stützelberger. Kár, veté utána, hogy ma vacsorára el nem jöhet; de most beteg; bár már jobban van. Az volt még a betegség! Sapperment! Egyszerre hat nyavalya volt rajt s három orvosa; igy hát mindenikre kettő esett.

Én pedig gondolám: hat nyavalya és három orvos, az én számitásom szerint épen kilencz nyavalya! Szegény Herr von Stützelberger!

Azonban vendéglőm folytatá, miként ezen rettenetes nyavalyát még is csak egy, a Herr von Vinkay háritotta el egyedül, a már halálnak adott Herr von Stützelberger szegény fejéről.

Ki az a Herr von Vinkay? kérdém én élénken, meglepetve az ismerős név által.

No, a Herr von Vinkay! felelé nagy bölcsen érdemes vendéglőm, — a Stadt-physicus.

Öreg? fiatal?

Körülbelől nagysáddal lehet egyidős. Négy éve, hogy itt lakik, de több esze van már is mindeniknél (ez alatt a többi orvosokat érté. Kossamadiener!) Ő a leghiresebb orvos nálunk, der Herr von Vinkay.

Vinkay tanulótársam, kedves barátom volt, kit már több év óta nem láttam, s most általa érdemes vendéglőm politizálása elől is menekülhetek — gondolám — s tüstént kalauzt kérék, ki engem minél előbb hozzá vezessen.

Orvos barátomnál egy gyönyörű hölgy fogada, két éves fiucskával játszadozva a pamlagon. Férje még néhány esteli látogatásiból nem tért vissza; de biztata, hogy legfölebb egy negyed alatt bizonyosan már honn leend, ha meg akarnám várni. Valami vidéki betegnek néze a jó nő, s közönös dolgokról beszédbe eredénk. Egészen másképen éreztem magamat, mint a fogadóban; társalgásunk mindinkább érdekesebb lőn; s én nem sokat törődém vele: ha barátom ma, a Herr von Stützlbergernél, mint nagy betegénél, tán pár óranegyeddel tovább mulatand is. — Azonban a pontos orvos és a rendszerető családatya a jelelt időn tul nem soká késett, s rövid bámulás után megismerve, karjaim közé rohant. Hogy vacsorára a fogadóba vissza nem bocsáta, ez igen természetes; valamint az is, hogy több évi egymást nem látás után, igen sok közölni valónk volt, mi igen élénk és vidor szóváltás közt történt.

De ugyan mint jövél, kérdém őt utóbb, e gyönyörü, ez angyaljó nő birtokába, te tudós orvos, kinek az illy kedves világi dolgokra alig látszék valami kis hajlamod?

Hohó! barátocskám, felele, ez furcsa dolog. Nőm volt első betegem! De ennek hosszu historiája van; gyujtsunk rá, ha tetszik; miután jó gazdasszonyunk asztala több iránt

reményt már ugy sem ad; s én hiven elmondom neked szivem kalandját, mellynek eredménye ez angyali nő.

Az ifju hölgy pirulva távozni akart, de én kértem, maradna köztünk, s ő csakugyan engede kérelmemnek, férjét figyelmeztetve csak, hogy felőle legalább minden költői fellengés nélkül szóljon. Barátom most igy kezdé:

„Orvosi tanuló pályámat végezve, kilátás, pénz és pártfogó nélkül, egyedül állék a nagy világban, kétes pillanatokkal tekintve sötét jövőm elébe. A fővárosban nem maradhaték; mert ott legalább egypár nagyságos asszony mosónéjával, vagy néhány szemérmes szakácsné- s őszinte szobaleányokkal kell előbb igen bizodalmas lábon állni, hogy az ember az enyémhez hasonló körülmények közt pályát kezdhessen. Illyes taktikához pedig sem kedvet, sem tehetséget magamban nem érzék. Tehát vidékre! igen, vidékre! de hova? Nekem tulajdonkép mindegy volt, Tiszán innen, Dunán túl, Karpátok alatt, vagy az alföldön, csak valahol meghuzhassam magamat, ugy hogy e mellett el is élhessek. A magyarországi orvosok névkönyvét tevém hát most studiomommá, s buvárkodásomnak eredménye az lőn, hogy e városkában, hol most lakom, aránylag legkevesebb s legkorosabb orvos találtatik; kiknek nyájas körében megtelepülni, elhatározám. Ifju orvosnak azonban vidéken is csak nehéz a kezdet. Ismeretlen kezekre ki bizza magát, mig máshol reménylhet segedelmet? s olly beteggel, kiről volt orvosai lemondván, csak kétségbeesésében adja magát új orvos bánása alá, mit nyer ez? csodát tenni nem adaték senkinek s igy ifju orvosnak sem. A beteg elhal, s a sokaság soha sem kérdi, ki kezdte: de hogy ki végezte be a gyógyitást, azaz sirbaszállitást? s igy nevünkön illy nemü első betegekkel csak homály marad. Azonban én még kétségbe nem estem. Megkisérték minden lehető és szokott lépéseket. Finom rózsaszin papiron diszlék nevem minden utcza szögletén, teljes czimzetemnek, lakásomnak, mellyet gyermek is megtalálhatott, pontos leirásával. — Meghatározám az órákat délelőtt és délután, mellyekben honn betegeket fogadok, hozzá adván, hogy szegények számára általam gyógyszer és orvoslás ingyen (s ezt kiáltó nagy betűkkel) szolgáltatandik ki. — Mind hijába! Még ingyen sem kellett tudományom senkinek!

Talán sokat ülök honn? gondolám most magamban; s ebből, igen helyesen azt következtetik, hogy semmi dolgom sincs; dologtalan orvos kezébe pedig első kisérletül, ki vesse magát?

Azért ezentul bizonyos időben kiindulék lakomból, a főbb utczákat nagy sietve bejárám, s a rendelt órára haza térék ismét, a nélkül, hogy egy beteget láttam volna; és vártam honn ujra keserves unalommal minden süker nélkül: egy lélek sem jelenté magát nálam. Közel voltam, nem ugyan a kétségbeeséshez, hanem azon gondolathoz, hogy felszedve sátorfámat, másutt keressem szerencsémet.

Azonban egy délután kopogást hallék ajtómon, olly szokatlan neszt nálam, hogy szinte megdöbbentem reá. — Egész tisztelettel sieték elébe a belépőnek, egy vén hypocratesi könyvet kapva hirtelen kezembe, hogy munka közt leljenek, s egy érdekes ifju álla előttem.

Leültetém. Ő szokatlan fényü nagy szemeit kémlőleg

hordá körül igénytelen tanuló szobámban, melly egyuttal ebédlő, társalgó, s háló is volt egy alakban; s ez által rövid időt engede kissé szemügyre vennem őt.

Arczán elszánt kifejezés mutatkozék, s elég halvány volt arra, hogy reménylenem hagyja, miként itt végre csakugyan orvosi segélyem fog igénybe vétetni; bár azt is nagy belső örömmel lehete sejtenem, hogy itt nem valami gyógyíthatlan bajjal kellend megküzdenem. Ez nagy megnyugtatásomra szolgált. Az ifju végre elkezdé:

Önhöz, engemet, orvos ur, teljes bizodalom vezérle.

O, milly égi manna valának e méz-szavak lelki éhemnek! —

Én egy itteni tehetősb polgárnak fia vagyok, folytatá az ifju, nem régen felesküdt, a nemes városnál pedig tiszteletbeli ügyvéd.

Még csak most jutott eszembe, örülni a szerencsén, melly bennünket összehoza.

Azt mondják, mondá ő tovább, hogy én beteg volnék, s már az itteni orvosok kezén megfordultam.

Egek! sohajtám magamban; tehát még is olly baj, mellyen a többi már nem segithet. Érzém, hogy homlokom komolyabb ránczokba vonul.

De, jó isten! mit tudnak ők, naponként gépileg firkált stereotypszerü orvosi rendelményeiken kivül?

Még mindig némi, de nevekedő figyelemmel hallgatám betegemet, s szivem érezhetőleg kezde dobogni. Ő folytatá:

Nekem orvos kell, kinek szive is van, ki velem érez, velem szenved.

Elborzadék! lelkemben sötét gyanu keletkezék.

A ‚bájital' daljátékot, bizonyosan hallá már ön, orvos ur?

Igen; több izben. Szerdahelyi igen jó Dulcamara benne.

De minek e rögtön átugrása a beszédnek, nyavalyáról daljátékra? gondolám magamban, s gyanum félelmesen növekedett.

Ah! Dulcamara! sohajta vendégem. Mit tart ön Dulcamáráról, orvos ur?

Már — ugy — mint én? — hogy — mit tartok — Dulcamaráról? kérdém akadozva.

Igen, igen! s annak bájitaláról, mit Nemorino, azon szerelmes szegény pórfiu, negédes kedvese számára tőle vásárlott?

Ezek után a borzasztó diagnosissal készen voltam: az ifju — őrült! Még csak őrültségének faját volt hátra kinyomoznom.

Tréfálni méltóztatik ön, mondám; csupán csak hogy valamit mondjak.

O, nem! komoly vagyok orvos ur, s még azt adom hozzá: engem csak olly bájital volna képes meggyógyitani.

E nyilatkozat engem diagnosisomban csak megerősitett. Szerencsétlen ifju! s boldogtalan orvos én! kinek olly rég ohajtott első betegén illy kétes kimenetelü nyavalyával kellend megküzdenem.

Ön mosolyog? folytatá az ifju ember, s én hamarjában csakugyan nem is tehettem egyebet. Azonban, hogy

jobban megértsen, mondá tovább, közelebbről kell önnek körülményeimmel megismerkednie.

Azért könyörgök is! mondám lehető nyájas arczczal, bizodalmát a különös ifjunak mindinkább megnyerni akaró.

Ezen sápadt arcz, e beesett szemek, ne higyje ön, hogy valami testi bajnak volnának következményei. O, nem! A sziv beteg bennem, orvos ur, mert szeret véghetlenül; de remény nélkül!

Ez őszinte nyilatkozat előbbi diagnosisomat ugyan elrontá; de most még nagyobb bámulat foga el: mi köze lehetend igénytelen tudományomhoz egy fiatal ember kétségbeesett szerelmének?

Ah! mokogám szörnyü szorultságomban; mert illy eset kórodánkban soha elő nem fordult. Hiszen szeretni, tevém hozzá, emberi gyarló természetünkben rejlik.

Szeretni, igen, kedves orvos; de viszonzás nélkül, megvettetve, o ez veszedelmesebb, ugy hiszem, bár milly kemény idegláznál! Vegyen csak jól szemügyre, orvos ur. Egy évvel ez előtt virító egészséggel birtam én; azóta hervadok napról napra, fiatal faként, mellynek féreg dúl gyökerén. És szüleim, mert egyetlen gyermekök vagyok, minden áron gyógyulva ohajtnának látni; de nekem gyógyszer nem használ. Már sokat belém erőtettek eddigi orvosaim; s én érzem, hogy mindcsak roszabbul leszek. Most felhagytam velök, s önhez jövék, hogy éveinél fogva közelebb levén hozzám, jobban megértendi bajomat is. Szüleim minden áldozatra készek; az ő tudtokkal vagyok itt.

E vallomás olly őszinte, olly bizalomteljes volt, hogy a szerencsétlen fiú szánandó sorsán valóban meg kelle indulnom. De boldog isten! hol a gyógyszer, melly illy lelki bajt elhárítani képes legyen? Én legalább soha illyesmit nem tanultam s nem olvastam sehol.

Kis ideig szótlanul ülénk egymással szemben. Én gondolatokba merülék e szokatlan tárgy felett; ő pedig válaszomat látszék várni, szinte szándékosan hagyva e rövid szünidőt megfontolásra. Végre megsokalá a hallgatást, s ismét megkezdé a beszédet:

Önnek mind ez igen különösen hangzik, nemde kedves orvos ur? Azonban nem tehetek róla. Én bizodalommal jövék önhöz, s ön mindent el fog követni, hogy bajomon segithessen.

Ez a szegény fiatal ember még sincs egészen tisztában magával, gondolám ujra, e nyilatkozatát hallva, s lehető hypocrateszi tekintélylyel betegem kikérdezéséhez készülék.

Hagyja el, kedves orvos ur, vága ő közbe; nekem, mint mondám, semmi ollyas bajom nincs, mi önnek bár milly hathatós gyógyszerét igényelhetné. Véleményem szerint ő a beteg, ő, ki ennyi lángot, illy hő érzelmeket, hidegen, egykedvüleg nézhet. Őt kell önnek előbb megismernie, s rajta holmi izgató vagy gyujtó szerekkel kisérletet tenni. Én Dulcamara bájitalát nem minden ok nélkül hozám föl előbb. Higye meg, kedves orvos ur, egészséges vér mellett lehetlen volna ellentállnia. Ő beteg, bár maga sem gyanitja; őt kell önnek jegességéből fölmelegiteni.

Ez kissé hamis feladat, gondolám magamban, s mindig több kedvet érezék az ifju emberen kezdeni meg a gyó-

gyitást; de olly határozottan beszélt, hogy ellenmondani nem merék, s kérdém végre: hol találkozhatnám hát azon bizonyos jégszivü hölgygyel; mert látatlanban csakugyan semmitsem lehet kezdenünk.

— Ma délután, 3 órakor! felelé ő, ha megengedi ön, eljövendek, s velem fogom vinni, hogy bemutassam önt a családnál. Tisztességes ház, mondhatom; ön nem fog veszteni ez ismeretséggel. A leány apja városi tanácsos; s ha ön nem restel vele kissé politizálni, melly alkalommal természetesen mindenben az ő véleményének hódoland, s magát a sakkon háromszor egymásután mattá tenni engedi: jót állok, hogy egy hét mulva házi orvosa leend, mert különben gyakorta köszvényes fájdalmakban szenved. A többi aztán magától fog jőni.

Az ifju ember ajánlatában e szerint örömmel belé egyezém, kivált egy tanácsos házában háziorvos lehetni, minden vágyaimat tulszárnyalá; azért a bemutatási időre gyermekes nyugtalansággal várakozám.

A ház, mellybe ifju barátom vezete, tisztes polgárház vala, melly minden zugában rend, tehetősség s jóllétnek hordá bélyegét. Az élemedett jámbor szüléknek egyetlen öröme, s mint látszék, legfőbb gazdagsága, Vilma volt, a ház gyönyörü leánya, kihez barátom engem tulajdonkép vezete. — Az ő rajza után, megvallom, én egészen más lényt képzelek találandani az igénytelen varró-asztalka mellett: egy rideg, életunt, vagy tán életre nem is ébredt csinos szoborféle alakot, valami mixtum compositumot kisvárosi libaság, s nagyvárosi tónt negélylő feszességből, ki bókjaink által sértve érzi magát, s ha nem gondolunk vele, boszankodik, vagy legfölebb minduntalan nevet; s mihelyt kilépénk a teremből, kifogyhatlan barátnéi előtt észrevételeiben viseletünk s csekély személyünk iránt, és pedig ritkán kedvező, leginkább leszóló gúnyos modorban. — És mit lelék? Egy szép müveltségü szende alakot, igénytelen bájaival egy tisztán női jellemnek ékitve, kinek további rajzát csak azért nem folytathatom; mert szavamat kelle neki adnom, hogy minden föllengést kedves személye körül kerülni fogok.

A kecses nő elpirulva, néma, üdvosztó mosolylyal fenyegeté az elbeszélőt; mi által bizonyossá tőn, hogy a leirt hölgy — ő vala!

Barátom hamvadozó szivarát felszitva, folytatá:

Társalgásunk, az első ismerkedési szorosb illedelmeken átesve, meglehetős szabad kört nyert; mit ifju barátom észrevéve, némi foglalatossági ürügy alatt, távozott. Ketten maradánk.

Vannak lények, kiket, több idő kell, hogy némileg is legalább, ismerőseink közé számithassunk. Minden uj találkozás, darabig, egyegy uj ismeretség kezdete velök. S vannak ellenben lények ollyak is, kiknek körében néhány perczet eltöltenünk elég, hogy magunkat velök több évi közel viszonyban vélhessük lenni, s kikkel minden uj találkozás nem egyéb, mint folytatása egy félbeszaggatott folytonos társalgásnak. Az ember itt rokon-elvekre, ismerős eszmékre bukkan minden nyomon, s az illy kedves lényektőli elválás nyommasztó érzetét csak azon remény enyhiheti némileg, hogy ez által alkalmunk leend ujra, minélelőbb jöhetni. Vilma rámnézve ez utóbbiak közé volt sorolandó. Leirhatlan bájai egyszerre elfoglalák egész lényemet...

A szép hölgy fenyegetőzve emelé ismét mutató ujjacskáját az elbeszélőre, mire az, intését megértve, folytatá:

Hogy rövid legyek, egy órai nyájas társalgás kölcsönös bizalomra bátoritá sziveinket. Én elmondám, hogy ifju barátom engemet hozzá, mint beteghez vezete, s kérém tréfásan, gyónná meg baját, hogy segithessek. Ő elpirult; de betegségről épen semmit sem akart hallani, s viszonyát azon ifju emberhez őszintén elmondá. Kölcsönös szülei kivánság sürgeté t. i. egybekelésöket már egy év óta, de ő mindeddig, bár az ifju embert nem gyűlöli, el nem határozhatá magát; mert házassági frigyhez, gondolja, gyűlölet hiányán kivül, egyéb valami is szükséges. Néki ez, megvallá, szomoru órákat okoz, s nem tagadá, miként némileg beteges szine ezeknek lehet eredménye; de a dolgon nem segithet; mert jelelt mátkájához semmi rokonszenvet, annyival kevésbbé szerelmet nem érez. Ő azonban, a leendő mátka t. i., csakugyan szenved, s véleménye szerint inkább van szüksége gyógyitásra: ezért orvosi kegyeimbe ajánlá.

Ezekből világos kezde előttem lenni az egész ügy; s rögtön tervet készitém magamban, általános, és részemre lehető legkedvezőbb kiegyenlitésére a bonyolódott viszonyoknak.

Ez alatt a leányka szülei is megérkeztek, kiknek általa bemutattatván, a hü gondu anya azonnal leánya beteges állapotját kezdé előttem aggodalmasan rajzolni. Türelemmel kihallgatám, s a lehető leggyorsabb s biztosabb gyógyulás igérete közt megirám első orvosi rendelményemet, a szerintem tökéletes egészségü hölgy számára. Midőn azonban ezeni megütközését észrevevém az illetettnek, titkon kérém őt: venné be anyja nyugtatására a rendelt gyógyszert, melly egy kis tiszta vizzel higitott málna-szörpből álland, következésképen sem használni, sem ártani nem fog — mint a kegyesség; s ő megértett engemet. Igy támadt köztünk az első, némileg titkos egyetértésből, neme egy kölcsönös szövetségnek, melly engem végtelenül boldoggá tőn!

Ez után a köszvényben szenvedő családapa adá elő hosszu panaszát, kinek számára, a szinte legőszintébb biztató szavakkal kisért orvosi rendelményt megirván, távozám a kedves körből; hogy holnap folytathassam hivatalos látogatásomat.

Ifju barátom más nap korán jött hozzám, első látogatásom eredményéről tudomást veendő.

Elmondám, hogy Vilma orvoslásom alatt van; de ennek sükeresitésére egy föltétel az ő részéről mulhatlanul szükséges.

S mi volna az? kérdé hévvel, előre is beleegyezést mutató arczkifejezéssel.

Önnek legalább egy évre, mondám én, tartózkodva, de komolyan, távoznia kell e városból, külföldi utazást tenni.

A fiatal ember kissé meghökkent e nyilatkozatomra; de kisvártatva mintegy megadva magát sorsának, kérdé:

S ennek mulhatlanul meg kellend történni?

Mulhatlanul, ismétlém én; ha Vilma s ön boldogsága előtte szent!

Vilmáért mindent! mondá elfojtott fájdalommal, de határozottan az ifju, s kért, követném őt szüleihez, kiket e váratlan esetre elkészitenem kell.

Szivesen teljesitém kivánságát, s ujra éledék, mint szárazból vizbe dobott hal, magamat egyszerre némi hivatalos foglalatosságban látván.

Az ifju szüléivel könnyen végezék. Elmondám, hogy fiuk állapotja épen ezen szerelmi viszony miatt rövid időn veszélyessé válhatik, ő már is tökéletes képe a sorvadásnak; rövid időn menthetlenül belé fog veszni, ha most még jókor rajt nem segitünk. Segély pedig egyedül az utazásban van, melly őt kissé elszórja, szerelme tárgyától, melly, őszintén megmondám, övé soha nem lehet, elvonja; s lelke ez alatt más irányt, több tevékenységet nyerve, visszakapja ifju erejét, vidorságát, keble nyugalmát.

A jámbor szülék egyetlen fiuk veszélyes állapotjáról tökéletesen meggyőződve, tanácsomat szivesen elfogadák. Három nap mulva ifju barátom utban volt, Olaszország felé.

S első betegemből mi lön? — Ez idő óta szemlátomást élénkebb, vidorabb lett; mennyei elégültség tükrözé magát ragyogó szemcsillagaiban.

S orvosa, ki rajta e csodát tevé? Egyszerre hirre kapott, betegek ostromlák szük teremét; tágasb szállást kelle fogadnia. Csak az uj orvoshoz menjetek, mondák az emberek; ő a valódi mester! N. Vilmából mit teve? ő már aszkórhoz közelite, s milly egészséges, virágzó szép leány lett belőle! — És mindenütt s mindig csak Vilmára hivatkoztak az emberek, mint a legsükerültebb gyógyitás valódi példányára, kinek pedig, mint emlitém, más baja nem volt, mint hogy olly mátkával ijesztgeték, kit ő nem szerethete. Pár hónap mulva csak azt vevém észre, hogy a városban ügyfeleim közt legtöbb tenni valóm van; hitelem meg lőn alapitva, mit folytonosan fentartani szerencsés valék. — Vilmával ez idő alatt tökéletesen megértők, szeretők egymást, szüleinek is birván bizodalmát; mert a papa köszvénye orvoslásom alatt sokat szelidült, s mama büszke lehete ismét szép leányára, kinek életét, mint hivé, egyedül nekem köszönheti. — Olly állapotban látám magamat, hogy egy nőt tisztességesen eltarthatok, bátorságot vevék hát magamnak, Vilmát megkérni, s a jó szülék kölcsönös hajlandóságunkról meggyőződve, áldást mondának frigyünkre.

Most jő azonban még egy kis furcsa jelenet, mit el kell mondanom, s azonnal készen leszek beszélyemmel.

Már fél éves házasok valánk, midőn este felé egy ifju ember nyit rám ajtót, s szótlanul megáll előttem. Első pillanatra nem ismerém meg őt, s ő elmosolyodék. Azon fiatal barátom volt, kit én egy év előtt utazni küldék; de ugy elváltozva, olly viritó egészségben, hogy semmi csoda nem volt, őt rögtön meg nem ismernem. Életét jöve ő is köszönni, s szive nyugalmát, teljes boldogságát. Alig tudám, mint jövök e szerencséhez? Most látszatos aggodalommal kérdé tőlem Vilmát. Elijedék; mert megvallom, boldogságomban eddig időm nem volt erről elmélkedni: mit teendek majd, ha a rám bizott kincset annak quasi-tulajdonosa egyszer visszakövetelendi tőlem? Mondhatlanul meg valék szorulva, s alig tudék valamit neki mokogni Vilma jóllétéről. Az ifju ember egyszerre levertnek látszék. S e pillanatban, hogy zavarom tető-pontjáig jusson, Vilma, nőm lépett a terembe.

Mit látok? kiálta fel bámulva az ifju ember, e hölgy —?

Vilma, nőm..... dadogám leirhatlan szorultságomban.

— Mit? Vilma önnek neje? orditá inkább mint kiáltá, s minden egyéb szó nélkül, rögtön odahagyá a szobát.

Mindketten elborzadánk e különös, nem várt jeleneten.

Ezen ifju ember még megőrül! mondám elrémült nőmhez; első fölléptével nálam már gyanut gerjeszte bennem ez iránt. Nagyon meggondolatlanul tevém, hogy igy egyszerre adám tudtára üdvének vesztét.

Még párbajra hí, rebegé nőm, mert szenvedélye féket nem ismer!

Én iparkodám hidegvérüségemet visszanyerni, s várám aggasztó gondolatok között, jőni, minek jőnie kell.

Néhány percz mulva lépteket hallánk.

Másod magával jő, mondá egészen elijedve nőm; bizonyosan secundansa lesz.

Az ajtó megnyilt.

Az ifju ember szép fiatal hölgygyel karján, igen derült arczkifejezéssel lépett hozzánk. Meg valánk lepetve.

Ime, van szerencsém bemutatni kedves — nőmet! kezde a fiatal ember felkaczagva. Én előbb félve tevék kérdést Vilmáról, hűtlenségem érzetében, s ön kedves orvos ur, szives volt mint látom, e képzelt bajból is engemet gyökeresen kigyógyitani. Fogadja őszinte hálám s örökös barátságomat.

A csomó oldva lőn. Ifju barátunk Olaszországbani utaztában egy magyar ezredbeli kapitány családjával jöve ismeretségbe, kinek bájos leánykája olly tüzet gyujta fogékony keblében, melly határtalan örömére, rövid időn viszonozva is lőn. Az ismeretséget szülei tudtával, házasság koronázá, s most testben és lélekben meggyógyultan, egy kecses nővel tért meg utaztából, szüleinek karjai közé. Ő most városunk fő ügyvédje, igen boldog család-apa, s velünk a legszorosb, változhatlan barátságban él.“

Már éjfél mult, mire orvos barátom egypár szivar elhamvadása közt beszélyét végezé, s én vidor kedélylyel hagyám oda a boldog párt, unalmas utazásom után illy váratlanul kedves estét tölthetve szives körükben.

Adjon isten minden igaz keblü, szorgalmas ifju orvosnak hasonló első beteget!

Kovács Pál.

Bucsú a színészettől.

— Junius végén 1844. —

Adom tudtára mindazoknak,
Kiket tán sorsom érdekel,
Hogy tiszta látkörét jövőmnek
Sötét, nehéz köd lepte el.
Eddig Thalia papja voltam,
Most szerkesztő-segéd leszek...
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Szép élet a színészi élet,
— Ki megpróbálta, tudja jól —
Bár ellene a balitélet
Vak órjásának nyelve szól.
Hogy én lelépek a szinpadról,
Szivem nagyon, nagyon beteg...
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Igaz, hogy ottan a rózsának
Sokkal nagyobb tövise van;
De olly rózsákat, mint ott nőnek,
Máshol keresni hasztalan.
Mindezt szivemben igazolják
Két évi emlékezetek...
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Mert nem lesz már nekem kalandom;
Pedig e nélkül a világ
Előttem untató, kietlen,
Egyalakú, nagy pusztaság.
Ki egy országon átfuték, most
Egy kis szobában ülhetek...
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

De sorsom egykor még ezt mondja,
Ha majd rám megbékülve néz:
„Eredj, a honnan számüzélek,
Légy, a mi voltál, légy színész!“
Hát addig is, mig ujra elzárt
Mennyországomba léphetek:
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Petőfi.

Restauratio.

— Nemzeti életkép. —

Csillagok alatti valamelly felhőbuvár, sorsprofféta, lucskos unalmában megkönyörült elvégre a lengyelvészt könnyező Hegyalján, és szétostorozván harmatdus légtartományait, parancsolá: hogy alkotnának britt ködöt, prieszniez-paripát és határtalan sárkelmét gönczölszekeréhez;... Tokaj nektárgazdag fürtjei fölé pedig hadd ragyogjon arany nap.

Beváltaték a legfensőbb leirat, s a tájban iszonyu boráldás kárpótolá Magyarországban a kereskedelmi hiányt. Háttérbe szorult a lenézett csónak-elem; czigánypolgárrá szállittaték le a büszke pálinka; bakarral hizlalának vályogot; aszúbor nyaldosá a csatornapartokat, — s legdühösb tengernyelők és vizimádók ezuttal csak nektár-fejedelmet istenitének.

Reggeltől estig bordalt kuruttyoltak a mocsárok arszlánjai; fűszálhoz támaszkodva hortyogott a részeg hangya; szeszmámoros juhászkutyák dallamszerűn ugatának hold néhihez; s ittas kedvökben föllázadtak a rusznyák czerkók beteg egerei.

Embereknek nevezett eszélyes lényeknél is megtermé gyümölcsét Bachus király szeszes politikája.

Honunk hegy-völgyeit olly gazdagon esőzék át a szőlők hullámai, hogy borözönbe fulasztá szorgalmát a jámbor földmives; nedvóriás bilincsezé a mindenható tudományt; közfalakat döntögetett a nemzeti mákony; ölelgete zsellérjét a kevély patricius; gerézdfűzér koszorúza másakat; csigeren nyargalt a müvészet; borba mosdatá szappanát a borbély; tarczali must hódita költői tentákat,... s merre csak szeszgyártó magyar nap világolt: megalapittaték a torok aristocratiája.

A társasélet ezen szilaj időszakában ösztönszerűn temetkezék-e végetlen lakomalázba kelet népe?... annyi igaz, hogy megyékszerte vigalomkór dühöngött; s fent mint alant csárdafészekké torzultak a magyar vendégszeretet komoly hajlékai.

És én még is sohajtgatok feléd, elittasult betyárhajdan!... sohajtgatok pedig hű polgár azon szeplőtlen érzetével, melly imádott hazája érdekére két rosz közül kisebbikre egyezkedik.

Akkor vadúl keringtek aranybor-gazdag billikomok,... szilaj irányt törének mámoros szenvedélyek; de romlatlan kebelben nemes sziv dobogott, magasan szárnyalt a nemzeties lélek, s erőteljes külsőkön nyugovék a haza és hölgyvilág.

Most szeliden forognak ezüstös helyheink,.. szunnyadoznak az indulatok,.. s még férfiak is mézes szavakban ömledeznek: ámde erénymázos bensőkben bűnvezúvok forronganak; lángfegyverül villog a nemzetiség; hon iránti fogalom, világpolgárság alá csempészteték; áruba bocsáttatik minden, mi szent; bágyadtak a baráti, társas, és szerelmi lánczolatok... s e polgári élet hazug arczjátékban otthonosul.

Oh financz-törvény!... oh fényüzés!... oh beteg polgárosodás! —

Magyarország egyik tiszai megyéjében ugyanekkor meghódolt a borkirálynak a vizek istene, s világ emlékezetére ez egyszer annyira legalább szabályozva lőnek... méltányos természet által (!) a nemzeti tengerek: hogy városok, faluk, paloták és gunyhók nem esének épen vizi áldozatul; csupán alföldi fejkődből épült gőzösök, az az: lélekvesztők működének önülőleg szerteszét.

Főkormányzónak győződési szokása volt e megyében törvényink parancsát s a kor intését beváltani; mire nézve czélszerűnek látván kutyát a macskával kibékiteni: illy hatalmas bor- és viztermés idején alkotványilag restaurált.

Városkák- s faluk-, mezők- és csárdákszerte környeztetve lőn a jogpecsétlő ünnep határnapja; s minden törvényszerü és rögtönözött nemes igényre köszörülé torkát és markait: hogy méltó vendégdarabja lehessen az alkotmány nagy gondolatának.

Herczeg és csordás, ténsasszony és harangozó, ispán s egyházfi, táblabiró s vinczellér, mágnás és csizmadia, tömegestül köszönék le magányhivatásukat, s alá szálltak vala a mélységes pinczékbe: tanácskozandók három évi életre és halálra.

Kulacsok és kancsók közötti meleg conferencziák illően meghajolván a falusi igazság és városi törvény szava előtt, hatalmas kiküldöttség neveztetett mezők virányihoz idegen tulkokért,... s czélszerü erdei támokok kiegészitéseül ősi kaczagány-gombokból fölösleg ólmok öntetének.

Illyszerü előbeszéd levén megirva a közelgő tisztujitás corpus jurisához, megnémulának a vidéki malmok és

korcsmák csarnokai, s egy dicsőbb magyar jövő reménytöredéke, a köznemesség, alkotványos jogérzetben és kézbelikkel verekedett be a megye székvárosába.

A lélekvásári forráshoz érkezett jogkezelők nyolcz vagy husz krajczáros elvök szerinti tanyáikon, megéneklék immár iszonyu kupákból az alpári alkotvány nagylelküségét, s hogy ünnepélyes eljárásukból nemzeti szin se hiányozzék: zöld beszédek között fehér bortól a vöröshöz szegődtek.

Borbucsút járdaló nemzetes atyafiak között itt-ott attilás ténsurak is árulgaták az alkotmány vadalmáját, — izzadoza kinjában az álarczos népszerüség, — hagymabüzt illatozának a hivatalnoki huszasok, — ölelgetési jogaiban meg lőn rabolva a szép-nem, — lángoló pofákon ezerszinü judási csókok csattogának, — s merre szem látott, és fül hallott, összesimult fiui vállakkal gyilkoltaték a köz-édes-anya.

— Nemes atyámfiai — jegyzé meg pipa-szónál egy hóri horgas italhombár — halljunk szót, csak egy pár árva szócskát! tekintetes csendbiztos ur akar kigyelmetekkel néhány rövid igét váltani.

— Halljuk, halljuk tek. Fogdosi urat! viszhangozák a törvénytolvaj honatyák... s Fogdosi uram megkapaszkodva egy pár joggyakorló desertorba, illyképen kisérté meg a parliamentáris ékes-szólást:

— Barátim és véreim! Megjelentünk e szent helyen, megyénk közepett, hogy nagy munkánkat bevégezendők, egymás vagyonát és jogait mindenhol és mindenki ellenében biztositsuk. Kigyelmetek, uri barátim, mind egy lábig csendszerető józan férfiak. Mint ekkorig, ugy most sem fognak más czélt, mint az igazságot és köz-ohajtást tisztelni. Szenvedünk, meddig lehet; küzdünk ha kell szilárdul az ellenpárt erejével, melly jogtalanságra épitkezék.

— Nem csak megyei főemberinkben bizhatunk, hanem igaz ügyet védő isten ótalmát is kinyertük, ki megáraszta a Tiszát, hogy leghatalmasb elleninket, — az adózókat — visszariaszsza bőszhullámival.

— Mire nézve állhatatos legyen minden igaz magyar; s ha csak legkevésbbé szereti is nemzete szabadságát, ősi jogait és e megye diszét; érezze és kiáltsa velem: hogy megyénk első alispánját, tekintetes Ülfoki Péter urat, a magyarok istene éltesse!

— Most pedig lássunk hozzá ezen jóféle gulyásos hushoz, s öntsük le bánatunkat az italok legjavával: hogy annak idejében rangunk szerint intézhessük az ország állapotját.

E virágos szónoklatra annyi éljen szabadkozék ki a fölkevélyitett tori atyafiaik örök nedvü torkaikból, hogy a lármazaj megnémitá az egyházak harangjait, s mértföldekig kergeté a félelmes birkákat. Olly hatalmasan zugott a léghuzam, hogy csapok ugrándoztak ki a három akósokból; s a telhetlenül szomjas kortesi vadpoharak izmos butyellákkal vágtatót tánczolának.

A talpig elázott nemes falkának csupán két tisztelt tagja válthatá be Fogdosi uram föntebb tisztelt sujtásos mondókájának értelmét: szónok tudnillik és a szerző.

A csendbiztos képében előállt népszószóló lekinozá szajkói működését; lássuk mint apostolkodik a szellemdus szerző.

Egy paraszthajszálszerü szikár alak körül egymásra dőlve ácsorgának a bor- és szólesi bunkósdiak, ki is puttonszagu lelkesedéssel magyarázgatá egy alá kivánkozott részeg brúgós hátáról a szavalmány jelentős kifejezéseit.

Vékonyi Máté uram — mult században consilium abeundival nyugpénzezett beduin iskolamester vállalkozék a szivacsszerü kortes-fogalmazásra, ki csak szép lelkü Fáynk élethiven rajzolt Porubayának köszönheti, hogy a nyájas olvasóval bővebben meg nem ismertetem.

Különben szabadjon róla szerényen annyit megjegyeznem, hogy menyegzők és prédikácziók alkalmával természeti adományokért versifikált; egészségi biztosságul mindig többet ivott, mint evett — a máséból, s tán innen eredt nyelv- és eszmegyilkos költői dühössége, s a dencvérszerü soványség, melly csekély phisicumát, testalkatát, kristálytisztán átláthatóvá tevé; politikai hitében pedig annyira fontolva haladó volt, hogy még a szekereni utazást sem ismeré.

Csak tökéletes szélcsendkor lábolhatá meg a legritkább léget. Midőn pedig éjszaki szellők fuvoláztak, s vendégszereplési utjában köszönté meg a vihar, — nehogy egy felkiáltójel által letaszittassék, meghordá tégladarabokkal köbölnyi zsebeit, s ingyen-jegygyel utazgatá be a lagzikat és farsangok fonókáit.

Na de mig Vékonyi uram a-b-czére oktatgatná a tisztujitásra összesereglett törvényhozókat: tekintsük meg Magyarország puszta Arábiáját, a szemet és hazafit kinzó alföldi rónatájt, hol vizellenes taktikájával most aligha maga Mózses atyánkfia is meg nem bukott volna.

Nemzeti jellemre és szokásokra igen hűnek s kiválónak találom a tiszamelléki népet.

Nem tudom, ottani kis házam előszeretete fokozza-e tulzóvá emberbaráti hitemet? vagy alkotványi bensőbb okok alapositják belátásomat? — én ezen eredeti szittyafajt, polgári és házias tekintetben, mindig különszerünek és reménydúsnak jellemeztem.

A restaurátió hirtrombitája ugy a hogy össze-kürtölé a tiszai nemeseket, s bár ez idén is jóformán meglocsolgatá őket az árvizi szabálytalan szabadosság, kierőteték azonban a polgári kötelességet, s egybeforrának annyira, hogy spártai lelkülettel esküdhetének a korszerü életkérdések lobogójához.

Bár adósságát ott is, mint honunkszerte, kevés magyar fizeté s fizetheté; okszerü fogalmazás utján azonban elismerve lön az adózás üdvreménye, s e szellemben kiáltaték ki köztük egy szivvel lélekkel első alispánul Józanfi Endre, szabadelmü szónok s a megye népszerü táblabirája.

A Józanfilag adózó párt részire Tisza partján levő „Liliom“ csárda tüzeték ki egybesereglési pontul, hol szinte nem hiányzának a nemes urakat mindig kibékitő alkotványos pótlékok.

Ponyvasátrak alatt, s a szép természet ölében rendezgeték már csataterveiket a fehértollas casta serleges

bajnokai, midőn egy aprómarha ketreczczé omladozott czigányorchestrumból kiharsan az indulás rekedt tárogatója, és talpra szökött minden, kit csak lábai megbirhatának.

Vislafalvi Csóka Gergely uram — a legtekintélyesb kortesfőnökök arszlánja — vezérszerűn átszemezvén az alkotmány édes gyermekeit, jónak látta sok gyanus kebelből kihűteni a joggyakorlat meleg vágyait: mire nézve egy bukott öreg átalag tetejéről illymódon dictiózá meg a liberális reggély fönséges ünnepélyét:

— — Tekintetes karok és rendek!

Ébren ugyan, de még is nagy napra virradtunk az éjjel, mert nem csak nézhetünk, hanem indulhatunk is már a rég ohajtott tisztválasztás elejébe. Mielőtt azonban e nemzeti méltóságunknak megfelelő próbatétre lelki és testi fegyverekkel megmozdulnánk, legyen szabad nekem, tisztelt uraságtok hadi és poharazó czimborájának, szavamat kissé bátrabban neki lódinthatnom. —

— Halljuk, halljuk! nemzetes Csóka urat... csend legyen... halljuk!..

— Ha a tekintetes karok és rendek között, kiket lelkesen megkeresztelt Tiszánk partján illy szép számmal van szerencsém tisztelhetni, akadnának olly búbánatos atyánkfiai, kik a lólopást és háztörést a megye székvárosában is, mint idehaza, alkotmányosan szeretnék gyakorlani, — azok kérem, térjenek vissza a gyepre és tűzhelyeikhez, — s a restauratio ügyében távolról intézkedjenek. Még egyszer és ujolag kérem a tekintetes karokat és rendeket; különben pedig tek. Józanfi Endre urat, mint alispánt, — és az általunk annyira megszeretett adó ügyét ajánlom becses pártfogásukba.

Síri hallgatagság szállá meg a tekintetes embereket. Komoly arczkifejezések mutatkoztak. — Azonban bomlik a rend.. búcsúszavak hallatszanak,.. s Csóka uram eret talált beszédének, tizenhárom darab csikó-lesi törvényhozó engedelmeskedett.

A fehértollas tiszai párt együtt tartva, önállólag küzdé föl ügyét a jóremény fokához. Józanfi lön alispán, elvbaráti pedig alsóbb hivatalnokok... s megválasztatásukkal igénybe jöttek nemesb és kivivhatóbb életkérdéseink.

Korteseknek nevezett magyar öldöklő angyalok ez alkalommal megbecsülék magokat, mert az ellenpártból nem több, mint huszonkilencz sugára vérzett el ólmos halállal az alkotmánynak... a megyei székváros pedig ez egyszer csak három helyen gyujtaték fel.

Na de meg kell adni a magáét mindenkinek: mire nézve éljen a figyelmes törvényhozás!

Bernát Gáspár.

Mentség.

— Oláh dal szerint. —

Lányka, esküvél szerelmet
Hívet és határtalant,
Esküvéd: hogy én kivűlem
Nem lesz üdved itt alant.
Puszta szóvá vált az eskü,
De ne bántson érte vád:
Hisz ez a világ folyása —
S nem a te hibád.

Üdvezítő ajkaidról
Égi harmat volt a csók,
Mellyért olly irígy kebellel
Vívtak annyi hódolók.
Most emésztő méreg a csók;
De ne bántson érte vád;
Ez a vétek az időé —
S nem a te hibád.

Élt egy fájdalom szivemben,
Mellyet a sors mére rám —
Ennek végelaltatását
Csak kezedtől várhatám.
Ah, de bánta téged e seb,
És vadul fölszaggatád —
E szeszély nemed hibája —
Nem a te hibád.

Az arany halvány sugára
Elvevé szerelmedét,
S vétlen álmid tiszta képét
Fény, hiúság tépte szét.
És neked dús helyzetedben
A szegény mult nyugtot ád —
O ez is, nemed hibája —
Nem a te hibád.

Még is lányka, bár szivemtől
Hitlenül elpártolál,
Lényedet keblemben érzem
Minden dobbanásinál.
És ha angyal vagy szememben,
Bár te fátyolt vonsz reám —
Ez a szerelem hibája —
Nem az én hibám.

Sárosy.

Torzdivat.

Egy iparüző divatárusné Párizsban a női alsó-ruhák megtömésének uj nemét találta föl; ez süldisznó-tövisből áll, mi főzés és kallózás által a lószőrnél sokkal hajlékonyabb s rugalmasabb lesz.

De mire való ez? hisz minden ember tudja, mi a lószőr s a természetrajz, hol végződik a képzelet azaz csalódás, s kezdődik a való. Tehát a ruha bájoljon, s ne a test saját alakja? Mire való e hegy, melly ollyan, mint a lecsúszott tevepúp, s hátulról igen rút alakú. Az illy hölgy, ha szél ellen evez, nem ollyan-e, mint valami kétségbeesett sor-hajó, melly minden vitorlát kiterjeszt? Nem határos e divat a torzképpel, ha azt nevezetesen sovány hölgy követi, kinek egyéb testrészei azzal merőben ellenkeznek? — Ollyan, mintha két kosarat kötött volna föl, s azt elfödné a felső ruhával. Mozdulat, állás minden kellemet elveszt, mert teher fekszik a test azon részén, melly állás és menés közben terhet hordani nem rendeltetett.

„Ezt a párizsi nők találták fel!“ igy szól a válasz. Erre az ifju párizsi nőknek, kik rendszerint igen soványak, lehetett oka: de nem a mi, közönségesen takaros, gömbölyü nőinknek és lyánykáinknak.

Shakespeare előtt bizonyosan illy ruha-phantom lebegett, midőn a tébolyodottal Poloniusnak azt mondatja: „Az felhő.... nem, dromedár.... hajó“, stb.

A franczia zendülés után az első divat volt a görög. Akkor a nők, mint szemtanúk bizonyitják, valamivel többe öltöztek a semminél. S mondják, ez igen jól fedezé őket. De a vékony, könnyü görög öltözettel, mint egyezhetett volna illy lószőrből készült, megforditott huszárnyereg? Ha a görög öltözék tagadhatlanul szép, egyszerü és természetesebb: ezen bélelésnek rút és természetlennek kell lennie. A mentség, hogy a hölgyek puhábban s kényelmesebben ülnek benne, nem ér semmit; mert az ülésben senki — még faszéken sem töri fel bőrét.

Minthogy e dolgot jobban le nem fátyolozhatom a nélkül, hogy a hölgyeknél jajkiáltásokat ne költenék: a továbbit homályban kell hagynom.

Annyit tudok, hogy a hol divatmakacsság van, a gyöngédebb nem az illedelmet nem nézi olly lelkiismeretesen. Az ostoba törökök nagyon csodálkoznak, hogy a franczia nál a férfiak illedelmesebben öltözködnek, mint a hölgyek; ők a húst tudniillik csak négy szem közt emancipálták, s hölgyeiket a hárem legbelsőbb homályában látják ollyatén kép, mint mi a mieinket minden bálban látjuk. En a legnagyobb gyönyörrel szemlélem a nővállakat bálban; azonban nem szeretném, ha menyasszonyom vagy testvérem volna, ki ennyire leleplezi magát.

Már nem is lehet bohóbb, természetlenebb, illetlenebb, mint most.

A mi a hölgyek hosszu ruháit illeti, azok hosszaságukból egy csepet sem fognak veszteni, mig a nőlábak többségének oka lesz szerény elvonulásban élni. Ki nagy lábon áll, nem akarja az egész világgal tudatni, s a házi élet árnyoldalait örömest fátyolozzuk el a külvilág kiváncsi szemei elől. Ritkán van szépség, ki, ha „a földből hadseregeket kitoppantani“ képes is, azzal dicsekedjék, s igy a római hősként nem burkozik nagyságába, sőt azt burkolja el. Azonban a padlók, utczák s nyilvános helyeknek drága ruhák általi söprögetése igen érdemes munka.

(Német divatlapból). Omortyi.

Árvizkor. 1838.

A tengerhez ohajtánk eljuthatni, de sajnos!
Biztos utat hozzá nem vala törni erőnk.
Neptun látva bajunk, könyörülő szíve megindult,
S a tengert kegyesen Pestre helyünkbe hozá.

Székács Pál.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Nemzeti művészetünkre nézve szomoru ujdonsággal nyitjuk meg e rovatot. Hubenay Ferenczné, sz. Magda Luiza, a nemzeti szinház egyik legiparkodóbb s leghaszonvehetőbb tagja, a szerény, igénytelen művésznő s a magányéletben is olly tiszta erkölcsü asszony, mult hó 30kán, életének 26-ik, szinészi pályájának 14-ik évében, hosszas szenvedés után meghalt. Sirjába szerető rokonai, szerető pályatársai és — szerető közönsége kisérék olly nagy számmal, hogy illy népes temetkezési gyászünnepet a köztisztelet és szeretet legélénkebb bizonyitványának méltán lehet nevezni.

Az elhunyt művésznő koporsója fölött Székács József, helybeli ev. lelkész, és Szigligeti Eduárd tartának gyászbeszédet. — Az első magasztos és megható szónoklata egész erejével fejtegeté azon okokat, mérthogy a szinművészet képviselői a régibb kor emberei által egyátalában, s némileg még a jelenkoriaktól is megvetett, gyülölt osztályként tekintetnek. Az első ok, szerinte az, hogy az emberek, gyanus szemekkel láták a szinpadot a felvilágosodás, müveltség csarnokává emelkedni, s kárhozatot mondának az önállásra vergődött szinmüvészetre s ennek papjaira. A másik ok Székács szerint az, hogy sok színész, ki a csalóka szinpadon a tiszta erkölcsiség szavait hirdeti, s az erénynek áldozik, ki a bűnnel küzdő ártatlanságot olly nemesen tünteti föl, hogy szinte kedvünk volna őt megölelni,—szinpadon kivül a valódi életben ellenkezőleg cselekszik, s ezáltal a közönségben maga s egész osztálya iránt rosz véleményt támaszt. És milly jól esett hallanunk e keserü igazság kimondása után az ihletett lelkesedésü egyházi szónok azon gyönyörü, kibékitő áttérését, hogy az elhunyt, mint példás kivétel, nem tartozott a fönt emlitett kéterkölcsüek sorába. — Mi a nélkül, hogy bármelly osztály erkölcsiségét latra akarnók vetni a szinészek irányában, egyedül azt jegyezzük meg : vajjon nem roszabb volna-e az, ha a nyilvánosság őrszemei által nagyobb figyelemmel kisért színész, mint a szinpadon, ugy a valódi életben is, csak szinre, csak szinből volna jó és tiszta erkölcsü; és alattomban, mint a szineskedő emberek nagyobb része, kiket a nyilvánosság kisérő őrszeme nem háborgat, meghazudtolná álerkölcsiségét. O beh nehéz a való s szin közt helyes különbséget tenni, s bizton meghatározni, hol kezdődik az erénynek, s hol végződik a bűnnek határvonala?! — Valóban mi sem adhatna tárgyat, okot mélyebb okoskodásra, mint azon körülmény, hogy az ember meg nem elégedve a valódi világgal, szini világot is alkota, s legmagasabb választófalat állita föl a színész és nemszinész között!

Szigligeti gyászbeszédét, melly aggodalmat gerjesztő lángszavakkal festi a jobb magyar szinészek gyérülését, s mellyet ő az elhunyt koporsója fölött künt a temetőben mond vala el, szerző megyegyezéséből, egész terjelmében adjuk át olvasóinknak ezen*) jegy alatt.

— De térjünk át derültebb dolgokra.... ne ijedjen meg a békeszerető, jámbor olvasó, — derült dolgaink alatt nem a Honderűt értjük —, halál és élet közt nagy a különbség.

— A tömérdek pénzt fölemésztett testületi, egyesületi áldomások már megszünték, és ezzel sem több, sem kevesebb áldás nincs intézkedéseinken. A fővárosi mulatozás most már kicsinben megy. Hives időnk miatt a zöld mulatságok gyérülnek, a casinók, kávéházak népesedni kezdenek.

— Rózsavölgyinek, ugy látszik, még is csak sikerülend zenésztársaságot alkotnia. Mult héten ugyan is egy derék ügyvéd meghivására fővárosunkba jöttek a jeles földvári zenészek, kik Tolna, Somogy és Vas megyékben köz-

---

*) Szomoru gyülekezet! — Az elhunyt, kinek sirját környezzük, nemzeti szinészetünk tavaszának egyik szerény ibolyája, piruló hajnalának egyik rezgő sugára, és soká elfojtott életének egyik szabadabb szivdobbanása volt. — Valóban szomoru balsors, hogy az enyészet köztünk dúl, hol minden élet olly szükséges! s olly kertnek tépi virágait, mellynek bokrai gyérek, s minden fölszakasztott növény után, a szomszédok lombjai által el nem födhető, kietlen üreg marad : ugy, mintha ezred éves erdő pusztulna, hol a lesujtott tölgynek tág körében csak századok mulva emelheti koronáját az égnek hasonló uj büszke növényóriás. — — Alig tevők le egyik bajnokunkat, feledhetlen Megyerinket a hideg sirba; helyére még nem is lépett uj vezérküzdő, még sirkövét sem állithatók fel : im hölgyeink még ritkább sorából uj áldozatot ragad el a kérlelhetlen halál! — Milly balsors ez, melly egünkre fellegeit vonja fel? — bizonynyal nem nyári lanyha eső, melly után még szebb a mező viránya : terhes vihar ez, mellynek csak lesujtó villámai vannak... Vagy olly magasra hatolt-e már a magyar szinészet a dicsőség tetőjére, hogy a mennykövek csak minket találhatnak?... O nem, mi még csak alant a völgyben vagyunk, s mégis miránk rohan le az égnek haragja! — E gyásztapasztalás az, mi kebleinket mondhatlan rettegéssel tölti el; mert rettegünk, hogy csorba sorainkkal hátrálnunk kell; — hátrálnunk, midőn haladásnak indultunk, s nem egy apró csatában győztünk; hátrálnunk, mielőtt az eldöntő harczot megküzdöttük volna, a te zászlód alatt, nemzetiségünk! — Ezért hagyunk el sziveinkben a bánat ónsulyával téged, szegény... korán elhervadott barátnőnk, ki midőn tizennégy évi szorgalommal hatoltál fel, hogy a dicsőség tiszta poharát vidd ajkaidhoz, szomoru cserében Lethe sötét italával tölt kelyhet üritél! — Te tudod, pályasorsosunk, mennyi panasz emelkedett imáinkban az ég felé, hogy az ügy, mellynek földi létünket szentelők, elvégre megülje méltó diadalát : im, fájdalommal látjuk, hogy az élőknek sohaja aligha feljutott a csillagok közé, mert tovább is gátol bennünket a veszteség; szálljon fel hát gondolatink szárnyain a te tiszta szellemed, s kérlelje meg ügyünk iránt a magyarok nagy istenét : kérd, hogy dörögje le hatalmas tilalom-szavát, mellytől a halál ijedve akaszsza meg nyilát, vagy adjon vissza nekünk más porhüvelyben; mert veszteségünk nagy, csak isten kegye által pótolható.... Ez vigasztalhatlan pályatársaid, ez mindnyájunk búcsuszózata. — Mi távozunk, de emléked gyakorta kivezetend hamvaidhoz, mert sirod disztelen nem maradhat : ha ügyünk hanyatlik, könyeink teremjenek sirodra búvirágot, ha pályánk felvirúl, belőle a legszebb virágokat ültetjük ide; téged is illetnek azok, mert gyökereik egyik szála, te magad, e sirban rejtezik. — Örök béke és nyugalom veled!

kedvességben állanak, s egy pár nap alatt Rózsavölgyinek több jeles művét bámulandó gyorsasággal és ügyességgel betanulván, a nemz. Körben mintegy ajánlásképen köztetszéssel fogadott műkisérletet adának, nem csak a mesterségesebb régi magyarokat, de a legeredetibb csárdásokat is gyönyörü harmoniával játszván. Saját szerzeményeit az öreg Rózsavölgyi is együttjátszá velök; előadása még mindig szabatos, megható; a brúgós rendkivül ügyes magánjátékával különösen kitünteté magát. A jelenvolt köri tagok valamennyien pártolást igértek e zenésztársaságnak, s ismerve tagtársaink lelkességét, bizton hiszszük, hogy nem sokára olly zenésztársaságot veend pártolása alá, melly fővárosunkban a magyar zenét valódi szellemében, sajátos eredetiségében tartandja fen, s folytonos tanulás által uj meg uj zeneművekkel fogja mulattatni nem csak a köri tagokat, de az egész fővárosi közönséget is.

— Rózsavölgyi most emlitett zenésztársasága holnap lép föl először a Széchényi-féle társaskertben; ki a fönt mondottak igazságáról meg akar győződni, ne mulaszsza el ezen uj érdekü élvezetet.

— A középponti vasut körüli előmunkálatok erősen folynak, s jövő évben már Váczra gőzkocsizhatunk.

— Szigligeti és Lendvay mult vasárnap Debreczenbe és Kolozsvárra utaztak, az első szinmüveihez anyagul szolgálandó népismeret szerzése, az utóbbi vendégszereplés végett. Szigligeti a székelyeket is meg akarja látogatni, s kétség kivül gazdag tapasztalással térend meg nagy utjából.

— Fáy Gusztáv, jeles ifju zongorászunk pedig Olaszországba, a zeneművészet főhelyére utazott, s a művészi tapasztalás bizonyára nem kis hatással leend az ő nagy tehetségének további fejlesztésére.

— A nagy vásár ugyan elmult, de azért fővárosunk nem bocsátá áruba, s nem engedé kivitetni magából eleven, mozgékony életét, s az adásvevés cserejátékát csak olly jó kedvvel folytatja, mintha örökös vásár volna keblében.

— A mult pesti vásár alkalmával nem csak igen sok lopás, de fölötte sok csalás is történt mindenféle apró játékkal, mik által leginkább az együgyü köznép vitetett jégre.

— A nemz. szinház igazgatója által kitett drámai jutalomra 8 pályamű küldetvén be, ezek közül a birálók (Egressy Gábor, Frankenburg, Horváth Lázár, László, Nagy Ignácz, Szigligeti és Vachot Imre) egyet sem találtak jutalomra érdemesnek, azonban a többség az Adóslevél czimü pályamüvet, mint előadhatót ajánlá a nemz. szinház igazgatójának.

— Grimm Vincze helybeli kőnyomdájában most nyomatik számunkra Czuczor és Rózsavölgyi arczképe. Örömmel mondhatjuk, hogy e kőnyomat csak olly szép és tiszta, mint a bécsi. Czuczor arczképét jövő hó elején veendik előfizetőink; később az Életképek mellett is meg fog jelenni Claró rajza szerint.

— A curia épületéből a városház uj épületébe már egészen átszállittattak a különféle hivatali osztályok.

— Egy ujvidéki rakhajónak elmerülése majd minden helybeli hirlapban volt már emlitve. A tulajdonos a hid szolgáinak vigyázatlansága miatt károsittatván meg, a bérlőtől kárpótlást kiván.

— A zeneművészetben fölötte jártas Bartay Endre, szinigazgató ur legujabb operája nem sokára szinpadra kerülend.

— Pestmegye mult közgyülésén gróf Széchenyi István kézről kézre adá uj burnótszelenczéjét, mellyre az ő jelszava: két garas van felirva; — mondják, hogy némelly urak igen tüszszögtek a két garasos tobáktól.

— A Honderü szerint, gróf Fáy István, gazdag műgyüjteményét halála után a nemzetnek szándékozik ajánlani. De minthogy halála után igen bajos volna tulajdonáról rendelkeznie, mi azt hiszszük, hogy a széplelkü gróf még életében fogja azt a nemzetnek ajánlani, melly e nemeslelkü áldozatért tiszta szivből hosszu, boldog életet kiván neki.

— A pestbudai hangász-egyesület részéről ezzel közhirré tétetik, miszerint annak igazgató választmánya által, a most élő honi lángelmék és jeles zenekedvelők ébresztese végett, nagyobb zene-értékü magyar Cantate készitése s beküldésére 25 darab arany jutalom dijul, és a pályamunkára ügyelő biztosság által, e Cantatéra vonatkozólag, következő feltételek határoztattak, ugymint: 1) Ezen Cantate az ahhoz választott Garay János verseiben Pest 1843. a 97ik lapon lévő „Cantate“ textusához „Keskeny a való határa“ készitendő. 2) Csak jó, szilárd és benső zene-értékü szerzemény nyerheti el e jutalmat, s e szerzemény előadásának legfölebb félóráig szabad tartani. 3) Az e végett kinevezett vizsgáló biztosság meghatározza, a beküldött szerzemények közül mellyek adassanak elő a hangászegyesület nyilvános versenyében, melly alkalommal a jelenleendő közönség titkos szavazattal maga itélendi oda a kitüzött jutalmat a legjelesebb szerzeménynek. 4) A pályamű az egyesület tulajdona marad, és szabadságában áll, azt nyomtatásban kiadni; mi ha meg nem történik, a beküldőnek megengedtetik a mű lemásoltatása. 5) A többi müvek az illető beküldőknek visszaadatnak. 6) A szerző vagy pályázó született magyar vagy legalább Magyarország vagy Erdély lakója legyen, s különösen ügyeljen a magyar prosodiára, névszerint ne irjon a hoszszu tagokra rövid hangjegyet. 7) A szerzemények f. évi oct. végeig küldessenek be az alulirt egyesületi titkárhoz (Pest, vácziutcza, Steinbach házában lakába). 8) A nagy hangászkarra készitendő szerzemény partiturája (mellyen kivül a dalnokok magán- s egyes kar-szerepeiket is külön példányokban lemásolva kell beküldeni) idegen kézzel irva, s jelmondattal legyen ellátva, mellyekhez egy bepecsételt, a szerző nevét magában rejtő levél melléklendő, s ennek boritékára szintén azon jelmondat legyen irva, melly a partiturán leend olvasható. A igazgató választmány, és pályamunkára ügyelő biztosság meghagyásából közlik Mátray Gábor, bizottsági elnök. Ritter Sándor, egyesületi titkár.

— A Pesti Hirlapi fővárosi ujdonságok irójának Petőfi ujra megfelelt, de nehogy e tárgy további kellemetlen hoszszas vitára adjon alkalmat, ezen czáfolatot egész terjedelmében nem közöljük, elégségesnek tartván azt kimondani, hogy Petőfi legujabb czáfolatában ismét tényekkel ügyekszik a Pesti Hirlapban közlöttek ellenkezőjét bebizonyitani.

Titkos hirek.

— C. grófnő hosszas betegségéből kigyógyult; — komornyikja két ölebecskével megérkezett Londonból.

— N. városban a botoztatást már megszünteték, s helyébe az emberiesb pálczáztatást hozták divatba.

— X. városi nagykereskedő, miután kétszáz ezer forintig értekében végkép megbukott, P. városban négyszáz ezer forintos házat vett.

— A szép A. kisasszony férjhez mehetett volna; — a hűtelen —y orvos majdnem áldozatja lett házassági szándokának. Pirkler Adolf.

— Miért nem jár a p—i ifjuság uszodába? — mert ők gyakran tanulás nélkül is elusznak.

— Hát annyi uri gyermeket miért küldenek uszni tanulni? — Hogy korán megtanulják a bukást. H.

Vidéki hirek.

Pozsony, nyárutó végén. Ismét zenéről szólok, vagy ha ugy tetszik, ama kotlóstyuki, Jericho pusztulását jelentő melodiák sipogásáról kell tennem említést, melly reggelenként, városi szinházunk ablakairól három utczára lehangzik. Ezek az ugynevezett német paródiák nyitott ajtók s ablakok melletti játék-próbai! — természetesen, hogy ez által a müvelt s izlésteljes közönség eleve megihlettessék! — Minthogy épen a német szinészetnél vagyok, lehetlen szóba nem hoznom az itteni német arena jelen működését. E napokban a szinigazgató literátoroskodó nejének, egy regényes, görög tüzzel, világitásokkal ellátott, meglepő jelenetekkel keresztül szőtt, scót tartományi régi váromladványok égő kunyhók- s hajókkal fölregényezett, elő- és utójátékkal kifoltozott spectaculosus, boszorkányos, későéjig tartó, nagy czédulán nyomatott szomoru játéka — nagy zajt ütött. — A pozsonyi magyar és nemmagyar közönség vetélkedve pártolja a szini diszitmények csinositásánál költséget nem kimélő, s az előadásban fáradhatlan igazgatóságot, és seregesen tódul a csinos német arenába, hol miután több óra hosszat, egymásiránti gyöngédségből levett kalappal gyönyörüségesen mulattunk, s miután a hüvös esti szellő csúzt csinált fuvalma jól átjárá a képzelet bájvilágán merengő agyvelőnket, egészen megelégedve haza ballagunk, — számba sem véve a görög mécsekkel kétesen megvilágitott ligeti parkon keresztbe tett fatuskók- s gerendákon történő kellemes botlásokat. — Minthogy országgyülésünk vége felé siet, s a fiatal nő- és férfivendégeknek nincs semmi reményök farsangon át itt maradhatni, hogy tehát azon tánczvigalmi szép korszakot némileg előre kipótolhassák, kisebb nagyobb társaságokat alakitván, hetenként összegyülnek a Széplak termében, s ott járják azután a lábficzamitó búcsutánczot egész desperátióval. — A nagy becsü párisi titkok főbb személyeinek, s jeleneteinek rézmetszetü képei kaphatók itt Schweiger képárusnál. A rézmetszet igen jeles, főleg Cecille arczképe ledér szeme bágyadt tekintetével, melly ellenállhatlanul sodorja maga után a kebelostromló vágyakat; a képek könnyü elkelhetése mellett főleg az harczol, hogy nagyon csinosak és olcsók! — Még egy igen örvendetes hirrel szogálhatok; e napokban magán-magyar nyelvtanoda állitatott itt vének s fiatalok számára, a tanitás havi dija csak egy forint s harmincz krajczár ezüst pénzben; — s most ne panaszkodjék senki, hogy a magyar nyelvhez jutányos áron nem férhetni! — s jobbat tennének sok magyar uracsaink is, ha a helyett, hogy a franczia nyelv néhány ferde kifejezéseért havonkint 10 ezüst forintot fizetnek, inkább a harmincz garasos magyar nyelvet tanulnák meg jól.

Sissói Imre.

Hontból. Mult hó 25kén Szalatnya, Hont kies fürdőhelye eddig alig tapasztalt kitüntetésben részesült. — Délutáni 3 és 4 óra közt a fürdőhely már egy sok ezer szinü kaleidoscophoz hasonlitott, mellyet a folyvást özönlő pompásnál pompásb hintók és fogatok, s az ezeknek megfelelő diszes vendégfüzér szinte a szem kápráztatásaig növele. — 5 óra felé a fürdői tánczterem ajtai megnyilának (azoknak t. i., kik jegyet váltottak) s a tágas tánczhely néhány percz alatt fuladásig tömve lön; s a háromszoros meleg. t. i. ünnepiesen sütő napnak, a vendégözönnek, s a szent lelkesedésnek melegei olly hőséget árasztának el a teremben, hogy sokan csak azért állották ki, mert pad leülniök már nem jutott. — Tehát — mit elől kell vala mondanom, — a működedvelők által jótékony czélra (Ipolysághon alapitandó kisdedóvóra) adott, felolvasással párositott hangverseny — miután előbb Pongrácz Lajos a kisdedóvás felett egy alkalomszerü értekezést olvasott fel — megkezdeték következő renddel: 1sö osztályban: Kubinyi Vilmosné s 9 évü leánykája, Tinkának zongorajátékuk négy kézre, nagy duo, Herztől; Majthényi László bárónő éneke zongora kiséret mellett: Cavatina Donizetti Belizariojából. Dacsó Pál magán zongorajátéka: Ének Schuberttől, zongorára téve Liszt Ferencz által. — 2ik osztályban: Boronkay Fanny és Rácsay Ferdinánd zongorajátékuk négy kézre: Angol népdalok Thalbergtől; ismét Kubinyi Vilmosné: la Sentinelle — Winkler Károlytól. — Parentatio a bot felett, felolvasás tisztes halotti versekben csekélységemtől; s végül ismét Rácsay Ferdinánd magán csenderő (fortepiano)-játéka: Induló, nem tudom kitől.*) Az összes és egész előadás, különösen pedig a lelkes hölgyeké, hangos ‚éljen' és tapsözönre fakasztá a nagyszámu hallgatóságot, mi természetesen minden illető egyénnek jól eshetett; csak én nem értem el czélomat, mert bármi siralmas hangon adtam is elő néhai bot ur ritka érdemeit, s panaszlám a veszteséget, melly kihunyta következtében egész fajunkat érte, senki, de még csak egy könyücskét sem ejte, miből aztkelle gyanitanom, hogy bot ur ő kegyelmének nem volt mindenik olly igen hő tisztelője, mint magam. A hangversenyt lábverseny követé, melly mintegy fél 11ig tsrtott. — A társalgási nyelv uralkodólag magyar volt; s a hangverseny a leendő kisdedóvónak 175 pgő forint tiszta hasznot jövedelmeze; melly örvendetes eredményt nagy részben megyénk két lelkes alispánnője, Baloghy Imréné és Sembery Imréné — mint a jótékony ünnepély volt házi asszonyainak köszönhető. Ezen kivül évenként 2 pgő frtjával 6 évre kötelező részvénygyüjtő iv is kering, mellyre 3 nap alatt tudtommal már 80

---

*) Talán ez az egyetlen egy magyar szerzőtől? mert a többi mind idegen volt. A szerk.

részvény iratott alá. Végül megemlitendő, hogy a jótékony czélu ünnepély alkalmával az ipolysághi czigányok ingyen játszani vállalkoztak, mit azonban nekik a tánczoló sereg lehetőleg kipótolni ügyekezett. Pajor István.

Kemenesi fürdőnek nevezik a helyet, honnét első dolgom néhány szót tenni e lapokban a kedves magyar szellemü mulatságról, mellynek itt részese valék. Tudva van, mikép honunkban, — hol még a nyilt őszinte barátság, a hideg udvariasság s bohócz divatoskodás által egészen el nem temettetett, még folytonosan szokásban van a búcsujárás. S igy nem lehet csudálni, hogy a közelfekvő helységek nagyasszonyi bucsujáról több, mint száz kocsi jött össze e fürdői mulatságra, melly délután négytől esti kilenczedfélig tartott, minthogy a tulajdonos a vendégek illő elfogadására szükséges épületekről mindeddig nem gondoskodott. Egyszerü fesztelenség, s nyilt jó magyar kedély jellemzék a társaságot. Különös örömmel irhatom, hogy a hetyke bontónoskodásnak nyoma sem volt, s még nagyobb örömmel, hogy azon egyetlen személy nyilatkozata is kinevettetett, ki mintegy kiemelkedni kivánva a többi vele egyrangban levők közül, lenéző arczczal utasitá vissza az őt tánczra szólitókat s szinte gúny-mosolylyal nyitá meg tekintetes, nemes és nemzetes ajkait e szemtelen szavakra „S.....ban a hautevoléek nem szoknak nyilvános bálokban tánczolni.“ És ezek valának az ő magas ajkának az ő magas szavai. — Volt magyar táncz elég. H

Erdélyi hirek. Deésen a megyei kisdedóvó részére több műkedvelők által a „Két pisztoly“ adatott, és jól sült el. A terem tömve, s a jövedelem 148 pfrt vala, különben a közönség kissé kisvárosiasan viselte magát. A jövő előadásra Kotzebue „Burgundi gróf“-ja van kitűzve, s mint mondják, Szigligeti „Zsidó“-ját is megrendelték, — csak tovább urak, föl, játszilag egybesimulni, hogy legyen hazugság az, mit Deésről eddig olly igazán beszéltek. — Radna kies fürdője az idén sok jeles vendéget gyüjte összse s ez előtt egy héttel kormányzónk is meglátogatá. Mind itt, mind utjában a leghőbb részvéttel fogadtatott, tiszteletére itt b. Kemény Ferencz, országos elnök, bált is adott. Valóban keresve sem kaptunk volna jobb kormányzót; az isten áldja meg! — Azonban a radnai társasélet egészségesebb lehetne, különösen el hagyhatnák a vendégek itt, a szép természet ölén, azt a feszes etiquettet, s több nemzeti szellemet önthetnének báljaikba. Ezt az előpataki fürdőn sem ártana megtenni; itt színészek is vannak Kilényi igazgatása alatt. — Az égések csak nem akarnak szünni kis hazánkban. Brassó ezért magának tűzkármentő-társulatot tervez. Bár követnék többen példáját. — Egy érdekes irodalmi hirt szinte feledék. Nem sokára sajtó alá kerül Sue Jenő Örök zsidója, forditva Biró Miklóstól, 12 füzetben; egy füzet ára 20 kr. p. Szinyei.

Irodalmunk.

Magyar irók jellemrajzai.

II.

Kovács Pál.

Nincs könnyebb, mint annak okát adni: miért kedveltetik Kovács Pál a magyar olvasó világ, különösen hölgyeink

által annyira, hogy mindazon beszélyt, melly az ő tollából ered, a legmohóbb szellemi vágygyal fogadják. Mert költőnk egészen magyar költő; müveiben kiválólag uralkodik a nemzeti elem, hiven tükröződik vissza a magyar élet, főleg a magyar középrend élete, melly a többi rend közt ugy szólván egyedül olvas magyar irodami terményt, s igen jól érzi magát, ha a költői világban is föltalálhatja saját eredeti jellemét, és sajátos nemzeti életének erényeit, és játszilag kigunyolt hibáit. Kovács Pál tehát a középrend költője levén, meghóditott osztályának körén túl csapongani nem szokott, az az, világosabban szólva, az ugynevezett creme, vagy hautevolée idegenszerü életét csak ritkán, s legfölebb is vázvonalakkal, távolról érintve, rajzolja; mig kedvelt középrendének folytonos buzgalommal, s mintegy bizalmas otthoniassággal regéli el a hozzájok hasonló egyszerűbb alakok szivtörténeteit. Költőnk teremtő erővel birván, beszélyeit ügyesen, eredetileg bonyolitja, s a csomó feloldásában is leleményes, meglepő; érdekes, szivhezszóló előadásán neme a kedélyes naivságnak ömlik el, mi főleg a szépnemre jótékony benyomást teszen. Vig beszélyeiben egészséges, ép humor, s komoly novelláiban is inkább derült, mint sötét, félelmes szin található. Ő ugy veszi az életet, a mint van, s csak ott ád ennek nemesebb szinezetet, hol a költői igazság, az erkölcsi végirány megnyugtatást igényel. S ezért van az ő beszélyeinek nem leverő, borzasztó, hanem lélekemelő, szivderitő hatása. — Nyelvét, irásmódját nemes egyszerüség bélyegzi, — és az legnagyobb szerencséje, hogy középrendü olvasói irányában a népszerü szólásmód érthető, s azért kedves hangulatát eltalálnia sikerült. — Röviden összesitve ez az, mi, véleményem szerint, Kovács Pált, mint beszélyirót a köztisztelet és szeretet hervadhatlan koszorujára érdemesité.

Mint szinműiró nem olly szerencsés, s noha több drámája kedves olvasmányul szolgál, azonban őszinte ohajtatom az, hogy bár szinműirás helyett, főleg vig regényekkel gazdagitaná e nemben olly szegény irodalmunkat. Ő mint regényiró bizonyára örökbecsü müveket meritne a magyar élet bőven áradozó forrásából!

Kovács Pál beszélyei és szinművei a következő években és helyeken jöttek napfényre; — 1827. Kicsinből mi lesz? (Koszorú) melly a Spiegelben németre forditva is megjelent; Klavirmester. Vigj. 1 felv. (Urania); — 1828. Koránjárások (Urania); Magának akart másnak kért. Vigj. 1 felv.; Mindennek van haszna. Vigj. Farkas van a veremben. Vigj. (Koszoru); — 1829. Mellyik a sok közül? Vigj. 1 felv. Öreg kérők. Vigj. (Koszoru). A szomorujáték. Vigj. 1 felv. (Urania); — 1830. Nem az volt kit gondoltam; Vizkereszt. (Aurora); — 1831. Mindenütt jó de legjobb otthon. (Nefelejts); Álkirály. Vigj. 1 felv. (Aurora); — 1832. Jaj beh jó fi vagyok én! (Aurora), A fehér czipők. (Nefelejts). A ludczomb. (Aurora). Kettőnek a leánya. Vigj. 1 felv. A zsivány Sz. j. 1 felv. Éjjeli vendég. Sz. j. 1 felv. A széplelkü. Vigj. 1 felv. (Thalia 1. füzet). — 1833. Hivatlan orvos (Regélő); Koldus leány. Erkölcsi rajzolat 4 felv. A féltés gyötrelmei v. j. 3 felv. (Thalia 2. füzet); — 1834. Mennyi ház, annyi szokás; Polgárleány; Húshagyó (Aurora); — 1835. Román és nemromán. (Aurora). Veszedelmes ujitás (Rajzolatok). —

1836. Nagybácsi és nagynéni. (Athenaeum); Az éjjeli rémalak (Társalkodó). Éva asszony onokája. Vigj. 3 felv. Nők köztársasága. Vj. 3 felv. Az elbűvöltek. Vj. 2 felv. Legjobb orvos a házasság. Vigj. 1 felv. (Thalia 3. füzet). — 1837. Mindennek van ideje (Athenaeum). — 1838. A hideg viz mindent meggyógyit (Árvizkönyv). Vasuti részvények. (Emlény). Egyetlen leány. Vj. 4 felv. Kiadó lak. Vj. 1 fv. (Emlény). — 1839. Szegénynek szerencséje is szegény (összes munkái I. kötet). Átalános örökös. Vj. 1 fv. (Emlény). — 1840. Szív és rang. (Összes munkái II. kötet). — 1841. A növendék (Nemzeti Almanach). Müvész álma. Dráma 5 felv. (Szinmütár). — 1842. Jelenet egy fiatal házaspár mézes heteiből. (Honderü). Gyermek szerelme. (Regélő). Müvészet hatalma. Alkalmi. Vj. 3 fv. (Emlény). — 1843. Nőkebel boszuja. (Országgyülési Almanach). Költő és szinpad (Regélő). Csináljunk magunknak egy jó napot. (Emlék). Vig czimborák. (Magyar Életképek). — 1844. A nemesek hadnagya. Dráma 5 felv. (Kéziratban). Első betegem (A Pesti Divatlap mostani számában). A bizalmatlanok Vigj. 1 felv. (Az Életképekben fog megjelenni). — Készülőben van : A falu kovácsa, vaudeville, népdalokkal, s az : Igen és nem, s a : Kopott arszlán czimü beszélyek.

E szerint Kovács Pál már 18 éve óta szakadatlanul épitgeti, diszíti irodalmunk költői csarnokát, s egyéb számos foglalkozása közepett is talál időt gyönyörü hivatásának férfiasan megfelelni.

Költőnk Dégen, Veszprém megyében, 1808ban született. E szerint most van ő a férfiasság délpontján, s munkabiró szellemétől még igen sok szépet és jót várhatunk. — Figyelmet érdemlő, hogy Kovács Pál atyja, Ferencz, kit ő 9 éves korában elveszte, szinte nagy barátja, sőt munkarészese volt a magyar irodalomnak, dolgozótársa levén a Komáromban Péczely által szerkesztett Mindenes Gyüjteménynek, s több franciából forditott kéziratot hagya hátra; mint Festetics Antal jószágainak főigazgatója halt meg Dégen, a nélkül, hogy Pál fiának talán általa nem is sejditett, szép irói tehetségében, s honunk oltárára tett áldozatiban gyönyörködhetett volna. Költőnk anyja Előry Juliána, néhai Előry János megyei főbiró leánya, még él, és Pápán lakik. Kovács Pál tanulói pályáját Pápán, a ref. főiskolában kezdé s végezé, s innét Pestre jött az orvosi tudományok tanulása végett; már mint orvosnövendék az irodalomnak sokat dolgozék, s 1833ban orvosi oklevelet nyert, értekezést irván magyar nyelven a Növendék nőnemről (és ez is világosan tanusitja, hogy a szépnem iránt mint nemköltő is nagy hajlammal viseltetik). Ezután külföldi utazást tett Némethon egy részében Berlinig, különösen Hahneman kedveért, kinek személyes ismeretségébe juta. Utjából megtérve, Győrött, az innét Pestre átköltözött jeles hasonszenvi orvos Bakody helyét foglalá el, s hol most a hasonszenvi gyógyitást igen szép sükerrel üzi, s Győrmegye által tiszteletbeli főorvossá neveztetett ki. Ő lakóvárosának nagyarositására buzditó, lelkesitő erélye által nagy befolyással van; a Győrmegye pártfogása alatt álló magyar szinészet virágzását is nagyrészint neki lehet köszönni. Kovács Pál tehát mint iró az egész haza, mint orvos, környezete tiszteletét birja; mint férj, mint atya, mint szives, vendégszerető házi gazda egyaránt szerettetik; s mi, kik bizalmas, kedélyes barátságát megnyertük, mindgyájan nagy mértékben kedveljük őt, jeles, szép lelki tulajdoniért. — Azonban a mi Kovács Pálunk nemcsak a győri betegeket, hanem a beteges magyar irodalmat is gyógyitja, javitja; müvei által az olvasók érzelmeit nemesiti, földeriti. Ő mint valódi orvos homöopatha, mint iróorvos nem hydropatha, mert müvei épen nem vizenyősek; adja az ég, hogy mint eddig, ugy ezentul is legyen az irói pályán allopatha, az az, kedvelt müveiből minél több és nagyobb adagokat adjon a magyar olvasóvilágnak!

Vachot Imre.

NYUGOT. Utazás külföldön. Irta Gorove István. Első kötet. 1844. Kiadja Heckenast Gusztáv. Ara 2 frt 30 kr.

Józan, szabad gondolkozás, független önállásu itélet, gyakorlati, következetes okoskodás, lankadatlan erély, lelkesedés, érdekes, tömött előadás leginkább az, mi által szerző jelen utazási müvét nem csak fölötte tanulságossá de egyszersmind mulattatóvá is tette. Ez első kötet 78, nagyrészint apró czikkre van osztva, mi az olvasóra igen kellemesen hat, mert megannyi nyugpontot nyer elmélkedésre, mint ha állomásról állomásra az utazóval együtt pihennők ki magunkat. — Gorove keves szóval sokat akart mondani, s czélját jó sükerrel érte el. Teljes bizodalommal reméljük, hogy ezen uj irodalmi tünemény nagy hatást fog csinálni a magyar olvasó világban, s Nyugot létére is jó kelettel birand. Az első kötet Némethon, Schweitz, és Németalföldnek magasabb szempontból felfogott ismertetését tárgyazza. — A könyv kiállitása méltán nevezhető pompásnak, valamint az Amsterdam belsejét ábrázoló rézmetszet is.

Eredeti levelezés a külföldről.

Páris, nyárutó 12. 1844. Édes Imrém! Ma egy hete, hogy Párisban vagyok, de még, megvallom, igen keveset néztem, bár sokat láttam, mert legtöbbet bámultam. — Ez egy héti tanulmányim és emlékezeteim közül a szinpad, különösen a Theatre français előadásai lebegnek előttem; hogy és mint és miért, megirom neked ez órában, ha ugyan betüim érthetőbbek lesznek, mint a levegőbe irt betük, mert szini előadásról irni annak, ki azt nem látta, hasonló ehhez. Ha nem mondanám is, tudod, miért vagyok olly hü látogatója a Theatre françaisnek. Itt Molière adatik többnyire mindennap, aztán a klassikai müvek, s ezekben lép föl Rachel, a párisi közönség bálványa, a kritikusok csábitója, ez a méhben hagyott musa, kivel az idő szinte olly soká vajudott, hogy csaknem későn jött a régi szinészet dicsének megujitására. Ez a szikár, nem szép, ez a szeplős leány, szinpadra léptével az uj iskola utába olly követ gördite, hogy szinte megakasztá annak sebes haladását, s e kő nem is hamarabb fog onnan elmozdittatni, mint azon innepély alkalmával, mikor belőle emléket fognak állitani Rachel kisasszony sirja felett. És mi teszi olly becsessé, olly várvavárttá e szinésznő föllépését, hogy az ember alig jut helyhez a szinházban? A divat? igen is, mert ezzel ugy van a párisi, mint némelly ember a sóval, vagy czukorral, hogy minden ételt sóz, czukroz; de a divat esz-

tendők mulva elveszti ingerét, Rachel kisasszony pedig a szinpadon mindig nagy tünemény; mert becse a müvészet, s müvészete a szép szónoklat, melly nem a szót adja vissza, mint megirva van, hanem a szellemet, melylyel az megiraték. Sok vesz el a kép és néző szeme közt, mondja Lessing, ha ugyan jól emlékszem, Galotti Emiliában, de még több vesz el egy jó dráma becséből, mig az szinpadon keresztül a hallgatókhoz ér, hibás felfogás, gyönge előadás miatt. Én, mikor a derék Rachelt hallottam, nem érzém e hiányt, s teljes volt lelkem öröme. Hangja igen szép terjedelemmel bir, föl és le, mélyen és magasan; s bele tanulván magát a darab szellemébe, s közel a költő lelkeig hatván felfogása, hangjának e nagy terjedelmü lépcsőzetén kénye kedve szerint viszi a szenvedélyt, ezzel a hallgatóságot a tetszés legzajosb kitöréseig. Hallgassuk el azt a tapsözönt, melly őt Racine Andromachéjának második felvonásában, mint Hermione kilépvén, fogadja. Mi, kik először látjuk őt, az előleges tetszéssel nem tartozunk; hanem kövessük őt figyelemmel a negyedik felvonás ötödik jeleneteig, hol Pyrrhusnak szemrehányásokat tesz azon szép sorokban, mellyek igy kezdődnek:

Je ne t'ai point aimé, cruel! qu'ai-je donc fait? — és kisérjük végig, hol azt mondja:

Va, cours: mais crains encore d'y trouver Hermione. Milly szavak ezek! milly lelkére mondott szavak a nem szerető Pyrrhusnak! — Rachel nem sokat játszik tagjaival, neki az csak mesterség volna, ő pedig művésznő. Bal keze mozog legtöbbet; ez is csak akkor, midőn egész alkatja remeg belső megindulás miatt. És vajjon nem az-e a legszebb művészet: kevés eszközzel mennél többet teremteni, mint l e g y e n szóval isten a világot? Ebben fekszik a magas és nemes egyszerűség titka, mellyet annyi műbiró dicsér, s mellyre olly kevés müvész bir fölemelkedni szóló vagy képző művészetben egyaránt. — Molière, mint mondám, napi renden van. Láttam tőle: Les fourberies de Scapins, és Tartuffe-t. Amaz első műve már Boileau által megrovatott, hogy Scapin, Geronse-t zsákba buvatja, mint nemtelen, mint aljas, mint nem szinpadra való. És, oh Boileau, ha te élnél, mennyi aljasság ment azóta szinpadra, vigjáték neve alatt! Én, mint szerencsétlenebb kor gyermeke, már nem is láttam benne botrányt, mert mihez nem kelle szoknom, ülvén csendesen a szinpadok előtt? — Molière vigjátékainak előadása gyönyörüség. Ebben vannak legjobban otthon a franczia szinészek. A classicai nekik hagymáz, szent őrjöngés, s körülbelől alig lehet valami unalmasabb, mint Rachel mellett az éneklő, a—b ab-féle egyhangu beszéd, vagy szavalás, mikor egy szótagot olly hosszan mondanak ki, mintha tiz volna. Csodálatomat birja, igen is, Molière darabjainak előadása. A mit nálunk csak emlegetnek: hogy t. i. a játék összevágó legyen, azt itt lehet látni. Miért? mert a szerepet mindenik szinész ugy tudja, mint a miatyánkot. Itt a sugó csak segitő, gyarlóság esetére. Egyik szinész, ha jól fejezem ki magam, a szót csak elveszi a másik ajkiról; s az egész előadás olly egy, olly folyékony, mint a karikacsapás, vagy finomabban: olly szakadatlan és szaggatatlan, mint a selyem-fonál, mellyet egy bogár ereszt.*) — Tartuffe-t nehezen tudná élvezni a magyar közönség. Sokat látna benne, a mi neki nem tetszenék, mert igen kényes az ugynevezett erkölcsiségre, a szót dolognak veszi, és vannak kritikusok is, kik a Belvedere képeiről behunyt szemmel fognának legjobban itélni. Ellenben sokan szeretik az olly elménczséget, vagy ötletet, mint az olajos káposzta, Ludas Matyiban; mint a Tóti Dorka trombitás apja; szeretik a szép nótát, ha nem oda való is épen a darab közepére, aztán tudja isten, mit még!

Nálunk szinházba járnak leginkább nemzetiségből, azért igen is kétes a szinház állapotja: azaz, kevés a néző; a németek elmennek mulatni; a francziák szellemi szükségből. Nekik ez ollyan, mi nélkül hiányát éreznék a magasb gyönyörnek; s korán sem hiszik azt, mit előkelő magyar elmék, hogy szinházat csak nemzetiség érdekéből méltó tartani; itt a nemzetiség kérdésén tul vannak, még sem rontják le azt a husznál több darab szinházat. Ha isten segit, hogy mi is egy nyelvü nép leszünk, akkor nem lesz már szükség többé magyar könyvre, magyar drámára, magyar hirlapra, mert a nemzetiség érdekét nem fogjuk félthetni? Boldog idők!

A Theatre françaisban földszint csak férfiak ülnek, mig az ugynevezett Petits theatres-kben ugy mint nálunk, vegyesen, leginkább kézmüvesek, hogy egy egész család együtt maradhasson. Valahányszor taps van, az mindig e földszinti közönség kellő közepéből ered, mi nekem mindannyiszor szemembe tünvén, csudálkozám ez éber műbirákon. Tehát földszint van az értelmiség, az izlés? Földszint igen is — a kezek, mert azon ötven hatvan egyed, kik ott egymás mellett, egy csoportban ülnek, nem egyéb, mint — a claquer-ök, tapsolók; kiket e nemes tisztökért az igazgatóság különösen kegyel; s illyen van minden szinháznál. Játék előtt és közben, a nálunk szokott szini czédulák helyett több szinészeti ujságok árultatnak, pour deux sous, trois sous, hol elősorolva, mindegyik szinháznál mi adatik elő, s ki mit játszik. Többnyire az előadandó szindarabokat is árulgatják. — A férfiak nem veszik le kalapjokat, mint csaknem minden német szinházban láttam, még a páholyiak sem, mint nálunk is. Egyszerre több darab adatik, ritkán kevesebb nyolcz felvonásnál, de néha tiz is; tegnap például 18 szinházban 51 darab; a theatre françaisban csak kettő, de a theatre des variétes-ben négy, természetesen rövidebb. Párisban, ha jelenleg nyáridőben is ennyi az előadás, hihető, hogy télben sem lesz kevesebb, és igy legalább 17 szinházban hónapon s évenként mennyi darab fordul meg, könnyü felszámolni, de egyelőre nehéz elhinni, hogy annyi darab előadására a pesti szinpadnak körülbelől ötven év szükséges.

A klassikus darabok előadása közben a függöny nem eresztetik le; semmi zene; de a vigjátékokban rendesen egy kis keringő, vagy spanyol muzsika, csak igen röviden játszatik, mert a közönség beszédet akar hallani, nem zenét; a pihenő szak felvonások közt igen kurta.

Barátod E r d é l y i.

---

*) Mikor lehet ezt majd a mi nemz. szinpadunkról is elmondani?
A szerk.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Nyárutó 23. Két pisztoly.

— 24. Szökött katona.

— 25. Zsidó. Három a táncz! mindig nagy vásári közönség.

— 26. Ezred leánya. Opera Donizettitől. Schodelné, mint Mari markotányosné, szép énekével s kedves játékával mindannyiszor elragadja a közönséget, melly azonban nevetséges dolgot követ el, valahányszor a dalművésznő dobolását és nem éneklését ismételteti. Igaz ugyan, hogy furcsa az, midőn nő dobol, habár a nők sok titkos dolgot dobra szoktak ütni; mindazáltal illyesmit furoréval fogadni, nagy lelki szegénység. — Az öreg őrmester szerepében ma lépe föl először Füredy, s bár hangja igen férfias, de külseje még sem birá elhitetni velünk, hogy csakugyan öreget személyesit. Különben nem csak éneklésben, de játékban is szembetünő előmenetelt tesz Füredy, a szinpadon szabadabban mozog, s mindinkább elhagyogatja szokott feszengését. — Joób (Toni), Udvarhelyi (Hortensio) és Hubenay Jánosné (Maggiovecchio) dieséretesen működtek. ½.

— 27. Először: KÉT BARCSAY. Eredeti dráma 4 szakaszban. Irta Jósika Miklós.

E szinmű szerzőnek a Kisfaludy-társaság ünnepén felolvasott „Bornemisza Anna" czimü beszélye szerint levén kidolgozva, nem csoda, hogy több benne az elbeszélői, mint a drámai, mert valóban a legnehezebb feladat ugyanazon egy tárgyat beszély- és szinműalakban hasonló tökélylyel kivinni, mihez nagy önmegtagadás és sokoldalu irói egyéniség kivántatik. — Mellőzve azonban ezen szinpadi ujdonság ama főhiányát, miszerint sok hosszas párbeszéd, s bár költői becsü elbeszélés van benne, több okbul szeretnünk kell azt. Szerző hiven, sajátosan festi a kort, mellyben leginkább történeti személyei mozognak, hiven rajzol jellemeket, iránya nemes, magasztos, mi, ugy hisszük nem kis kárpótlás a cselekvény lassu folyamáért, mellyben itt-ott kellő okadás (motiválás) is hiányzik. A másodrendü uj franczia drámákban ugyan gyors rohanásu cselekvényt lehet találni, de mit érnek az illy drámák, mellyekben költőiség, belső becs nem létezik; ezeket a sokaság kedveli, de a valódilag müvelt ember egyszernél többször meg nem nézheti. Hogy Jósika ezen szinmüvének szerkezete, iránya nem a legujabb rámára van feszitve, azért még minden kivétel nélkül nem kell azt kárhoztatni, kivált nálunk, hol a teljes költészeti virágok gyéren teremnek, s hol szokottnál nagyobb hosszaság, azaz, a nézők türelmetlensége és felületes müveltsége miatt még Shakespeare atyánk drámái is sorban megbuknak, (ha ugyan bukásnak mondhatni azt, hogy a magyar közönség az ének nélküli drámát rendesen csak első alkalommal szokta szép számmal meglátogatni). — Jósika jelen művének utósó szakasza leginkább kielégité a közönséget, és ez igen kedvező körülmény drámájára nézve, mert jobb lett volna azon dráma-irónak nem születnie, ki a nemzeti szinpadon adott müvét roszul fejezi be, mert nálunk többnyire az utósó benyomás millysége szerint hoznak itéletet a szerző fejére.

A férfias bátorságu, honához hü, lovagias szellemü Barcsay Mihált — Lendvay, a heves lelkü, testvérét s kedvesét egyaránt önfeláldozással szerető Barcsay Lászlót — Szigeti, a zsarnoki tekintélyü, mogorva Abafi Mihályt — Egressy Gábor, a magasztos kedélyü, nemes szivü férfias bátorságu s eszélyes Bornemisza Annát — Laborfalvy Róza, a kedveséhez szilárd lélekkel ragaszkodó, szende, Bornemisza Zsófit — Komlossy Ida, a féltékeny, s egyedül derék férjében élő Barcsaynét — Szathmáryné, a képmutató ravasz Gerezdyt — Fáncsy, s végre a két torzalakot, a tudákos, részeges kulcsárt — Szentpétery, s a bőbeszédü, sopánkodó Orsolya asszonyt — Kovácsné, mind szerepeik szellemének ügyes felfogása, mind az akkori időhöz alkalmazott igen sajátos, alakozásuk — maskierung — által, hiven személyesiték, s valóban fájdalmas gyönyörrel kelle visszaemlékeznünk a kis Erdély regényes szép multjára. Komlóssy Ida is sokkal kielégitőbben működött ma, mint első föllépése alkalmával, sőt, minthogy ma hatáskörén nem lépe túl, a szende gyermeket az érzelmek nehezebb kifejezéseiben is, meglepő ügyességgel adá. Mi könnyü volna elhagynia az éneklős modort, s mennyivel többet nyerne játéka, ha egyedül a művészet által nemesített természetesség ösvényét követné! De mi reméljük, hogy elvégre is engedni fog a szép tehetségü Ida e méltányos kivánatnak, s mi akkor őt szivesen üdvözlendjük a nemzeti szinháznak illy ifju sarjadékokkal szükségkép szaporitandó tagjai közt. — A második szakaszban előforduló bordal Egressy Bénitől tetszett, s ismételteték. — A gyermekek által eljárt oláhtánczot nem ugy lejtik Hátszeg vidékén, hanem eredetileg, valódi oláhosan.

— 28. Cilley és a Hunyadiak. Eredeti dráma 4 felv. Irta Vörösmarty Mihál. — E sok jelességgel biró szinmüről s előadásáról, ha több helyünk lesz e rovatban, terjelmesebben fogunk szólani.

— 29. Ármány és szerelem. Szomorujáték 5 felv. Schillertől. — Komlóssy Ida (Luiza) és Tóth (Kalb), mint vendégek léptek föl. Az előbbiről már két izben szóltunk, az utóbbit, mostani előadásáról itélve, ügyes, haszonvehető szinésznek tartjuk.

— 30. Oscar. Vigjáték 3 felv. Irta Scribe és Duverier. Ford. Egressy B. — Mi ennél nnalmasabb, silányabb vigjátékot nem ismerünk; mikép is lehet illy üres dibdáb semmiséget adni, mi meg nem foghatjuk. — Komlóssy Ida, mint vendég, Julia szerepében sokkal türhetőbb volt, mint eddigi komoly előadásaiban. — Játék közben Liszt, szathmármegyei hazánkfia játszott egy pár regi nótát és csárdást. A szándék szép és nemes volt, de a kiviteli erő hiányzott. Különben L. urnak sok szép szerzeménye van.

— 31. Szigligeti javára: Két pisztoly. Tele ház, nagy hatás! — Füredy ez alkalommal először éneklé Sobri eredeti kedvencz dalát, melly igen nagy tetszéssel fogadtatott.

— Őszelő 1. Tisztujitás. Nagy Ignácztól.

Külföldi hirek.

Párizs. Taglioni örökre búcsút vett Párizstól. Utósó előadásai 65,000 frankot jövedelmeztek. Először 1827. julius 27kén lépett föl a nagy opera-szinházban. Midőn utó-

jára tánczolt, szintolly lelkesedéssel fogadá a közönség, mint midőn először lépe föl, hol mingyárt első nagyságu müvésznőnek ismerteték. — Egy itteni könyvárus nem rég a törvény által 500 frank lefizetésére, egy regényirónak, s regénye 600 példánybani kiadására itélteték, mert a könyvben több értelem-zavaró sajtóhibák találtattak. — A Delavigne Kázmér emlékérei adakozások jól haladnak. A harmadik aláirási iven 5017 frank áll. Szülővárosa, Havre, 2000 frankot adott. Scribe 500 frankot s báró Rothschild Jakab 100 frankot irt alá.

Nancy. A nancyi érsek, Forbin-Janson által hátrahagyott 3 millió frank között hétszázezer van, mellyet a meghalálozott a khinai kis gyermekek számára gyüjtött, a kik ott, ha szüleiknek nem tetszik őket fölnevelni, a disznók elébe dobatnak. Az illyenek fölnevelésére, a keresztény hitben, hagyá az érsek a fönebbi összeget.

Majnai Frankfurt. Ez előtt néhány héttel egy hajós valami ősvilági elefánt állkapczáját huzá ki horgonyával a folyóból. A csont csaknem tökéletesen ép; ötvenhárom fontot nyom. Zápfogai egy láb hosszuak, negyedfél láb szélesek. E nevezetességet a természetrajzi muzeum szerzé meg magának.

Róma. Az arcadiai pásztorok academiája I. Oskárt, a svéd királyt, tagjának nevezé ki.

London. Az itteni posztó-csináló czéh Peel Robertet tiszteletdiplomával ajándékozá meg, s kinevezé őt ... legénynek. — Albert herczeg Seheffertől, a hires franczia festőtül, egy képet vett 20,000 frankon. A kép tárgya Göthe „Wilhelm Meister"-jéből Mignon és az agg hárfás. — Nagybritanniában 1843ban 70 vasuton (mellyek 60 millió font sterlingbe kerültek,) 25 millió utazó szállittaték. A díj egy angol mérföldért ¾ pence. — Ha a kiadások számából, mellyet valamelly könyv megér, annak jóságát lehet következtetni, ugy kétség kivül minden mű között, miket valaha napvilágra hozott a guttenbergi találmány, legjelesebb egy angol szakácskönyv: „A new system of domestic Cookery, by a Lady", olly mű, mellynek nem rég a hatvanhetedik kiadása jelent meg. — A junius 18kán fölállitott Wellington-szobor 12,000 font sterlingbe került.

Lipcse. Egy itteni német lap azt mondja: „A magyar irodalom néhány év óta annyira emelkedik, hogy a magyar nemzetiség minden barátját büszkeséggel tölti el." S aztán emliti, hogy rövid idő óta két dráma jelent meg: Szigligeti Kinizsi Pálja s Obernyik Főúr és pórja.

Jassy augustus 2kán és 9kén fölgyujtatott; s a két alkalommal 355 ház lett a tűz martaléka. A gyujtogatók nem boszuból vetemedtek e gaztettre, csupán azért, hogy lophassanak. Közülök négy elfogatott, s bitóra itélteték. Az uralkodó herczeg 1400 aranyat osztatott ki a károsultak között. A többi adakozás mintegy 3000 aranyra megy.

Ritka és rendkivüli dolgok.

(Kutya-hűség.) Bochart azt beszéli Hierozoiconjában egy kutyáról, hogy az Párizsban csaknem három évig feküdt gazdája sírhalmán. Semmi csalogatás, semmi hizelgés nem távolitá el onnan. Gyakran erővel vitték el, s bezárták, de mindenkor megszökött börtönéből, s régi helyére tért. Ez annál nevezetesebb, minthogy azon időben igen nagy hidegek jártak.

(Balga boszú). Midőn Cyrus a Gyndes vizén átment, fejér lovainak egyike megvadult, s a folyam közepébe ugrott, mellynek hullámai a paripát elsodorták és elnyelék. Cyrus haragjában megesküvék, miszerint a folyamot ugy kiszáritja, hogy egy asszony is átmehet rajta, a nélkül, hogy térdei megnedvesednének. Azonnal 360 patakot ásatott, s az eddig hatalmas Gyndest csaknem egészen kiszáritá.

Ellenlábdák. (Antipodalien.)

— (Vajjon igaz volna-e?) Nők közt az igaz barátság szint olly lehetlen, mint férfiak közt az igaz szerelem.

— (Ritka betük a világ ábéczéjében). A boldog házasok elválaszthatlan mássalhangzók Hymen nyelvtanában.

K.

Nagy hibaigazitás.

Garay Jánosnak mult alkalommal közlött szép költeménye, hibásan rendeztetvén el, olly zavaros, homályos értelmü vala, hogy szükségesnek tartók azt egészen ujra nyomatni.

1844.

Hová levél, dicső kor?
Szép s nagynak szent kora!
Magvában elveszett-e
Virágod himpora?
Hová, hová levétek
Ti népek, nemzetek,
Kik közt csak nagynak, szépnek
Oltári égtenek?

A szellő dalt susoglott,
Érzett a kő s beszélt,
Minden berekben isten,
Folyókban szellem élt,
Az ember és az élet
Két testvér voltanak,
Egymással, ész a szivvel
Karöltve jártanak.

S a hősi tett nem halt el
A tettek mezején,
A szerelem nyögése,
Erény, hit és remény,
Lelket nyert a vésűnek
S a lantnak általa,
Te bájkorányod volt az,
Költészet hajnala! —

A hajnalból sugárit
Fényes nap hinti szét,
Más nemzetek boritják
Immár a föld szinét;
Dereng-mereng a költés
Homályos sugara,
Korunk az ész delének
— Mondjátok — fénykora!

Zöldellő berkeinkben
— Fennyen dicsekszetek —
S a rét himes virágin
Tündérek nincsenek:
Halakkal és vadakkal
Ékes nekünk a tó,
Nymphák helyett folyóink
Hasitja gőzhajó.

S az esti égnek ivén
Átúszó csillagok
Tán bujdosó testvérek,
Vagy szellemrokonok?
A hold ezüst palástján
S a nap arany haján
A bűvarázst letörlé
A kandi tudomány.

Minek nekünk a szirtben
Keresni érzetet?
Rejt az nekünk keblében
— Mondjátok — érczeket!
A vész dörgő szavában
Tán isten hangja szól?
Nem ugy tanultuk azt a
Vegytan szakmáiból!

Az ember kebelében
Vér és nedv habzanak,
Az istenek templomban
Vagy mennyben lakjanak;
Uj hatalom lön urrá,
Az észnek istene —
Kiáltotok s kiált fel
Az újkor szelleme.

És kezetekbe vévén
Javító ecsetet,
A régi képnek adni
Vágyván új életet:
A régi tisztes képen
Addig javítotok,
Mig festék és a lélek
Rajt elmosódni fog.

Hová levél, dicső kor?
Szép s nagynak szent kora!
Magvában elveszett-e
Virágod himpora?
Te köbül is érczből is
Embert képzél vala,
Emberbül is követ gyur
Ez új kor angyala!

Garay János.

MŰMELLÉKLET. Kovács Pál, kitünő jelességü beszélyirónk arczképe. Köre rajzolta Barabás. Nyomt. Höfelich Bécsben.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. Ujolag figyelmeztetjük vidéki levelezőinket: hagyjanak fel minden hosszas érzelgéssel és okoskodással, mert miattok egyéb rovatainkat nem csonkithatjuk. Eddig is majd minden vidéki levelet kivonatban kénytelenittettünk közleni. — „A látogatás a harmadik emeleten" czimü gúnyirat visszautasittatik, melly bizonyosan valamelly ingerlékeny segédszerkesztő müve, ki Nagy Ignácz irodalmi életképe által találva érezé magát. —

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, írók és művészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

11. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Őszelő 2. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. V. (Vachot Imre). — Népdal. (Petőfi). — Léha és Trenmor. (Nagy Ignácz). — Magyar kard. (Samarjay). — Epigrammok (Balla, Pajor, Székács). — Petrarca halála. (Lisznyay). — Mária. (Fekete Soma). — Kisvárosi protocollum. (Szemes Ábel). — Hozzá. (Gyulay). — Nagy Ignácz tisztujitása és a vihar meg a tehén. — Kölcsey sirján. (Mentovich). — Ráadásul. — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Irodalmunk. — Eredeti levelezés a külföldről. (Erdélyi). — Művészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. Fülbevalók. (Szarka). — Bors és paprika. Magyarkák. Csiricsári. Régi ujságok. Tudósitások. —

Társaséletünk.

VI.

Az alakoskodó. és az őszinte, bizalmas társalgás.

Nincs borzasztóbb, mint csak távolról is szemlélni olly társaskört, mellyben az őszinte nyiltság, valódi bizalmasság szivegyesitő s kedélymelegitő napja helyett, a peczkes feszesség, az erőtetett szivtelen szóváltás, üres illedelmi közlekedés, szóval, az ugynevezett etiketti szabályok szoros megtartásának dermesztő fagya, mintegy halotti jégfigurákká mereveniti a különben eredetileg nyiltszivű embereket. Az illy etiketti körök bábjai nem tudnak, vagy nem mernek egyebet, mint legfölebb is egymás ruháit, ékszereit, s minden legkisebb mozdulatát vizsgálni, s egyedül arra figyelni: vajjon e tekintetben ki mint tartja meg a divat és illedelemnek gyakran legilletlenebb szabályait, a legostobább elmésségeket is kölcsönös bókolat fejében, bár hideg ajakvonaglással megmosolyogni, — családi, szerelmi viszonyokról, szinházi cselekről, bálokról és mindenféle nyilt és titkos botrányokról, haszontalan divatbeli tárgyakról orrhangon fecsegni, pletykázni, a körükön kivülieket gúnyosan rostálgatni, a magok csúfos ügyeit feledve, más becsületes emberek dolgaiba rágalmazólag avatkozni stb. Ez járja az illy bizalmatlan feszkörökben örökké, hol lelkét mindenik egyforma kaptára ütvén, mindnyájan ugy viselik magokat, mint a gyakorlatot tévő közkatonák a hadi parancsszóra, elannyira, hogy az illy álorczás, peczkes társalgás közepett az emberek tarka jelleme, a csak nyiltszivű társalgásban kitünhető különféle emberi egyéniség egészen elvész, s unalmas egyszinűvé, s dróton rángatott marionett-mutatványnyá aljasúl. Ó pedig az illy bontón és etikett által háttérbe szoritott s elzárt szivek görcsösen vonaglanak, habár a csalóka arcz derültséget mutat is, de a bensőben súlyos ború nehezkedik; mert emberre nézve nem képzelhetek nagyobb kint, mint midőn őszinte, kedélyes társalgástól megfosztva, mindig és mindent a kimért feszes szabályok szerint kell tennie, szünetlenül vigyáznia, hogy csak egy paránvi mozdulattal vagy tekintettel is bakot ne lőjön, midőn minden szót keresnie kell, és szive szerint ugyszólván mit sem beszélhet. Igazán van sok szolgai lelkü ember, ki csupa illedelemből még csak enni sem bátorkodik annyit, a mennyit netalán romlatlan étvágya megkivánna, kivált némelly finnyás mámika által vezérlett hölgyek, csupa etikettből csak egy kis tésztát, egy kis émelygős czukorcsemegét esznek ujjaik hegyével, — pedig szegények, inkább szeretnének az előttük párolgó izletes töltött káposztából vagy malaczsültből falatozni, ha ugyan ez illetlen (!!!!) merényért a bontón és etikett eunuchjai meg nem szólanák. Tréfán kivül, voltam én Pesten bizonyos farsangi mulatságban, hol egy igen lelkes magyar nőt társnéi kinevettek azért, mert a libasültből étvágya mérlegéhez képest elég vakmerő volt két egész darabot — mi több a liba czombját és mellét — fölemészteni. Milly égrekiáltó bűn ez az álszemérem, az alakoskodás irányában!

‚Ah milly isteni szépséggel, milly fenmüvelt, elmés lélekkel bir nagysád!‘ — hányszor hallunk férfiak szájából hasonló hizelgést, s ezerféle csinált virággal fölpiperézett magasztaló bókokat, a legtöbbször sem szép, sem valódilag müvelt hölgyeknek mondatni. — És leginkább ez azon méreg, melly gyakran még a legszerényebb nőt is hiúvá, kaczérrá teszi, s milly szomoru következései szoktak lenni az illy alakoskodásból eredt hizelgő csalásnak, — azt nem szükség hosszasan taglalgatnom. Én, részemről, még az olly férfit is utálom, megvetem, ki a valódi szép és lelkes nőt mesterkélt, czifra szavakkal szemtül szembe dicsérni nem pironkodik.

De van ám nő is elég, ki a hizelgő bókot hasonló tulsággal viszonozza, sőt sokan, csak szépettevési udvariasságból még egymás hibáit, gyöngéit is idétlenül dicsérik, minél fogva a dicsért egyén hibájában erényt látván, gyakran megesik aztán, hogy a hizelgés mérgén felnövelt hibácskája bűnné érlődik; mig más részről, ha az emberek hódolva a nyiltszivűségnek, egymást őszintén figyelmeztetnék hibáikra, a megrögzöttebb, nagyobb ferdeségeket is elhagyogatnák.

S vajjon mi szokott lenni az illy feszes, alakoskodó, szivtelen társalgás eredménye? — Bizony nem egyéb, mint szivbeli elfásulás, visszatartózkodó, hideg bizalmatlanság, mi aztán adandó csábalkalomkor, midőn a társalgás csak a négy szem határai közt mozog, gyakran a legvakmerőbb,

legveszélyesebb bizalmasság kitörésével boszulja meg az elnyomott emberi természetet —, továbbá az etikett megszokásánál fogva mintegy betegséggé vált tulfinom mesterkéltség, erőködés mindenben, még ott is, hol egyedül a természetességgel lehet csak boldogulni, — s onnan ered az ocsmány szenvelgés (affectálás), képmutatás, az udvariasság és illedelem legsürűbb fátyolán is átlátszó szemtelen kaczérkodás, álmüveltség, nyomorult majomi szolgaság, lelki gyötrelem, zsibbadtság, — s elvégre is a halálnál roszabb életuntság, világgyülölet.

Az alakoskodó etikett, noha még nincs rá magyar szavunk, fájdalom, több magyar vagy inkább korcsmagyar társaskörben is megtermé rothadt és rothasztó gyümölcseit, mit annyival inkább csodálni lehet, mert a szivtelen, feszes bizalmatlan társalgás tökéletes ellentétben áll a valódi magyar jellemmel, mellynek egyik főalkotórésze a nyiltság, bizalmas őszinteség, a szives, természetes magaviselet, mik nélkül önállásu magyar társasélet nem is létezhetik. Más részről azonban örömmel lehet mondani, hogy mind ezen szép jellemvonás, a középrend legtöbb társaskörében, kivált falun, még feltalálható, habár a jó régi magyar szivesség és őszinteség eredeti tisztaságát átalában nagyon csökkenté a finomabb polgárosodás mindinkább terjedése, mi ugyan, a mennyiben, bár legsajátosabb nemzeti erkölcseink durvaságát szelidité, csiszolá, csak örvendetes körülményként tekintendő. Mert a valódi müveltségnek épen nincs ellenére az őszinteség. Minden attól függ : vajjon a középuton járunk-e? — Mert valamint sok társaskörünk tulságig finom, feszes és mesterkélt; ugy szinte nálunk talán még több van ollyan, hol a jó és vig czimborák nagyon is őszinték, bizalmasak és kiereszkedők, mi által a társalgás nyerssé, izetlenné válik. Az illy társalgás hősei, azok az ugynevezett igaz magyar emberek aztán, nem választva meg időt és helyet, olly őszintén s nyiltan beszélnek, hogy czifra sallangos mondásaikra, kivált a szemérmesb nők és ifjak pirulni kénytelenek, s egymás hibáinak, gyöngéinek felfödözésében is gyakran olly szabad szájuak és olly nyersen faggatók, hogy az érdeklett többek előtt csufosan megszégyengettetvén, boszantatván, hibáját már csak boszuállási makacsságból sem hagyja el. A két nem közti társalgás nálunk falun néha olly szives és kedélyes, hogy gyönyörüség azt csak látni is; azonban némelly agarászó, nyiri betyárféle emberek, a szépnem irányában sokszor olly durván őszinték, hogy e fesztelen nyiltságot illetlen bánásmódjukkal, kétértelmű, szátyár kifejezésekkel gyakran egész a leggyöngédtelenebb szeméremsértésig viszik, mi mindenesetre rút kinövés, kiirtandó gyom társasáletünkből, ha ugyan e részben is valódi müveltségre akarunk vergődni.

Én azonban minden gyarlósága mellett is többre becsülöm a kissé nyers, de őszinte, szives, bizalmas, mint az ellenkező tulajdonokkal elferditett társalgást, mert amaz inkább megegyez az emberi természettel és szabadsággal, mint az erőtetett, feszes, alakoskodó etiketti társalgás. De mindenesetre legkivánatosabb az : hogy az érintett két tulság közt középut tartassék. Legyen a magyar körök társalgása, nemzeti jellemünkhöz illő-

leg, szives, fesztelen, bizalmas, őszinte, de legyen egyszersmind a valódi müveltség és emberiség — humanitás — igényeihez is alkalmazott. E két elem egymást ki nem zárja, sőt egy a másik nélkül nem emberi. Mi illik, mi nem illik a müvelt társalgásban, azt a viszonyok és helyzetek tömérdek különböző alakulásánál fogva, bizton meghatározni teljes lehetlen. Induljunk csak minbenső, romlatlan érzelmünk s kellőleg kiképzett értelmünk vezérfonala után, s kivált mi magyarok, bizonyára nem fogjuk magunkat a lélek- és szivölő franczia etikett zsarnoki igájába nyügözni, hanem emberi természetünk, nemzeti jellemünk, s a józan ész csalhatlan útmutatásához alkalmazandjuk magyar szellemü társalgásunk, keresetlen, egyszerü idomát. —

Vachot Imre.

Népdal.

Ezrivel terem a fán a
Meggy...
Feleségem van nekem csak
Egy;
De mikor még ez az egy is
Sok!
Előbb-utóbb sírba vinni
Fog.

Már illyesmit is gondoltam
Én:
Megverem... birok vele, hisz'
Vén.
De mikor a szemem közé
Néz,
Minden bátorságom oda
Vész.

Furcsa isten teremtése
Ő!
Reszketek, ha közelembe
Jő.
Megteszek mindent, a mit csak
Kér;
Mégis mindig dorgálás a
Bér.

Három ízben volt már félig
Holt;
Jaj istenem, be jó kedvem
Volt!
De az ördög soh'sem vitte
El.
Olly rosz, hogy az ördögnek sem
Kell.

Petőfi.

---

*Lélia és Trenmor.**)

— Szívbeli életkép. —

Első ifjuságunk óta mindig legnagyobb lovagiassággal hódoltunk a hölgyeknek, s ezen hajlamunk éveinkkel folyvást növekedett, elannyira, hogy szép hölgyet látni és — imádni, nálunk még most is ugyanazon egy pillanat szüleménye; s minden törekvéseink, bármilly csekélyek is azok, csupán oda vannak irányozva, hogy általok a szép magyar hölgyek tetszését, vagy legalább helybenhagyását nyerhessük meg. E vonzalmunk miatt elég bajba keveredtünk ugyan immár, de e tekintetben még maga a baj sem baj, sőt a sebek is édesek, miket szép kezek, vagy szebb szemek sujtanak. Képzelheti tehát a nyájas olvasóné, milly érzékeny és fájdalmas csapás éré ömledező és rendkivül gyöngéd szivünket, midőn nem rég egy igen szép hölgy, kit, fájdalom! nincs szerencsénk ismerni, azon megjegyzést tevé, hogy mi csak az utczai életből szedegetjük képeinket, és a szivnek kedves életét e miatt egészen elhanyagoljuk. Bocsánat, szép hölgy, ezen vakmerőségünkért, s egyszersmind köszönet, forró köszönet ezen korszerü intésért, melly-

*) Azon modorban, mellyben Sue Jenő „Örök zsidó" czimü legujabb regénye, bizonyos dagályos iskola nem csekély örömére, iratott.
N. I.

nek következtében ime tüstént megjobbitjuk magunkat, és a szivnek kedves és édes életéből meritett képecskét nyujtunk ön szép kezeibe, reménylvén, hogy e készségünk által ön megböcsülhetlen kegyét megnyerni szerencsénk leend. És már most szóljon helyettünk maga a sziv életéből meritett képecskénk.

Az elemek iszonyu csatát vittanak, a villámok borzasztóan ropogtanak, eső és vihar rettentően egyesültenek, s e kettő közé jég és dara vegyültenek.

Az egész természet irtózatos működésben vala, s a földnek fagyos és nem fagyos sarkai sirva nyöszörögtenek.

Ekkor egy férfi siete végig a háromdobutczán, nehéz csizmákban, miknek illy

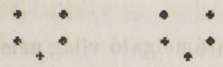

alaku patkói bizonyosan látható nyomokat hagytak volna magok után, ha ezt a kövezet keménysége engedte volna, s a csizmák tulajdonképen csakugyan meg lettek volna patkolva.

Az elemek tehát csatáztak, s az átázott kutyák lehorgasztott farkkal czammogtak a kapuk alá; de a nehéz csizmáju férfi folyvást konokul előre haladott, és szilárd kezekkel tartá érdekes feje fölött a kék kanavászból készült esernyőt.

Az elemcsata olly dühösen folyt, mintha az egész természet, csupa leirhatlan kéjből, néhány pillanatra meg akart volna pukkadni.

Az utcza közepén nagy tó támadott, s a tónak ellenkező partja felé emberi lény közelitett.

Ezen emberi lény pedig némber vala.

A némber nagy elszántságot látszott tanusitani, és e tekintetben a csizmás férfihoz nagyon hasonlitott.

Ezen némber nem viselt olly csizmát, mellynek patkója illy

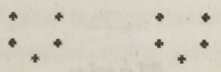

nyomokat hagyhatott volna maga után, hanem csak szerény czipőket tyukszembőrből, miknek egyike már hűtlenül elhagyta parányi lábát, mivel varrásában inkább az iszaphoz érzett gyöngéd hűséget.

Most mind a ketten a tónak két ellenkező partjához érkeztek.

A férfi innen oda nézett, a némber pedig onnan ide nézett.

Ezen különböző irányu nézésben egész leirhatlan világfájdalom feküvék.

A némber nem jöhete át, a férfi nem mehete át.

Ah, kérlelhetlen sors, mért zárád el egymástól a czipős némbert és a csizmás férfit!?

A férfi tehát átnézett, s a némber is átnézett, és szemeikben lelkeik találkoztanak egymással.

Az elemek még sem nyujtának békülésre egymásnak kezet, s a férfi és némber nem segitheték át egymást, mert kezeik rövidek valának, mint az élet, s csak ohajtásuk nyuladozott olly hosszura, mint a halál!

A némber kiterjeszté karjait a — kanavász esernyő után.

A férfi kimereszté szemeit — a némber czipőtlen lába után.

A természet vajudva nyögött, a némber rémültében sirt, s a férfi boszuságában szivrehatólag káromkodott, mint a szakadó hideg jégeső.

E két emberi lény két keblében két sziv dobogott, de két elméjében csak egy gondolat uralkodott.

Mind a kettő tudniillik oda kivánta az őket elválasztó tócsát, hol még kukoricza sem terem.

Nagy szellemek gondolatai igy szoktak egymással találkozni!

Ámde a tó mind e mellett is csak tó maradt, s a két sziv és egy gondolat törvényes tulajdonosai a tó ellenkező partjain maradtanak.

Ezen tó ketté szakitja az utczát, melly szélső határa a széles országutnak, s a némber czipőtlen lába borzad, mert september hónap vége felé közelit, s a felhők keményitett szoknyái alá szökött nap nem küldheti le jótékony sugárait.

Balra házak emelkednek, jobbra szemétdombok áznak, mikről iszonyu tömegek uszkálnak le a tóba, mint irtózatos jéghegyekről borzasztó jégdarabok a rémséges hidegségü jeges tengerbe.

Ez a háromdobutcza!

És ugyan kicsoda ezen két emberi lény, kik a természet és szemétdomb ezen irtózatos vonaglása és ázása közepett a tónak partjain ácsorognak?

A csönd ünnepélyes, e csönd alatt azonban csak a két emberi lény hallgatása értetik.

Honnan jött e két emberi lény, kiket a természet bősz dühe olly konokul választott el egymástól?

A férfi 1840ben még csak kanász volt, és gyakran futott a ragadozó farkasok elől.

Utóbb ezen férfi paszomántos ruhát ölte férfias tagjaira, s nemcsak ragadozó farkasok, hanem még nem körmölő szobalyányok elől sem futott többé.

Végre a legvadabb szobalyányok is szelidülve nyujták neki — kezöket.

És a némber, ki még mindig vágyó pillantásokat röpite át a tócsán?

Ő szép volt, s némbernek ez többnyire elég, főkép ha — szobalyány; ne vakmerősködjünk tehát a természet legmagasztosb titkait romboló vad kezekkel leleplezni.

És nevök?

A némber Sári, a férfi Habakuk nevet kapott; ámde ez nem baj, mert hiszen Lélia és Trenmor neveket is kaphattak volna.

Ez tehát nem az ő hibájok.

Örökké fog a természet vajudni, és kenetlen sarkaiban nyikorgani?

Nem fognak az égnek keserves könyűi szakadni megszünni?

Nem fog a habarékos tónak hullámtengere apadni?

Nem! Nem! Nem!

Szerencsétlen Sári-Lélia!

Boldogtalan Habakuk-Trenmor!

Méltatlanul üldözött szánakozásra méltó áldozatai a sorsnak!

Ámde az erős férfi daczolni tud a végzés vas karával, és a gyönge nő örömest bizza magát az erősebbnek védelmére.

Trenmor ég felé emeli elszánt tekintetét, és kezeinek egyikét ökölbe szoritja, és örömest tenné ezt a másikkal is, de ebben a jótékony kanavász esernyőt kell tartania.

Egy, kettő, három!

Vihar, némulj el!

Zápor, szűnjél meg!

Tó, fogsz-e apadni?

Nem???

Egy, kettő, három!

Megtörtént!!!

Trenmor a — tóba ugrik és a hullámok sustorogva ölelkeznek össze térdei fölött, és kimondhatlanul nedves csókokat nyomnak szürke nadrágára.

Lélia hangosan fölsikolt, a mennydörgés gyönge viszhangot röpit e sikoltás után, és a mennykő és sikoltás a villámok tüzes szárnyain egymással találkoznak.

És mit csinálnak, miután egymással a levegőben találkoznak?

Semmit! —!

Trenmor hármat, Trenmor négyet, Trenmor ötöt lép a tónak habarékos szőke hullámai közt, és — Trenmor a tónak tulsó partjára érkezik.

Lélia mélyen sohajt és ájulva Trenmor karjaiba dől.

Trenmor kebléhez szoritja Léliát, s a zajgó tónak tulsó partjára emeli, és sorompóba idézi századát.

Léliának ájulása e közben olly mély, mint a feneketlen tenger; de lélekjelenléte mind a mellett is olly nagy, mint Napoleon nagysága, mert ájulásának közepette kezeibe ragadja a kanavász esernyőt, hogy kényelmesebben czipelhesse őt a tulsó partra Trenmor.

A nagy munka megtörtént, s a csatázó elemek bámulnak, és Lélia ismét magához tér, midőn czipőtlen lábát a vizes kövek megcsókolják.

Lélia!

Trenmor!

Többet nem szólhattak, és némán tekintének egymásra a kanavász esernyő alatt; — fölöttük dühös elemharcz, alattok lucskos kövezet.

Énekeljetek diadali dalt, oh költők! mert a két sziv megérté egymást, noha a két száj néma maradt.

Boldog pillanat! két mennykő csapott le egyszerre, két ajak simult egymásra, és két szív dobogott egymásért, s csak egy czipőtlen láb didergett!

Illy boldog pillanatokkal fukar szokott a természet lenni, s szerencsés az, kinek életében bár csak egyszer mosolyg is igy a boldogság szelleme!

És ezen boldog pillanattól fogva Lélia és Trenmor méltán mondhaták:

„Két láb és egy czipő, két szív és egy dobbanás!“

Lélia és Trenmor szerették egymást, s a bömbölő vihar mennyei zenévé változott, és a napnak mosolygó sugárai fölcsókolák és lenyaldosák a vizet a hideg kövezetről, s Lélia czipőtlen lába többé nem didergett!

A két szerető nem volt magyar, mert csak egy gondolata volt: egyesülés!

Az egyesülés pénzbe kerül, és a két szerető szegény vala.

Sirjatok, érzékeny olvasók, silány pénz gátolá a szeretők boldogitó egyesülését!

Ámde ők felfogák a tizenkilenczedik század iparüző szellemét.

Lélia és Trenmor pénzt iparkodtak szerezni, pénzt, minden áron csak pénzt.

Iparkodásuk szépen gyümölcsözött, s pénzecskéjök szaporodni kezdett.

De a hidegen számolgató világ nem tudá hő ohajtásuk végrehajtó eszközeit méltányolni, és iparüzésöknek nyomába jutott.

Ez nálunk csoda ugyan, de mégis igaz!

Lélia és Trenmor buzgó törekvése — lopásnak neveztetett, s Lélia és Trenmor a — dolgozóházba zárattak!

Eredjetek meg, égnek csatornái, és potyogtassatok ökölnyi könyeket.

Ime, ez két sziv kedves életének keserédes, de igaz története.

——— Nagy Ignácz.

Magyar kard.

A magyarnak kardja hajdan
A csaták után
Künn szabadban zöld cserágról
Függött marklatán.

Nagy volt hajdan a magyarnak
Kardja oldalán,
Négy illy kardból, mint mi hordunk,
Egy olly lenne tán.

A magyar kardját emlékül
Most is felköti;
Bár kisebb, ez ünnepekben
Megcsörögteti.

És ha szük lakába vissza
Ünnepről megyen,
Szarvasbörbe dugja kardját,
Hogy fényes legyen.

Samarjay.

Mária.

— Pyrenaei beszély. —

Juliusi reggel volt 1367-ben, barna fellegek, a szél által Spanyolországból hajtatva, nyúlának el fenségesen a magas hegységek lejtőinek hosszában Luz vidékén; komolyan és szomorún terüle el a ködtömeg a tátványok fölött, mellyekben tompán és látatlanul zugának a hóolvadékból megnövekedett erdei patakok. Gaston, fiatal bigorrei nemes és szenvedélyes vadász, épen egy magas hegyormon időze, midőn a gőzgomlyok meglepék, s csakhamar jéghideg nedvesség járta át teste minden részét. Alig volt ideje még gondolkodni is a visszavonulásról, midőn már minden kimenetel, rés elenyészett szemei elől; még Sardey hegye és Sz. Mária tornyai sem voltak láthatók többé. Hiába kereste valamelly gyalogut vagy ösvény nyomát, mellyen a völgybe leereszkedhessék, midenfelől tátványokat talála, mellyektől annál inkább kellett irtóznia, mivel mélységöket nem mérheté meg szemeivel. Háromszor fuvá meg kürtjét, és háromszor hangzék el bágyadt, elhaló viszhangban segélykiáltása. Egy órát vesztegle a gyepre terülve, a hideget azonban, mellytől tagjai megmere-

vedének, nem szenvedheté tovább, s végre egy kétségbeesett kisérletre tökélé magát, egy mély út lejtősségét választva, mellynek követése czélirányosnak látszék. Ügyesen alkalmazá vadászgerelyének segélyét léptei biztositására, s e veszedelmes leereszkedés szerencsés kezdete reménynyel tölté el őt, midőn egy szikladarab leszakada lába alatt s zuhanását okozá. Vérzetten és sebekkel boritva hömpörge a tátványba; szerencsére, midőn már eszméletét veszté, egy bükk sürű ágai hatalmasan feltarták a rohanást, és enyhitő fekhelyet nyujtának a szétzúzott testnek nem messze Gavé partjaitól.

Ujra felérezve, egy nyoszolyán látá magát nyomoru kinézésű szobácskában, hol azonban rend és tisztaság uralkodék. Egy vakitó szépségű lyányka s egy férfi, kit a szenvedések idő előtt megvénitettek, tarták rá függesztve szánakozó pillanatukat. Szólni akart, de a kegyetlen fájdalmaktól kinozva, alig ejthete néhány összefüggetlen szót. — A lányka ajkára tett újjal ajánla hallgatást és nyugalmat neki. Kevés nap mulva üdülni kezde, nem sokára fölkelhete; gyöngélkedése és fájdalmai, mellyeket még szenvede, teljességgel nem engedék azonban elhagynia olly menhelyet, melly mihamar kedvessé lön előtte. Értésére juta, miként találták őt szállásadói érzéktelenül nem messze lakásuktól, és szabaditák meg az elkerülhetetlen haláltól. Élénk hálaérzelemtől áthatva, nem maradt sokáig érzéketlen az egyszerű és szerény erények iránt, mellyek e födél alatt lakának. Mária iránti bámulata, nyilt ártatlanságának tekintete s mindig ujonnan fejlődő tökélyei által növelve, napról napra öregbedék, és szenvedélyes szerelemmé változék. Mária csak tizennyolcz éves vala, szende és ártatlan, mintha a mennyből küldetett volna védangyalul egy szerencsétlen atyához, őt a sötét kétségbeesés rohamaitól, melly meg akará szállni, megótalmazandó. Szép, karcsu, jótermetű vala, de komoly és bús, mint atyja; atyja legkisebb vágyait is megelőzendő, nagyon fürge volt, és találós munkássággal tudta elrejteni egyszersmind az idegen szeme elől a nyomoru lakhely pusztaságát, mellyben csak tejből és durva tápszerekből éldegéltek. Öltözete nagyon egyszerü volt ugyan, szépsége azonban annál fényesebben elütött attól.

Gaston, szenvedélye rövid tusa által legyőzetve, saját magától kérdé, mért ne emelné hitves társává azon fiatal lyánkát, ki életét mentette meg. Azonban olly ékesszólással védé a szépség és ártatlanság ügyét, hogy végül veszteghelyét elhagyni kénytelen, s Maritól válakozni képtelen, érzései vallomását terjeszté elébe, s olly ranggal kinálá, melly nagyon távol volt az ő igényeitől. A szűz megilletődve, zavarodva, majd pirulva, majd elhalványulva tekinte rá szivrepesztő kinyomattal, és könyekre olvada. Mária, szóla hangosan Gaston, miért e könnyek, miért a kétségbeesésnek e jelei, holott én azzal hizelgék magamnak, hogy szerelmem vallomása boldogságodat állapithatná meg? — Ah, nemes uram, hagyj fel a csalóka reménynyel, viszonzá zokogva a bánatos lyánka, az lehetlen, én nem vagyok rád méltó. — Koronára tartanálak méltónak, mondá Gaston szerelmes hangon, ha azt ajánlhatnék neked. Nőm leszesz; kövess derék atyáddal, légy éke váramnak, gazdag öltözetek uj fényt fognak kölcsönözni bájaidnak, számos cselédség fogja lesni intésidet, királynéként uralkodol férjeden és vazalljain. — Ah, illy fényes jövő a szegény Máriát nem illeti; születése szerencsétlenségnek és gyalázatnak hányván őt martalékul, csak a haláltól várja nyomora és szenvedései végét. Hagyj el, nemes uram, s légy némi szánalommal irántam, ez minden, mit tehetsz — jóságod csak fájdalmamat növeli, ah, én nagyon sajnálatra méltó vagyok! — Gaston nyugasztalni törekvék őt; de Mária kibontakozék karjaiból. — Lehetlen! szóla zokogva, elhárithatlan s legyőzhetlen akadály áll kivánatod utjában; ha értésedre esik a boldogtalan titok, irtózattal fogsz futni tőlem! — Milly sötét gyanuval töltöd el lelkemet, szólj, kényszeritlek, bizzál meg e borzasztó titokkal, bármi legyen, a bizonytalanság annál kinosabb, és ezerszeres halállal öl. — Milly szerencsétlen vagyok, mondá magában Mária, ő kétkedik bennem! O nem, te nagyon drága s kedves vagy nekem, de szerelmem uj kín szivemre nézve. Nem sokára megtudod titkomat, s akkor végámulatom, ha gerjedhetne keblemben, elenyészendik. — Ah, illy ifjontan örök szenvedésre kárhoztatva! istenem, mit vétettem ellened, hogy olly kegyetlen halálos büntetést mérsz rám! — Engedj egy pillanatot, hogy magamhoz jöhessek; azonnal visszajövök, s megismertetlek az akadálylyal, melly örökre számüz körödből. — Alig rebegé el ezeket, sietve távozék.

Gaston mozdulatlanul marada helyén, hol Mária hagyá, és sötét gondolatokba merülve, metsző nyugtalansággal várta visszatértét annak, ki legkedvesebb vágyait bizonytalanságban tartá, midőn őt visszajőni, s atyja karján ünnepélyesen feléje közelitni látá. Atyám, mondá Mária reszketve, a rettegett óra elérkezett, a becsület parancsolja megismertetni magunkat ez idegennel. Gaston lovag, pillants öltözetünkre, tudd meg, kik vagyunk, és szabad-e számolnunk szövetségi tiszteletre. — Gaston eltévedt pillantásaival gazdája öltözeténcsaponga, s fölfedezé az iszonyatos veres posztóbóli lúdlábat, azon gyalázatbélyeget, mellyel egy szerencsétlenségre kárhoztatott népfaj jelöltetett volt meg. A fiatal lovag megborzadva, megbódulva, magánkivül, irtózattal kiált fel és elrohan.

Az indulatfeszültség Máriát eddigelé erejében tartá, eltűnvén azonban a kedves lovag, kitörő kétségbeesés szállá meg őt, melly csakhamar őrületté fajult. A földön hemperge, ruháit bepiszkolá, s bőszültségében átkokat szóra atyja fejére, hogy őt a szerencsétlenségnek nemzé áldozatul. Igy tölte két napot s két éjt, melly idő alatt csak könyeivel táplálá magát; végre hirtelen felszökék, halványan, szétszórt hajakkal, s vadászok által üldözött zerge sebességével rohana: egy szikla sem volt olly meredek, mellyre föl nem mászott, egy tátvány sem volt olly mély, egy erdei folyam sem volt olly ragadó, hogy gátolhatta volna; igy hosszas bujdosás után egy hegyterületre érkezék, hol a pásztorok kunyhóikat emelték. Megpillantván a bolyongó alakot, mindjárt gyaniták, hogy ez elmeháborodott szerencsétlen, s elébe menének; de alig győződének meg, hogy a cagotok*) gyülöletes fajához tartozik, utána iramlának,

*) A cagotok a kretinekhez hasonló szerencsétlen emberek. Hazájok

csúfszavakkal halmozák, s kutyáikat uszíták rá. A szerencsétlen Mária, rémüléstől űzve, harapós ebek által megrohanva, mellyek ruházatát darabokra, s testét ízekre szaggaták, mindtovább rohana kettőzött sietséggel, s egy tátványhoz érkezvén, mellyhez magok a pásztorok is csak rémüléssel közelítének, főegyenest zuhant abba alá. Az ártatlan áldozat hosszú szenvedései után itt végzé pályáját.

E közben az atya, Mária elrohanása miatt nyugtalankodva, leánya keresésére indult. Sokáig bolygott czéltalanul ide s tova; nyomába akada, majd elveszté, s nagy nehezen ismét feltalálá; végül kifárasztva fasarujának nehéz terhe által, azokat eldobá, hogy annál könnyebben mászhassa a szirteket, mellyek ölében eltünni látá gyermekét. A fájdalom által leverve, s hosszu csatangolása terhei által lesujtva sem az utat nem ismeré meg, mellyen bujdoklék, sem a tárgyakat, mellyek környezék s tudtán kivül azon lőréses fal alá tébolyga, melly a luzi templom bejáratát védi. Csak néhány paraszt látására jöve magához, s kérdezni akará: látták-e az ő lyányát, midőn e barbárok rárohanának, s baromilag üték, igy kiáltván felé: Becstelen cagot, hogyan bátorkodol sarutlanul megjelenni itten, megállj, majd megbüntetünk mi téged törvény szerint.

Kegyelem, kiálta a szerencsétlen, érzéketlenül az ütések ellenében; kegyelem atyámfiai, engedjétek fölkeresnem szegény gyermekemet, szánakozzatok, könyörüljetek rajtam! — Rimányai, jajveszéklései ellenére is biró elébe hurczolák, ki hidegen parancsolá a törvény végrehajtását. A cagot levetkőztetett, megvesszőzteték, és lábaiba hegyes vas veretett, mivel megsértette a rendészeti törvényt, melly e népfajnak keményen tiltá sarutlanul vagy ismertető bélyeg nélkül járni a városok- és falvakban. Végül vérserkedezve és ájulás közt hagyák oda a földön fetrengőt. — Mindenki távozék, legkevésbbé sem aggódva, mi leend a szerencsétlenből. A chronica nem mondja, vajjon túlélte-e ezen jelenetet.

Fekete Soma.

Vaspálya.

Vassal tört a magyar pályát e honba előbb; most
Vaspályát tervez, külhon ölébe vivőt.
Hont szerzett amazon, szép hont és nemzeti lételt,
Nemzetiséget megy tán kicserélni ezen.

Balla József.

Két garas.

Senki ne mondja, hogy a magyarok nem akarnak adózni,
Mert a külföld ép mást bizonyítani fog.

Pajor István.

A kis dohányzóhoz,

Várj, fiu, még ne pipázz, majd ráérsz férfi-korodban;
A kopasz ajkak alatt a pipa verne bajúszt.

Székács Pál.

---

déli Franczia-ország a déli pyrenaei hegyekben. Az előbbi századokban, mint fekélyesek, egyátalában kirekesztettek az emberi társaságból, mint eretnekek szidalmaztattak s megátkoztattak, mint emberevők utáltattak; lábaik vassal szurattak keresztül s ismertetőjelül tojáshéjat kellett ruháikon viselniök. Származatuk s eredetök felől a vélemények megoszlanak, annyiban azonban mindnyájan megegyeznek, hogy a páriai sorsra kárhoztatott cagot faj csak ugy fogékony és képzékeny, mint istennek bármilly más választott népe.

Petrarca halála.

Az énekek honában,
Olasz mennyég alatt,
Hol dalszentelt hegyekből
Zengő forrás fakad;

Hol a nép, hájh! nem ugy, mint
Minálunk, ihletet
Vesz a dal szellemétől,
Melly lelket gyujt s szivet;

Hol olly forró az ének,
Hogy tőle égni kell,
S szent lángitól talán egy
Jégtenger forrna fel:

Egy költő élt szegényen,
Dalokban gazdagon;
Zengő lantját imádta
Az énekértő hon.

S mert húrján bájolá meg
Laurája szivét,
Lantját ő is imádta,
Mint másodistenét.

Mintha fejében is szív
Lett volna ész helyett,
Olly ihletőn teremte
Szerelmi éneket.

Mondják: olly égi ének
Isten lehellete,
Minőt magába szívott
E költő szelleme.

Könyvtára, hol naponta
Munkált, lelkesedett,
Előtte dalteremtés
Kis kápolnája lett.

Könyvtára asztalánál
Komoly magánosan
Ült egykoron egész nap,
Hang- és fohásztalan.

Nyilt könyvre volt nyugasztva
Borostyános feje,
Az égi bájjal ömlő
Sonettek kútfeje.

A csillaggyöngyös alkony
Fuvalma lenge már,
S még hölgye, hű kedélylyel,
Rá szívnyugodva vár.*)

Nem merte megzavarni
A lantos működöt;
Mond: tán hosszú dalihlet,
Mi visszatartja őt.

De végre mécsvilággal
A könyvtárhoz megyen,
Az ajtó érczkilincsét
Kinyitja csendesen.

S szól: üdvözölni mégyek
A dalnokszeretőt,
Csókkal, szerelmi üdvvel
Körülölelni öt!

Talán mostan teremté
A legszebb éneket,
Melly lelkesítni képes
Hazát és nemzetet!

S ment. És ott is találta
A legszebb éneket,
De melly leg is keservesb
Volt mindenek felett.

Szerelmi csókja megfagy
Petrarca homlokán,
S kétségbeesve függött
Dalán — hattyúdalán!

Hiába minden esdés
A szent tetem felett;
Szelid halálálmából
Többé nem ébredett.

Mondják: Petrarca lelke
A lantjában lakott.
Dalokba szőtte szivét,
S istennel álmodott.

S lelkével a dal szárnyain
A mennyekig haladt,
Csodálni nem lehet hát,
Hogy lelke ott maradt.

A természet költőjét
Gyászlá egész világ.
Az ég, aranyszemével
Rásírta harmatát.

A liljom is halványabb,
A rózsa hervadóbb,
S olaszföldön azóta
Ének nincsen forróbb!

De a világ, az ember,
Melly szívben elfajult:
Dalából hőbb szerelmet,
Hűbb hűséget tanult.

A legdicsőbb olasz lant
El van temetve már,
S Olaszhon tengerében
A hullám sirva jár.

Lisznyay Kálmán.

*) Laurája halála után Petrarcának volt egy más hölgye is, kivel házas viszonyban élt; tehát itt azt kell érteni. L. K.

Kisvárosi protocollum.

II.

Megszólás.

A ki protocollumunk I-ső számából nem tudta megérteni a kisvárosi szólásmódnak tökélyeit, azzal többé szóba sem akarok állani. — De annyi szépségek mellett van a kisvárosi szólásmódnak bizonyos szólása, mellyel sem én nem tudtam, de más becsületes ember sem tudott soha meg-

barátkozni, nem örömest nevezem meg, de tán kifúrná oldalamat; ez a szólás: a megszólás.

A nagyvárosok föltalálták magoknak a jogot az emberiség bűneit nagyban gyakorolhatni; de a kisvárosok nagy nehezen egyre még is nyertek privilegiumot, s ez egy bűn a megszólás, mellyet a fővárosiak, önző hidegséggel föl sem véve egymást, nem tudtak olly magasra vinni, mint a kisvárosok szeretőbb lakói; kivévén a fővárosi irókat, a becsületesség prédikátorait, kik e szép mesterség gyakorlatában csakugyan felülhaladják a világ valamennyi kisvárosait, mert biz egy garasára becsületet sem hagynak egymáson, ha egyszer harczba keverednek. E háboru ugyan többnyire az ügy megszólásával kezdődik, de hogy később ez is, mint minden kisvárosi megszólás az ügyről személyre megy át, mit tehetnek arról a szegény fővárosi irók, hisz ők is csak emberek.

A ki az életprotocollum olvasásához csak egy hajszálnyival többet ért, mint a tyúk az ábéczéhez, bizonyságot tehet: hogy a hol kicsapongásról van szó, a férfiak nem igen szeretik magokat távol tartani, de a megszólás mestersége kisvárosokban, ugy látszik, inkább a nőkre szoritkozott, kiválólag pedig azokra, kiknek koruknál fogva nem élv többé holdvilágnál andalogni, betanult szép szavakban epedni, szóval, kik az ifju — akarom mondani a leánykor és mézes hetek boldogitó bolondságain már túladtak. Tisztelet, becsület a szerény kivételeknek, de igazság a rendes szabálynak; mert tessék elhinni, hogy ugy áll a dolog, a mint állitottam, daczára azon sok állitásoknak, mellyek nem ugy állanak, mint állitatnak; pedig én valamire való kőműves-állást sem láttam támogatás nélkül, s fatális dolog, hogy napjainkban ép az ész állitásainak kell sokszor divatszerint levegőben állani, mint valami keményitett szoknyának.

Kisvárosokban a megszólások első szinpada a piacz. Nem minden polgárnőnek jutott a szerencse keztyűi felhuzásához is külön cselédet tarthatni; az illyen tehát fogja a kosarat, s megy a piaczra, nehogy élelem hiánya miatt megakadjanak a családgépezet kerekei, a gyermekek részéről pedig siralmas házi opera adassék csak amúgy szárazon zene nélkül. Hogy kisvárosban több illy nő van, csak az fogja kétségbe vonni, kinek észhiányát nem kell kétségbe vonni. Mi természetesebb tehát, mint az, hogy kiket a közszükség közszinpadra hajtott, találkozzanak; kik elmondván a kölcsönös üdvözléseket, s egymásnak kedves egészségére kivánván az éjjeli nyugodalmat, elbeszélik jelentésteli álmaikat... s hogy, hogy nem, alig veszi észre az ember, — már valakit szóba vettek. A clubbhoz egy harmadik nő csatlakozik, ez megint mond valami ujat, jön a negyedik, ötödik, már televásárlott kosarakkal, mindenik tud valamit a szóba vett egyénről, a társaság növekszik, s kevés perczek alatt kész a kis törvényszék, melly a kit elitél, annak vége örökre! Megfoghatatlan az eszmelánczolat, mellynél fogva e tisztes úriszék, vagy akarom mondani: nőiszék t. cz. tagjai a legtávolabb dolgokról egyenesen a szóba vett bűnösre tudják vinni a beszédet; szinte csodálni lehetne, ha az ember nem látna nagy hirű emberektől, és pedig férfiaktól összeirt tudományos öregkötetű könyveket, mellyekben a ki eszmelánczolatot akar találni, bölcsebb dolgot mivel, ha dobbal és trombitával megy vadászni, mert hamarabb eszik igy nyúl-sültet, mintsem abban összefüggést találjon.

A megszólás második ostromtére a mészárszék. Mindenik nem kaphat egyszerre húst, főkép ha szorgos; tehát mig a sor kire-kire rákerül, beszélgetnek egyikről másikról, mig végre ollyat vesznek latba, kiről mindenik sokat tud; ennek aztán jaj!.. Ez pedig csak olly természetesen történik, mint ha például két szerkesztő nyilt leveleket ir egymásnak, mellyekben egy harmadik (sokszor becsületes ember) rágalmaztatik, ott, hogy az idő, itt hogy a lap teljék.

Harmadik ostromtér a templom tornácza, hol az istenfélő nénikék és mamák csupa ajtatosságból ugy lerakják az embert, mint ha a lefőzött irócska érdemének teljes önérzetében harczháborút izen goromba kritikusának, megakarván tanitani ő kegyelmét, hogy kell a lángelme szüleményeit kritizálni, nem nyirseprővel t. i., hanem pávafarkkal.

Negyedik ostromtér a malom, hol minden ugy megy, mint a mészárszékben. Lásd feljebb mészárszék stb.

Ötödik ostromtér minden utczaszeglet; és végre minden hely az isten ege alatt, hol két három, a huszonnégy évet meghaladt asszonyszemély találkozik.

Arra pedig, hogy valaki e tizek tanácsánál veszedelmesebb bíróság elébe kerüljön, — nem sok kell. Legyen p. o. egy szegényebb nőnek uj kalapja, egy idegen férfi kérdezősködésére adjon utasitást, tegye fel a lányka uj kendőjét, melly egykét forinttal drágább az előbb viseltnél, essék ki egy virág kezéből, midőn véletlenül ép egy ifju megy el mellette, mulaszsza el bármilly esetlegesen a köszöntést, ha féligismerőssel találkozik is, vagy az ismerősnek ne köszönjön olly kimért szivességgel, mint szokott, — legyen valamelly közsorsu apának kitünő fia, vagy a mi százszor veszélyesebb, legyen valamelly anyának szép leánya, épitessen valaki házat, kényszeritse a körülmény, főkép a nőt, olly utczába menni, hol ezelőtt semmi dolga nem volt stb. stb. olly bizonyosan megszólják, mint a milly bizonyosan hiszi magáról a legnyomorubb rímkovács, hogy legalább is Shakespeare vagy Vörösmarty lesz belőle.

Eltökélt szándékom volt egészen kimenteni a hibából a férfiakat, minthogy olly kevés részök van benne az istenadtáknak; de minthogy költő jött szóba, lelkiismeretem nem engedne alunni legalább is egy hónapig, ha elmulasztanám, rápörkölni azon növeletlen kisvárosi kintornásokra, kik a megszólást gúnyirat név alatt legtöbbnyire a hölgyek testi gyengéin a képzelhető legotrombább versekben gyakorolják.

Jaj de most jut eszembe, hogy megszólás ellen akarván papolni, magam is megszóltam a megszólókat..... No de se baj, megtörtént, de különben is, hogy járhattam volna szénégetők közt a nélkül, hogy valami feketeség rám is ne ragadjon? De ha már olly nagyon kell az az elégtétel, isten neki, itt az ellenszer, mellyet a megszólások ellen használni szoktam, fordítsák szegény fejem-

re... Csokonai, ki minden megszólások daczára jól ivott és jó verseket irt, igy fejezte ki:

Biz én nem is törödöm már,
Akárki mit beszéljen,
Gyakran rugást ejt a szamár
Becsületes személyen.

Hogy e protocollumi kivonat az eredetivel szóról szóra megegyez, nevem aláirásával, törvényes hitelességgel bizonyitom.

Szemes Ábel, m. p.
(L.S.) több magyar kisvárosoknak honorarius és tiszteletbeli főfőnotáriussa.

Hozzá.

Mint tavaszt a csattogány,
Ugy szeretlek, barna lány!
S csattogány bár nem vagyok,
Értted dalra olvadok.

Mint harmat rózsát szeret,
Ugy szeretlek tégedet!
És bár harmat nem vagyok,
Értted könnyet hullatok.

Mint csügg a hold szép egén,
Ugy szeretlek, lányka, én!
És habár hold nem vagyok,
Értted hold gyanánt fogyok.

Gyulay.

Nagy Ignácz Tisztujitása és a vihar meg a tehén.

Hogy önöknek, lelkes olvasónék, némi mulatságot szerezzek, megkisértek egy igaz történetecskét leirni, mihez Nagy Ignácz jeles tolla kivántatnék; s ennek teréül az őszinte Pesti Divatlapot választám.

A mult napokban egy középszerü vándortársaság Kővágó-Őrs helységén keresztül utazván, többek kivánatára pár előadásra megállott; s igy lön, hogy Mózses Zsidó alkalmas udvarán rögtön arena alakittatik. — Az óra közelg, — a falu népe nyugtalan, s mármár alig juthatunk a bejáráshoz, — no de csak törjük át magunkat a néptömegen, ha e nagy eseménynek szemmel látó tanúi akarunk lenni. A csengetyü megszólal, a nép a kőfalakra hág, s nem egykét élőfa lön a Tisztujitás áldozatává. Csend és béke! a kárpit felsuhan. A darab foly dicséretesen, s a halotti néma csendet csak itt-ott a fákról lepotyogók döbörgése zavarja. De im, alig kezdődik a második szak — a ragyogva hanyatló napot borus felhő kezdi leplezni, s a Balaton felbőszült hullámai fütyölve csapkodják a partokat, s Badacsonon erős szél csörtet keresztül, — még egy percz, s a látkör elsötétült. Ki az a szép hölgy amott, porban uszó ébenfürteivel, kit a dühös szélvész az álfalakhoz sujt? ez a kellemes Aranka! ki amaz ott, kinek fejékét a szomszéd juh-akolba ragadja? ez a deli Kinga! — Oh iszonyu vihar! oh falusi müvészet! Ha azt gondolják önök, hogy itt vége szakadt az előadásnak, nagyon csalatkoznak; mert a műszomjas közönség nem lát, nem hall! — Mik repülnek ott Tihany felé, vészmadárként, a magasban? ezek a megszaggatott Tisztujitás töredékei, miket a sugó kezéből korbácsolt ki a mindinkább növekedő szélháboru; — most egy borzasztó zuhanás, a kapu bedőlt, s az utzai közönség, mint raj tódul, látni a művészetet, mit a balsors végveszélynek tett vala ki. Egy másik roppanás, s az előfüggöny leszakadt! — A közönség, a szinészek boszuságára, mégis állhatatos, rendületlen s nem mozdul! Az igazgató ezt látva, jelenti, hogy még beszélni fognak keveset: a kegyetlen közönség felel, — no még az öregéből! Ha nem csendesül a vihar, Tornyai ujdonuj frakja tönkre silányul, mert már is bontogatja egyik szárnyát. De ez semmi, mert mi végét akarjuk látni a darabnak, ha mindjárt emberhalál történik is. Már szerencsésen összeomlott az egész műalkotmány! s kiki csak hasából beszél. Épen a harmadik szakban a korcsmai jelenés foly, hol a nemesek isznak, midőn egy nem várt esemény nagy fordulatot ad az egész dolognak. — Mózses gazda szilaj tehene a csordából hazajövén, bámul és bőg; nem tudja mi történik, megretten, s a sokaságon keresztül rontván, az aréna széntrongált bástyáinak romjain egy részeg kortest szarva közé kap, s vele szokott helyére törekszik! — Most még egy harsány bömbölés, s az ég, villámok szárnyain megdördült — van rivás, van kaczaj, van bukdosás, van szaladás! — hull a zápor, zug a mennykő, ordit a kakasülői népség s vége a komégyiának!!!

Igy látni e szörnyen szép zavar bonyolodását, dicső élvezet volt, s miből az a kis haszon is eredt, miszerint az örsi hallgatóság a Tisztujitást három példányban megrendelte, hogy a történet kimenetelét megolvashassa!

Csobánczy.

Kölcsey sirján.

Emlék nélküli puszta orom beborítva tövissel
S kórószálakkal, Kölcsey sírja ez-e?
Oh nem igyen láttam vala forró képzeletemben,
Banatos álmim ölén másszerü volt e halom.
Ott üle mély fájdalmai közt az egekre tekintve,
Mintha leesdeklő volna fiát, a haza.
S csermely monda zenét szent hamva körül a deréknek,
Sírva futó csermely nemzete könnyeiből.

Mentovich.

Ráadásúl.

— Ki igen gyakran bibelődik apróságokkal, rendesen képtelen lesz minden nagyra.

— Mikép kivánhatod azt, hogy más valaki titkodat megtartsa, ha magad nem tudod azt megtenni? —

— Az is csak egy neme a kaczérságnak, ha valaki azt akarja mutatni, hogy nem kaczér.

— Sok ember van, ki sohsem lett volna szerelmes, ha nem hall valamit a szerelemről beszélni.

— A remény, bármelly csalékony is, legalább arra szolgál, hogy bennünket kellemes uton vezessen az élet czéljához.

— A legmagasabb világbölcseség abban áll, hogy a dolgok becsét valódilag ismerjük.

— Némelly embernek jól állnak a hibák; mások ismét jeles tulajdonaik mellett is kiállhatlanok.

(Franciából.)

TÁRCZA
A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Hogy a magyar olvasóvilágnak méltánylatát, pártolását, mellyet a legroszabb nyári időszakban meginditott, s két vetélytárs irányában, s a ferde divatok ellen működő Pesti Divatlappal, már eddigelé is kivívni szerencsések valánk, szilárdul fentarthassuk, erősitsük: ezentul is nem czifra szavakkal, de tettel fogjuk bebizonyitani: miszerint főtörekvésünk a lehető legjobbat adni, s lapunkat időről időre javitani. Minél fogva azon leszünk, hogy lapunk a jövő uj évnegyedben még az eddiginél is nagyobb becsü tartalommal bővelkedjék; s hogy a külcsin ellen semmi kifogás ne lehessen, october elejétől fogva a Pesti Divatlap fölötte diszes czimképekkel, s a Tárcza a mostaniaknál sokkal szebb, finomabb betűkkel fog megjelenni. Ez év hátralevő három havában Czuczor-, Nagy Ignácz- és Rózsavölgyinek már készen álló, s igen jól talált arczképei, s ha nem is Párizsban készült, de a divatos viseletet gyorsan megismertető, csinos divatképeken kivül, még három nagy szinpadi képet adandunk előfizetőinknek, melly közül egy, a nemzeti szinpadot egészben s diszitményeivel együtt fogja ábrázolni, s nagy csoportozatu jelenetet tüntetend föl valamelly kedves műből; ezen fölül egy pár népi vagy nemzeti dal hangjegyeivel, torz- és genreképpel is fogunk kedveskedni, s az uj évnegyedre adandó szines boriték meglepő diszszel fog kiállittatni. S miután az uj évnegyed már közelget, érdekünkben áll figyelmeztetni a magyar szépirodalom barátit, hogy a gazdag, változatos beltartalmához, s a szép s leginkább nemzeti irányú műmellékletek nagy számához képest, rendkivül jutányos Pesti Divatlapra előfizetni sziveskedjenek. Lapunk következő évnegyedi folyamára előfizetni lehet postán 3 p.forinttal, helyben 2 frt 30 krajczárral p. p. Kik egyszersmind lapunk első, azaz jelen évnegyedi folyamát is kiegészités végett birni akarják, azok postán és helyben 4 p.forinttal fizethetnek elő, s mind a jelen mind a jövő évnegyedre szóló példányokat megkapják, a következő évnegyedieket valamennyi műmelléklettel együtt.

— Ezen lapunkat érdeklő változási s adózási hir után legelőször is azon rendkivüli zene-ünnepélyről, és ütközetparódiáról kell szólanunk, melly mult vasárnap a városligetben roppant számu közönséget birt adózásra. Ezen nem látott és hallott spectaculomot sok, — de nem mint hirdetve volt, 300 — zenész és énekes különféle műelőadásai nyiták meg, mellyek közt Erkel hymnusáé volt a dicsőség, noha ezt is, mint a többit, alig lehetett hallani, a zenekar és a hallgatóság helyének rosz elrendezése miatt. Ezt követé az asperni ütközet hadias képezése; az az, a nagy publicum bent egy fáktól környezett téres körben állt egymás hátán, s a fák között néhány puskás ugyancsak puffogtatá, ropogtatá fegyverét, az álgyuk bömböltek, a harangok, vagy inkább csengetyük félre verettek, s miután már e szörnyü háborut a távolból igenigen jól hallottuk és vitézül hallgattuk, az osztrákok, mint győztesek léptek a láttérre, s francziák helyett a közönség előretolakodó része csúfosan megfutamlott. Végre pedig egy nagy képet állitottak fel, mellyre az asperni ütközet diadala volt mázolva a fővezér s a dülledt szemü s nagybajuszos magyar gránátosok alakjaival. Ezen dicső mulatság — a jelenvolt sokaságról itélve, — olly jövedelmet hozhatott be, minőt Pesten illy látványos mulatság soha be nem hozott, és a közönség talán soha sem várt többet, és sohsem kapott kevesebbet. Vakarta is a fejét ezen „nesze semmi, fogd meg jól“ után. Az ünnep kigondolója, rendezője, mint eszélyes ember dicséretet érdemel, hogy annyi tömérdek embert el tudott bolonditani, s olly könnyedén tudott pénzt szerezni, mellynek egy része, mint halljuk, valamelly jótékony czélra fog áldoztatni. — Ezen komédián mintegy 5000 budapesti bámulót lehete látni.

— Vasutat a Zugligethez! Azt hiszem, nem kell ismételnem mind azon panaszt, mellyet Pesten s Pest ellen hallhatni, hogy az ember szabadba egyátalában nem mehet. Tervezők sem hiányzottak, kik egyik vagy másik piaczot, a Dunapartot, az uj épület előtti tért, vagy egyéb helyeket kivánták sétatérré varázsoltatni, azt hivén, akkor, ha tervök elsül, roppant szükségen segitettek; nem gondolván meg, hogy tervöknek egyszersmind más nagy érdekek esnének áldozatul; — magam sem tagadom, örömest hüselnék néhanéha a tervezett sétatérnek lombdús fái alatt, s reám nézve nem esnék semmi érdek áldozatul, hahogy egyik vagy másik hely az emlitettek közül sétatérré vagy akár angol kertté alakitatnék; ámde nemcsak én vagyok a világon, mint nem egymaga, vagy akár mindenik a tervezők közől. Nem czélom rostálni az emlitett terveket, hanem azt mindeddig meg nem foghatom, hogy arról, miszerint jó lenne a zugligetet kissé közelebb hozni (nem értem, borsón ide hömpölygetni, hanem technicai értelemben), soha emlitést tenni, vagy azt csak megpendítni sem hallottam. Rég meggyőződéssé vált bennem azon gondolat; hogy ha illyes vállalat kivihető (a mit nincs okom nem hinni, mert hiszen a Laszlowszky kertig nincs olly roppant emelkedés, melly a a lóerő-használhatást lehetlenné tenné) ennél Pestnek mulatóira nézve jótékonyabbat, de egyszersmind a vállalat részvényeseire nézve hasznosabbat s jövedelmezőbbet hamarjában nem gondolhatnék. Mondám: e hiedelem rég meggyőződéssé vált bennem; mióta azonban Pest, a császárfürdő és Ó-Buda közt gőzöseinket vigan futkosni látom s tapasztalom, — a minthogy senki tagadni nem is fogja azt, mikép a közlekedés könnyüsége, olcsósága, és rendszeres (!) volta mondhatlanul emeli az élénk forgalmat, s ez szembetünőleg ta-

pasztalható azon vállalatnál, miszerint a gőzösök az érintett álláspontok között bizonyos órákban jőnek és mennek, — meg nem állhatom tovább, hogy szerényen az iránt inditványt ne tegyek : Vasutat a zugligethez! — Nem hiszem, hogy találkozzék valaki, ki a tervnek czélszerüségét kétségbe vonná; eléggé ismerősök kiki előtt a körülmények : drágaság, várakozás, bizonytalanság, por, piszkos társaságkocsik, bérkocsisok zsarolása stb. A tagadás csak a lehetőség körül foroghat, mellynek kipuhatolása a hozzáértőket illeti; mert én mérnök nem levén, annak meghatározása engem nem illethet. — És itt az inditvány pusztán, a mint áll; — ha viszhangra találand, s lesznek, kik pártolandják, a tervnek kivitelében utósó nem leszek : ha ellenkezésre találand, a nehézségekre felelni, ha pedig szavam pusztában hangzandik el, hallgatni fogok.

(Beküldetett K. E. által).

— Mult szombaton hallatá magát először Rózsavölgyi Márk zenésztársasága a Széchenyi-féle társaskertben, s előadását másnap, vasárnapon is folytatá, köztetszéssel játszván mind az igazgatónak régi szellemü szép magyarjait, mind pedig a legeredetibb csárdásokat, miket ők mindenek közt legjobban tudnak húzni. Már csak azért is igen nagy dicséretet érdemel ezen társaság, mert megmaradva saját körükben, két idegen darabnál többet nem játszottak, noha a valódi magyar közönség talán ennyit sem kivánna, miután már a sok operai nyitányok, francziák, és walzerek erőtett nyeggetésével ugy is torkig jóllakott.

— Egressy Benjamin zenésztársasága a napokban Kecskemétre rándult, az ott hadi gyakorlatot tartó lovas ezred mulattatása végett.

— Némellyek azt hiszik, hogy Pestnek számára két magyar zenésztársaság még most fölösleges. Mi azt tartjuk, hogy ez nemcsak nem fölösleges, de sőt szükséges is, miután az idegen zene fővárosunk majd minden zugából kihallik, s a nemzetit már már elnyomással fenyegeté. És különben is Egressy Béni s Rózsavölgyi hangszerzeményei egészen különböző modoruak levén, a közönség változatosság tekintetében sokat nyer, s a versenyzés mind két zenetársaságnak hasznára válik. Éljenek, és haladjanak ők hát békeségben egymás mellett; a két zenésztársaság, s igazgatói ne gyalázzák egymást uton utfélen, s a közönség ne magasztalja egyiket a másiknak rovására, — hanem kinek kinek adja meg a magáét. — Milly átok az ránk nézve, hogy alig tünik föl köztünk egy nemben két jeles, s már azonnal alakul. Egressy — Rozsavölgyipárt, Lendvay — Egressy Gáborpárt, tudós és nemtudóspárt. — Szegény, szegény magyarok, — nézzetek a tükörbe, aztán nevessétek ki magatokat!

— A nagy hadgyakorlati táborozás, mellyre 10 ezredbeli katonaság fog egybeseregleni, jövő héten veendi kezdetét a Rákoson, — s igy ismét gyönyörü látványoknak leendünk tanui, kivált midőn a pattantyusok a kartácsnak egyik, legujabban feltalált legpusztitóbb nemével fognak működni.

— A napokban — mint értesitve vagyunk — egy dohánynyal terhelt rakhajó kötvén ki a budai parton, egy később érkezett nagyobb hajó által annyira összeszoritatott, hogy

már közel vala a végveszélyhez. A hajótulajdonos igazságszolgáltatás végett rendőr-biztost keresett, de sok ideig nem talált illyféle hivatalost, — s elvégre is a sok lótásfutás után ingyen még sem találá igazságos ügyének orvoslását. — Kik ebben valami rendkivüli botrányt látnak, olvassák meg a BulwerEugen Aram czimü regényében előforduló Bunting káplár ezen gyakori és gyakorlati bölcs szavait : ‚hehehe sir, ez a világ járása, mindenütt ez a világ járása!'

— A pesti izraelita község egy olly forma nagyságu páholyt szándékozik tartani a nemzeti szinházban, mint a casinóé. Bizony bizony ők mint legpénzesebb polgártársaink, legkönnyebben emancipálhatnák a külvárosban kuczorgó, magyar szinészetet.

— A Nemzeti Ujság egyik szerkesztője a zöldkertutczát kivánná kiköveztetni, miért? mert ott lakik; — egy más collégánk pedig a zöldfautczát, miért? mert ott fog lakni. — Igazságuk van! — Minden ember legközelebb áll magához! —

— A Budapesti Hiradó Könyvészet czimü rovatában velős szavakkal rovatik meg a magyar olvasóvilág azon botrányos részvétlensége, miszerint a t. társaság által kiadott jeles Tudománytárnak semmi kelendősége nincs. — Kell is a magyarnak alapos tudomány! — Mi kell hát neki? — Sótalan kenyér — azaz, felületes politica — tanulás nélkül. —

— Nem rég egy pesti csapláros a Dunába ugrott; — szegényről el lehet mondani, hogy valamint életében sok bor, ugy halálában sok viz közt forgott.

— Igen bizony, sok élet vesz a mély Dunába; — a napokban is egy élettel megrakott hajó merült el, mit leginkább azért lehet sajnálni, mert olly gabnával volt megrakva, mit a szegény cséplők egész nyáron át izzadva szereztek, s haza szándékoztak vinni. — A szegényt még az ág is huzza!

— De nem csak a viz, a tűz is sok kárt csinált itt e napokban, Pesten is Budán is több ház elégett a külvárosokban, — lám, lám a mi fiatal fővárosunk nem hogy higgadna, hanem napról napra tüzesebb kezd lenni.

— Fővárosunkban egy 115 éves asszonyság él; — bizonyára nem-magyar, mert akkor e levegőn már rég elveszett volna.

— Jövő alkalommal egy igen diszes szinpadi képpel lependjük meg előfizetőinket, melly Laborfalvi Rózát képezendi mint — mint — de csak még sem kürtöljük ki előre.

— Hétfőn a budai arénában humoristikai academia adatott; — pénteken kellett volna ezt adni, midőn egy kicsit nedvesebb, humordusabb idő volt.

— A mult vásáron igen fölemelkedvén a gyapju ára, sok nem-nemes ember is aranygyapjas leve.

— Minap egy pesti bérkocsis kocsijával egy kis leánykát tipratott el, s midőn az emberbarátok e miatt erősen szidák, egesz nyugalommal mondá : „hiszen csak a lábán ment keresztül."

— Ritka és rendkivüli dolgok! — X. szinész a napokban jól tudta szerepét; — Z. ügyvéd egy urnak, ki ve-

szendő ügyét ő rá akarta bizni, azt tanácsolá, hogy ne kezdjen pört; — N. orvos elismeré, hogy Priesznitznek s a rudnói papnak is van némi orvosi ismerete; — NN. fiatal iró tökéletesen meggyőződék a felől, hogy nincs hivatása az irói pályához, s azóta egy betűt sem ir; — és végre az volna csak még a ritka és rendkivüli dolog, ha valamikor a Pesti Divatlap egy szót sem irna a Honderü ellen, — szóla egy barátunk, ki az imint mondottakat olvasá. Már az igaz! — de a mennyire lehet, megkisértjük, hogy az minél ritkább dolog legyen, habár az ellenkező meggyőződés tiszta emelkedését elnyomni fölötte nehéz.

Titkos hirek.

— N. kereskedő megbukott; — leányát Z. ur már nem tartja szeretetre méltónak.

— Y. urtól a szobaleány megszökött; — a p—i arenában egy primadonnával több van.

— B. három nap óta alszik, — éji szekrényén egy uj iró munkáját nyitva találta hagyni.

— K. urat nem látni most már naponként X. kisasszonynál; — a napokban egynémelly urak kosarat kaptak.

— N. szinházban egy büvész mulattatja a közönséget; — egy idő óta sok embernek hosszu orra nőtt.

— A sipok nagyon kelendők; — a pekingi szinházban uj skandal van készülőben.

Sz — a.

Vidéki hirek.

Székesfejérvár nyárutó végén. Fejérvár senki kedveért sodrából ki nem tér, eszik mint hajdan, iszik mint régen, magábavonult életét folytatja, s ha néha megrovatik is, — divatlapot nem olvas, s igy falra hull a borsó. Mit nekik a szépirodalmi lap? ők azt olvasni nem szeretik. Az ügyvédek nem, — kivévén a kiveendőket, mert csődöket nem hirdet; az orvosok nem, mert a nevettető labdacsokat gyógyitó erejüeknek nem akarják elismerni, tudósaink nem — mert nem érnek reá, — hölgyeink nem, mert jobb szeretik a fülönfüggőt, mint a néha szúrós fülbevalót, többen, mert borsuk paprikájuk ugy is fölösleg, — legtöbben, mert inkább szeretnék ha nekik fizetnének, sem hogy ők fizessenek elő. Még divat-szabóink volnának, — ha volnának, — hátra, de azok is a mult év tizedi Theaterzeitung-féle rajzok után szabnak. De ez igy is illik, ha magunk vagyunk, hát ruhánk is legyen régi szabású.

Szinészek is valának nálunk a napunkban Komáromi s Török vezérlete alatt, s miután először az Országgyülési szállást, majd Szökött katonát, Páris éjjelt, ismét Szökött katonát, Peleskai notárost (nem adathatott néphiány miatt), végre Házasságot dobszonál adák, elmenének miképen elmegy a vén ember haja. Előadásaikat részletesen tárgyalni nincs miért. — A férfiak közül Komáromyt, Törököt, és Szerbényit, a nők közül: Munkácsinét és Gusztényi Juliát kivéve, a többi vándor, de nem szinész, tud altatni, de nem áltatni. — Polgár-katonáink zászló-szentelése tán őszelő közepén leend. Erről s a leendő keresztanyáról majd többet. Isten velünk. Málnay.

Garbonácz. Az orvosok számtalan javaslatára kirándulék én is a garbonáczi regényes fürdőbe. A hely, hol ezen fürdőre találunk, Nagybányától Kővárvidéken Erdélyben mintegy 3 órányi távolságra, két völgy közti sima ronán fekszik; hová a nagy és üdvös erejü gyógyviz, sánta, görbe, kifacsart tagú s egyéb nyomorékokat szokott vonzani; és méltán, mert sok oda temeti fájdalminak kinos jajait. A vidék, mellynek hegycsúcsai a sveiczi jeges bérczekhez hasonlók, igen szép, de fölötte terméketlen, s e miatt többnyire parlagon hever. A vendégek nagy száma miatt alig kaphattam szállást. Éjjelenként a lugos alatti réten levő pásztorok érzelmes hangjaitól elbájoltatva, kimondhatatlan bánat lepett meg. Volt köztünk itt egy tisztes tekintetü, szinte 70 éves agg férfiu, ki kővárvidéki táblabirónak, s Murat alatt szolgált hadastyánnak mondá magát, s a közönséget a muszka táborozási hadd-el-hadd-féle katonai szellemben mulattatá. Napoleonról ugy szólt, minha legjobb barátj a lett volna. Éljen a derék vitéz!

Klingherr Kálmán.

Győri levelezőnk tudósitásait is csak ugy, mint a többiét, hely szüke miatt kivonatban közöljük, különben is mit a győri társasélet hibáiról olly éles kifejezésekkel mond, azt nem csak néhány győri egyénre, de átalában igen sok más város lakóira is lehet alkalmazni. — D. úr báró Hellenbach műutazásban lélekző zenetársaságáról dicsérettel emlékezik, s elmésen mondja, hogy bár neveikben nincs harmonia, de annál több van játékukban. — A győriek azon munkálkodásának sükeréről, miszerint a pápai főiskola ide tétessék át, még bizonyost nem lehet tudni, mert D. ur szerint, a komáromiak is szivesen fogadnák a kedves vendégeket. — Arra, hogy lapunk a Honderü rovására dicsértetik, — szerénység sértése nélkül nehéz volna valamit mondanunk.

Palota a következő napokban, egy jeles ünnepélynek lesz szinhelye. Él itt egy lelkes magyar hölgy, a város büszkesége, nemtője és szeretete, ki kedves gyermekeit a haza keblében, nem pedig az idegen földön neveli hazafiakká; s kinek minden mozdulata, minden gondolata nemzetiséget lehell; s kit névnapján a város ifjai, tiszteletök jeléül, egy szini előadással, az Országgyülési szállással lepnek meg. S e lelkes nő, gróf Zichy Miklósné. — A titkot ő nagysága előtt e sorok által föl nem fedezzük; mert mikorra nyomtatás alá jő, és olvasandja, az ünnepély már megtörtént. Tegyük hozzá még: a magyarok istene éltesse őt szokáig a haza javára.

K.

Erdélyi hirek. A magyar orvosok és természetvizsgálók már Kolozvárt működnek, s a város őket igen barátságos részvéttel fogadá. — A főkormányzó diszes estvélyt adott számukra, s Kubinyi Ferencz éji zenével tiszteltetett meg. — A kolozsmegyei börtön rabjai a napokban mérsékleti és káromkodás elleni egyletet alakitottak, még pedig önmagoktól készitett kemény szabályok mellett, mellyeket helyben hagytak előljáróik. Ez ujabb bizonysága, miként a pálinkaelleni egyesületnek lehet jövője hazánkban s né-

pünk még érzelemölő tömlöczében sem annyira megromlott, hogy ne volna fogékony nemesebb érzelmekre! Csak buzogjon tovább is Nagy Ferencz ur! E derék férfiu pendité meg először nálunk ez eszmét, alakitsa hát meg az egyesületet is!

Dobokamegyében a cserhalomi kert épittetőjét, Bethlen Lajost a bajorhoni kertépitő társulat julius 18kán tartott ülésében tiszteletbeli tagjává nevezte ki. — Fejedelmünk ő felsége kegyesen megengedni méltóztatott, hogy 5 erdélyi ifju, kik a bécsi öszmüvészeti egyetemben szándékoznak tanulni, 200 p.forintnyi évpénzzel segedelmeztessék a hazai kereskedő-pénzalapból.

Szinyei.

Külföldi hirek.

Brüssel. Vieuxtemps hegedű-virtuóz, visszatérve Amerikából, egy idő óta itt mulat. — Belgiumban 1843ban 129 ujság járt; közülök 91 politicus.

Lüttichben a polka, mint illetlen, a rendőrség által eltiltaték.

Nápoly. „L'envitato ad una festa in maschera“ (az álorczás-báli vendég) czimü uj vig opera rendkivüli tetszésben részesült a Teatro nuovo-ban. Irta Giurdignano marchese; zenéjét a fiatal Valente.

Párizs. A párizsi gróf számára a Tuileriákban egy kis könyvsajtó állittaték föl, hol e mesterségben gyakorolja magát. — Hiteles adatok szerint Francziaországban az utósó tiz év alatt 95 szülőgyilkosság történt. — A legujabb szinházstatistika szerint Francziaországban 3000 szinész van; előbbi időkben 8000 is volt.

Pétervár. Az uj orosz irodalom legnagyobb három classicusának: Bestuschew, Puschkin és Schukowszky összes művei megjelentek, mi még eddig nem történt.

Florencz. Julius 28kán halt meg itt Bonaparte József, survilliersi gróf, Spanyolország egykori királya. Született január 7kén 1787 (másfél évvel Napoleon előtt), s igy 77 évig élt.

London. Nagybritanniában most 3362 ember van fogva adósság miatt; Skócziában 85, Irlandban 1123 s Angliában 2154. Egy szegény ördög már 32 év óta tartatik fogva hétfont sterlingért (Rule Britannia!). — A Themsevárosban naponként körülbelül 150 gőzös jár, kel 250—300,000 emberrel. — Egy angol kereskedő lap kiszámitása szerint 1843ban Braziliában 170 millio, Jávában 140, Cubán 45, Sz. Domingón 38, Portoricon 36, az angol Antillákon 10, Indiában és Mokkában 6, a franczia telepekben 4, a hollandi Antillákon 3 millió, összesen tehát 452 millió font kávé termesztetett.

Állati regény. Eddigelé Sue Jenő Örök zsidajából a következő érdekes személyeket tanultuk megismerni: egy oroszlánt, egy tigrist, egy párduczot, egy lovat és egy kutyát.

Irodalmunk.

IVdik közlés a Kisfaludy-társaság népköltési gyüjteményéről.

Népdalgyüjteményünk ismét három rendbeli, felette becses közleménynyel szaporodott; név- és számszerint:

15) Pajor István ur Nyékről, Hont- és Nográdmegyében szedett össze 25 igen talpra esett népdalt, mellyek lekótáztatását s még többekkeli szaporitását sziveskedett igérni.

16) A küldeménye nagysága által magát már mult izben is kitüntetett Pintér Endre praemonstrati kanonok ur multkor közlött 102 dalához még 132őt csatolt s igy összesen már 234et közle a társasággal. Végre

17) Molnár Ádám ur, nevelő, 48 darabbal szaporitá gyüjteményünket, mellyeket Pestmegyében a pöszéri pusztán gyüjte, s mind a 48nak egyszersmind kótára tett zenéjével is kedveskedék.

Melly becses közleményekért midőn a társaság az illető hazafiaknak szives köszönetet mondana, az ügyet tovább is minden hazafiu buzgó pártfogásába annál inkább ajánlani bátor, minthogy a meggyült anyagok miatt ma holnap már a rendbe szedést és szerkesztést is el kellend kezdenie. Pesten, a Kisfaludytárs. aug. 31én 1844. tartott havi gyüléséből. — Garay János, m. k., h. titoknok.

UTI TÁRCZA. Tóth Lőrincztől. Első füzet: Déli Németföld. Ára 3 huszas.

Mig Gorove, szerzőnek volt utitársa, legujabban kiadott külföldi utazása, többnyire magasabb szempontból kiindult politicai, nemzetgazdasági elmélkedéssel foglalkozik; Tóth Lőrincz statistikai, föld- és helyirati és népismertetési adatokat részletez, s gyakorlati tekintetben mintegy iránytűt ad az utazni akaró kezébe, melylyel bizton neki indulhat a nagy világnak. Azonban e gyakorlati utleirást helylyel-helylyel történeti emlékezések, költői eszmék és regék bájvirágaival diszíti föl, s minthogy a legkisebb tárgyat is érdekesen adja elő, s nyelve átalában egyszerü, világos: úgy hisszük ez utleirás minden nem- és rendbeli olvasó előtt kedves, mulattató és tanulságos leend. Főczélja szerzőnek fiatal honfitársaiban kedvet gerjeszteni utazásra, s kezeikbe hasznos vezérkönyvet adni, de a nők is találhatnak abban eleget, mi a kedély- és syivhez szól. — A munka hat füzetre fog terjedni; a 2ik füzet a Rajnai utat, 3ik Schweizot, 4ik Holland és Belgiumot, 5ik Britt földet, 6ik Párist foglalandja magában. Minden füzet végén gyakorlati függelék áll, melly utmutatást ad a különféle országokban divatozó pénzek, mértékek. s a fogadók, állomások- és vasutakra nézve. — A 6 füzet előfizetési ára 4 frt p.p. E jeles, nálunk a maga nemében egyetlen utleirásnak minél több előfizetőt, vevőt kivánunk.

— Kallós Lajos ügyvéd ur előfizetési alairást küldött hozzánk illy czimü munkára: „Alapelvek a polgári magánjogban.“ Előfizetési ár 2 frt p.p. — Az előfizetés szerkesztői hivatalunkban is elfogadtatik.

Eredeti levelezés a külföldről.

Páris, nyárutó 20. Édes Imrém! — A franczia divatnak és irodalomnak, vagy egy szóval: izlésnek, körülbelől Magyarország legnagyobb lerakóhelye; mert nincs ország e szép kerek földön, hol olly kevés pénz mellett olly fény- s

divatüzés volna mint Árpád nemzetinél, és nincs irodalom, mellybe a franczia izlés olly mélyen beoltatott volna: mint a magyar. Csak az a szerencsénk, hogy a francziák nem szomszédaink, mert azóta bizonyosan átváltoztunk volna a szomszédság viszonyánál fogva, és nem volna híre sem többé magyar irodalomnak, mig most még igen sok irónál a külső, betű és szavak, magyar, ha a lélek franczia is. Nekem mindegy bár a régi görögöt, vagy angolt, mint szerintem a világ legszilárdabb két irodalmát, ismételné is a magyar utánzásaiban; nekem ez mindegy, mert én ezt sem tudnám helyeselni, mert ez sem volna egyéb, mint fattyu sarj; és mit lehet várni irodalmunktól, mikor utánzása olly szerencsétlen, hogy a roszabbat választja előképül? Még mindig gyámság alá való nemzet vagyunk, látszik; látszik, hogy kevésnek van ereje saját esze után menni; saját tehetségével önnépe izlésében munkálkodni, hatni, s önnemzetének tükre, gyöngéi- s erényeinek szószólója, igazmondója lenni.

Mit mond a magyar ifjuság arra, hogy a francziák magok is kezdik átlátni, mennyire felületre van vezetve az irodalom? mit arra, hogy nincs tán egy jobb, értelmesebb fő sem, melly valami ujat, de fontosat, belbecsben meglepő tüneményt,—mint például a mult század frivol jeleneteire, a genfi polgár: Rousseau munkái—, ne várna, ne ohajtana? A romanticismus becse el van ismerve; Shakespeare is romanticus, Chateaubriand is; de hát olly czégér-e az, hogy alatta minden rosz elmemű elkeljen? Én azt hiszem, hogy iróink szükében vannak a helyes, alapos theoriának, hogy munkásságok öntudat nélkül, birálatlan észszel, hamis példányok után indul, követvén Voltairenak azon állitását, *minden irásmód jó, kivevén az unalmast*. De következik-e ebből, hogy irjunk eszmegazdagság, lélektani mélység, meggondoltság nélkül?

Ponsard Lucretiáját meglepő jelenetnek akarják tekintetni a francziák; miért? mert benne valami eltérőt láttak a dűhvé vált felületes és csattanó hatásu irásmódtól, s hevökben minden dicsérettel, dijazással jutalmazák, az az, elszédíték az ifju költőt, ki aligha megfog felelni valaha e nagy reményeknek s várakozásnak. Egyik rosz a másikat szüli, mert tévedésből ritkán lehet másuvá menekülni, mint uj tévedésbe.

A journálok kiadói látván, hogy a száraz politika és vele járó polemia még nem az, mi az emberi értelmet, a humanus miveltséget kielégitse, látván, egy franczia lap szavai szerint, hogy a politikai szenvedélyek nem mindig a nagy, nemes szenvedélyek; közeliteni akartak a mélyebb irodalomhoz, s igyekeztek megnyerni tárczáik számára a jobb irók közre munkálását, mint Sand Georges, J. Janin, Merimée, Sue, Remusat, Alfred de Musset, Thiers, Cousin stb. és gazdag jutalmaikkal nem késtek dijazni munkáikat. Mi lett e jó igyekezetből? Az, hogy könyvárosi üzérkedéssé fajult a vállalat, s kiadóknak egyéb nem kell, csak aztán az olvasó meg ne bánja.

Sue Örök zsidójából már megjelent egy tizedrész, és még jő kilencz kötet, s az olvasók már is halálra unták magokat. Még nem szólt lap róla kedvezőleg, nem egyetlen egy olvasó sem eddig megelégedéssel. Ohajtható, hogy Sue későbbi folytatásban szégyenitse meg az eddigi véleményeket, s nevelje ugy az érdeket, mint a Constitutionel előfizetői jó remény fejében, ujságvágyból növekedtek.

Valóban a kiadó, Veron, ezen vállalatában szerencsés játékoshoz hasonlitható. Ő ada Suenek 100 ezer frankot, hogy ujságában kiadhatja az örök zsidót. Egy más könyvárus, Paulin, hogy egész kötetekben kiadhassa, adott Suenek 50ezer frankot, Veronnak pedig utánnyomatási kárpótlásul 40 ezret. Most jőnek a londoni, brüsseli, frankfurti könyvárusok, és Veronnak szinte lefizetnek 55 ezer frankot, hogy magok hazájában vagy forditva is önállólag kiadhassák. Igy az iró már kapott 150 ezer frankot, az első vállalkozó kiadó csaknem egészen visszakapá eddigelé már, mit az irónak fizetett, s az a kérdés: vajjon eme másod rendű kiadók nem vesztenek-e belé? Dehogy vesztenek! könyvárust soha sem kell félteni; s én nem is féltem egyiket sem, hanem igen is a közönséget, ha talán megbánja vételét; azonban minthogy egyes vevő legfeljebb időt veszt és egy könyv árát, a közönséggel is hamarább tisztába volnék; de hol van az igazi érdem, az irodalmi becs, az izlés nemessége? Igaz ugyan, hogy az Örök zsidórul itélni nem lehet, mert az még Sue fejében van; de ha egy kötetben adott semmit, és a többiben valamit, vagy ha igen jót is hasonszenvi dilutiókép, elég van téve az irói önérzetnek, az irodalomnak?

Erdélyi.*)

Népszokások.

Tengerifosztás Győrött.

Győrött ugy, sőt tán még inkább, mint Pesten, szeretnek ingyen mulatni. A győri nép azonban, mivel itt, mint Pesten, semmiből el nem élhetni, szeret dolgozni, vagy valódilag minden csekélységből hasznot hajtani, s innét ragadt az alsóbb osztályra ama németes szokás, hogy még lábát sem akarja ingyen mozditani. Ezekből épületesen következtethetjük, miként a győriek, habár szeretnek is ingyen mulatni, de haszon nélkül ezt sem teszik. Ezeket előre bocsátva van szerencsénk a szives olvasót a győri tengeri (kukoricza) fosztással megismertetni. Ezen tengerifosztás szinhelye az Ujvárosban valamelly jobb birtokos háza, hol a tornáczban e gabonanem felhalmozva van; a tornáczczal átellenben, mint a legtöbb ujvárosi házban, ugy itt is, rondélyos keritésü kert nyulik, az udvar elején pedig kapualj, vagy mint itt nevezik, kapuszin. A tengerifosztásra, mint hasznos ingyenmulatságra, a fenemlitett okból igen sietnek a győriek (t. i. az alsó osztályi nép); miért épen nem csoda, ha a mi házigazdánk tornácza is csakugyan megtölt. — Az óra hetet üt, s a fosztás általán kezdődik. Van pedig itt dana és zsibaj, mesélés, pörölés, nyugtalankodás, és isten tudná, mi nem. A vendégeket azonban elfeledtük két részre osztani; egy része ugyan is a középrendű lakosok néhányaiból áll, kik a házicsaláddal társalgnak és mulatnak. E részt hagyjuk saját mulatozásánál, és menjünk át főczélunkra, a fosztó nép visgálatára.

---

*) Mióta ez érdekes levelet sajtó alá küldtük, azóta ismét két levél érkezett hozzánk Erdélyi barátunktól. Az egyikben Párizs mozgékony életét igen jellemzőleg rajzolja. A szerk.

Itt legelőbb is az megjegyzendő, hogy majdnem minden ötödik nőre esik egy férfi, s ezek is többnyire tengerikoszorúfonással foglalkoznak, de a danában és társalgásban részt vesznek.

Az estély kezdetén e társalgásban a meséstón uralkodik s alig van vége hossza a meséknek „édes és mostoha lányról", „tátos lóról", „vas-orru bábáról", „óriás lányról", „ördöngös fuvarosról", — s egyebekről, miket rendesen az éltesb anyókák tárgyalnak, mi által az ifjuság közé még nem keveredhető gyermekeket közikbe csalják. Az alatt a mindkétnemü ifjuság már elkezdi:

Eladtam a kokasom
Tizenhárom garason,
Se kokas, se garas,
Se tizenhárom garas.

S ez után némi nyugvás után:

Jere ki rózsám, jere ki,
Kedvesed vár rád ide ki!

Megjegyzendő itt, hogy Győrött a lányok, mint a férfiak, épen nem válogatják, vajjon lányok vagy férfiak dala-e, mit hangoztatnak, hanem illy esetekben, ha valaki egyet megkezd, szakadás nélkül daloltatik a lyányok, mint férfiak által. Illy természeti saját népdalokat igen sokat lehetne nálunk gyüjteni. — De a dologra! Ez alatt az előbbinek ellendarabjaul már elkezdék:

Jere be rózsám, jere be,
Csak magam vagyok idebe,
Két czigány legény hegedül,
Csak magam járom egyedül.

Ezen dalok természetesen harsány, élénk hangon énekeltetvén, ingert gerjesztnek a gyermekekben, kik azonnal kisérik is a többit. Az öreg mesélő anyók nem szivelhetvén a rikító gyermekeket, ezért a dalok forrásait, az ifjakat pirongatják, mondván egy:

‚Ugyan már nem tudtok egyszer hallgatni, az ember majd megsiketül bele.'

„Hiszen néni nem ember, hanem asszony — felel rá rögtön egy fürge ifjoncz, mire aztán nagy koronázott hahota keletkezik — ha pedig néni nem akarja, bedughatja fülét."

‚Te pedig dugd be szádat semmire — . .

„Majd holnap szivesen néni, és pedig reggeltől estig, ha parancsolja" jegyzé meg viszont az ifju fürgén — ‚most pedig:

Kis Komárom, Nagy Komárom,
Be szép leány ez a három;
Be szeretném az egyiket,
Három közül a szebbiket,
Kis Komárom, Nagy Komárom!

Ez alatt a kertkerités rondéljai között tüzes emberfő kezd bukdácsolni, mitől a gyermekek annyira megriadnak, hogy a mesedús anyókák mögé rejteznek félelmökben, annál inkább, mivel az emlitett tüzes emberfő egy pohos, alacson és duzmadt testen a kertből kijött. Félelmökhöz sokat tett egy néninek regéje, melly azt foglalá magában, miként egy tátos a tüzes emberrel verekedő Szőlőszem Jankót, bajtársával egy testté idomitotta, melly regére egy közel ülő pajkos legényke azonnal hivatkozott is. A gyermekek félelmét kedvező percznek tartván, a vén asszonyok meg akarják ezekkel fogadtatni, hogy nem énekelnek, ha ők a tüzes embert elküldik. De alig vevé ezt észre a riasztó ifju, azonnal igy szól: „Széthajtom én, ha daloltok", mire egy tengericsővel ugy megsujtják a tüzes főt, hogy a kivásott sárgatök részenként hull le a kialudt gyertyával együtt; s az odaszaladó gyermekek Szőlőszem Jankó ingének tömését azonnal megkoppasztják.

Ez alatt kijön a konyhából a vacsora első szállitványa, melly főzött tökből áll. Ezt mindnyájan jó kedvvel fogadják. A gyermekek közt sok szájégetés történvén a mohó falás miatt, egy néni mindjárt idézi a tanuságos mondatot: „Jó a kását megfúni." De ez visszatoroltatik egy legény által következő mesével: ‚Az egyszeri czigány megverte fiát, minekelőtte ez vizet hozott, mondván: ezt azért teszem, fiam, hogy a korsóra vigyázz, mert késő akkor, mikor a korsó eltört.' — Jön azonban a második szállitvány, egy tál főtt burgonya, melly az előbbinél is nagyobb hatást csinál, mivel Győrött a kipattogatott lisztes burgonyát igen szeretik, s végre megérkezik a harmadik szállitvány, melly főtt tejes tengerit tartalmaz. Mondanunk is fölösleges, hogy csak ez szüli a csattanó hatást, ugy, hogy nem egy példány kerül belőle zsebre s más illy rejthelyekre. — Ezzel az illetők megelégedvén, a negyedik, ráadás-szállitvány érkezik, mi ismét csak főtt burgonya.

Vacsora után ismét munkához látnak, de csak ugy kelletlenül. És a férfiak ismét rá kezdik:

Nincs szebb madár a fecskénél,
Fejér lábu menyecskénél,
Fejér lábát mosogatja,
Hideg a viz, nem állhatja.

Erre a lyányok két titkolózó szerelmest ekként vágtak meg — énekszóval:

Menjünk át a szigetbe,
Ott a világ közepe,
Kössünk ottan bokrétát,
Liliomot és rózsát.

Juhász Pálnak küldjük el,
Ez legyen rá irva fel:
Horváth Erzsi kötötte,
Juhász Pálnak küldötte.

Az érdeklett szerelmes pár hallgatott, de Horváth Erzsi szomszédja ekként felelt:

Ha kötötte, jól tette,
Kinek küldte, elvette.

Még talán tovább is folyt volna e dalpör, de a vidám társaság fölkerekedvén a kapu alól, mi is szétoszoltunk.

Répczey.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

Őszelő 2. Othello. Opera Rossinitól.

— 3. Országgyülési szállás. Emű irója értheti és méltányolhatja azt leginkább, mennyire birta felfogni Szentpétery Burmann szerepének szellemét. Ennél tökéletesebbet kivánni sem lehet. — László (Vigari) működése is fölötte kielégitő. Bartha igen sajátságosan fogá fel Darázs jellemét, valamint Petrik is a gyáva irnokét. De Cau Mari az olasznő töredezett magyar kiejtését jól adja elő. Komlóssy Ida Emilia szerepében ismét bebizonyitá,

hogy vigjátékban természetesebben, szabadabban tud mozogni, mint a tragicai cothurnusban.

— 4. Egy színész élete. Franczia szinjáték. Ford. Egressy B. — E műben Egressy Gábor (Molière) és Fáncsy (Melchior) kitünőleg jelesek.

— 5. Griseldis. Halm Fridrik elhibázott müve. Komlóssy Ida mint vendég működött a czimszerepben.

— 6. Szökött katona. Szákfy mint szerződött tag ma lépe föl először gróf Monti szerepében, s előadása sikerültnek mondható.

— 7. Belizár. Opera Donizettitől — Schoberlechner a hires olasz énekesnő, ki már egy izben a nemz. szinpadon nagy hatással énekelt, ma lépe föl első vendégszerepében mint Antonina, s zajos tetszéssel fogadtaték.

— 8. A szinház zárva.

— 9. A notre-damei toronyőr. Birchpfeiffer Karolina után fordit. Fáncsy. — Komlóssy Ida a cachuchát bájjal tánczolá, s jelen vendégszereplése is a jobbak közé tartozik.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

— Nincsenek boldogabb századok, mint midőn hős keblü nők uralkodnak férfiak szivén erényeik által. Nem azt az udvariságot s diszelgést értjük ezen, melly galantéria név alatt Franczia országban keletkezett a derék lovagszellem kiholtával; mellynek elég nagy befolyása volt az ugynevezett szép lelkek előhozására, melly Ninon de l'Enclos, Sevigné, Maintenon elnöklete alatt, saját szint adott a franczia irodalomnak, s melly által a felsőbb rendüek élete a finomulás legfelsőbb pontjára csigáztatott; mi ezen álmüveltséget vissza nem kivánjuk, melly a legszebb érzelmekkel játékot üzött, hanem olly nemü némberi hatást kivánunk, millyet találunk Róma jobb századaiban. Itt a nők természeti birálói voltak a férfiak becsének, kikre vezérek, igazgatók, bölcsek egyaránt hallgattak, és jobbadán minden nagyobbszerü történeti eseményekre nők adtak alkalmat; még a királyság és decemvirek zsarnokságát is a nők semmisiték meg. (Heténvi).

— Azon hölgyekről, kik ismerik szépségöket, és ezt nem mutatják, bizton föllehet tenni a jószivüséget.

— Nő és férj egy; innét van, hogy ha az egyik hibás, a másik sem marad gyanu nélkül.

— A nő szeretheti ugyan férjét, ki valamikor bizalmával visszaélt, de többé nem becsülheti.

— Némelly nők hasonlók a holdhoz, csak a változásban mutatnak állhatatosságot.

— Szerelmes levelek titkos házassági szerződések, bizonyságok nélkül. Szarka.

Bors és paprika.

(Legujabb párisi hölgydivat). Könnyü nyári ruhakelme, — unalom- és búbánattól nehez szív; hosszu ruha, — rövid emlékezőtehetség, különösen szerelmi hűség dolgában; kivül a ruhán és kalapon sok csinált virág, — belől a szivben még kevesebb természetes virág; a testen és ruhán sok valódi arany és drága kő, — a lélekben csak szinarany, és sok hamis gyöngy s üveg; — nagyon befüzött, összeszorongatott derék — szivszorulás, ájuldozás, görcs és nyomorékok szülése; — szilárd, keményített ruhák — lengeség, olvadozó lágy szív; régi rococo-izlés, — a jelenneli elégületlenség; nagy rejtő fátyolok, födöző napernyők — rejtett, födözött szerelmi titkok; nagy és fényes legyezők, — sok hiba és gyöngeség, miket legyezgetni kell.

Magyarkák.

— Egy kortestanyán teli kancsók közt mintegy tiz paraszt ember által a földesur ekkép dicsértetett: ‚Az isten áldja meg a mi tekintetes urunkat, ki minket minden harmadik esztendőben megnemesít!'

— Sz— ur egy körben azt kérdezé: vajjon igaz-e hogy Magyarországon is van már iparegyesület? — mire a jelenvoltak egyike által azonnal aláirási ivvel tiszteltetett, meg; de csakhamar megértvén Sz. ur a fizetés kinos ólomhangját, az ivet az asztalra téve, mondá: ‚ezt nem értem uraim!'

— J. városi biró, miután kenderét a folyóvizben megáztatá, tudtára adatá a népnek, miszerint felsőbb parancsolat, részint törvény értelmében, kenderét a folyóvizben áztatni senki ne merészelje.

— N. ur saját földén egy dinnyetolvajt fogott. Történetből a tolvaj maga a dinnyecsősz volt.

Pirkler Adolf.

Csiri-csári.

— (Kutyalakodalom). Leigniczben a szinházi sugónak Mopsz a neve. Minap illyesmit olvastunk a boroszlói hirlapban: ‚Mopsz súgó elveszté a pudlijját, ki azt megtalálta, kéretik: illő jutalomért adja át a Kutyához czimzett vendéglőben.

— (Probatum est). Nem csak valóságos égi háboruk, hanem ama sokkal gyakoribb házi mennydörgések ellen is vajmi jó villámháritó a selyem, igy p. o. a selyemruhák, shawlok, selyemkalapok, és szalagok hatalmas védszerek, nem különben az aranyláncok, s karpereczek igen jó villámhárítók.

— (Egyesületi üres czim). N. hirhangos utonálló végre a poroszlók kezébe került. Minthogy pedig már azelőtt egy más zsiványbandának vezére is befogaték, a bíróság most mindkettőjöket szembesité, azt kérdvén az utóbbitól: ‚Hát talán ez a jó madár is az ön bandájához tartozik?' — „Igen is oda — felelt emez — de ha jól emlékszem, ő csak tiszteletbeli tagunk volt."

K.

Régi ujságok.

Minap egy nyomtatott szini czédula került kezünkbe, mellyet szóról szóra közleni, érdekes dolognak találtuk: ‚Székes-Fehérvár. Ma Kedden Aprilis 6-dik napján 1824.

előadatik Rosenthal Márkus (most már Rózsavölgyi) vezetése alatt: egész mu'sikai kisérettel, egy Mu'sikai Akademia. E' rendel. 1-ször. Don Juan nagy Opera' Ouverteurja. 2. Egy nagy Concert Hegedűre, szerzette s játtsza Rosenthal Márkus ur. 3. Egy négyes ének szóhangal, mu'sika nélkül. 4. Egy nagy Variátió, szerzette s játtsza Rosenthal Márkus úr. — Ezt megelőzi egy mulattató Vig Játék 1 Fölvonásban ezen név alatt: A' SZÖKÖTT KATONA. — Kotzebue munkája. Személyek: Hadnagy Mindenes, Bertók, az Inassa, Holczbok Jeremiás, Lidi a Gyámleánya, Notárius. Strázsák. — Hogy a Lelket naggyá, nemessé a Szivet hajlóbbá, az izlést tökéletesebbé teszi a Mesteri Mu'sika hallás, azt valózza a magosabb érzet! mellyet elősegíteni, hogy a Hazába czélját érje, sőt ha lehet haladja, Szép! és édes!" — — Ezen eredeti színi czédulán az is ki volt hirdetve, hogy ezen darab a Székes-Fehérvárt közelebb történt tűzi veszedelem által megkárositattak segedelmekre elől (nem hátul?) adattatik. — Húsz éve már, hogy e szini czédula napfényre jött, s azóta sok történt a nagy világban, s a kis Magyarországon; de az igen meglepő párvonal, hogy 20 év után ugyancsak a Szökött katonat adák a tűz által károsult székes-fehérváriak fölsegelésére; csakhogy akkor még Kotzebue fordított Szökött katonája járta netalán parányi közönség előtt, és most Szigligetink eredetije gyüjt még mindig nagy nézőséget. Illyen az idő forditása!

(Kivont kard iránti ellenszenv). I. Jakab, skót király, szerfölötti ellenszenvvel viselteték a kivont kard ellen, annyira hogy a legnagyobb borzalom nélkül nem nézhete rá. Bármi bátorsággal birt különben, ez iszonyt soha sem győzheté le. Ez által gyakran nagy zavarba jött. Midőn például Kenelmdygbi grófot lovaggá ütnie, s ez innepélynél — szokás szerint — az uj lovag vállát kivont kardja hegyével illetnie kellett volna, nem birhatta rá magát, hogy azt lássa, hanem arczával elfordult. Ekkor, a helyett hogy a lovag vállát érintette volna, csaknem szemét szurta ki; mi megtörténendett, ha Bukingham herczeg föl nem tartóztatja. — Ez ellenszenv okának a következő eseményt mondják. Néhány előkelő skót a király parancsára Jakab anyjának szobájába rontott, épen midőn ez azzal viselős volt, s Ritz Dávidot, a királyné kegyenczét, kitől a király nejét félté, ott megölék, s holttestét a királyné lábai elé veték. Sőt nem sok híja volt, hogy a királynét is, ki a kivont kardok közé veté magát, tetemesen meg nem sebesíték. Bőre már több helyen meg volt sértve.

Egy görög fejedelem minden reggel, midőn fölébredt, ezt mondatta magának szolgái egyike által: ‚Jusson eszedbe, o király, hogy halandó vagy.'

Egy fiatal embernek öreg vetélytársa volt, kit amaz egyszer kedvesénél talált. Hány éves ön? kérdé a fiatal ember gunyból. — Nem tudom bizonyosan, felelt az öreg, de annyit tudok, hogy a szamár vénebb husz éves korában, mint az ember hatvan éves korában.

Bacon azt mondja: az erény belső szépség; a szépség külső erény.

Az ifjak azt beszélik: a mit tesznek; az öregek: a mit tettek; a bolondok: a mit fognak tenni.

Ritka és rendkivüli dolgok.

(Nevezetes köd). Párizsban 1797ki november 12. szembetünő köd mutatkozék a légkörben. A nap sugártalan vörös táblának látszék e ködön keresztül, mintha sötétre festett üvegen át nézték volna. Dél felé kissé fényesebb lett ugyan, azonban kis idő mulva ismét egészen elfödé a köd, melly két óra tájban még inkább növekedék. Három órakor gőzforma fehéres füstöt képezett, mellyen át egy lépésnyire sem lehete látni. Sem házat, sem embert meg nem lehete ismerni. A kocsiknak csak zörgése hallék, s a szerint kerülék ki egymást. Bármi lassan ment is az ember, minden lépte bizonytalan volt. A falakhoz egészen közel, kivált a kiálló részeken, ritkább levén a köd, azt lehete észrevenni, hogy a gőz pelyhekből alakult kis golyókból állott, mellyek átlátszó folyadékban uszának. A föld közelében apró vizcsepekké vastagodtak, s a menők ruháit megnedvesiték. Nem volt tehát száraz gőz, nem valódi, levegőben függő köd, hanem valami lenyomott, a földhöz közelgő felhő. Érezhető erős szaga volt, hogy még a szemet is csipte, s az arczon kissé égető fájdalmat okozott, minek azonban semmi következése nem volt. A szűk utczákban átlátszóbb volt a köd, a tetőkön azonban vastagon feküdt; hihető, hogy e szűk utczák gátlák a felhő leereszkedését. A szobaajtók megnyitásakor a levegő igen szembetünő gőz formában dőlt befelé, s a gyertyákat elhomályositá. Már este felé lehetlen volt az utczákon járni. A leglángolóbb fáklyák sem voltak képesek fényőket fél lábnyira elterjeszteni. Igy tartott e köd tiz óráig; ekkor esővé olvadt. Tizenegyedfélkor ismét átlátszó lett a levegő, s a gőznek nyoma sem volt többé. E tüneménynek egyébiránt az egészségre semmi káros hatása nem lett. Nevezetes még az, hogy e különös köd 1798ban ugyanaz napon ismét mutatkozék. A nap ekkor is egészen vérvörösnek látszatott. A köd azonban nem volt olly sürü, mint az előbbi évben, s már három óra tájban csaknem egészen eltünt. Két órakor azonban ismét tetemesen megsürüdött, nem kevésbbé, mint a mult esztendőben; hanem csak másfél óra hosszat tartott; mert nyolcz óra után a köd könynyü esővé olvadt, mint előbb.

MŰMELLÉKLET. Párisi divatkép. Két fiatal nő az őszerü rococo-bútorzat közepett. Ez ócska divat talán azért kapott fel Párisban annyira, hogy a hölgyek fiatalsága annál inkább kitünjék.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. Sokan sürgetnek bennünket, hogy elfogadott müveiket minél hamarabb közöljük. Türelem urak! várjon kiki sorjára. — Sz. L. epigramjai nagyon is politicai lényegüek lévén, divatlapban nem közölhetők. — A „Kinizsiről" czimü költemény szép tárgyu, de kidolgozása igen gyönge. — Z. K. verseiben se nyelv, se poezis. — Az ‚Ólmos bicska', és a ‚Pénzhez' czimü versekben itt-ott jó gondolatok fordulnak elő, de mint egész, egyik sem kielégitő. — V. R. szerelmi költeményében szép érzés uralkodik, de szerző a külformával mit sem gondolt. — Ugyanez okból utasitjuk vissza B. költeményeit is. — N. J. népdalaiban hibázik a fődolog: a népszerü irásmód. — F. R. nem született novellairónak. — Az álnevü Ilmay még igen gyakorlatlan a versirásban. — A széptehetségü L. J-tól jövőre tartalmasabb, költöibb müveket várunk. — Hévey Kálmán versei közül egykettőt közölni fogunk. — A k. Szent-Miklósról küldött közlemény egy része közöltetni fog. —

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVAT LAP.

BIBLIOTH. REG. SCIENT. UNIVERSIT. HUNGARICAE

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és müvészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

12. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Őszelő 3. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. VII. Halljuk a szép szót. (Vachot Imre). — Singi ur magyarsága. (Czuczor). — Nagybátyám és ipam. (Német novella). — Egressy Gáborhoz. (Petőfi). — Népismertetés. Pásztoróra Székesfejérváron. (Fekete János). — Jegyesem. (Szakáll). — Epigrammok. (Losonczy és Székács). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Eredeti levelezés a külföldről. (Erdélyi). — Müvészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. Fülbevalók. Bors és paprika. Csiricsári. Régi ujságok. Tudósitások. —

Társaséletünk.

VII.

Halljuk a szép szót!

Tisztelt szépeim! Szépet akarok mondani nem annyira nagysádtoknak, mint inkább kegyöknek — mert közbevetőleg mondva, mindig jobban szerettem a kis, de kegyes, mint a nagy, de kegytelen hölgyeket — szépet akarok hát mondani a szépirodalomról, vagy inkább a szépirókról (belletristákról), — és még ollyas valamiről, a mit bizony magam sem tudok előre.

Én ugyan szépségeket mondani és szépet tenni nem tudok, olly értelemben, mint bizonyos bajtársam, ki főleg a magasabb rangu hölgyek hibáit mindig szépiti, s testi szépségöket nagyobbra becsüli a lelkieknél; hanem tudok olly értelemben szépet tenni, szépeket mondani, mint a józangondolkozásuak megkivánják. Mert vajjon nem akkor teszünk-e valódilag szépet, ha az igazság mellett nyilt kebellel harczolunk, a hazug álszint leleplezzük, a valódi erényt, érdemet méltányoljuk, a vétket a hibát, a ferde divatok dühös bálványzását, majd derült, majd keserü hangon lobbantjuk az abban lélekzők szemére átalában, a nélkül, hogy ujjal mutatnánk azért egyikre vagy másikra. És a melly iró ellenkezőleg cselekszik, az nem szépet, de rútat tesz az olvasó nőknek, az nem szépiró, — az rútiró. Punctum.

Ugy tegyen hát szépet a szépirodalom, ha nevére méltó akar lenni, ugy tegyünk hát mi szépirók (belletristák), ha hazánk lelkesebb hölgyei előtt csakugyan szépeknek akarunk tartatni. Mi szépirók különben is többnyire házas emberek lévén, ne igen tartsunk már igényt a szépettevési joghoz, s a nők tetszéséhöz testileg —, elég az, ha mi már külsőleg csak nejeink tetszését s megelégedését birjuk; — mi tehát csak lelkileg tehetünk szépet a szépeknek, és csak olly módon, mint ott fölebb megirám, és mint itt alább bővebben megirandom.

A melly iró a szépnemnek csupa illedelmi, udvarias szokásból idétlenül hizeleg, tömjénez, s őket mézes-mázos szavakkal legyezgeti, — az rútat tesz nekik: a ki pedig illedelmesen ugyan, de az igazság egyszerü, férfias hangján beszél hozzájuk, az szépet tesz; a melly iró a nőkben csak a sylphi termetet, a gazella-szemeket, s ragyogó ruháikat dicséri, s mintegy érdem gyanánt magasztalja, — az rútat tesz: a ki pedig a hölgyek testi bájaiban ugyan gyönyörködik, de azért lelki és szivbeli szép tulajdonaikat, mint például: a nyájas szendeséget, tiszta kedélyt, hűséget, jó gazdasszonykodást, honszerelmet inkább becsülve, ezen drágább kincseiket ügyekszik méltánylólag kiemelni, az szépet tesz, mert a szépnem roppant seregében csak az a szép, ki lélekben és szivben is szép, embernél a külső magában soha sem szép; a melly iró a hibák elsimitgatásával a sokaság kegyét hajhászsza, az rútat tesz: a ki pedig nem tekintve önérdekét, őszintén s önállólag kimondja azt, a mit meggyőződése szerint hibáztatnia kell, az szépet tesz; a melly iró választékos izlést, finom gyöngédséget affectálva, az erkölcstelen vagy rút dolgot csupa álszeréremből nem meri saját nevén nevezni, az rútat tesz: a ki pedig közmondásunk szerint, a kapát kapának, az ásót ásónak nevezi, s nem erőködik a mezetelen valót prémes crispinbe burkolni, az szépet tesz; a melly iró nem ugy cselekszik a mint ir, az rútat tesz: a kinek pedig magánéletét nyilvánosságra vitt betüivel is biztos lehet szembesiteni, az szépet tesz; a melly iró mindig csak a felsőbb körök gőzlevegője után kapkod, s azon osztályt, mellyből származott, s a népet megveti, az rútat tesz: a ki pedig a nép nyelvén s a nép szivéhez szól, s ennek kebelén akar élni és halni, az szépet tesz; a melly iró a hölgyeknek női tulfinomsággal s édeskés, szirupszerü olvadozással ir, az rútat tesz: a ki pedig a nőknek férfiasan ir, az szépet tesz nekik; a ki végre roszul ir, az rútat tesz, a ki jól, az szépet tesz, s méltán viseli a szépiró-nevet!

‚Szép, szép! — szól néhány hölgy, ki a szépirodalom émelygősebb csemegéin egészen elrontá izlését, — de még is csak jobban használ nekünk a dicséret szelid szép szava, az a finom, bontónos galantéria, mint azok a nyers, magyaros kifejezések, mik gyöngéd nemünk gyöngéit minden himezés hámozás nélkül kitrombitálják.‘ — De ugyan hát édes lelkeim, van-e szebb szó az igaz szónál? melly

csak az egyszerü természetesség ártatlan szüleménye, mig az álszó, a hazugság legközelebbi rokona a mostani finom elmüveltségnek. Aztán ezen csellemes, kitanult korban igen sok csunya dolog történik, — tisztelettel legyen mondva, még a nők között is —, már pedig a csunyát szépen kimondani igen nehéz dolog, sől legtöbbször nem is lehet.

De vegyük föl főtárgyunk elejtett fonalát, s beszéljünk a szépirókról (belletristákról). — Sokkal több ember ir szépen, mint jól, és sok szépiró van, ki rútul ir, s viszont sok rút, ki szépen ir; de azért a szépnem még is jobban kedveli az utóbbit, bár ha csókra kerülne a dolog, inkább csak a szépet választaná, no mert hiszen a csók nem szellemi, hanem húsos eledel! — Boldogok a szépirók, kivált a szépenirók, mert ők, főleg külföldön, ezer és ezer olvasó nők által szerettetnek, s még is egyiket sem kell elvenniök a sok szerető közül, sőt még a szép nő veszi meg őket, azaz, müveiket, arczképeiket. — Boldogok a szépirók, kivált a szépenirók, mert ha külsőleg nem szépek is, a könyvek átláthatlan falán keresztül, jó és szép szemmel néz rájuk a kegyes olvasó nő, és kivált ha a szerelemről szépen ir, sokkal szebbnek képzeli őt, mint a millyen valódilag, sőt vannak, kik a szép- és szépenirókba szerelmesek — de csak ugy távolról, látatlanban, s ha őt közelebbről megismernék, talán egyszerre lezuhannának képzeletök magos mennyéből. Azért legokosabbak azon irók, kik elvonulva a világtól, a magányosság fellegvárából, fénykörzötten tekintenek alá az őket imádó sokaság hangyazsombikjára. — Boldogok a szépirók, kivált a szépenirók, mert ők ollyanok, mint a jó pénz, — van keletök és sok ember által olvastatnak, bálványoztatnak, — habár néha némellyek által, mint a sok kézen forgó pénz, össze is piszkoltatnak; — boldogok a szépirók, kivált ha szépen fizettetnek; oh ekkor ők legboldogabbak, — mert hiába, föld fia előtt nincs szebb a szép jövedelemnél, kivált a költőknek, kik mint szép lelkek, kétszeres értelemben szeretnek költeni, kétszeres szükségök van a szép pénzre.

Én azt hiszem, hogy a szépirónak nálunk Magyarországon legroszabb dolga van. A mi szép iróinkat többnyire roszúl, rútúl fizeti a haza, s a nemzet és nép nem ismeri, nem méltányolja őket; a mi szépiróink legfölebb is azon keserédes jutalomban részesülnek, hogy többnyire szép (de szegény) feleséget kapnak a szépnemből. Hölgyeink nagyobb része nem kedveli, nem pártolja a magyar szépirodalmat; már pedig minden magyar hölgynek honleányi kötelessége volna szeretnie a nemzeti szépirodalmat, habár az még most nem is egészen szép, és a szépirókat, habár ezek nem mindnyájan szépek, és szépenirók. Mert nap és a világosság nincs szorosabb összeköttetésben, mint a szépnem, és szépirodalom; egy a másikat eleveniti, tartja fen, egy a másik nélkül nem is élhet. — Valamint a szépirónak szeretnie, becsülnie kell a szépnemet, ugy viszont ennek a szépirókat, kik a nők érzelmeit nemesitve, gondos-bajos óráikat földeritve, éltöket szépitik, s gyakran szivök vérével irják a drágán vásárlott tapasztalásnak virágos szavait. Minden magyar hölgynek kedvelnie, becsülnie kellene a magyar szépirót, mert valódilag csak ezek tudhatnak testvéreik szivéhez szólani, s nemcsak azért hogy a nemzet nyelvén szólanak, hanem mivel jelesebbjeink csak olly jók, sőt néha jobbak, mint a vakon bálványyzott külföldiek. Ez csakugyan nem szép az ugynevezett magyar szépnem nagyobb részétől, hogy a külföldi irókat többre becsülik jobban olvassák, mint nemzetök iróinak sokszor jelesebb müveit!

Mit tegyünk hát ezen magyartalan magyar szépekkel, hogy a magyar szépirodalmat megkedveljék? — Hisz ha lehetne francziául, németül irnánk nekik, de mit tehetünk róla, hogy Magyarországon magyaroknak születünk, és hogy e véletlen történetes eseten mi fájdalmaink közepett is, rendkivül örvendünk; mert inkább születtem volna én e honban katangkórónak vagy vaczkornak, mint külföldön aloe- vagy ananásznak. A magyar szépnem azon része, melly nemzeti helyett idegen szellemi terményekkel táplálkozik, szép lélekkel, valódi becscsel nem birhat az igaz magyar előtt. Nem ismerek ocsmányabb lelket, mint ki megvetve nemzetét, külföldön keresi honát, s idegen tollakkal czifrázza magát, ki a magyar szépirodalmat, mert netalán nem is ösmeri, rutnak, silánynak tartja, s a külföldit, csak mert külföldi, divatos lázrohammal bálványozza. Megérdemli-e az illy hölgy a szép nevet? Nem nem! — soha nem! mert nemzete, hona megvetésének átokterhes bünével van megfertőzve!

No nézze el az ember! hát aztán szép dolog az igy deklamálni a szépek ellen!

Bocsánat! e lap olvasó-nőit, ugy hiszem nem érdeklik a mondottak; aztán én nem bántám a szépeket, mert előttem csak a lélekkel és szivvel magyar nő tartozik szépeink közé. — Igen, igen, mondjuk amazoknak uton utfélen, hogy nem szépek, hogy rútak, s ez leginkább sértvén a nők hiuságát, talán még jó utra térnek.

Azonban az idegen érzelmü magyartalan hölgyek baján leginkább segitene az, ha a magyar ifjuság egyesületet alakitana, mellyben minden tag arra kötelezné magát, hogy hazánkban olly hölgygyel soha nem társalog, olly hölgyet soha nem vesz nőül, ki magyarul nem tud, vagy legalább tanulni nem akar, ki honát, nemzetét megvetve, az idegen nyelveket, szépirodalmat, művészetet, szokásokat és divatot többre becsüli, jobban kedveli mint a magyart. Volna csak illy védegyesület, s tudom hogy a magyar szépek kis tábora 10—12 ezreddel azonnal megszaporodnék, s illy erővel biztos háborút viselhetne a netalán fenmaradt parányi csapat ellen.

Kár, hogy a szép szavak, kivált ha magyartól jönnek, s magyarhoz mennek, többnyire pusztában hangzanak el!

Vachot Imre.

Singi ur magyarsága.

Singi táblabiró eredeti egy kép,
Gyakran szól, beszéde holott bizony nem szép.
Mint hariskiáltás a tiszta buzából,
Parlag nyelve kirí a grammatikából;
Az ármányos pedig tősgyökeres magyar,
Hja! de ha a téns úr tanulni nem akar.
Ki mint úrfi hallott magyar szót fonókban,
Kukoriczafosztó ősi mulatókban,

S édes ura atyja hajduja oldalán,
Mit törje ő fejét Révai nyelvtanán?
Kitekeri nyakát sok ép magyar szónak:
Folyót, golyót mondja fojónak, gojónak;
A mell ő neki mejj, és a helyes hejes,
Öve sejem, s kardja hüveje pikkejes.
Midőn látjo hasznát, más szekerét tojja,
A nemes urakot karojja, csókojja.
Mit ókor elmulaszt, máskor kitópujja,
Aztotat rosszojja, eztetet pártujja.
Ű minden gyűlísre levéllel hivódik,
S fájdujja, ha szava nem hallgattatódik.
Átalja sok dógok inditványozódnak,
Mijj kár, hogy jobbáro e-e nem fogadódnak.
Megkívánjo még is, hogy említtetődjön,
A mit szótt, ís jegyzőkönyvbe tetetődjön,
Akár beszijjen a rendekhő, karokhó,
Akár pediglenig köz nemes urakhó,
Vílemínyit szoktya mondanyi nyomossan,
De szónyi nem szeret czifra magyarossan.
Külömbenn íl ís hal a nemzeti nyelvír,
A rosz magyar, mondván, egy fakohát sem ír.

Megkövetjük teéns A. B. C. urakat,
Kiknek hébe korba szólni kedvök fakad,
És X. Z. jegyzőket instáljuk is nagyon,
Ne tegyenek csúfot a magyar nyelvtanon,
Singi táblabirót hogy ne utánozzák,
S a magyar szót, mint ő, el ne fuserozzák.

Czuczor.

Nagybátyám és ipam.

— Német novella. —

I.

1814. novemberben este felé az Eifel egy laktalan magasán lovagoltam. A rövid borús nap sietni látszék e vad, egyalaku tájat elhagyni; keskeny, vakitó fényvonal nyugoton, sűrű ködfelhőktől környezve, volt az utósó idvezlet, mellyet az a vidékre küldött, aztán helyt engede sötét társnője kietlen uralkodásának. Ez nem csillagköpenye varázsában vagy a holdvilág szelid sugárékszerében vonult föl, hanem feketeszürke ködöltönyökbe burkoltan, mellyek az égen komoran lebegtek, ollykor a földet érinték, aztán a völgyekben függve maradtak, s ott az érkező nappal daczolának, úrnőjök visszajöttét várva. Én Francziaországból visszatérő ezredemtől néhány napi szabadságra távozám, nagybátyámat, anyám testvérbátyját, meglátogatandó, ki egy faluban lelkész volt, s kitől most már nem leheték távol. Noha apám a protestáns valláshoz tartozék, s én, valamint testvéreim is, szinte azon hitben neveltetém, mindazáltal szülőim s nagybátyám közt, ki, mint anyám, katholikus volt, mindig a legbensőbb rokoni viszony létezett. A levelezés sohasem szakadt egészen félbe, s nagybátyám, a távolság daczára is, egyszer meglátogata bennünket, s apám viszonzá a látogatást kiséretemben.

Akkor nyolcz éves valék. Azóta tiz eseményteljes esztendő folyt el ismét, emlékeim azon utra s nagybátyámnáli tartózkodásomra mindazáltal olly élénken maradtak meg bennem, mintha mindaz csak néhány hét előtt történt volna.

Mindenki tapasztalhatá önmagán, hogy egyes, gyakran csekély események a legkorábbi gyermekidőkből, olly hiven és szilárdan vésődnek az emlékezetbe, a mint ez később lehetlen. Ezt annál inkább érzenők, ha tekintetbe vennők, hogy a gyermek felfogási modora egészen különbözik az ifju s leányétól, a férfi s hölgyétől, s hogy tehát az azon időbeli képnek, ha később ismét látjuk, változott alakban kell látszania. Az ekkori mérték sokkal nagyobb; a hasonlitások, itéletek, következtetések egészen más tapasztalatokon s föltételeken alapulnak, e szerint az, mit gyermekkorunkban bámultunk, csudáltunk, most már csak azért látszik figyelemreméltónak, minthogy épen ifjusági emlék tárgya, melly a későbbi látás után kellemét s ezzel létét veszti. S a mérték még is, melylyel a dolgokat később mérjük, csak kevéssel nagyobb s tökélyesb a gyermekkorinál; hanem tehetségeink túlbecsülése, saját énünk bámulása, s a mulandó javak és élvek utáni vágy — ez óriás a gyermek ellenében! Óriás, kit azonban a balsors minden érintése megreszkettet, s ki a halál halk lehelletére szint olly könnyen dől el, mint a gyermek.

Fél órai lovaglásom után az út a kopasz tetőről lassanként a völgybe ereszkedék, s ugy tetszett, mintha ismét rá ismernék a vidékre, mellyet tiz év előtt, mint gyermek, annyiszor átbarangoltam. Emlékeim nem csalának; mélyen alattam a völgyben pislogtak a gyertyavilágok, meredek ut elején voltam, melly a faluba vezete, hol nagybátyám már több, mint harmincz év óta gyakorlá látható áldással a lelkészi hivatalt. A mint a tárgyakat körülem jobbanjobban megismerém, az ő képe is s az akkor nála töltött időé világosabban szálla lelkem elé. Láttam a pap magos, tekintélyes alakját, nyájas arczát, a mint velem hosszu, szük, fekete öltönyben s a bársony sipkában beszélgete, vagy aggódva rám kiálta, ha a fák legtetejére másztam; a mint apámmal a kis kert lugasában ült, hol mindig hosszan mulatoztak, s hova az öreg Margit aztán felszólitás nélkül a bort hozta.

Leszálltam s vezetém fáradt lovamat a meredek uton lefelé; néha megbotlott ugyan a sötétségben a sok szanaszét heverő kőben, de nem sokára épen ért velem együtt a patak partjához, melly nagybátyámnak különben egyszerü asztalát gyakran látta el szép, fris pisztrángokkal. A falu közepében kis dombon álló egyház órája hatot ütött, midőn a hozzá közel fekvő paplak előtt megálltam. Lovag megjelenése illy csendes falusi világban sokkal szembeötlőbb esemény, semhogy azonnal észre nem vétetnék. Hiszen a hosszu háboru is minden félelmeivel s pusztitásaival átvonult az országon, a nélkül, hogy e magányos hegyfalu rejtett menhelyét közvetlen érintette volna. Mihelyt tehát lovam dobogása a néptelen, sötét utczában meghallék, majd itt, majd ott nyilt meg egyegy kis világitott ablak, s kiváncsian nézdelő fej tölté be terét, vagy az alacsony, rendetlenül épült házak nyilt ajtainál jelentek meg a lakók, s csodálkozva hallgatóztak, ki zavarhatja még a falu esti nyugalmát. A kutyák mindenütt fölébredtek, s igy igen természetes volt, hogy az öreg Margit gyertyával, mellynek lángját elébe tartott tenyerével óvta a légvonattól, csaknem a pillanatban jelent meg a konyhaajtó előtt, midőn lovamról leugrám, s neki jó estét kivánék.

Ép olly természetes volt, hogy hangomat nem ismeré,

s az is, hogy még akkor is idegen maradtam előtte, midőn a sötétből világa elé léptem. Csodálkozva néze rám bizalmas megszólitásomon; midőn azonban elkiáltám — mert nagyot hallott — hogy a kis Károly vagyok, ki tiz év előtt itt volt, s kérdém, mint van nagybátyám, bámultában s örömében majd elejté a gyertyát.

Tisztelendő ur, tisztelendő ur! monda recsegő, reszkető hangon, a nélkül, hogy nekem felelt volna, tisztelendő ur, itt van a kis Károly, s egyedül illy éjszaka!

Nagybátyám azonnal megjelent, s nagy szivességgel és örömmel fogada. Ő rám néze — én rá. Én a gyermekből harczfi lettem, mellemet a vaskereszt diszité, s ama változásokon kivül, mellyek a korral, mialatt nem láta, járnak, a csaknem két évi háborúskodás fáradalmai s nélkülözései férfiasabbá tettek, mint ez különben történt volna.

Ő szinte egészen másnak látszék előttem. Nem tekintve, hogy az idő fürteit megfehéríté, ugy tetszett, mintha egész alakja kisebb, egész tekintete nem olly fönséges és tiszteletet parancsoló volna, mint emlékeim festék. Gyermekkoromban föltekinték rá, s most kissé meg kelle hajolnom, midőn szives csókját viszonzám. De szép, nyájas szemei ugyanazok maradtak, s a mint vele egy ideig fecsegtem s hozzá szokám, ismét a kedves, tisztelt nagybátya lett, miként őt a gyermekévek után későbbi koromban képzelém.

Elbeszélgetők, hol én, hol ő, az egész hosszu téli estét; Margitnak kétszer kelle uj palaczkot hoznia, mig minden kérdésére felelék, szülőimről, kiket magam sem láték másfél év óta, valamint saját eseményeimről. Aztán meg a politica mezejére tértünk, s nagybátyám reményeit, a papi választófejedelemségek ujonnani fölállitására nézve, meg kelle semmisitenem.

Higye ön, végzém éleselméjü értekezésemet, mindenek után, miket a bécsi gyülésről hallék, földiek leszünk!

Nem igen sokat hallhatál, válaszolt mosolyogva nagybátyám.

Azt csak hallhatám, mit az egész világ beszél, felelék kissé ingerülten tudósitásim nemhitelén, ámbár még a részletek hátra vannak.

S azok?

Tehát, hogy az egykori választófejedelemségek, Köln és Trier, Lüttich püspökség, valamint Jülich, Cleve, Berg, és — az egész szász királyság Poroszországhoz fog esni. Miután hát ön itt s én Szászországban lakom, kedves bátyám, e szerint földiek leszünk, minek szivemből örvendek, mert már majd két éve, hogy porosz katona vagyok, s most, mint látja, tiszt.

Ez minden esetre nem lehetlen, szólt nagybátyám gondolkodva. Ha úgy hiszed, hogy a papi választófejedelmekből mi sem lesz, nem tudom, mik lennénk tulajdonkép; — de mindegy! Franciák nem maradhatunk, s mi Oroszországot illeti, attól, istennek hála, kissé távol esünk, e szerint tehát ismét csak a kedves német honhoz tartozandunk, s ez a fődolog.

Bizonyára ez a fődolog! mondék poharat omelve; utójára koczczantánk, s nagy bátyám elég tág, de alacsony hálószobámba vezete.

Adja isten, hogy jól alugyál, voltak végső szavai, s alig hogy kimondá, fáradt létemre e szép ajándékban teljes mértékben részesülék.

Addig alvám, mig az alant álló novemberi nap szemembe nem sütött; gyorsan ugrám föl, s nagybátyámat a reggelivel rám várakozva találtam. Ő már megjárta az egyházat, s ott misét olvasa, mi minden reggel hivatala kötelességeihez tartozék. Vonásain mély komolyság feküdt. — Igyál még egy csészével, szóla, már harmadszor kényszeritve, s olly hangon, mintha gondolatit erővel másfelé akarná irányozni. Az igaz, neked a kávé nem ujság, tevé hozzá, midőn ismét megköszöném, nekünk sokáig kelle azt nélkülözni, mert a nagy árt nem győztük, azért most egy csészécskével többet iszunk, az öreg Margit kettővel is. Igen fáradt lehetél, folytatá, mert sokáig alvál, én már öt óra óta ébren vagyok, minek ma azonban különös okai vannak.

Szeretek soká alunni, bátyám, szóltam mosolyogva, s ámbár a háboru folytában majd mindig igen korán kelle kelnem, még is mindenkor erőködésembe került, s ha kénytelen nem valék, sohasem keltem korán.

Ettől szoktasd el magad, Károly; nincs valami fölségesebb, semmi nem emeli jobban a lelket, semmi nem gyakorol tartósabb jo hatást lényünkön, mint a szép reggel élvezete. Te átalszod a nap gyermekkorát, tavaszát; ha fölébredsz, mindennapivá lett életébe lépsz, s lelked önkénytelen illy hangulatba esik. Az idő, mellyben annak magát összeszednie kell, hol a természet külső, csendes, összhangzó képei által ön magához vezettetik vissza, rád nézve nem is létezett. Tested ellopá azt lelkedtől!

Ez elég borzasztón hangzik, édes bátyám, válaszolék, hajlandón az ellenmondásra; s még sem győzött meg. Az éjnek sokkal több kelleme van, mint a regnek, vagy azt hiszi ön, kogy az éj minden csodái s titkaival csak az alvásért van? Befolyása alatt milly nagyszerű eszmék, milly szép érzelmek keletkeznek bennünk! Ütereink jobban vernek, idegeink érzékenyebbek, fogékonyabbak, s mi az által lelkesebbek, testünktől kevésbbé függők. A csillagos ég benyomásairól nem is akarok beszélni, átaljában csupán az éjszaka befolyásáról szólok — ugy hiszem, minthogy nem látjuk a földet, könnyebben emelkedhetünk föléje. Milly különbség van az éjfél előtti órák érzelmei s a kora reggelieké közt! Mi költőiek, mi meghatók azok, mi józanok s mindennapiak ezek! Nem, kedves bátyám, én éltem meghosszabbodását éjjeleken, a reggelekkel nem cserélném föl, mind a kettőt élvezni pedig nem lehet, sem a lélek, sem a test nem állhatná ki.

A mit mondasz, felelt nagybátyám, csak az ugynevezett nagy világ életmódjának álbölcseségi megszépitése. A nagyszerű élvezetek helyébe mesterséges ingereszközöket teszesz, mellyek csak gyengén pótolják azt, mit olly föltétlenül elvetsz. Mi falusiak, kik a természettel folytonosan, szakadatlanul társalgunk, benne mindent lelünk, mire szükségünk van, lelkünk ruganyossága megtartását, kedélyünk emelkedését s testünk egészségét.

Mit gondol ön, bátyám, jegyzém meg, a müvészek, költők s más különös tehetségű szellemek legfenségesebb,

legszebb gondolatai, legnagyszerűbb eszméi korán reggel vagy az éji csend befolyása alatt termettek-e?

Ez olly kérdés, fiam, mire senki sem felelhet, de mi nem egy könnyen fogunk megegyezni, miután nem akarsz felhagyni a hosszu alvás élvezetével, s okokat mindenre találhatni.

S mivel tölti ön e kora órákat? mit tett ön például ma a sötétben, midőn a természet mivel sem kinálkozhaték, midőn hideg, komor idő volt — mig engem kellemes álmok gyönyörködtetének?

Hivatalom kötelességeit teljesitém, kedves Károlyom, mellyek gyakran könnyüek, viditók, de gyakran, mint ma is, terhesek, szomoruak.

Hogyhogy, ma? kérdém, tehát már ma valami kellemetlenség érte önt?

Kellemetlenség? ez nem épen helyes kifejezés rá, de meg vagyok rendülve, indulva, mint mindig, midőn a halál velem egy időben áll a beteg ágya mellett.

Már haldoklónál volt ön?

Haldoklónál, fiam, ki viruló ifjuságában nem örömest bucsúzik a földi élettől.

S bizonyosan meg fog halni?

Minden emberi belátás szerint — igen. Olly esemény ez, melly különben csendes működésemben szomoru kitérést képez.

Beszélje el, bátyám, a mondottak után kiváncsi vagyok többet hallani.

Kiváncsiságod kevéssel lecsillapitom. Valamivel több három hónapjánál, hogy levelet kaptam aláirás nélkül, mellyben kéretém, engedjek egy jó családu fiatal lyánykának menhelyet. Sorsa rövid időn jóra forduland, ugy monda a levél, ha a föntebbi kérelem teljesítése által őt olly helyzetbe teszem, hogy egy ideig az emberek figyelmét kikerülve itt tartózkodhatik. Az ő és szülői örökös hálája, valamint a jó tett öntudata leend jutalmam. A rendelt álczim alatti feleletem igenlő volt. Nem sokára azután egy hölgy jelent meg leányával; mindkettő, mint külsejök s müveltségökből látszék, magasabb ranguak közé tartozék. Ekkor elbeszélé az anya, gyakori sirástól félbeszakasztva, gyermeke szomoru történetét, a mint az ott kinn a világban sokszor megeshetik. Emma jegyben járt az orosz-német hadsereg egy tisztjével, ki hosszabb ideig feküdt sebesülten házoknál, ekkor azonban ismét táborban volt. Az eljegyzettek társalgása nem maradt következés nélkül, mit csendes hegyi falumnak kelle a világtól elvonni. A vőlegénynek elém terjesztett leveleiből, nem csak valódi megbánását olvasám, de vonzalma nem szüntét is s a vágyat, baltettét ismét jóvá tenni. A körülmények az anyát igen gyorsan elutazni kényteték; ez azonban csak akkor történt, miután sokat sirt, Emmát az ő s övéi szeretetéről bizonyossá tette, s engem a leányáról gondoskodásra legmeghatóbban kért. E kérelemhez nagy összeg járult. Oh, arra valóban nem is lett volna szükség! én e csendes, nyájas lyánykát annyira megszeretém, mintha saját gyermekem lett volna. Úgy hiszem legalább, hogy az embernek ekkép kell gyermekét szeretnie. A hol most te ülsz, fiam, ott ült ő naponként, s varrás vagy olvasással foglalkozék. Az órákat, mellyeket körében tölték, sohasem feledem! Vőlegénye gyakran hosszu leveleket irt; mindig öröm napja volt mindnyájunkra nézve, midőn tőle levél érkezék, mert legszivesebben vettünk részt sorsában. — Tennap reggel ajo isten egy lyánykát ajándékozott neki — s holnap, minden emberi belátás szerint, magát az anyát hivandja vissza. Csodásak az ő utai, de a szeretet és igazság utai azok!

Ekkor nagybátyám mélyen megindulva hallgatott s én az agg férfi szemében könnyet láték, melly, a nélkül hogy ő észrevette volna, lepergett arczára. Ez egyszerü, szomoru történet engem is meghatott, s egy ideig mindketten szótlanul ülénk, gondolatokba merülve.

Nem hiányzott-e gyöngéd segély? kérdém utóbb, mert itt nehéz lehet orvost kapni.

Nagybátyám szemrehányólag tekinte rám, arczára azonban nem sokára ismét a bú kifejezése terült, mintha nem látná jónak, most illy irányt adni gondolatinak.

Mit sem mulasztánk el, kedves Károlyom, az orvos csak egy órányira lakik innen, még e pillanatban is jelen van, s ma reggel óta, midőn előre nem látott eset által a veszély keletkezett, már három lovas embert küldénk a csak néhány órányira fekvő gyógyszertárba, kiknek ketteje már meg is érkezett.

S azt hiszik, hogy minden segély sikertelen?

Mint az orvos mondja — igen!

Mért nem jött el anyja leányának segélyére illy veszélyes időben?

El fog jőni, el fog jőni a napokban. Senki nem várta ez eseményt illy korán, mint belépett.

S a vőlegény?

Szinte megérkezik néhány nap alatt, mint irá. Adná isten, hogy a vigasztalás jutna szegény Emmának, őket még egyszer láthatni!

Nem sokára e beszéd után a beteghez hivaték nagybátyám. Midőn este nyolcz óra tájban visszatért, már hallám, hogy a lyányka meghalt.

Alig hivém, hogy olly férfi, kinek hivatala kötelességeihez tartozék, a haldoklókat végórájokban segélni, s őket elkészíteni ama más életbei átmenetre, az utazásra amaz ismeretlen, meg nem vizsgált túlvilágba, hova még semmi bölcs fölfedezési kisérlet nem hatott, s mellyhez bennünket csupán a hit horgonya köt — alig hivém, hogy olly férfi annyira megilletődjék, mint nagybátyám vala, egy, habár ifju s virágzó élet elmultán.

Elbeszélé részletesen, milly megadással, milly istenbeni bizalommal halt meg a szegény Emma. Ohajtva várta ugyan anyja s vőlegénye megérkeztét, utóbb azonban minden földi szerelmét gyermekére fordità, s végre csendes megadással, egy jobb élet iránti rendületlen hitben s a halál utáni viszonlátás reményével, szeliden s fájdalom nélkül mult ki.

Érzetem már akkor mondá nekem, mit most több szomoru tapasztalás után tudok, hogy a busongót mi sem vigasztalja jobban, mint ha fájdalma tárgyáról kibeszélheti magát; én tehát sokáig beszélgeték jó nagybátyámmal a szegény Emmáról, s szavait, rövid együttlétök részleteiről, valódi részvéttel hallgatám. Sokára gondolám csak, misze-

rint eszméinek más irányt kell adnom, s iparkodám a beszédet fájdalma tárgyáról észrevétlen elforditani.

De csak ritkán lehet, édes bátyám, folytatám, hogy kötelességei teljesitése olly szomoru legyen önre nézve, mint ma; ugy hiszem, igen vidám események is vannak hozzá kapcsolva.

Ha pap nem volnék is, fiam, felelt nagybátyám, ez esetben az, mi történt, épen olly fájdalmasan illetett volna — Emmát leányomként tekintém — megismerém az atyai érzelmeket — vagy is inkább fájdalmakat — de nem akarok igaztalan lenni....

Még is azt tartom, szakasztám őt félbe, most már eltökélve, őt bánata okaihoz visszatérni nem hagyni, még is azt tartom, hogy az élet e faluban, az emberek derítő közlekedésétől annyira elszakadva, valami igen egyoldalu lehet, s vagy lelkünket eltompitania, vagy bennünk az elégületlenség érzetét hagynia kell.

Azt képzeled te, s nem csodálom, hogy képzeled. 35 év óta lakom e csendes menhelyben, élek ez egyszerü, bajtalan emberek közt, s semmi föltét alatt sem cserélném el másért lakásomat s hatáskörömet.

Ehhez bizonyosan a szokás hatalma is járult, — de itteni tartózkodása első éveiben, akkor sem kivánta ön soha azt elhagyni?

Régen mult idő már, a mellyről beszélsz, válaszolt az agg, miután egy ideig elmélkedve hallgatott, mégis olly világosan emlékszem rá, mintha itt tegnap foglaltam volna innepélyesen helyet. — Nem tagadom, eleinte gyakran kivánkozám a világba, sőt néha elégületlen is valék sorsommal, s helyzetemben morogva s magamat gyötörve éltem. De hidd el, megelégedést — s ez egyedüli föltétele boldogságunknak — nem külső benyomások idéznek elő! Még világosan emlékszem a csekély alkalomra, melly magam fölötti elmélkedésre, s annak elismerésére hozott, hogy, ha becsülettel működünk nemesülésünkre, olly boldogsághoz jutunk, millyet a föld minden javai sem adhatnak. — Bár mit sem felelék, nehogy nagybátyámat ellenmondás által akkori hangulatában sértsem, mindazáltal állitását nem tartám egyébnek, mint a falusi élet magányában egyoldaluvá lett férfi nézetének — most huszonkilencz év multán, midőn az, ki velem beszélt, rég elhagyá a földet, már egészen másképen vélekedem e tárgyak felől, s magamban gyakran kértem engedelmet nagybátyámtól a csak gondolt ellenmondásért.

S mi volt azon csekély alkalom, melly önt itteni tartózkodásával kibékiteni képes volt? kérdém kis idő mulva.

Közlöm veled, fiam, szinte kétlem, hogy meg fogsz érteni. Egy nap igen rosz kedvem volt, a magány, csend körülem kedélyemre nehezült, szórakozás után vágytam, mit olly módon, mint kivántam, itt el nem érheték. Az ablakhoz léptem, átellenben akkor épiték a házat, mellyben ma a szegény Emma meghalt. A falak félig voltak készen, árnyékuk már nagy részét elfödé a mezőnek, melly a napvilággal mindig teljes érintkezésben volt. A munkások kimért távolban álltak, ki alant, ki a lajtorján, ki a fal tetején, s egymásnak hajigálták a köveket, mellyek illy módon gyorsan és ügyesen szállittattak rendeltetésök helyére. Az alant

álló mindig vagy alacsonyan vagy magasan dobta, s igy a másodiknak fölötte folyvást erőködve kelle előre vagy hátra hajolnia, hogy a hozzá egyre röpülő köveket elkaphassa. Ezt legnagyobb türelemmel s jó kedvvel tevé. Ritkán s csak tréfálva tett szemrehányást társának. Gondolkodám fölötte, miután e gyönyörködtető foglalkozást egy ideig néztem, mint lehet, hogy e munkás, ki erejének minden megfeszitése mellett is csak szűk napszámot szerez, olly jó kedvű, vidám, mig én dörmögök s boszankodom. Összehasonlitám állapotát az enyémmel, s e hasonlitás magamról további elmélkedésnek lön alapja. Minél tovább tevém ezt, annál világosabban láttam, miszerint nagyobb okom van elégült, mint elégületlennek lennem, s miszerint legnagyobb hálátlanság az alkotó iránt, mindig arra gondolni, mi hiányzik, nézetem szerint, boldogságomhoz, mint arra, mit adott hozzá, s mit magamnak, mint szükséges föltételeket, el kell ismernem.

Ez elmélkedés után teljesen elmult rosz kedvem, vidám levék, mintha váratlan szerencse ért volna, s magam sem tudám, honnan ered e rögtöni szép hangulatom. Később még inkább elismerém, s bizonyossá lettem, miszerint mi sem szükséges, mint az ön magunk fölötti gondolkodás, hogy körülményünkkel kibéküljünk, s rosz kedvünket elűzzük. Ez sokkal jobb s biztosabb, mint külső benyomásoktól függeni. Ha aztán az elégületlenség szellemei ismét győzni akartak, az ablakhoz léptem, elképzelém, midőn a ház már régen el is készült, a dolgozókat, mint hajigálák egymásnak a köveket, s kezdém elmélkedéseimet, mellyek nem sokára szükségesekké váltak rám nézve. Azóta nem kivánkozám el innen, s egy nap sem mult, mellyben a teremtőnek irántam tanusitott kegyét meg ne köszöntem volna.

Más nap meglátogatám nagybátyámmal, kit nála létemnek rövid ideje alatt szivemből megszerettek, a halottas házat, s sokáig álltam a szegény Emma koporsajánál. Az agg férfi fájdalma annál megmagyarázhatóbb lett előttem, minél tovább nézék az elhunytnak szép, halovány, szelid arczára. Valóban ollyan volt, mintha csak szenderegne, s igy rá nézve nem is különbözött sokat a halálangyal csókja attól, mellyet azon este az álom istenétől kapott. A kis lény, ki helyette egy ideig e földön volt lakandó, szinte alvék. Mindketten alvának — az anya s leánya, de nem egyenlően — mindketten éltek, de különbözőleg, — az egyik világosságban, a másik még homályban. Rövid idő — s a különbség meg szünendett. Milly kurta ez időszak az örökléthez képest! milly kurta, most is már, egy élő ember emlékezetében!

Midőn az est másodszor hajolt a földre, beléje fektetők Emmát. A nap vidáman állt nyugaton, s bágyadt sugarai megvilágiták a sugár egyháztornyot, melly harangjai panaszos hangjával a csendes, lassan haladó gyászmenetet kiséré. Bátyám elől ment papöltönyében, a koporsót a kis falunak csaknem egész népsége követé. Hosszu sor volt az, s benne senki, ki nem saját ösztönéből s szives részvétből csatlakozott volna mellé, de hozzá tartozói közül senki sem kiséré őt végnyugalma helyére. — Rá nézve mind idegenek valának, kiknek létezéséről néhány hónap előtt még mit sem sejtett.

Midőn a menet a temetőbe fordult, tajtékzó paripán vágtatott egy lovag a falu utczáján alá. Ifju, viritó férfi volt az, az orosz-német hadsereg tiszti egyenruhájában. Láttam, a mint valami kérdést intéze a falu egyik lakójához, aztán lováról ledőle, s ájultan viteték egy házba, — s most már tudám, ki a lovag, ki olly sietve s bizonyosan vágy és szerelmüzötten jött ide.

Nagybátyám a temetés után saját lakába vezette őt, s közlé vele, mit már tudott. Ő, kinek szinte vigaszra volt szüksége, mindent elkövetett, hogy ezt vigasztalja. Az ifju a hozzá intézett szavakat alig látszék hallani; csak midőn magáról Emmáról volt szó, élete részleteiről, figyelt a legfeszültebben, s könnyei, a nélkül hogy maga észrevenné, barnult arczára peregtek, aztán ismét ama látszólag részvétlen helyzetbe esék, melly mutatá, hogy a vigaszok, mellyekkel fájdalmait enyhiteni akarák, haszontalanok.

Rögtön átvillant agyán a gondolat leányára, s ohajtá, hogy hozzá vezettessék. A szendergő gyermek bölcseje mellé ült, s a néhány nap alatt, mig azon faluban maradék, nem láttam, hogy — egyetlen órát kivéve, mellyben vele kilovaglék — a gyermeket máskép elhagyta volna, mint anyja sirját meglátogatni.

Megérkezte után a második nap volt, midőn egyesitett kérelmünknek engedve, magát a magos rónárai kirándulásra határzá, melly a falut környezé. Soká lovagoltunk némán egymás mellett; midőn fölértünk, a nap már bucsúzék. A különben sem szép vidék most mind a tavasz, mind a tél ékeit nélkülözé. Szennyes barnaság volt a fő, csaknem egyetlen szin, melly a látkörön a szürkekék éggel észrevétlen összeolvadt.

Társam soká nézé hallgatva a bágyadt estpirt, s a halovány fény, melly arczába ütközék, összhangzatban látszék lenni belső állapotával. Már többször kisértém meg beszélgetést kezdeni, de sikertelen, most ugy látszék, hogy maga is ohajtja.

Ön ismeretlen előttem, uram, kezdé minden további bevezetés nélkül, de katonatársak vagyunk, s a sors önt boldogtalanságom tanujává tette — feleljen ön valódilag egy kérdésemre. — Akar ön? kérdé kis idő mulva, mialatt kiváncsian hallgatek.

Bizonynyal, szivemből, válaszolék.

Hiszi-e ön, hogy gyermekem, ha eszközöket rendelek hozzá, néhány évig itt maradhat, a nélkül, hogy legkisebb is elmulasztassék gondviselésében?

Hiszem, felelék, de e fölött legjobb lesz önnek nagybátyámmal, a pappal, beszélni, mert magam is idegen vagyok itt, s a viszonyokat nem ismerem.

Legyen ön segélyemre, szóla csaknem esdeklő hangon, olly szolgálatot teend ön, mit soha meg nem hálálhatok. — Ne tartson ön rosznak, könnyelmünek, folytatá ő, ismét jóvá tettem volna, mit elkövettem. Emma nőm leendett — e szándokban soha egy pillanatig sem kétkedém — bizonyára nem, egyetlen vigaszom, hogy ő ezt tudta, hogy abban soha nem kételkedett — s most bizonyosan tudja.

Ismét elhallgatott, s noha megkisértém a beszédet folytatni, néma maradt, s a nagybátyámnáli tartózkodásom rövid ideje alatt is csak néhány szót hallék tőle.

A kivánt egyezkedés megtörtént, még mielőtt elutazék. Fájdalmas érzelmekkel hagyám el a helyet, hol a háborui vad események után néhány napot vidám nyugalomban remélék tölthetni, hol azonban rövid ottlétem alatt bú és panasz üté fel tanyáját. Negybátyám igen meg vala indulva, midőn tőle bucsúzám.

Nem látjuk többé egymást, Károly, szóla, megfogva két kezemet, ez bucsúnk az egész életre.

Hiszen földiek leszünk, felelék mosolyogva, hogy őt felderitsem, s akkor majd többször meglátogatjuk egymást, — de szándékom nem sikerült.

A tiszthez menék bucsúzni. Karján tartá az alvó gyermeket, s szakadatlan nézé. Halkan billenté felém fejét bucsúidvezletül, a nélkül, hogy további részvétet árulna el. Midőn elhagyám alacsony, kis szobáját azon háznak, mellynek épitése nagybátyámat önelmélkedésre vezeté, s mellyben később a szegény Emma halt meg, gyermeke atyját még mindig ugyan a helyzetben látám, azt mozdulatlanul szemlélve. (Vége következik.)

Egressy Gáborhoz.

Megénekellek!.... de te lészsz oka,
Ha énekem tán szabadon nem szárnyal:
Lerészegitéd szomjas lelkemet
Müvészetednek édes italával.
Megénekellek... ámbár vakmerőség
Igy fölhangolni kis nádsípomat;
Legyen mentségem, hogy a millyen gyönge,
Olly szívből ömlő, tiszta hangot ad.

Gyakran nem érti emberét a kor.
Nagyot teremt nagy lelke erejéből,
És ez bukása! népét fölviszi
Ollyan magosra, honnan az leszédül.
Még jó, ha költőt ér e balszerencse;
Az ész holt fénye egykor föllobog,
S feltámadását fogják innepelni
Világosabban látó századok.

Egészen más a színész végzete.
Lekötve csügg ő egy rövid bilincsen —
Ez a jelen; csak erre számolhat,
Mert a jövőhöz semmi köze nincsen.
Ha a jelennek biztos fövenyébe
Le nem bocsátá híre horgonyát:
Elmegy nevével az idő hajója,
És menni fog az örökléten át.

Vakon mért tartja a sors korodat,
Hogy meg ne értsen? nemzetem müvésze!
Avvagy — kivéve egykettőt talán —
Méltányolólag, lelkesedve néz-e?
Születtél volna boldogabb hazában,
Hol érdemeknek kedvezőbb az ég:
Dicsőségednek fényes ragyogása
Egy félvilágra elsugárzanék.

Eljőnek ők, és néznek hidegen,
És tőled egyre csak nagyot kivánnak;
Nem értik azt ők, milly kis száma van
A sikerülés remek órájának.
A költő ír, csak hogyha kedve tartja,
A képiró, ha kedve tartja, fest —
És a színészt befogják az igába,
Habár halállal sujtja őt az est.

S mit szóljak arról, a ki ellened
Viseltetik rút pártos szenvedélylyel,
Ki koszorúd, mit néhányan fonánk,
Dühös kezekkel tépné szerteszélylyel?
Oh mert van illyen, és pedig nem egy van;
Hogy is ne volna?... magyarok vagyunk;
A párt, a párt és mindörökké csak párt
Sok század óta átkos jelszavunk. —

S mindekkorig te el nem csüggedél,
A zsibbadásnak súlya nem lepett meg,
Hogy illy kevés, illy kétes bére van
Sok átvirasztott, puszta éjjelednek.
De nem, jutalmad nem fog elmaradni!
Megtisztuland az érzet és az ész,
És eljövend a méltánylás idője,
Midőn mindnyájunknak kedvencze lészsz.

Petőfi.

Népismertetés.

*Pásztoróra Székesfejérváron.**)

I.

Juhászminta.

Hortobágyi pusztán fúj a szél
Juhász legény — utra kél....

Ki volna élvben olly szegény, hogy éltében — egyszer legalább — a költőktől annyiszor megénekelt pásztorórát ne élvezte, ki volna irodalomban olly járatlan, hogy Geszner és Theokrit pásztorainak hirét ne hallotta volna? Boldog mult idők! mondandják kegyetek; azon szép gyermekkora az emberiségnek letünt, nincs többé görög pásztor a völgyek virányain, és hova lett a pásztoróra? Csak türelemmel, drága kegyetek! — a pásztorórát ma is élvezhetni Fejérváron; a görög pásztorokat pedig fölmutatandom eredeti magyar kiadásban: mert ugyan mi is édesebb a — hyblai méznél? mi eredetibb a magyar juhásznál? — Nem leljük, az igaz, embereinket kies völgyek istengyarmatos ölében: de nem költőibb-e annál a siktenger, melly egy hires magyar oktató véleménye szerint, csigamorzsákból alakult, de mellyet a mindennapi ember, ismét igen prózailag, homoknak nevez. Nincsenek ugyan a közel mocsárban sáskoszorús nymphák: jaj de ki tehet arról, ha a szép vízi-nénikék időjártával ungokká változának, s a csalfa kacsintás helyett, untató dalt brekekéznek, viszhangul a pásztor bodza-furulyájának. Nem találunk ugyan Thyrsiseket, Dámonokat, Tytirusokat: de nem szebb nevek-a a Jancsik, Andrisok és Pisták?! Nincs ugyan fürge léptü Chloe s Amaryllis, ki után epedőleg kinlodjék a puszták pásztora; de van Kati, Erzsi és Sári! Hijába keresünk holdba szerelmes Endymionokat! O de azon csak örülnünk kell, ha a pásztorvilág is annyira kiábrándult, hogy inkább a piros pozsgás Katiczát szereti, mint a búbánsápadt éji l ú n á t, kinek — tisztelettel légyen mondva — még nőisége is nagy kérdés alatt áll, miután annyi ember, és nagy költőnk Vörösmarty is komának, és nem komaasszonynak szólitja őt. Nem hallunk szinte pásztorajkakon ömlengő szerelmi szókat, mellyből a nagy világ is lassanként kigyógyul, de hallunk annál szebb, magyarosan hangzó, lánggal égő teringettét, czifra fikommattát, melly a görög pásztorokat nem ékesité, s melly nyilván tanusitja, hogy édes anyai nyelvünk nem csak dalhangu mint a görög, hanem még más is. Illyen pásztorok által élvezett pásztorórát emlitek én.

És most, miután a lovagszobornak, sőt még a börtönnek mintáját akarjuk elébb látni: keressünk egy juhászmintát, eredeti magyar fajból a világhires Hortobágyon, ki egyszersmind pásztoróránk hőse leend. Azért tehát rajta!

Ismerik-e kegyetek ama nagy tért, melly a Tisza és a nagy magyar Debreczen közt fekszik? ott láthatnak számtalan juhserget a füldús szamár elnöklete alatt füvészkedni. Igen, igen ők füvészkednek bár Linne füvész könyvét nem olvasák, de nem kérdik: hány anyás? hány hímes? s a helyett, hogy mással étetnék a tápláló füvet, magok eszik meg; s ez a választóvonal, mi őket némelly botanikustól megkülönbözteti! Ha jól füvészkedtek: kérődznek, miként kérődzik sok vitézlő ősei érdemein, ha magának nincs. Hat bojtár és hat vasfodros komondor őrzi az ezeret haladó birkaegyetemet, mig a hires juhász, kit mi keresünk, szép Dulcineájánál a csárdában mulat. Tekintsünk be oda hősünk kedveért, ha a hatalmas kuvasz, melly a küszöbön keresztül nyujtózik, arra engedelmet ád. Bent a csapszékben két hosszu lócza áll egyenvolnalban, mig közöttük baltavagdalt asztal nyulik a szobán által; azon két üvegbor s a Csokonai által megéneklett csikóbőrös kulacs, mellyet itt azért is megemlitünk, mivel a fakilincscsel együtt eredeti hazai találmány, s édes kotyogását csak a magyar fül érti. E szeszoltárok előtt, ferdére vetett karimás kalappal — melly förgetegkor esernyőül szolgál, — zsiros, de kellőleg bő gatyában, s illedekésen ugynevezett borjuszáju ingben, kifordított subában, jobb keziben állig érő botot tartva, másikkal egy, kék rokolyás menyecskét ölelgetve, áll egy ember. Ez a mi hősünk; Geszner és Theokrit Thyrsise, vagy ha igazabban szólunk, a debreczeni anyakönyv kivonata szerint, Kurucz Bandi.

A mi Bandink imé — miként magyarnak szokása — három hajtást ivott, háromszor törölé meg száját térdig hulló inge ujjával, s három itcze bornak vége van, pedig dél előtt, s mégis olly józan, hogy az esküt is letehetné, sőt ezt már tizennégyszer le is tette minden birói parancs nélkül. Ő nem tartozik azon szédelgő fejüek közé, kiket öt hat itcze bor tántorgani készt; ő egyenesen megállt, csak kalapját taszitotta másik oldalra és danolt:

Lánggal égő lobogós teremtette!
Féreg esett az én régi kedvembe,
Az irgalmát, ide avval a borral,
A bú, vagy én, de egyikünk bele hal.

A csárdás tudta már gyakorlatból, hogy hősünk ezen dalát sikertelenül el nem énekli; bort tett föl az asztalra s noha két szeme volt, még látni sem akarta, midőn Bandink, az ölelgetett menyecske ajakán, természetesen az ő édes cselédjeén, nagyot czuppantott.

---

*) A népismertetési rovatot alig kezdhetnők meg ennél jelesebb, sajátságosabb czikkel, mellynek nem csak tárgya, de kidolgozása, nyelvezete is tisztán eredeti, s mint illyen, minden népiesség-kedvelő magyar előtt bizonyára nagy tetszést fog kivivni. — Vajha minél több illy népies czikk küldetnék be hozzánk.

A szerk.

De lesznek tán nyájas olvasóim közt ollyak is, kik megütköznek abban, hogy hősünk dalának némelly sorait a korán elhunyt Athenaeumból meritette, hova azt Pönögei Kis Pál barátunk raká le. Oh nem biz ő! Ha más, tehát hősünk is tudja, mikép a betü öl, azért ő soha sem olvas, kivevén számadás előtt birkáit olvassa meg. Ő ezen dalt ittas diákoktól tanulá, mellyért nekik, — mint magát kifejezni szokta —, kostököt ispelendirozott.

‚Isten jó nap' köszöntött most be egy bundás alak — kire első tekintettel ráfoghatjuk, hogy Bandinak ügyfele.

„Fogadj' isten — lön a rövid válasz — honnan s merre bajtárs?"

‚Fejérvárra, a ki angyala van, a szentmihályi lakzira' — s miután elmondá, gróf X. birkáival mikép került az alföldre, s mikép vágy vissza Fejérbe, a juhászparadicsomba, egyszersmind olly szivrehatólag rajzolá a pásztoróra kellemeit, hogy Bandink, miként Matyi, a ludas, háromszor tőn fogadást, s izmos parolájával, mint szokott vinculumával meg is erősité, hogy utitársul szegődik, s háromszor veri el kedvére pajtását, ha előadása nem igaz; s minthogy az idő dél felé járt — mit hősünk árnyékáról könnyen kikálkulált: hosszu haját kalapjába tömve, kulacsát nyakába akasztva, s juhászpajtását vendégül vive, visszatért bojtárjai közé.

A bojtárok akkorra megpörkölték a bárányt, csak teriteni kelle; kikeríté azért hősünk nyakából subáját, s miután az abrosz és tál vala egyszersmind, — az ebéd a fölé kitálaltaték, s mellé telepedett a gazda vendégestül, és a hat bojtár, mig mindenik háta mögött egyegy kuvasz — mint a hűség jelképe — csontravárakoztában kapkodta a pusztai legyet. A hat bojtár Éli fiaként ötágu természeti villával szedte a kövér falatokat, mig hősünk étvágyát lecsillapitva, hol vendégével, hol a kulacscsal eredett párbeszédbe, s hogy az utóbbinak egyhangu beszélgetése őt érdeklé, könybe lábbadt szemei tanusiták. Ebéd után az ebek elmosogatának, hősünk pedig a már tiszta abroszra heveredve, hallgatá vendége előadását, s miután kedvök magasra, a nap pegig leszállt, megiván előre az út áldomását, álomra dőltek, s a fejérvári utra viradtak, még pedig vigan, miből kitűnik, hogy hősünk nem magát, de bánatát szokta ölni a csárdai vinkóba. — Nyergeltek, — s ha nagy Hortobágyon korán felkelő ember lett volna, észre fogá venni, miképen:

Hortobágyi határon
Két juhász ült szamáron.

II.

Kiki párjával.

Fejérvármegyében van Székesfejérvár.
Hármas Kistükör.

Székesfejérváron vagyunk, hova Hortobágyról — minden aristotelesi helyegység daczára — történetünk szinhelye áttétetik, azon egyszerü okból, mert ama hires pásztorórát gyakorlatilag legeredetibben csak és csak itt mutathatjuk föl, s mert hősünk is ide szándékozik; s ki volna, ki a történet hősét világ végére is szivesen ne követné.

De imé mi rettentő fütty hatja meg Ole Bull bájhangszerét hallgatni megszokott füleinket, melly a pesti német szinpad akármelly nemzeti páholyában is sok volna. Nézzék csak drága kegyek, a kocsiknak se hossza se vége; mindeniken három, négy legény s egykét piros pozsgás leány patyolat inges karoktól védve, hogy a kocsiból ki ne zökkenjenek. Néhány közülök holmi gonosz hangszert nyekegtet hóna alatt, másik fütyöl, harmadik danol, mig negyedik kulacsát tartja magasra, s szeszes tartalmát elnyeli, mint elnyelé a veres tenger Pharao népét egykoron. Vajh kik lehetnek ezek? Tán tisztujitás lesz, s ugy kell járnunk, a mint fütyölnek? de hiszen az már megtörtént, elég katonásan. Vagy tán a puszták fiai riadtak fel — ifju arszlánok módjára — macska-zenét adni szegény városunk irtózatos csöndének? Oh akkor hallgass el, gonosz charivari!

Itt a magyar nemzet szépszámu királyi nyugosznak;
E rettentő fütty bántja nagy álmaikat.

De illy badar gondolatra hogy is tévedhetének el, hiszen ezek a Dámonok és Amaryllisek, kiket mi várunk. A gonosz hónalatti hangszer a zökögő duda, melly életében juhász-komondor bőre, jelenleg pedig a legszebb pásztormuzsika, mellyen olly eredetileg hangzik a hires „Jancsi bácsi, Pista bácsi", hogy ha kegyetek hallanák — bizony félek — duda-szóval kivánnának kimulni ez árnyékvilágból. És a sip, mellyet a macskazene egyik tényezőjének gondolánk lenni, a furulya, melly bodzafából készül. S itt önkénytelenül ki kell térnem a bodzafa érdemeinek elsorolására, mellyet még eddig előttem — tudtomra — egy iró sem tőn. Ennek levele jó salátának, gyümölcse ételnek, virága herbatheának, ága cséplőfának és furulyának, és végre béle sok tudós egyező véleménye szerint: eczetágynak. Mennyi érdem egy rakáson. Hát a fütty mire való? kérdendi valaki. Ehhez nem sok magyarázás kell; ugy hiszem, legkönnyebb muzsika a harangozás után, s juhászaink ezt, — a karzati ifjuságnak adván az elsőséget — kitünőleg értik két ujjoknak ajkukra alkalmazása által remekelve, s dombra hevertökben a nyáj mellett komondorhivogatóul, toborzáskor örömkifejezőül használva azt.

Mig igy magyarázgatunk, ime juhászaink a vásártérre értek, hol legelőbb is két ház tünik szemünkbe: a templom és a koresma, amott, hogy évi bűneiket bemondják, s egy évre való igét hallgassanak, itt, hogy mult évi keresetök maradékát, s az uj foglalót eltivornyázzák. Mert megjegyzendő, hogy itt szegődnek el juhászaink, az alku fölött nem egy kasznár- és ispánnal parolázván, e pásztorsaturnáliák nagy napján.

Minden juhászarszlán gatyában, térdig hulló patyolat ingben, bokrétás kalappal, sárga-sarkantyús feszes csizmában; minden Amaryllis piros czipőben, fejér szoknyában, koszorús fővel áll. — Most a csapat hosszu sorrá kezd alakulni a zászló után, midőn két juhász szamáron közükbe vágtat, vagy akarám mondani, léptet. Ki volna más e két juhász, mint Kurucz Bandi és pajtása, kik nagy Hortobágyról eljövének élvezni a hires pásztorórát. Rövid de legényes üdvözlések után hősünk is olly ismert tagja lett a hires juhászegyletnek, mint bár ki más fia. A csapat azonban megindult az egyház felé kisérve szamaras hősünk által, hova azonban be nem ment, nem azért, hogy törzsö-

kös kálvinistának tartotta magát, hanem mert kereszteltetése óta abban nem levén, az ige boldogitó hatását nem képzelheté, s végre mivel utasdiákoktól mindig ugy hallá danoltatni, hogy:

A juhásznak a temploma a pincze,
Imádságos könyvecskéje az iccze.

Ő tehát mig a szelidebb juhásznépség ment megadni istennek a mi istené, korcsmába vonult megadni Kuruczcznak, a mi Kuruczé.

Mire többi juhászaink a vigalom helyére értek szörnyű kolompolással, mellyet a pusztai kosok nyakára vásárlottak, már akkorra hősünk néhány iccze bort ingremiált, azaz behörpentett, s néhány poharat constatirozott, azaz, összezuzott. — Dalban őt, a hires hortobágyit, ki mulná felül? Most is, midőn a csapat betódult, magas lelkesedéssel és mély hanggal dalolá kedves nótáját:

Még azt mondják nekem az irígyek:
Ihatom én, mert eleget csípek;
Nem kívánok én annak egyebet:
Sohse lássa a csillagos eget.

A megérkezett csoport miután a dalolót jó izűen megbámulá, helyet fogott a hosszu lóczákon, s miután étvágyát mindenik lecsillapitá, azaz, ágyat vetett néhány pint urhidainak, egy rész leülve maradt volt uraikat gyalázni, s az ujról kérdezősködni, más rész — a fiatalság — bő ujjongatások közt kelt ki eljárni ‚kiki párjával' a győri ugrást, mellyet a barna hangászkar ugyancsak talp alá rakott. — Juhászaink közt kinekkinek megvan pár piros czipőért a maga tánczosa, s azt másnak érinteni a fokos törvénye szerint tilos. Hősünk ezt nem tudá, s tánczra ránta egy barnaszemű leánykát, de alig fordulhata vele hármat, midőn egy izmos kéz megrántá:

‚Az angyalát, földi, nem ugy verik ám a czigányt, ez a leány enyim', s egyszersmind karja közé akará a leányt penderiteni; de hősünk ezen czifra óvásra jelenleg mitsem adva, tovább aprózta tánczát a sárpadlón, mig egyhangulag kiabálá: ‚huzd rá czigány, disznót adok, nem turja fel az udvarod.' A juhász egyre igényelvén a leányt, majd fokosviadal kelt a felett; ha a csendre ügyelő választmány Bandinknak a „kiki párját" meg nem magyarázza, s az igénylő juhásznak a leányt vissza nem adja. Hősünk ezen kis vigalmi intermezzo után kiment az udvarra meglátni, ha ugy néz-e ki a fényes hold Székesfejérváron, mint puszta Hortobágyon, és keresett magának fris levegőt és fris tánczosnőt a bámulni sereglett konyhakomornák közt, és lelt is pirosat, mint a pünkösdi rózsa, kinek szépsége, mint hősünk magát akkoriban kifejezé, még a ritkaszitánál is ritkább volt. A szép Sárika — mert ez volt neve — és juhászunk, mármár bemenni készülének, midőn a füles Rosinante, ráérvén a jövendölési percz, akkorát ordita, hogy Bandinak uj tánczosnéja megrezzenve dőlt alföldi keblére, s erre a kis leánynak csókot, szamarának pedig Sárika kiséretében abrakot adott, mire az jövendölni megszünt, ő pedig párjával tánczolni ment.

Járta aztán a tánez mind halálig, ki világos ki viradtig; kiszámitva innen a pitvarban viadalozó néhány suhanczot, békében és jó kedvvel, ugy, hogy ha valamelly utazó épen akkor vetődik ide, bizony elfogja vala hinni a dalszavát:

Ha valaki vigan él,
A juhász épen ugy él.

Semmi nevezetesség egész éjen át nem történt, kivévén, hogy hősünk Sárikája elég csókot, sőt még házassági igéretet is kapott, a többi leányok fejér szoknyája pedig a juhász fogdmegkacsók miatt derékban szinét veszté.

A juhászcsapat ismét fütytyel, dudával, mellyhez már most a kolomp accordja is járult, visszaszált, szénát hinteni a jászolba, hol őket elhagyott komondoraik barátságos csaholással fogadák; hol a hallott igéről hamar elfeledkezének, s csak a pásztorórára emlékeztek néha néha vissza.

Hősünk, miután Sárikától keserves búcsut vőn, s elszegődött útitársának háromszori verés helyett markát háromszor barátságosan megszoritá: nyergelni ment Rosinantéját, s visszatért Hortobágyra, utjában egyéb nevezetesség nem történvén vele, mint hogy a budapesti hidon vámot fizetett, s Czinkotán nagyot ivott világ boszujára és Sárika egészségére.

Még otthon is sokszor visszaemlékezett a bojtári bizalmas körben élete legszebb napjára, s elelrikkantá magát, erősen feltéve magában:

Hogy a jövő szent Mihálnak napjára
Ujra elmegy tánczolni Fejérvárra.

Fekete János.

A jegyes.

(Népdal.)

Régen járok jegyben,
Azt vetik szememre;
Kinek mi gondja rá?
Azt felelem erre.

Szép a virágos fa
Május hónapjában,
Ezerszer szebb a lyány
Eljegyzett korában.

Jegyesem, angyalom,
Szivemből szeretlek;
Ha rád tekintek is,
Uj életet nyerek.

Felettem süt a nap
Égető sugára:
Hidd, égetőbb sokkal
Szerelmem tűzárja.

Őszre kezd hajlani
Az idő, galambom,
Tavaszszal adott szóm
Nem soká beváltom.

Beváltom, s beváltod
Te is a tiédet,
Hű szeretők vagyunk:
Isten megáld minket!

Szakál Lajos.

Irmára.

Irma midőn született, letekinte az égi szelidség,
Irmát megszereté s lakni szivébe röpült.

Bálban.

Elizion ligetén illy hölgy-koszorúba szövődve
Lejteni milly gyönyörű volna az élet után.

Földi nap.

Szép nőt, szép hölgyet minek illik czimzeni? napnak;
Mert hány vándort látsz, a ki körötte forog.

Losonczy László.

Egy uj epigrammiróhoz.

Nagy s új eszméit kritizáltad az ifju irónak;
S hol szedted kritikád, ó-kritikákbul ugy-e?
Érdemed az: hogy mit mások böven leirának,
Azt két sorba tömék szörnyü ügyes kezeid.

Székács Pál.

TÁRCZA
A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— E lap szerkesztője, mint a Nemzeti Zenetár kiadására ügyelők elnöke, azon urakat, kik az aláirási iveket mint gyüjtők elfogadni és köröztetni sziveskedtek, tisztelettel figyelmezteti az ivek minél előbbi beküldésére, hogy tudhassuk magunkat mihez alkalmazni, s a második s a többi füzet egymásutáni gyors kiadását haladék nélkül eszközölhessük. Mert ha előfizetők hiánya miatt e szép irányú vállalatot folytatni nem lehetne, ezt mi hamarább tudatnunk kell főleg azokkal, kik már előfizettek. Azonban a nemzeti zenészetet pártoló lelkesebb honleányaink és honfiaink talán csak nem fogják megengedni e szomoru körülmény bekövetkezését. — Ezen figyelmeztetés közlésére szivesen kérjük azon ügytársainkat is, kik már a Nemzeti Zenetárt lapjaikban olvasóiknak hazafiuilag ajánlották.

— A mostani nagy táborozásban 9698 közlegény és altiszt, s 354 tiszt veszen részt; a lovak száma 4355-re megy. A szépen rendezett sátorutczák meglepő látványt nyujtanak; a nagyobbszerü hadi gyakorlatok, mint halljuk, csak a jövő héten fognak kezdetni.

— Tomala ur, ki minap a Rákoson olly nagy csatát nyert, s a czélba vett várat bevette, ismét valami nagy spectaculomot készül rendezni. Egy magas állványon ugyanis egyszerre 4 hadi zenekar fog működni, melly bengáli tűzzel lesz kivilágitva, hogy a zenét annál inkább láthassuk. Lesz még ezenkivül itt sok mindenféle nem látható és hallható dolog, s mégis fogadni mernénk, hogy ujra tömérdek néző és hallgató fog összegyülni a magas müveltségü fővárosiak köréből.

— Mult héten egy cadett agyonlőtte kedvesét, s azonnal elfogatott.

— Mindig halljuk, hogy Széchenyi gróf majd itt, majd ott épit fényes palotát, és ha mégis csak papiron látjuk ezt, nem kell csodálkozni, mert hiszen nem sok ideje van annak egyes házakat épiteni, ki nagy tervei szerint az egész hazát épiti.

— Báró Hellenbach utazó zenésztársasága városunkba érkezett, s reméljük, hogy nemzeti szinpadunkon fogják magokat hallatni ezen, már többek által dicsérve emlitett hangászok. Innen Oláhország és Konstantinápoly felé utaznak, hol a müvészeket jelenleg legjobban fizetik.

— Rainer János helybeli szappanos a dolgozóházat szappannal és gyertyával ingyen ellátni igéré. Éljen a jótékony polgár! Vajha az intézet fegyenczei szappanától egészen megtisztulnának, s gyertyájától felvilágosodást nyernének.

— A m. tudományos társaság könyvtára a jövő közgyülés alkalmával fog ünnepélyesen megnyittatni. Illenék, hogy e jeles könyvtárat minden müveltebb ember használhatná, ugy mint Bécsben az egyetemi könyvtárt, melly mellett egy nagy közös olvasószoba kinálkozik az olvasni és tanulni kivánók részére.

— Az idei műkiállitás képei közül 23 külföldit, és csak 4 belföldit vásárolt meg az egyesület. Örvendj, haza! a magyar festészet, ezen rendkivüli, nemzeties pártolás napja alatt, ma holnap tökéletesen fel fog virágzani!

— A német szinháznak egyik tagja sok adósságot csinálván, és igy hihetőleg nagyobb szerepet játszván az életben, mint a szinpadon, a napokban megszökött. Báró Klesheim vagy Weil F. urak irhatnának egy nép- csődítő parodiát illy czim alatt: Szökött szinész, minthogy a német szinpadokon különben sem boldogulnak a roszul travestált Szökött katonával.

— Wagner József műárusnál gyönyörü kiadásban jelent meg Kölcsey Hymnuszának koszorúzott zenéje Erkel Ferencztől. A mű Deák Ferencznek van ajánlva, és a három jeles férfi neve egyesült erővel ajánlja az egészet minden honszerető és működvelő földinknek.

— Petrichevich Horváth Lázár ur hirdeti, hogy müveinek utósó kötete is megjelent. Tehát az ő művei azelőtt már több kötetben is megjelentek? — Bizony bizony nem tudtuk.

— A napokban igen nagy hire járt itt, hogy Lendvay Debreczenben párbajra kelt, és agyonlövetett. — Lendvay alkalmasint jó izüt fog nevetni költött halálán. Különben ő már gyakran meghalt — a szinpadon.

— A természet-buvároknak az állatkinzásra vonatkozó pályakérdésére Petényi alaposan megfelelt; most már illy kérdést tehetnének föl: mikép lehetne legczélszerűbben megszüntetni az emberkinzást a müvelt Európában, és tul az oczeánon, Éjszakamerika boldog köztársaságaiban?

— A prágai szinház első énekesnéje Grosser, nagy tetszéssel működik a német szinpadon, mert nem csak hangja, hanem hangszere — az az külseje is igen csinos.

— Dr. Vállas, több jeles iparműkiállitást tekintvén meg a külföldön, nem régiben haza érkezett, s gazdag tapasztalásait kis idő mulva sajtó utján ismertetendi meg a hazával.

— Rózsavölgyi Márk zenésztársasága a Horváthkertben is nagy tetszést vivott ki mult vasárnap, midőn Morelly hangászkarával felváltva működött. R. zenésztársasága a Széchenyiféle társaskertben ezentúl rendesen hetenként kétszer, szerdán és szombaton játszik, sakert bérlői a belépteli díjt megszüntették, és igy e mulatóhely bizonyára látogatottabb leend.

— A Honderü igazgatója a veleszületett hegyes elmélkedéssel megforditá a Pesti Divatlap betűit s lapunkat chinai modorban palt-avidits-ep-nek nevezi, szerkesztőjét pedig hiu, tudatlan, ábrándos és mákonyisza czimekkel tisztelé meg. — Mi nem mérünk hasonló nagy mértékkel, hanem a

Honderü névnek csak a két utósó betűjét forditjuk meg, s ekkor az ő valódi neve : Ür, mi ismét megforditva még hamisabb jelentőségü. Hogy a P. Divatlap szerkesztője valóban hiú, ábrándos és tudatlan-e, annak eldöntése nem egyedül a Honderű igazgatójára bizatott, — azt azonban magam is elismerem, hogy egyszer életemben csakugyan mákonyisza voltam, midőn t. i. P. Horváth Lázár Álmok czimü drámáját olvasgatám! engem legalább irodalmunk ezen legerősebb opiumja egy két percz alatt elaltatott, szinte roszúl lettem tőle.

— Némellyek talán t. olvasóink közül nem is szeretik azt, hogy néhanéha a Honderüvel bibelődünk. De hát mondják meg nekünk önök, mivel töltsük ki a fővárosi hirek rovatát, mellynek hosszas kinyujtását egyedül a Honderűtől tanultuk, mellynek pletykadús Heti szemléjét, kivált azelőtt, leginkább kedvelék. Most tehát e tekintetben jogunk van méltányos türelmet igényelni mind az utmutató Honderűtől, mind pedig a pletykákban gyönyörködő olvasóktól. Az elkényeztetett gyerek nyakára szokott nőni a szülőknek.

— Lám még most csak a huszadik hirnél vagyunk, — és ha itt állapodnánk meg, talán még meg is köveznének bennünket. Pedig ezen fővárosi ujdonságirási és olvasási düh nem uralkodik ám sehol e világon, egyedül nálunk, nőileg kiváncsi, elpuhult magyaroknál. És ha Párisban, Londonban irnak is helybeli ujdonságokat, az ollyan, hogy az egész világot érdekli. Ellenben a Honderü elkezdé a nyul farkát nagy hosszasan megfőzni, sütni, és azt 20—30 féle alakban a közönség elébe tálalni; a közönség kapott az ujszagu, de valódilag rothadt csalétken, s most már ha azt akarjuk, hogy lapunk okosabb részét is elolvassák, irnunk kell nyakrafőre a rendőrség kihágásai ellen, (mintha bizony a rendőrség sokat gondolna a magyar ujságirók berzenkedéseivel), pontosan ki kell számitanunk hetenként hány embert tipornak el a bérkocsik, melyik utczában és hány órakor esett le a ház födeléről valamelly ács, hol volt hol nem volt botrány és spectaculum, melly a hazát könnyen sirba dönthette volna (hacsak mi ujságirók nem veszszük elejét a nagy veszedelemnek), sőt ha egészen a H. szerint működnénk, ki kellene jelelnünk: hogy mellyik utczát kövezzék a mi számunkra, ki kellene irnunk : hol mit lehet kapni jutányosan és még is kielégitőleg, ki születik, ki ad bált, lakomát, ki házasodik, és ki hal meg, de csak egyedül a főranguak körében, (csoda, hogy a házasulók számára nem ir egy lajstromot, mellyben minden férjhez menendő asszony és leány neve, lakása, éve, jövedelme, stb. fel volna jegyezve szokott pontosságával, azaz, nagyitva vagy kisebbitve). Valóban szomoru, hogy illy hitvány dolgokkal kell bibelődnie a magyar ujságirónak; azonban reméljük, hogy nem sokára eljön az idő, midőn e tekintetben az olvasók izlése nemesebb irányt veend, s mi nem leszünk kénytelenek az ujdonságirással illy csunya módon harlekínoskodni. Hisz jelenleg bármelly külföldi hir tartalmasabb, érdekesebb, mint a magyar ujdonságok egész serege.

Titkos hirek.

N. nem mehetett barátjaival a városligetbe; — Pepi kisasszony szivkirályát várta.

Bizonyos városban a csendőrlakot kirabolták; — másnap a kapun egy tábla volt látható illy felirással : Vakok intézete.

A x—i szinház igazgatója vig darabot irt, néhány ingyenjegyesek tapsoltak, mire a rendező jelenté a szerző távollétét; erre a józanabb itéletü nézők tapsoltak — a rendezőnek.

D. urnak három háza van; X. ur D. ur egyetlen leányát igen vonzó szépségnek tartja.

Hallatlan ritkaság! C.né estélyén senkit nem szóltak meg.

A rudnói csoda mindent meggyógyit; X. ur visszaérkeztekor nagy könnyebbséget érze — zsebében.

Y. asszonyságnál napi renden vannak az estélyek; N. és K. kisasszonyok férjhezmenendők.

Szarka.

Vidéki hirek.

Csetnek, nyárutó végén. A legközelebb honunkba érkezett szász-coburg gothai fejedelmi herczeg-család kies vidékü balogi uradalmában volt mulatása után az olly nagy, mint nevezetes murányi uradalmát is meglátogatá, hol helységenként a nép zajos éljenzései között, egyesek által majd német, majd magyar nyelven elszavalt üdvözlő beszédek s helyenként elébe lovaglott polgárokból álló banderiumok által fogadtatva, — tanuja lőn népe legtisztább érzetéből ébredett iránti ragaszkodásának s jobbágyi hü hódolatának. Azonban e fényes és ünnepélyes fogadtatás leginkább az ifju herczeg August nejének, Klementinának, Fülöp Lajos franczia király hódoló tiszteletre méltó leányának volt szentelve; kit is, a murányi uradalom határain belül Jolsva városába érkeztekor, egy e végre zöld galyakból készült, s bájillatu virágfüzérekkel ékesitett kapu alatt, számra mintegy tizenkét fehérbe öltözött, elsőbb rangu, fiatal uri leányok közül, M. M. kisasszony német szavakban ejtett rövid beszéddel üdvözle. — És e rövidke üdvözlő beszédnek olly kedvező eredménye lőn, miszerint a kis szónokot a fejedelmi herczegnő több izben magához hivatá, s mindannyiszor szives kegyének s iránti megemlékezésének nyilvánitásával bocsátá el.

Nem czélom az e részben látottaknak körülményesb leirása által ez előadás fonalát továbbra nyujtani, annyit azonban még is nyilvanitanom kell, miszerint Klementina herczegnő, mindenkivel éreztetett nyájas leereszkedő viselete által, — melly minden mozdulatánál királyi méltóságának népszerü szint kölcsönze — kiirthatatlan emlékoszlopot emelt a látására összesereglett nép szivében, melly őt a nők legvonzóbbikát s legnemesbikét eléggé csodálni nem győzé. — s.

Kolozsvár, őszelő 7-én. Mintha tündér szárnyalt volna el Kolozsvár fölött, egy kurta nap alatt bűvösen megváltozék. A kihalt utczák fölélénkültek, szinháza megnépesült, kocsizörgés, zaj hangzék mindenütt. Kegyetek, hiszem, sejtik, s talán tudják is, hogy mindezen nem-tudós dolog a természettudósokért volt, kik itt ötödik gyülésöket tartot-

ták. E hó 2kán kezdődött ez el városunk tánctermében, melly az ünnepélyhez méltólag vala kidiszítve. A terem meglepő látványt nyujtott, közepén asztal volt helyezve az elnök- és titkárok számára, feljebb szószék emelkedett s körül a rendes tagok ülései nyugodtak; 152 erdélyin kivül, több mint 28 magyarhoni foglalt helyet, s köztök a 3 Kubinyi, Bene Ferencz, Zipser, Petényi, Reisinger, Barta, Halász stb. A karzat dugva volt s a hölgyek szép számmal. A gyülést kormányzó ő nagyméltósága nyitá meg, utána alelnök Kubinyi Ferencz szólt s beszédét, zajos éljen szakitá meg. Majd titoknok Szűcs József beszélt s Kolozsvárt ismerteté, aztán jegyzőkönyv, levelezések s programm olvastattak, s a szakülések rendeztettek el. Végre fölállott a szószékre Kubinyi Ágoston, s „Álattan Europa- s Magyarhonban" czimü értekezését olvasá föl; Petényi jutalmazott pályamunkájának kivonatját közlé s nyert 24 aranyának felét egy természettudományi kérdés megfejtésére tevé föl, jutalmul, másikat pedig az állatkinzást eltörlő egyesület alapjára fordítá. Gr. Kemény Samu, t. Méhes Samu, s cath. püspök Kovács Miklós nevezetes pénzmennyiséggel járultak e jutalom s vállalat növeléséhez. Délután a város nagy ebédet adott, melly az emlékpénzzel együtt több százakba került. Estve kormányzónk ada estélyt. A toasztok és éji zenék nem maradtak el, s lelkes ifjuságunk egy, ez alkalomra készített unio-dalt énekelt a két elnök ablaka alatt. — Másnap szakülések tartattak, este fényes bál, hol jelen volt majd egész Erdély aristokratiája és értelmisége. Érdekes volt látni a fesztelen társalgást, s azon nyájas előzékenységet főuraink részéről, mit tudós vendégeik iránt nyilvánitottak. A másnapi közülésben ujra számos értekezések olvastattak több erdélyi tudóstól is, de mellyeknek hosszas előadása itt unalmas volna. Délután Tordára utaztak tudósaink, onnan Marosujvárra bizonyos természeti tárgyak megtekintése végett. Visszaérkezvén 6án, megint közülés volt, hol értekezés-olvasás után a jövő gyülés helyéül Pécs tüzetett ki, habár a társulatot Eperjes városa is meghívta. Befejezésül gr. Kemény Sámu és József búcsuestvélyt adtak, melly egy volt a legfényesbek közül, s olly nemzeties vala, hogy mostanában illyesmi ritkaság. Tartsa isten sokáig a jóban kemény Kenényeket s az egész társulatot! Városunk sokáig nem fogja elfeledni ezen szép napokat, s azon társalgási fesztelen leereszkedést, honfias buzgóságot, vendégszeretetet, melly e gyülés alatt jellemzé Kolozsvárt. Adja az ég, hogy jellemezze ezután is.

Szinyey.

Nagyváradon Szerdahelyi társasága igen jó sükerrel adá kivált az eredeti müveket. A többi közt Vachot Imre „Farsangi iskoláját", mint még itt ujdonságot, nagy tetszéssel fogadák. —e—.

Külföldi hirek.

Párizs. Egy asszony két hónapi fogságra itélteték, mert 40,000 frankot lopott — egy koldustól. Az asszony ugyan is egy vén pintér házgondviselője volt, kit életében a legszegényebb embernek tartának, s kinél holta után 160 ezer frankot találtak részvényekben, bankjegyekben azon a

40,000 frankon kivül, mit tőle — mint bebizonyult — gazdasszonya ellopott. A tolvajnál még megvolt a pénz, s tőle visszavették.

Turin. Elszler Fanny ide váratik az őszre vendégbakszökésekre.

Brüssel. A papság eltiltotta a falusi néptől az „Örök zsidó" olvasását; nem mintha unalmas volna, hanem minthogy sok benne a keserü — — — — —.

Karlsbad. Aug. 3kán temetteték el Mozárt Wolfgang zeneszerző, a halhatlan „Don Juan" szerzőjének fia.

Eredeti levelezés a külföldről.

— A párisi élet elevensége. —

Páris, nyárutó végén 1844. Édes Imrém! — Ha az ember azt keresné, mellyik része legélénkebb Párisnak, alig tudná feltalálni, az az nehéz volna megkülönböztetni egyiket a másiktól, mert egyik olly eleven, mint a másik. Ember és élet, zajongó, zsibongó, vagy suttogó mindenfelé. Mind e mellett, a kik szorosan és régtől fogva ismerik e roppant várost, azt mondják, hogy a „Boulevard des Italiens" a világ közepe. Mit mondjunk illyenkor az olly helyekre, mint a Palais royal, a Place royale, és az elyzeumi mezők? „Nézze ön", mondá egy ismerősöm, „ama kis csoport férfiakat; azok barbarok (az az orvosok), társaik most Badenbe mentek kártyázni, de télre ismét fognak találkozni Páris valamellyik rejtekében, hogy koppaszszák a vigyáztalan ifjakat. — Emezek itt angolok, kik szeretik fitogtatni gazdagságukat, mindig az utolsó divat szerint öltözködnek, és igen isznak. Szörnyen ügyetlenek, és fekete vérüek; minden inkább lennék, mint angol. — Az a szép barna férfi egyik olasz, masik spanyol; ez a vastag rövid szakállu pedig lengyel. Odahaza nem szabad nekik szakállt viselni; itt azonnal növeszt mindegyik." — Párisban temérdek az idegen, s illyen vagyok magam is, azon néhány száz magyar ifjuval, kik főleg mesterség tanulása végett vannak itt hazánkból, s legtöbben szabók. — Azonban ne hagyjuk el a boulevard-t. Itt most legélénkebb zajt támaszt az utczai könyv és ujságok, napi hirek árulóinak lármája, rikácsolása. Tanger ágyuzását ezer torok ismétli Párisban; kinálgatják mindenfelé a Moniteur-t s más lapokat, főleg mellyek estenként szoktak megjelenni, kivált ha egy két sornyi adat van bennök a földközi tenger eseményeiről. Ez hirt támaszt a börzében, magánkörökben, utczán, uton utfélen; Joinville herczeg dicsőittetik, s minden tettét ugy nézik, mint melly által a franczia becsület és tekintély tartatik fen a nemzetek előtt, s különösen az angolok ellenében. — Az a séta, mellyet itt látsz, nem séta, hanem diszmenet a divat tiszteletére; ünnepi járdalat, melly több pénzt hoz forgásba, mint a mennyi verve van. Mit hallgat ez a nép ama szegény asszonyra, ki a bezárt bolt legalsó lépcsőjén chemiai gyufát árul, s istent hivja bizonyságul, hogy még ma nem evett. — Páris csak azért szereti a nappalt, mert utána est következik; ez a boldog idő, mikor mindenki, ha tán egész nap feküdt is, kirepül fészkéből, s belé szól az életzaj zsibon-

gásába, nem azért, hogy okosat mondjon, hanem hogy teljék az idő, mert a franczia ugy nézi ezt, mint végetlen összveget, mellyből mindenki költhet — ingyen s kamat nélkül.

A palais royal roppant nagy udvarán négy kis boltocska van; a ki ide megy és fizet egy sous-t, olvashat egy ujságot, a ki öt sous-t, többet háromszáznál, mert a boltokban annyi ujság van mindig készen a közönség számára. Itt szerez magának tudomást a franczia s viszi haza meggyőződését a pártok csatái, törvényszéki eljárások s egyéb felől. A mesterlegény, vagy inas, kinek alig van több ideje a műhelyből kiszabadulni, mint a meddig a kész ruhát haza viszi, bepillant ide, s elolvassa szokott ujságait; egyiket kezében, másikat hóna alatt tartván, a kettőt összeveti, okoskodik belőlök, s birja a napi tudni valókat. Kivált délelőtt tömérdek az olvasók száma; nyelik a betüt gaminok és politikusok, idegenek és kalandorok egyaránt. A fasorok alja tele székekkel; a ki leül, fizet két sous-t, vagy két bankó garast. Estenként a gyermekek dajkáikkal s játékaikkal támasztanak uj zajt jövő menő sétálók közt, s az a csuda, hogy el nem tapostatnak. Az a két száznál többre menő bolt, melly a palais royal udvarára nyilik, olly pompásan van kivilágitva, hogy tündér palotához hasonlit az egész. Ez a világ divatjának késő estig tárt műhelye, itt vannak a legpompásabb vendéglők, kávéházak, olly szépen fölékesitve tükrökkel, hogy az ember husz helyen is láthatja magát egyszerre, jobb és bal felől, elől és hátul, a mint egyik tükör a másiknak átadja sugárait. A vendéglőket, mint egyéb boltokat, a bemenetnél kirakások ékesitik, s mutatják, hová leginkább az időszak gyümölcsei, tengerek s külön tartományok csemegéi tétetnek ki mutatványul, hogy kecsegtessék az étvágyat, ingereljék, csiklandják az iny legfinomabb idegeit, s ne hagyják nyugodni a torkosság viszketegét. A fizetést rendesen egy kis emelt helyen (tribuneön) ülő csinos hölgy, vagy néha hölgyek szedik be, apró ujakkal, hideg nyugalommal, számolási elevenséggel, ollykor egy kis kaczérsággal is. A párisi vendéglőkben reggeli 10 órától késő éjszakáig mindig kész asztalt lehet találni. Legszokottabb ebédidő délután öttől hétig, mikor szinházba kell menni.

Az elyzeumi mezők minden polgár legtágasb mulató helye. Itt látni még sokat! Naplopó, időtöltő, charlatan, szerencsevadász, fölfedező, nyereségvágyó zenehősök, az az éhező muzsikusok lármája, beszéde, hegedüje itt tesznek még igazi hangversenyt. Lát az ember csoportot, s odamegy, és ime valami rosz széken egy sebes nyelvű franczia dicséri azt a palaczkot, mellyet kezében tart, mint ritka találmányt, ujdon ujat. A másik valami nagy látcsövet szögez ki, mint ágyút, az égnek fényes nappal, hogy a ki bele néz, mindent meglát. Másik nemes fogporát dicséri, s dörgöli vele saját fogait, mellyek annyi gyakorlat után koromtul is fehérek lehetnek már; amott Tanger ágyuzását utánozza egy, mig a másik bolond verseket rögtönöz a röhögőknek; a ki pedig zenét játszik, mit hurjaiból kinyiszol, az polka, és megint polka. — Gyönyörü élet, kivált ha az ember még nem is náthás, hogy zsebkendőt nélkülözhet, mert igen könnyen megeshetik, hogy mihamar nem találja ott, hová gondosan betette volt! De ki tudná leirni az életnek e mindennap uj és uj, és ezer alaku jeleneteit; ezt a soha ki nem fáradó

keresését a pénznek, életmódnak, szerencsének? — Sok ember van Párisban, a ki nehezen él, de hogy ez megtetszenék az egészen, én legalább nem találom. Szellem az, vagy jó természet, vagy valami saját adomány, mi annyi életkedvet ad a francziának, legyen az kézmüves vagy ur, nem tudom. Életkedv, mert máskép alig tudnám keresztelni, életkedv, semmi egyéb. És valamint az utféli virágnak, csalánnak is megvan az a tulajdona, hogy zöldül és virágzik, ugy van meg a legszegényebb francziának is a maga életkedve, mint mondani szokták, világa. Ebben a világban szereti ő az életet, Franciaországot, mellyen kivül neki sem ország, sem dicsőség e földkerekségen. Barátod

Erdélyi János.

Vidéki társasélet.

Vasi levelek.

II.

Kedves Imrém! ha személyesen tisztelhetnélek, kezet szoritanék veled; igy azonban csak sok jót, azaz sok előfizetőt kivánva, — hogy minél többnek hirdethesd a nemzetiség meleg igéit —, leveleim folytatásához fogok.

Elmondók a mult alkalomkor, mikép nézetünk szerint leginkább a társasélet képezi az embert valódi emberré, s az ad jellemet egyeseknek. S midőn ezt megirtuk, erős hitünk volt, hogy olly általános igazságot állitottunk fel, mihez több szó már aligha férhet. S valóban, ha ezen elméletileg elismert igazságot élettapasztalásból akarnók megmutatni, Kőszegről csak két óra távra kellene vezetnünk az olvasót, a régiségek ős fészkébe, Szombathelyre. Bámulásra ragadja a figyelmes vizsgálót e két, egymáshoz olly igen közelfekvő város társadalmi szellemének olly módnelkül felötlő különbsége. S mintegy önkényt ébred lelkében a vágy: buvárkodó gondolatokkal benyulni a titok homályába e különbség okát felkutatandó, s csakugyan illy egymástól két óra távra fekvő városok között, mellyeket e felett igen jó országut köt össze, sokkal nagyobb közlekedés, szorosabb egymásközti társadalmi-viszony képzelhető, sem hogy az illy különbség köztük nagyon is szembeszökő ne volna. Azon reményben, hogy e különbség okának fejtegetése birand talán némi kis érdekkel az olvasó közönség előtt — mennyire isten tudnunk engedte — megkisértjük azt.

Nem kell emlitenem, hogy már maga a kir. s mezővárosok *) eszméje olly annyira különbözik egymástól, miképen alig képzelhető, hogy e két egymástól annyira elütő eszmével egyforma társalgási szellem ölelkezhetnék. Ezt azonban itt alig lehet a különbség főokának tartanunk, habár elismerjük is azt, hogy a kir. városok szellemi életét a czélszerű rendezés, nyilvánosabb élet, meg fogná gyökeresen orvosolni s nemzetiesb irányt adandna, mind politicai, mind társadalmi cselekvőségének. — Mi e városok közti szellemkülönbséget leginkább onnét magyaráztuk, hogy Szombathelyen tartatván a megyei ülések, az ezen alkalomra összeseregleti jobb gondolkozásu nemes családok örömmel fogadják társasköreikben a miveltebb polgári rendbelieket s

*) Vagy más szabadalmas helyek.

azokat magyar társaséleti szellemökbe általöltöztetni egyik legfőbb polgári kötelességeiknek ismerik. Igy kezd igen szépen fejlődni a nyilvános élet szelleme közöttük, igy gyujtatik meg náluk is eszmecserék által inkább és inkább az ész világa, mellynek fényénél a jótékony haladás malasztjait könnyü feltalálni. Polgári-állás tekintetbe vétele nélkül együtt ölelkezve áldozunk itt a nemzetiség oltárán s igaz magyar barátsággal kinálkozó háziköreinkben valódi magyar szellem uralkodik. Jer, kedves Imrém! és győződjél meg személyesen mindezekről.

Az illy czélszerü nemes összeolvadás — mihez természetesen osztálygőg, pénz- vagy születési aristocratia bizony nem vezethetnének — jótékony hatását fejtegetni fölösleges volna; elég, ha e téren aratott szellemi kiképződés, felvilágosodás gyümölcseit: a nagyreményü gazdasági s kisdedóvó egyesületet megemlitem; elég, ha elmondom, hogy szegény, boldog egy olvasó-egyesületbe jár (pár év óta), melly egyesületről azonban — mellesleg legyen mondva — más valami dicséretest alig lehetne följegyezni.

Nevelik s szilárditják továbbá ezen jó magyar szellemet a közelvidékeken lakó magyar családok, mellyeknek több ünnepélyek s vigalmak alkalmával e város kedves gyülhelyök szokott lenni, valamint általuk is a városiak mindig szivesen láttatnak. Egyébiránt meg kell jegyeznem, mikép van e városban egy kis árnyéka azon kereskedői szellemnek is, melly sok embert az önzés rabjává szok aljasitani. — S igy élünk mi itt barátom! nem nagyvárosi zajban ugyan; de tiszta magyar szellemben, s bár aggálylyal tekintünk is néha a jövendőbe: akaratunk szilárdságában van egy kis okunk megnyugodni.

Ne véld azonban kedves Imrém! hogy illy örvendetes körülmények közepett nálunk épen nem volnának családok, kik némi aristocraticus nézeteknél fogva nem akarnak olly közönségeseknek (?) tekintetni, hogy ők még magyarul is beszélhetnének (ime! lám! ej ej! no!) magyar létökre, kik a boldogitó egyesülés eszméjét rémalaknak tekintik s — hogy egy kissé érthetőbb kifejezéssel éljek — távoznak, futnak tőle, mint egy mesében az ördög a tömjén szagától; de megnyugtatásodra irhatom, hogy ezek jóformán magán, s elszigetelve állanak, s azért társadalmi viszonyainkra, közszellemünkre kevés vagy épen semmi befolyással nem dicsekhetnek; s ezt — gondolom — te igen természetesnek fogod találni, miután tudod, hogy a társasélet gyülpontjainál a túlható elem, a többi más, reá nézve idegen elemeket lehetőleg háttérbe szorítani iparkodik. Egyébiránt ez versenyre ad alkalmat és sokszor nyer általa a nemzetiség.

Mult levelemben nem tettem említést a fényüzésről, melly mind a valódi magyar izlést, mind a nyomorú magyar ember*) zsebét bizony olly beteges állapotba hozhatja, hogy a világ minden homeopathiája, sőt maga a hires rudnói gyógyász sem képes segitni rajta. Nem tettem — mondám — említést, mert ugy is elgondolhatád barátom! hogy a leirt szellemmel milly fényüzés állhat kapcsolatban. Azt azonban, hogy illy jó otthonias társaskörökbe, minőket vidékünkön lelhetünk — mellyeknek főjellemvonását őszinte barátság, nyilt természetesség teszik — a divatkórság annyira befészkelhesse magát: ha ide nem irnók, aligha elgondoltad volna. — Nem lehet tagadnunk, mikép ezen divatkórság, fényüzés azon betegségeink egyike, melly nemcsak hogy elöli nemzeti nyilt s igen jellemző öltözékeinket s társalgási modorunkat, hanem könnyen általános elszegényedést is hoz magával. — Régi betegsége már a magyarnak, hogy csak ollyasmibe szokja majmolni a külföldet, mi ártalmára van, s csupa hiu fényért s ábrándos felületességekért áldozza erejét, mit a hon javára forditván, gyümölcsözőbbé tehetett volna. Bizony nem tudni: ősi dicsőségének mámorában szendereg-e még most is, hogy annyi évek tapasztalásai sem tanithatták meg okulni önmagán. — Hagyjuk el ezt édeseim — egy tudományos mivelt embernek, vagy egy jó érzésü hölgynek, ki a felületességekre mitsem adva, sziv és ész után méri az érdemet: ugy is mi élvezetet nyujthat egy külföldi tarka öltöny birhatása?.. annak örvendünk-e, hogy a külföldnek alkalmat adunk kiszivni pénzerőnket akkor, midőn honi szükségeink olly számtalanok?.. Nem, ezt nem tehetjük többé! mert mélyen irvák lelkünkbe kedves Szemerénk szavai, hogy az illy fényüzés a nemzetnek halála. Horgosy.

*) Kik közül soknak már ugy is alig van többje ősiségi jogánál.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Fülbevalók szépeink számára.

— A melly hölgy először szeret, és kedveséhez férjhez megy, ritkán szokott boldog lenni, s ha az, bizton föltehetjük férjéről a nemesszivűséget.

— Jó nők hasonlók a jó könyvekhez, mellyekben minden ismételt uj olvasás után más más szép helyekre akadunk.

— A házasság sok emberre nézve ollyan, mint a szép vidék, mellyet mindenki ohajt látni, de ha czélját elérte, a tájék napról napra érdektelenebb lesz a szokás által.

— Az olly nő, ki férjét nem becsülheti, s önbecsületét még sem teszi játékra, nagyon tiszteletre méltó.

Szarka.

Bors és paprika.

— A falusi gyermekek játék közben egymás szemébe port szoktak hinteni; a városi, kivált nagyvárosi emberek is teszik ezt, csakhogy ezeknél a por, néha történetesen aranypor.

— Mi az oka a magyarok nem igen szerencsés haladásának? Az őseiktől öröklött szűk ruha, mit ha magokra öltenek, benne sem előre, sem hátra nem igen mehetnek; szóval, e ruha a szabadabb mozgást gátolja.

— Mi gátolja nyáron leginkább az általános haladást? Az, hogy a nyár első napja is rendesen a ‚rák' jegybei lépéssel kezdődik.

— Más akadályai is vannak nálunk magyaroknál az általános haladásnak, t. i. tavaszon a sár, nyáron a hőség, őszszel a szüret, az olcsó bor, télen pedig a hideg.

Pirkler Adolf.

— A rosz czimborák hasonlók a hű ebekhez, leginkább azokat piszkolják be, kikhez legjobban vonzódnak.

— Sokat lehet a pénzzel sajátul hódítani, de vannak titkos birtokok a nyugalom honában, mik semmi áron meg nem szerezhetők, s ki e titkos birtok után sovárgott, az tapasztalá, milly csekély becsü a legcsillogóbb érczdarab.

— Sok honfitársunk ollyan, mint a magyar káposzta, minél tovább melegitik ezt, annál jobb.

— Sok szerelmes nő pedig hasonló a főtt tojáshoz; egy percz kell csak — s szive örökre megkeményedik.

Stenio.

Csiri-csárl.

(Hol volt, hol nem volt). — ‚Ugy rémlik előttem, mintha önt már valahol láttam volna' — monda egy valaki a N. vendéglőben egy épen oda érkezett uj vendéghez. „Meglehet", — felele a megszólitott. — ‚Nemde Bécsben volt szerencsém?' — „Ott sohasem voltam" —. ‚Hát talán a mehádiai fürdőben?' — „Ott sem voltam soha is." — ‚No hát *másutt* volt szerencsém.' — ‚Ez már meglehet, mert *ott néha* meg szoktam fordulni.' —

(Nagy hiba a szív épületében). A lelkiismeret sok emberben hasonló az elrejtett csigalépcsőhöz, mellyet az ember csak a legnagyobb tűz- vagy vizvészi szükségben használ.

(Vámrendőri kopott tapintat). Rosenmüller kir. tanácsnok- s hires boncztanárnak lipcsei kaponyagyüjteményéből 60 darab öngyilkos kaponyái küldettek a bonni egyetembe. A mint a fuvaros a szokott rakirattal (Frachtbrief) a határvámhoz ér, a világért sem hitték el tartalma igazságát, mig csak a ládákat rendre föl nem nyitogaták, s ekkor „*viselt kelme*" czim alatt csakugyan bebocsáták a gyanus szekeret.

K.

Palócz-magyarkák.

— ‚Ninini, komeé, beh sziép ez a egri templom, ni! — '. — „Bion hé belé kerűhetyett vagy nyóczvan forintba." — ‚Belé bion százba is.' — „Osztég nem is itt csinátak azt komeé, hanem Biécsbe la!" —

— Két palócz mult pesti vásárkor a nagyhidutczai tükörtár mellett ballagván, az egyik meghökkenve állapodék meg, miután az embernyi nagyságu kirakott tükörben ollyforma élő lényt pillantott meg, mint ő maga, s igy szólott feleségéhez: ‚Ni csak, ni csak heékás, milly ismerős ember ez itt ni, nem az eén János bátyám eő kigyelme-e az?!' „Pokó kénja — hisz magad vagy az a tyükörben, te veén csacsi!'

Régi ujságok.

— Párisban a legrégibb idők óta uralkodik azon szokás, miszerint a fiatal lányok a legolvasottabb müvek hősnéinek nevét viselik. Midőn Racine „Esthere" divatba jött, minden udvari hölgy a nem épen keresztyéni Eszter névre kereszteltetett leányát. Rousseau uj „Heloise"-ja által a Julia és Klára nevet tevé népszerüvé; a 18. században az első szülött lány Juliának, a második Klárának neveztetett.

— Egy Antonia nevű római nő annyira szereté a tójabeli halakat, hogy azok nyakára drága ékszereket függesztetett.

— Nagy Sándor közel volt halálához. Miután az utósó parancsokat kiosztá szolgáinak, ezek azt kérdék, hol vannak kincsei. Meg fogjátok találni — szólt ő — barátim zsebeiben.

— I. Amurat török szultán negyvenezer vadászkutyát tartott, s mindegyiknek aranynyakravalója volt.

— D'Esclainvilliers tábornagynak egyik lába fából volt. Egy ágyugolyó elvitte azt. „Az ágyu — szólt ekkor hideg vérrel — mindig lábam után vágy, de most ez egyszer kifogtam rajta, mert szükség esetére kettőt tartok magamnál."

Egyesületi tudósitások.

A pesti műegyesület f. évi sept. 22kén reggeli 10 órakor a városi redout-teremben, a jövő évi műlap választása végett, közgyűlést tartand, mellyre minden egyesületi tag szives megjelenésre kéretik. Ezen egyesülettől megvásárlott műdarabok f. évi sept. 16ától sept. 28ikig naponkint reggeli 7 órától délutáni 5 óráig a k. vár. redoute-épületben láthatók. Részvényeseknek szabad bemenetök van, nemrészvényesek pedig csupán részvényesek társaságában. Részvények f. e. sept. 28ikig bezárólag kaphatók az egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál, a városi szinház-épületbeni tükörraktárban. Az egyesület által megszerzett összes műtárgyak sorshuzás alá bocsátása történik f. é. sept. 9kén reggeli 9 órakor a városi redout-teremben, mellyre a t. cz. egyesületi részvényesek tisztelettel meghivatnak. Közli *Ritter* Sándor, egyesületi titkár.

Énekiskola. A pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskolába (Pesten, granátos utcza, 465. szám alatti Hoffmann-házban) ismét vétetnek fel nevendékek; és pedig a szegények, valamint is az évenként legalább 6 pgő forintot fizető részvényesek gyermekei *ingyen*, nem-részvényes tehetős szülőkéi pedig félévenként előre fizetendő *hat* ezüst forintért. — Kik tehát ez intézetben oktatást kivánnak nyerni, f. e. sept. 16tól kezdve 21ig reggeli 8—9 óra között bejelenthetik magukat az énekiskola igazgatója Mátray Gábornál, ki őket a többi teendőről értesitendi. — A pestbudai hangászegyesület igazgató választmánya.

MŰMELLÉKLET. Nemzeti szinpadi kép. *Laborfalvy Róza* mint *Bornemisza Anna* Jósika „Két Barcsay" czimü szinművében. Rajzolta Kis Bálint, rézre metszette Vidéki. — A lelkes erdélyi fejedelemnő itt az utósó felvonás utósó jelenetében van feltüntetve, midőn Abafi Mihály nekie kis időre átadja az uralkodói hatalmat, és használva e jó alkalmat, a legszebb, legérényesebb tettek létesitésével dicsőiti meg magát, s magasztos személyében az egész nőiség tiszta, nemes honszerelmét. — E jelenet a derék müvésznőnek is legsikerültebb műperczeihez számitható.

Figyelmeztetjük ez alkalommal a nemzeti szinház tagjait, hogy ha azt kivánják, miszerint arczuk ne csak nagyjából, de tökéletesen el legyen találva, ne terheltessenek a müvész előtt az e czélra megkivántató ideig türelemmel ülni, mi eddigelé még egy izben sem történt meg, s mind e mellett is szinpadi képeink a bécsi Theaterzeitung e nembeli képeivel kiállják a versenyt.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. v. s. életképe elfogadtatik. — L. J. verseit annak idejében használni fogjuk. — B. népmondáczát szinte. — A. Dániel polemiai czikkét a kézsmárki magyar társaság ügyében nem közölhetjük, részint hosszasága részint érdektelensége miatt. Egyéb küldeményei közül néhány haszonvehető. — A pozsonyi levelet nem lehet közölnünk. — A baracskai levelet adni fogjuk, ennek ugy is akármikor lesz érdeke. — F. G fordítását, a hibás technika és nyelv miatt nem használhatjuk. — Olly hosszu egyesületi közléseknek, mint minőt legujabban az iparegyesülettől kapánk, változatosságra törekedő lapunkban helyet adni lehetlen.

A Pesti Divatlap következő uj évnegyedi folyamára előfizetni lehet postán 3 p. forinttal, helyben 2 frt 30 kr. p. p. Kik egyszersmind lapunk első, azaz, jelen évnegyedi folyamát is kiegészités végett birni akarják, azok postán és helyben 4 p. frttal fizethetnek elő, s mind a jelen mind a jövő évnegyedre szóló példányokat megkapják, a következő évnegyedieket valamennyi műmellékletel együtt (ugymint: havonként két divatképet, Czuczor, Nagy Ignácz és Rózsavölgyi arczképeit, három nagy szinpadi képet, melly közül egy a nemz. szinpadot egészben fogja ábrázolni, s egy pár magyar hangjegyet, torz- és genreképet). Előfizetni lehet helyben a szerkesztői hivatalban (országut a Terménytár épületében, sz. Mihály nap után a hatvani-utczai Kölber-házban, és Eggenberger könyváros urnál a ferenczieк terén).

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVATLAP.

FŐLEG

A TÁRSASÉLET, SZÉPIRODALOM ÉS MÜVÉSZET KÖRÉBEN.

Divatképekkel, irók és művészek arczképeivel, szinpadi képekkel, s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel.

13. szám. SZERKESZTI: **VACHOT IMRE.** **Őszelő 4. hetében. 1844.**

TARTALOM: Társaséletünk. Szerelemféltés (Figaro). — Atyai örömek. (Garay). — Nagybátyám és ipam. (Petőfi). — Deák és deák-nyelv. (Jámbor Pál). — Barátom lakodalmán. (Kerényi). — Népdal. (Petőfi). — A zsidó. (Lakner). — Szerelmi csőd. (Halászy). — TÁRCZA: Fővárosi nyilt és titkos, vidéki és külföldi hirek. — Aradi levelek. I. (Petrisy György). — Művészetünk. Nemzeti szinház. — Tanulságos és mulattató egyveleg. Bors és paprika. Ellenlábdák. Tót-magyarkák. Csiricsári. Rovások. Régi ujságok. Tudósitások. —

Társaséletünk.

Szerelemféltés.

— Herloszsohn után. —

Majd minden emberben megvan kisebb, nagyobb mértékben a szerelemféltés, csak az első emberpár nem volt alája rendelve, s az utósó sem lesz. Egyébiránt még kérdés, nem féltette-e Ádám Évát a kigyótól, mert ez, ugy szólván, az első házi barát volt a világon. Az asszonyok, kik házat tartanak, igen jól tudják, hogy ahhoz barát szükséges; s gyakran a házat csak a barát kedveért tartják. Hol a szerelem végződik, a barátság kezdődik, mond egy példabeszéd; hol a házassági gyöngédség végződik, a házi barátság kezdődik. A világ számára férjünk, a házéra barátunk van; meg van ez forditva, mint a kelméknél, melyek finomabbjait társaságban, durvábbjait pedig otthonn viseljük. A házi barát sok esetben a férj segéde; a nap néhány órái alatt legalább az asszony jó kedvéről gondoskodik. Fájdalom, az is megesik, hogy a házi barát a jó órákat élvezi, a férjnek pedig csak a rosz kedv marad. Ekkor legokosabban cselekszik, ha a csatatért odahagyja, s hazulról elpusztul, és kávéházban vagy más efféle helyen keres menedéket. Innen gyakran következik, hogy a férj mindenütt otthonos, csak otthonn nem. — A házi barát egyébiránt igen sok jót eszközölhez; igen sok égiháborút eloszlathat, mellyet a gyöngéd nő a férj fejére szándékozik ontani. Miután minden kellemes dologban a férj helyettese, állása kevésbbé terhes, s alkalmat szolgáltat neki nem egy kibékitő közbejövetelre. A házi barát valóban megalapithatja a férj boldogságát, föltevén, hogy ez nem szerelemféltő.

Igen — nem szerelemféltő — erre akartam visszatérni. A féltés bűn, fekete, utálatos bűn; a szerelemben gyakran erénynek tekintik, mert tulságos szerelemre mutat. Sok sziv, kivált női sziv, telhetetlen a szerelemben..... lerészegülnek a szerelemben, rövid idő alatt felhasználnak minden anyagot, azért kopnak ki olly jókor belőle. A házasságban azonban fatális dolog a féltés; azt is mondják, hogy ez a kölcsönös egyetértést földulja. Ha a férfi féltékeny, megkeseríti a nő életét; ha ez féltékeny, amarra nézve változtatja a házat pokollá. A féltékeny férj a nőn tölti boszuját; a féltékeny nő pedig vetélytársnőjére forditja haragját. A férfi mellette van, ezt kénye, kedve szerint gyötörheti; a vetélytársnőhöz azonban gyakran nem férhet. Átalában féltékenyebbek a nők, mint a férfiak, bár ezeknek több oka volna a féltésre, mint amazoknak. Tán ezek a gyakori alkalmak által jobban meg vannak keményedve.

Ha a nő féltékeny — igy beszélik próbált házasemberek — állandóan az marad. Féltése nem elmuló szeszély, hanem életföladat. Nem szándékozik férjét a valódi vagy vélt hűtlenségből csak féligmeddig kigyógyitani, nem, előveszi az egész allöopathiai gyógyszertárt, hogy gyökeresen kigyógyitsa. Mint a mult századnak exorcistái, nem egyszer űzi ki belőle az ördögöt, hanem űzi egész életében. Igy már a földön is pokolba küldi férjét, hogy a siron túl annál bizonyosb lehessen számára a mennyország. Mialatt a férjjel illy erélyesen és kitartólag bánnak, gyakran érzi megtámadtatni lelki erejét, s akkor megesik, hogy nejét képzeli ördögnek, mellynek belőle ki kell üzetnie, s fölcserélvén a személyeket, házi ördögről beszél. — Ha az öntudat, miszerint kötelességünket teljesitők, mennyet terjeszt körülünk, ugy az ollyan hölgy, ki szüntelen az ördögöt kiűzni iparkodik, van a mennyben, mialatt a férjnek ugy tetszik, mintha ő pokolban volna. Sokra nézve csak az a különbség van a siron-innen és siron-túl közt, hogy itt háza a pokol, ott pedig pokol a háza.

— A házasságban a férfiak nagy része katholikus; ha nincs is pokluk, a purgatoriumot mindenesetre hiszik, s sokan csak akkor tudják, mi a boldogság, ha nejők megboldogúl. Sok házaspár csak akkor kezdi egymást érteni, ha egyik rész a másikat már nem értheti, s a kő, melly az egyik szivéről leesik, azon kő, melly a másik szivére esik: a sirkő. — Ismerek özvegyeket, kik a halálutáni viszonlátast minden áron eldisputálják, s a föltámadást kereken tagadják. Ezért, ujság-hirdetések szerint mindig a legjobb nők halnak meg; épen, mintha csak az élők volnának roszak. „A leghatalmasabb közbenjáró a halál", mondja Schiller — ennélfogva lesz minden nő a halál által jó nő.

Ismertem egy férfit, ki tizenöt évig élt ugynevezett zajtalan házasságot. Neje azok egyike volt, kik kitartólag űzik az ördögöt. A férjnek gyakran volt foglalkozása a

házon kivül, s gyakran pihent meg a házon kivül, hol senki nem látszék észrevenni, hogy „e jó bőrben“ ördög lakozik. Igy történt, hogy a férj jobban vágyott a „házból ki“, mint a „házba be.“ A tizenöt hosszu év óta tudniillik minden este kikapta a leczkét. Eleinte ez igen meghatá, s komoly hangulatba ejté őt, később azonban megkeményedtek idegei, s türte az elkerülhetlent. Nehogy pedig akarata ellen fölinduljon, nehogy haragra lobbanjon, azzal egyenlité ki a házassági gyöngédség hosszu, erélyes szemrehányásait, hogy az esteli leczkéket szóról szóra francziára fordítá magában. Ez rá nézve ép olly szükséges, mint hárító foglalkozás volt, s ebben olly ügyességet nyert, hogy a franczia kamara parlamenti beszédjeit, bármilly hevesek és zavartak voltak, hevenyében szótár nélkül képes lett leforditani. Ennek következtében hivatalt is kapott egy később eltiltott ujság szerkesztésénél. Ennek — az eltiltásnak tudniillik — neje nem volt oka. Miután a franczia nyelvet igen betanulta, s az esteli leczkézések még sem szüntek meg, sőt hathatósabbak kezdtek lenni, s őt már-már fölinditással fenyegeték : latin nyelvre kezdé azokat forditani, minthogy ez, félig el levén általa feledve, neki több bajba került.

Illy módon ő igen boldog házasságban élt, s midőn neje meghalt, érzékeny utóhangot iktatott halálára az ujságba, mellyben őt mint l e g j o b b nőt festé.

Hogy e titkos szert fölfedezem, ugy hiszem, több házasembert, ki némileg birja a franczia vagy latin nyelvet, kötelezek iránt ami hálára.

Az emberi társaság természetvizsgálói hiszik, hogy azt födözék fel, miszerint azon nők, kiknek legkevesebb oka van, legféltékényebbek. Ez nagy szerelemre s az elvesztés félelmére mutathat; mert csak nem képzelhetni, hogy féltékenyek legyünk csupán a féltés végett. Azt is mondják, hogy a férjek vőlegény korukban, a hölgyek pedig a házasság alatt féltékenyek inkább — az elsők tehát ha még nem birnak, az utóbbiak pedig, ha már birnak.

A franczia férfiak — mint állitják — bár gyakran volna okuk, nem olly féltékenyek, mint a franczia nők. E körülmény az utóbbiaknál nem a leghűbb szerelmet föltételezi; de ők megrögzött barátnői a historiai jognak. Desbordes marquisnő, a legjelesebb hölgyek egyike, ki egy tuczat kedvesekkel dicsekedhetett, a legkitanultabb szerelemféltéssel gyötré férjét. E féltés fölmenté saját hűtlenségét; ő, mint mondá, csak azért szeretett, hogy férjét féltékenynyé tegye. Ennek azonban nem volt nagy kedve, olly várat ostromolni, mellyet olly számos sereg védett, s a következő perczben már hajlandó vala, magát megadni.

Mindazáltal ez igen-igen kedves régi dal kigunyolja a francziák szerelemféltését :

Si mon mari voit sur mon lit
Voler une mouche,
Il la chasse de depit
Pour qu' elle ne me touche, —
Et ce vilain est jaloux de draps de ma couche.

Si je regarde les cieux,
Il suit mes prunelles;
Il croit même que les Dieux
Me trouvent si belle,
Qu' ils me font parler d'amour par les hirondelles.*)

*) Ha férjem legyet lát nyoszolyámra röpülni, boszankodva hajtja azt el, nehogy engem érintsen, s e pimasz még ágyneműimtől is félt. — — Ha az égre tekintek : követi szemeimet; azt hiszi, hogy az istenek is olly szépnek találnak, hogy a fecskék által szerelemről beszélnek velem.

Ha ezt egyébiránt csak fecskékre lehetne alkalmazni, a férjnek nem volna igazsága, s gúnyt érdemelne. „Csekélységek“ —; de gyakran átkozott csekélységek, miket a nők „csekélységek“nek neveznek; ezek az férj fejébe furják magokat, s ott akkorákra nőnek, hogy azt majd szétrepesztik.

Egy megkövült házasembertől hallám : Socrates még boldog lehetett, hogy Xantippéje gonosz volt, de nem hűtlen vagy épen szerelemféltő. Nem sokra ment volna a világbölcseségben; mert a féltékeny nők minden bölcseségnek leghatározottabb ellenei.

F i g a r o.

Atyai örömek.

A városbul ha megjövök,
Elém vigan szökellenek,
Ezer kérdés és csók között
Mind hárman rajtam csüggenek;
Egy vár vagyok, mit hős sereg
Száll meg, s veszen be ostromul;
Csak hogy csatánkban vér helyett
Kéj és öröm könyüje hull.

Ha elmegyek, a távozót
Hiven körülveszik megint,
Mindegyik édes szót rebeg,
Mindegyik búcsucsókot int.
Hajó vagyok, melly gazdagon
Kincsekkel rakva utra kel;
Csakhogy a kincs, mit én viszek,
Egy kéjjel telt boldog kebel.

S ha érkezem, ha távozom,
Ha csendben itthon dolgozom,
A kis sereg, mint méheraj,
Körülrajogja asztalom :
S valóban is végtére is
A kedves, édes gyermekek,
Nem mások én szivemnek ők,
Mint egy szilaj, kis méhsereg.

Miként a méhnek, nékik is
Egy rózsakert még a világ;
Éd és gyönyör, mit rejt nekik,
Minden bokor, minden virág;
S miként a kis méh a köpűt,
Megnépesítik keblemet :
Beléhordván szinméz gyanánt
Ezernyi édes érzetet.

G a r a y J á n o s.

Nagybátyám és ipam.

(Vége.)

II.

Az események után, mellyeket épen elbeszéltem, sok év elfolyt. Nagybátyámat, mint megjóslá, nem láttam többé; földiek lettünk ugyan, de ő nem sokára ama nagy házába vándorolt ki, hol a föld minden népei, valamint a többi számtalan égi test lakói, egy végtelen gyülekezetet képeznek. Szülőim is meghaltak, s az élet gondjai és szüksége ajtómon is kopogának. Szorgalom és kitartás által legyőzém őket, bár sok erőködés s nélkülözéssel; bevégzém tanulmányaimat, viseletemet dicsérék, ismeretimet magasztalák, és, ámbár minden összeköttetés nélkül álltam, több vetélytárs elé tétettem, s egy törvényszék elnökévé neveztetém.

E kitüntetésben azonban, mert annak kelle azt tekintenem, nem a legifjabb koromban részesülék, mint a mondottak után gondolni lehet. Eléggé van rá gond, nehogy a kisebb hivatalokhozi út gyorsan megtétessék — a nagyobbakkal természetesen gyakorta másképmegy; a lángésznek előbb van itt alkalma hozzá illő helyet foglalnia, kivált ha szerencsés, lángeszű apák, nagybátyák s több efféléknek örvendhetnie. A honnan következik, hogy a fiu örökli apja lángeszét, mit különben gyakran akarának kétségbe hozni, s hogy a titkos tanácsosok némelly családokban ki sem halnak.

Én az említett kitüntetésben akkor részesülék, midőn a harmincz feléhez jó közel álltam, olly korban tehát, melly épen igazgatásra való. Soha nem érzém ezt élénkebben, mint mióta az elnökbotot magam birom. Szép dolog a hatalom. Dicsvágyó férfira nézve mi sem vonzóbb s kellemesebb, s valóban mi sem fájdalmasabb, mint annak csak legkisebb részét is ismét elveszteni. Magam sem tudom honnan van, de a mit tulajdonkép dicsvágynak neveznek, nem tartozik erényeim vagy hibáim közé, azért boldognak érzém ugyan magam, hogy nem szükség többé a rúd mellett szaladnom, hanem a gyeplőt magam tartom — ez azonban ugyszólván az egész is. Nem akarnék már több lenni, s remélem, itt, hol, mint hiszem, becsülnek és szeretnek, mindaddig megmaradhatok, mignem ismét nagybátyámmal földiek leszünk. —

Ma csak eljön ön a bálba, kedves elnök? kérdé egy napon a tanácsosok egyike, kivel különösen barátkozám, s kinek szép, kellemes neje már többször kelté bennem a vágyat, hogy én is keressek társnőt magamnak, s minél előbb, ha átaljában meg kell történnie. De minél idősb az ember, annál nehezebben választ nőt, s mialatt váltig fontolgat, gondolkodik, egyre vénül, mig végre balgaság lenne, az agglegények szomorú rendét elhagyni.

Sajnálom, hogy ma el vagyok foglalva, válaszolék, nehezen lesz valami belőle.

Pedig nőm örvendve számol ön megjelenésére, felelt a ravasz, ki jól tudá, hol kelle Achill-sarkamat keresni.

Majd meglátom, ha csak lehetséges, el fogok menni, válaszoltam, már egészen elhatározva magamban, hogy megyek.

Igérje meg ön, mert majd még sem látjuk önt; együtt fogunk vacsorálni, lesz még néhány család; bizonyára igen jó kedvünk lesz. Teritessek ön számára? kérdé tovább, miután a családokat elszámolá. Mindenikhez vagy szép asszony vagy szép leány tartozék, s igy lehetetlen volt, nem igérkeznem.

Noha, mióta B**ben valék, soha sem tánczoltam — mert nem egyeztethetém ezt össze az elnöki tekintélylyel — még is igen gyönyörködtem a tánczmulatságokban, s ma az különösen vidám és jó kedvű volt. Szünet alatt együtt ülénk, házas és nőtelen férfiak, hölgyek és leánykák, s az izletesen készült vacsorát szeszélyes szóváltásokkal s tréfákkal fűszerezők, honnan természetesen nem hiányozhatának ama czélzások s ingerkedések, mellyek sejtett vagy féltitok fátyola alatt lappangó viszonyokat tárgyalnak, örökké ismételtetnek, mert a világ mindig megifjodik — de mindazáltal folyvást kellemesek, vonzók.

A pattogó pezsgődugaszok, ollykor egy egy szép lányka ijedt kiáltásától kisérve, a jó kedv még nagyobbra emelkedésének jelei voltak.

Ma önnek is kell tánczolnia, elnök! szóla hozzám barátom az asztalon keresztül, hiszen igen takaros alakja van, miért nem tánczol? kérje meg szomszédnőjét! Mit sem használ, monda még hangosabban növekedő suttogások közben, mialatt fejemet rázám, tánczolnia kell!

Szomszédnőm, ki tagadó mozdulatomat világosan észrevevé, azonnal megjegyzé, hogy már nem szabad, s innen

alkalmat nyerék, ellenmondásomat hangosan nyilvánitani. Ennek azon szerencsétlen következése lett, hogy az egész asztal tánczügyeimbe keveredék, s annak módja szerint ostromoltatám, hogy engedjek. Én azonban makacsúl ellenszegültem, s igy már ez eszméről lemondani látszának, midőn barátom neje a dolgot ismét fölfogá.

S ma mindamellett tánczolnia kell, kedves elnök, szólt pajzán mosolylyal, mindez nem használ semmit.

Valóban kétlem, nagysád — feleltem némileg zavarodottan.

Fogad ön, hogy tánczolni fog? vága közbe; én, férjem nevében, fogadok hat palaczk pezsgőben, akarja?

Igen, s kötelezem magam, kétannyit adni, ha vesztek, azonban nincs mód benne.

Semmi, kiálta barátom, a fogadás megvan, s éljen! éljen! hangzék a pajkos asztali társaság ajkairól.

A zene ismét kezdődék nem sokára, s mindenki a tánczterembe siete. Egy ideig ülve maradtam egyedül, hogy a tánczolókkal semmi érintkezésbe ne jőjek, azonban nem sokára ugy látszék előttem, hogy e viseletem kevés önbizalomra mutat, különben is fogadásomra nézve tökéletesen biztosnak érzém magamat, s igy én is elhagytam magányos helyemet, s a terembe léptem.

Kerüld az alkalmat, mond egy régi, igaz közmondás, s ki komolyan eltökélé, valamit nem tenni, jusson mindig eszébe.

Cotillon járta. A tánczolók csaknem egészen elfoglalák a teremet; a nézőknek csak kevés hely maradt, mellyet azok szorongva töltének be. Midőn én is oda álltam, minden tánczosnőnek apró ajándékok osztogattatának, s azok közt egy korona ritka virágokból, mellynek birtokosnője az estély királynéjának volt kikiáltandó. — Az ajándékok számokkal valának ellátva, s a hölgyek által egy födeles edényből huzaték ki egy egy szám, s az annak megfelelő ajándék a kihuzó birtokába esék. A királynői korona boldog száma titok volt.

Ez mind a tánczosok, mind a nézők figyelmét igen feszitve tartá. Most a királyné száma kiáltaték ki! Egy ideig átalános csend uralkodott, aztán suttogás keletkezék, végre hangos tetszéskiáltás és tapsok, s mindenki egy ifju, hozzám közel álló lyánykára tekinte. Nem tudom, mint történt, e lyányka, ki előttem mindeddig inkább gyermeknek látszott, most ugy tetszett, egészen megváltozék. E szép ifjui arczon, e könnyü sylph-alakon kellemes varázs terjedt. Nem valék képes szememet elforditani, midőn ő az övét pirulva, zavarodtan süté le, mialatt a virágkoronát dúzs fürteibe fonák, őt a terem közepére vezeték, s most a hangászkar harsogó tust hangoztata az ifju, bájos királyné tiszteletére. — A hölgyek köre állta őt körül, aztán megnyilt a kör, s a királyné választa először tánczost. Igen kiváncsi valék, kit választand, noha e szokatlan kiváncsiság okát megmagyarázni nem tudám. Azon táj felé lebeg, hol én vagyok, s rögtön előttem áll meg, kis kacsóit kevéssé fölemelve, fölhivásul, hogy őt kövessem. Kétkedém — mindenki rám néze, néma csend uralkodott, mint az, melly a zivatart szokta megelőzni — akkor, midőn szemeit, e szende, mély fekete szemeket fölveté, s rám

kérdőleg tekinte — ekkor tovább meg nem állandék, habár életemben soha nem tánczoltam, s egy millióban fogadtam volna!

A tetszés átalános kitörése kisért a terem közepére — szinte örültem rajta. Tánczolék Emmával, s e tánczannyira tetszett, hogy a következőért is kértem, mit meg is nyerék. Vesztett! vesztett! kiálta rám barátom neje, tudtam! o, férfiak gyöngesége!

Keblem mélyéből sohajték, e pillanatban mit sem felelheték a csintalannak, — valóban ugy tetszett, hogy soha életemben illy gyönge nem valék. S tudja-e ön, hogy ezt mind ugy rendezém el? folytatá; Emmának kedvemért önt kelle hinia, s hogy ő királyné lett, ez koronázá a dolgot. Ezt meg kelle önnek mondanom, tevé hozzá gúnyosan, nehogy azt képzelje, mintha saját érdemei segitették volna önt e tánczra!

Ha az előbbenire nem is, de a következőre igen, felelék, zavaromat titkolandó, ime, a zene kezdődik — bocsánat, tánczolni megyek.

Tánczolni megy? — ez már pompás! szabad kérdenem, mellyik hölgy részesül e rendkivüli szerencsében?

E tánczot Emma kisasszonynyal járandom, préselém ki, mert ugy tetszett, mintha valaki torkom összeszoritaná; s lehető gyorsan távozám.

Ejh, ejh, elnök ur! elnök ur! — hangzék mögöttem; nem voltam képes gátlani, hogy meg ne halljam, bármint sieték e kis beszélő hölgytől minél távolabb jutni.

Ekkor Emmával tánczolék, — igen, vele! Ha valami férfi illy körülményekben, az én koromban, ha olly férfi, ki eddig méltóságán alulinak tartá a tánczot, még is tánczol, még pedig kétszer egymásután olly fiatal leánykával, ki még nem rég gyermeknek látszék előtte — ez nem ok nélkül történik. Természetes, ezt mindenki könnyen átláthatja, minthogy épen olly igen természetes. Édesörömest fizetém meg fogadásomat, szinte boszankodám, hogy illy kevésbe fogadék. Emmát mellém ülteték, s vevém észre, hogy a többiek gyakran mosolygának nyájasan ingerkedve ránk, de az épen nem esett nehezemre — röviden — tánczmulatságokban annyi összeköttetések vezettetnek be, s olly közönséges, hogy az ott történik: hogy a szeretetreméltó tizenhét éves Emma iránti vonzalmamat, vagy is inkább hű, valódi szerelmemet nem is irtam volna le illy körülményesen, ha föl nem teszem magamban, a dolgot ugy adni elő, a mint az valóban megtörtént. Már a nyolczadik napon az eseménydús bál után megkérém Emma kezét atyjától, miután ő előbb olly kellemesen sugá meg „igen"jét, hogy hasztalanul próbálnám, ezt ugy irni le, mint valóban történt. Telve a legidvezitőbb érzetekkel s legbizonyosabb reményekkel menék Emma atyjához, ki ügyvéd, s az itteni törvényszék tanácsosa volt — de most egyszerre egészen váratlan akadályok tornyosultak vágyaink elé.

A tanácsos, egy érdemes, jó szivü férfi, kinek fürteit az idő már megfehérité ugyan; kinek lelke azonban meg nem erőtlenült, s ki szintolly forrón érezhetett, tán még forróbban, mint korunknak koránért ifjai — a tanácsos legszivesebben, legnyájasabban fogadott, ohajtásaimat, hihetőleg, mert előre látta azokat, a nélkül hogy meglepetést tanusitna, mosolygva hallgatá, s aztán kezemet megfogva ezt válaszolá:

Alig szükség mondanom, drága elnök ur, hogy ajánlata által igen megtisztelve érzem magamat, minden atya örvendene, illy általánosan tisztelt s nagyra becsült férfit családjába fogadhatni. — (Kénytelen vagyok, a hű elbeszélés tekintetéből, itt a tanácsos saját szavait adni elő, s igy az olvasó ezt ne vegye öndicséretnek.) Azt is hiszem, hogy Emma ön birtokában boldog leend, szóval, ez összekelésre nézve semmi ellenvetésem nincs.

Illetődve ragadám meg kezét, s épen kérni akarám őt, hogy jőne fel velem menyasszonyomhoz, midőn folytatá: mindazáltal, bármi ellenkezőleg hangozzék is, igen-szavamat nem adhatom. Ne vegye ön — tevé hozzá még nyájasabban, midőn látta, m'nt halványodom, s érzé, hogy kezeim az övéiben reszketni kezdenek: Ne vegye ön ezt egyátaljában megtagadó feleletnek — sőt ellenkezőleg, remélem, miszerint azt, mit tőlem most kér, ön és Emma megnyerendik — de mostanra lehetlen. Egy kis türelem. Gondom lesz rá, hogy a bizonytalanság ideje lehetőleg megrövidittessék.

Ez sajátságosan hangzik, feleltem, miután némileg magamhoz jövék, nem közlené ön velem az okokat, mellyek igy tenni késztik. Ezzel, ugy hiszem, tartozik ön nekem.

Mindenek előtt még egyszer kérem önt, kedves elnök ur, győződjék meg, hogy az okok, mellyek képtelenné teszsznek, most bizonyosat mondanom, az ön s Emma személyességén s az enyémen túl feküsznek. Olly körülmények léteznek, mellyeket most szinte nem szabad világosabban megfejtenem. Egy pillanatig sem kétkedem, miszerint az ohajtott egyezés néhány hónap alatt megtörténendik, s meglehet ön győződve, hogy azon teljes szivemből örvendeni fogok. Házam mindenkor nyitva áll ön előtt. Megtisztelésnek tekintendem, ha igen gyakran fog bennünket látogatni. Maradjon mai beszédünk ideig kettőnk közötti titok, de ne tekintse ön azt akadálynak, minél többször ide jöhetni.

Az agg tanácsos mind ezt olly barátságosan, olly szivesen mondá, hogy valóban nem tudtam, mit gondoljak a dolog felől. Én e férfit mindig igen szilárdnak, s mint nevezni szokás, kissé philisteusinak tartám, de itt, ugy látszék, olly titok rejtezik, mi hihetőleg több a közönségeseknél.

Mind ezt azonban akkor meglehetős egykedvüséggel tekintém. Megvolt a boldogitó meggyőződésem, hogy Emmától szerettetem, s ez elég vala — s tulajdonkép minden illyes viszonyban elégnek is kellene lennie. Kedvem volt, ugyszólván, rendkivüli tettekre — megszöktetési eszmék villantak át agyamon — röviden, el valék tökélve, Emma birtokát minden áron kiviní. Magam sem foghatom meg, ha most gondolkozom felőle, mint lobbanhatott föl bennem egyszerre akkori határzott szenvedélyem, mert hiszen már harminczhat éves valék, e szerint nem ifju, bár ugy érzék, mint ez. Ebből, s több más tapasztalásból, miket azonban itt elbeszélni nem akarok, azon, ugy hiszem, helyes következtetést vontam, hogy ifju alakban gyakorta egészen elvénült sziv mozog, talán mivel egy időben igen sebesen do-

bogott, vagy mert átalában már elejétől bágyadtság, álmossághoz szokott, — ellenben — hány ember van, kinek teste lefizeti ugyan az időnek adóját, lelke, szive, kedélye azonban folyvást ép, ifju maradt! Valóban, mindig igen gyönyörködöm, ha illy férfiak körében lehetek, ez szellemi lélekzésem savanya!

Ugy tettem, mint leendő ipam kivánná, majd mindennap meglátogatám őt, vagy inkább Emmát, s noha eljegyzésünk annak módja szerint nem hirdettetett ki, az egész városban jegyeseknek tekinteténk.

Illy módon azon báléj óta, mellyben ismét megtanultam tánczolni, csaknem három hónap mult el. Már többször intézém a tanácsoshoz a kérdést, nem mondhat-e még most sem bizonyost? de mindenkor titokteljes mosolylyal rázá fejét, s monda: Nem sokára, csak még egy kis türelem. — Ebből már rég kifogytam volna, — mert nem tartozik legszembeötlőbb jó tulajdonim közé, — ha Emma körében mindent olly könnyen nem feledek, s igy atyja különösségeit is. Olvasóim közül azok, kik magok is megnyerék az illetetlen ajkak első menyasszonyi csókját, s jártak a szerelem tündérkertében, vagy most is járnak — érteni fognak; azok előtt pedig, kik arra soha képesek nem voltak, s kik, ha két egymásnak teremtett lény örök frigyéről hallanak, ajkokat gúnymosolyra ferditik, mig nem ettől fogaik kihullnak, s mig nem őket rég vázzá lett agglegénymumiaként megsiratatlanul sirba fektetik, azok előtt maradjak inkább megértetlen. —

Első napjaiban az év ama szép idejének, melly, noha még az aggkori gyöngeségében mogorva s makacs tél parancsa alatt áll, de már lassanként áruló szövetségeket kezd a tavaszszal, egykor este felé a városka piaczon fekvő csinos fogadójának magas lépcsején álltam.

Több ismerőm ment el mellettem fegyverrel, tarisznyával a közel fekvő erdőkbe szalonkavadászatra. Máskor magam is velök tartottam, mert kedvelem a vadászatot — most azonban semmi efélére nem értem. Igy megelégedém azzal, hogy az elmenőket idvezlém, s utánok némi vágyakodással tekinték; ők pedig viszonidvezleteik által egy vagy más módon sajnálkozásukat és csodálkozásukat nyilvániták, hogy még most sem érek rá, őket kisérni.

Nem sokára meglehetősen néptelen lett a tér, melly különben is ritkán élénk. E csendet szomorú esemény szakasztá meg egy pillanatra. Temetés volt az; magában véve semmi különös, minthogy a temetőbe menő út a piaczon vitt keresztül. A mostani halottkiséret azonban sajátságos volt, s a többiektől lényegesen különböző. A virágfüzérrel ékitett koporsót, melly hat férfi által viteték, csak egy kis ember követé, előbb férfiak, aztán nők s leányok és gyermekek. Köztök a városka egyetlen egy lakója sem vala — mert itt jóformán mindnyájan ismerjük egymást, s köszönünk, ha találkozunk — hanem inkább különösen összehányt, részint némi sajátsággal öltözött s felötlőleg lépő alakok. A férfiak halványak, kiéltek, a nők bánatosak valának, a mellett valami mély tragicai volt ez idegen emberek csoportjában, melly az övéi egyikének az utolsó tiszteletet tevé meg, s itt is olly elkülönzötten kelle magát tartania a többi népségtől.

Kik ezek? kérdém a főpinczértől, ki mögöttem kiváncsian állt, kinyujtva hosszu nyakát.

A szép fiatal szinésznőt temetik, ki tegnapelőtt olly rögtön halálozott meg; hiszen tudja, elnök ur —

Tudom, szakasztám félbe a fecsegőt, s a halott után tekintve, ismét elmélkedéseimbe merültem. Ifju, kellemes lyányka volt az, ki ott a sirba viteték, kisérete olly férfiakból állt, kiket a véletlen a haza legkülönbözőbb részeiből hordott össze, s kik most a város lakóitól szigorún különválva, e szomoru, legtöbbekre nézve mind a mellett egykedvü foglalkozásra egyesültek. A megholtat hozzátartozói, baráti, s rokonai közül, ha átaljában voltak, senki sem kiséré! — Önkénytelenül nagybátyámnáli tartózkodásom s a szegény Emma temetése jutott eszembe. Annyival inkább, hogy, mint akkor egy lovag, most egy kocsi gyors postalovakkal közeledék a halott felé, s ez által a rögtöni tovább mehetésben gátoltatva, megállt. Mihelyt ez megtörtént, egy férfit láttam sietve elhagyni a kocsit, s a kisérők egyikéhez valami kérdést intézni. A felelet, mellyet kapott, őt kielégiteni látszék, mert a kocsit üresen hagyá a fogadóba menni, s ő odáig gyalogolt.

Midőn feljött a lépcsőn s igy közelembe ért, arcza ismerősnek tetszett előttem — ő is vizsgálva néze rám. Csaknem ugyanegy pillanatban ismerők meg egymást, noha már rég nem láttam őt, sem ő engem, s azóta mindketten bizonynyal igen megváltozánk. Az idegen nem más volt, mint az orosz-német hadsereg egykori tisztje, kinek rövid, szomoru ismeretségébe ezelőtt tizennyolcz évvel nagybátyámnál juték.

Noha csak néhány szó volt, miket az életben egymással váltánk, mindazáltal igen örültünk mindketten, hogy véletlenül ismét találkozánk. A közös öröm vagy bánat egy pillanata gyakran jobban összeköti az embereket, mint ha évekig élnének együtt közönyösségben. Sokat kérdezénk, sokra felelénk.

Hisz ugy látszék, hogy érdekli önt azon temetés, jegyzém meg beszélgetés közben.

Hála istennek, válaszolt ő, nem volt rá szükségem; de, midőn a halott elzárá utamat a helyen, hova szándékozám: keblemben borzasztó sejtés támadt — önkénytelenül életemnek legfájdalmasabb pillanata jutott eszembe, mellynek ön tanuja volt, s ennek ismétlésétől remegtem.

Kérdőleg tekinték régi ismerőmre — a helyen, hova szándékozék, mondá ön? jegyzém meg végre; szabad remélnem, hogy hosszabb időt töltend ön itt?

Igen, uram, viszonzá barátságosan, itt maradok — talán örökre, tevé hozzá, s ha néha ön is megfordul itt, a szerencsében részesülök, önt többször láthatni.

Én itt lakom, jegyzém meg, de szabad tudnom, mi hozza önt hozzánk?

Még titokban kellene maradnia tulajdonkép, de önnel, mint olly régi baráttal, csak közölhetem — leányomat akarom férjhez adni, — azt a kis leányt, tevé hozzá fájdalmas mosolylyal, kit ön látott, midőn még alig pillantá meg a napvilágot.

S az már férjhez megy? teremtőm, mint eljár az idő; ha az eseményekre emlékeztetünk, mellyek olly messze

vannak mögöttünk, akkor vesszük csak igazán észre, mint öregszünk. De hol van a kisasszony, nem sokára követi önt? igen kiváncsi vagyok, a gyermeket látni.

Én még inkább, mint ön, uram, mert már tizennégy éve, hogy nem szorithatám szivemhez!

Hát a vőlegény? kérdém tovább, mert, őszintén szólva, kissé különösnek találtam, hogy ez idegen pár egybekelése épen itt fog végbe menni.

A vőlegényt még magam sem ismerem, folytatá amaz, azok után azonban, miket felőle irtak, igen derék férfinak kell lennie. Miután ön itt lakik, lekötelezne ön, ha véleményét felőle egész nyiltsággal kimondaná előttem.

Én? — o, szivesen; de ez föltételezi, hogy tudjam, ki a vőlegény.

Vagy ugy, ez minden esetre szükséges — a vőlegény Hochberg, törvényszéki elnök — kétség kivül ismeri ön őt?

Kicsoda? kicsoda? kérdém, s kérdésem kiejtése sajátszerü lehete, mert régi ismerőm megijedni látszék tőle, s szaporán viszonza:

Csak nem tud ön valami roszat felőle? aggódni kezdek.

Nem, nem, uram, arról szó sincs, de ön sajnálatos tévedésben van, mert az imént nevezett elnöknek szerencséje van ön előtt állnia, s bizonyossá teszi önt, hogy a kisasszonyt az nap óta, midőn elváltunk, soha nem látta.

Ön Hochberg elnök? szólt amaz, mosolylyal s vizsgálólag nézve rám, ön? — oh, igen örvendek, hogy ön az!

Örvend ön? Nem tagadhatom, hogy önt nem értem egészen válaszólék, mert hinni kezdém, hogy e férfi nincs eszén.

Felel ön még egy kérdésemre, folytatá nyugottan: Jegyes ön?

Jegyes? — nem, a mit igy neveznek, az épen nem vagyok.

De szeret ön egy lyánykát, s elakarja jegyzeni?

Ugy van — feleltem.

S e lyányka Krüger tanácsos leánya?

Szent igaz, mondék a legnagyobb bámulattal, de hogy tudja ezt ön, ki eddig nevemet sem ismeré?

E fiatal lyányka — válaszolt ő megindulva, mialatt kezem megfogá, s bensőleg tekinte szemem közé — e fiatal lyányka, ön Emmája, nem a tanácsos leánya, hanem az enyém! Ha még most is tévedésben vagyok — ugy az minden esetre igen sajnos.

A többi, mi most következik, magában értetődik s igy hallgatok felőle, csak azt teszem még hozzá, hogy hat hét mulva vidáman innepeltük lakodalmunkat.

Emma most már régóta boldog, szeretett nőm, s még nem volt idő, mellyben valamellyikünk ama tánczot vagy vesztett fogadást megbánta volna. Két gyermek — egy fiú s egy lyányka — tökélyesiti boldogságunkat; ipam pedig, ki csak tiz évvel idősb fiánál, nem ment többé vissza Kurlandba, hanem szeretetével s lelkes társalgásával osztja s szaporitja boldogságunkat.

Petőfi.

Deák- és deák-nyelv.

„Senki deák nyelven, mondod, ne beszéljen!“ — Hibázasz!
Hisz a Deák-nyelven kellene szólanotok.

Jámbor Pál.

Barátom lakodalmán.

Csengett közöttünk többször a pohár;
De szebb helyen aligha, úgy-e bár?
Mint most, midőn zajgó remény után
Nyugton megállsz szép hölgyed oldalán.

Elhamvad a szív és korán kihül,
Ha ott benn hagyjuk árván s egyedül:
Tiednek már jutott meleg kebel,
Melly folyton égő lánggal tartsa el!

Betelt a szó, mit fölfogadtam én
Még ifjuságunk hangos reggelén,
Hogy, kit szived hü társul meglele,
Karom vezesse el oltár fele.

S minthogy dalosnak hívnak engemet,
És költő álom nélkül nem lehet:
Kedves menyasszony, ott a szent helyen
Jövőtök álma játszott énvelem!

A költő álma gazdag s ragyogó;
Legyen belőle még dicsőbb való!
E vágyra lelkem lelke gerjedez —
Most a pohárnak jó hanagzása lesz!

Kerényi.

Népdal.

De már nem tudom, mit csináljak?
Meginnám borát az országnak;
S mentül több az, a mit megiszom,
Annál iszonyúbban szomjazom.

Mért nem tesz az isten most csudát?
Változtatná borrá a Tiszát;
Hadd lehetnék én meg a Duna —
Hogy a Tisza belém omlana!

Petőfi.

A zsidó.

— Fővárosi életkép. —

Meg ne ütközzenek nyájas olvasóim, hogy fővárosunk szinhelyéről — hol tulajdonképen életből meritett adatunknak kezdődnie kellene — Óbudára vezetem figyelmöket, hisz ha nagy reményekre jogositó álló hidunk készen üdvözlendi a testvérvárost, Pest és Buda a körülte fekvő Uj- és Óbudával ugyanazon egy városnak lesz tekinthetendő; sőt biztos el lehet mondani, hogy ez már némileg teljesedésbe is ment, mióta a gyors röptü „Buda“-gőzöny ikervárosi közlekedésünknek főleg hajóhid-nyitás vagy szakadáskor elég hosszu fonalát tetemesen megrövidité.

Tehát Óbudán vagyunk; az óra épen hajnali négyet kong, olly tisztán, olly kivehetőleg, hogy a vas kalapács ütését a városka határain túl haladó földmüves is meghallja, ki már kora szürkületkor megindul terhes munkájára, hogy fáradsága vérverejtékes gyümölcseivel a henye fővárosiakat hizlalja. — Még minden csöndes, még minden álomban szendereg, csak egy alacsony viskó repedezett ajtajának olajt igénylő nyikorgása szakasztja meg némikép az ásitozó nyugalom egyformaságát. Egy körülbelől ötven éves öreg lép ki a küszöbön; kopott gyapbársony kabátja, mellynek fakósága eredeti szinét még gyanitatni sem engedi, olly odavetőleg függ fáradságroncsolt testén, hogy nem akarva is azon gondolatba ütközünk, miszerint e kabát ujdonan

nem szabatott jelenlegi viselőjére; az alatta barnuló nadrágot több idegenszerü posztó darab tartja össze valódi formájában, mellyre kérges csizma van fölhuzva. Gyér hajzattal födözött fejét valami ollyas takarja, melly hat év előtt egy fuvarosnak tette a fővegi szolgálatot, jelenleg azonban inkább czinkefogóhoz, mint kalaphoz hasonlitható.

Midőn a küszöbön kilép, egy agg anyóka tipeg utána.

‚Mózes — szólt kissé megpihenve a fáradságtól, mit neki a néhány lépésnyi terhes menés okozott — vigyázz magadra; gondold meg, hogy nekem s gyermekeidnek nélkülözhetlen szükségünk van rád.‘

„Légy nyugodt, Rebeka — felelt a zsidó, hátára vetett batujáu egyet igazitva, mielőtt agg felesége kezét megszoritá — a hatalmas Jehova fog kisérni utamban, mint eddig.“

Aztán megindult. S a szegény zsidó tán már a hetedik faluban szed rongyokat, midőn a városi lakosokat tivornyaéj utáni álmukból a magasan fensütő nap pelyhes párnáik közül kiperzseli. Jelenleg azonban Mózes Buda felé veszi utját, igy tehát ez alkalommal hihetőleg Pestre ügyekszik.

Legyünk hü őrjei lépteinek, mellyek gyorsaságukkal bár mellyik arszlánnemü uracséin tul tesznek; hja, a szegény zsidónak nincs pénze aranyon vásárlott gyönyörökre, mellyek a csontokból minden életmozgalmi gyorsaságot, életet kiirtanak.

Mózes tehát előre üget, kettőztetve lépteit, nehogy a hajóhid nyitva leendése esetében óranegyedeket legyen veszteni kénytelen. Ujbudán egy utczai kutból vizet akar inni: ez mindennapi reggelije. A kut mellett történetesen épen egy bérkocsis itatja lovait; a lovak ugy állnak, hogy a kuthoz férni lehetlen.

‚Terelje el kissé a lovakat, kérem‘ — szólitja meg alázatosan Mózes a durva Phaetont.

„Várj, zsidó, sorodra“ — volt a kocsis megvető válasza.

Mózes béketürő szelidséggel ül a kút párkánykövére, de idővesztesége fölött lehetlen neki elnyomni fohászait.

A kocsis legalább is két óranegyedig bibelődik lomha állataival, készakarva-e? nem akarjuk vitatni, annyi mégis bizonyos, hogy egyébkor az itatást néhány percz alatt elvégzé.

A zsidónak végre sikerül szomját egy korty vizzel megenyhithetni, mire könnyebbülve folytatja utját.

Budára érvén, a vár alatt néhány csavargó utcza-suhancz kezdi őt kövekkel hajigálni, utána köpköd s csúfolódó szavakkal illeti az előre törekedő szakállas öreget, mi őt menésében nem kissé hátráltatja. De a zsidó nyugalmasan türi a gúnyokat s imádkozik üldözőiért, hogy Jehova őket jó utra vezerelje, mert irva vagyon: kik téged kövekkel dobálnak, hajitsd őket kenyérrel vissza.

Az utközbeni akadályok miatt Mózes a budai hidfőhöz félórával később érkezik; a hid épen azon perczben nyittatik meg, midőn a czédula-házhoz ér. A vásáros idő miatt a terhes hajók annyira megtolultak, hogy egy óra telik bele, még a hidoni átjárás ismét megnyilik. A zsidó leteszi az átmeneti krajczár-dijt, ráadásul még pár lökésben is részesülvén a goromba vámostól, mig a mellette négy lovas hintón robogva elhaladó dús urat, kinek lovai éles patkóikkal a hidgerendákból majd szálfákat hasitanak, engedik áthajtani. A rohanó mének még be is föcskendezik sárral a tóduló sokaság közt előre törekedő batus zsidó öltönyét.

Pestre érkezvén, megkezdi házalói pályáját. Legelőször is egy váczi-utczai nagy házba lép, mellynek külsejéről az ember azt hinné, hogy lakosai fülig usznak a tej és vajban. Jeladói kiáltását ajkain nem meri kibocsátani, mert a kapu alatt nagy betükkel áll: „Itt a házalás tilos“, természetesen német nyelven. Szerencsepróbálásra még is megfordul az udvarban s már kifelé akar zuzott reménynyel menni, midőn egy elsőemeleti ajtóból őt férfihang szólitja föl. A fölhivó uracs kezein gyürük csillámlanak, nyakán pompás arany óraláncz üzi szemvakitó játékát; öltözetéből őt bolti arszlánnak gyanithatnók, mert, köztünk legyen mondva, fővárosunkban e b o l t i a r s z l á n o k, másképen: k e r e s k e d ő i - l e g é n y e k legdivatosabban öltözködnek.

Mózes félve lép a négyszögü padlózatu terembe, nehogy patkós saruja a viaszfényben utánnyomokat hagyjon; szemei diófa butorokba ütköznek, mik, közben, aranyrámáju képektől szakasztatnak meg. Ruganyos pamlagok, édes illatár, szóval minden föllelhető e teremben, mi a kényelem külpompáit bélyegzi. Az uracs gyorsan két divatszabásu frakkot s néhány mellényt vesz elő szekrényéből, állitván, hogy szük szabásuk miatt kénytelen tovább adni rajtuk, s megalkuszik 20 pengő forintban, mit a zsidó öltönye rejtett zsebéből nyomban ki is fizet. Pedig a ruhadarabok korán sem valának s z ü k e k, hanem tulajdonkép uracsunk pénze s z ü k ü l t meg annyira, hogy hamarjában más pénzszerzéshez nyulnia e hitelvesztett időben nem tudott; arany ékszereitől pedig megválnia épen annyi lett volna, mint ha a pávának tollai kitépetnének.

És Mózes a lépcsőkön mentében hálát ada istenének, hogy utközben kapott méltatlanságai a végzettől némi nyereség által visszapótoltatnak. Aztán csöndesen folytatja házalását, mig végre egy helyütt ismét fölintetik.

A konyhában őt egy zsémbes asszony fogadja, másképen meglehetős külsejű, négy apró gyermektől környezve, kik folytonosan kenyérért esdekelnek. Az előhozott két vánkosra az alku csak hamar megköttetik s Mózesnek jól esett, hogy a vánkosokért kivánt árt alku nélkül letette, mert gondolá: e családanya bizonyosan özvegy, ki gyermekeit fáradságos kézi munkájával táplálja. Pedig vajmi nagyon csalatkozott a böcsületes zsidó; azon nő özvegy volt ugyan, de ki férjét szakadatlan czivódásai által szólitá ki ez árnyékvilágból; özvegy, ki gyermekei növelésével mitsem gondolva, az eladott vánkosok árából csupán kenyeret hozatott éhező gyermekei számára, mig a többi pénzt egy b a r á t n é j á n á l tartott lakomára fordità; piperéjét honnét szerzé? ő tudhatta. Fájdalom, hogy illy anyákat a természet béketürőleg szenved a földön!

Ez után, dél felé egy kisebb házhoz ért, mellynek itt ott beverett ablaktáblái csak ingva daczoltak az idők mostohaságával; a kapu alatt mindjárt balról egy ablak nyilik. Ezen bocsátották őt be. Több asszonyi ruhanemü lön elébe tétetve; a szobában, mellynek rondasága daczára a félig

fölbontva hevert ágyakon selyem kalapok és ruhák elszórtan hevernek, több hölgy pajzánkodik : arczai kirívó pirossága meghazudtolni látszik azon állitást, mintha a városi nők mind halványak volnának. Köztök egy éltesb elhizott hústömeg vitte a parancsnokságot, kivel az alku a ruhák iránt nem sokára meg is köttetett. Mózes itt fölötte szigoru volt az árszabásban, mert jól tudá, hogy a hely, hol létezik, bűntanya. Ha néhány perczig időzött volna még, láthatá vala, mint küldenek mohón ennivalóért, hogy éhségöket lecsillapithassák.

Midőn e syrenek gyűlhelyét tova hagyja, épen delet harangoznak ; a legközelebbi péknél tehát egy garasos czipót vásárol, két retket vesz elő zsebéből s egy ház küszöbén a földre telepszik, hogy napontai ebédjét elkölthesse. Emberek! ne irigyeljétek a szegény zsidónak néhány összekuporgatott tallérait ; mert higyétek : azok a legkeservesebb verejtékkel gyüjtettek össze.

Miután rövid falatozását elvégezte s a legközelebbi kutból szomját megenyhité, összevásárlott holmijával egyik ismerős pesti zsibárus barátjához megy, hol batuját esti hazamenetéig biztos helyre letévén, ismét folytatja szokott pályáját. A délutáni rekkenő melegség legkevesbet sem tágit délelőtti buzgóságán, mert a szegény zsidónak mitől sem szabad irtóznia, mi a t ü r e l e m nemei közé soroztathatik. Ő a záporeső förgetegében épen olly kedélylyel halad előre terhes házalói ösvényén, mint a legszebb tavaszi nap létviditó sugarai melegében ; ő a térdig érő sár vagy hózagyvalékban épen olly kedvvel emelgeti nehéz sarus lábait, mint a legderültebb, nyári reg kellemes hűvösében ; ő ezt már mind — m e g s z o k t a.

Délután egyik külváros utczáiban teszi látogatását ; tán némi hasznos jegyzetekkel bővithetjük naplónkat, ha magunkat nyomai követésére ismét megalázni szeveskedünk.

Három piszkos gyerkőcz játszik egy pitvar közepén ; minek is kellene őket iskolába küldeni ? hisz a tanulás csak fölvilágositja az elméket, a f ö l v i l á g o s o d o t t elme pedig igen ártalmas a zavarosban halászni szerető emberiségnek. Anyjok, egy megtestesült mosóné, ki e mesterség zászlója alatt már husz év óta vitézkedik, a kútnál fehérruhákat öblit. A mosónénak eszébe jut, hogy borocskára nincs pénze, pedig mi édes élvezet illy folyadékkal főleg forró nyári napokban a szomjazó torkot leöbliteni. Azért is egyet gondol s a gondolat rögtön tetté válik. Azon uracs, kinek fehérneműit jelenleg öbliti, a szennyes ruhát soha sem szokta megolvasni, átadáskor igen könnyű tehát azokból néhányat félre tenni, hisz az uracs a nélkül is igen gazdag. A mosóné tehát, nem tekintve, hogy az uracson, annak fehérneműiért kettős mosási dijt csikar, még meg is lopja őt, s a zsidó néhány percz mulva, karján több fehérnemüvel hagyja el a küszöböt.

Jól látunk-e szemeinkkel ? amott az ablakból egy fiatal nő inti föl Mózest. E nő egy czipész felesége, ki pár szükséges konyhai vasedényt bocsát áruba, hogy holnapi ünnepnapon a budai Horváthféle kerti szinkörbe mehessen, még pedig z á r t s z é k r e, ott a hüsitő fagylaltat barátnéi láttára csemegézendő, kik ugyan a k a k a s ü l ő n mulatnak, de azért mindegyiknek házi gazdasága jó rendben áll.

Ezután egy alacsony viskóba lép, melly belsőleg szurtos falai a tisztaságról még fogalmat sem engednek kelni az ember agyában. Egy mogorva nézésü suhancz hija be Mózest egy félre eső kamrába. A zsidó félve követi őt, mert előérzete roszat jósol. Midőn mindketten benn vannak, a suhancz az ajtót belakatolja s egy rozsdás pisztolyt vesz elő.

‚Itt! mit adsz értte ?' — kérdi a zsidótól.

„Én csak aztán szoktam igérni, ha az árt hallottam" — válaszol alázatosan az izraelita.

‚Tiz forint.'

„Hisz, uram, az egész fegyvert megveszi új korában tiz forintért."

‚Tiz forint, vagy...' s itt a rozsdás fegyvert a zsidónak irányozza.

A zsidó reszketve teszi le a tiz forintot s kezében messze tartva testétől a fegyvert, hagyja el a kamrát, s a ház külsejét jól megjegyzi, nem azért, hogy panaszra menjen, mert fél, hogy a suhancz őt hazamentében Óbuda felé megleshetné ; hanem csupán azon okból, hogy ezután tévedésből valamikép a ház küszöbét túl ne lépje.

A suhancz ellenben jót nevet, hogy olly könnyen jutott tiz forinthoz, ámbár a pisztolynak kakasa is hiányzott.

Ennyi fáradalmak s az utóbb kiállott rettegés után Mózes azon barátjához megy, kinél délben a vásárlott holmikat letette ; aztán podgyászával Óbudafelé indul. Egyébkor társas kocsin vergődött haza öt garasért, ma azonban ezt nem teszi, mert tiz forintot vetett ki a sárba.

Övéihez érve, fáradtan rakja le batuját, s azon öntudat vigasztalja, miszerint mégis némi hasznot fog hajtani mai vándorlása, s hogy holnap, ünnep levén, magát kipihenheti.

Rebeka felesége pedig hálát ad Jehovának, hogy férjét, gyermekei s önnön örömére ismét aggodás nélkül szemlélheti ; takarékos kis vacsorát készit családja számára, hogy Mózes uj erőre kapjon terhes fáradalommal folytatandó házalásához. L a k n e r S á n d o r.

Szerelmi csőd.

Bizony, Ninácska! hogyha már tovább
Nem állanád a konkurrenczját,
S szived vagyonja hódolóidnak
Nem adhat ötven- s százas uzsorát ;

Én mint tapasztalt ügyleső csak azt
Tanácsolom : jelentsd ki csődödet,
Hisz bukni nálunk úgy is bűntelen,
A hányszor tetszik, annyiszor lehet.

Jelentsd ki, hogy szerelmed megbukott,
— Mivel reá sok a hitelező,
És szabjon a biró határnapot,
Hogy minden adja kéretét elő.

Aztán ne szégyeld hogy kridába jutsz,
Hisz van bukott most, ki százezeres,
S ha hölgy szerelmet mástul elfogad
S egynek sem adja meg, nagyon helyes.

És látd, ha csődödet kihirdetik,
Azon leszünk, hogy a tömeg felett,
Gondnok lehessek, s igy én még talán
Megnyerhetem bankrót szerelmedet!

H a l á s z y.

TÁRCZA

A PESTI DIVATLAPHOZ.

Fővárosi nyilt kirek.

— Egy igen sajátságos történetecske küldetett be hozzánk, melly vigjáték vagy regény tárgyává is beillenék, s épen azért közöljük azt a hirek főfőrovatában. — Győrött ugyanis egy házasulandó, szegény, de müvelt és becsületes ember felszólitaték egy valaki által, vajjon akarna-e Bécsből egy igen szép és gazdag özvegyet nőül venni? s hogy annál inkább biztosítsa a jó sükerről, megigéré neki az utazási költséget saját erszényéből födözni. — Hősünk illy kedvező föltételek mellett elfogadá az ajánlatot, s másnap már hegyen völgyön túl vannak. Bécsben a bemutatás, ajánlat› a boldogitó igen, a kézfogó és eskü nyakra főre követé egymást, s az uj házaspár a menyecske négyfogatu szép hintaján Győrbe, a férj lakhelyére érkezett. Azonban midőn a nő kéjittas férje lakába lépne, illy meglepő szavakat intéz ehhez (persze német nyelven): ‚köszönöm édes barátom, hogy ön gyermekeimnek adá nevét; ezen szivességért tőlem évenként 600 forintot fog kapni.' — Ezzel a szép nő (ki azelőtt nem özvegy, hanem csak leány volt 3 figyermekkel), kocsijára veté magát, s eltünt villámgyorsasággal, soha többé férjéhez vissza nem térendő. — Hősünk természetesen hosszu és savanyu képpel nézett az eltünt álomkép, a szép nő után, kinek forrón ohajtott szerelmében részesülnie a sors nem engedé; és most előbbi szegény keresetmódjával felhagyván gondtalanul ugyan, de némellyektől szánva, többektől irigyelve éli regényes n ő t l e n n ő s életét.

— Nem rég Pesten is történt illyforma esemény azon különbséggel, hogy itt a férj szökött meg igen gazdag, de kissé koros nejétől.

— E r d é l y i barátunk, mint e lap kiadója, nem feledkezett meg Párisban a Pesti Divatlapról, mert — miként most érkezett leveléből értjük —, divatképeinkre nézve olly czélszerüen rendelkezett, miszerint a Honderü mellett igen későn megjelenő Moniteurféle divatképeket mi már a jövő hónap közepétől fogva, sokkal hamarabb fogjuk adhatni, mint bármelly belföldi lapunk. — S miután tudtára adók Erdélyi barátunknak, hogy érdekes, tanulságos külföldi leveleit olvasóink igen nagy figyelemmel kisérik, megigéré azokat szakadatlanul folytatni. A franczia academia közgyüléséről, a párisi nép mulatságairól igen szépen és ferfiasan irt leveleit lapunk következő ujévnegyedi számaiban közlendjük.

— A helybeli városi tanács a jozephinumba, vagy is az árvák intézetébe olly tanitót helyezett, ki egy szót sem tud magyarul.

— A rákosi táborozás erősen foly, s a fővárosiak szép számmal látogatják a mulattató hadi gyakorlatokat, magában értetődvén, hogy e daliás mulatságot a nők közül is igen sokan szeretik nézni.

— A Tageblatt azt hirleli, hogy Pesten a kutyák száma fölötte szaporodván, adót szándékoznak rájok vetni; — a naplopó arszlánok is igen szaporodnak, ezekre is adót kellene vetni!

— Néhány régiség-kedvelő műbarát fővárosunkban olly czélból egyesült, hogy a Budapesten és kör ityéken található műrégiségeket alaposan megvizsgálja, összeszedje, s a közönséggel megismertesse, sőt mint halljuk, országszerte gyüjtend nevezetesebb műrégiségeket, mit bizonynyal nagy mennyiségben találand az ős magyar haza emlékdús kebelén.

— A Pesti Hirlap szerint a pesti izraeliták száma 12,800-ra megy. ‚Sok az ember, de keves a magyar' mond a közszólás —; a fővárosi izraeliták közül ugyan néhányan lelkesen szegődnek nemzetiségünk lobogója alá, de sokan még most is idegenkednek ettől. — Vajha megolvasnák a, lapunk e mostani számában közlött aszódi levelet, s az ottani derék izraeliták szép példáját országszerte követnék, hogy elhagyva a mintegy gunyolólag hangzó zsidó-nevet, őket minél hamarabb magyaroknak, testvéreinknek nevezhetnők!

— A M e z e i N a p t á r czimü gazdasági kalendáriom már 1845-re is megjelent, s sok változást vettünk rajta észre, mi az uj szerkesztő, Fényes Elek urnak, ezen fáradhatlan szorgalmu s nagy tudományu hazánkfiának, ki a nép müvelődését annyira szivén viseli, — valóban becsületére válik. Most már a Mezei naptárban majd minden magyar- és erdélyországi hivatal-osztályok emberei megnevezvék, pesti ügyvédek lakásai is elő vannak sorolva, s majd minden napirendü tudnivaló bele van foglalva. A háztartás és a gazdaság körüli czikkelyek nem csak tanulságosan, de n é p s z e r ü e n is irvák, mi fődolog, mert sohasem kell feledni, hogy a Mezei Naptár százezerek, s leginkább a köznép kezén forog; azonban a magyarok krónikája s Magyarország földismertetése nincs eléggé a mi köznépünk müveltségi, vagy inkább müveletlenségi álláspontjához alkalmazva, s e részben egyedül a m u l a t t a t ó és n é p s z e r ü előadás vezethetne czélhoz, ugy mint Vörösmarty és Czuczornak a kérdéses Naptárban megjelent igen jeles népi költeményeivel tökéletesen el van érve a kitüzött czél. — Vajha a gazdasági egyesület mindent elkövetne, hogy e Mezei naptár dolgozótársai közt a legjobb s legnépszerűbb nyelvü magyar irók sürüen tünedeznének föl!

— Egressy Béni igen helyes melódiát készitett Petőfinek a P. Divatlap 11ik számában megjelent népdalára.

— Erkel Ferencz Bánkbán czimü szomoru operát készül irni, de előbb vig daljátékát végzendi be. Figyelmeztetjük, sőt mindenre mi szent, kérjük operatextus-iróinkat, ne használjanak magyar történeti tárgyat operához; mert ezáltal jeles történeti hőseink a paródia gúny- és szégyenpadjára állittatnak. Tartsuk tiszteletben nagyaink emlékezetét, s ne tegyük őket nevetségesekké; — mert fontolja csak meg komolyan minden igaz magyar: hogy Hunyady László vagy Bánkbán a szinpadon énekel, kornyikál, — s valóban pirulni

fog ez ön lealacsonyitó körülmény fölött. Ha már csakugyan történeti személyeket akarnak megénekeltetni, vegyék elő illy éneklő bünhödésre a maguk után rosz hirt hagyott kalandor-hősöket, de jeleseinknek békét hagyjanak, mert ha a mostani gyávák nem is, de a józanabb utódok bizonyára boszút fognak állani merényökön.

— Nemzeti szinpadunkon vasárnap mintegy próbamutatványul a Kőhegyi által szerkezett és betanitott Koszoru-tánczot lejték, melly, minthogy a társas magyar táncz javitásának, egyszerűsítésének eszméje körül forog, mindenesetre figyelmet érdemel. Szőllősy körmagyarja sok szépet foglal magában, de az koránsem maradhat ugy, mint van, annak módosulnia, tovább képződnie kell. A körmagyar czifra, ugrós figurái okozák azt, hogy holyette már is nagyrészint a csárdást kezdik tánezolni. Minél fogva a szabályos magyar táncz egyszerüsitése igen kivánatos dolog, s e tekintetben Kőhegyi koszorutáncza, melly könnyü lépésekből, s csinos bonyolódásokból áll, haladást, előmenetelt tanusitván, dicséretet érdemel. Ő Pestről Pozsonyba utazott, azon szándékkal, hogy az országgyülési ifjuság körében tánczleczkéket adjon. Sok szerencsét kivánunk neki, már csak azért is, mert magyar tánczmester!

— Petőfi a maga nemében igen sajátos, elmés vig hőskölteményt irt „A helység kalapácsa“ czim alatt, mellyet Geibel könyvárus vásárolván meg tőle, ez nem sokára közre fogja bocsátani. Mi majd mutatványt közlendünk belőle.

— Petőfiről lévén szó, figyelmeztetjük azon urakat, kik az ő verseire aláirási iveket sziveskedtek elvállalni, küldjék be ezeket minél előbb, hogy a mű kiadását annál gyorsabban eszközölhessék.

— Az országos védegyesületi aláirás, miszerint lekötelezzük magunkat, némi kivétellel, egyedül honi termények és gyártmányok használatára, — már megkezdeték, s reméljük, hogy az aláirók száma csakhamar ezerekre fog szaporodni.

— A magyar czimertudományra nézve örvendetes hirként emlithetjük, miként Günther Antal vésnök mintegy 4000 magyar családi czimereinek gyüjteményét Grimmnél kőre nyomatva, közre fogja bocsátani. A fekete egyszerü nyomat előfizetési ára 1 frt p. p., szinezve 3 p. f., diszkiadás aranyozva, ezüstölve, és szinelve 5 f. pengőben. Előfizetni lehet a nevezett uraknál. — Ezen kivül felszóliták a nemességet, hogy czimereiket közrebocsátás végett küldjék be hozzájuk. —

— Rózsavölgyi Márk zenésztársaságával egy időre Tolnába utazott, hol az öreg müvész egy pár hangversenyt is adand. Két hét mulva visszajönnek, s a körben hetenként kétszer fognak játszani, mi az itteni mulatozást fölötte élvezetessé teendi.

— Nagy Ignácz Torzképei a harmadik kiadást is megérék. Ritka dolog a magyar irodalmi világban!

— Vörösmarty számára néhány aradi irodalombarát jó fajta ménesit küldend tisztelgésül Mihálynapra, a költő névünnepére.

— Nemz. szinpadunkra Bécsből néhány hires tánczos váratik, mondják, hogy a világhirü Taglioni is alkalmasint a mi szinpadunkon fog szökelleni, nem pedig a németen.

— Az uj dolgozóházba már átszállitattak a fegyenczek, s mind tisztaság, mind helyes rendezés tekintetében dicséretet érdemel az. Mondják, hogy mióta a dolgozóház áll, s a leghiresebb fővárosi tolvajok oda vitettek, sokkal kevesebb lopás, rablás történik itt.

— Mindig csak a bérkocsisok ellen van panasz, hogy az embereket agyongázolják, pedig az uri diszkocsik (equipage) ebbeli erényeiről még többet lehet hallani.

— Lovakról levén szó, eszünkbe jut a német szinpad, mellyen a napokban Dulcamara lova megijedvén, majdnem a néző helyre ugrott, s volt félelem és sikoltozás — képzelni lehet. Mi meg nem foghatjuk, hogy épen a német szinpadon történt ez.

— Az idei táborozás nagyszerü hadi gyakorlattal fog befejeztetni a budai oldalon, hol különösen az itt maradandó katonaság viendi a főszerepet.

— Már több hirlapunk emlité azon örvendetes hirt, miszerint fejedelmünk ő felsége Kliegel Józsefet, gépeinek minélelőbbi létrehozhatása tekintetéből 6000 p. frttal kegyeskedett megajándékozni. És igy maga a fejedelem dicső példát mutat a haladási ösztönre.

— Végre figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy az e számban közlött nyiregyházai gyász-levelet olvasni el ne mulaszszák, melly nagyreményü ifju szobrászunk, Nemes kora haláláról értesit bennünket, mi annyival is inkább fájdalmat okozó, mert szobrászati müvészetünk legparlagabb, s olly talentum, millyennel az ifju Nemes birt, valóban ritkaság! — Béke lebegjen sirján, melly fölé szép reményhirével már is állíta némi fenmaradandó emléket a korán elhunyt müvészifju! —

Titkos hirek.

— Miért hordanak az iparlovagok szemüveget? — Hogy messziről megláthassák s kikerülhessék hitelezőiket; hát horgas sétabotot? — Azért, hogy mit szemök meglát, a horgas bottal jobban elérhessék.

— Y. professor olly fűtőt talált fel, melly néhány iv papirtól áthevülve, egy jó nagy szobát jól megmelegit, — az X. városi casino kapván az alkalmon, hogy fára ne költsön, elhatárzá: miszerint a jövő télen a legszárazabb (tehát a tüzelésre legczélszerűbb) magyar politicai és divatlappal fog füttetni. — (A H— vagy akarám mondani, az Ür tehát égni fog).

Beczkó Matyi.

Vidéki hirek.

Nyiregyháza. A hazai müvészetet, kivált a még pólyáiból sem bontakozott szobrászatunkat nagy csapás érte. Nemes Pál, dús reményü fiatal szobrászunk, nincs többé! Innen születéshelyéről Dráskóczy János ur ajánlatára Ferenczynk műhelyébe jutva, a szép tehetségü ifju ritka ügyességével sokak figyelmét magára vona, s kivált miután a mükiállitáson egyik műve köztetszést nyert, némelly hazafiak,

pártfogásukra méltónak itélvén, bővebb kiképzés végett Bécsbe küldék s mármár Rómába küldetése iránt intézkedtek, midőn aszkórsága miatt ide szegény anyjához küldetett, ki őt máj. 19étől aug. 31kéig sulyos körülményei közt minden kitelhető gonddal ápolá. Hült tetemei sept. 2kán takarittattak el. Isten nyugoszsza őt! Öcscsét hasonló ügyesnek mondják.*)

B. J.

Aszód, őszelő 20. E mezőváros népessége mintegy 2,200 főre rúgván, ezen számból 500 a zsidóké. Parányi község, — a zsidókét értem, — és benne az összevetett vállak még is olly nagy közhasznu terheket birnak el, melyeket csodálva méltányol minden sziv és fő. — Jelesül: némelly előkelő tagoknak sürgetésére, kik között Bernát Mihály és Glück Armin urak valóban megemlitést érdemelnek, szóban levő község, mintegy fél évvel ezelőtt, igen jelesen rnndezé, s gazdagon látá el iskoláját. Épen most jövök a közönséges iskolai próbatételről, s a félévi süker, melly annál nagyobb minél inkább van ez az élethez irányozva, engem s másokat egészen elbájola; bennem különösen azon vágyat ébresztvén, vajha minden egyéb iskola igy tűzné ki czéljául az életet. — Az izraelita gyermekek egy kedves kis magyar imával, s különösen egyik közülök egy igenigen kedélyes magyar köszöntéssel kezdették el a próbatételt. Láttunk sok kielégitő helyes- és szépirási gyakorlatokat; hallottunk jól olvasni magyarul és németül; csodáltuk a gyermekek korát nézve, a számolási ügyességet, valamint szállítási, árjegyzéki, utalványi stb. rögtönözött feltevényeket magyarul és németül; megleptek bennünket honi történetbeli s földleirati ismereteikkel stb. és ezt mind magyar nyelven. Továbbá láttunk sok kielégitő varrás-kötési gyakorlatokat a lánykák részéről. — A tanitók közül, kik mind szerény és derék férfiak, Strausz Móricz és Stern Izsák urak jól és szépen beszélnek magyarul, sőt Strausz Móricz ur öltözete s nemzetiesen viselt bajusza által is tudatja, miként neki édes óhajtása, hogy őt magyar hazánkban magyarnak tekintsék. Igen érdekes és kedves volt látni, miként a jelenlevő zsidó atyák annyi kedvet, sőt tiszteletet mutattak a nemzetiség iránt. — Áldja meg isten ügyekezetöket, s koronázza azt olly sükerrel, minőt reménylnek! Egyébiránt legyen ezen nagyitásnélküli kis tudósitás olly szerencsés, hogy hathasson azoknak füleikbe, kik az illy real-oskolák felállitásának költségeit tán elviselhetlennek képzelték. — Akarat, összevetett vállak s szilárd kitürés hazámfiai! és — hol szükséges és eddig nincsen, leend mindenütt hasonló realoskola.

Sztranyavszky Péter,
urad. tiszttartó.

N. Kun Karczag. Folyó évi őszelő 1ső napján szentelteltetett föl a N. Kun Karczagon alakult Kör uj épülete, vig tánczestélylyel s magyar szivességü lakomával, a nemzeti szinekkel s koszorukkal diszitett teremben; minthogy az udvaron fölállitott sátor alatti étkezést és mulatozást az akkori zordon szél alkalmatlanná tevé. Több mint száz, részint helybeli, részint vidéki mindkét nembeli vendégek vőnek részt a szépen rendezett vigalomban, mellyben a debreczeni zenészek működtek. — Egy kis történeti tekintetben megyjegyzést érdemel, hogy a karczagi nemes körnek most ugyanazon tekeasztal van birtokában, mellyen előbb a pesti nemzeti Kör, legelőször pedig a nemzeti casino tekézett.*)

T.

Losoncz, őszelő 21. Egy valaki kérdezvén egykor Diogenest, hány órakor volna legjobb ebédelni? ezt válaszolá a bölcs: „ha gazdag vagy, a mikor tetszik, ha szegény vagy, a mikor lehet.“ — Tökéletes igazság! — Igen ugy van, s azért ne csudálkozzék ön, hogy élv-dús lapjaiban olly gyéren találhatni szellemi mozgásainkról valamit, mint homokban az aranyszemet. — Most azonban kivétel gyanánt közölhetek egykét érdekes hirt. Az ügyes svédek fabábuikkal és phisicai mutatványaikkal már két hét óta mulattatják a közönséget. Folyó hó 17kén kisdedóvó intézetünk javára is játszottak. Közönség szép számmal, tiszta jövedelem 118 frt 23 kr. v. cz. — Köszönet ezért különösen egy lelkes ügybarátnak, G. I. főszolgabiró urnak, ki a darab adatását a vándorok kötelességévé tette, köszönet a társaságnak, melly ebben fáradozott, és köszönet a melegkeblü közönségnek, melly a magasztos czél iránti tekintetből, olly szép számmal jelenék meg; találjanak mindnyájan méltó jutalmat azon édes öntudatban, hogy, olly fa alá raktak szikrákat, mellynek óriási lángja egy pár évtized mulva az egész hazát megvilágitani, és azt egybeolvasztani fogja. — 19kén volt itt a helybeli megürült természettani szék elfoglalójának t. Futó Dániel urnak beiktatása. Az iskola főfelügyelője G. I. ur kevés szavakban mutatta be a közönségnek. Ezután ő tartott egy hosszas, de jól kidolgozott beszédet, miből itélve Futó jeles egyéne lesz a tanitói karnak. — Ezután Balogh, a jog rendes tanitója fogadta őt el férfias, szivből szóló beszéddel. — Végezetül a tanitványok egyike köszöntötte az uj tanitót. Igen szép, a mit tanulótársai nevében igért. Adja isten, hogy ugy legyen! — Még egyet: Kubínyi Ferencz kedves emberünk kedden érkezett meg Kolozsvárról a természetvizsgálók gyüléséből. A derék hazafi itthon sem töltötte idejét üresen, mert másnap mindjárt a kisdedovó intézet megtekintésére ment szellemdús nejével. Tegnap utazott el ismét Pozsonyba; isten kisérje őt, s tartsa meg nekünk és a hazának.

.....y .....z.

Debreczen. Lendvay és Szigligeti vendégszerepeket adván kis szinpadunkon, közmeltánylást arattak, de a szinház nem volt mindig tele. — Egyébiránt Debreczenből semmi ujat nem tudok irni, ollyast t. i. mi az egész hazát érdekelné; apróságok hosszas előadásával pedig nem akarom a közönséget untatni.

—r—.

Palota. 7. hó 15én városunk szép ünnepélynek volt szinhelye. A helybeli működvelő ifjuság ugyanis a lelkes gróf

*) Ha csakugyan öcscse is művészi hajlammal bir, sziveskedjék a levél irója tőle, ide a középpontba némi bizonyitványul szolgálható művet küldeni, s mi bizonyára pártolandjuk őt.

A szerk.

*) Sajnáljuk, hogy az itt röviden leirt fölszentelési ünnepély szellemi oldaláról mindeddig senki által nem tudósittatánk.

A szerk.

Zichy Miklósné névnapja tiszteletére jelesen adá az Országgyülési szállást, s különösen L. J. ur mint Burmann és S. N. k. a. mint Emilia kitünőleg működtek. Másnap a grófnő fényes tánczvigalmat ada termeiben, s a grófi család nagy szivességgel fogadá vendégeit; csak egy hiányzott e diszes mulatságban: — a nemzeti táncz, mert a magyart mindösszesze is csak egyszer jártuk. — 17én kisebb iskolabeli tanulóink adának egy szinmüvet ‚Megtért ifju' czim alatt s előadásuk dicséretet érdemel. Közben egy működvelő ifju szavalá nagy tüzzel a mohácsi vérengző csatát, — de érzékenysége miatt majdnem ugy járt, mint a mohácsi hinárban fenakadt Lajos király.

S— J.

Győr, őszelő 22. Egy kellemes estéről sietek tudósitást adni; tegnap 21kén adák a németek az Országgyülési szállást, Ekker ur forditása szerint. Taval, midőn a magyarok adák, csaknem megbukott, és most a szerepek hü felfogása és betanulása következtében a szorgalmas németek kezében legfényesebb diadallal dicsekedhetik; tapasztaltuk, mikép emelkedik vagy sülyed egy szinmü, a helyes vagy helytelen szerepkiosztással. A közönség taval azt mondta: semmit sem ér a darab, — most azt mondja: igen derék darab. Az izlés nem változott, hanem a darabot mutatták a maga eredeti szinében.*)

Domján.

Jászberény, őszelő 9kén. T. szerkesztő ur! Az önös század kinos tömkelegében berzenkedő ifju leventékre, mint hajdan Lucifer az egekre, ünnepélyes átkot mondok, azért: mivel egy legközelebbi tanczünnep alkalmakor a zöld petrezselymet velem egy egész hosszu éjen keresztül árultatni méltóztattak; pedig nem is vagyok rút, nem is vén,.. de hiszen ön, kedves szerkesztő ur, jól tudhatja, hogy csak három évig voltam tizenöt, 4 évig tizenhat, öt évig tizenhét, négy évig tizennyolczéves, és már szinte csak két éve, mióta 19ik évembe léptem; még is illy fiatal korom daczára csücsülni hagynak. No de nem is csoda, a tömérdek teendők közt én is elcsücsülhetek, és illy helyzetben el is várhatom más több ábrándozóval a jobblétet, melly eljön ugyan, de határnapját, mint a sinai hegy magosságát, tudni nem lehet; s szórják bár reám, mint Murány egykori szép asszonyára minden Gyöngyösyféle költőink az elméncz-ség szikráját, nekem mindegy, én várok legalább is halálomig, addig pedig irónő vagy hölgy leszek, és a kedves olvasók mulatságára, vagy — talán — hahotájára pókhálós igazságokat irandok. Bizony szép dolog egyszerre hölgynek vagy inkább csak nőnevü irónak lenni, mert igy takarva vagyunk a kritika metsző késétől, minek én több magamhoz hasonlókkal örvendek.

Jelenleg, a már ismeretes egri ifju festész, a derék Joo Ferencz ur e vidéken mulat. E jeles müvész az arczképek ecsetelésében bámulandó ügyességet fejt ki, ő arczképeinek élethü jellemét adja, a szinezet kivitelében is szerencsés. Ez ifju müvész, e környékbeni sürü megbizásainak végeztével szülővárosába Szegedre, innen pedig a müvészet eldorádójába, München és Romába utazand, hol több évig a müvészet belső fenségével tehetségeihez képest megbarátkozni szándékozván, visszatértével — miként igéré — hazai tárgyak ecsetelésére forditandja tehetségét. E kedves szándok foganatosithatására sok szerencsét! Vezérelje őt ez útjában a müvészet nemtője.

Már ha meg kell vallani, ezen ifju hamis szemü müvészbe biz én bele szerettem, de tudja isten, ő a szerelmet — igen természetes okoknál fogvást — nem viszonozta. Ah! én szerencsétlen

Örzsi.

*) Bizony mi drámairók nem igen köszönjük meg, ha a vidéki szinészek megbuktatják a nemz. szinpadon meg nem bukott müveinket. — Azon, hogy Országgyülési szállás czimü vigjátékom már német nyelven is adatik, fölötte örvendek, mert csak igy érhetem el leginkább a mü irányában rejtező föczélomat. — Azt azonban forditó ur tudtomra adhatta volna, hogy müvemet német nyelvre akarja tenni.

A szerk.

Külföldi hirek.

— Tanger, mellyet nem rég Joinville herczeg ágyúztatott, a tizenötödik században a portugálok tulajdona volt. II. Károly angol király 1662ben portugáli Katalinnali összekelésekor e helyet nászajándokul kapta. Miután az angolok a mórok első ostromának ellenálltak 1680ban: Tangert, négy évvel utóbb, önkényt adták át a móroknak. Tanger 70 franczia mérföldnyire fekszik Fez és Mequineztől, s 150 mfldre Maroccotól. Tangeren az utósó csata 1790ben a spanyolokkal volt.

— Pétervár. 1823tól 1829ig Oroszországban évenként mintegy 10,087 elitélt küldetett Szibériába. S e „bájvidék" még sem tud megnépesedni.

— Párizs. A kimeríthetlen, örök vidámságu Paul de Kock ismét egy négykötetes regénynyel ajándékozá meg az olvasóvilágot; czime: „la famille Gogo." E mű a franczia Jocus legjelesebb terményeinek egyike. — Béthune könyvárus Lamartine müveit 450,000 frankért vette meg. Ide tartozik még eddig nyomatlan nyolcz kötet, mellyek a girondisták történetét s a még előadásra nem került „Toussaint Louverture" czimü szomorujátékot foglalják magokban. — Párizs városa a következő évben egy colossalis födeles vásártért szándékozik épiteni, mellynek kiállitása 18 millió frankra számittatik.

— Florencz. Bonaparte József, survilliersi gróf, nejének 15 millió frankot hagyott, s kilencz unokái közül mindegyiknek (kik a Romában élő Canino herczeg gyermekei), 200,000 forintot. Főörökös özvegye marad, ennek halála után Canino herczeg veszi át az egész birtokot. — A megboldogult holtteste Santa-Cruce templom sirboltjába tétetett, holott Olaszország legnagyobb emberei fekszenek: Michel Angelo, Alfieri és Galilei.

Londonban minap egyszerre hét hegedűvirtuóz tartózkodék; leginkább kedvelék Ernstet és Sivorit, kik már nálunk is működtek.

Éjszakamerikában Ole Bull a hires hegedűvirtuóz 250,000 dollárt, tehát a mi pénzünk szerint majdnem egy millió forintot keresett müvészetével. Most már csakugyan igaz lehet a régi mese: hogy Orpheus zenéje hajdan még az állatokat is megszelidité, kivált ha a Honderü finom elnevezése szerint az angolok csakugyan marhák.

O'Connelt és társait a felsőház igazságos itélete kiszabaditá a fogságból.

St. Denys. Itt egy ember különös gyilkolással végezé életét; egy kis papirtokot lőporral töltvén meg, a szájába dugá, gyufával meggyujtá, és fejét szétvetteté.

Bizonyos franczia lap, a nem rég történt berlini merényről tudósitását azon elmés megjegyzéssel toldja meg: miszerint a poroszországi zsidók a gonosztévő Tschechet tetemes nyugpénzzel szándékoznának megajándékozni azon érdeméért, hogy ő — nem zsidó.

D—y.

Vidéki társaséletünk.

Aradi levelek.

I.

Kedves Bélám! Képzelem, mint csodálkozál, hogy egyszerre Aradról olvasod soraimat. Ó Bélám! én Olaszországot már két hónap óta oda hagytam, s a művészet és szép művek classicus hazáját, a sors ugy akarta, Araddal váltám fel. Laurát és vele mindenemet eltemetém, s miután tégedet a kiméletlen végzetek tőlem messze parancsoltak, itt egy szerető testvérem közelében keresék fájdalmaimnak menedéket. Innen fogok én Rómára, Vicenzára és Nápolyra visszaemlékezni. Megrendelek minden hazai folyóiratot, járatom a három versenyező magyar divatlapot, a legjobb magyar ujkönyveket megszerzem, s mitől a nekem olly kedves Olaszországban megfosztva éltem, élvezni fogom a honleányi gyönyört, mellyet a nemzeti irodalom szemmelkisérése s a lelkesebb irókkali szellemi társalkodásnak tág tére nyujt. Sokat beszéltél nekem hajdan Aradról, azon rád nézve olly nevezetes időszakból, midőn kedves szüléiddel, atyádnak lekötött helyzeténél fogva a várban laktatok: de én, engedj meg édesem, sokat egészen másképen találtam. Te itt igen boldog valál. Ki sárgaságban van, minden tárgyat sárgának lát. Hanem én vagy azért, mivel boldog szerelmes nem vagyok, vagy azért, mivel szenvedéseim nyugottabbá tettek, hidegebb szemekkel nézek mindent, miért is nem fogsz rám neheztelni, ha leveleimből látni fogod, mikép én Aradot, külsejét belsejét, társas és közéletbeli viszonyait, tőled némikép különbözőleg fogtam fel.

Én az ismeretlen várossal olly formán vagyok, mint az idegen emberrel. Ha közelebb viszonyba akarok vele jőni, elébb bensejét igyekszem kiismerni, mert olasz földön azt tapasztaltam: hogy a szép város a kevesebbé szépnél rendszerint romlottabb, s a szép férfiakban átalánfogva kevesebb ép szellem lakozik, mint a nem szépekben. De az emberi sziv sokkal mélyebb örvény, hogysem gyöngyei kihalászása rövid idő alatt megeshetnék; az idegen város pedig egy uj tengerhez hasonlit, mellyen gyakran hajótörést kell szenvedned, mielőtt a szél járását kiismerted. Maradjunk tehát ezuttal Arad külsejénél; bensejét vizsgaszemekkel kémlelendem, s megirok neked koronként mindent, mit közlésre méltónak találtam.

Nem sok az, édes Bélám, mit én a 25 ezer lakosu városról külsőkép mondhatok. Élő tanúk állitása szerint, ez előtt mintegy 20 évvel még alig volt itt egy pár emeletes ház; mi ha igaz, akkor bátran állithatni: hogy nincs e honban kisebb királyi város, melly a külcsinosodásban rövid idő alatt olly nagyot haladott volna, mint Ó-Arad. Legszebb és legizletesebb épülete a fehér kereszt czimü vendégház, mellyet az úriutcza szögletén egy sz. annai dús paraszt épittetett. A főtér homloksora közepén szemébe ötlik az idegennek a roppant kőhalom, melly minden izlés és symmetria nélkül, ugy látszik, egyedül gazdag jövedelmi számitással hordatott együvé Probszt Mátyás uram dicsőségére. A Szabó és Kreszticsféle szögletházak igen emelik a főtér diszét. Az uj vármegyeház szinte nagy, de sem kényelem, sem elrendezés tekintetében nem czélirányos épület; másik szárnyának kellő felépitése pedig alkalmasint boldogabb korra hagyatott. És ha még a zsidóközség derék imaházát, mellynek csak most szándék keletfelől adni homlokzatot, aztán a remek kórházat, mellyről később kimeritőleg irhatandok, meg egy pár itt ott elszórva látott szebb s magasabb házat megemlitek: Aradon hihetőképen minden ujabb épitészeti nevezetességgel készen vagyunk. A templomok? Ha az orosz kápolnát templomnak veszszük, négyen vannak ugyan: de rólok nincs mit szólanom. A Tökölytemplom lehetett az, melly neked mindenek felett tetszett. Én gazdagnak találom külsejét ragyogásban: de bensejét annál szegényebbnek diszletekben, mellyek a földhöz sujtott kebelnek éjszak felé gondolt imádságát a szennyes falakon felül ragadhatnák. Nemcsak Arad, hanem átalában egész Magyarország kevés műgondot fordit templomaira; s ez állitásomat az egri, váczi és esztergomi dicső kivételek még soká nem fogják megczáfolni, mert engem, édes Laurám, ki Palladio honát alig hagyám el, hol minden basilicában az ó és uj világ legdrágább műkincseivel találkoztam, bocsánat! egy kis aranymáz még ki nem elégit. Ó Laura, ó Vicenza!

Mondjam e még: hogy az Aradra érkezőt mindenek előtt egy kis liget üdvözli? Mondjam-e: hogy a főutczák meglehetősen rázékony burkolata, ha lelkedtől épen meg foszt is, mindenesetre az erény göröngyös utjára emlékeztet? Mondjam-e: hogy Ó-Aradot a vizzel csaknem körülvett vártól, mint szinte Uj-Aradtól is az aranyhozó Maros csalárd habjai választják el? Hogy Arad gazdag borban, dohányban, gabonában? és hogy kereskedelmi piaczán évenként 25 millió forint a pénzforgalom? Mindezek tények, édes barátom, mellyekről máskor bővebben fogok emlékezni. Addig is, Bélám, isten veled! Ó bár soraim helyett magam mehetnék, hogy neked ne csak a jelent, hanem a gazdag multat is elmondhatnám, fölékitve mindazon képekkel, miket a boldog szerelem üdvleldéjében találtam. Laura, Laura! te ott a kéken virágzó aranyfelhők megett, tekints le hozzám két csillagon át, és ha nincs a napnak olly sugara, melly által nekem tiszta csókodat leküldhetnéd — mutasd meg vérző sebem a mennyországnak! —

Petrisy György.

Művészetünk.

Nemzeti szinház.

— Őszelő 10. Senneterre marquisné, vagy egy napi kaczéság. Vigj. 3 felv. Francziából forditotta Egressi B.

— 11. Eskü. Opera Mercandantetól. A már tompa hangu, de igen jó iskoláju Schoberlechner lépe föl mint vendég Elaiza szerepében, s a középszámu közönség által tetszéssel fogadtatott mesterséges éneke. Schoberlechner tanitványa La Roche Amália is működött, de még erőteljes hangja nincs ugy kiképezve, hogy bizton léphetne szinpadra. Joób mint Viscardo igen jól viselé magát.

— 12. Vallomások. Német vigjáték. Komlóssy Ida mind vendég ügyesen működött Julia szerepében.

— 13. Nemesek hadnagya. Eredeti dráma 5 felv. Irta Kovács Pál. Szerző figyelembe vévén a kritika kivánatait, müvén czélszerü változtatásokat tön kedvező sükerrel, s habár Lendvay helyét Szigeti, s Laborfalviét, ki most Júlia szerepét adá, jelenleg Komlóssy Ida tölté be, de átalában az egész müvet és előadást a szépszámu közönség élénk részvéttel kiséré. Ez előadáson maga a szerző is jelen volt. — A kortesdalok ösmert zenéjét nem Jankó ur készité, mert már azt gyakran hallottuk a nemz. szinpadon.

— 14. Gemma di Vergy, és az Eskü egy része. Schoberlechner ma adá utolsó vendégszerepét nem igen nagy közönség előtt, mi annak a jele : hogy közönségünknek nem annyira mesterséges iskola, mint inkább fiatal csengő hang kell; és aztán a régi operákat már igen meguntuk. — Ha tehát az operával közönséget akarunk csinálni, minél több ujat kell betanittatni, s abban a nemzeti szinház rendes primadonnáját föllépteti, kinek szép hangját sokkal szivesebben hallgatjuk, mint az elavult nevezetességek kopott hangjait. ½.

— 15. Két pisztoly. Lendvay helyett Szigeti adá Bájkerti szerepét. Ha ezen tehetséges fiatal szinészünk komoly tanulmányul veendi müvészetét, ha kora elbizottság helyett szerényen elismerendi : hogy még igen messze van a pályaczéltól, lehet belőle valódi müvész; különben soha.

— 16. Ezred leánya. Opera Donizettitól. Schodelné ismét megtölté a szinházat.

— 17. Az árva fiu, vagy a londoni kolduscok. Komlóssy Ida (mint Smike) ma adá utósó vendégszerepét. Neki is azt mondjuk, mit fölebb Sz.nek mondánk, és valóban sajnálni lehet, hogy a nemzeti szinpadon tovább is nem marad; mert magyar szinész csak itt képezheti ki magát, ha nem is elméletileg, de gyakorlatilag, részint ügyesebb szinészeink játékait figyelemmel kisérve, részint a kritika és a müveltebb közönség itéletét véve irányzóul.

— 18. A selyemárus. Vigj. 5 felv. Irta Scribe. Ford. Dobrossy. E jeles darabban legjellemzőbben működik Szentpétery mint Birkenstaff Illés, Egressy G. mint Rantzau gróf, és Fáncsy mint Falkenskiold. — Átalában az egész előadás összevágó volt, s a közönség földerült kedélylyel hagyá el a szinházat.

— 19. Hellenbach báró zenésztársaságának hangversenye. Jelenleg ezen utazó társaságnak 4 tagja játszott külön külön, klarinetton, violoncellon, fagoton és hegedűn. Valamennyien ügyesen működnek, de még egyik sem remeklő közülök. Neswadba a hegedűn, ugy tetszik, már igen nagy virtuoznak tartja magát, pedig még csak tisztán sem tud játszani, s mindössze is ügyesen tudja utánozni a hires müvészeket; — azonban Törökországban mindenesetre furorét fognak csinálni. — Mellékletül : A fiatal férj adaték, igen mullatatólag.

— 20. Figaro leánya. Franczia vaudeville. Ford. Egressy Benjámin. Illy darabot a nemzeti szinpadon egy évben legfölebb egyszer adni — untig elég, noha szinészeink jól játszák azt.

— 21. Szökött katona. A Zrínyikávéházi életet feltüntető jelenetben napról napra több ocsmány aljasságot produkálnak az előadó személyek. Némelyik közülök olly mocskosan öltözködik, hogy a jó izlésü ember undorral fordul el a szinpadtól; és vajjon a müveltebb ember, kivált a nők nem botránkoznak-e meg a gyakori puffogatásban, czibálásban, s a legsületlenebb német Strohwitzek orditásaiban! — Ha a nemzeti szinpadon, a jó izlés és müvészet iskolájában már illyes garázda kihágások is megengedtetnek : — akkor bizvást lehet majd nem sokára ugyancsak a nemzeti szinpadon bajazzót, medvét, kutyákat tánczoltatni; s ha egyedül az otromba tömeg röhögtetése a czél, akkor ez ugy nagyszerüen el lesz érve. — Valóban midőn Szigligeti e jelenetet irá, nem akarta, nem akarhatta azt, hogy ezen nemesitett előadással is mulattató népies életképet a szinészek annyira eltorzitsák, s ez által önmagukat, s a nemz. szinház méltóságát lealacsonyitsák.

— 22. Mátyás diák : Bohózat.

— 23. Szapáry Péter. Sok vidéki ember volt a szinházban, s csak innen lehet azt megmagyarázni, hogy olly gyakran éljeneztek — a sok semmire.

Hétfőn, september 30kán 1840. Udvarhelyi Miklós javára bérletszünéssel : Norma. Nagy opera 2 felvonásban Bellinitől. Follinus János működedvelő Sever szerepében, mint vendég lesz szerencsés föllépni.

Tanulságos és mulattató egyveleg.

Bors és paprika.

— Nem rég az —i erdőben a kakuktól tréfából kérdezék : hány évig él még X.? — s a kakuk végkép elhallgatva tovább röpült. — (Bölcs kakuk lehetett ez, mert inkább semmit, mint bizonytalant mondani).

— Egy néger köztársaság czimerén ez van fölirva : ‚egységben van az erő!‘ — ; hány nemzet hiszi, mondja ezt, de nem követi.

— Az álmos Phyllis szivét az ügyes Ámor elvitte; — némelly országban a nemes ércz nem igen forgandó. —

Pirkler Adolf.

— Van bölcs Salamonnak egy, a jelenkorra is igen rá illő mondása, melly igy hangzik : „Nem a könnyü embereké a futás, és nem az erőseké a viadal, nem a bölcseké a kenyér, nem az okosoké a gazdagság, és nem a szépeké a kedvesség; hanem időszerint és történetből lesznek mindezek.“

Szabad legyen megmagyaráznom, mint fogám fel én, e régi szavak szellemét :

Nem a könnyü embereké — vagy világosabban szólva nem a gyorsaké — a futás, hanem azoké, kik a gyorsfutók

lábai elébe tőröket hánynak, és a jó ügyekezeteknek inait elvagdalják.

Nem az erőseké a viadal; hanem azoké, kik pénzen veszik meg a diadalmat.

Nem a bölcseké a kenyér; hanem azoké, kik azt a mások kezéből kitekerik, és a kik értenek azon mesterséghez: miként kell nem dolgozni, még is jóllakni; nem használni a közönségnek, és még is élni annak kövérségéből.

Nem az okosaké a gazdagság; hanem azoké, kik a szegények és árvák javait irtózás nélkül megemésztik; vagy kiknek fekete lelkök nem fél élni, élvezni bármilly hamis jövedelmet, és a haszonért reszketvén, bünhöz szokott kezekkel mézet facsarnak ki a kősziklából, olajat a kemény kőből: annak szaporodnak meg nyájai; annak hódol az arany, ki a nyereségért a tisztességet, becsületet félre tette. — Végre:

Nem a szépeké a kedvesség; hanem azoké, kik rút idomuk eltitkolásához, hiányaik kipótolásához értenek; — arczukat tetszésök szerint fehér, halvány, rózsa és isten tudja mi szinekbe tudják kevés perczek alatt öltöztetni; — kik az álerénynek is tudnak fényt adni, kik a vigyázatlanok szemei elébe fényes füstfátyolt eresztenek; vagy kik a sötétség vastag fala mögött elég szemtelenül elkövetett büneiket ügyes-ravaszok levén elpalástolni, a nyilvánosság terén remekül viszik az ártatlan jóság erényképét; és kik elég szemtelenek mézbe mártott kisértéseikkel a valódi szépek erényét megbuktatni, hogy igy legalább azoknak lerontott szerencséjök omladványi fölött rozsdás zászlójok tündökölhessen. — Mert hijába! az olajos lámpa csak a napnak kialudt fénye után világit!

Bankós Károly.

Ellenlábdák, (Antipodalien).

(Emberiség, baromiság). Ha a barmok szólni tudnának, az emberek többnemü rút tetteikre bizonyosan azt mondanák: ‚ez emberi!' —, épen ugy mint az ember némelly rutságokra ezt szokta mondani: ‚ez igazán baromi!' — Az illy emberies baromiságok közé sorozandók: a részegség, hazardjáték, emberszólás, hálátlanság, káromkodás stb. rút szenvedélyei.

(Velleret si posseret). A gyermekkor örömest ront, az ifjukor mindig csak élvezni akar, a férfiu mindent ujon épitene, de működése közepett hirtelen meglepetik az aggastyán által, ki bevégezetlen müveinek romjai alatt letelepedik, hogy ott kinyugodhassék.

(Csak az tudja, ki tapasztalta). Az ifjunak szenvedélye csupa gőz és füst, s csak a szilárd férfiu szerelme a tiszta tűzláng, s még agg korában is kedvesen fűtözik ennek parázsánál.

(Nehéz két urnak szolgálni). Milly kinzó föladat még az ajkakat is mozgatni akkor, midőn a sziv erősen dobog!

K.

Tót-magyarkák.

Az abonyi templom ablakainak kiigazitásáról szórul szóra illy nyugtatvány adatott: „Kibizonyosodás. — Hogy a Füzes Abonszki templom kórus ablok mind van meg repáltung három váltos forintu, mellyet a Plyiebán uraság ez nem dagádja ki bizonyosodni, en sajta kezibe kereszt von, † Florek Tamas meg az enyim pajtas Okroka Jano 23ik nomember 1843szor."

— ‚Hol lakik kend földi?' — „Had od oda fel." — ‚Hol oda fel, talán a mennyországban?' — „A od pokolba... Liptoba." Közli

Pirkler Adolf.

Csiri-csári.

(Tréfás párvonal). Némelly nő és az óra közt nagy a hasonlat; mindkettőnél majdnem mindig többet adunk külső szép alakja-, mint belső értékeért; mindkettőnél valami többnyire el van romolva; mindkettőnek van egy kis örökké mozgó ketyegője, — nyelvecskéje; mindkettőt váltig dicséri birtokosa, habár jól tudja, hogy néha bizony keveset ér; mindkettőjök neméből ritkán találhatni csak kettőt is, kik egyformán járjanak; mindkettőnél többnyire csak a számlapocskák (Zifferblatt) közt van néha egy kis különbség, a belső gépezet mindeniknél ugyanaz. De egyben még is különböznek egymástól; az óránál mégis csak többnyire tudja az ember, hanyadán van az idővel; a nőknél pedig sohasem tudjuk, hányat ütött az óra.

(Választási jog). Anthisthenes azt tanácslá egykor az athenabelieknek, hogy lovak szükében fogjanak szamarakat is vegyest ekéjök elébe. ‚Ez nem járja — mondá neki egy polgár — mert hiszen a szamár nem alkalmas a földmivelésre.' — „No bizony tesz is az valamit — felele Anthisthenes — lám mikor tisztviselőket választotok is, épen olly kevéssé ügyeltek arra, ha vajjon arra valók-e vagy sem, elég az, hogy ti megválasztjátok."

(Élő nyomatási hiba). N. ur bizonyos köz-hasznu könyvre előfizetvén, néhány hét mulva megbánta nagylelküségét s azonnal elküldé szolgáját, mondaná meg a kiadónak: hogy törülje ki nevét az előfizetők sorából, mivel a könyvnek — ugymond — mi hasznát sem veheti. — ‚Ki már nem törülhetem a nevét — szóla a kiadó — hanem majd a nyomatási hibák közé rovatom.' K.

Rovások.

— A Honderü legujabb ‚divat' czimü rovatában a többi bohóság közt ezt is lehet olvasni: ‚A zsebeknél kellem- s eleganczia nélkülibb valamit a hölgyöltözékben alig képzelhetni. Mellyik nő fogna, a nélkül, hogy az izlés és poezis (??!!) minden törvényét meg ne sértse, társaságban zsebébe nyulni, s abban keresgélni?' — Boldog isten, mire jutottunk! — Tehát a melly nő zsebébe nyul, az megsérti a poezis, a költészet törvényeit, a ki pedig nem nyúl zsebébe, az a poezis szabályai szerint cselekszik! — Ugyan mit mondana arra Honderü pajtikánk, ha vagy 2000 magyar hölgy zsebébe nyulna a végből, hogy a Honderüre előfizessen?! Ez már ugy-e, aligha izlés és poezis elleni volna! — Azonban fájdalom, az egész még is csak képzelt, költői dolog! —

— A Tisza mellől a Honderűt egekig magasztaló levél közöltetik a mód nélkül szerény Honderüben, és épen

ezen tulság gyanura ad okot, miszerint amaz öndicsérő-levél aligha a Tisza mellett koholtatott. — Egyébiránt e levélben egy igen nagy igazság mondatik, hogy t. i. a Honderü elsőséget vivott ki a maga nemében. Való biz ez, mert a Honderü a maga nemében egyedül áll irodalmunkban, és igy könnyü volt elsőséget kivivnia — a maga nemében. Az is mondatik ott, hogy a H. egy nemével a gyöngédségnek bő mértékben bir; ez is szent igaz, csakhogy ama gyöngédség egy neme alatt száz neme, vagy faja rejtezik a gyöngeségnek.

— Ezen gyöngéd gyöngeségeknek számtalan példáit lehetne felhoznunk. De elég legyen a legujabbak közül egy párt megemlitenünk. A Pesti Salonban Erdély a többek közt igy magasztaltatik: „Ország, mellynek gyönyörü hölgyei s keleti fajta lovai világszerte hiresek!“ — Erdélynek hölgyei! kiket H. csupa gyöngédségből a lovakkal egy categoriába helyezett — mondjatok pát, küldjetek puszit, s csináljatok bókocskát e finom, udvarias lovagnak.

— Minap a párisi divatkép magyarázatában illyesmit is lehete olvasnunk: „a hunczutkák két oldalt hullámzók!“ — Milly költőileg van itt a divat felfogva! Milly fönségesen, milly finoman, milly gyöngéden hangzik ez a hunczutka-szó a párisi divat magyarhoni igazgatócskájának ajkairól.

— Nem rég bizonyos chinai-magyar divatlapban a Külföldi Pakrócz hetykén gúnyolá a Nemzeti Darócot. Már hiszen, drága Külföldi Pakrócz ur, ha mindjárt selyemből volna is ön, azért itt közöttünk csak idegen és durva pakrócz marad; de a nemzeti Darócz, ha mindjárt darócz is, legalább nemzeti, — a ki lelke van! —

Ritka és rendkivüli dolgok.

(Ló-honvágy). Bizonyos Löpel nevezetü nyugalmazott porosz hadnagynak, ki Ragaczyn faluban, hat mérföldre Varsótól, kis jószágot birt haszonbérben, volt egy lova, mellyet nyolcz évig ült, s mellyet ez idő alatt mindig jól tartott, s neki az istálló megvizsgálásakor naponként egy egy darab kenyeret adott; s e mellett rendesen megczirógatta. E ló igen erős, testes és jó evő volt. Nehogy sokat veszitsen mellette, ha nála megvénül, a hadnagy elcserélte a varsói lóvásáron egy kereskedővel, ki Kempenben lakott a porosz-sléziai határon. A ló tehát Kempenbe viteték. Már utközben kezde veszni étvágya, Kempenben pedig egyre kevesebbet evett, mindamellett hogy munkára nem erőteték, mert hetenként csak kétszer járt sétára. Miután szemlátomást soványodék, a kereskedő eladta egy Wielna melletti lengyel nemes embernek. Itt, hol csak ugy nem kapott darab kenyereket, mint Kempenben, szinte igen roszul evett, fejét a földnek ereszté, s mindinkább soványult. A nemesember egy ügyes kovácstól kért tanácsot. Ez nem látott rajta semmi betegséget, azonban csak beadott neki valami gyógyszert, hogy étvágya megjőjön. Mi sem használt. Miután a ló kilencz hétig volt a nemes embernél, s átalában tizenöt hétig távol Ragaczyntól, itatás alkalmával elszaladt a kúttól a nyitva álló udvaron ki. A lustaságnál fogva, mellyet mutatott, nem gondolá a lovász, hogy messze fog szaladni; tehát csak akkor ment utána, miután a többi lovat megitatta, s az istállóba vezette. A ló halkan ballagott a Varsóval átellenes uton Boleslavice felé. Mihelyt azonban észrevette, hogy a szolga utána megy, koczogni kezdett, s a mint ez utána kiáltott, vágtata, az országutról eltért egy erdőbe, s eltünt. Hasztalan keresé a szolga itt több órahosszat. Mindent elkövetének, hogy a lovat ismét megkapják, mindazáltal nyomába sehogy nem juthattak. Ezek után tizenegy nappal, épen midőn Löpel hadnagy az udvarán van, jő nagy bámulatára nyerítve régi kedves lova feléje, de soványan, mint váz. A hadnagy az istállóba vezetteté. E pillanat óta hatalmas étvágya lett, s már egy pár hét mulva észre lehete venni javulását. Néhány hónap mulva régi állapotában volt. — Minthogy senki sem akadt, ki a lovat visszakivánná, Löpel hadnagy a kempeni nemes embernek irt, s abban egyeztek meg, hogy utósó birtokosa Löpelnek csekély árért átengedte a hű lovat, melly ötven mérföldnyi távolságról visszament régi gazdájához. X.

Régi ujságok.

— Montesquieu egykor egy zsidót láta, ki rendkivüli szorgalommal köszörüle egy kést, mi valami vallási foglalkozásra leendett. Montesquieu azon kérdésére, hogy mért köszörüli a kést olly fölötte? azt felelé a zsidó, hogy a késnek egészen finom élünek kell lennie, s a törvény értelménél fogva nem szabad fogának vagy is csorbájának lennie. Montesquieu kéré, folytatná tovább munkáját. Miután a zsidó azt képzelé, hogy kését már eléggé megköszörülte, M. egy távcsövet vesz ki zsebéből, s ezen által nézeté a zsidóval a kés élét. Ez az üvegen át számtalan csorbát látván, rémülve kiálta fel: Jaj, ez valóságos fürész! oh én boldogtalan, hányszor nem vétkeztem már e szerint..... folytatnom kell munkámat. — „Hagyja abba, szólt Montesquieu, kése már elég éles; gondolja meg, hogy az ön törvényszerzőjének nem volt távcsöve.“

** tábornagynál épen az ütközet előtt jelenté magát egy fiatal tiszt azon kérelemmel: engedné meg, hogy haza mehessen, mivel atyja halálán van. „Elmehet!“ válaszolt a tábornagy, eltalálván a tiszt kérelmének valódi okát, „hiszen irva van: tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszu életű lehess a földön.“

Egy gyaloguton, melly, bizonyos folyó mellett levén, az árviz által néha elborittatott, egy értesitő kő volt ezen fölirattal: Intetnek az utazók, hogy ezen az uton ne járjanak, midőn a kő egészen viz alatt van.

X. urat reggelihez hivák. „Köszönöm, felelt, nem fogadhatom el.“ — S miért? — „Először, mivel ma böjtölök, másodszor, mert már kétszer reggeliztem.“

MŰMELLÉKLET. Párisi divatkép, melly már az őszhöz közelgető időszak divatviseletét ábrázolja, s igy inkább nevezhető legujabb párisi divatnak, mint például a Honderü mult alkalommal közlött divatképe, melly Párisban már juliusban megjelent. Ezt csak azért említjük, hogy bizonyos uraknak igen kár a párisi divattal annyira hetvenkedniök.

SZERKESZTŐI ÉRTESITÉS AZ IRÓKHOZ. B. Nagyváradon czimü versezete komoly költeménynek kissé nevetséges. — K. J. versei sem külforma, sem beltartalom tekintetében nem kielégitők. — O. „Ábránd“ czimü novellája regénynek is elég hosszu, s minden inkább mint novella. — G. Rudolf versei közül egykettőt annak idejében közölni fogunk. — P. Gy. versei közt a Csalódás szép eszme, de roszúl, érthetlenül van kivive. — K. V-nek még sok ideig kell magát gyakorolnia, m g sikerrel léphetend az irói pályára. — Th. D.ben van tehetség, de studium kellene hozzá. — S—di helyes gondolatait a rosz nyelv és technika egészen semmivé teszi. — A Szerdahelyi színésztársasága ügyébeni panaszt nem lehet közölnünk.

A Pesti Divatlap következő uj évnegyedi folyamára előfizetni lehet postán 3 p. forinttal, helyben 2 frt 30 kr. p. p. Kik egyszersmind lapunk első, azaz, jelen évnegyedi folyamát is kiegészités végett birni akarják, azok postán és helyben 4 p. frttal fizethetnek elő, s mind a jelen mind a jövő évnegyedre szóló példányokat megkapják, a következő évnegyedieket valamennyi mümellékletel együtt (ugymint: havonként két divatképet, Czuczor, Nagy Ignácz és Rózsavölgyi arczképeit, három nagy szinpadi képet, melly közül egy a nemz. szinpadot egészben fogja ábrázolni, s egy pár magyar hangjegyet, torz- és genreképet). Előfizetni lehet helyben a szerkesztői hivatalban (országut a Terménytár épületében, sz. Mihály nap után a hatvani-utczai Kölber-házban, és Eggenberger könyváros urnál a ferenczieк terén).

KIADJA ERDÉLYI JÁNOS. — NYOMATIK BUDÁN AZ EGYETEM BETÜIVEL.

PESTI DIVAT LAP.

1844. 6.

BIBLIOTH. REG. SCIENT. UNIVERSIT. HUNGARICAE